НОВА БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

ПРОЗА 2015

АЛМАНАХ

медиен партньор

БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО РАДИО®

Алманах „Нова българска литература Проза 2015“
Copyright © 2015 Фондация „Буквите“
© Издател Фондация „Буквите“
ISSN 2367-7937

КИЛЕРЪТ

— Мамка му! – изруга Харисън и затвори телефона. – Онези идиоти ще правят рестарт на системата. Направо не ми се мисли.

— Кои идиоти по-точно? Кои от всичките? – попита Рамирез, който бе личният асистент на Джералд Харисън.

— Е как кои? – въздъхна уморено Харисън. – Ония от отдел „Координация на аномалиите". Изригването на Меркурий от Втора вълна е предизвикало прекалено голям обем заредени частици. И на всичкото отгоре един от новите реактори, които е трябвало да инсталират, не е бил разпознат достатъчно бързо от системата.

— Но това ще предизвика непредвидено изменение в енергийния по ток.

— Не думай, Айнщайн! Ще рестартират след около половин час. Казаха, че ще се обадят малко преди това. В момента изчисляват възможните последствия заедно с ония другите идиоти от отдел „Прогноза на вероятностите".

Харисън бе шеф на отдел „Сигурност на събитията". Той стана от удобния си ергономичен стол и закрачи бавно между дългите редици с

монитори, на които работеха петдесетина служители от отдела. Някои от тях си придаваха изключително зает вид, виждайки, че шефът им е тръгнал на разходка. Харисън знаеше добре всички скатавки, но в момента не му беше до това. Вътрешно се молеше да не се налага да се намесват в този случай, защото ако се стигнеше до това, почти бе сигурно, че щеше да има проблеми. И разбира се, той щеше да опере пешкира пред своя шеф. В действителност, работата на отдел „Сигурност на събитията" бе страшно отговорна. Тяхно задължение бе да следят за нормалното протичане на събитията в реалностите, за които отговаряха. При нужда се намесваха в хода на събитията на съответната реалност, но само когато бе наистина наложително. Всичко това се изчисляваше от сложни математически алгоритми, които се вършеха от друг отдел.

Всички отдели бяха част от Центъра за Въздействие на Реалностите или познат още като Центъра – един от най-големите технологични върхове на хората от Първата вълна. Центърът се намираше на огромна пръстеновидна космическа станция, чийто размер се доближаваше до този на земната Луна. В него работеха стотина хиляди учени, телепати, екстрасенси, мутанти, служители, администратори и работници. Разбира се, само една малка част от

Центъра биваше обитавана от хора, защото в по-голямата си част станцията биваше заета от колосалните съоръжения и оборудване, които генерираха огромното количество енергия, нужно за целите на процесите. Хората от Центъра оперираха с деликатната материя на пространствено-времевия континиум. Те имаха достъп до реалностите, които са в обсега на техния космичен пространствено-времеви параметър. Много от реалностите, до които имаха достъп, все още бяха в процес на проучване, други бяха все още напълно непознати. Тяхна основна цел бе да поддържат енергийния баланс във всички реалности. Или поне доколкото е възможно. Приоритет за тях са винаги основни реалности, от които произлизат други реалности с висок динамичен индекс. Някои от реалностите биват много трудни и почти невъзможни за въздействие, а други са по-податливи на влияние. Хората от Центъра се намесваха в хода на събитията само, когато бе нужно. За целта, те прилагаха контрол (или поне доколкото обстоятелствата позволяваха) върху енергийните потоци. Поради естеството, сложността и непредсказуемостта на космичните енергийни потоци, винаги съществуваше риск нещо да се обърка. Такъв беше случаят и сега.

— Колко е отклонението – запита напрегнат Харисън.

— 50,5 гигавата, шефе – побърза да отговори Рамирез.

— Мамка му! Свържи ме с онова лекенце Франсоа! Сега!

Рамирез трескаво затрака по клавиатурата и екранът пред него оповести набирането на видео връзка. След секунди се появи дебелото, розовобузесто и месесто лице на шефа на отдел „Координация на аномалиите" – Франсоа Дюбоа. Зад него се виждаше редица с монитори, пред които се трудеха неговите служители. Или поне се правеха, че се трудят.

— Арисън! – грейна Франсоа от екрана, а тънките и завити черни мустачки комично щръкнаха нагоре.

— Здравей и на теб, Франсоа. – усмихна се насила Харисън.

— Здравей приятелю, какво мога да направя за...

— Не ме баламосвай, Франсоа! – изрева рязко Харисън, при което събеседникът му видимо се стресна. – Отклонение 50,5 гигавата! Вие там луди ли сте, бе?! Знаеш ли въобще какви могат да са последствията? Не, не... Ти даваш ли си сметка какво може да причини едно такова отклонение!?

Франсоа вече бе придобил сериозен вид и

усилено размишляваше над думите му.

— Арисън, спокойно. Ще го овладеем.

— Ще го овладеете ли? Вие един реактор не можете да монтирате като хората! Как, ако смея да попитам? Можете ли да ограничите силата на този енергиен поток?

— Хмм... И да, и не.

— Ти нормален ли си? Какво означава това?!

— Бихме могли да опитаме, но е много рисковано. Концентрирането на такова голямо количество енергия в малък пространствено-времеви диапазон е доста непредвидимо и може да има нежелани последици, но...

— Абе вие там за нищо не ставате!

— Но... – натърти Франсоа. Въпреки агресивното отношение на своя колега, той запази усмивката си. Умееше да не се поддава на хорското поведение. – Мисля, че имаме решение. Няма да се опитваме да ограничаваме този поток, а просто ще го пренасочим.

Харисън се замисли. Имаше логика в това, но пък възникваха множество други въпроси.

— Това... не звучи зле – каза Харисън доста по-спокоен отпреди. – Но в коя реалност да го пренасочим?

Мустачките на Франсоа отново щръкнаха и той се усмихна още по-широко. „Прилича на някакъв префърцунен буржоа от едно време" помисли си Харисън.

— И за това съм помислил, приятелю Арисън. Моят заместник Анс вече направи необходимите изчисления. Най-безопасно е да използваме реалност DGA-19-1138 от Трета вълна. Нашата си планета, разбира се, защото както знаеш пренасочването към колонизирани от нас планети води пък до...

— Да, да. Знам. По кое време?

— Препоръчваме да е някъде през пролетния сезон на 2015-та година – отвърна Франсоа. – По Грегорианския календар. – допълни Франсоа и погледна Харисън за ответна реакция, но той бе забил поглед в друг монитор.

— Ами... Би могло да стане – измърмори Харисън и напрегнато се взираше в енергийните показатели на въпросната реалност.

— Ще стане, как няма да стане! – обеща разпалено Франсоа – Такива хитри решения винаги се получават както трябва.

— Проучвали ли сме преди тази реалност? – попита Харисън.

— Да, шефе. – обади се Рамирез. – Това е реалността, в която Хитлер предизвиква Втора световна война и общо взето променя до голяма степен хода на историята. Измират милиони хора. Русия пък след това въвежда режим, който...

— Кой? – недоумя Харисън. – Ааа, май бях чел за нещо такова. Защо не сме се намесили тогава?

— Ами, доколкото си спомням от „Оценка на риска“ ни бяха казали, че евентуална намеса би...

— Добре, както и да е. Можем да опитаме, Франсоа. Но в коя държава?

Франсоа се обърна настрани към заместника си, при което гушата му се разтресе като желе.

— Анс, приятелю? Нали чу колегата?

Заместникът на Франсоа – Ханс, който също бе в полезрението на комуникационната камера се виждаше в долния десен ъгъл. Изглеждаше като типичен германски geek – слаб, рус, с дебели очила, странен по своему си и с чувство за хумор, което често само той си разбираше.

— Предлагам да изберем България. Там дори нещо да се объркa, няма да има голямо значение.

— Анс! Това не е много професионално – рече наставнически Франсоа или по-скоро се опита, защото прозвуча, все едно правеше забележка на провинилия се петгодишен син.

— Но, шефе, точно така си е. – Ханс го погледна почти обидено. – Изчисленията също показват, че от метафизична гледна точка, това е най-подходящото място. Препоръката на системата е потокът да бъде пренасочен към столицата София. Ако не ми вярвате...

— Разбира се, че ти вярвам, моето момче. – каза бащински Франсоа. – Ти никога не си ме

разочаровал.

— Майко мила! – рече Харисън. – Пичове, хайде оставете нежностите за после и нека се съсредоточим върху проблема, а?

Франсоа го изгледа сериозно за миг и след това прихна в гъргорещ смях. Мустачките танцуваха ритмично.

— Ех, този Арисън. Винаги с чувство за хумор. Ще се свържим с теб веднага, след като изчислим точното време и място и сме готови за действие. Стой наблизо.

Връзката прекъсна. Харисън се запита дали заместникът Ханс не бе избрал тази държава, само защото е една от първите по азбучен ред в списъка на тази реалност.

• ••

— Оф, дано поне този път си струва разкарването.

— Мило, няма как да разберем ако не отидем на място.

— Знам, знам. Просто мразя, когато си губим времето с глупости. Да се надяваме, че тази няма да е поредният коптор. – рече Стефан и даде газ, когато светофарът светна зелено. Този ден, той и жена му Мирослава бяха тръгнали на поход за оглед на къщи. Стефан работеше като мениджър в софтуерна компания. Наскоро бе наследил земеделски земи в

Пловдивско, които смяташе да продаде. Това бе и причината да отидат на оглед на къща в квартал Драгалевци. Третият за деня.

— И моля те, Стефане – поде Мирослава – спри да търсиш кусури за всяка една дреболия! Колко пъти вече, като видя поредната къща, която си изглежда добре и след огледа и твоите коментари за нея, имам усещането, че съм била на оглед в... някакъв коптор.

— Хаха – прихна Стефан и използва поредния червен светофар, за да се обърне и целуне жена си по разголеното рамо. – Споко, миличка. Ще коментирам само съществените неща. Я виж пак какъв беше точният адрес.

• ••

— Шефе! – обади се Рамирез. – От „Координация на аномалиите" ни пратиха данните. Реалност от Трета вълна, DGA-19-1138, България, София, квадрант 675-N-90, 26-ти април, 2015-та година. Имаме добра новина. Периодът на анормалното проявление ще е между 13:28 и 13:29 часа българско време. – Рамирез се опитваше да звучи уверен в положението, в което бяха. Харисън обаче изглеждаше скептичен.

— В началото всичко е цветя и рози, докато по някое време нещо не се осере – промърмори той.

— Казаха също, че обхватът на аномалията

може да бъде ограничен в рамките на десетина кубични метра.

— Какво не ми казваш, Рамирез?

Рамирез въздъхна примирено. Шефът му винаги успяваше да напипа гнилата ябълка в кошницата.

— Ами... От „Оценка на риска" казаха, че има риск от преплитане с реалност DGA-19-1145... – Рамирез зачака с притаен дъх, виждайки шефа да масажира с една ръка слепоочията си.

— Колко процента?

— 78% по последни изчисления.

Харисън стана от стола си и закрачи бавно към широкия илюминатор отсреща. Загледа се в тъмния, безбрежен космос. Вече виждаше как така желаният от него бонус за добро изпълнение няма да бъде част от заплатата му за този платежен период.

— А всичко беше толкова хубаво, когато се събудих днес. Кафето ми беше вкусно. Закуската също. Нямаше никакви изригвания на Меркурий. Нямаше никакви реактори, които не са разпознати от системата. Нямаше никакъв риск от пространствено-времеви парадокс. Както сега. При тези обстоятелства, вече тотално отпада възможността да пратим човек на място. Ще трябва да действаме дистанционно.

• ••

— Ами, това трябва да е – рече Стефан, отбивайки колата вдясно. От тяхната страна бе жълта двуетажна къща, която можеше да бъде техният постоянен дом занапред.

— Ооо! – възкликна Мирослава. – Тази сякаш изглежда най-добре от досегашните две. Поне отвън. Дано и вътре да е ок.

Стефан изгаси двигателя на сребристия си Фолксваген и двамата излязоха от колата. Къщата, която предстоеше да огледат, изглеждаше нова или поне с нова фасада.

— Не е зле – отбеляза Стефан. – Но да ти кажа ли какво не ми харесва?

— Кажи, мърморко.

— Тази съборетина. – Стефан посочи наляво, към отсрещната страна на улицата. Там се мъдреше порутена едноетажна къща, която очевидно не бе поддържана от поне три десетилетия. По оцелялата дограма и фасада си личеше, че е била строена вероятно в началото на миналия век. – Загрозява гледката – отбеляза недоволно той.

— Оф, това да ни е проблемът.

В това време входната врата на къщата с жълтата фасада се отвори и оттам излезе усмихнат, костюмиран млад мъж.

— Здравейте! Г-н и г-жа Колеви предполагам?

— Да, ние сме. – изчурулика Мирослава и хвана под ръка мъжа си, който ненавиждаше подобни сцени на престорена учтивост.

— Аз съм Радан Борисов, приятно ми е. – подаде им делово ръка. – Брокер от недвижими имоти „Александра“. С мен разговаряхте по телефона.

— А, да. Здравейте! – Стефан се насили да се усмихне и стисна ръката на брокера. – Ами нека видим за какво става въпрос.

— След вас, моля – покани ги той и тримата влязоха в къщата.

• ••

— Шефе, лоши новини – рече напрегнато Рамирез. – Засичам непредвидена активност в опасна близост до района на аномалията.

— Мамка му! – извика Харисън. – Как така?! Колко са субектите?

— Трима.

— Защо онези идиоти от „Прогноза на вероятностите“ не го видяха това? Нали това им е работата? Имат една-единствена работа и нея дори не могат да свършат както трябва.

— Ами те винаги се застраховат, че никога нищо не е 100% сигурно и че винаги има вероятност прогнозата да е относителна.

— А дали има относителна вероятност да ги наритам всичките, а!? Какво мислиш? Как-

ва ли е вероятността сега да отида при тях и да им спукам гьона? – викна отново Харисън и се хвана за слепоочията си. Рамирез преглътна сухо – за трети път през последните десет минути. – Свържи ме с оня дебелак Франсоа! Веднага! – асистентът на Харисън затрака мълниеносно по клавиатурата и след три секунди екранът пред тях оповести набирането на видео връзка, а след още три, масивното лице на Франсоа цъфна в уголемен размер.

— Франсоа – започна Харисън, сдържайки гнева си – Нашите прекрасни колеги от „Прогноза на вероятностите" са пропуснали да ни уведомят, че е възможно разни хора да се навъртат около района на аномалията. Точно в момента, трима души са на метри от него. Ако някой от тях влезе в обхвата му, като нищо може да настъпи пространствено-времеви парадокс с непредсказуеми последици.

— Merde! – възкликна Франсоа. На Харисън не му хареса тази реакция. Изключително рядко чуваше благия си по нрав колега да ругае и когато го правеше, определено имаше защо. – Арисън, приятелю, напълно си прав. Само знай, че рестартът на системата днес е причинил няколко бъга в софтуера на прекрасните ни колеги. Което обяснява защо не са ни предупредили за вероятността от непредвидена външна намеса.

— Две минути до аномалията! – провикна се Рамирез, следейки тревожно показателите на монитора пред себе си.

— Мамка му! – изруга Харисън – Молете се кой в каквото вярва, аномалията да мине гладко. – Миг след това осъзна абсурда на думите, които изрече.

• ••

— Както виждате, всички стени са шпаклювани и боядисани. – дърдореше весело брокерът, не спирайки да се усмихва, докато развеждаше младото семейство из различните помещения. – Пропуснах да спомена, че цялата къща има външна изолация. Всички щрангове са сменени с нови, а паркетът в хола, където отиваме, е изциклен и лакиран миналия месец.

— О, изглежда прекрасно. – Мирослава определено харесваше тази къща. – Какво ще кажеш, мило?

— Паркетът скърца – промърмори Стефан.

— Елате да ви покажа втория етаж – подкани ги брокерът. – Горе има страхотна тераса.

— Преди малко споменахте за килер. Къде е той?

— В дъното на коридора, вляво. Но него мислех последен да ви покажа, понеже не е особено интересен. Хех-хех.

— Ще отида да му хвърля едно око и се

качвам при вас. – рече Стефан и се запъти към коридора.

— Имайте предвид, че няма осветление в него. Крушката изгоря днес и нямах време да сложа нова – провикна се подир него брокерът, подавайки кавалерски ръка на Мирослава, за да се качи по стръмните стълби към втория етаж.

— Не се притеснявайте, това да е проблемът – чу да казва жена му, докато двамата с брокера се качваха нагоре. Стефан стигна до вратата на килера. И тя, като останалите врати, изглеждаше прясно боядисана. Натисна дръжката и вратата се отвори с тънко проскърцване.

• ••

— Мамка му! Мамка му! Мамка му! Не влизай там!

— O, mon Dieu...

• ••

Килерът не беше много голям – около два на два метра. Малкото светлина, която влизаше от отворената врата, осветяваше смътно два празни рафта и няколко неголеми шкафа до тях. Стефан понечи да затвори вратата, но нещо като надпис на отсрещната стена в килера при-

влече вниманието му. Пристъпи напред и се приближи. Някой бе написал с маркер „Совите не са това, което са“. Явно тук не бяха шпакловали и боядисвали. Стефан се подсмихна на посланието. Детски спомени нахлуха в съзнанието му. Наведе се напред, отново да разгледа написаното и влизащата от коридора светлина започна да намалява, докато не настъпи пълен мрак. Чу се познатото проскърцване и вратата на килера се затвори с тихо щракване. Стефан натисна дръжката, но тя не помръдна.

• ••

— Започна се... – прошепна Рамирез. Моментната тишина, която бе изпълнила залата на отдел „Сигурност на събитията“, бе толкова напрегната и плътна, че можеше да се разреже с нож.

• ••

Стефан се зачуди за миг, след което се провикна:

— Ей, много смешно, веселяци такива! Вече може да отключите... – чу или по-скоро усети с всяка една клетка от тялото си, как последната дума, сякаш бе изречена много отдалече. Все едно се чуваше от заглъхващ високоговорител на километри от себе си. Почувства как движе-

нията на тялото му изведнъж станаха забавени, сякаш бе под вода. Понечи да се отдръпне от вратата, но всичко се случваше на забавен каданс. За момент си помисли, че му пада кръвното, но бързо отхвърли тази мисъл – умът му бе бистър. Той просто плаваше в тъмното пространство и нямаше идея какво се случва. Чу се приглушен пукот, все едно електричека крушка бе изгоряла до ухото му. Звукът отекна в мозъка му и ехото остана там следващите няколко секунди. Тогава гравитацията рязко го повали на земята и той тупна по задник. Премигна объркано и се изправи. Отново се чувстваше както трябва. Натисна дръжката на вратата и с облекчение установи, че тя се отваря.

• ••

— Какво се случи?! – изрева Харисън – Рамирез?!

— Шефе, субектът се прехвърли в реалността, с която имаше риск от преплитане - DGA-19-1145.

— Мамка му! И какво?

— Оказва се, че оригиналният субект от тази реалност също е навлязъл в обсега на аномалията по същото време. Двата субекта са си разменили местата. Този от DGA-19-1145 тъкмо изгуби съзнание от шока. Предполагам,

след като се свести няма да си спомня какво се е случило.

— Искам пълно наблюдение върху него. А субектът, който следим?

— В съзнание е и всеки момент ще навлезе в новата реалност.

• ••

Стефан излезе от килера и установи, че стената на коридора пред него изглежда странно. Бе с тапети на жълти и виолетови цветя, а имаше спомен, че бе боядисана в оранжево. Почувства се все едно се намира на съвсем различно място, но отдаде това на странното и необяснимо преживяване, което изпита в килера. Предположи, че споменът за декорацията на стените е плод на въображението му. Закрачи към хола и се спря. Допреди малко подът в хола бе с паркет, а сега бе с мозайка! Стефан се взря невярващо в нея. Мозайката изобразяваше сцена от гръцката митология - Херкулес укротява критския бик. Какво се случваше? Халюцинираше ли? Можеше да се обзаложи, че допреди малко бе казал на жена си как паркетът в хола скърца, а сега на негово място имаше мозайка. Удари крак о нея и се чу ясен звук. Мозайката изглеждаше съвсем истинска. Побъркваше ли се? Въобразяваше ли си някакви неща? Или всичко това бе някаква тъпа шега?

— Мира! – извика той. – Ела за малко...

— Ей-сега! – отвърна тя от горния етаж.

Стефан крачеше замаяно и поглеждаше ту към мозайката, ту към стените.

— Какво има, мило? – попита Мира, която тъкмо слизаше по стълбите. Стефан отвори уста да попита какво се бе случило с интериора на къщата и застина безмълвен в това положение. Мозъкът му се втрещи, когато видя жена си руса. И не бе само това, а и прическата ѝ бе от онези модерните, при които косата над ухото се взима с машинка за подстригване. Два блестящи пиърсинга блещукаха на едната ѝ вежда. А на разголеното ѝ рамо се мъдреше татуировка на пеперуда.

— Ти... Какво... Кога успя?

— Какво ти става, котарache? Прebледнял ми изглеждаш. Добре ли се чувстваш? – „Котарache?! Кога пък ме е наричала така?“ му мина през ума.

— Наред ли е всичко? – чу се друг глас и от стълбището се показа непозната физономия.

— Кой пък сте Вие? – запита задъхано Стефан.

— Аз? Борис Раданов, г-не. Вашият брокер. – Непознатият бе над петдесетте и имаше огромен мустак, който се повдигаше смешно, когато заговореше.

— Не беше ли Радан Борисов? Я, чакайте малко... - Стефан се хвана за главата и ги из-

гледа изпитателно. – Това тук е някаква скрита камера, нали? И ти, мило, си решила да ме изненадаш и... честно казано наистина успя. Само не ми е ясно как успяхте да направите всички тези промени толкова бързо. Сто процента и други са ви помагали. Тапетите, мозайката, прическата и всичко останало...

Жена му и брокерът се спогледаха учудено за миг.

— Котарache, какви ги говориш? Каква скрита камера? Да не си си ударил главата в килера?

— И тази татуировка наистина е като истинска - отбеляза Стефан и се приближи към нея. Погледна отблизо рамото ѝ. Не разбираше особено от татуировки, но тази изглеждаше доста реална. И не само, а и си личеше, че бе правена преди години. Той прокара пръст по нея, очаквайки мастилото да се размаже, но нищо не се случи.

— Малко ме плашиш. Ако си решил да си правиш някаква шега, вече можеш да спреш – рече жена му.

Стефан се взираше невярващо в татуировката. След това погледна неузнаваемата си съпруга, брокера, мозайката, стените. Усети, че му призлява. Погледът му се премрежи. Колената му омекнаха.

— Имам нужда от въздух – каза сподавено и се затътри към изхода на къщата.

— Къде отиваш, Стамене? – Стефан се спря и се извърна.

— Как ме нарече?! – жена му вдигна безпомощно рамене, правейки физиономия „Ти луд ли си?"

„О, Боже! Наистина трябва да се махна оттук", помисли си той и излезе бързешком от къщата. Слънчевата светлина блесна в очите му и той примижа. Започна да разтрива слепоочията си, докато дишаше тежко на пресекулки. Поседя така известно време и се обърна към къщата. Сърцето му заби лудо – фасадата на къщата бе зелена, а много добре си спомняше, че когато пристигнаха, бе жълта. Какво по дяволите се случваше? Огледа се отчаяно и ново разкритие порази разума му като свредел. Съборетината на отсрещната страна на улицата, същата от която се бе оплакал на жена си, че загрозява гледката – сега просто липсваше! На нейно място се издигаше тузарска къща с висока ограда и камери за наблюдение. Отново му причерня и главата го заболя зверски. Логическата част от мозъка му отчаяно търсеше разумно и правдиво обяснение на всичко това, докато подсъзнанието му шептеше безмилостно, че не се намира където трябва. „Стамен..." – помисли си той – „СТАМЕН?!"

• ••

— По дяволите, ще го изгубим! – викна Харисън.

— Шефе...

— Биометричните му показатели достигат критично ниво. – докладва Рамирез.

— Шефе...

— Рамирез, сега е моментът да блеснеш. Измисли нещо!

— ШЕФЕ!

Харисън и Рамирез се обърнаха едновременно към екрана, на който се виждаше Франсоа, а той самият се обърна назад. В долния десен ъгъл, асистентът Ханс, се опитваше да вземе думата.

— Благодаря за вниманието! Шефе, искам разрешение да изпратя биоелектричен импулс към субекта.

— Искаш да го довършиш съвсем ли? – попита Харисън.

— Напротив. Предвид обстоятелствата, това е единственото, което можем да направим.

Шефовете на двата отдела се спогледаха. Харисън понечи да възрази, но Франсоа го изпревари.

— Давай, Анс, приятелю!

Ханс затрака по клавиатурата.

• ••

Стефан изгуби съзнание и се свлече на земята.

Прекара следващите три месеца в кома, след което се събуди с частична амнезия. Минаха няколко години, докато се възстанови психически. Малко след това прописа разкази, а няколко години по-късно издаде първия си роман „От друг свят" под името Стамен Колев, който пожъна огромен успех.

• ••

— Ханс, ти си гений. – промълви Харисън.

— Браво, Анс, приятелю! – викна екзалтирано Франсоа. – Ти спаси живота на този човек!

Ханс не ги удостои с поглед, а сложи слушалки на ушите си, пусна си музика и заби поглед в монитора пред себе си.

— Какво научихме днес, господа? – запита сякаш себе си Харисън. – Може би това, че изригвания на Меркурий в комбинация от недостатъчно бързо разпознати реактори води до лош късмет. Или че безброй са реалностите и спасение дебне отвсякъде.

ЛЕГЕНДА ЗА ДЯВОЛСКИТЕ ЗАЛИВИ

Перла винаги ставаше по тъмно, измиваше лицето си със студена вода, навличаше дългата бяла рокля, сресваше кестенявите си коси, слагаше зеленикавия гердан от боядисани дървени кубчета, обуваше кафявите сандали, закичваше листо от здравец зад лявото си ухо и тръгваше към пустия плаж.

Той идваше с изгрева – нали бе Син на Слънцето. Златните му коси се къдреха от влагата, топлите ръце я прегръщаха и галеха. Имаха си тайно кътче, покрито с най-фин пясък, от двете страни заградено със скали. Никой не ходеше там заради Дяволските Ями, завихрящи водовъртежите в тази страшна част от крайбрежието, погълнала не една жертва. То и по иначе спокойните води на север и на юг Морето взимаше курбан един ден през лятото и колкото и да се опитваха хората да изчислят датата и да намерят периода на зловещия цикъл, все не успяваха, преди да е станало късно.

Приютили се в своето ъгълче от света и нехаещи за лошата му слава, двамата не усещаха хода на времето. Той ѝ разказваше за далечните страни отвъд Морето – там, където прекар-

ваше зимата. Най-много ѝ харесваше историята за заливите, по чиито пясък вълните изхвърляли черни миди с перли, но нямало кой да ги събира, понеже местните вярвали, че всичко, донесено от водата, ще им докара проклятие. Страховете им не били безпочвени, твърдеше той. Коренели се във времената, когато група девойки намерили на плажа млад корабокрушенец с тъмносиня коса и големи очи в същия цвят. Бил непокорният Син на Морето, избягал от Майка си на сушата, за да се позабавлява без надзор. Девойките до една се влюбили в него и забравили за приятелството си. Всяка го искала за себе си и не се спирали пред нищо. Една от тях издебнала другарките си и подстригала косите им, докато спели. Втора изгорила най-хубавите им рокли, докато работели на полето. Трета ги опила и намазала лицата им с орехови люспи, та станали неузнаваеми. Вървяло от зле на по-зле, докато най-грозната убила най-хубавата. Тогава останалите се събудили от своето безумие, припомнили си приятелството си и прогонили Сина на Морето. Отплувал с онази, която убила, за да бъде с него. Но Морето не я искало за снаха и я изхвърлило обратно. Хората я прогонили от селищата си. Убийцата потърсила помощ от Богинята на Любовта. Била готова на всичко, за да бъде със Сина на Морето. Богинята се смилила над нещастницата и

я превърнала в перла, скрила я в черна мида, която запратила във вълните. Морето се разгневило от измамата. Опитало да намери убийцата, но не могло да я разпознае сред милиардите перли. Оттогава изхвърля всички черни миди по пътя си на онези заливи.

„А Синът на Морето? – питаше Перла – Събрал ли се накрая с убийцата?"

„О, не – отвръщаше той. – За да я опази от Майка си, я отбягвал. И до ден днешен убийцата лежи на дъното, скрита между подводните скали в своя затвор-прибежище, чакайки любимия си."

Прекарваха дългия ден заедно, а вечер той си отиваше. Тя изведнъж усещаше нощния хлад, но го взимаше за пристъп на самота и се опитваше да се сгрее със спомени. Махаше увехналия здравец от ухото, изхлузваше се от кафявите сандали, сваляше зеления гердан и бялата рокля, изкъпваше се със студена вода, сресваше мокрите си коси и се пъхаше под завивките на единичното си легло. Повтаряше си някоя от историите му и така заспиваше.

Сънуваше, че е затворена в черна мида. Опитваше се да излезе, но не можеше. През процепа виждаше плуващия наблизо Син на Морето, който така и не обръщаше тъмносините си очи, за да я погледне.

„Надеждата е най-голямото ти наказание!" – изсъска някой в ухото ѝ.

Перла се обърна, но беше сама, както от векове насам...

Петлите изкукуригваха и я събуждаха. Тя измиваше лицето си със студена вода, навличаше дългата бяла рокля, сресваше кестенявите си коси, слагаше зеленикавия гердан от боядисани дървени кубчета, обуваше кафявите сандали, закичваше листо от здравец зад лявото си ухо и тръгваше към пустия плаж.

Дните взеха да намаляват. Той идваше покъсно и си отиваше по-рано. Прегръщаше я все по-малко и понякога чувстваше студ дори през деня. Перла започна да слага черна жилетка върху бялата рокля и черни обувки, вместо кафявите сандали. После замени жилетката с палто, а обувките – с ботуши.

Той съвсем спря да идва през дългите зимни дни, когато облаците покриха небето, студ скова земята и дори великото Море замръзна. Сигурно беше заминал за далечните заливи. Тя не можеше вече да се топли със спомени, понеже започнаха да избледняват с времето, а извикваше ли ги, оставяха горчив вкус. Единствено надеждата я държеше, изхвърляше я от леглото всяка сутрин при песента на петлите, караше я да се облече и я блъскаше към плажа, където прекарваше късия ден, подддържайки огън с отломките от мъртви кораби, свита в дебелото си черно палто.

Една вечер, уморена от безкрайното чакане, Перла се отчая. Почувства, че няма смисъл да живее. Угаси огъня, съблече палтото и роклята, събу ботушите и легна гола на снега.

Засънува, че черната мида се отваря. Слънчевите лъчи я заслепиха, когато ловецът на перли я извади и се вгледа в нея с кафявите си очи, а после се усмихна и множество бръчици засияха по мократа му загоряла кожа. Постави я в торбата и я отнесе в дома си заедно с десетина други перли. През нощта, когато мъжът заспа, дойде Богинята на Любовта и я превърна отново в жена. Каза, че времето на наказанието ѝ е изтекло и изчезна.

Тя излезе навън, взе от простора някакъв бял чаршаф, проби дупка в средата му, промуши през нея главата си и го облече като рокля. Откраднa колана на ловеца на перли, за да го опаше около кръста си. Тръгна боса по единствения път, който се изпречи пред очите ѝ. Стигна до някакво село и учудена, разбра, че е намерила родното си място.

Видя сянка, промъкваща се между колибите. Разпозна приятелка от детството и я последва, без да се издава. Момичето влезе в една от къщурките и извади ножица. Посегна да отреже косите на спящата вътре девойка, но Перла хвана ръката ѝ и я спря. После попречи на боядисването на лицата с орехови люспи, а накрая

запрати собствения си нож във вълните, когато видя най-красивата от приятелките си в прегръдките на Сина на Морето. Последният отвори тъмносините си очи и тя разбра, че любовта ѝ е умряла заедно с надеждата и погледът му вече не я разтреперва. Хвана го за ръката и със свръхчовешки сили го задърпа към брега. Хвърли го в Морето и извика, колкото ѝ глас държеше:

„Вземи си го! Не го искам!"

После се обърна и видя момичетата, с които бе израсла. Изглеждаха, сякаш току-що са се събудили от сън.

„Толкова ми липсвахте..." – прошепна и заплака.

Дългата самота в черната мида я бе пречупила. Изтощена, падна на пясъка. Приятелките ѝ я пренесоха в някаква колиба и я обградиха с топли грижи. Селяните я провъзгласиха за герой, понеже ги бе освободила от Сина на Морето и бе възвърнала мира в живота им...

Събуди се увита в одеала пред огнището в някаква стая, пропита с миризма на риба. Старец с дълги бели коси и брада до кръста хапваше сам на голяма маса от здраво дъбово дърво, която би побрала поне петнадесет души. Последният я погледна добродушно с кафявите си очи, а после се усмихна и множество бръчици засияха по загорялата му кожа. Стана, сипа ри-

бена чорба в глинена паница, приседна до нея и захвана да я храни като малко дете. Огънят и човешката топлина достигнаха до замръзналото ѝ сърце. Тя се разплака от слабост.

Старецът не я попита коя е, нито защо била решила да умре на плажа. Нарече я Песъчинка, а себе си представи като Водораснал. Тя боледува дълго и лежа почти цяла зима до огнището в къщурката. Старецът излизаше по тъмно и се връщаше късна утрин с улова си. Вечерите ѝ разказваше истории. Като онази за огромната вълна, излязла от Морето и помела цяло село заедно с колибите и жителите през годината на Големия Курбан. От всичко останала само масивната дъбова маса от кръчмата, понеже собственикът ѝ я бил завързал с дълги железни вериги за някаква скала, за да не му я откраднат. Разправи ѝ за единствения оцелял рибар, хвърлял мрежите си навътре в морето в онзи прокълнат ден и върнал се с най-богатия улов в живота си, за да установи, че е изгубил жена си и дъщеря си. Песъчинка слушаше Водораснал, поглеждаше голямата маса за петнадесет души и забравяше собствената си мъка.

Една пролетна сутрин още по здрач старецът я събуди, понеже му трябвала помощта ѝ. Заведе я на същия онзи плаж, където упорито бе чакала любимия си. На брега лежеше по лице някакъв корабокрушенец, целия покрит с

песъчинки. Сигурно се бе опитвал да изпълзи, преди да загуби съзнание.

„Изхвърлен е от Морето! – извика Песъчинка със страх. – Ще ни донесе проклятие!"

Водораснал не я послуша. Обърна мъжа по гръб и изми лицето му с морска вода. Корабокрушенецът се размърда и закашля – беше жив. Учудена, Песъчинка забеляза, че очите му са черни и тъжни, а косите – кестеняви, вместо тъмносини. Не беше Синът на Морето, а обикновен човек.

С мъка го пренесоха до къщурката. Завиха го в одеала и запалиха огнището. Когато отново отвори очи, го нахраниха с рибена чорба. Не го попитаха кой е, нито как се е озовал на този бряг. Нарекоха го Черноокия и се грижеха за него. Вечерите Водораснал му разказваше истории, а когато дойде лятото, Песъчинка се престраши и за първи път разправи своята. Докато говореше, почувства вълнение, но не заради спомена за изгубения любим, а от особения начин, по който Черноокия я погледна. В тъжните му очи прочете собствената си история, но вече не бе нейната, а неговата.

Напразно Синът на Слънцето я търсеше рано сутрин по пустия плаж или в тайното им кътче до Дяволските Ями. Напразно се взираше във всяко момиче с бяла рокля. Чак към средата на лятото, когато Морето изхвърли нов

корабокрушенец, я видя на плажа при изгрев с някакъв старец и с черноок мъж. Тя се наведе над гърдите на нещастника и се заслуша в слабите удари на сърцето му. Едва я позна, понеже носеше оранжева рокля. Когато той приближи, тя равнодушно го погледна и изрече:

„Какво стоиш там и гледаш? Ела да помогнеш!"

Докато носеха нещастника към колибата на стареца, Синът на Слънцето видя особените погледи между нея и Черноокия. Разбра – беше го забравила. Тръгна си и никога не се върна на онзи бряг.

Оттогава небето е все покрито с облаци. Слънцето никога не се показва дори през лятото, а бурите се редуват една след друга. Затова наричат онези места Дяволските Заливи и разказват истории за тях по земите отвъд Морето, където вълните вече не изхвърлят черни миди с перли.

Песъчинка все още живее в колибата на покойния вече Водораснал заедно с Черноокия. Ядат рибена чорба на масивната дъбова маса за петнадесет души и спасяват корабокрушенци. Около дома им израснаха и други къщурки, в които заживяха оцелелите, докато не се възстанови рибарското село, отнесено в годината на Големия Курбан. Нарекоха селото Водораснал в памет на стареца, спасил първите корабокрушенци.

Песъчинка никога вече не облича бели рокли и не става при първи петли, а сънливо се сгушва до топлото рамо на Черноокия и пак заспива.

ОРЕША

Там, където асфалтът извива диря и се шмугва гъвкав в листака на клюмнали върби, зад завоя до Дамянина чешма започваше Ореша. Ниски, прихлупени къщи, забили здраво дъно о червеникавата глина, се редуваха с неизмазаните тухлени къщя, щръкнали покрай пътя. Ореша подпираше три баира и от всеки един от Орешанските баири се плъзгаше по една права асфалтирана пътека, която се търкаляше надолу и в един момент уморена забиваше глава в центъра на селото. А там, на зеленикавите градински пейки, старци подпираха бастуни, чоплеха слънцето и го раздухваха по четирите му посоки, сякаш не бе слънце, а домашно Орешанско огнище.

Ореша.

Петък.

Заскрибуцаха коли, замучаха волове. Следобедната дрямка зачатка с кречетало, запука и се свлече по пътя към Садоя.

Петък. Пазарен ден. Запристигаха коли, жени, каруци. Уморени гласове се провикваха под пладнето, извиваха гълчава и сетне още по-уморени глъхнеха към трите бряста, под Дамянина чешма, където пред дълго каменно

корито стояха навързани десетина добичета, рошаво магаре и куца кафява кобилка, която клюмаше глава към коритото на чешмата.

Чучурите браздяха нехайно коритото, пълнеха го с вода, биеха на весели пръски, които изпълваха въздуха с хладина и прохлада.

— Постой, Деша! Постой, миличка! Пийни водица!... Ще дойдат хора. Я, какво вратле си загладила. Такава хубост... Постой, куцо ми пиле, и за теб ще дойде юнак... Я, каква си ми лъскава – като мънисто – говореше на кобилката нисичък, възскулест човек, а лицето му посърнало, набраздено, сякаш хиляди плуга бяха браздили по него. - Постой, душице! – потупа непознатият кобилката и взе да ѝ трие гърба с груба шарена кърпа. Очите му се озъртаха пълни с надежда и с една кафеникава уплаха, която кълнеше под обедното слънце.

Купувачите прииждаха на групи, на групи – бавни и тежки. Оглеждаха, попипваха, плискаха лица о хладната вода, псуваха и отминаваха безгрижни. Гъмжилото под шарената сянка на брястовете постепенно се сгъсти. Хорът от човешки гласове се изви, вдигна се в короните на дърветата, листата затрептяха, зашумяха неразбрано, небето мълчеше синьо, празно и бездънно.

Откъм горния край на чешмата, към средния бряст по посока на пътя, обрамчил колене,

полуизлегнат върху тревата седеше двайсетгодишен младеж. Върху голобрадото му лице танцуваше нервна тръпка, която караше сухото тревище в устата му да се подмята неудържимо. Голобрадото плесна с ръце о колени, изплю сламката и ядовито вторачи очи към ручилото на чешмата. Водата плющеше на шарени кръгове, добичетата топяха влажни муцуни – кобилката, провесила глава, биеше копито о камъка.

„Ех, ти, кранта!" – плю момчето и опъна гръб на тревата. Слънчето зажули в лицето му.

— Постой, мила, постой, Деше! Ще дойдат, ще дойдат. Ще видиш! – говореше човечецът на кончето, а ръката му кротко разресваше опашката.

— Много ти е слабовато кончето, байо!

Вдигна глава. Едно пълно охранено лице с две сини, лисичи очи, се беше вторачило в него.

— От дебел кон и дебела жена работа не чакай! – присви рамене човечецът. – Слабо, ама, я го питай що труд знае добичето. Десет години без отпуск в текейсето и ей го на... пак здраво и читаво. Пъргаво, значи!... Гледай! Ех, мама! – и ръката му изплющя върху кобилкиния гръб.

Кончето изпръхтя живо и накуцвайки се отмести към бряста.

— И куцо, магарето му... Куцо! На! – клекна дебелият и защави с ръка по крака на коня.

— То и пилето в гората куцо, ама като си отпуще гласа... Свят ти се вие! Кънти гората! То и мойто добиче е така. Куца, ама на!... Ей, ония, двата камъка... Дай да видиш. Ще запее и ще носи! – човекът поиска да усуче камъните с въже и да препаше с тях кобилката.

— Стой! Стой, байо!

— Ще видиш, ти! Ще видиш!

— Стой, ти казвам, бе човек! За месо ми трябва добичето. Курбан ще правя.

— Курбан ли? За месо, казваш?!... А-а-а! Че малко ли са другите добичета, че на Дешка налетя? Я, иди, иди там... Ей-там, по-нагоре... Виждаш ли бараните! Че прави ли се курбан с кобилче, бре? – ръката на човека се сви в пръстите и стисна до болка гривата. Очите му побягнаха от погледа на дебелия. – Е-е-е, на! Ей-там! При малкия бряст иди... Я, какви коне има. От тях си вземи! То, мойто... Виждаш го! Сакато, болно... Пък и какво месо у него? На, гледай! Кожа и кости! – в очите му една сълзица задълба място, упорита, без страх от слънцето.

— Ей, байо, байо! Скъпи са другите коне, скъпи... А аз мислех...! – Купувачът свали шапка и обърса с носна кърпа врата си.

— Какво си мисли? Че това добиче без пари ли е?... Я! Не си давам животното! Щом е за нож

иди у града на кланицата!

— Не бива, байо! Не бива! Курбан ли е, кръв трябва да се лее. Кръв на бял камък. Като баща... Сам трябва. Знае се от род на род, умре ли ти мъжко – курбан. Кон на бял камък и... с брадвата.

— Казваш... ти е умрял?

— Син ми!

— Син ти?! Че млад си... – внезапно млъкна продавачът и хвърли поглед към тревата, където голобрадото продължаваше да шари с очи към небето.

— Син! – повтори натъртено дебелият и гласът му заекна, пресъхна, ръцете омекнали увиснаха по тялото. – Син, син, брате... Син! – пухтеше човекът. – Четирийсет дена откакто го грабна пущината! Четирийсет...

— Син, син... – като ехо повтори, а челото му се набръчка, почерня и застина в мъка.

— Син!... На! Пий, търговецо! Пий, ти казвам! – и в ръцете на купувача забляска зелено оливено шише с ракия.

Стопанинът пи, а очите му изнизани нагоре, се колебаеха. Кобилката потропваше нервно с копита и пръхтеше по посока на коритото.

— Откъде си, казваш? – сведе очи човекът. – Не си тъдявашен! Не ще да си от Ореша!?

— Не съм от Ореша, байо! От Самоводене съм се домъкнал... Отдалеко, по-леко, за по-евтино уж.

— Така, така. Че!... Брей! – сепна се продавачът. – Та на мен родът ми е от Самоводско!... Я! Че ний с тебе земляци ще излезем... Я, я, я стига си пухтял, ами дръж. Дръж повода, де! Не бива тъй! Че то сме рода. От Самоводене... Хайде със здраве! – Удари с длан кобилката по гърба и тромаво пое към момчето.

— Чакай! – провикна се дебелият. – Парите! Вземи парите!

Човечецът махна в отговор с ръка и с отмерена походка подмина голобрадото. Младежът се надигна, обърна очи към чешмата и хукна след баща си.

— Тате, взе ли парите? Парите взе ли... А мотора?...

— Мотор ли? – промълви бащата – Ето ти мотор, сине! – и посочи Небето, Земята, Водата, след което властно махна с ръка и отсече – Тръгвай!

Зад гърбовете им дълго отеква гласът на купувача: „Как се казваш, байо? Как се казваш..." – Удряше звукът о бряста, запя с чучура на чешмата, лъхаше от водата. – „Как се казваш? Човекът не обърна глава, помаха с ръка гърбешком и следван от разлютеното младо, пое по пътя към Ореша.

А там, зад завоя до Дамянина чешма, започваше Ореша.

ВРАЧКА

Славата ѝ се понесе от дол на дол, от къща на къща – по цяло Лудогорие говореха за Белишката врачка, която с един замах на ръката си вдигала сляпо и сакато, болни церяла, оправяла и познавала. Шушукаха хората, вярваха, немееха пред божата ѝ дарба.

Белица, свила поли в дългия дол под буковия рид, не помнеше такова чудо. Съмне ли, надуят ли петлите червени гърди, залаят ли кучета, по асфалтирания път откъм Велино зафучаваха коли, каруци, болни, пешци... Чук, чук – потропваха с бастунки, търсеха пътя към Денкините порти.

Денка, врачката, подпряла глава с ръце, седеше отзарана до стъклото на прозореца, дебнеше рижата слънчева глава, чупеше пръсти и гледаше как дворът от бялата черница, та чак до сушавите пръчки на плета се пълнеше с люде – стари и млади, които, подобно на вълма, напираха отвън, чукаха по портите, звъняха на звънците.

Денкината снаха, Милка, не можеше да насмогне. Канеше, овайваше, тичаше насамнатам. В огромен червен тефтер записваше пристигналите, караше се с буйните и щом се умореше, току тръсваше тефтера, влизаше в полусхлупената стаичка и умолително задъхана, хълцаше пред Дена:

— Не мога, мамо... Разбери, не мога!

— Трябва, дъще, трябва... Няма кой. – Тогава Мила ставаше, запретваше ръкави и се втурваше наново в човешкото гъмжило.

Денка отвърна очи от далечината и по навик запреобръща с поглед тълпата в двора. Идеше ѝ да отвори широко прозорците, да извие глас и да прогони тази човешка гмеж далеко, далеко от дома си, от селото, от главата си. Не разбираше тя, какво искаха от нея – неуката. На какво се надяваха. На сакатите ѝ ръце ли? Да бяха деца, щеше да ги залъже. Шекер ще им даде. Тиква ще им свари... А то?!... Божичко!... Как да им откаже? Искаше поне на един да тръшне вратата и да потъне в покоя сама, с болките си, с малката нивица, с царевицата, избуяла над село. Не помнеше вече как мирише земята. Пръстта как мирише... Като хляб ли?! Без сол!... Забравяше...

И този ден започна отрано.

Слънцето се понадигна над покривите, огали буза о червеното на керемидите и хвърли сянка в нейната стая.

Милка почука.

— Мамо, почваме! – подаде глава момичето, а подире ѝ напираше чужд.

Вратата се отвори и прегърбена, едва пристъпвайки по дъсчения под, влезе чернокоса

жена. Косата ѝ избуяла, подобна на плевел, стърчеше разхвърляна в четирите земни посоки. Лицето ѝ трепна и трескаво зашета по ъглите на стаята.

— Казвай! – посрещна я Дена.

— Не за мен! – Жената се завъртя и излезе навън. След миг тя се върна, влачейки сакат деветгодишен хлапак.

Сакатото, подобно на пате, закуцука, затанцува и клатушкайки се, спря пред Денка. Извитата му към прозореца глава напразно се опитваше да улови очите на врачката, а изкорубените му от лактите ръце висяха безпомощни – тъй както безпомощно левият крак препъваше десния.

— За него... – сведе виновно очи жената.

— За него... Виждам, дъще, виждам... – помая се врачката.

Огледа момчето с тъжното на очите си. Черното у тях потъмня, заблещука особено и я накара да стисне ръце. Стана от леглото.

Сякаш не Денка, а болникът бе станал и зачаткал с нозе по дъските на пода. Жената я гледаше объркано и не смееше да мръдне.

Денка се затресе, обиколи прегърбена момчето и в транс, избелила очи, се тръсна обратно.

— Вода... вода... – зашепна врачката.

— Вода?! – защура се жената. Грабна, кой

знае защо, пълната чаша от масата и се наведе над Денка – Пий, пий лельо... Пийни водица! – По лицето ѝ потекоха сълзи. Страх изпълваше душата ѝ – Пий, майко... пий... – Гледаше я като божество и внимателно, да не докосне плътта ѝ, върна чашата обратно.

— Ще стане, дъще! Ще го излекувам! – Гласът на Денка излизаше сякаш от преизподнята – нисък и хриплив.

Птица подхвръкна из очите на жената, излетя, омота се в завеските, блъсна стъпката и пое навън, далеко към Буковия рид, за да разнесе вестта. Сякаш товар падна от плещите ѝ.

— Ще те излекува... Чуваш ли, сине!... Ще те излекува... – стенеше женицата. Сетне клекна на колене пред момчето в средата на стаята, върху пода, зацелува крачето, сакатата ръчица, лицето на болника – Ще те излекува... Ще те излекува,... ще ни излекува... – шепнеше гласът ѝ. После неистово се изви и все така на колене, допълзя до одъра и впи устни в ръцете на Денка.

Денкината душа овлажня от целувките, натежа и обърнала очи към небето, бе готова да захлипа, но не и да дръпне ръката си.

Отвън се скараха. Гълчавата се блъсна в стъклата и отшумя.

Гласът на Денка се чу тих и умолителен:

— Стига, дъще... стига...

Жената стана, забърса сълзата в очите си, грабна момчето и изскочи навън да търси своите. Денка постоя, допи водата в чашата, разтри слепоочията си и съсипана се довлече до прозореца.

Дръпна завеската.

Вън денят креташе неумолимо.

Зеленееха листа и треви. На тънки сребристи ивици се точеха в далечината перести облаци. Небето синьо. Ято лястовици, подобни на черни мушици, се стрелна над покривите, скри се и само след миг тя ги видя да увисват една подир друга, по крайпътните жици. Жиците трепнаха и опънати до скъсване, зажужаха в ушите ѝ. Звукът внезапно секна и над къщите полегна тишина. Денка вдигна очи и в мига, в който поиска да потъне в сумрака на стаята си, нещо вън се скъса, издрънча, и тя чу как жиците жужнаха отново. Отначало тихо, бавно, после – по-силно и все по-силно, докато жуженето не прерасна в звънка мелодия, която се лееше силна и могъща, покорявайки живо и мъртво в този побъркал се свят.

КАТЕРИНА

— Катеринооо!... Катерино! Пфу! Пуста да опустееш дано! Къдя са дяна ма, въшльовице?... Ей! Катерино... – баба Иринеица сипеше хули наляво и надясно, надясно и нагоре. Ореша кънтеше под хрипкавия ѝ глас, ослушваше се и прихлюпила очи под червеникави покриви, се кискаше неудържима. – Пуста да опустееш! – продължаваше Иринеица – Бог да те убие!

Ала бог бе далеко и не чуваше. А Катерина – близо, в плевника, и също не искаше да чуе, замаяна от дъхавия мирис на тазгодишната слама, уморена в прегръдките на агрономчето.

Плевникът – дървен, скован наполовина от Иринея – покойния мъж на Ирина – подпираше гръб о тухления зид към улицата. Дървената му порта изскърца и агрономчето, подало уплашени очи, проследи в гръб старицата, която проклинайки се скри зад ъгъла на къщата.

— Хайде по-бързо! – чу се глас. Агрономчето се сниши, изниза се изпод вратата и турило крак на дървеното магаре до зида, с единия скок се озова от другата му страна.

— До утре ! – изшепна то.

— До утре ли? – чу се насмешливо отвътре. – До утре, до утре – припя подигравателно гласецът.

Вратата на плевника отново изскрибуца и

зина широко отворена. Изпод арка от полуизгнили дървени бичмета, отърсвайки сламки от басмяната си пола, закопчавайки разголената си гръд, се показа осемнадесетгодишното цвете – Катерина, с поруменели страни, с очи хищни, сини като на диво коте и плът, която при всяко полюшване те кара да хапеш и кървиш устни до болка. Всяко лято със сакче в ръка тя слизаше от потъналия в прах и кал градски автобус, отърсваше нозе о асфалта на Ореша и поемаше лъчезарна към Иринината къща. Старците, стиснали бастуните си, чаткаха със зъби подире ѝ, замрели като гугутки в гнездата си по дървените пейки на селцето. Катерина ловеше скритите погледи, пълни със сласт и надежди, и чужда за старческите тревоги, виреше глава в небето, като току ги подкачваше престорено-смирено: „Здравейте, дядки!"

На часа страните на мъжете се изпълваха с кръв и пламваха като алени божури лете. Бастунките запотракваха по плочника, броениците се пресукваха от пръст на пръст, а Катерина, невинна и весела, скрила в шепи смеха си, бързаща към Иринини.

И така всяко лято.

Вратата на стария плевник, ръждива и скърцаща, престана да скрибуца – смазана от постоянното отваряне – затваряне. Цяла Ореша зажужаваше като разбуден пролетен кошер.

Жените от селото не обичаха Катерина. За тях тя бе вещица и самодива, бич и проклятие и ако бяха други времена, щяха да струпат дърва край селото, между трите бряста, да вдигнат грамада до небето, да качат Катерина отгоре ѝ и да драснат клечката – за да изгори злото ведно с Катеринината плът. Но уви! Не бяха времена за клада и огън и затова, кипейки от злоба и неутолени страсти, дълго одумваха старата Ирина да върне момичето в града. В приюта. Откъдето и беше дошло. Не искаха жените кракът ѝ да стъпва в Ореша, за да няма раздор по домовете, плач и семейни нещастия. Ала всяка вечер щом нощта се спускаше над Ореша и мяташе черен покров над Орешанските покриви, и крушките в центъра пламваха в сини светлини, мъжете се изнизваха от домовете си и бързаха надолу към центъра, където събрани на приказка пушеха и чакаха Катерина да се зададе в тъмнината. И щом Катерина се появяваше, мигом разговорите секваха, цигарите угасваха забравени и мъжките погледи се впиваха в Катеринината плът. Но никой не смееше. Само младоците се увъртаха около Иринини, приглаждаха коси, вътряха вратове и като петли черешаха червени гребени, лъскаха шпори до полуда. Катерина, усмихната, излизаше пред портата, залюляваше небрежно малка лъскава чантичка и турила ръце на кръста си, избираше

най-охранения, най-едрия от тях и...

И вратата на плевника хлопваше глухо.

— Катерино!... Катерино мари, проклетнице! – дереше се от сутринта Иринеица, но към плевнята не смееше да проходи. А искаше старицата да изплаши момичето, да прогони дяволите от лъскавата ѝ плът, да накара тия сини очи, хрисими, послушни, да сведат клепачи и понесли божието смирение, „Боже, прости", да се отдадат на размисъл и кротост. Така си мислеше Иринеица и се прекръстваше чевръсто, поглеждайки с трепет небето.

Ала бог... Ех! Бог, та бог! Бог бе далеко и бе глух за Ирининте заплахи. Не искаше Бог да протегне ръка и да прекърши това цвете Катерина, да укроти разблудния ѝ дух, който караше плътта ѝ да ври и кипи, подклаждана от сатанински огън.

А може би?... Може би и бог се бе поддал на Иринината съблазън? Кой знае?!

Иринеица се биеше в главата, скубеше бели коси и всеки път с трепет се заканваше да изхвърли иконката от ъгъла на стаята си през два, че през три плета, да оскубе брадата на непрокопсаника поп Ставри; и като капак на всичко мечтаеше тайно гръм да се изсипе над черквата, да дръзне ламарининият ѝ покрив, и яко дим той, покривът, да се възнесе при дяда си господа. Ала не смееше да го произнесе глас-

но. И иконката, и старата печка с кривите ѝ чугунени крака, и ковьорът над леглото – всичко ѝ бе така познато, така мило на сърцето, че лишеше ли се само от една-едничка вещ, къщата щеше да закиха, да закашля и заклатила крака, щеше да рухне мъртва в прахоляка. Как да се раздели с всичко това? И като не знаеше какво да прави, Иринеица дереше гърло на халос, и с крайчеца на очите си се надяваше да зърне Катерина или прелюбодейника черен. Искаше да му изболе краставите очи и до девето коляно рода му да прокълне. Но не би!... Очите ли не я държаха, ушите ли се напълниха с кал, та не чуваше пустото скърцане на вратата или тия проклетници минаваха подобно на вампири през стената, и подобно на вампири си отиваха в нощта. А как искаше да докопа някой от тях, да му потроши ребрата. Да запомни той кога е вързлувал из Ирининия двор...

— Боже, прости! – шепнеше и къде на себе си, къде на къщата, се провикна: – Катеринооо!

— Какво има, бабо? – чу се гласът на момичето.

— Уф. Уплаши ме! – сепна се старицата. – Откъдя изникна, мари? Глас не ми остана да те търся!

Катерина стоеше изправена, с коси сресани на път: красива, млада с отпуснати дълги ръце и по детски лукави очи.

— Ами, че къде?... Разхождах се!

— Разхождаш се!... Знам ги тия разходки! – ядоса се жената. – Не е на добро, чедо! Да беше си стояло в къщи... Не ги ли чуеш? Цяла Ореша си троши устата да говори!

Катерина премълча, погледна старицата в очите и мълчешком, споходена от последните лъчи на слънцето се скри в къщата. Иринеица зяпна подире ѝ. Не разбираше жената как това момиче успяваше да се изплъзне изпод зоркия ѝ поглед, чудеше се и като не намираше отговор, всяка вечер дремеше на прозореца и чакаше до първи петли Катерина да хлопне външната врата, да се увери тя, че момичето е здраво и читаво... Така цяло лято. През септември Катерина щеше да събере малкото си багаж, щеше да нарами сакчето и целувайки старицата, щеше да поеме с автобуса към града. Тогава Ирина оставаше сама със старостта и болките и щеше да кукува като кукувица в празната къща, да обикаля около кюмбето, и да чака... Да чака Катерина.

Ореша посрещна новата година с навъсено сиво небе, улици, потънали в локви и кал, и влага, просмукала до кокал селските къщи. Всяка сутрин млечнобяла мъгла се спускаше на вълни, на вълни и едва опряла асфалта се разливаше в тънка пухкава постеля, която криеше

до коляно краката на орешани, и правеше така, като че ли сякаш те плуваха над мъглата – нереални и неземни, понесени от невидима сила. По обяд мъглата изтъняваше съвсем, ставаше рехава и подета от вятъра се вдигаше над Орешa, за да се пръсне в четирите ѝ посоки – невидима до другата сутрин.

Иринеица се залисала около двайсетината пиленца, които вземаше всяка година да храни по това време. Кашонът в мазето се оказа тесен за пухкавите топки, които вдигаха неописуема врява, подгонени от ръцете на старицата. Жената подбираше слабите и болни, и като внимаваше да не задуши някое, грижливо ги полагаше в кутията до себе си. Тях щеше да вдигне горе на топло, в стаята, а останалите щеше да остави тук, в мазето, под грижите на кварцовата лампа. В този миг портичката отвън се блъсна и жената наостри уши. Нечии стъпки отекнаха по плочника на двора. Ирина остави кутията, сбута я до кашона под лампата и хукна по стъпалата нагоре.

На вратата стоеше Катерина с измръзнало от студ лице, в протрито ученическо палто, отслабнала и бледа. За разлика от друг път момичето не поздрави и не целуна старицата, а мълчаливо отмина покрай нея и се затвори в стаята си.

Иринеица се видя в чудо. От толкова време чакаше Катерина, а сега - ето че ни дума, ни ласка. Помисли и като реши, че момичето си

има свои кахъри, махна с ръка и се върна при пилетата.

Но Катерина се заключи в себе си и колкото Иринеица се опитваше да стопи нейното мълчание, толкова по-упорита ставаше Катерина. Други години, щом се приберешe на село, момичето бързаше да тръсне сака на леглото и докато Ирина ѝ се нарадва, хукваше към дискотеката в центъра... А сега? Сега взе да се застоява в къщи, да се навърта около баба си, гледаше да подхване работа и до късна нощ стоеше на прозореца, загледана в кишата навън. Иринеица се радваше на това чудо. Ето на! Бог бе чул молбите ѝ. Тишина и спокойствие цареше в дома ѝ. Весело ѝ бе на душата, сякаш славеи се бяха вселили в сърцето ѝ и напяваха песни божиите им душички. Пък и жените в село млъкнаха.

Двете седмици, отредени за ваканция, минаха бързо, толкова бързо, че Иринеица, залисана между пилетата и радостта си по Катерина се сепна, щом зърна с очи календара на стената. Две седмици бяха изтекли и вече трета седмица Катерина се мотаеше из къщи и дума не обелваше за тръгване. Иринеица не посмя да препира момичето. За първи път от толкова време имаше човек до себе си и зимните нощи не изглеждаха толкова дълги – окъсяха покрай Катерининте тревоги. Жената се стараеше да не мисли. Улисваше се около пилетата и силом

потискаше необяснимото безпокойство, което кълнеше в душата ѝ и я изпълваше със страх и болка. Но можеше ли да издържи? Не се стърпя и взе да разпитва и додява. Катерина се подплаши като врабец от тия додявки. Взе да отбягва баба си, сякаш не думи, а нажежени въглени сипеше старицата. И като че ли тя, Катерина, се страхуваше да не би да подхвръкне искра от въглен и да пламне цялата в огън. Една вечер момичето не издържа и без да каже думица, се загуби в нощта. Добре си поплака Ирина тази нощ. Когато се събуди, Катерина подгряваше чая на кюмбето. А вънка..., вънка, докъдето стигаха очите ѝ – от вратичката, зинала полуотворена, та чак до голия рид и по-нататък – всичко бе потънало в сняг. Бял, пухкав сняг.

От този ден двете жени заживяха в съгласие помежду си. Необяснимо тайнство се всели между тях – не задаваха въпроси, не търсеха отговори, а се радваха по своему на снега вън и на пилетата, които растяха на воля в своя кашонен затвор. Иринеица все по-често се застояваше в ъгъла, под иконката, и все по-често отправяше смирени очи и молитви към своя си бог, докато гърбом към нея Катерина тънеше в бялото зад прозореца.

Мина време... И като че ли бог отново чу Иринеица. През май, в разгара на пролетта, Ка-

терина поду корем и всичко излезе наяве. Чак сега старицата разбра Катерининото мълчание. Не знаеше да се радва ли, или да плаче. Момичето беше младо и зелено, без родители и без покрив над главата си. Суетеше се около нея, подпитваше я и на свой ред хапеше до кръв устни, гледайки как това тяло, подобно доскоро на вейка, взе да едрее. И като не знаеше друго, отново коленичи пред иконката и се кръстеше с болка в сърцето. Ала бог не искаше вече да чуе! Бог бе далеко, по-далеко отколкото си мислеше Ирина. Неведоми бяха пътищата божи и тя знаеше – по неведом начин трябваше да стигне до тях.

И стигна!

Утъпка пътека в двора на здравната служба, обля в сълзи вратата на селския лекар. А той, лекарят, който бе всичко за Ореша – и врачка, и знахар, и изповедник, и зъболекар, дълго три ръце о шарена хавлия след прегледа, дълго мачка сключените си вежди, докато накрая с болка в гласа си каза истината на жената:

— Бульо Ирино,... трябва да се маха!

— Кое?!

— Детето, бульо! Иначе не гарантирам за момичето.

— Значи... – нерешително пое жената – Може?... А?

— Може, може!... И е най-добре, буля. Най-

добре е! Лекарят заприбира бляскавите си железа в чантата, сетне я затвори и без да каже думица излезе от къщата.

„Да се маха... Да се маха... – засуети се старицата. Имаше само един изход. Белица! При врачката..." Ирина грабна набързо свитата бохчичка и се затири по асфалта към Белица.

А детето растеше. Катерина чувстваше как в утробата ѝ става тясно за това живо същество, което се мъчеше да пробие стената и да проходи сред този чужд нему свят. Да проходи напук на мълвата, която обикаляше Ореша. Напук на позора, напук на смъртта, за която всички шушукаха по ъглите.

Голият рид над последните орешански къщи отново повяхна, пожълтя обрулен от северния вятър. Тук-таме някое дърво пънеше сили, устояваше на времето... Есен е... непознато чувство изпълни гърдите на Катерина с радост и надежди.

Иринеица чакаше сгоден случай да махне детето от Катеринината утроба. Билката свари среднощ на пълна луна. Три пъти обиколи къщата, да хване сила церът. Сребърна пара топи в канчето и какво ли не прави... Същинска вещица... Но Катерина щеше да живее. Вечер старицата взимаше шишето, поклащаше с ръка тясната му гърловина и течността – мът-

нозелена - се пенеше, бълбукаше и я караше да въздъхва облекчено. А Катерина нехаеше за бабините си дивотии. Наблюдаваше старицата и не можеше да проумее това нейно щъкане из къщата, по двора, това непрестанно надничане в долапчето. За нея светът се бе преобърнал с главата надолу. Дрянът на чуката бе пуснал корени в небето. А самата тя сякаш не бе чука, а захарна пръчица се топеше под лъчите на слънцето. Ореша се въртеше луда като пумпал около трите си бряста. Хората търчаха по къра, пееха, подвикваха радостни и гласовете им, омесени с тракторен грохот, се блъскаха щастливи, кънтяха над селските покриви... Момичето потъваше цяло в тази чудата бъркотия. Светът се оказа пълен с тайнства, който едва сега то откриваше, залепило нос о стъклата на Иринината къща... Две червеношийки се сгушиха захласнати в клоните на черешата отсреща, потриха клюнчета и запърхаха на воля, нехаещи за слънцето, което се плъзна над Ореша, отърка страни о голата чука и намигащо с прощални лъчи, се катурна заспало зад баира.

— Дъще! – сепна я гласът на Ирина. – Дъще... – глухо, с вълнение, не знаейки от къде да подхване започна старицата.

Катерина се обърна и срещна тревожните ѝ очи.

— Дъще... – Шишето в ръката ѝ се тресеше.

Две капки отичаха по стъклената му повърхност. – Трябва да го изпиеш! – реши се най-сетне Иринеица. – Да го изпиеш, ти казвам! – решително и твърдо отсече старицата. – Да го изпиеш! – и го остави на масата.

Катерина стоеше озарена от сетния слънчев отблясък. Гледаше на старицата, както се гледа на пеленаче, замотало крака в пелените. Отмести поглед от нея и потърси с очи слънцето, и когато вместо в него, очите ѝ потънаха в златистия сумрак на вечерта, се реши и бутна с пръст стъклената гърловина.

Иринеица онемя. Шишето се олюля, заклати се и бавно, тромаво, тупна на масата. Билката се плъзна от гърлото и в тежка, мазна струя, потече по пода.

— Кате!... Дъще... – затрепери Ириница.

— Знам, бабо! – прошепна Катерина – Знам... – сетне изви глава към прозореца и заби поглед в здрача.

— Знаеш?! – захлипа старицата и и зарови ръце из косите ѝ.

***

Детето се роди в началото на зимата. Момиче. Тежеше три килограма и двеста грама, с криви пухени крачета, с глава като на слон и глас на диво петле. Кръстиха го Катерина.

Катерина погребаха до металната ограда на

селските гробища.

Там, нависоко, досами гората над голия рид, посред зима.

А тази година зимата не бързаше. Душеше проклетницата и живо, и мъртво. Скърцаще със зъби, ронеше листата по дърветата, караше храстите да се изскубват из корени и да хукват уплашени из полето. Ала вечер, уморена, зимата присядаше в края на гората, облягаше гръб о буковите стволове и загледана в небето, в кристалностуденото небе виждаше звездите да се стрелват отвисоко към Катерининия гроб, сякаш не бяха звезди, а блестящи сълзи, и чуваше бездънна небесна паст да снишава глас и да шепне смирено: „Обичам те, Катерина... Обичам те..."

„Обичам те" – шептяха листата, умирайки върху земната гръд. – „Обичам те" – навяваше гората и вятърът, извил вихрушка, грабваше шума и листи, провираше се през металната решетка на оградата, разстилаше шумата и безсилен падаше до Катерининия гроб.

Голият рид престана да се топи. Смрази го зимата... Дрянът – размахал тънки, грабливи клони, фучеше по вятъра, по тоя мръсник. Не искаше дрянът с друг да дели Катерина, не искаше дървото ѝ корени да пуска в небесата, а тук, на земята искаше да стърчи и като верен страж да напява на момичето: „...Обичам те, Катерина... Обичам те!"

КЪЩАТА

В дъждовните вечери, сред вятъра при сумрак и в зимните нощи, когато се развиеше виелица, къщата се разпадаше малко по малко. Късове от покрива, стените, входните врати и прозорците поемаха по свой път, като отцепници от място, където вече отсъства разбирателство. А мястото, където се намираше постройката, беше отбелязано със сълзите на локвите. Кални сълзи, които винаги бяха там, в това отдалечено от светлината място. Изоставената градина сега беше осеяна единствено с дупки, големи колкото кратери, които винаги бяха пълни с вода. И наистина тази част от полско-горското плато приличаше на друг свят със своите кратери. Като насъбрани на едно място в цялата съвкупност на отделен свят, там се помещаваха най-различни природни пейзажи и вещи, изпаднали през потрошените прозорци. Източният път дотам беше изоставен, приличен на потайна пътека, по която никой не би искал да минава повече поради някаква причина. На юг се простираше изсъхнало поле, където растяха само бурени. Северната част представляваше прелюдия към тъмна гора, от която не идваха признаци на живот през деня.

На запад, точно зад наклонените греди на оградата, се простираше почти невидимо тресавище. Плевели и мъхове, растящи покрай него, се сливаха с лепкавата му повърхност, правейки го прикрит трап насред глухата местност.

Лесно можеше да се прескочи наклонената ограда, на места приведена почти до земята, на места съставена от счупени дъски и трески. Така се стигаше до задната врата, която досущ приличаше на предната, като в огледален свят. Но светът вътре съвсем не бе отражение на свят, в който живее човек. След като се изкачих върху изгнилите дъски на стълбите внимателно, за да не пропадна, отворих огромната тежка врата. Щом изскърца ръждясалата панта и вратата се разтресе, сякаш ще падне с гръм и трясък на земята, се разкри картината вътре. Сред сумрака се виждаха само паяжини при тавана и около спуснатите завеси. Те напълно закриваха всички пролуки към стъклата и правеха мрака вътре още по-непрогледен. При оскъдната светлина се различаваха подробностите в тъмен полутон. Мебелите бяха разкъсани на най-различни места, сякаш нещо ги беше драскало с нокти. При всяка следваща стъпка се надигаха малки купести облачета прах. Под дебелия килим съвсем тихо се чуваха ехтенията на прогнилите дъски, скърцащи в празнотата на избата отдолу.

Стълбището беше криво. В края на рамките на парапета бяха изобразени фигури на демони с лица, изкривени в злостна усмивка. Вървейки нагоре, ми се струваше, че стъпалата се люлееха под краката ми. Беше трудно да не се залита. Първата врата на горния етаж беше на спалня. Вътре имаше стара закачалка с палто и шапка, окачени така, че изглеждаше сякаш някой се е привел до вратата в очакване. Гардеробът беше огромен и заключен. Пристата - с разхвърляни завивки. До шевната машина имаше голям стенен часовник, чието махало се движеше много бавно. Като че ли го задвижваше само подтикът на вятъра, който минаваше през счупените прозорци покрай тъмните завеси.

Това беше единствената стая вляво, където свършваше парапетът. Надясно имаше много други. Повечето от тях бяха полупразни, като само стените им бяха богато украсени с картини. Една от картините в първата стая изобразяваше таласъми, храсти и стар кладенец. Всички други представяха нощни пейзажи, а на някои имаше и нощни птици, прилепи и непознати символи. В последната имаше пожълтели гоблени със същите мотиви и етажерка, на която бяха наредени захабени книги и една витражна лампа.

Стълба с много стърчащи настрани пирони

водеше до тавана. Там беше много тихо. Само долната вратичката на един бюфет се отвори, когато влязох, и започна да скърца, клатейки се напред-назад в едва очертани контури. Не видях дали има нещо вътре, защото беше прекалено тъмно. Успях да фокусирам само една врата в отдалечения край на помещението. Беше отключена. Влязох в тесен коридор, в края на който видях стълба при един залостен прозорец. Покатерих се на стълбата, мислейки си, че ще ме отведе до покрива. Но грешах. Тя ме отведе до нова стая. А къщата не изглеждаше толкова висока. Тази стая беше тясна, а въздухът в нея - много застоял. Побързах да изляза. Отсрещната врата беше привидно здрава, което ми подсказваше, че сигурно зад нея има добре запазено помещение. Но там имаше само коридор. Тръгнах и навсякъде виждах врати - много наблизо една до друга, съвсем еднакви. И стаите си приличаха. Бяха тесни и нямаха прозорци. Някои бяха преходни с цели три други.

Там нямаше нищо особено - само стари гардероби, мебели и килими. Тръгнах да излизам. Но не можех да се ориентирам. Стаите бяха толкова много! Какво си мислех, като тръгнах да обикалям този лабиринт? Какво си мислех, като изобщо тръгнах към тази къща? Вероятно трябваше да слушам какво мислят другите

- всички казваха, че там няма какво да се търси. Истините зад тези мухлясали стени бяха скрити под мазилката - мазилката, която падаше от тях, покривайки стъпките на тези, ходили из стаите. След всеки следващ порой, всеки следващ вятър пропуканите стени се олюляваха отново и мазилката падаше. Тя отново покриваше нечии стъпки, правейки ги невъзможни за проследяване от други хора.

Чух, че навън, което сякаш беше много надалече, се чуваше тих, глух тътен на започваща буря. Стените щяха да се надвесят над стъпките ми. Като рева на хилядолетен дракон, из коридора се разнесоха стенанията на вятъра. Усетих го. А прозорци нямаше. И ги нямаше вече другите, които ми казваха, че от тази къща има само една полза - човек да научи, че истините за някои тайни трябва да бъдат оставени в покой. Като тайните, които къщата разказва на всеки посетител. А тези, които ми казаха затова, не бяха същите, които ме предупредиха да не влизам в къщата. Това последното ми го казаха постоянните ѝ обитатели, когато вече бях там.

ЛУНИЧКИТЕ НА КАТЯ

24 ноември – Света Екатерина

И тази сутрин по стар детски навик Катя хвърли две шепи студена вода на лицето си. Бърррр!!! - потрепериха двайсетината лунички по скулите ѝ, но веднага след това ѝ се усмихнаха с най-топлите си слънчеви усмивки. Сякаш казваха: „Виж ни! Виж ни колко сме красиви!" Но Катя не ги забеляза. Не забеляза и когато - „Апчих!" - кихна най-малката, почти незабележима луничка, когато тампончето с тоник мина по нослето ѝ. Катя не забеляза и когато другите лунички ѝ казаха: „Наздраве!". След минутка вече нанасяше фон дьо тен, за да ги скрие. Тях и малките бръчици, които паячето-време бе започнало да плете около очите ѝ. „Не ни скривай светлината!" - молеха и луничките, и бръчиците, но тя не ги чуваше. „Защо ни криеш? Ние сме толкова слънчеви!" - казваха луничките, а бръчиците допълваха: „Не се срамувай! Всяка възраст си има различна, но неповторима красота." Поне, че можеха да дишат и да се чувстват комфортно под завесата – фон дьо тен и пудра, защото бяха чували отчаяните

вопли на бенки, лунички, пори и бръчки под пластове некачествен грим: „Въздух! Въздух!". В такива моменти луничките на Катя се чувстваха щастливки, но все пак предпочитаха да не са скрити с грим, за да се усмихват на възрастните и да се плезят на децата по улиците.

„Явно излизаме вече" - си казаха луничките, защото чуха първо превъртането на ключа, а после и токчетата на Катя по стълбите. Чуваха се шумът от улицата и забързаният ход на Катя. После, като всяка делнична сутрин, тя спря и почака докато нещо голямо и уморено не спря с тежка въздишка до нея. Движеха се, но токчетата ѝ не пееха. Обикновено Нещото спираше три пъти и на четвъртия Катя слизаше от него. Пак шум. Много и различни звуци. По-силни, по-слаби. Така беше всяка сутрин. После отиваше в офиса, където работеше. Там беше Светлето... Но там беше и онзи човек, който понякога я викаше в своя кабинет. Тогава Катя много се притесняваше. Тогава и луничките се притесняваха. Защото те обичаха Катя. Сигурни бяха, че и тя ги обича, нищо че ги криеше с фон дьо тен и пудра. Той с много строг глас говореше за някакви справки, срокове и проекти, от които луничките нищо не разбираха, но усещаха, че Катя се притеснява и стресира. В такива моменти завесата фон дьо тен и пудра започваше да става по-прозрачна и те успява-

ха да видят нещичко. Така веднъж бяха видели този със строгия глас. „Грозник!" - си бяха казали една на друга тогава. Даже и една слънчева луничка нямаше, да не говорим за красивите тъмно кестеняви къдрици с медни отблясъци, които нежно падаха по раменете на Катя. От този ден луничките поне разбираха защо Катя толкова се страхува като говори с него и защо само тихо му отговаря: „Да, господин Николов. Добре, господин Николов."

Тази сутрин обаче някой блъсна Катя, след като слезе от тежкото, пуфтящо Нещо и тя се олюля. „Чантата ми! Помогнете!". Сърцето ѝ биеше бързо. Беше уплашена. И луничките се уплашиха. Какво ли става?! Не можеха да видят, но усещаха, че се е случило нещо лошо.

— Ето Ви чантата, госпожице! Как сте? - чуха топъл, запъхтян мъжки глас. Усетиха, че Катя се успокоява и затова се успокоиха и те. „Значи всичко е наред" - си помислиха, макар че тя още трепереше от случилото се.

— Да Ви изпратя – чуха пак мъжкия глас.

— Благодаря, но офисът ми е отсреща. Как можа да ми се случи? И то на имения ми ден.

— Честит имен ден! Екатерина? И сестра ми е Екатерина.

— Не. Аз съм само Катя. Благодаря Ви много! Имало и добри хора. Боже, имало и добри! Искам да Ви почерпя за щастливата развръз-

ка, но сега бързам. Закъснявам, но довечера след работа, в 18.30 ч., съм поканила приятели в „Мохито Хот". Елате, ако не празнувате със сестра си, ако сте свободен.

— Благодаря, Катя! Ще дойда с удоволствие! Сестра ми учи в Германия. Ще ѝ честитя по телефона.

— Честит имен ден, Кате! – още от вратата на офиса с мини орхидея с нежни розови цветчета я поздрави Светлето, колежката ѝ. - Шефа го няма днес! Кеф! Пък е и петък! Супееер! Кафе за именичката?! Идва веднаааага...

Светла бе много позитивно и жизнерадостно момиче, което напълно отговаряше на името си. Единственият ѝ недостатък бе, че много бърбореше, но дори и бърборенето ѝ бе мило и усмихващо като планинско поточе.

Денят мина неусетно. Чрез многото обаждания и пожелания Катя усети за пореден път обичта на приятелите и близките си. Беше щастлива. И луничките бяха щастливи. При толкова щастие Катя сигурно би забравила инцидента от сутринта, ако не бе вълнението от предстоящата среща с мъжа, догонил крадеца и върнал чантата ѝ. Вълнение с такава сила не бе усещала през последните две години.

Тампончето с дегримьор събуди луничките.

Проспали бяха цялото празнуване в бара.

Усетиха, че дегримьорът бе различен, но също така нежен и внимателен към тях. Браво на него! Без усилие махна завесата от грим, която им пречеше да виждат, макар че за последните няколко часа, в които те си поспаха, това нямаше значение.

Но не само дегримьорът, а и банята беше различна. Къде сме? - леко се притесниха луничките, но това че Катя бе много щастлива, направи щастливи и тях.

— Много ми хареса дегримьорът на сестра ти. Не бях ползвала тази марка – чуха луничките да казва Катя на красив млад мъж, влизайки в слабоосветената спалня.

— Радвам се! – отвърна той, а луничките не можеха да скрият вълнението си - „Той е! Той е! Значи това е този, дето хвана крадеца днес", но веднага закриха очичките си с ръце, когато двамата започнаха да се целуват.

На сутринта мъжът влезе в спалнята, сложи на нощното шкафче табличка с две кафета и чинийка с палачинки със сладко от кайсии.

Ароматът на кафе и палачинки накара Катя да се протегне с щастлива усмивка в леглото.

— Как спа? - я попита с целувка той и дръпна завесите. Бе един от редките моменти в края на ноември, в които слънцето успява да

пробие облаците и да достигне до нас. Луничките на Катя заблестяха от слънчевите лъчи.

— Колко си красива! Истинска! Уникално красиви са луничките ти!

Луничките на Катя така се надуха от този комплимент, че ако някой ги бе докоснал с игличка, сигурно щяха да се пукнат: „Красиви сме! Красиви сме! А ти ни криеш! Поне от него не ни крий."

— Благодаря ти! Много са вкусни! – каза Катя на младия мъж, след като опита от палачинките със сладко от кайсии, с цвят на слънце и усмихнати лунички.

ИН ВИТРО

— Валя, Галя - все таквоз - казваха за тях хората, защото все се объркваха - косата на Галя ли бе черна и къдрава, а на Валя – права и кестенява или обратното. Двете близначки имаха еднакви красиви тъмни бадемови очи, кожа с естествен лек загар, трапчинки на бузите и усмивки, които очароваха. Бяха почти на тридесет и осем години, но запазили стройните си младежки фигури, събираха завистливите погледи на приятелките си, особено Галя, дето и две деца бе родила. Две прекрасни малки съкровища, които днес бяха оставили на майка си, за да се поразходят няколко часа по магазините на „Владислав". Никога не им стигаше времето да се наприказват, като се видят, макар че всеки ден се чуваха по телефона. Валя беше забелязала, че колкото повече говориш с някого, толкова повече неща имаш да си кажеш с него. Странно, но факт. А те цял живот си бяха заедно. Омъжиха се преди десет години почти едновременно. Съпрузите им си допаднаха и сприятелиха. Живееха в съседни квартали и често си ходеха на гости. Бяха заедно и на почивки, и на екскурзии. И всичко, всичко би било прекрасно, ако не бяха несполучливите опити на Валя и Дилян да имат бебе. За утре бе насрочено третото ин витро, на което щеше да

се подложи тя. Затова Валя и Галя бяха решили да се пошляят днес „по женски", но колкото и да се опитваха да си придадат весел и спокоен вид, не им се получаваше. Ех, каква еуфория беше преди първото ин витро! Вяра! Надежда! Тогава още не се бяха сблъскали с неуспеха. Първият неуспех. После вторият.

— Този път ще стане, Вале, ще стане. Сигурна съм! – каза като мантра, по-скоро на себе си Галя, когато уморени седнаха в сладкарницата. – Три си е щастливо число, както и да го погледнеш. Хайде да си поръчаме по три петифурки, че после като почне да ти се гади... – продължи с вяра в утрешния успех тя.

— Мммм, пресни са – хареса петифурите Валя. Обичаха сладко от малки и бяха благодарни, че имат редкия късмет или може би ген, да не им се лепи. - Да вземем и за вкъщи и да се връщаме. То се видя, днес нищо хубаво няма по магазините.

Взеха кутийката за вкъщи и тръгнаха към колата, която Галя бе паркирала в една от малките успоредни на „Владислав[1]" улички.

Докато минаваха през тунелчето под блока, дали защото бе тъмно и тясно или по друга причина, но на Валя ѝ се зави свят и се подпря на стената. Усети, че олеква, че изпада в безтегловност. Всичко около нея изведнъж потъна

1 бул.„Владислав Варненчик", гр. Варна

в мъгла, която после лека-полека се разсея и тя се видя седнала на глинения под на стая в малка селска къща пред дървено корито, пълно до половината с вода. Но тя ли беше или не беше тя? Усещаше че е тя, макар че не беше Валя, а Въла. Но къде се намираше? Пак беше на тридесет и осем, но защо бе толкова много уморена, измъчена и състарена? Усети и дете в утробата си - осмото дете на Въла. Чу воплите си:

— Божеее! Защо не ме чуваш, Боже?! Не искам повече деца! И тези едвам изхранваме. Не искам повече деца! Не искам! – Бързо избърса затъркалялите се по бузите ѝ сълзи с ръкава на ризата си. Нямаше време за глупости, трябваше да изкъпе близнаците, че приличаха на малачета. Стоил и Стойчо – най малките – тригодишни палавници. Ден не минаваше без беля да направят. Три месеца не можа да се вдигне от леглото като ги роди. Добре че бяха Ценка и Димка, по-големите ѝ дъщери, та... Дико, мъжът ѝ, беше на фронта, сестра ѝ Гела бе женена в друго село... Оттогава се замоли Бог да не ѝ праща повече деца, ама... Върна се мъжът ѝ от фронта и тя пак непразна.

— Мале, тати се връща! – извика влетялата-та в собата Ценка и по окръглените ѝ от ужас очи Въла позна, че пак ядосан се връща, че пак не са се разбрали нещо в кръчмата мъжоря-та. Там се дърлеха, а на нея и децата изливаше

гнева си после. „Кибритлия" – казваха хората и никой не искаше Ценка за снаха. Как да се сродят с такъв човек?! Пък тя по Петровден изпълваше двайсет години. Димка бе с две години по-малка. Как щяха да се задомят децата ѝ, ако не влезеше Дико в правия път.

— По-лошо ще става, Диковице, по-лошо – клатеше глава баба Марин'ца и се кръстеше. – Колкото по остаряват, толкова по-криви стават...

— Какво пак са направили тия калпазани – извика още от вратата Дико и замахна към Стойчо. Вала се спусна към детето да го предпази и усети тежката му ръка върху себе си. Причерня ѝ. Не виждаше, не чуваше, всичко бе в мъгла.

— Вале?! Вале, какво ти е? – чу гласа на Галето, а после видя и уплашените ѝ очи.

— Няма да повярваш... Пренесох се в друг свят... Век назад... И сякаш бях аз и не бях... Не бях Валя, а Вала. Трябваше да изкъпя близнаците, да не вика Дико... Ценка...

— От вълнението е, Вале, от вълнението. Тук си беше през цялото време. За секунди само се подпря на стената на тунелчето и като те прегърнах, дойде на себе си.

— Но това... това... Това не може да е истина – доктор Момчев гледаше ту екрана на ехогра-

фа, ту Валя, която познаваше добре, защото той беше лекуващият ѝ лекар, ту папката с медицински документи.

— Какво има, Докторе?– едва успя да промълви Валя, притеснена от реакцията на лекаря.

— Бременна си! Бременна! Бременна в четвъртия месец! Но как е възможно?! Преди седмица те преглеждах...

ПРИТЧА ЗА ЛЮБОВТА

Още първия път, като я видя да суши сено на Кара Сюлемайновите ливади на Тузлата, я бѐндиса[2]. И как няма да я бендиса, когато беше от гиздава по-гиздава. Макар да не бе облечена кой знае в какви дрехи, отдалеч си личеше, че е мома и половина.

Черните ѝ къдри – отърсили се от бялата кърпа на раменете – се спускаха по гърба ѝ като планински ручей, сетне сякаш позагубили дъх долу на кръста, се разстилаха нашироко. На красивото ѝ лице грееха две тъмносини вирчета, които галеха всичко, до което се докоснат. Снажката ѝ се носеше толкоз леко между зàкосите[3] сено, та ти се струваше, че не мома ходи, а птица кръжи... А тъй изкусно разхвърляше окосеното, все едно не държеше в ръцете си вила, а калиграфско перо. Ясното юлско слънце – таман преполовило своя път – сякаш омаяно от самодивската ѝ хубост, се беше поспряло да я погледа...

Поспря се и гурбетчията, и не само се поспря, ами тъй се захласна по нея, че нищо не каза, когато аркадашите му викнаха откъм Марчовица:

2 бѐндисвам (тур.) - харесвам
3 зàкос (диал.) – окосена трева от едно минаване на косача; откос

— Страхилееее!

Яница повдигна глава и чак тогава видя младия мъж, който я изпиваше с очи.

— Айде да вървим, че бая път ни чакаааа! – дочу се отново, но момъкът даже не помръдна...

„Горкият!" – мина през главата на хубавицата. – „Колко е кàматен[4], а не чува..."

В това време гурбетчията – все едно усетил по някакъв начин, че го викат, се извърна към другарите си и захвана да им прави знаци с ръце да вървят по пътя си.

„Няма е като мама", рече си Яница и непознатият ѝ стана някак близък...

— Що не работиш ма, гяурке? – викна ѝ някакъв чалмалия откъм една могила и излезе застрашително от сянката на кичеста джанка.

На Страхил отпървом му мина през главата, че момата дава ангария[5], сетне когато видя как турчинът захвана да ръкомаха ядосано и да ѝ крещи, изведнъж му се прииска да го хване за гушата...

Чули крясъците на Кара Сюлеймановия гавазин, от по-отдалечените, скрити части на огромната ливада надзърнаха други моми, жени и баби – бързешком се спогледаха – после зашептяха нещо помежду си, без да вдигат поглед от сеното.

---

4 кàматен (диал.) – хубав, красив

5 ангария (гр.-тур) – принудителна безплатна работа на бейски имоти и др. в Османската империя

„Какво стана?", уплашено врътна глава Калина – нямата ѝ майка – и се опита да понаближи Яница, но дъщеря ѝ взе да маха припряно с разтворена длан да не идва, че може да пострада.

„Боже мой, и тя ли не може да говори?", каза си момъкът и момата му легна още повече на сърцето...

— Айде хващайте вилите, че... – изпсува нервно турчинът от високото, сетне изгледа страховито раята, подир което наново легна в сянката на дървото.

Само че още не беше се изтегнал както трябва и рипна като ужилен. Ама нямаше време да извади това, дето му се искаше...

Страхил – промъкнал се незнайно как до него – без нищо да му продума, го замлати с огромните си ръчища пред смаяните погледи на българките...

— Кой ли е тоя момък? – тихо попита една мома.

— Де да знам кой е, но че е юначага, веднага се вижда! – отвърна ѝ шепнешком баба Мика, чийто син гниеше в анадолски затвор. – Ако всички мъже бяха като него, робията отдавна да се е крàтила[6]...

— За к'во го бие? – попита друга мома и погледна към Яница, която повдигна рамене мълчаливо, макар че всичко в нея ликуваше...

6 крàтила (диал) - свършила

— Как за к'во? – обади се вместо нея баба Мика и притури: – Че Кара Метка – когато да го биеш – никога няма да сбъркаш...

— Най-после си намери майстора! – рече някаква жена. – Май не е тукашен?

„Не е!", поклати с глава и нямата Калина, сетне събра пръстите на ръката си и ги целуна по върховете, подир което смъкна забрадката на раменете си да се поразхлади малко.

— Права си, Калино, един път челяк е. Инак като гледам дрехите му, ми се види, че е тъдявашен – от Рупчос[7]... – вещо се произнесе баба Мика, но не можа да свърши приказката си, защото другоселецът спря да налага гавазина, после бръкна в силяха[8] му, извади нещо и го запокити с все сила нейде из храсталаците.

Щом проследи края на пътя му, погледна надолу към Яница – заради която онзи яде пердаха – усмихна ѝ се загадъчно, сетне се обърна и хукна да настигне другарите си.

Откакто делията[9] се скри по пътя за Павелско, се изниза цял сахат, а Кара Метко още не смееше да иде да си търси пищова...

Изглежда обаче, че боят го стресна малко, та влезе в пътя. Когато се опомни, нито се оплака някому, нито пък се емна да търси непознатия. И стана толкоз кротък насетне, че не само

---

7 Рупчос - родопска нахия, включваща селата от Бойково до Широка лъка
8 силях (тур.-ар.) – кожен пояс с прегради за оръжия, огниво и др.
9 делия (тур.) – буен, юначен човек

не тормозеше християните, ами захвана даже и селям[10] да им дава...

Тъй свърши тая неочаквана среща между Яница и Страхил, подир която всеки мислеше другия за ням...

Ама е било писано пак да се видят...

Не мина и месец време подир тая случка и една августовска сутрин Калина и дъщеря ѝ тръгнаха към Ситово[11]. Бяха чули от стари люде, че който пренощува край останките на поругана от друговерците черквица, ще се излекува от всякаква болест. Та и те – горките – се отправиха натам немотà да церят...

Пладнина отдавна бе превалѝла, когато влязоха в селото. Там ги напътиха как да идат на параклиса, който се намираше на една височинка над последните къщи.

Тъкмо тръгнаха от мегдана нагоре и не щеш ли, най-неочаквано от един двор излезе Страхил...

„Боже мой!" – стъписа се момата и почервеня.

„Не може да бъде!" – разтърка очи юнагата.

— „Добра стига, момко!" – поздрави го с жестове майката и му се усмихна.

Младият мъж отпървом кимна с глава, сетне се поколеба, подир което най-неочаквано проговори:

10 селям (тур.-ар) - поздрав
11 Ситово – село в Пловдивска област

— Добре дошли! – и погледна притеснено Яница.

— Ти говориш? – не повярва на ушите си момата и обхвана с длани лицето си, щото усети по страните си издайнически тръпки от радост....

— И ти... – едва не си глътна езика от вълнение момъкът.

— На ливадата не говорех, защото те мислех за ням... – откри му момата и наново поруменя.

— И аз те мислех... – обагри се и момъкът, подир което пъстрите му очи тъй я замилваха, че девойката не можа да се сдържи и му отвърна...

Миг по-късно двамата заприказваха един през друг...

Видяла тая непрестореност, нямата се усмихна благо и нарочно изчака младите да излязат от омаята, подир което изръкомаха нещо, но Страхил не можа да я разбере.

— Тукашен ли си? – притече се на помощ Яница.

Младият мъж кимна утвърдително и на свой ред се обърна към майка ѝ:

— Какво ви води насам? – рече той, но веднага заприлича досущ като великденско яйце и му идеше да потъне вдън земя от срам, та побърза да притури: – За Света Богородица ли сте тръгнали?

Бърните на Калина попитаха нещо, та дъщеря ѝ се намеси:

— Тъй ли се казва?

Момъкът потвърди и взе да обяснява, че близо до руините ѝ има старо аязмо с много лековита вода, при което идват люде отвсякъде

— Да ви отведа ли горе на черквицата? – попита ги Страхил.

— Имаш ли време? – рече момата.

— Време да искаш! – засмя се младият мъж и ги поведе към параклиса.

Горе на руините постоя колкото постоя, после си тръгна, но по икиндия наново дойде, като носеше под мишница черги.

— Завийте се, че тук нощите са хладни! – сетне пожела: – Дано Света Богородица изцери майка ти!

— Дано! Затуй сме дошли... – отвърна Яница и се прекръсти.

Момъкът също се прекръсти, после се сбогува и си тръгна, а двете се загледаха подире му. И макар че видяха как си влезе у тях, още дълго мислите им бяха все в него...

Щом мракът завладя цялата долина, си сториха тихомълком постеля и легнаха да спят.

Когато прехвърли полунощ и от Ситово пропяха първи петли, Калина се събуди. Додето се радваше на песента им, някак неусетно ѝ стана чоглаво. Зачуди се и миг по-късно спо-

менът я връхлетя.

Два-три дена, откакто се задоми с Янко, решиха да окосят ливадата на Конско пладнище, дето смятаха и да пренощуват, та да могат да изсушат и прекарат сеното в Павелско. Старите не им даваха да вървят, защото е грешно да се работи на празник, ама нали бяха луди-млади, не послушаха...

И още по тъмно тръгнаха нагоре с три мулета, вързани едно за друго. Таман се изкачиха над селото и от долината закукуригаха петлите. Като ги чу, мъжът ѝ – както си бе отгоре на мулето – подкара любимата си песен:

Петлине пеят, либе ле, на съмнуване.
Пусни ма, мило либе, да си ида.
Тези са петли, либе ле, петли лъжовни.
Постой, почакай, либе, рано е още...

Ей тъй започна денят им. Дето се вика от хубаво по-хубаво. Но и да не беше захванал с песен, двамата бяха сигурни, че ще е най-щастливият им досега. И как няма да е, когато за пръв път - откакто взеха да делят софра и креват - щяха да са сам-самички...

На ливадата стигнаха преди изгрев. Слънцето - все едно само тях чакало - тъкмо надзърна зад билото на Пашалийца и зашари по лицата им. Щом огненият му диск се показа нацяло, затрепка тъй често, сякаш отгоре му бродеха нестинари. Двамата се спогледаха усмихнати,

сетне извърнаха глави през рамо и видели сенките си цели-целенички, засияха от радост.

Кой ли на тяхно място не би засиял, когато още от памтивека е знайно, че ако видиш на разиграл се еньовденски изгрев сянката си непокътната, ще бъдеш по-здрав и от скала през годината...

Подир тая слука – какъвто бе обичая – отидоха на близкия бунар да умият лицата си с вода, погалена от първите слънчеви лъчи, а на връщане се събуха и закрачиха боси по росата...

Насетне през целия ден младоженците косиха, сушиха, пяха и се смяха от сърце, а надвечер застлаха изсушено сено под една клонеста борика и се завиха отгоре с едно халище, което носеха от селото. Сетне се загалиха...

Накрая заспаха блажени, като си мислеха, че са имали най-хубавия ден в живота си.

Да, ама излезе, че е бил най-лошият...

Въпреки че двамата работиха на хаталия[12] ден, на Свети Еньо[13] не му мина и през ум да им удари с гръм ливадата, но съдбата тъй ги тресна, че...

Точно преди полунощ мулетата се разцвилиха и Янко рипна да ги отбрани, помислил, че край тях са се навъртели диви животни. Като ги

---

12 хаталия – лош, който носи щета, пакост
13 Свети Йоан Кръстител или Предтеча

наближи, разбра, че са бетѐр зверове, ама вече бе късно...

— Бягай, Кали... – успя само да викне той, преди среднощните апаши да го пòчнат с калъчките.

Чула предсмъртните му викове, Калина закрещя обезумяла:

— Нееееее!

— Дръжте гяурката! – разпореди се главатарят им и две сенки се юрнаха към нея.

Жена му рипна и хукна презглава към Юзеница. Че низ урвите надолу се отскубна на турците, отскубна се, но когато стигна в Павелско - цялата в кръв и рани - не можеше вече дума да каже...

Подир това ѝ ляха куршуми, даваха ѝ прѐсол[14] и какви ли не церове и отвари, но не можа да се оправи. И случи тъй, че на двайсет и петия му имен ден заклаха Янко, а тя онемя...

След девет месеца роди женска рожбица, която кръсти на без време отишлия си мъж. Оттогава насам Яница бе едничката ѝ радост в живота...

„Мамина мила!", рече си Калина и погали с ръка момата до себе си, подир което тръгна към аязмото да се умие и помоли, че се бе развиделило.

Щом се отдалечи, Яница мигом отвори очи

14 прѐсол (диал.) – много солена вода, давана в миналото против уплаха

и се загледа след майка си. По някое време зърна росните цветя на поляната, отмахна халището и взе да бере. Вече бе свила и сложила на главата си гиздав венец, когато видя Страхил да идва отдолу.

— Добро утро! – поздрави усмихнат той, когато дойде при нея.

— И за теб да е добро! – свенливо му се усмихна и тя.

— Рано сте станали – учуди се новодошлият.

— Таман навреме е, че бая път ни чака – посочи с ръка на юг красавицата.

Като чу за тръгване, момъкът въздъхна шумно, после се подвоуми и накрая попита нерешително:

— Янице, искаш ли... да делим залък до края на дните си?

Отпървом момата тъй се сащиса, че нищичко не рече, сетне - цялата почервеняла - кимна срамежливо с глава и шепнешком промълви:

— Да, Страхиле – подир което сведе глава.

— Слава тебе, Господи! – рече момъкът и вдигна нагоре очи, подир което се закръсти.

А проговорилата майчица - спряла се на две-три крачки от тях - не смееше и думица да продума...

Макар че ѝ идеше да литне...

РАЗРОВЕНА ЖАРАВА

Сигурно се питаш какво е майчина мила? Ще ти кажа. Тя е най-свидното и свято нещо, дето може да имаш на белия свят! Без него ти си по-гол и от плужек[15]... Ако нямаш в пазвата си майчина мила, по-добре да не се раждаш. И за какво ли трябва да се пръкваш, когато бащиния, род и край за теб са празни думи. Щом не ти са на сърце дом, жена, деца, а пък къща, стока, ниви смяташ за робия и тегло. Ама да не помислиш, че майчина мила е само родина, обич и имоти? Не. Тя е и памет - в теб стаена - отпреди да се родиш... И единствено ти решаваш дали да бъде спътник твой докрай...

В тая авелзаманска история ще ти разправя за един човечец, който макар и да царуваше през Турско, не живя както му се щеше нито по време на робията, нито пък подир това.

Брахам отвори за първи път очи през 1840-а по време на коситба. Косачите, все българи от Павелско, тъкмо бяха преполовили ливадата на Блюда, когато текнаха водите на майка му. Подир два сахата баба Алиловица – инак вряла и кипяла в тия работи – тоя ден с треперещи ръце едвам изроди бебето, отряза му пъпчето, сетне го уми с топла водица и го повѝ в бели пелени. Когато го подаваше на снаха си, прошепна:

15 плужек – вид охлюв без черупка, гол охлюв

— Аллах да го поживи, Атидже!

Родилката, уморена от раждането, само кимна с очи и разнежена загали рожбата си. Алиловица първо се позагледа в тях, подир което излезе на пръсти от стаята на агъла[16], сетне тичешком извървя десетина крачки и размаха радостно ръце към косачите:

— Абдулааа!

Синът ѝ, който често поглеждаше към кошарата, откакто жена му взе да ражда, мигом остави косата и хукна към нея.

— Мъжко е! – рече му засмяна Алиловица, когато той довтаса до нея, и го запрегръща.

И как няма да го прегръща, когато първото дете на младите се роди мъртво, а след това нямаха рожба цели десет години...

— Сполай ти, Боже! – рече просълзен Абдула и мигом подви колене, после обърна дланите си нагоре за молитва...

Разбрали за щастливия край, българите тозчас оставиха косите и радостно се закръстиха...

А знаеш ли защо бяха радостни? Щото турчинът бе челяк и половина! Тачеше, помагаше и закриляше християните, както само той умееше. И затуй те винаги му се притичваха на помощ дойдеше ли време да се коси, жъне или свърши някаква друга кърска работа. Заради

16 агъл (тур.) – каменна кошара на два етажа: долу – обор за животните, горе - стая с огнище за пастира и плевник за сено

достлука му с раята другите турци го гледаха накриво и чат-пат си патеше от тях. Ала Аллах го беше тъй курдисал, че нито се сърдеше на своите, нито пък туряше край на ортаклъка си с гяурите.

— Ехехехееееей! – разнесе се радостният вик на честития татко.

Гласът му отекна насреща в Растопът, сетне се юрна нататък към Малко корито и се заизкачва нагоре по Глухи връх. Додето ехото се разнасяше из баирите, Абдула закрачи бързешком към стаята час по-скоро да прегърне отрочето си...

Колко време го милва с очи, той си знае, но щом се показа отново на вратата – какъвто бе адамлия – в ръката си държеше бъкел, пълен догоре с вино.

— Брахам ще се вика! – рече с овлажнял поглед той, когато се озова при косачите, и им подаде бъкела. - Ха, пийнете за негово здраве!

— Честито! Честито! – почнаха да го поздравяват един през друг българите и се заздрависваха с него. – Да е жив и здрав! Да е жив и здрав!

— Сполай ви! Сполай ви! – отвръщаше им умилен турчинът.

Добър челяк беше Абдула, добър насетне стана и неговият син. Расна Брахамчо, порасна, приятелства завъртя, сетне и дом. Народиха

му се дечица за чудо и приказ: три момичета и накрая момче, проплакало баш на 15 януари 1878-а - денят, в който русите влязоха с топовете си в Павелско. Макар че тая дата не бе никак радостна за никой друговерец в Ропката[17], дядо Абдула не можеше да си намери място от драгост... Та нали внучето взе името му!

Ама не можа да му се порадва много, защото не мина и година и напусна белия свят в съня си...

На погребението му се стече цялото село. Щом ходжата опя мъртвеца в джамията - дето не влезе ни една жена - обвит в бял чаршаф и одеяло, го понесоха на носилка към гробищата, които бяха на петдесетина крачки. В тоя час се случи нещо невиждано. Селският клисар задумка черковната камбана за умряло...

И макар мюсюлманските табиети да викаха, че е хептен грешно да се плаче като се носи покойник - защисани от това небивало съчувствие - и друговерци, и християни вкупом се разридаха на глас...

Минаха години, приятелството на българите към Абдула се прехвърли изцяло върху сина му. Ама да си кажем правичката, и Брахам си го заслужаваше, щото и преди да дойдат казаците в селото, и след това той им правеше какви ли не добрини. На един с брашънце ще услужи, на друг - с млекце, пред мухтарина ще се застъпи

17 Ропката – котловината м/у Персенк и Глухи връх, в която е и Павелско

за трети. На сиромах пък мулетата си ще даде - я сено, я нещо друго да си докара, а и начесто пътьом на някоя бабичка сам дръвца ще набере. Абе гледаше всекиму хаир да стори. Ей такъв адамлия беше! Човек и половина... Като баща си.

Затуй, когато Кара Мехмечко от Хвойна се опита да му краде кози от кошарата на Марчовица, комитата Дели Васил - който тогава шеташе из Юзеница - тъй го насини, че онзи месец време се увива в кожи. Вече бе Българско, когато кютек ядоха и двама юговски апаши, които вързаха кираджията на Брахам - чули-недочули, че кара стока на някакъв лош турчин. Само че додето грабеха натовареното, въобще и не доловиха стъпките на другите нашенци, чиито мулета бяха поизостанали мъничко...

Почитта между християните и друговерека бе от истинска по-истинска и даже Освобождението нямаше как да я промени. Въпреки туй се случи нещо, дето...

Ама да карам подред, че да стане ясно за какво иде реч. Всичко вървеше както си трябва, додето един ден в Павелско се чу, че падишахът е отворил портите на посмалената си империя и всеки български турчин може да се прибере в бащинията си.

Ха сега де! Какви турци, каква бащиния...

Та още през 1878-а Митхад паша[18] си при-

18 Митхад паша (1822-84) – управител на Дунавския вилает, велик

зна, че отсам Дунава има повече от един милион мохамедани, без да се броят татарите и черкезите, но никой от тях не е дошъл от Азия, а всичките са потомци на българи, преобърнати в исляма. И за да не бъде погрешно разбран, уточни: "Това са чада на същата тази страна, на същата тази раса, от същото това коляно. А между тях има една част, които не говорят друг език освен българския".

Е, какво повече да притуриш след думите на тоя големец, който е и баща на баш тапията в османската империя - конституцията...

Вярно е, че по време на робията в Павелско са идвали и неколцина анадолци, ама последните от тях си вдигнаха чукалата след Кримската война, а тия - дето се мислеха за турци и останаха в селото чак до Балканската война - до един бяха дюнмета: едните тукашни, другите - дошли от къде ли не на изтерзаната снага на Родопа. Никой обаче не ги кореше, че дедите им не са могли да издържат кланетата и бяха предали вярата си. И знаеш ли защо? Защото малцина от тях бяха отишли драговолно при турците...

И понеже и едните, и другите не бяха дошли от Анадола, не знаеха ни езика, ни обичаите им. Затуй почнеха ли да пеят нещо или някакъв турски табиет да правят, все свършва-

везир, сп. „La Revue scientifique de la France et etranger", 8 juin 1878, Serie 2, № 49, p. 1152

ха по нашенски. Нито песните им бяха песни, нито табиетите им - табиети. Всичко им бе кармакарашък[19]...

Ама кой го беше еня за това, когато челякът е челяк, не защото се е родил българин, турчин, дюнме или пък надут ингилизин[20], а затуй че носи нещо ей-тук в гърдите си...

А мършата е по всички краища на света, къде повече, къде по-малко, ама стадото няма никаква вина за това...

Знаеш ли, че след Освобождението най-лютите местни джелати - от които християните носеха черно - колко много поомекнаха... Досущ като някои нашенски управници, които по-сетне падаха един подир друг от власт...

И тъй, след Балканската война в Павелско се чу, че някои тукашни друговерци ще се изселват...

Първи тръгна за Анадола деветдесетгодишният Мехмед Буруджи - най-възрастният човек от Турската махала, дедите на който - както сам си казваше - бяха дошли от с. Барутин преди по-малко от двеста години. Последва го не кой да е, а Сиромах Метко...

Да му се чудиш на акъла!

Минаха година-две и християните си помислиха, че мераците им са се поукротили.

---

19 кармакарашък (тур.) – разбъркано, безредно
20 ингилиз (тур.) – англичанин

Ама въобще не било тъй, защото един августовски ден десетина семейства водени от ходжата - продали надве-натри къщи, стока, ниви - с натоварени коне и мулета се струпаха пред общината да се отпишат от бумагите...

За да се сбогуват, дойдоха от всички краища на селото, даже овчари слязоха от планината. Да знаеш колко прошки се дадоха, колко сълзи изтекоха... Чак долу до Голяма ряка християните ходиха да изпратят изселниците. А имаше дечурлига, които ги следиха чак до Бальово бърце[21].

Сетне хвойненски кираджия, който се връщал със стока от Пловдив и спрял мулетата да отдъхнат горе на Бяла черква, разправяше как дошли нашенците и обърнали поглед за последно надолу към село:

— Тъй гледаха и плачеха на глас, че моментално сръгах добитъка и до Рàвне съм хълцал като дѐте...

Голяма мъка беше раздялата с иноверците, ама те сами си решиха да припознаят чуждата бащиния за своя... Дано са честити в нея!

Какво стана с Брахам ли? Ами не тръгна с тях, в Павелско си остана. И знаеш ли защо?

— Как да тръгна за Анадола бе, чоджум, когато никога повече няма да пийна водица от Турската вòда, никога повече няма да видя

21 местност над с. Хвойна

Юзеница и урвите ѝ, които уморяват солука[22] ти само като ги гледаш... – докрай викаше той, сетне отсичаше: – Един ден, когато Аллах реши, кокалите ми ще гният на павелска земя.

Да, ама мина време и по сокаците се зашумя, че и друговерецът е решил да се махне от селото...

После се разбра, че заради децата си, задомили се вече, се е принудил да се изсели... И се изсели, ама в съседно село, дето всички люде почитаха корана.

Един топъл априлски ден на 1915-а, натоварил десетина мулета покъщнина, Брахам тръгна с цялата си челяд към Дряново.

Тръгна и отиде там. Ама начесто си прескачаше насам...

Влезе в Павелско, иде на мегдана до общината и вземе да си хортува с хората, седнали на дървената пейка под големия кавак. А разчуе ли се, че е в селото, край него се извие една върволица, да се чудиш хоро ли има или мобилизация. Подир час-два закрачи към Турската махала, поспре се да огледа къщата, дето се извърви животът му. Тъкмо да отмине, от нея изскочи новият ѝ стопанин.

— Добре дошъл, побратиме! – зарадва му се той и го заподканя: – Ха, влез вътре! Хем да те нагостим, хем и да си кажем туй-онуй.

---

22 солук (тур.) – дъх, дишане

— Добре заварил, Георги! – отвърне му Брахам и лицето му грейне, сетне притури: – Минавам да наточа бъкела, друг път ще дойда. Инак ти как си?

— Бива, бива. А ти?

Побърборят си още малко и се разделят, сетне друговерецът иде на Турската вода да налее съдината си и тръгне нагоре към Правото. Отгоре подвие крак и загали с поглед Павелско. После се обърне с лице към нивите си в Блата, а пред очите му оживеят купчините жито при берекет, които пълнеха и хамбара, и душата му...

Подир което въздъхне тежко и закрачи нагоре по стръмното. По средата спре и впери очи в Юзеница... Когато изкачи Конско пладнище, обгърне за сетен път долината и намине да наобиколи ливадите на Блюда, Марчовица и Черквата. Легне на последната хем да се поразтъжи, хем и да помирише любимата си мащерка - таман надигнала главица. Лежи до икиндия, изправи се, закичи китка гороцвет на ухо и поразтъжил душата си, хване пътя за Дряново.

Подир неделя обаче наново тръгне натъжен към Павелско...

От всички имоти най-много на сърцето му беше ливадата на Блюда. Затуй на нея прекарваше повечко време. Та нали навремето баща

му Абдула точно там хвърли пъпа му...

Така се случи, че една топла августовска сутрин Брахам пак намина да види Блюда. Ама да не мислиш, че отиде ей-тъй, случайно? Не. Отиде, защото откак се помнеше, на тоя ден косеше ливадата. Затуй и когато заслиза надолу от Малко корито, чу позната песен, та се поспря зад една чаталеста борика да послуша. Тая песен загали ушите му много преди да почне да държи коса в ръцете си. Щом поотрасна, разбра, че една коса пее най-хубаво, когато е прясно накована. Поизхаби ли се от тревата, песента ѝ става някак жаловита и сякаш кани стопанина си да вземе чука и наковалнята.

Види се, че косите тъкмо бяха наковани, защото пееха тъй ликуващо и празнично. И как няма да пеят, когато бяха цяла дузина. Каква хармония...

— Фиииииу, фиииииу, фиииииииу!

Песента на косите. Каква омая...

— Фиииииу, фиииииу, фиииииииу!

За тая песен даваше мило и драго...

— Ооо, наборе, добра стига! – извади го от унеса Георги, ходил да налее прясна вода на Малко корито.

— Добра стига, побратиме! – поздрави и Брахам, сетне като видя окосеното, рече усмихнат: – Пòчнали сте по-раничко, та да сторите и росата ортак, а?

— Тъй е, побратиме, влажна тревица полесно се коси – засмя се и българинът, подир което го покани: – Да седнем до огъня.

Тръгнаха към огнището, сторено в ъгъла между два самотно стърчащи дувара от някогашната кошара на Абдула, дето на времето проплака Брахам. Колкото се приближаваха, сърцето на друговереца взе да бие все по-силно и по-силно и аха да изхвръкне от пазвата му...

Спомни си как една късна лятна вечер кошарата на Блюда пламна. Ама не пламна от гръм, а от ръката на Кара Амин... Що ли? Заради приятелството на баща му с раята, която злодеят презираше, все едно дедите му са дошли направо от сараите на падишаха и никога не са носили гугли...

Добре, че в оная нощ, когато блеснали първите пламъци, десетгодишният Георги, който карал разпуса[23] си на кошарата, бил излязъл по нужда отвънка и видял как онзи драснал огнивото и си плюл на петите. Детето се завтекло първо в стаята да разбуди баща си Лазар, сетне разтворило портите на козите и извадило цялото стадо невредимо...

На другия ден Абдула и козарят му преместиха стоката в кошарата на Марчовица, а по заник слънце – както предложи друговерецът – синовете им Брахам и Георги се побратимиха...

23 разпус (ост.) – ваканция

А какво стана с проклетника, дето запали агъла, вече знаеш...

— Хапни си, Брахаме! – прекъсна му спомените християнинът, подир което му подаде пълна паница с току-що изровени от огъня печени картофи.

Мюсюлманинът си взе един и го забели, сетне отхапа с наслада и рече:

— Няма по-сладки картофи от павелските...

— Няма, побратиме...

Хапнаха, колкото хапнаха и подир малко Георги каза:

— Да отнеса и на косачите да лапнат, а и прясна водица да пийнат – и стана. – Пък после ще си гълчим чак до икиндия.

— Чакай, побратиме, ще ми се да ти кажа нещо – спря го Брахам, сетне му посочи с ръка долния край на ливадата и отсече: – Един ден - когато Аллах реши да ме прибере при себе си - ей там долу ме заровете... Чу ли?

— Ааа, наборе, още сме млади! – отвърна му със смях седемдесет и петгодишният Георги и закрачи към косачите.

— Аллах не пита на колко години си... - засмя се подир него и османлията, но щом остана сам, потъна в себе си и се умълча...

Колко стоя като вкаменен, един Господ знае, но по някое време изохка от болка:

— Ооох! – и едвам-едвам се надигна, подир

което помаха за сбогом на своя побратим и тихомълком пое по нанагорнището.

Пое, ама мине-не мине седем-осем крачки и се обърне да погледа ливадата, косачите, огнището. Щом те се скриха от погледа му, раменете на друговерека се затресоха и завалията захълца на глас. Когато се посъвзе, с мъка затътри краката си към Дряново.

На другия ден в селото дойде хабер за неговата смърт...

Беше четвърти август 1915-а.

Оттогаз насетне, по което и време да дойдеш по тия места, в долния край на дядо Брахамовата ливада – дето оттам нагоре се вие пътеката за Ечеменище – ще минеш покрай гроба на един човечец, който напук на всичките си патила, остана докрай верен на своята майчина мила...

ДА ОТКРИЕШ ЛЮБОВТА НА НАЙ–НЕОЧАКВАНОТО МЯСТО
(ЗИМНАТА ПРИКАЗКА НА ВИРДЖИНИЯ И ЕРИК)

Историята започна в една най-обикновена януарска вечер...

Навън беше мрачно и студено. Зимата беше в своя разгар. Едри снежинки се сипеха от небето и застилаха земята и покривите на къщите с бяла пелена. Дърветата, облекли своите бели премени, леко полюшваха клони и извиваха стройните си снаги в бавен танц под звуците на Маестро Северняк. Зимата рисуваше своята снежнобяла картина без въобще да подозира, че всъщност създава декора за една истинска, вълшебна приказка.

По улиците нямаше никого. Всички хора отдавна вече се бяха прибрали на топло у дома след дългия и изморителен работен ден. Но тази на пръв поглед обикновена вечер обещаваше да се превърне в най-необикновената за двама от тях – нашите герои: Вирджиния и Ерик.

Вирджиния беше младо и винаги усмихнато момиче, едва навършило 20 години. В погледа ѝ имаше блясък, а в сърцето ѝ - светлина. Обичаше да гледа наивно и по детски винаги от хубавата страна на живота, да се радва ис-

крено на малките неща в него. Затова доста често оставаше неразбрана от повечето хора, които сивото и забързано ежедневие бе погълнало изцяло.

Да, тя се различаваше много от своите връстници. Не беше като тях. Не се интересуваше от пари, лукс и скъпи предмети. Не обичаше да слага тонове грим и лъскави бижута. А и не беше нужно, защото тя блестеше със своята естествена красота, със своята невинност и чистота. Затова понякога ставаше и обект на подигравки от страна на някои натруфени и кичозни госпожици, които се присмиваха на тази нейна обикновеност и простота, на нейните принципи и порядъчност. Но много скоро един истински ценител на женската красота щеше да забележи този „нешлифован диамант" и да го накара да заблести със своята ослепителна светлина.

Ерик беше 37-годишен милионер. В разцвета на силите си той вече беше постигнал всичко онова, за което малките момченца си мечтаят: успешна кариера, лъскава спортна кола (даже не една, а няколко), луксозна къща с басейн... Е, може би почти всичко. Липсваше му обаче едно-единствено нещо – истинска любов, а не еднодневки... Любов, искрена и чиста, която те завладява изцяло. Любов, която усещаш с всяка частица на своето тяло, която те мотивира и

вдъхновява, която те кара да летиш, да се рееш високо в небесата, забравяйки всички свои грижи и проблеми.

Да, той беше вече зрял мъж, но беше запазил момчето – мечтател в себе си. Не спираше да мечтае за тази любов, да вярва и да я търси... Да, Ерик вярваше, че някъде в този необятен свят я има Тя – неговата сродна душа, неговата половинка.

Имаше достатъчно пари, за да притежава всяка жена, която пожелае, а и не липсваха кандидатки за сърцето на милионера. Но... той не искаше такава „купена" любов. Искаше жена, която да го обича истински, заради неговата същност, а не в зависимост от големината на банковата му сметка. Искаше тази, която поглеждайки го в очите, да вижда душата му, а не златната мина. Тази, която със слънчевата си усмивка, светлината и топлината в сърцето си, да озари дните му и да стопли дългите му и самотни нощи.

Дали съществуваше такава жена?!

Да, нашият герой не спираше да вярва в това и да се надява, че един ден Тя ще се появи като слънчев лъч, проблясващ зад сивите и мрачни облаци в небето. Тази мисъл и надежда беше завладяла ума му изцяло, изпълвайки го с нови сили, за да върви напред... Напред към бъдещето, където го очакваше неговата мечта-

на любима, цялата обгърната от светлина. Тя е точно там, цялата сияе, блести и му се усмихва... Понякога той толкова се унасяше в мечтанията си, че дори протягаше ръце към нея, опитвайки се да я стигне, но Тя се отдалечаваше и изчезваше. Нашият мечтател се събуждаше, стряскайки се и осъзнавайки, че това е просто една илюзия, красив сън...

Но тази необикновена януарска вечер Съдбата беше решила да му направи специален подарък, да награди нашия герой за неговото безкрайно търпение, вяра и отстояване на принципите си, като сбъдне този негов блян. Да, Съдбата беше напълно убедена, че е настъпил точният момент да събере двете половини на едно туптящо сърце и цялата Вселена впрегна усилия, за да направи мечтаната среща реалност. Да събере две търсещи се души, за да се слеят те в едно цяло.

Като всяка друга вечер Ерик се беше отправил към вкъщи, този път пеша, за разнообразие. Луксозната спортна кола, която в изгрева на мъжествеността му се струваше нещо толкова жизнено важно и значимо, сега се превърна в най-обикновен предмет, който го отегчаваше и все повече му напомняше за самотата в света на парите. Затова беше избрал разходката, с желанието чистият въздух да го разведри и да проясни съзнанието му.

Но ето, че в мисълта му отново се появи неговата илюзионна любима. Затвори очи, за да се изолира от градската шумотевица и за да я види по-ясно. Вървеше и се усмихваше.

Внезапно го разтърси силен удар. Ерик отвори очи с негодувание и раздразнен поглед, готов да се нахвърли върху този, който е дръзнал да прекъсне и разруши приказния момент. И точно когато се беше приготвил да избухне и да даде поле за изява на една не толкова добра черта от своя характер, цялото му същество изведнъж замръзна на място. Не можеше да повярва на очите си. Момичето от сънищата му стоеше пред него с виновен поглед и го гледаше с големите си и силно изразителни кафеви очи. Тя беше точно такава, каквато я беше виждал неведнъж в своите мечти. Дългите ѝ копринени коси се спускаха свободно надолу покрай лицето ѝ, придавайки му естественост и невинност. Истински ангел, появил се на земята.

Изведнъж в ледените очи на Ерик проблясна светлина. Той усети някаква сладка топлина. Вълнение и чувство на наслада изпълниха цялото му същество. Той беше пленен от тази неземна красавица. В същото време обаче изпита и малко свян от чувствата, които го обзеха при сблъсъка с младата девойка. Разликата в годините беше твърде видима. Момичето

беше младо и наивно, може би около 15 години по-младо от него самия. Осъзнавайки, че цели няколко минути стои пред непознатата и колко глупаво и непонятно изглежда може би в нейните очи, Ерик бързо дойде на себе си и с нежен и спокоен глас се обърна към нея:

— Добре ли сте, млада госпожице? Извинете ме, бях потънал в служебни дела и не Ви видях. Но... и Вие трябва да бъдете по-внимателна къде вървите... Можеше да се нараните... такова крехко и красиво цвете като Вас...

— Крехкото цвете си има бодли, с които може да се защитава, господине... Не се безпокойте!

После Вирджиния помисли, че може би реагира твърде остро на непознатия мъж. Все пак тя се беше блъснала в него, говорейки по телефона, затичана към спирката, за да хване автобуса.

А може би странният непознат беше от онези надути и самовлюбени богаташи, които хвърчаха високо в небето, мислейки, че това място е отредено специално за тях само поради факта, че сумата в банковите им сметки възлиза на число, стигащо до безкрайност. Да, той определено беше от тях. Това ясно личеше по лъскавия му външен вид: скъп костюм, марков часовник... „Поредният сваляч", помисли си тя, „който си въобразява, че с парите си

може да купи и да притежава всичко и всеки". Вирджиния нямаше ни най-малко намерение да позволи на този „чичко-паричко" да я превърне в своя лъскава играчка. Беше доволна от постъпката си и от това, че е го е поставила на мястото му, давайки му да разбере, че тя е недостъпна крепост за него. Палава усмивка на задоволство озари бялото ѝ лице. Точно тази усмивка проблясна като слънчев лъч и се отрази в очите на Ерик. Усмивка, която обещаваше да остане трайно в неговото съзнание, да стигне до сърцето му и да му отдаде цялата си топлина, разтопявайки дебелите слоеве натрупал се през годините лед. Усмивка, в която нашият герой моментално се влюби.

Твърдо решен да не изпуска шанса, който Съдбата така любезно му бе предоставила, Ерик се обърна към младата дама и със спокоен глас поиска да узнае нещо повече за нея:

— А това бодливо цвете сигурно си има име. Бихте ли...

Но още преди да довърши въпроса си, се чу бученето на автобусния клаксон. С широко отворените си врати градското возило нетърпеливо очакваше новия прилив от пътници, за да потегли към следващата си дестинация. Не изслушвайки думите на непознатия до край, Вирджиния побърза да се качи в автобуса, сливайки се със сивата тълпа. Подвижните вра-

ти се затвориха и шумното возило потегли по своя път.

В този миг Ерик усети странна болка и чувство на празнота от лявата страна на гърдите си. Сякаш частица от него също замина заедно с автобусните пътници. Отправи се към къщи, но мисълта за невинното момиче така и не напускаше съзнанието му. Цялото му същество изгаряше от желание да я види отново. На всяка цена трябваше да я намери. Но как?! Тази задача му се струваше толкова сложна и непосилна, като да търсиш игла в купа сено. Как да я открие като не знаеше дори името ѝ?!

Наблюдавайки случващото се в главата на нашия объркан герой, Съдбата го съжали и реши да му даде още един шанс да сбъдне най-голямата си мечта. Мечта, която толкова силно бе завладяла мислите и целия му свят.

Същата вечер, докато се приготвяше да си ляга, прибирайки палтото си, Ерик забеляза непознат предмет в долния му джоб. Протегна ръка и извади от там мобилен телефон. Но... това съвсем не беше неговият лъскав телефон, а много по-стар модел, малък и скромен. Този път недоумението на нашия герой не продължи дълго. Той бързо разбра какво е станало: когато момичето се е блъснало в него, е изпуснало телефона си и той бе паднал в неговия джоб. Радостни искри проблясnаха в погледа

му. Ето как щеше да разбере коя е непознатата красавица и щеше да си уреди среща с владетелката на мислите си. Изпълнен с вдъхновение и нови надежди за утрешния ден, нашият мечтател затвори очи и потъна в царството на сънищата.

Нощта се изтъркули като един миг и утринното слънце отново се показа на хоризонта. Топлите му лъчи проникнаха през стъклата на прозореца в стаята на Ерик, уведомявайки го, че е време за ставане. Дълго и протяжно събуждане. Но тази сутрешна идилия беше нарушена от внезапното звънене на мобилен телефон. Сънениият милионер бързо отвори очи и грабна телефона от нощното шкафче до леглото си. Нещо вътрешно му подсказваше, че това е чаканото от него обаждане. Обзет от трепетно вълнение нетърпеливият мъж вдигна слушалката, надявайки се, че ще чуе отново онзи невинен глас и не се излъга...

От отсрещната страна му отговори нейният ангелски глас. Ерик веднага я позна. Пулсът му започна да се учестява. Сърцето му биеше все по-силно и по-силно. Опиянен от вълнението, той едва успя да чуе какво му каза Тя. На нашия непоправим мечтател му беше необходимо известно време, за да асимилира получената информация и да разбере, че всичко това не е сън, а реалност. След няколко часа Ерик щеше

да види блeнуваната си любима на уговорената среща, за да ѝ върне изгубения телефон. Няколко часа, които му се струваха като цяла вечност.

Нашият влюбен герой реши, че този път трябва да направи добро впечатление на младата дама и като един истински джентълмен се запъти към уреченото място с огромен букет от най-красивите и благоуханни цветя, които успя да намери. Все пак беше зима.

Ерик не искаше да закъснява, затова беше подранил с повече от половин час. С уверена походка, той влезна в кафенето, където се бяха разбрали да се срещнат, седна на масата в центъра на заведението, така, че да има ясен поглед върху входната врата и нетърпеливо зачака своята тайнствена дама да се появи. Докато чакаше, той на няколко пъти си повтори наум това, което си беше намислил да ѝ каже. Но щом девойката се появи, всичко от мозъка му сякаш се изпари. С трепереща от вълнение ръце Ерик ѝ подаде букета и кавалерски я покани да седне на масата.

— Благодаря за цветята. Много мило от Ваша страна... Извинете ме, но нямам много време. Трябва да тръгвам. Затова ако обичате, моля, върнете ми телефона.

— Да, разбира се. Заповядайте...

— Благодаря Ви и довиждане – каза Вир-

джиния и бързичко се отправи към изхода на ресторанта, не оставяйки на нашия герой никакъв шанс за реакция. Ерик веднага хукна след нея, викайки:

— Чакайте, госпожице... Моля Ви, почакайте! Аз... не разбрах името Ви?!

Девойката се спря и с леко изнервен тон отговори:

— Вирджиния, приятно ми е!

— Вирджиния... Какво хубаво име! Аз съм Ерик... Удоволствието е изцяло мое!... Е, млада госпожице, аз си направих труда да Ви донеса изгубения телефон... Не мислите ли, че ми дължите поне една вечеря?!

— Вижте, Ерик... Аз съм Ви много благодарна, но вече Ви казах... Бързам!

Всъщност Вирджиния не бързаше за никъде. Вечерта ѝ беше изцяло свободна, но искаше час по-скоро да избяга от „разглезеното богаташче", както го наричаше тя. Нашата млада героиня нямаше доверие на непознати. А и не искаше да се превръща в кукла – играчка за нощта. На нея тези типове ѝ бяха напълно ясни – правят комплименти, говорят красиви думи, а целта им е с различни подаръци да си "купят" правото да прекарат една нощ с теб. Просто да си поиграят, а на следващия ден след себе си оставят само разбито сърце и празни обещания. А нашата Вирджиния съвсем не беше от

момичетата, които се впечатляват от скъпи подаръци. Тя не се „продаваше" на такава евтина цена.

— Хайде, моля Ви, госпожице... Не си отивайте още. Не ми разбивайте така сърцето. Останете, моля Ви... само за едно питие?!

Виждайки, че не би могла да се отърве лесно от досадника, Вирджиния кимна одобрително с глава:

— Добре, но само за едно!

— Тъй вярно, госпожице! Нали Ви обещах... А аз спазвам обещанията си, повярвайте ми – отговори Ерик, палаво намигайки на своята дама за вечерта.

Неловка тишина беше обзела пространството между нашите главни действащи лица. Хиляди мисли се блъскаха в главата на Ерик, търсейки да намерят най-подходящия път към сърцето на младата дама. Смутеността в леко изплашения поглед на Вирджиния обаче му вдъхна увереност и той пръв започна разговора, пускайки в действие своя остроумен чар и опитвайки се да предразположи младата госпожица, като създаде приятелска атмосфера.

Минута след минута, малко по малко, бавно се топяха ледовете между двамата „непознати". Времето за тях сякаш беше спряло. И двамата бяха изцяло погълнати от сладкия разговор. Сякаш не съществуваше нищо друго около тях.

Имаше Вселена, в която главни герои бяха само Тя и Той.

Вирджиния и Ерик с огромна изненада откриха колко много общи неща имат помежду си, колко много си приличат. Въпреки разликата в годините, те имаха сходни виждания за нещата от живота. Бяха толкова еднакви, отражение един на друг.

Две сродни души се бяха намерили след дълги години на търсене и лутане в мрака. Слънчеви усмивки озаряваха лицата на нашите герои. Палави светулки блестяха в очите. Сладко, опиняващо вълнение изпълваше цялото им същество. Две сърца биеха в един и същи ритъм – ритъмът на Любовта. Толкова истинска и чиста, толкова омагьосваща и вдъхновяваща. Такава, каквато и двамата бяха търсили през целия си живот. И най-накрая чудото се случи. Дълго бленуваната мечта стана реалност. Съдбата изпълни своя план – събра двете половини от едно цяло. В тази завладяваща история задачата ѝ приключи успешно. И Тя доволно се отправи към следващата, към други двама герои, които също като нашите Вирджиния и Ерик, трябваше да открият дълго очакваната Любов на най-неочакваното място...

ТИРАДЖИЙКАТА

Този август ѝ беше деветият: девета година караше тира по пътищата между двата океана и само още един август я делеше от заветната „зелена карта".

Бяха екип с Румбата и се сменяха по четири пъти на денонощие. Ани никога не дремеше на волана. В жабката на камиона имаше 12 касетки от самоучител по английски. През първите години веднага пускаше някоя, щом се наместеше зад волана и докато караше, отначало повтаряше урока заедно с гласа от записа, но после вниманието ѝ се отвличаше от движението или от пейзажа, и учебникарският текст излизаше от съзнанието ѝ, за да отстъпи място на невероятните пътища на Америка. Така или иначе, английският не ѝ беше жизнено необходим. С Румбата си говореха на български, а поръчките им ги даваше шефът на фирмата, който бе сърбин. Трябваха ѝ десет години, за да получи зелена карта, макар че имаше посъбрани пари и можеше да си поръча адвокат. Беше си купила апартаментче, а също и малко хубави дрешки, сред които палто от норки, но обичайно носеше дънките и размъкнати пуло-

вери. С какво да караш камион.

Още на втория месец от пристигането я бяха запознали с американец и му бе връчила първите си две хиляди долара спестявания, за да подпише брак с нея и да не я върнат в България. Почти не се виждаха, когато се случеше да се прибере в Чикаго. Той живееше на един квартал разстояние от фирмата за превози в югоизточните предгрaдия, а Ани си бе купила апартамент на десетина спирки на метрото в старата част на града още на края на първата година, защото така или иначе не ползваше заплатата си – как да я изхарчи, като непрекъснато бе по шосетата. Може и да беше снобско, но на нея ѝ напомняше за град, докато безкрайните спретнати дворчета с типови дървени къщички я изнервяха. Отначало ги бе смятала за много шик. Имаха си всички удобства и бяха на пръв поглед разнообразни. След време ѝ омръзнаха.

Румбата дойде да живее при нея.

Сега въртеше по напечените магистрали из целия континент почти и броеше месеците до заветната зелена карта. Предпоследната им дестинация бе доставка на хранителни продукти за един магазин в централната част на Бостън, където уличките бяха криви и нямаше достатъчно място за маневра. Румен я бе събудил, защото не можел да се справи. Все на

нея пробутваше сложните терени, но Ани не се сърдеше. Тя бе професионалистка. Някога бе автосъстезателка... някога... беше седемнадесетгодишна и зеленоока, с дълга тънка шия и пепеляворуса коса. Нямаше момче, пък и повъзрастни, които да не подсвиркваха, когато тракането на токчета ги задминеше по уличките на града и ги зашеметяваше с гледката на безупречни дълги стройни крака с цвят на... цвят на мляко с ванилия.

Тя тогава не се интересуваше от мъжете. Интересуваха я колите им. Така и Мишо я спечели – имаше първия в града „Ситроен". Ожениха се и на сватбата им всички завиждаха на Мишо, а нейните, вече застаряващи родители започнаха строеж на нова къща в центъра на града. На два етажа, с тъмнозлатисти остъклени витражи и сини метални рамки, с дъбов паркет и вътрешно стълбище между вестибюлите – приемни на първия и на втория етаж. По онова време живееха с Мишо в хубав апартамент – бяха взели два съседни апартамента и ги бяха свързали – на седмия етаж в новите тогава миньорски блокове. Майка ѝ, ударничка в предачната фабрика, ѝ бе дала бели китеници за всички легла и дивани. По терасата имаше сандъчета с петунии. Някой ги поливаше и те цъфтяха на следобедното лятно слънце. Не бе тя. Не я интересуваха.

Непрекъснато се караха с Мишо. И двамата знаеха, че няма от кого да я ревнува. Тя не обичаше никого. Просто бе следвала обичайния път – училище, работа, мъж, деца. Не се бе влюбвала. Заместваше любовта със страстта да шофира бързо и виртуозно. Имаше точна ръка. Мъжете се дразнеха от разсеяния ѝ поглед. Около нея беше студено. Искаха я, а после се дразнеха, защото тя се изключваше. Удряха я понякога. Викаха ѝ. Тя също викаше. Особено, когато се страхуваше. Дясната ѝ ръка се схващаше и обвиваше въображаемия лост за превключване, от копнежа по скоростите сърцето я болеше, дясното стъпало търсеше педала за газта и изпадаше от сандалите ѝ с висок ток. Налагаше се да лъже, когато я питаха къде и с кого е била. Изпъваше шия и преглъщаше. Стана ѝ навик. От карането бе получила някаква повреда на шийния прешлен и непрекъснато изпъваше глава, за да има видимост. Говореше на колата, когато бе сама. Съзнанието ѝ отчиташе шумовете на колата и пътя пред нея, но тя можеше да бъде едновременно и някъде другаде.

Ани тръсна глава. След Бостън бе подкарала към Далас през Остин и няколко междинни спирки. Беше далече, щеше да смени няколко главни шосета, но пътят бе равен, почти празен под жегата между градовете и само от време на

време се разминаваше с по някой голям камион. Малките не ги броеше. Само веднъж я задминаха мотициклетисти, а хората на шосето за нея не бяха проблем, виждаше ги и автоматично вниманието ѝ се изостряше. Бяха подписали списък с правилата на фирмата – не качваха стопаджии. Но и да нямаше изрична точка по въпроса, и двамата с Румен не им разбираха. Не обичаше преките пътища. Обичаше състезателните отсечки на дългите прави магистрали, където басовият глас на камиона звучеше равно като на бог в слънчево време.

Беше карала девет години почти. Оставаха ѝ тринайсет месеца и единайсет дена. Изтичаше предпоследното лято. Отдавна касетките от самоучителя само събираха прах. Вргаляха се из жабката и другите места за шофьорски неща в предната част на тира. Румбата изобщо не се опитваше да ги слуша. Понякога Ани посягаше да включи някоя, натискаше копчето и автоматично изключваше звука от съзнанието си. Бяха часове, дни, седмици, месеци, година след година. Имаше много време за гледане и за мислене.

Бе развила тик – нервно изпъване на шията. Отдавна не бе онази стройна златиста шия, на която Мишо закачваше перлени колиета. Сега бе червена и загрубяла – нервната шия на застаряваща нещастна жена. Всички я бяха екс-

плоатирали. Румбата също. Ядосваше се. После се качваше на камиона и натискаше газта по дългите равни пътища на Америка. Никога не търсеше преки пътища. Караше по дългия път, а като влезеха в град, Румбата сядаше до нея с карта в ръка ѝ казваше накъде да кара. После сложиха джипиеси, но тя пак събуждаше Румбата, за да ги наблюдава. Имаше котешки усет за намиране на мястото. Пътните полицаи понякога се появяваха, за да ги предупредят да не задръстват движението, но дребната стегната жена зад волана с блестящи сивозелени очи, явно бивша хубавица, ги караше да бъдат не просто любезни.

Ани продължи да натиска газта, макар че отзад Румен се разшава и мърмореше нещо за спиране на оня Макдоналдс, дето вече бе на километри назад.

— На следващата бензиностанция – викна Румен, но Ани продължи да бистри и преподрежда живота си, затова го пропусна покрай ушите си.

Натискаше педала и се опитваше да стигне до края на пътя. Времето ѝ изтичаше. Дните се ронеха като прегорели листа в жегата и нямаше връщане назад.

Сега бе на темата за двете си неблагодарни дъщери. Не завършиха училище, не поискаха да дойдат с нея, слава богу, след шестнайсет години

недоволства и скандали с баща им, се изнесоха тримата в апартамент в „Запад" - апартаментчето на Мишовите родители, а Ани продаде апартамента и се премести при остарелите си родители в схлупените две стаички зад новата къща, която бе почти готова. Продаде апартамента, за да има пари за пътуването към Америка. Илиана се омъжи, отиде при мъжа си, имаха една дъщеря – мургава, с кафява безлична плитка. Миряна бе луда глава като майка си, с дълга тъмноруса коса, но нямаше млечнозлатистата красота на Ани. Не ѝ се обаждаха, докато беше в Чикаго, не идваха да я видят, когато се прибра – на два пъти – за седем години, та трябваше тя да ги търси, не ѝ благодаряха за парите, които бе изпратила да дообзаведат къщата. Винаги се оправдаваха, че не ѝ знаели телефона, че никой не вдигал, че не получавали съобщенията ѝ кога ще си идва. Никой не живееше в къщата, защото Ани вдигна скандал на самонастанилата се Миряна и я бе изпратила при Мишо в неговия апартамент. Майка ѝ и баща ѝ си бяха отишли по реда, а старата къщурка я събориха и продадоха по-голямата част от двора на фирма за луксозни строителни материали. Ани си мислеше как ще се върне и ще лиши и двете неблагодарници от наследство. Имаше двама българи – адвокати в Чикаго – бяха любовници, разведени с две деца на мъжа и три на жената. Те я наобикаляха.

Румбата нещо викаше. Ани леко намали на поредното кръстовище, подмина бензиностанцията и сградите за хранене, някакъв голям магазин, даде газ и се втурна по новия широк път. Всеки път бе нов, след като сменеше предавката. Имаше табела с номера на шосето, но нея това не я интересуваше. Тя караше по вътрешната си карта. Караше вече повече от 10 часа и само по усет. Имаше някакво нанагорнище по пътя отвън, а по нейния удвоен път вече бе стигнала до Раненци – старата двуетажна къща на село с бели стени и дървени прозорчета с решетки, с трендафил по стената, люляк на ъгъла, калдъръмена пътека отстрани до обора и кокошия двор, заграден с мрежа, кочината на прасето и кошарата на овците, колибата на кучетата. Насреща имаше десетина сливи и круши сред равно окосена ливада, а по-нататък, зад дървената ограда, започваше градината. Тя ходеше често там, макар и не по своя инициатива. Само когато майка ѝ настояваше да ги закара и да докара продукцията. Къщата бе остаряла и покривът ѝ течеше. Ани бе изпратила пари да го ремонтират, но онези прахосници Илиана и Миряна ги бяха изхарчили. Не стигнали. И двете нямаха свястна работа. А пушеха като комини.

Ани не пушеше вече. В тира нямаше място за цигарен дим, на бензиностанциите не раз-

решаваха, а като стигнеха в градовете нямаше къде, а и нямаше кога.

Заплатите ѝ се трупаха по сметката. Извънредните надници също. Нямаше какво да прави между смените и поемаше извънредни маршрути: закарваше стока до определено място, там товареше и караше нататък, после пак разтоварваха и товареха. Докато обработваха товара на тира, Ани имаше време да се разходи из района. Беше любопитна отначало. Всичко ѝ се струваше голямо, подредено и спретнато. Сравняваше с мърлявия квартал, където бе преминала младостта ѝ, с разхвърляното си жилище, с неподредения си живот. Сега ѝ бяха омръзнали – всичко бе еднообразно, сведено до минимум мислене и минимум пречки по пътя от точка П до точка П-прим. Бяха учили Маркс навремето. Никакви пречки не я плашеха между пари и пари прим. Камионите имаха хубави двигатели, всеки път ги преглеждаха. Винаги имаха средства за бензин и различните видове масла, нямаше висене и ремонтиране насред път. Ани не бе автомонтьорка. Тя бе шофьор. Сядаше зад волана и караше, като се наслаждаваше на стабилния глас на двигателя.

Намали за следващото кръстовище. В този момент ръцете на Румен я хванаха за двете ѝ китки, до волана. Ани го отърси от себе си и продължи.

В Далас Ани паркира пред склада, който трябваше да заредят, изключи двигателя и скочи на земята. Беше изключение – измазана сграда. Дълга, на два етажа. Напомни ѝ за младежкия дом, където години наред работеше като заместник на приятелката си Сашка, директорката.

От офиса на склада в Далас Румен се обади във фирмата за резервен шофьор. После настани Ани, която бе изпаднала в транс и говореше на глас – разказваше историята си на Сашка и се оплакваше как всички я били изпързаляли. После продължи да кара сам, макар че очите му се слепваха, почти цял ден, докато стигна до място, където го чакаше резервен шофьор.

Когато се върнаха в Чикаго, Ани изобщо не дойде на себе си. Взеха я в местната болница и я държаха два месеца. Беше се побъркала от носталгия. Изписаха я с препоръка да я изпратят у дома.

Когато Ани се прибра в България, оставаха ѝ девет месеца и седем дена до срока за зелената карта. Уреди ха я на работа в цеха за хляб. Живееше отначало сама в къщата, а после при нея се настаниха адвокатите ѝ. Тя нямаше представа как я последваха. Градът беше изпразнен, но имаше само непознати лица. Отиде да си извади български документи.

Пададоха ѝ формуляра да изпише името си.

— Анка Михова, вие ли сте? – тя подскочи стреснато от гласа на младата руса служителка и нервно преглътна. От години никой не ѝ бе викал Анка. Някак си бе свикнала да е Ани.

— Може ли да използвам цялото си име и да променя фамилията с родовата фамилия? – попита с пресъхнала уста.

— Можете – каза служителката. Имало някакви формалности, но Ани ги остави на адвокатите си Невена и Наско, които вече живееха при нея.

Всичките ѝ документи вече бяха на името на Анна Михайлова.

Бяха минали десетте години за зелена карта. Ани лежеше, повалена от грипа, но и от нежеланието да живее. Всички я бяха изоставили. Имаше дъщери там някъде навън. Съвсем наблизо. Но бяха в нечий друг живот. Гаснеше бавно в светлата си стая, чуваше гласове – адвокатите ѝ не пускаха никой да я безпокои. Стори ѝ се че чува гласа на Миряна. Невена ѝ говореше гневно с половин глас. Ани запъшка и започна да вика. Атанас влезе и я прегърна, като внимаваше да не пуска ръцете ѝ. После ѝ даде да пие и я сложи нежно на леглото, докато Невена тичешком влезе и приготви инжекцията с успокоителното.

Илиана живееше със съпруга си в апартамента му. Миряна беше в стария апартамент на баща си.

Красивата къща в центъра на града бе приписана на семейството, което се бе грижило за единствената собственица. На вратата имаше некролог. Някоя си Анна Михайлова. Някаква си богата луда бабичка от Америка. В Чикаго Румбата живееше в апартамент на името на Анка Михова, омъжена за гражданина Джонатан Полтри, който бе продал апартамента на Румбата за трийсет хиляди долара, когато жена му се бе побъркала от носталгия и бе върната в България.

Тя бе намерила някого да ѝ напише писмо до него с молба да ѝ изпрати покана. Тогава отиде при Румбата и се разбраха.

Не ми я докарвай пак – беше започнал Джо. – Тя е луда за връзване.

А апартамента? Тя си го купи с нейни пари.

Ще ти подпиша, че нямам претенции. Ти нали се грижеше за нея. Колкото дадеш.

Румбата не се мота. Веднага даде 30 хиляди в кеш. Толкова имаше в гардероба. И едно палто от норки, надупчено от молци.

Бе полудяла от носталгия. Не по място. Не и по време. По пропуснатите шансове да обича, които бе подминала на висока скорост с големия тир по чуждите магистрали.

ПЕТЪК, ДЕН ДА СИ ГОВОРИШ САМ

Свърши седмицата, а с нея и юни. Последно возене със студения сутрин и смрадливия вечер междуградски автобус с все един и същи шофьор от сутринта до вечерта. Автобус-совалка. В Англия шофьорите се сменяха на шест часа. За да не дремят по маршрута - пък и пътищата им скучни - една дупка няма за събуждане, а и връги не видях. „Връги" е терминът на Геката за обозначаване на издутините покрай детски градини, училища и къщи с врязки, дето минават за „легнали", та дори „спящи" „полицаи". Чупят колите, отвличат вниманието, намаляваш скоростта ужким, а диванетата си вървят по улицата и не се обръщат по принципа „он че ме пази, я съм европеец с права".

Та, запътвам се към автогарата. Това е един периметър, където яденето на банички, пиенето на бира и пушенето на миризливи, по-миризливи и най-миризливи цигари се съчетават свободно с ръъънръъънливия пушек от автобусите, хвърлянето на боклуците по земята и свободното плюене, за да се създава работа на чистачките.

Огряно и яркосиньо, небето подлъгва, че въпреки пушека, има нещо добро и красиво в тоя свят.

Сядам на пейката срещу предполагаемото

място за спиране на автобуса - не се знае точно кой автобус къде спира, защото тече един пазарлък между превозвачите и собствениците на автогаровия терен...

От едната ми страна студенти, току-що върнали се от „бригада" - защо му викаме бригада, така и не знам, но ето една думичка от незабравимото ми „комсомолско" минало, метафоризирана, сиреч пренесена в лятото на студентията днес. Споделят впечатления за летищни неуредици и за това как пушачите там ходят по задните стълбички чак отсреща и се занимават с тази дейност на изолирани и скришни малки теренчета. Мисля си, че се крият, за да не дразнят скритите пушачи. Едно време Макс ме бе осветлил по въпроса. Макс беше млад шотландец, студент по изкуствата в Единбургския университет. Тука пушеше непрекъснато. Купуваше си „Стюардеса". Веднъж го попитах там какви цигари пуши. „Там не пуша - отговори с готовност момчето, - много са скъпи цигарите". На озадачения ми ням въпрос даде пояснение: „Ами аз съм шотландец, не можеш да очакваш от мен да харча пари за дим."

От другата страна някаква добре облечена лелка (абе... май е по-млада от мен) сяда, вади цигара и започва да бълва облаци като Хала Къркария, когато е пила студена вода... Премествам се.

На следващата пейка няма никого, с гръб съм към навалицата. До мен идва да седне един слабичък - не пътник - по-скоро туземец - от постоянното население на автогарата - с кутия „Загорка" в ръка. Сяда и започва да разказва проблемите си от деня. Поглеждам с крайчеца на окото - не, не говори на мен. Говори на Зелената Загорка. Не се налага да се включвам. Седим си така. Човекът си говори доста възпитано с бирата, а аз си говоря наум всякакви неща - от оная английска залъгалка, дето самотният човек пее на малката кафява халба, през залагането на тема „Кога ще падне наклонението силоз отвъд терена на автогарата, дето го гърмяха, но още се държи", до серията реторически въпроси към лелката-пушилка. Тъкмо паралелните ни разговори със себе си са напреднали и задълбали към средата на нещата, или както латинците му викали in medias res - трябва да поддържам академичната си форма, к'во кат' си думам сама наум и не ми личи даже - та, точно тогава зад гърба ми се понася интензивен разговор на два гласа на манга. Единият е шлифован, бих казала „лекторски" глас - говори артистично. После заплаква. Мангата се изпъстря с думи като „доктор", „тя е на тринайсет", „тежко раждане" и аз добавям безмълвен коментар: „Боже, боже, колко мъка има по тоя свят" - представям си как тринайсетгодишната

ѝ дъщеря си е отишла, защото не са ѝ обърнали внимание... Май не е така. Разговорът продължава - манга и числа на български, тук-там някоя англоезична заемка, та даже и германска...

Рейсът пристигна и шофьорът слезе да отвори капаците на багажното отделение. Иззад гърба ми излезе една пълничка, но пъргава руса до бяло жена с дънки и красиво бяло яке, последвана от дребничка, къдрава циганка.

Русата жена се оказа притежателката на лекторския глас. Тя продължи да говори интензивно на интеркултурен български и нареди на другата да сложи голямата чанта в багажното. В автобуса седнаха от другата страна на пътеката - срещу мен. Нямаше много пътници - другите си седяхме сам по сам. Поглеждах към русата жена - ако не говореше, щях да изгубя баса, че може да говори манга. Но пък лицата на двете жени, като се махнеше косата и се поизмиеше по-дребната, бяха еднакви. Дали бяха майка и дъщеря или пък сестри... Дребничката не говореше, всъщност. Русата не млъкна. По едно време попита на монобългарски кое е това село - явно адресира въпроса към шофьора, но на него му беше писнало от всичкия маршрут и всичките пътници, и продължи да държи волана и да гледа напред към пътя. Жената се огледа с недоумение и аз я осведомих любезно. Тогава нейният монолог започна на

интензивен български с примеси на гръцки и на манга. Разкошно темпо и великолепна дикция. Гледала крави в Гърция. Идеше на гости в Махалата. Оглеждаше се: от двете страни на пътя има неприбрани ниви слънчоглед - прегорял и почернял, буренясал. Зачуди се защо не е прибран.

А после имаше царевица, пресъхнала и с цвета на нейната коса - светнала на слънцето и шумоляща... и две-три кръпки с овощни дръвчета.

Говореше си сама, макар че всички я слушахме. Кимнах два-три пъти, но другите даже и не реагираха. На нас не ни се говореше. Бяхме пресъхнали.

Включих на беззвучния разговор със себе си: младежът с бирата и русата красива циганка с носталгията. Хлапетата от бригадата. Всички се намесиха и в ясното синьо на слязлото до земята лятно небе всеки се чуваше, без да се бърка на останалите, макар и да слушаха всичко.

Когато се връщаш у дома, не можеш да си самотен - защото знаеш, че те слушат и небето, и сухата царевица, и зелените тополи, и кучетата край спирката... та даже и другите, макар че се правят, че не са там. Там са. И всеки е включил беззвучния разговор след поредната седмица. Петък е ден да си говориш сам.

ПРАЗНОТА

Автогарата на Овча купел. Ранно лято, още не изгубило ентусиазма си. Жега.

Изпускам автобуса за Перник-Радомир-Кюстендил от 11.45. Не знаех, че има такъв. Помотах се наоколо. Снимах разпадащата се баня и занемареното езеро. Снимах обичайната подрастваща джунгла край реката, нацъфтелите буреняци и билки и гордата табела с европейския флаг, указваща за някакъв проект. На гол корем - чифте пищови.

Помотах се наоколо пак и накрая си взех едно кафе и мирясах на столчето до каравана-та с кебапчета и изобилие от безалкохолни и бира.

Една облечена в черно жена бавно мина покрай мен и седна на масичката точно срещу прозорчето с кафе машината. Кафето е хубаво. Продавачката реагира приветливо. Жената сяда и започва да прережда тежката чанта – на-купила е неща за дома. Стряска ме пликът с четири домата и няколко чушки – купила си ги е от пазара. Моите домати вече зреят и не искам да ям вече от онези от пазара, но се сещам за времето, когато и аз обичах повече да си взе-ма зеленчуците и плодовете от пазара – поне са по-красиви от градския пазар. Може пък да живее в сянката на планината и да не са стана-

ли нейните домати. А може да няма време да ги гледа. Жената вади едно празно шише от половин литър от горнобанска вода и мънистено портмоне и отива на гишето - явно ще иска да ѝ налеят вода. Точно в този момент обаче, на другото прозорче, срещу скарата се натрупват двама шофьори за кебапчета в кифла и продавачката е заета. Жената постоява, побутва черната забрадка и се връща обратно на стола. Мисля си да отида да ѝ поискам шишето и да ѝ налея вода от чешмата в тоалетната, която е в чакалнята на стотина метра зад гърба ми. Докато си мисля, гълъбите от околните покриви се струпват около ядящите за някоя и друга троха. Не се решавам да я заговоря, но взимам празната си чаша от кафе и отивам да я измия и да я напълня с вода. Докато се върна и стигна до нея, жената вече намества пълната бутилка в торбата си, а също и пакетче - явно с кифла с кебапчета. Докато разменя някаква реплика с продавачката, лицето ѝ се сбръчква и очите ѝ се насълзяват. Обикалям и се връщам на старото си място. Чувам как продавачката казва: „Няма да плачеш!"

Сигурна съм, че скоро е загубила някого. Жените, които се връщат от града, обикновено носят по нещо вкусно за ядене на мъжете си. Затова ли се насълзи? Дано не е някой помлад. Загубата витае около нея. Самота. Взе по

навик кебапчетата, а после се сети, че няма на кого да ги занесе.

Рейсът в един часа заминава, а аз съм се заплеснала и го изпускам. Продавачката, останала временно без клиентела, излиза и сяда при жената. Говорят си докато дойде друг клиент. После минава покрай мен и разменяме няколко приказки за слънцето и сянката и как след един час ще премести масичката и столовете, за да са пак на сянка. Пак отива при жената в черно. Не я питам. Тя седи и си говори с нея. А аз си мисля как ще дочака рейса в три в черната си вълнена жилетка, забрадката и чорапите и как ще се върне в притихналата къща. Няма да усеща слънцето. В душата ѝ е студено, студено и пари на очите ѝ. Ще извади кифлата с кебапчетата. Няма с кого да ги сподели, но няма да ги хвърли - хляб не се хвърля. А дядото е обичал кебапчета. Ще ги изяде със спомена как той щеше да си ги хапне с удоволствие. После ще отиде да полее пооклюмалите от жегата домати. И пипера. Ще чака да ѝ се обадят децата. Ще стои сама и ще си върши дневната работа по къщи. Спретната българска женица в черно. Няма да се заслушва в радиото и телевизора. Няма да мисли за богатите и за бедните, а за самотата си. И как не са могли докторите да спасят дядото... Какъв ти дядо, мисля си, тя е малко по-възрастна от мен...

Празнотата гори като оксижен, защото знаеш, че е дошла преждевременно и знаеш, че е можело... но ти си безсилна... И всичко е суета. И знаеш отдавна, че няма бог. Но ако има, моля те, моля те - дай на всички. Не златно кълбо, не щастие даром. Живот. Просто живот.

ЧАЙ ОТ ЛИПА

Бяха се открили. И двамата неразбирани и неоценявани от родителите си, не, по-лошо – необичани и излишни. Мразеха най-близките си и биха направили всичко, за да си отмъстят. Това ги сближаваше – омразата. Събраха се и живееха заедно, радвайки се на близостта си. Ето сега пък те отритнаха семействата си.

Когато разбра, че баба му е болна, Тони не се трогна много. Вярваше, че поне тя го обича, но всъщност и тя го предаде. Не вярваше вече на никого освен на Нея, която знаеше какво е да не си разбиран и обичан вкъщи. Вече имаше на кой да разчита. Никой не му трябваше. Имаше си свой живот и свое гнезденце.

Звънеше майка му, търсеше го баща му, сестра му. Не! Отказ!

Трупаната с години омраза изригваше като вулкан. Гневно разказваше на любимата си за гадното си семейство, а тя го слушаше в захлас и някаква удовлетвореност и блаженство се разливаха в нея. Ето, и при него е така. Не беше сама в болката си. Двама са. И това я отпращаше на седмото небе.

Всъщност Фани първа започна да излива

гнева си. Разказваше, разказваше... Той изглеждаше кротък, всеопрощаващ, разбиращ, но лека-полека нейното озлобяване проникваше в него, намираше пролуки и се добираше до онези дълбоко заровени и скрити кътчета, където се беше свила и вкаменила неговата омраза. Усетила нещо познато, омразата сякаш се размърда в просъница и лека полека започна да се събужда. Накрая изригна. Невиждан вулкан. Момчето просто не успяваше да го удържи. Тресеше се. Докато я слушаше, започна да осъзнава своите проблеми, униженията, на които беше подлаган. Не, не бяха добри и грижовни родителите му. Караха го да помага в бизнеса, не му осигуряваха необходимите джобни, все нямаше за него... Все сестрата беше по-важна. Момиче била!

Така се редуваха двамата с Фани – единият разказваше, после другият... Какво блаженство, как добре се разбираха, как еднакви бяха изживяванията... Намериха се...

Целувките бяха сладки като отмъщение.

Те ще направят семейство, ще имат деца и никога, никога няма да бъдат като родителите си.

Майка му пак звънеше. Майната ѝ. Той празнуваше омразата си... Тяхната омраза, на двамата. Никога не се беше чувствал толкова добре, никога не беше изпитвал такъв синхрон с някого. Наслаждаваше се на звука. Сега от-

среща майка му се тревожеше... Нека! И момичето така правеше! И тя се кефеше, когато ѝ звъняха! И тя отказваше разговори. Ще тръгнат да ги търсят по някое време. Ха-ха! А, не, няма да позволят да се стигне до полицейско издирване – ще се обаждат от време на време, колкото да ги информират, че са живи и здрави и после пак ще млъкнат, за да ги измъчват. Колко сладко беше това измъчване. Сякаш цял живот го е чакал. Дори не е съзнавал каква омраза е таял в душата си. Тя го е задушавала, да, в буквалния смисъл. Той наистина не можеше да диша. Колко щастлив беше да може да я изрази, да се разстеле чувството по цялата стая, да залее квартала, града, да стигне до семейството му... Криле ще ѝ даде, нека се вихри, нека беснее... Изпитваше лудо удоволствие да я гледа извън себе си. Хм, чувство извън себе си!

Набра липов цвят от дървото пред къщата. Направи чай. Двамата пиеха глътка по глътка и се наслаждаваха на връзката си. Той замислено каза:

— Баба ми често правеше чай от липа.

— Онази, която те предаде ли?

Този въпрос сякаш го прободе.

Момичето получи SMS.

Без много обяснения Фани събра най-необходимите неща и хукна нанякъде. Успя само да каже: Само да не е вярно!

Той остана слисан. Всичко стана като на

сън. Не можа да реагира. Само я гледаше как се преобрази, как сякаш премина в друго измерение или по-скоро как се завърна в настоящото. Когато Тони се посъвзе, започна да ѝ звъни. Не отговаряше. На другия ден също. Осъзна, че не знае къде живее. Всичко стана толкова бързо - запознанството, откритието, че са сродни души, общото в съдбата им на необичани, неразбрани и експлоатирани деца, решението да се съберат... Не знаеше къде да я търси. Чувстваше се изгубен. Къде е, какво се случи...

Напускаше тавана, който им бе предоставен от негов приятел, обикаляше улиците като побъркан, връщаше се, пак излизаше...

А градът ухаеше на липа. Любимия му аромат! Спомни си, че пред балкона на баба му растеше огромно дърво и в края на пролетта разнасяше мириса си. Ухаеше на лято, на ваканция, на волност и свобода. Началото на лятото беше най-любимия му период от годината.

И сега, точно когато цъфтяха липите, след като повярва, че е срещнал любовта, бродеше безцелно из града и чакаше чудо.

Една вечер намери бележка от приятеля си, залепена с тиксо лента на вратата: „Баба ти иска да те види за последен път. Чака те!"

Намерили са начин да го открият... Пак го манипулират.

Баба му! Единственият човек, който го оби-

чаше и подкрепяше. Тя къташе пари и му ги даваше да почерпи приятелите за рождените си дни. Само тя. Вкъщи никой не се сещаше за него, освен за работа. Майната му на тъпия им бизнес.

Баба му! Уж го обичаше, а и тя го предаде. Той сподели с нея нещо толкова съкровено, а тя...

Все пак тръгна към апартамента на възрастната жена. Бавно, несигурно. Отключи вратата без да звъни. Беше тихо и някак призрачно. Чу стъпки и майка му отвори вратата на спалнята.

— Чака те!

— Какво ѝ е?

— Е, тя отдавна не е добре... Старост! Всички бяха тук. Сега чака теб. Не иска да си тръгне без да те види – така казва!

— Това са глупости – смъмка той и влезе в стаята.

Баба му лежеше хлътнала и безжизнена. Сякаш не беше неговата баба. Погледна го бавно и се усмихна с очи. Вътре светна обич.

— Прости на старата изкуфяла баба. Много, много те обичам... Позволи ми да те целуна по главата, както винаги съм го правила.

Внукът кротко наведе глава, тя успя да се надигне леко и да го целуне по косата. Тръпка премина през него. Толкова обичаше тази ба-

бина целувка, която му даваше сигурност, усещане, че е обичан без да е някакъв там... умен, отличник, талантлив, работлив... Обич за това, че се е родил, че е такъв, какъвто е...

— И аз те обичам, бабо!

— Сега мога да си отида спокойно! Остави ме. Отиди при майка си. Пийнете си кафенце. Хайде!

Излезе! В кухнята майка му се суетеше около печката.

— Какво да ти сложа? Мусака, тиквички?

— Кафе – кратко каза момчето.

Когато отпиваше последната глътка, усети полъх покрай себе си, нежен като милувка.

— Баба си отиде!

Потърси я с очи, но видя само прозрачния въздух.

— Тя каза апартаментът ѝ да е за теб. Имал си момиче и... дете.

— Нямам си никого.

Няколко месеца Момчето разчиства апартамента сам. Не допусна никого да му помага. Сам с вещите на баба си и дядо си. Старият апартамент беше пропит с любов – от всяко ъгълче надничаше стих, писан за младата хубава жена, каквато е била майката на неговата майка. Старинните чаши за кафе, от които са пили младите влюбени! Хавлийката на майка му със запазени наситени цветове! Когато беше ма-

лък, и той се увиваше в нея. И пак беше като нова. Майка му е расла сред толкова любов, а какво е станало с нея – бизнеса, парите... Изведнъж усети, че няма омраза към родителите си. Стори му се странно, но всъщност разбра, че в този труден момент те са правили всичко възможно да осигурят най-необходимото на децата си. Изпита обич. Усети и празнота. Глупаво беше. Та той е съвсем млад. Това с Момичето може би беше просто увлечение, авантюра.

Видя я в метрото. Току що се беше качил, а тя приближаваше към вратата, за да слезе на следващата спирка. Намериха се един срещу друг, очи в очи, без да продумат. Накрая той отрони едно „Защо?".

— Баща ми беше получил удар! Сам ни отгледа – мен и малката ми сестра!

Тя не чакаше прошка. Поемаше отговорността си и го гледаше право в очите.

— Сега аз се грижа за него!

Влакът спря, вратата се отвори и Тя стъпи на лъскавите плочи. В последната секунда той видя корема ѝ. Мигновено скочи след нея. На перона отново се гледаха право в очите. Мълчаливо!

— Кой?

— Ти!

— Защо не се обади?

— Нямаше смисъл. Събра ни омразата.

— Но се роди любов.

— ?!?!

— Ние пораснахме.

— И ти ли?

— Баба ми почина. Мислех, че е единственият човек, който ме е обичал. Прогледнах благодарение на нея и на теб.

Когато бебето се роди, апартаментът беше готов да го посрещне – чист и подновен. Всяка тухла, всяко парченце паркет, всяка вещ излъчваха любов. На печката къкреше чай от липа.

А младенецът се усмихваше в съня си.

АЗ ТРЯБВА ДА СИ УРЕДЯ ЖИВОТА

Гадателката разгледа наредените карти пред себе си и авторитетно каза:

— За теб най-важното ще бъде едно дете. Ще се грижиш за него, ще го подкрепяш и така ще вървиш напред.

„Май се отнася за мен“ - помисли си единадесетгодишната Рени. Тя пое въздух, наведе глава и събра вежди. Усети как непреодолимо недоволство се надига в гърдите ѝ. Знаеше, че майка ѝ искаше да завърши медицина и да стане очна лекарка.

Младата жена, нейната майка, също наведе глава и сви рамене сякаш се предпазваше от удар. Думите на гадателката бяха обезкуражаващи. Да се посветиш изцяло само на детето си, лишавайки се от лично щастие и лишавайки света от способностите си – това ли е най-доброто, което може да направи човек? Дали ще е полезно за нейната дъщеря?

Валя се ожени с искреното желание да създаде щастливо семейство. Беше изключително амбициозна и се стараеше да бъде перфектна като съпруга, майка и отлична студентка. Дори се опитваше да припечелва, въвеждайки данни в компютър. Непрекъснато обвиняваше съпруга си, че не ѝ помага, че е оставил грижите за дома и малката изцяло на нейните ръце, че

тича да помага на родителите си, като изоставя семейството си... Бракът не потръгна и се разведоха. Валя взе детето със себе си, премести се във Варна и отново се постара да бъде перфектна в работа, майчинство и учене.

Рени растеше своенравна и двете трудно се разбираха. Не за такава дъщеря беше мечтала. Стараеше се да ѝ достави удоволствие като ѝ купуваше хубави дрешки, възможно най-подходящи за пълничката ѝ фигура, а малката отказваше да ги носи или ги навличаше с нежелание и все беше нацупена. Такава ли дъщеря заслужаваше? Избираше си неподходящи приятелки. Валя се чувстваше длъжна да я отдели от тях, защото не можеше да понася как я използват. Момичето страдаше при всяка раздяла, сърдеше се и обвиняваше майка си. Как това дете не можеше да разбере, че най-добрата приятелка е майката. Беше като баща си – изпадаше под влияния, ценеше другите хора, а нея пренебрегваше. Валя беше нещастна с такава дъщеря, както и с баща ѝ преди години.

И днес гадателката каза, че точно на това дете (защото тя друго нямаше) трябва да се посвети. Та Валя не беше престаряла.

Двете излязоха на улицата.

Малката вървеше до нея – пълничка, невзрачна, наивна...

На Рени не можеше да се разчита. Други

деца какво ли не правят да съберат родителите си, а тя нищо не предприема. Наистина в началото, когато я изпращаше при баща ѝ, Валя я молеше да го убеди да се съберат отново тримата. Наистина отначало малката го молеше: „Прибери я...". После прие ситуацията, дори сякаш ѝ хареса и с радост отиваше при баща си, баба си и дядо си. Какво ли ѝ говореха? Как ли я надумваха, че майка ѝ е виновна за развода? Дали затова се връщаше при нея с нежелание?

Малката вървеше до нея – пълничка, невзрачна, наивна...

Но с Рени и само с Рени можеше да сподели и болките си, и мечтите си. Беше чувствително дете и някак успяваше да поеме мъката ѝ. Ето сега също имаше нужда от дъщеричката си. Та на кой друг би могла да повери мислите си.

— И все пак тази жена не познава – проро-ни Валя. - Детето си е дете. То ще порасте. А аз трябва да си уредя живота.

Тези тихо изречени думи силно прободоха Рени. Болката тръгна от сърцето и се сви в корема ѝ. На кого говори майка ѝ? С кого споделя? С приятелката си? С дъщеря си? С изповедничката си? Каква беше Рени за майка си? Как да реагира?

Детето преглътна болката без да разсъждава и обмисля. Болката потъна дълбока в нея като архивиран файл, прибран старателно в за-

брава, защото в него е записано нещо оскърбително и грозно.

Дъщерята преглътна чутото като капсула отрова, която бавно щеше да умъртвява любовта към майката, защото сега... сега се искаше от нея пак да бъде приятелка... Да, да, жената до нея беше все още млада и хубава и Рени от все сърце ѝ желаеше да се ожени за добър човек и да е щастлива. Тя умееше да усети проблема, да го прибере в себе си и да разведри атмосферата. Научи го някак. Нямаше друг избор след развода на родителите си. Беше навсякъде с майка си и трябваше мълчаливо да слуша разговорите ѝ. Нещастната жена обясняваше и обясняваше преживяванията си със слабохарактерния съпруг и коварната свекърва. А Рени поемаше, поемаше... Нямаше място за нейните болки, никой не питаше за нейните преживявания. Майка ѝ беше центърът на света. Проблемите на Рени винаги се оказваха детски и маловажни. Трябваше да разбира, подкрепя и защитава майка си, но тя самата сякаш нямаше право на собствени преживявания или по-точно, трябваше да приеме, че няма способност да ги преценява. Майка ѝ решаваше кое е проблем, кое не е, за какво да страда, за какво не.

Рени израсна самотна. Чувстваше се на място само до нещастните и неуспелите. Само

на тях беше нужна, за да изслушва болките им. Най-голямата ѝ награда беше някой, след разговор с нея, да каже: „Ох, как ми олекна!“ Случваше се да ѝ кажат, че разбират и нейната мъка, да се опитат да ѝ подадат ръка, но кой ли я беше учил да получава подкрепа... Дори повече – тя не беше наясно нито с проблемите си, нито със самата себе си. Защо изпитва непреодолимо желание само да дава? Защо се чувстваше задължена да помогне на всеки, като не можеше да се ориентира в своя вътрешен свят? Защо се плашеше, ако някой спомене, че разбира какво става в душата ѝ?

Но се появи Той. Грабна ръката ѝ и сякаш се вмъкна в нея. Светът изчезна за миг. Бяха само Той и тя, разтворена като разбит сейф. Нямаше време да реагира. Той беше в нея и разглеждаше разхвърляния ѝ, раздробен и разпарцалосан свят. Май не беше толкова страшно. Дори беше хубаво – нещо светло и спокойно се появи в живота ѝ, огря тъмните кътчета в нея и ежедневието я понесе на криле. Не го виждаше всеки ден, но усещаше присъствието му. Бяха свързани. Дори когато замина за своята далечна стана, без да я вземе със себе си, тя не помръкна. Любовта беше изгряла в нея и това ѝ придаваше вълшебен ореол. Всички ѝ се чудеха на преобразяването и най-вече на това, че не се чувстваше изоставена.

— Такава беше уговорката ни – всеки да живее в своята страна и в своята култура - обясняваше Рени.

— Та каква любов е това? Вие не сте наред!

Никой никога не научи, че там, далече, го чакаха жена и три деца.

Недоволна беше най-вече майка ѝ. Тя не успя да уреди живота си, както беше планирала. Затова хвърли всичките си сили да урежда живота на дъщеря си. Но и тук не се получаваше. Малката си остана своенравна, вече имаше свой живот, в който нямаше място за майка ѝ. Не че не ѝ обръщаше внимание, не че не ѝ угаждаше, но не я допускаше в своя свят и никакви приятели не канеше вкъщи.

Рени започна да рисува. Всяка мрачна точка, която откриеше независимо къде – вътре или извън себе си - се взривяваше и на платното се появяваше енергиен фонтан, разпръсква-ха се хиляди разноцветни искри. До картините ѝ се дишаше леко, въздухът се усещаше като свеж полъх, човек сякаш се носеше на невидими криле.

— Това не е професия. Захвани се за нещо сериозно. Ти си жена. Трябва да създадеш семейство, да отгледаш деца, да минеш по реда си... - мърмореше майка ѝ.

— Аз ще имам много деца.

Рени произнесе това и се учуди откъде се

роди тази мисъл. И видя своите малки ученичета, които щяха да преобразяват света, рисувайки. Направи курсове. Научи много деца да трансформират това, което намират за мрачно и потискащо, като го изразяват и превръщат в красота.

И светът ставаше по-добър.

БОЛНОГЛЕДАЧКАТА

Събуди се с усещането за студ. Като че ръцете и краката му бяха премръзнали, носът зачервен, а лицето мокро от хапещите целувки на снежните пеперуди, кацнали по него. Още не беше излязъл от съня си и снегът, покрил калдаръма на стария град, хрущеше под стъпките, в светлините на уличните лампи танцуваха и се гонеха снежинки, падаха тихо и покриваха раменете им. Вървяха ръка за ръка с неизменното момиче от сънищата му, а гласовете и смехът им се изсипваха като сребърни звънчета в студената нощ. От време на време спираха и момичето поднасяше меките си и посинели от студа устни за целувка. Тъмнорусите коси, разпилени по раменете, и шапката на главата ѝ бяха отрупани със сняг, а горната част на лицето не се виждаше – вместо нея само едно мъгливо петно без очи.

Много пъти беше сънувал косите ѝ – огрени от слънцето, развявани от вятъра, мокри от дъжда или разпилени като коприна по възглавницата му. Хиляди пъти беше усещал мекотата и сладостта на устните ѝ – всяко парченце от тялото му носеше белега от целувки-

те им. Познаваше пищната твърдост на гърдите ѝ, съблазнителните извивки на тялото, дивата нежност на ръцете, игривите трели на гласа и сребърните звънчета на смеха ѝ. Само горната част на лицето и очите ѝ не се виждаха. Докосваше ги, целуваше ги, но никога не можеше да ги види.

Започна да измисля и да рисува тази част от нея, защото я искаше цяла и завършена и мечтаеше да се огледа в очите ѝ, но всички лица, които нарисува, нямаха нищо общо с това, което познаваше от нея, и нито едно не беше нейното. Знаеше, че зад мъгливото петно има очи - много по-различни и по-истински от тези, които въображението и ръката му на художник могат да нарисуват.

Марио отдавна престана да се пита кое е момичето от сънищата му и защо не вижда лицето ѝ. Така беше свикнал да живее насън с нея, че я усещаше до себе си и когато е буден. Често сам си се надсмиваше: „Хе-хе, личи си, че отдавна не си докосвал жена, старче, щом все това измислено момиче сънуваш!“. Поне да беше сигурен, че е измислено, но не беше! Знаеше, че това момиче без лице го е имало някога в живота му и той просто го е забравил. В съня си до нея Марио беше много млад – и по-чист, и по-малко циничен, не уморен... и напълно здрав.

Отметна завивката и старите му приятелки се обадиха - болката в слепоочията от червеното вино снощи и всички болки от катастрофата, която напомняше за себе си всяка сутрин през последните пет години от живота му.

Открай време изпитваше неистова омраза към автомобилите. Вбесяваше се от шума и миризмата на изгорелите газове, от безкрайните задръствания... Возеше се колкото може по-рядко, когато пресичаше улиците, се оглеждаше на четири... и точно на него се случи, без никакъв спомен.

Когато се събуди в болницата, изобщо не можеше да повярва, че автомобил е причината да е там. Всичко друго можеше да си представи - инсулт, инфаркт, дори мълния да го беше поразила или да е станал жертва на отвличане от извънземни, но не...

Автомобил връхлетял върху него, както си вървял по тротоара с няколко платна под мишница...

Готвеше поредната си изложба. Виждаше в главата си новите картини и нямаше търпение да ги излее върху платната, които току-що беше купил.

И тогава го е връхлетяло онова безсмислено чудовище, за да прати по дяволите целия му по-нататъшен живот.

„Нещо не е наред тази сутрин – промърмо-

ри, ставайки с досада от леглото. – Къде ли се е дянал Азазел? Кой знае каква беля е направил пак и сега се крие гузен някъде?“

Всяка сутрин големият черен котарак го дебнеше да се размърда под завивките и скачаше при него, за да завре влажната си и любопитна муцунка в лицето му. След това се сгушваше в скута му и слушаше плановете за деня:

— Сега ще станем, дяволе, ти ще изпиеш млякото си и няма да ми пречиш, защото аз трябва да прегледам пощата си и после ще рисуваме. Ако Лина излезе да пазарува, ще поработим върху портрета, който е скрит горе в галерията под стария чаршаф. Гледаш го ти, Азазел, този портрет, сякаш ще грабнеш четката от ръцете ми и ще го дорисуваш. И защо не го направиш наистина, щом аз тъй и тъй все не успявам? Или Лина се връща по-рано и трябва да го крием, или стоя пред платното и нещо ми убягва – търся и все не мога да го намеря и уловя.

Не си спомняше вече защо и как реши да рисува портрет на Лина, но много добре помнеше кога и къде я видя за първи път самата нея.

Марио вървеше през дълъг и тесен тунел. Зад гърба му извираше светлина – не като от огромен и мощен прожектор, а много по-ярка. Тази светлина изсичаше силуета му на фона на

тъмнината пред него - като на екран. Той вървеше след този свой силует – бавно, без желание, изкушаван от мисълта да се обърне и да хукне презглава към светлината, но точно тази светлина го тикаше напред – към тъмното, но някак си познато място. И той, клатушкайки се, влачеше крака след силуета си. Явно много се беше изморил, защото се озова легнал в тясно и твърдо легло, а една непозната жена с повехнало лице, много тъжни очи и отпуснати рамене стискаше ръката му и свела глава надолу, шепнеше нещо. Отвори се врата и влезе още една жена - в бяла престилка. Приближи до него, кой знае защо светна с фенерче в очите му и погледна в тях. Усмихната говореше нещо, което той не чу, след това посочи към първата жена и каза:

... а това е Лина – болногледачката Ви.

Доста време му трябваше, за да осъзнае къде е и защо му е болногледачка, та изобщо не можеше да мисли коя е тя и как се е появила. Мисленето беше изтикано на съвсем заден план от болката, ужаса и отчаянието, когато разбра какво точно се е случило, а в какво състояние е той самият, тепърва щеше да научава.

Марио мълчеше по цели дни, вперил поглед в тавана на стерилната болнична стая, но като отвореше устата си да говори, сякаш без да си поема дъх, никой не можеше да го спре.

Често нощем нещо здраво хващаше гърлото му и го душеше, а едри сълзи се стичаха по лицето му и това беше най-страшното. Една нежна ръка попиваше тези сълзи, един дълбок глас шепнеше успокояващи думи, мили и гальовни, все едно говореше на дете.

Няколко месеца прекара в проклетата болница, вързан като животно за гадните машинарии, безпомощен, унизен, често скимтящ от болка и най-вече от безсилие. Вече не помнеше колко пъти го изкарваха заедно с леглото от стаята само за да го закарат до друга, на вратата на която пишеше „Операционен блок". Зад тази врата с ужасен надпис той изчезваше някъде в нищото, а когато отвореше очи, отново беше в стаята си, където болногледачката държеше ръката му.

Сигурно това беше основното ѝ задължение – да държи ръката му – и то отнемаше поголямата част от времето ѝ. През другата част тя го хранеше, преобличаше, помагаше му за физиологичните нужди – това последното срина всичките му остатъци от гордост и прати по дяволите целия му имидж на интересен, харесван и ухажван мъж, на известен и уважаван художник.

Странно е, че работното време на болногледачката никога не свършваше. Тя почти не говореше, освен когато я попита за нещо. В

първите седмици му четеше, а когато свалиха от него част от машинариите и вече можеше да чете сам, започна да купува и да му носи книгите, които ѝ поръчваше.

Дойде денят, в който излезе, изкараха го по-точно, от болницата – на инвалидната количка, която още доста време щеше да е част от него. Да си признае честно, тогава Марио си мислеше, че тази количка ще е част от него завинаги.

Линейката ги откара до ателието. Макар и трудно, Лина успя някак си да избута количката по рампата и след това в асансьора. Когато отключи вратата на старото си ателие, облекчено въздъхна, че най-после си е у дома. Направиха му впечатление някои промени – новите пердета, дамаската на диваните, окачените по стените картини – обикновено си стояха облегнати по всички възможни места. Предположи, че сестра му се е погрижила и после забрави за това.

Беше си у дома, в своя свят – сред книгите и картините си – само дето не беше той самият, а някаква човешка останка, която идея си нямаше как ще се живее от сега нататък, а и за какво...

Последваха месеци борба с болката, с отчаянието, с пълната безпомощност да се справя и с най-елементарните за здрав човек неща, с

кошмарните рехабилитационни процедури, в които дълго време не виждаше никакъв смисъл, с масажите, равносилни на инквизиция от здравите и силни ръце на болногледачката. Единственото му желание беше да се добере някак си до голямата тераса и да скочи от нея. Силно се надяваше пет етажа да са напълно достатъчни...

Докато не разбра, че Лина винаги държи заключена вратата към тази спасителна тераса, а ключът е скрит вдън земя.

И този изход му беше отнела, проклетницата!

Мразеше я! Не толкова за това, че е изцяло зависим от нея, а защото тя здраво го беше вързала за живота. Вкопчила се беше в идеята да го вдигне от инвалидния стол, да сглоби отломките и да направи от тях пак същия човек, който беше преди онова ламаринено чудовище да го размаже по тротоара.

Марио така и нищо не успя да научи за Лина и нейното минало. Като че беше се появила от нищото или от друга планета и кацнала направо до леглото му в болничната стая. Никой не я търсеше по телефона, никога никъде не заминаваше. Отиваше само да пазарува и пак се връщаше при него. В болницата често се чудеше кога и къде спи, защото по всяко време, щом отвореше очи, тя беше неизменно

до него. Попита я веднъж дали има близки. Тя трепна, помисли малко и каза:

— Да! Само един...– и притисна ръка до гърдите си.

Когато го изписаха от болницата, Лина се настани в една малка ниша в ателието му, а целият ѝ багаж беше събран в един стар сак. Понякога го обземаха страхове, че може да открадне нещо, друг път си представяше, че е убийца и по цели нощи не смееше да мигне, очаквайки да чуе прокрадващи се към леглото му стъпки, но нищо такова не се случваше. Болногледачката влизаше в стаята, за да му даде лекарствата, да го завие, да затвори прозореца, да донесе вода или книга, да угаси лампата или да го попита как е и от какво има нужда. И естествено, никога не държеше в ръцете си нож или друго оръжие. Марио знаеше, че страхът му е смешен и всички съмнения за престъпната същност на Лина са плод единствено на въображението и изострените му нерви, но кошмарите го преследваха доста време.

В крайна сметка се успокои и прие Лина като самотна душа, която се е посветила на грижа за другите. Истински късметчо беше той с тази болногледачка – единственото хубаво нещо, което му се беше случило напоследък...

„Но къде е Азазел, по дяволите?!...“ – Бяха го намерили с Лина на улицата при една от пър-

вите си разходки. Марио категорично отказа да излиза с инвалидната количка, но когато най-после стана от нея, церберът Лина всеки ден държеше да се разхождат и той, мърморейки, се помъкваше пред нея с патериците. На втория или третия ден чуха жално мяукане и го видяха – малко, цялото черно и мърляво, куцукаше насреща им на три лапички. Лина клекна, взе го в ръцете си и както си беше омърляно, го притисна до бузата си. Тогава Марио за пръв път видя някакво блясъче в очите ѝ и бледичка усмивка.

— Май имаш слабост към инвалиди?! – заяде я той.

Тя го погледна - усмивката ѝ беше изчезнала и след няколко секунди мълчание каза:

— Да видим кой от двама ви пръв ще проходи?! – Трябваше да се съревновава с едно мърляво коте, мамка му!

Трудно съревнование се оказа – не само кой ще проходи пръв, но и кой ще обсеби вниманието и грижите на Лина - и двамата нямаха равни на себе си по обсебване.

Лина му измисли смешното име Пикси, но Марио настояваше, че един черен котарак трябва да има име на демон и го нарече Азазел – като демона на пустинята, който научил мъжете да воюват, а жените да овладеят изкуството на измамата и ги съблазнил да забравят

Бога. Лина така и не прие това демонско име за своя любимец и го наричаше просто Дяволче.

Марио изостана доста в прохождането. Азазел отдавна тичаше на четири здрави лапи из ателието и правеше куп поразии, когато той най-после се отърва първо от едната патерица, а после и от другата. Вкъщи продължаваше да се тътрузи, да се вайка и самосъжалява, но при ежедневните им дълги разходки стъпваше все по-наперено, че дори и се оглеждаше във витрините, край които минаваше.

След това дойде поредната битка. Не беше хващал четка отпреди катастрофата и дори не поглеждаше картините си. Лина му купи нови платна, бои, четки, шпатули – всичко си стоеше подредено на статива и масичката до него, но той дори не поглеждаше натам. Често снимаха, когато се разхождаха из града и тя беше сложила на видно място най-интересните снимки с идеята да провокира желанието му да рисува, желание, което той беше погребал някъде дълбоко.

Марио четеше много, спеше много, гледаше футболни мачове и филми, в които се случва нещо, ровеше се в компютъра или с часове стоеше долу в кафенето до блока, но към четката не посягаше.

Една сутрин Лина сърдито му тропна чашата с кафето и каза:

— Никакъв художник не си ти!

Той скочи като ужилен срещу нея – идваше му да я удари. Трескаво започна да говори – за изложбите, за интервютата и наградите си, за интереса към картините му... Тя го остави да се наговори до посиняване и когато най-после Марио млъкна задъхан, му каза:

В същите тези интервюта ти неведнъж си казвал, че истински художник не е този, който се е научил добре да рисува. Истински художник е този, който не може да живее без да рисува. А ти доста добре си живееш от дълго време.

Лина захлопна вратата и излезе.

След като изговори зад гърба ѝ всички „мили" думички, дошли на езика му по адрес на тази безпощадница, Марио хвана четката. Чак когато стана време за вечеря, осъзна, че онази досадна жена не се е появявала цял ден. Дотогава беше погълнат от новата картина – първата от толкова дълго време.

Почака още малко, надявайки се, че Лина ще се появи и ще започне да подрежда масата, но нея я нямаше. Дали не очакваше да я потърси? Откакто Марио стъпи на краката си и вече нямаше нужда от денонощни грижи, тя живееше под наем в апартамента под ателието.

В крайна сметка седна да вечеря сам, измъквайки се с мисълта, че до сутринта ще ѝ е

минало и тя сама ще се появи. А и беше доволен, че има с какво да се похвали - още една битка беше спечелена.

Едва когато престана да бъде зависим от нея, Марио оцени истински присъствието на Лина в живота си. Естествено, че му харесваше да обсебва вниманието ѝ, да е обгрижван, глезен и завиван с меко одеалце, и често злоупотребяваше, преиграваше, търсеше съчувствието и помощта ѝ дори за елементарни неща. Тя много добре разбираше хитруванията му, правеше се, че се е хванала и уж играе по неговата свирка, но и твърде често го пращаше по дяволите.

Лина го оставяше да се занимава само с важните за него неща - интересни и приятни, а онова, което трябваше да се прави, но не му доставяше удоволствие, го поемаше тя и много добре се справяше с всичко. Не само с домакинските занимания и пазаруването, но и с организацията на изложбите и представянията, преговорите с галеристи и клиенти, уреждаше срещите му с журналисти, поемаше телефонните обаждания - Марио открай време мразеше да говори по телефона. Но най-хубавото беше, че Лина се интересуваше от всичко, свързано с него, че можеше с часове да си говори с нея и все не му беше достатъчно.

Нещо не беше наред тази сутрин. Марио

седна на компютъра и посегна за кафето си, но голямата черна чаша димящо кафе със сметана и захар я нямаше на бюрото до клавиатурата.

„Странно – Лина не е идвала все още." – Стана да си сложи вода за кафе и се качи в галерията да свали скрития портрет. Имаше още работа по него. Дебнеше сутрините, когато Лина беше заета с нещо навън, и работеше по него. Знаеше, че тя няма да е във възторг, че я рисува и затова го правеше скришом, като все пак се надяваше, когато завърши портрета, да успее да я омилостиви някак си, пък може и да я зарадва.

Много мислеше по този портрет – беше предал малко властната и строгичка осанка и издълбал твърде безмилостно следите на времето по лицето ѝ – това още като ученик го правеше, докато рисуваше портрета на баба си и баща му все го упрекваше, че не трябва да е толкова жесток с лицата, които рисува – особено с жените. Само нещо в очите му убягваше. Не искаше да рисува уморените, тъжни и някак угаснали очи на Лина, в които само понякога се появяваше бледа усмивка. Искаше да надникне зад завесата на времето и да нарисува тези очи млади, усмихнати, пълни с живот и блясък.

Сложи портрета на статива и грабна четката – усещаше, че днес ще се получи. Ръката му работеше сама - отделно от мисълта, и

умело се движеше по платното. Още малко и тези очи, които го измъчваха от толкова време, щяха да прогледнат. Само още няколко движения с четката...

Изведнъж Марио замръзна, втренчил поглед в току-що прогледналия портрет. Главата му избухна като бомба. Не можеше да помръдне – взираше се в тези очи, излезли изпод четката му, и все повече потъваше в тях. Чу се да шепне:

„Не може да бъде! Не...."

Най-после ги беше видял... очите на момичето от сънищата му... и не само... Беше си спомнил...

С два скока се намери пред чекмеджето, в което стояха затворени спомените от младостта, и трескаво започна да рови сред пожълтели писма, поздравителни картички, избелели снимки... Ядосваше се, че не открива това, което търси и разпиляваше наоколо късчетата от своето минало...

Най-после... в ръката си държеше снимка... с лицето, което толкова време се опитваше да види в сънищата си. Две щастливи пъстри очи надничаха оттам - усмихнати, с палави пламъчета в тях, нежни и добри... Обърна снимката и прочете: „Не искам да ме помниш! Нека бъда най-хубавото нещо в живота ти - преживяно и забравено! С обич – Цветелина."

Притисна старата снимка до устните си и останал без сили, се тръшна на дивана...

Забравил го беше, проклетникът! Едно от най–хубавите неща в живота му – Цветето на ранната му младост – преди повече от четиридесет години!

Тя го обичаше с такава силна, изпепеляваща, самоубийствена любов... Тази любов извираше от очите, от устните и ръцете, от цялата ѝ същност, беше едно огромно кълбо от нежност, което го обгръщаше отвсякъде... В прегръдките ѝ се чувстваше като Бог!... И се държеше като Бог...

И той я обичаше по някакъв си свой начин. Имаше нужда от нея, бързаше към нея, най-вече в трудни моменти, за да се зареди със сила от нежността ѝ... Обаждаше се откъде ли не, за да я повика при себе си, и тя пътуваше стотици километри към него, поглъщаше го с бляскавите си очи и се отдаваше цялата – със сърце, душа и тяло на всеки миг...

Много млад беше Марио тогава и много предизвикателства имаше пред себе си. Цветелина и безкрайната нежност в очите ѝ не бяха предизвикателство – те бяха дар от Бога. Много по-късно щеше да научи, че мъжът цени само това, за което си плаща по един или друг начин, а онова, което получава даром, за него няма стойност.

Много жени имаше около него, чиито устни искаше да целуне, да люби телата им, да притежава сърцата и душите им. Това последното беше най-голямото предизвикателство. Вече владееше изцяло една жена без никакви усилия и не искаше да се задоволи с по-малко, затова търсеше рецептата, правилния път към завладяването на женското сърце. Заедно с любовта си, човек ни дава безгранична власт над себе си - Марио вече беше изпитал тази власт, но жадуваше за още от нея и искаше да бъде завоевател.

Докато обмисляше стратегии за тоталното завоюване на женски сърца, самият той няколко пъти стана жертва на любовните стратегии на жените и тогава опозна обратната страна на медала. Защото, както е казал един мъдър човек преди време – във всяка любов единият обича, а другият благоволява да се остави да бъде обичан... и тежко и горко на първия!

Излезе изцеден от брака си – емоционално, психически, че и финансово. Жената, за която мислеше, че всички му завиждат, не остави здраво място по него. Животът му с нея беше непрестанни военни действия на първа фронтова линия. След като най-после успя да я изпрати по живо, по здраво при майка ѝ, военните действия се прехвърлиха в тила на врага...

Тогава дойде голямата му любов! Тази,

заради която най-после реши да се раздели окончателно с дългогодишния си фронтови противник. Беше като замаян от новите чувства – девет планини можеше да премине пеш заради нея и поне една наистина премина, но в края на дългия път не го чакаше така желаното тихо щастие, а едно огромно разочарование, което дълго време след това се опитваше да удави в чашите с водка.

Много жени минаха през живота му – идваха с огромни обещания в очите и си тръгваха с пълни куфари дрешки и обувки, със скъпо бижу или с някоя негова картина под мишница. Това бяха жени, които знаят какво искат – някои да го оженят за себе си, други да ги въведе в определени среди и да ги представи на разни хора, имаше и такива, които просто ценяха добрия секс, доброто вино и умните мъже. Най-често си тръгваше той самият – без да формулира причина – просто изгубваше интерес.

Помнеше всичките тези жени – всяка подробност, всеки детайл и само една от тях беше забравил - момичето от снимката, която сега стискаше в ръката си.

Непрекъснато говореше на Лина за тези жени - още там, в болницата, когато беше напълно безпомощен и изцяло зависим от ръцете ѝ. Денем и нощем разказваше за принцесите на живота си, за местата, на които ги беше водил,

за разговорите. Описваше телата и дрехите им, игричките им в леглото... Говореше с часове, за да забрави своята безпомощност и поне в мислите си отново да бъде здрав, млад, силен и желан. Задушаваше болката от настоящето, като си припомняше на глас хубавите моменти от миналото. Преживяваше отново бурния си живот, защото мислеше, че се сбогува с него. Докато Лина го къпеше като бебе, преобличаше и хранеше, той безжалостно ѝ описваше безкрайните си любовни приключения. Тогава сам се чудеше защо е толкова жесток към себе си и едва сега осъзна към кого наистина е бил жесток.

Сега ѝ беше бесен на тази... на тазиии...! Защо още тогава в болницата Лина не го беше треснала с подлогата по омотаната с бинтове глава, да го беше принудила да прогледне, да си спомни... Но не...

Тази отдавна повяхнала жена, със силни, но нежни ръце и тъжни очи, слушаше безкрайните му истории за измислени принцеси, докато оправяше завивките, подаваше му чаша с вода, хранеше го с лъжичка в устата или подпъхваше възглавници под главата му - да му е по-удобно.

После по време на разходките им Марио продължаваше да ѝ разказва по коя улица с коя принцеса е минавал и с каква рокля е била

облечена тя... Пфффффф!

Да беше му ритнала патериците тогава, вместо да го подкрепя да не се спъне някъде той - слепецът безумен! Б-о-л-н-о-г-л-е-д-а-ч-к-а!

Марио отдавна беше здрав, отдавна нямаше нужда някой да му дава лекарствата и да оправя възглавниците зад гърба му, но когато вдигаше телефона, Лина казваше: „Аз съм болногледачката му...“ Докато не я скастри веднъж...

За него тя отдавна беше най-близкият му човек, първата, която виждаше новите му картини, тази, на която разказваше прочетените книги, обсъждаше изложбите и интервюта си, споделяше трапезата и спомените (ооо, колко избирателни се оказаха тези спомени!), плановете и цялото си свободно време – всичко... без леглото си... „Голяма грешка, старче! Защото ако и него беше споделял, може би отдавна всичко щеше да е дошло на мястото си.“

Много неща беше Лина за него... Само дето не беше ѝ ги казал... А той какво беше за нея? За какво си мислеше тя, когато слизаше в наетия апартамент на долния етаж късно вечер, където Марио никога не беше стъпвал? Какво ставаше в душата ѝ, докато слушаше приказките за всички онези жени, без никога да чуе своето собствено име?

Само тяхната приказка той никога не ѝ раз-

каза, защото... Ами - защото я беше забравил. Цветелина я беше изтрила от паметта му с последното си желание, преди да престане да бъде част от живота му. Тя самата помнеше тази приказка и цял живот я бе носила в себе си, затова когато Марио премина обратно през тунела, тя го чакаше там – до леглото му в болничната стая.

Той гледаше старата снимка в ръката си, главата му се пръскаше от мисли, а зъбите го боляха от стискане.

Нищо не беше наред тази сутрин. Сети се за отдавна изврялата вода за кафето и тръгна да изключи котлона. Погледът му се спря на отворения прозорец - в мрежата против комари зееше грозно разкъсана дупка...

„Азазел!" - мисълта като ток премина през него – отдолу имаше цели пет етажа!

Тогава чу драскане и зверско мяукане, което приближаваше. След секунди черната глава на Азазел се подаде през дупката. Огромният котарак като истински демон на пустинята скочи в стаята, хвърли се върху него с грозно мяукане, а после хукна към вратата и неистово задраска по нея. Марио отвори вратата и котаракът вече тичаше по стълбите – ново драскане по вратата на апартамента на долния етаж. Без никаква мисъл в главата и с пребледняло от ужас лице Марио хукна след него и само с

два удара на рамото си разби заключената врата. На фотьойла до прозореца лежеше Лина – неподвижна, с грозно сгърчено от болка лице и силно притискаше ръце към гърдите си. Той се хвърли към нея... И в този миг тя разбра, че Марио най-после си е спомнил... след четиридесет години.

Докато чакаше да чуе сирените на линейката, Марио обсипваше с целувки ръцете ѝ и се молеше. Никога не беше правил това в живота си, но сега беше свел глава, също като Лина тогава в болницата, и шепнеше молитви, които идваха от глъбините на душата му, а на пода край тях като мъртви птици лежаха няколко отдавна пожълтели писма, написани с неговия почерк.

МЪЖЕТЕ СМЕ ИДИОТИ

Тя се казваше Пеги.

Или поне така пишеше на корицата на книгата, която изрових от един букинист. Интересна книжка, издадена преди няколко години, която ми попадаше чак сега.

Изгълтах я (*изчетох я беше меко понятие*), буквално я гълтах на големи части за една нощ.

На другия ден потърсих авторката в интернет. На самата книга нямаше никакви биографични данни за нея, а в интернет, освен няколко интервюта, също нямаше нищо. Намерих я във Фейсбук, или поне се надявах, че съм я намерил. Дълго четох профила ѝ докато се убедя, че е тя. От снимката (*с неясна актуалност*) ме гледаше една леко прецъфтяла жена, с миловидно, но малко пълно лице и къси рижи къдрици. Замислих се, че вероятно в училище често са ѝ викали Пиги.

Написах ѝ любезна бележка, че съм харесал книгата ѝ. Не очаквах отговор, вероятно изобщо не следеше този профил, а и сигурно бях хиляда и първия ѝ почитател.

Отговори ми почти веднага, изненадана, че някой още помни книгата.

Заприказвахме се (*„започнахме да водим кореспонденция" никак не ми се връзва като израз за мигновената комуникация, а зачатихме си е*...). Споделих колко съм очарован от книгата, какви струнки е подръпнала в мен и на какви слаби места ме е улучила. Естествено, изкритикувах много неща – дългогодишен издател съм и професионалната деформация често взема връх.

Очаквах да ме блокира или поне да замълчи, но тя с изненада се съгласи с мен. Заговорихме се за проблемите около издаването на тази книга – как е нямала думата нито за редактирането, нито за оформлението, независимо, че сама финансирала издаването. За това как накрая издателят „ѝ хвърлил едни книги и ѝ казал – оправяй се". Затова как книжарниците не искали да я вземат – изобщо редовните проблеми на всеки нов (*а и не само*) автор.

Затова и за книгата ѝ почти не се чуло, независимо от няколкото награди. Едно младо издателство наскоро ѝ предложило преиздаване за тяхна сметка, но тя вече била надживяла и загърбила тази книга, а в момента я занимавали съвсем различни теми.

Разговорът скоро излезе от издателските теми и продължи в рамките на „нормалната приятелска близост". Неслучайно бях харесал книгата ѝ, оказа се че мислим еднакво по много теми.

Тя бе живяла в много страни, водена от бунтарския си дух. Рано разведена, без окови от деца и вещи, Пеги си бе тръгвала в момента, в който ѝ доскучае. Имаше нелек, но много интересен живот. Местата, на които беше живяла, аз даже не бях и сънувал. Не се беше научила да изкарва пари или по-скоро – не беше разбрала необходимостта от това. Имаше някои умения, с които преживяваше, а останалото си свободно време използваше да изучава света около себе си. И книгите, най-вече книгите. Първата ѝ работа, когато отидеше някъде, беше да потъне в местната библиотека и докато не я изчете, не се местеше.

Никога не ми изпрати своя снимка, но ми пращаше цели колекции от местата където е била. Започнах да ги опознавам чрез нейните очи и усещания – как свистеше вятърът на кея; долавях миризмата на риба, която се носеше от лодките; уханието на какао от близкото магазинче; подвикванията на товарачите... Родена във високите планини, тя бе открила морето твърде късно. Но се беше влюбила в него до смърт и гледаше да не се откъсва от брега.

Беше се отказала да пише, предпочиташе да изживява всичко, за което мечтаеше.

„На езика, на който могат да ме разберат, не бих могла да опиша всичко това. А на езика на който мога, те няма да ме разберат".

Беше Дева, естествено – то всички жени в моя живот са Деви. Но отдавна бе загърбила подредения живот, който девите обичат да живеят и се беше превърнала по-скоро в импулсивния и свободолюбив Стрелец, какъвто бях аз. Преглътнах сухо, когато се замислих в какво точно се бях превърнал и какво остана от Стрелеца в мен.

Планове, оперативки, срокове и онова постоянно тичане да си по-напред от конкуренцията. Нещо, което все не можех да обясня на жените, а май не можех да обясня и на себе си.

Парите никога не са били нещо основно в живота и на двама ни. Не се оплаквахме, но от друга страна нямахме и много. Тя вече трети месец събираше пари, за да се прибере в България. Налагаше ѝ се да работи повече и разговорите ни ставаха все по-кратки и все по-късно нощем.

Най-сетне имаше купен билет и дата за полет. Обещах да я чакам на Терминал 1. Нискобюджетните компании кацаха в някакви странни полунощни часове, които явно никой друг не искаше.

Вече минаваше полунощ. Самолетът беше кацнал преди час, а нито една жена, приличаща на Пеги не излезе от митницата. Помотах се малко, но след като охраната ме помоли на няколко пъти, се отказах и си тръгнах. В ръката

ми унило висеше оная прословута синя роза от храста в градинката.

Беше късно за автобус, но още не ми се прибираше. Седнах на пейката на спирката, гледайки как такситата се изнасят едно по едно. Нямаше друг полет. Замислих се дали да не тръгна пеш. До нас имаше 3-4 километра и една нощна разходка щеше да разведри мислите ми.

В този момент, някак отведнъж, от тъмното изплува една черна лимузина и спря до мен. Заковах се изненадан – такава кола, по това време и на този терминал!...

Шофьорът отвори вратата и от нея се изля един златен водопад от коси. Елегантна млада жена в тежка вечерна рокля ми подаде ръка и каза:

— Приятно ми е, Боряна. Но ти ме знаеш като Пеги.

Тя изчака тактично няколко минути да се осъзная, след което внимателно затвори увисналото ми чене.

— Имаме много да говорим, но не тук.

Вътрешно се засмях на клишираната ситуация, но тя беше права – ако исках да науча какво става, трябваше да я последвам.

Колата ни отведе в един полузатъмнен бар, където за секунди разчистиха за нас едно сепаре.

— Трябва да ти се извиня – каза Боряна, но

обстоятелствата около мен са много особени. Аз бях...

В този миг я познах и изпих на екс чашата с уиски. Добре, че бяхме в български бар и уискито беше 100 грама, а не някаква унция.

— Но, ти... ти... – запелтечих аз... И някак изведнъж тежката топка в гърдите ми изскочи. – НО ТИ СИ МЪРТВА!

Пред очите ми мина цялата ѝ история. Природен литературен талант с тежък характер, като всеки гений. Израсла в баровския Горен Лозенец. От малка играла с децата на партийни величия. И някак си неусетно приятелите ѝ от деца се издигнали в йерархията на мафията. Истинската, не показваната по медиите. Особено момчето, в което била влюбена.

Парите течали като вода, но златната клетка я потискала. Нещата станали особено тежки след заповедта на Интерпол срещу приятеля ѝ. Не можело да става и дума за каквато и да е литература, всъщност – не можело да става дума за нормален легален живот. Кокаинът решавал проблемите само за известно време. Един ден ѝ прекипяло и решила да инсценира катастрофата си далече в чужбина. Аз знаех само дотук. Плаках много, като научих за смъртта ѝ – бях я чел из интернет и харесвах как пише.

Тя разказваше бавно, на пресекулки, отпивайки от чашата с уиски... Инсценировката не

се получила добре. Нещо се объркало и бомбата избухнала, докато тя била още в колата. Прекарала дълги месеци в болница, а после поредица от пластични операции. Именно там се запознала с Пеги. Истинската. Била медицинска сестра, отдавна емигрирала от България. Сприятелили се и Боряна ѝ предложила да я замести в реалния живот.

За нея било вече опасно да се появява на живо – дебнели я и полицаите, и мафиотите. Всъщност всички се надявали да е мъртва.

Пеги започнала да публикува нейни произведения из нета. На английски, на български... След стреса от преживяното, Боряна пишела съвсем различно.

Пратила Пеги в България да уреди издаването на книгата ѝ. Избрали едно прохождащо, ориентирано към графомани, издателство. Не търсела популярност, даже не ѝ предложили разпространение. Просто искала тази книга да излезе... някак си.

Естествено за премиери и турнета не можело и да става дума и книгата потънала в морето от други.

Даже и тя самата я била позабравила, докато не ѝ бях писал на фалшивия акаунт.

Всъщност..., не бе сигурна дали вече е фалшив. Онази Боряна я нямало, тя била приела философията за живот на Пеги.

Познала ме веднага. Първо се уплашила, че са я разкрили, после ѝ станало интересно, а в един момент...

С идването си поела луди рискове. Имала планове да ми прати билет да долетя при нея, но... знаела, че няма да тръгна. След Пеги – да. След Боряна... надали.

Говорихме дълго... цяла нощ.

Тя отлетя на сутринта с частния си самолет, беше опасно да остава повече тук. Плака много, не бях виждал досега по мен да плаче жена. Дадох някакви мъгливи обяснения, че ще помисля, че ще я последвам, но и двамата знаехме, че това няма да стане.

Бих изкарал „остатъка от живота си" с меланхоличната и безпарична Пеги, но устремната бизнес дама Боряна ме плашеше. Цял живот си мислех, че и аз съм енергичен бизнесмен, но сравнението с Боряна ме отрезви. Можех да се възхищавам на подобни жени, но не можех да живея с тях. Усетих колко корени съм пуснал и колко много неща са ме обвързали тук – приятелите, авторите от оня загубен сайт, хората около мен, дори и тази мъркаща котка в ръцете ми, която вероятно щеше да ме забрави в момента, в който си тръгнех.

Всъщност всички щяха да ме забравят, тук Боряна беше права. Но аз се страхувах да тръг-

на. Бях си изградил среда, в която, ако не ме обичаха, поне ме мразеха искрено и думата ми се чуваше. Вероятно щях да успея отново, бях го правил вече два пъти. Вероятно щях да бъда и по-щастлив. Но се бях уморил да се надявам.

Продължихме да си пишем, ала вече не беше същото. Нямаше го това разкриване, говорехме си протоколни неща. Постепенно престана да ми пише – „Имам само проблеми, а какво да ти се оплаквам...", но от време на време ме лайкваше, за да знам, че е жива.

Аз престанах да се боря с конкуренцията и графоманите и започнах да пиша усилено, в опит да (се) разбера себе си. Нито се научих да пиша, нито се разбрах, но установих, че мъжете сме идиоти – способни сме да изградим един идеален образ на жена и да кървим до смърт, затова, че жената, която ни обича, не го покрива. И да умрем за света, когато тя – уморена от постоянното съревнование с идеала, си тръгне.

А Пеги написа нова книга, в която безжалостно, с големия си талант, направи всички тези изводи. Медиите я хвалеха, жените разграбиха тиража (имаше и специално брандирано издание за БГмама, което се харчеше добре). И може би само аз усещах как с всяка дума тя удря по бронята ми, намирайки всички онези слаби места, за които се самоукорявах всяка нощ и аз.

Един ден започнах роман. Заглавието дойде само – „Мъжете сме идиоти“. Бях пропуснал много шансове в живота си, но се надявах да отворя очите поне на един мъж, за да успее да запази любовта си.

ЧЕЛОВЕЦИ БОЖИИ

Очаквах тази екскурзия отдавна. Събирах парите в един плик с прозорче, от онези, в които пускат сметки за парното, и всеки месец пресмятах със свито сърце още колко трябва да спестя, за да отида на екскурзия в Хърватия. Бях слушала много за красотата на градовете и природатата ѝ. Бях гледала филми за Загреб и Дубровник. Мечтите трябва да се постигат, независимо от цената. Повтарях си го и подминавах витрините, на които красива рокля или хубави сандали ме молеха да ги осиновя.

През юни парите вече бяха достатъчни. Усмихвах се по-топло от лятното слънчице навън и с разтуптяно сърце се обадих на агенцията, с която от години резервирах по една екскурзия на година.

— Приятно изкарване, сигурна съм, че ще бъде незабравимо пътуване за Вас – пожела ми служителката на туристическата фирма и аз жадувах с цялото си сърце да бъде така.

Приготвях си багажа старателно, опитвайки се да предвидя какво може да ми бъде необходимо в неочаквани кризисни ситуации. Слагах в сака и изваждах неща, подреждах и преподреждах. Тръпнех в очакване като влюбена.

Най-после щях да докосна магическата красота на място, за което знаех само от интернет, книгите и разказите на мои познати.

Вечерта преди тръгване въобще не спах. Въртях се като калайджия в леглото и си мислех само колко незабравимо ще бъде пътуването и какви спомени ще добавя в албума на сърцето.

Сутринта проверих още веднъж документите и парите и пълна с надежди за хубави мигове, бодро потеглих към автогарата.

По време на екскурзии хората бързо се сближават. Изпадат в неочаквани откровения, споделят радости, болки, проблеми в службата и семейството. Жената на седалката до мен се оказа лекарка в престижна болница, пътуваща със своя син и съпруг. Понеже искали места един до друг, аз се оказах до прозореца в тяхната редичка.

Искрено се зарадвах. Лекар в автобуса, при това от престижна болница! Ако не дай боже, нещо се случеше, имаше кой да помогне веднага. Радвах се на компанията на лъчезарната пухкава сладкодумка, слушах с удоволствие разказите ѝ за различни интересни случаи, за проблемите ѝ в службата. Симпатична сладурана – както и да го погледнеш. Тя беше много мила и с другите пътуващи – любезно им обясняваше къде се намира нейният кабинет, как ще им обърне специално внимание и ще

направи всичко по силите си да им помогне и често повтаряше:

— Нали всички сме человеци божии, трябва да си помагаме.

Усмихвах се и благодарях на Бог за щастието да имам такава спътничка. Струваше ми се, че освен добър специалист, тя е и много добър човек.

Аз съм селско момиче, никога нито съм го криела, нито съм се срамувала от това. Винаги съм се гордяла с моите корени и с това, на което са ме учили моите баби и дядовци. Едно от нещата, които от дете правя винаги, щом тръгне автобусът или влакът, с който пътувам, е едно особено прекръстване, което завършва с ръка на сърцето, после с докосване на устните и челото. Баба винаги казваше: „Така Господ, Света Богородица и всички ангели ще осветяват пътя ни напред и обратно." Забелязах, че лекарката се подсмихваше иронично, когато автобусът потегляше след почивка, а аз се прекръствах и молех за закрила всички добри сили по пътя ни.

— Да не си от някоя секта - ме попита малко рязко тя, – прекалено често се кръстиш.

Обясних ѝ за какво става въпрос, на което жената отговори с „Аха".

Не обърнах внимание и продължих да гледам завладяващата красота на местата, покрай

които минавахме. Хърватия наистина е изключително място – с уникална природа, работливи и мили хора, с красиви старинни забележителности и топло слънчево морско крайбрежие.

Бяхме в градчето Трогир, наричано още Малката Венеция. Разглеждахме местната катедрала, площада, крепостта, местата, където бяха снимани части от филма „Игра на тронове", бутиците с красиви рокли и обувки от Италия, магазините с типични за страната продукти с лавандула.

— Търсех лавандулов мед за баща ми – надеждата, че този природен еликсир ще подобри имунната му система, не ме напускаше, и аз упорито проверявах магазинче след магазинче. В едно от тях се засякохме с лекарката. След няколко разменени изречения, в които ѝ обясних какво търся и защо, тя се обърна към продавачката и попита на лош английски:

— А лавандуловият мед лавандулов ли е?

Жената я погледна първо изненадано, после реши, че не е разбрала въпроса. Накрая лицето ѝ се зачерви и ядосано отговори, че този магазин е отворила майката на майката на майка ѝ и че такава обида до сега не е получавала в живота си. Допълни, че в нейния магазин всичко е само първокачествено, защото работи с натурални продукти и завърши с това, че не знае откъде идва госпожата, но в нейния

магазин щом на етикета пише, че е лавандулов мед, не е акациев.

— Какво се прави на обидена? – възмутено изкоментира на излизане лекарката с мъжа си ситуацията. – Не стига, че си пълни гушата от глупави туристи като нас, ами и прави фасони.

Когато семейството вече не се чуваше, помолих жената зад щанда да ми опакова бурканче мед за подарък.

— Вие няма ли да ме попитате дали лавандуловият мед е лавандулов? – попита ме все още ядосана продавачката, която видя, че говорех с лекарката.

— Не, госпожо - отговорих смутена, благодарих за покупката, пожелах хубав ден и излязох.

Прибирахме се късно вечерта към България. Горещината прегръщаше автобуса и колоните от коли, които бързаха да се приберат. На две от почивките засякохме големи групи турски коли, които се прибираха по родните места.

В тоалетните беше препълнено, опашката изнервяше всички. Малко момиченце, което не можеше повече да чака, се разплака и аз му отстъпих мястото си. Можех да издържа до следващата почивка на сръбската граница.

— Не трябваше да правиш това - поучи ме лекарката. – Първо мисли за себе си, после за чуждите деца.

— Но нали всички сме человеци божии и трябва да си помагаме? - не се стърпях аз.

Лекарката се усмихна снизходително.

На сръбската граница чакахме повече от час. Засякохме същата група турски коли, които блокираха всички ленти. Хората бяха уморени и изнервени, но чакаха търпеливо.

Стигнахме до онази отсечка между двете граници и заседнахме. Часовете минаваха, а автобусната колона не помръдваше. Екскурзоводът ни посъветва да се разтъпчем около буса, но да не се отдалечаваме, ако тръгне колоната, да се качим веднага. Минаваше 22 часа и ми се искаше само да легна и да заспя, не исках да мисля за оставащия път, припомнях си хубавите моменти от изминалите дни и си мислех, че наистина ще останат слънчеви светулки в паметта ми от тях.

Излязох пред автобуса. Срещу мен имаше кола със семейство - бащата на волана, около петдесетгодишен, голяма дъщеря до него и отзад майка и баба. Направи ми впечатление, че човекът бе много блед и бяха отворили всички прозорци на колата.

Тъкмо тръгнах към тоалетната, и писъците на момичето от колата ме накараха да се обърна.

— Помощ! Баща ми! Помощ! – пищеше отчаяно младото момиче на турски и английски.

Група момчета, скандинавци, ако съдя по цвета на косите, очите и езика, на който говореха, тръгнали към тоалетната, се върнаха веднага, наплискаха човека с вода, извадиха го от колата и го положиха да легне на асфалта. Момче от групата хукна към българската граница, а второ момче – към сръбската, а аз хукнах към автобуса.

— Бързо – задъхана извиках на лекарката - човек умира в колата до автобуса. – Елате веднага!

— Първо, не понасям някой да ми дава заповеди – с леден тон се обърна към мен лекарката. - Второ – не понасям турци. И трето – няма да правя каквото и да е безплатно. Четвърто - аз съм на почивка, а не на работа, да се оправят.

Сърцето ми замръзна. Слушах и не можех да повярвам.

— Но вие сте лекар! – не се предавах аз. – Нали всички сме человеци божии?

— Я стига селски глупости! – сопна ми се тя. – Не ме занимавай повече!

Изтичах обратно към човека на асфалта. Как съжалявах, че моят баща не беше тук! Той беше истински лекар и би помогнал веднага. Стиснах ръце и направих единственото, което можех в момента - започнах да се моля на глас линейката да дойде бързо и този баща да ожи-

вее. Изведнъж дочух до себе си и друг шепот - една полякиня бе стиснала ръце също и се молеше за спасението на този непознат човек. Срещу мен на асфалта, на колене се молеше и една туркиня.

След десет минути дойде линейка откъм Сърбия. Момичето, дъщеря на пострадалия, плачеше така, че сълзите на много от нас напираха. Стана ясно, че никой от жените не шофира. Едно от скандинавските момчета седна на волана, а останалите три се качиха в своята кола, завиха и застанаха зад турската – ясно беше, че ще придружат семейството до болницата. Полицейският патрул също зави зад тях. Лекарите качиха мъжа в линейката и потеглиха.

Изсвирването на нашия автобус ме накара да се върна към мястото, откъдето бях дошла. Разменихме погледи с полякинята и туркинята. Хората се разотиваха по колите си и всеки в душата си пожелаваше дано в болницата спасят пострадалия човек.

Качвайки се в буса, демонстративно взех нещата си и седнах най-отзад. Докато приближавахме София, мислех върху всичко, което се случи и бях абсолютно сигурна, че никога няма да забравя нито тази екскурзия и човеците божии, с които ме срещна Съдбата, нито урока, който за пореден път животът ми даде.

ГРАДИНАРЯТ

Той не помнеше кога бе роден, нито го интересуваше кога ще умре. Градината бе неговото парченце рай и всеки ден, по дванайсет часа поне, човекът превиваше гръб да почиства плевели, сади и полива всички цветя, храсти и тревички в градината.

Особено внимание отделяше всеки път на малка олющена тенджера пред вратата на колибата, в която живееше. В нея бе посадено странно цвете – нито храст, нито бодил, нито познато на някого в цялата околност растение. Листата му бяха тесни, променяха цвета си в различната част на деня, и сякаш всяка пролет аха-аха да се покажат пъпки между тях, но накрая отново пониквaха само нови листа.

„Дали пък не е от онези растения, които не цъфтят?" – мислеше си човекът, оглеждайки го може би за хиляден път. „Дали има нужда от нещо, което аз не му давам?" – питаше се постоянно той.

Една нощ повелителят на градината сънува чуден сън. Ярка светла звезда му поднесе разцъфтяло цветето от пукнатата до вратата тенджера и му каза поверително: „За да цъфне, му трябва любов." След това се разтвори в облаците.

Сутринта човекът се събуди зачуден и цял ден мисли над този особен сън, докато поли-

ваше, плевеше, подрязваше и почистваше цветята. Ако имаше жена и деца, може би щеше да знае какво е любов, ала той нямаше. Ако имаше куче, котка или папагал, може би също щеше да е научил нещо за това неизпитано от него чувство, но той и това нямаше. Имаше само цветята в чуждата градина, за които се грижеше. Прекрасните цветя в лехите не бяха негови, идеите как да бъдат подредени също бяха на господарката.

Негово бе единствено странното цвете, което някой бе оставил пред вратата му преди много години и което не искаше да цъфти.

„Трябва да разбера какво е любов – сети се привечер градинарят. - Най-добре да попитам тези, които обичат или някога са били обичани."

Щом взе това важно решение, на душата му стана леко, сякаш отново някой ѝ даде крила. Първо попита госпожата, при която работеше от дете. „Любовта е като най-сладката захар, която разтапя душата." – отговори му тя и някак загадъчно се усмихна. Той веднага намери бучка захар и я зарови в пръстта до стеблото на странното цвете.

„О - усмихна се под мустак господарят, – любовта е най-тъмното вино, което превръща кръвта ти на огън." – и се вгледа унесено в миналото.

Градинарят намери глътка останало вино и поля захарта в очуканата тенджера.

Всеки, когото срещаше следващите няколко дни, той питаше същия лесен въпрос. Така разбра, че любовта е песен, нежно докосване, медени думи, грижа, доверие, топлина, светлина за душата. И по свое разбиране заприлага всичко чуто върху нежното цвете.

Седеше сутрин и вечер, гушнал го като малко дете на коленете си, пееше му, разказваше му какво е правил през деня, галеше листата му внимателно с грапавите си пръсти. Отнякъде пристигна котка, градинарят започна да гали и нея. После под стряхата се настани малко врабче – мъжът и за него намери трохи. Мина месец, а цветето загадъчно мълчеше.

Един ден в градината срещна непозната жена. На нея зададе същия въпрос за любовта. Тя се вгледа в очите на мъжа и каза бавно с глас, който погали душата му: „Любовта е глътка вода, когато си жаден."

Мъжът цяла сутрин мисли над нейния отговор, а следобед тя сама дойде да погледне чудното цвете. Потопи ръцете си в хладната вода на близката чешма и изми листата на цветето. Започна да го прави всеки ден. Така вечер седяха пред вратата на колибата градинарят, цветето, жената, котката и малкото врабче. Цветето слушаше техния говор и топлина се разливаше по малките му листа, които попиваха обичта чрез споделената нежност.

Преди края на лятото между острите листа се появиха мънички пъпки, които нежно наливаха скрита красота от дланите на човека и неговата бъдеща жена. Сега тенджерата не стоеше пред вратата, а на прозореца, украсен с нежно перде. Сутрин го събуждаше врабчето, галеха го дланите на градинаря и неговата любима, а през деня котката с часове си говореше с него. Душата на цветето трупаше топлина, слънце и нежност, листата му светеха измити всяка сутрин, а корените му блажено вкусваха бавно топящата се захар, за да разцъфне то в своята вълшебна прелест в деня на сватбата на градинаря.

СОКРАТ

Зеленото око на планината ме гледаше иронично. Тишината проникваше в дробовете ми като опасен дим. Бягството изглеждаше успешно. Ала само на пръв поглед. Спомените и усещането за срутване на всички лавини в душата ми носеха аромата на разруха, отчаяние и гняв. Към себе си - неудачника, малодушника, в който ме бе превърнала една жена.

Зеленото око на планината пърхаше с мигли от бели перести облаци, а аз стоях като един от пъновете наоколо. И на тях, и на мен бяха отрязали душата и сега трябваше да се справим с което бе останало. От дънерите можеше след дъжда и слънцето другата пролет да поникне дръвче, но душата ми нямаше да роди отново любов, усмивка, надежда.

Седнах на най-близкия пън. Срещу мен тъгуваше дебел дънер, подпрян на челото на голям мъхнат камък. Мислех да извадя нещо за хапване, преди да продължа към хижата. Сякаш с кожата си усетих шумолене, толкова леко и внимателно, като че ли духовете на моето минало пристъпваха към гърба ми, за да забият острите си ками до дръжката. Зеленото око на планината бе затворено, облаците стискаха побелели мигли. Мечка? Опитах се да не мърдам и да чакам, когато ми се искаше да тичам през

глава, да крещя и да хвърлям камъни. Мигове, по-дълги от най-дългия тунел в света. Тишина, увиснала между клоните и шум по тревите като отровна змия между къдриците на спяща истина.

Затворих очи. Тръгнах сутринта към планинската хижа с уговорката да работя при хижаря, за да избягам от себе си и да скъсам връзките си с онзи свят, в който грозотата и предателството бяха изгорили всички мостове към слънцето.

Кюлчета оловна тишина капеше между слънчевите лъчи, шумът беше някъде до крака ми. Само една дума се въртеше в ума ми – „глупак". Истинската планина не е научнопопулярен филм по телевизията.

Още няколко минути. Движение към камъка. Отворих с ужас очи – „гръцка" костенурка бавно, с усилие се катереше по полегналия на едно рамо камък. Потта се стичаше по челото ми и дори краят на заплетената ми дълга коса беше мокър. Искаше ми се да се смея, да викам, да си ударя няколко шамара, но вместо това мълчах и съзерцавах внимателно усилията на Сократ (бог знае защо тогава го нарекох така, дори нямах идея момче или момиче е животното), който бе решил да стигне до плоското място на каменната „чиния". Потърсих с очи какво го привлича там – бе китка ароматни ягодки, скрити между дънера на дървото и ка-

мъка. Съжалявах, че нямам камера да го снимам. Бавно, упорито, Сократ достигна целта си, отхапа част от вкусния плод и спря. Повдигна глава и ме погледна. Какво ми казваше този спокоен взор, опрян право в душата ми? Същото, което ми повтаряше и зеленото око на планината – истинските мъже не бягат – те продължават напред, лекувайки любовните рани с нови. Не бе лесно, но нима беше леко на този горски пътешественик да стигне до вкусните ягоди? Той можеше да се задоволи с нещо друго, леснодостъпно и питателно, но се катереше по камъните, изминаваше дългия път между тръните, защото искаше точно това. А аз какво исках?

Гледах костенуркото и се връщах назад към предишните месеци. Болката ме удари право в гордостта.

Станах и поех към хижата наблизо. Сократ ме изпрати с поглед, пълен с насмешка.

На другия ден станах рано и започнах да работя каквото ми нареди бай Иван. След няколко часа мускулите ми пареха, а уж се имах за „мъжкар".

— Почини си малко, разходи се – смили се над мен балканджията.

И аз се отправих отново към онова място, където вчера бях оставил Сократ. Зеленото око на планината сега беше пълно със светлина. Седнах пак на дънера и зачаках. Скоро усетих

познато шумолене. Обзе ме радост и ми се стори, че и животното се зарадва на моето присъствие. Погледна ме спокойно и се отправи към ягодите, а аз започнах да му разказвам как стигнах дотук – говорех бързо, сякаш се страхувах да не избяга, думите се препъваха в болката ми, с всяка изречена истина ми олекваше и слънцето все по-светло се промъкваше между клоните на мисълта ми. Щом Сократ всеки ден успяваше да се справи, трябваше да успея и аз.

Погледнах часовника си – минаваше час, откакто разговарях с горския мъдрец. Време бе да се връщам.

Дните минаваха, разговорите ми със Сократ продължаваха спокойно и лично. С него споделях всичко, което измъчваше душата ми. Костенуркото ме слушаше, похапвайки ягоди, понякога ме поглеждаше намръщено или питащо и разбирах, че съм минал границата. Тръгвах си спокоен, имаше ягоди поне за още няколко дни.

Сега ми се струваха смешни напъните на майка ми да ми осигури скъпоплатен психолог или на баща ми да ме изпрати при роднини в чужбина. Работата в хижата, разговорите със Сократ и бай Иван правеха мускулите и мислите ми твърди като стомана.

Групата богаташи се изсипа внезапно в събота преди обяд. Това не бяха хора, дошли да се къпят в зеленото око на планината, нито съ-

щества, които виждаха красивите мигли от облаци на утрото. Те бяха точно копие на онази красавица, която искаше всичко, сега и веднага, а после захвърляше омръзналата прищявка, без значение дали е човешко сърце или златна гривна.

Още след поздрава най-възрастният викна настрани Бай Иван и започна да му говори поверително. Останалите седнаха на масата, извадиха питиета и мезета, очаквайки хижарят да ги забавлява като циркова маймуна срещу няколко банкноти.

Стиснах юмруци и се приготвих да тръгвам както обикновено за среща със Сократ. Потърсих бай Иван да се обадя, но беше изчезнал някъде. Появи се след малко с торба в ръката. Кимнах му и забързах към специалното ми място за размисъл.

Седнах задъхан на камъка. Сократ го нямаше. Огледах се. Нямаше я и китката узрели ягоди между мъхнатия камък и дънера. Мисълта сряза сърцето ми на кръст. Някой бе прибрал горския мъдрец заедно с ягодите. Тръгнах в няколко посоки, надявах се да настигна този, който го беше взел – никаква следа.

След два часа се върнах бесен в хижата. Богаташите бяха порядъчно пийнали, а шофьорът им седеше с бай Иван. Хапваха печена на жар питка с домашно сирене и мъжът изпадна във

внезапно откровение.

— Сетили се да обикалят планините за костенурки. Всичките им пари не могат да излекуват гадостите, които са правили цял живот. И двамата умират – с поглед посочи мъж и жена от компанията. Пият кръвта на нещастните животни и се надяват да продължат да мърсуват още дълго на тая земя.

Човекът остави залъка си и плю презрително. Не усетих как за минута се намерих в бараката с инструментите. Торбата, която донесе бай Иван, лежеше вързана до вратата. От нея се носеше едва доловим аромат на ягоди. Сократ!

Грабнах го, минах през задната стълба, хванах раницата и по най-близката пътека поех надолу към селото. Нямаше да им дам горския мъдрец. Знаех, че няма да оцелее в малкия ми апартамент. Не знаех какво щях да направя, но бях уверен повече от когато и да било, че щях да направя каквото е нужно, за да го спася, както той спаси мен.

Докато седях пред селската кръчма и размишлявах как да постъпя, мина колата на богаташите. Шофьорът ми свирна, махвайки с ръка.

Зеленото око на планината се усмихваше, а слънцето къпеше душата ми. Сократ похапваше ягодка срещу мен и ме гледаше топло. Не всичко беше изгубено. Все още – не.

СРЕЩАТА

Беше ленив юнски ден. От онези, приятно горещите, които не искаш да свършват, особено ако си на почивка. Неуморното слънце обаче следваше своя път по безоблачното небе. Не след дълго щеше да потъне зад гъстата дъбова гора, приютила хотел „Райски кът", а дотогава щеше да радва верните си почитатели - летовниците в Приморско. Подремнали след обедното преяждане, те прииждаха на двойки, тройки или цели шумни групи към големия басейн на хотела. Оглеждаха се за празни шезлонги и когато ги откриеха, мятаха кърпите си върху тях, за да заявят правата си. Децата без бавене нахлузваха пояси и всякакви приспособления и скачаха във водата, съпроводени от предупрежденията „да не стоят много дълго... като вчера". Мъжете се отправяха към бара, за да преборят обезводняването с бира. Някои засядаха на приказка по масите, но не и преди да занесат на съпругите си заръчаното им кафе. Жените полагаха нужните количества защитен крем върху телата си и се отдаваха на сладки приказки и заслужено безделие.

Седнала на един шезлонг, Катерина наблюдаваше напрегнато дъщеря си, която плуваше

под водата. Щом въздухът ѝ свършеше, малката показваше мократа си главица и отмяташе назад дългата си руса коса, поемаше въздух, и майката отново я изгубваше от поглед.

— Мамо, видя ли? – провикна се накрая Ния. - От единия до другия край го преплувах, без да спирам!

Катя вдигна палец в знак на одобрение - браво! Цели тридесет метра. Щеше да е спокойна, ако дъщеря ѝ имаше надуваеми плувки на ръцете, но това бяха бебешки работи. И как може да се плува под вода с тях – упорстваше голямата шестгодишна Ния. Сега детето щеше да си почине, което позволяваше на Катя да не стои вторачена в басейна. Тя вдигна поглед към напиращата от всички страни гора. Младите листа на дърветата бяха толкова близо и деликатно ѝ махаха. Морето бе зад тях - на около триста метра, и въздухът беше сладък като изворна вода. Боже, какво блаженство и колко различно от това да си майка в големия град! Да стискаш детето за ръка, докато вървите по тесните квартални улички с паркирали дори на тротоара автомобили. Да го оставяш да се рови в пясъчника на детската площадка, където малко преди това две улични кучета любезно са ви отстъпили място си. Радваше се, че ще прекарат седмица тук. Децата обожаваха водата, не можеха да ѝ се наситят, дори забравяха

за телефоните и електронните си игри. Катя насочи поглед към множеството, събрало се около другия притегателен център – бара, и зърна съпруга си да разговаря със Симо. Познаваха го от първото си идване тук преди три години. Бе внушителен мъж, тип Арнолд Шварценегер – атлетичен и с огромни мускули, които се издуваха при всяко движение. Поради респектиращите размери и факта, че е бивш полицай, списъкът със служебните му задължения бе дълъг. Отговаряше за охраната на хотела, басейна и всички съоръжения. Беше лоялен и доверен на собственика човек.

— Искам сладолед – извика Ния и излезе от басейна.

— И аз – призна Катя и последва дъщеря си. Тъкмо повод да поздрави Симо. Не го видяха, когато се настаняваха два часа по-рано. Докато приближаваше към двамата мъже, Катерина долови нещо различно у Симо и го погледна изпитателно. Може би фигурата или изражението му. Не беше съвсем сигурна. Лицето му бе обветрено, скулите изсечени, покрити от фини и по-дълбоки бръчки. Помнеше очите му по-наситеносини и спокойно усмихнати.

— Здравей – поздрави го тя. – Как си?

— Тъкмо му казвах колко е отслабнал – обърна се към нея съпругът ѝ.

— Здравей, добре дошла - поздрави я Симо.

- Така е, от зимата насам свалих много.

— Някой тежък грип ли?

— Не, на гриповете аз им разказвам играта. Друго, друго преживях.

Катерина го погледна въпросително.

— Видях вълк.

— Хайде бе, къде? Как го видя?

— Тук, до хотела – каза Симо и посочи с ръка към пътя. – Беше през зимата, нали оставам да пазя. През цялото време съм сам тук. Жива душа няма наоколо.

— Не знаех, че стоиш и извън сезона – вметна Катерина.

— Ами, трябва, ако не аз, кой друг? И отивам една вечер, още не беше съвсем мръкнало, да изхвърля боклука ей-там в кофите. То колко ли боклук има сам човек... И тъкмо вдигам капака на едната, отзад изскочи един вълк точно срещу мен.

— Ау? – ахна Катерина

— Замръзнах на място. Стоях като парализиран. Погледна ме, с един скок мина зад гърба ми и избяга.

— А пистолета носеше ли? – попита съпругът на Катерина.

— Да, не ходя никъде без него. Но той беше на две крачки от мен... Повярвай ми - забравих и пистолет, и всичко. Видях зъбите му, очите му – диви, едни такива. Сякаш ме хипнотизира.

Видях смъртта... Ако не си го преживял, не знаеш какво е.

— Не може ли да е било някое куче?

— О, не... – възмути се Симо. - Истински вълк си беше - стойката, вратът, опашката.

— Е, къде тук вълци, нали не слизат при хората, страх ги е от тях? – попита съпругът й.

— Не слизат... а като са гладни? Това тук е Странджа, макар и в ниската ѝ част – махна Симо към гората.

— Но не те нападна?

— Не, но тогава не знам как стигнах до стаята, нищо не помня. Тресеше ме и сигурно съм бълнувал. Все вълка виждах как скача срещу мен. Не можех да стана от леглото. Казаха, че поне два дни съм лежал. По едно време дошъл шефът. Пристигнал от София, защото не съм си вдигал телефона. Закараха ме в болница. Бях на системи заради обезводняване. Страшно беше. Много. Е, оттогава започнах да слабея, а ям, но апетит нямам. И съня си загубих.

— Късмет си извадил, че не те е нападнал. Отървал си се. Малкия дявол си срещнал.

— Кой знае, кой знае?

— Страшно е било, но е минало. Ще се оправиш, ще го преодолееш – опита да го успокои Катерина.

— Хайде, почивайте! – махна им Симо и тръгна по задачи.

Катерина вдигна ръка след него. И докато гледаше отдалечаващата се фигура, пред очите ѝ се завъртяха най-ярките ѝ спомени от Симо. Изправен като струна, наперен, усмихнат, флиртуващ с дамите около басейна.

Когато дойдоха на следващата година, първо попитаха за Симо. Момичето на рецепцията им отвърна, че Симо починал. Без да боледува. Просто така. Заради вълка. Не могъл да преживее срещата.

ЗНАЧКА ЗА ВЯРНА СЛУЖБА

Ето го Райчо, върви към него, малко зад останалите, и не смее да го погледне. Веднага познаваше кой изнася продукция от комбината. Искаше да му помогне, ама как, като беше тука да пази от кражби.

— Не може, Райчо. Нали вече говорихме. Вади от джобовете. И много здраве на Ленчето и на Борис. Той как е? Има ли подобрение? Ето, носи му тая прашка, чичо ти Донко, кажи, я праща, чака те да оздравееш, да стреляте заедно, кажи.

— Той, докторът, надежди много не дава, нищо не се знае още, но сполай ти - продумва Райчо и поема прашката с лявата ръка, а с дясната оставя на гишето пакетчетата масло. После, оклюман, пресича портала на млекокомбината.

Да пази Господ от най-лошото. Единственото дете на Райчо и Ленчето от няколко дни бореше душа в болницата. Менингит. Лекарят правел всичко по силите си, но говорел за сина им тихо, като за взел-дал. Донко тайно се надяваше, че колегата му от другата смяна, който и хабер си нямаше от военна чест, си затваря очите за подутите джобове на Райчо. Клетникът нямаше пари, а си беше наумил, че трябва да носи нещо на лекаря, за да спаси детето му.

След два дни Райчо пак крачи към портала, но засмян до уши.

— Ще се оправи – вика той отдалече, - така казаха, най-лошото е минало!

— Верно ли, ей, това се казва новина! Браво! Чули са ни там, горе! Виж пък аз какво съм ти приготвил, точно навреме, хайде носи го на доктора - и Донко изважда някъде отдолу пита кашкавал. – Взимай, взимай и тръгвай!

Райчо с питата в ръце и пълни джобове, замаян, поема към болницата.

Вечерта Донко се прибра вкъщи с мрежа зарзават. Жена му го изгледа учудено.

— Няма да умрем без месо де. Има по-важни неща. Борката ще живее!

При пенсионирането си Донко отказа значката за вярна служба.

— А – засмя се Директорът, - ако е заради маслото на Райчо - не се брои!

СЪДБА

Прекрасен майски следобед. Реших да се поразходя по все още не толкова шумните алеи на градския парк и да остана сама с мислите си. Напоследък ми се струпаха доста неприятни и непредвидени неща, които трябваше да решавам на мига и да продължавам напред към следващото предизвикателство, което ми поставя животът. Слънцето си играеше на криеница сред раззеленилите се дървета и багреше до блясък младите листа. Пейките по алеите блестяха като нови, а наблизо, все още оцеляла, чешмичката бълбукаше на леки пръски пролетната си песен. Тишина и спокойствие цареше и именно това ми трябваше в този момент, за да напълня всяко пусто ъгълче в душата си без болка.

Беше топло. Реших да поседна на близка усамотена пейка в края на тясната алея. Нямаше наблизо никого. Обичах такава тишина сред природата. Можех да си мисля за много неща, да търся отговори на хиляди въпроси, да си задавам въпроси... Безцелно реех поглед пред себе си, наблюдавах малката мравка как усърдно се мъчеше да придвижи голяма троха

хляб и как упорстваше в начинанието си. Беше показателен пример за упорство и грижовност. Чуваха се песни на различни птички и като че ли някакъв птичи хор огласяше цялото пространство, несмущавано в тоя край на градския парк от никого и нищо.

Така залисана в мислите си не забелязах как и кога пред мен беше застанало едно приказно мъничко същество - момиченце на около 3-4 годинки, с руси къдрици и искрящи сини очички. Малката принцеса беше облечена в красив дънков костюм, а в ръчичките си държеше розова кукла. Гледаше ме вторачено и се усмихваше. Загледах се в детето - навярно искаше сега да ме попита нещо.

— Здравей, дете! Как се казваш? - попитах бързо, да не би да си тръгне.

— Радост - отговори веднага то и побърза, да не би пак да питам нещо - а ти?...

Засмях се на детската непринуденост. Малките трапчинки на бузките му заиграха, а изписаните му устнички се извиха в прекрасна по детски невинна усмивка. Пресегнах се и го докоснах по ръчичката - малка, нежна и топла. Взех детето в скута си. Погалих го по немирните руси къдрици и си представих, все едно че това е внучката ми Мила, която живее и расте в чужбина. Прекрасно е това усещане - мъничко нежно създание да ти гласува

доверие. Разбрах, че Радост е на три годинки и шест месеца. Ходи на детска градина. Има и по-голям батко, който е на училище. Беше една малка прекрасна бърборана, която, играейки, ме поглеждаше открито и с доверие. В този момент притича млада елегантна жена, видимо притеснена, но като видя, че дъщеричката ѝ е спокойна, и тя се поуспокои. Седна до мен на пейката и заговорихме. Казваше се Севда. От обикновени житейски споделени неща постепенно разговорът ни придоби друга насока. Беше мъчителен разговор по-скоро за нея, аз бях просто слушател, но бях решила да я изслушам докрай, за да ѝ олекне - виждах, че имаше нужда от това.

— Омъжих се млада - заразказва с тих равен глас младата жена.- Бях на 23 години, студентка по фармация в София. Запознах се със съпруга си на един студентски празник. Имахме прекрасна дружба две години, когато в един момент решихме, че не можем един без друг и трябва да се съберем. С новината зарадвахме и родителите си - моите в Чирпан ликуваха, а неговите в Русе разказваха колко са щастливи. Мишо, съпругът ми, беше тяхно единствено дете. Сключихме граждански брак. Завършихме образованието си и малко преди държавните изпити разбрах, че съм бременна. Бях решила да го изненадам, затова не бързах с

новината. Исках подходящо време за това и ситуация. А идеше и рожденият му ден. Запазих места в любимото ни заведение. Тук, в София, колкото искаш има заведения, но ние си имахме наше... любимо, с любима маса... малко закътана в единия край на залата, но достатъчно усамотена за двама. Оттук можехме да се наслаждаваме на вечерта си и да виждаме всичко пред себе си. Дори и навън, тъй като прозорците бяха огромни като витрини и достатъчно добре пред тях осветено. Вечерта потръгна хубаво. Бяхме само двама и щастливи. Не ни интересуваше нищо и никой, като че ли освен нас нямаше никого и нищо наоколо. Бях помолила музикантите да имат предвид за празника ни любимата песен на Мишо „Oh! Darling" на групата, която боготвореше - The Beatles. Та така...

Говорихме си за различни неща, планирахме бъдещето си. И когато дойде мигът за наздравицата, младо момиче тържествено поднесе торта със запалената свещ пред нас, а музикантите изпълняваха песента за ЧРД. Беше прекрасно. След което беше моят специален поздрав - любимата му песен. Танцувахме на дансинга, а аз се чудех кога да му съобщя новината - исках да бъде невероятно усещането му и запомнящо се. Тогава, танцувайки, преди края на песента, му прошепнах, че моят подарък е... нашата първа рожба. Тогава той спря,

погледна ме в очите, взе ме в ръцете си и така довършихме танца. Целуваше ме и не се притесняваше от никого. Беше невероятно щастлив, а аз още повече, защото виждах щастието в очите му, в топлината на треперещите му ръце, в жарките му устни, в накъсаните думи. Очите ни бяха пълни със сълзи от радост. Беше вечер, която няма никога да забравя. Така в очакване за първото ни дете изминаха тези девет месеца. А то с появата си още от първия миг ни поздрави с усмивка. Бащичко! Мишо беше такъв - усмихнат винаги. Нарекохме го просто Виктор.

— Сега колко е голям Виктор? - прекъснах разказа на младата майка.

— Вики е в пети клас. Умно и добро дете. Справя се само с всичко. Любимите му предмети са математика и география. Спортува. Помага вкъщи с каквото може - пазарува, а често се занимава и със сестричката си. Нали сме вече само трима... Нея я нарекохме Радост.

— Имате добро дете. Нека ви носи радост!

Замълчах, замълча и младата жена. Очите ѝ помръкнаха, а гърдите ѝ отрониха тежка въздишка. Предчувствах, че нещо тъжно ще последва в разказа ѝ. Тогава се осмелих едва-едва да я попитам, докосвайки ръцете ѝ:

— Защо трима?... Какво се е случило... Разкажи, за да ти олекне малко.

Последва трудно мълчание. Аз не смеех по-

вече да питам, а тя като че ли не смееше да продължи разказа си. Въздъхна още веднъж, като че ли стон откърти от душата си и тогава зареди думите си - бавно, мъчително, тежко, а сълзите ѝ чертаеха пътечки по младото ѝ лице.

— Всичко беше както трябва. Нашата семейна приказка. Съпругът ми на работа в счетоводната къща, а аз вкъщи с детето. След като ми изтече майчинството, започнах и аз да работя. Виктор растеше здраво и хубаво дете. Добре се справяше и в училище. Докато преди две години не ни сполетя нещастието. Мишо започна да не се чувства добре. Мислехме, че е просто настинка. Докато нещата започнаха да се влошават и започнаха мъките ни по болници. Оказа се, че е болен от нелечимото. Беше адска борба за живота му. Не можех да си представя живота без него. Болници, изследвания, епикризи... Имаше тумор на дебелото черво. Оперираха го в столична болница. Даваха надежда за стабилизиране. А той слабееше и силите му намаляваха. Тогава реших да потърся помощ в чужбина. Без той да знае. Бях чувала, че в израелска клиника много хора намират спасение. Оттук-оттам намерихме начин как да се свържем. Помогнаха ни и столични лекари. В чужбина хората бяха отзивчиви и веднага ни приеха. След проведения разговор с тях, поехме със самолет към надеждата.

Още с пристигането ни веднага поеха Мишо и започнаха изследвания. Носехме куп документи от прегледи и изследвания. А той ставаше още по-зле. Притеснявах се за него, душата ми беше свита на кълбо, всяка клетка в мен крещеше: „Не те давам! Не те давам!". Една седмица там сред чужди хора, в чиито ръце се оставяш и не знаеш какво ще последва. Докато накрая изрекоха присъдата - твърде късно. Докогато може...

Изписаха ни лекарства и обратно сред облаците. На път. За вкъщи.

У нас ни чакаха родителите ни. Бях ги предупредила за внимание и съобразителност. Виктор беше добре. А вече беше се родила и Радост - двегодишната ни радост у нас, малкото ни слънчице, което като новородено птиче все нещо питаше и настояваше за отговор.

А бяха мъчителни дни. Надявах се на всеки миг искра надежда да подхрани вярата ми, че всичко ще се промени в посока към добро. Но не би. Мъничката ни дъщеричка растеше, неподозирайки нищо. Гледахме да пазим и Вики. Но той разбираше и мълчаливо страдаше. Докато се случи най-лошото. Изведнъж състоянието на Мишо се влоши и след 5 часа в безсъзнание почина. Успяхме преди това със сетни усилия през сълзи да си кажем, че се обичаме. Че много се обичаме.

Тя замълча. Замълчах и аз. Неловко мълчание след изказана толкова болка за любим,

много любим човек. Мълчах и аз.

— Сега съм сама с децата си – продължи тя. - Трудно.

Помагат ми родителите ни. Но него го няма. И ни липсва много. Учим се да живеем със спомена за най-прекрасния човек, който съм имала в живота си. Често наум разговарям с него, питам го дали правилно постъпвам или какво да направя. Когато ми е непоносимо тежко, отивам там... в оня студен и безмълвен град, където само можеш да дочуеш изплакан вопъл. Сред толкова много цветя, скръбта тук е царица. На студенината и мълчанието.

Сега замълчахме и двете. Тя плачеше тихо... от сърце... и неудържимо. Може би насъбраната болка предизвика необходимост от споделяне с мен, непознатата, толкова силна болка, стаена в душата.

Погалих я по косата майчински. Думите ми бяха излишни. Болката се нуждае от време, за да заживее с теб. Носиш си я. От време на време ти напомня за себе си, понякога се скрива в най-тъмното ъгълче на душата ти, понякога замъглява очи, съзнание, сърце и се чудиш къде да се денеш от тихата дълбаеща скръб в теб. Живот...

А малката Радост си играеше в пясъка на близката детска площадка, неподозирайки колко мъка има по тоя свят. С Вики, който ни наблюдаваше скрито и мълчеше. Отдалеч. По мъжки.

ОЦЕЛЯВАНЕ

Беше хубава зима в края на 2001-ва година. Топла. Мека. Ту завали снежец и спре. Само да напомни за себе си. Седнала до прозореца с чашата кафе в ръка, замислено гледах как и днес снежинките танцуваха из въздуха и леко и плавно докосваха като за милувка земята. Там се топяха в лепкавата киша. Не знам защо, но я оприличавах на кишата Живот, която те поглъща, ако си имал нещастието да попаднеш в нея. А вече съм почти на ръба. Почти там, откъдето едва ли има измъкване.

Мислех за различни неща, съпоставях миналото и сега и все повече се убеждавах, че съм попаднала в капана на живота си. Ни напред, ни назад. Изход за това си състояние никъде не виждах. Писна ми вкъщи все едно и също. Въртиш се като в омагьосан кръг от печката до мивката, от масата до пералнята. Всеки ден. Трудни години ни се паднаха за живот. Вкъщи се чудехме как да свържем двата края - аз без работа, а съпругът ми носеше заплата, но за къде по-напред да стигне. Все кроях някакви планове и все ги отхвърлях. Питах, разпитвах в малкия ни провинциален град за работа - няма. Бях около 40-годишна, здрава, но работодателите търсеха още по-млади. Тогава реших да разпитам една моя братовчедка, която беше

от 4-5 години в Гърция, мога ли и аз да работя там. Тя сега беше в България, та използвах престоя ѝ тук, за да разбера. Още в началото на прехода у нас тя бързо се ориентира и замина за гръцката ни съседка, омъжи се там, за да вземе гръцко жителство. Беше брак по сметка, но случила жената. Та тя се съгласи да тръгна с нея. Така в средата на януари на 2002-ра година тръгнах на път. Не знаех чужди езици, които можех да използвам и биха ми свършили там работа. Но се надявах на късмет и да се справя. След срещата си с нея, искрица надежда проблесна, поне така си мислех тогава, че и за мен има път в тоя живот. Набързо приготвих багажа, чакайки момента за тръгване. Излизах за пръв път в чужбина, след като страната ни бе поела по пътя на демокрацията. Бях само с 50 евро в джоба и с надеждата да работя, да спечеля пари, за да бъда в помощ на себе си и семейството си.

В една мъглива утрин твърде рано се качихме в автобуса за Гърция. Имаше и други пътуващи като мен, кой – сам, кой - с някого. Аз бях спокойна - нали съм с братовчедката кака Надка, тя поне ги знае нещата - не ѝ е за пръв път. Автобусът летеше по шосето, а аз реех празен поглед пред себе си и не знаех какво да мисля. Дали бях на прав път, или грешах, щях да разбера след време. Така стигнахме първата спир-

ка на митницата. Дотук – добре, нашите митничари ме пуснаха. Но на отсрещната страна гръцките митничари отказаха аз да продължа с останалите по-нататък. Затвориха ме в една стая на митничарския пункт сама. Там престоях около един час. Лошото беше, че заради мен задържаха целия автобус с пътници. Беше ме яд и страх. Не знаех вън какво се случва и дали ще мога да продължа. Виждах през прозореца как братовчедка ми говори с тях, явно ги убеждаваше в нещо. По едно време тя дойде при мен ядосана и изрече на един дъх тихо, като че ли се пазеше от някого да не бъде чута:

— Ти друг път не си ли пътувала зад граница? Не знаеш ли как е? Сега заради теб закъсняваме всички, вместо да им бутнеш я пари, я нещо друго. Затова ще си стоиш още в България.

Стоях онемяла и не знаех какво да ѝ отговоря. Бях шокирана от случващото се и най-вече от думите на отраканата ми братовчедка. Гледах я и не вярвах на очите си. Думите ѝ към мен бяха първата плесница, която получих, тръгвайки на път. Мълчах, защото не знаех какво да ѝ кажа. А и достатъчно бях шокирана от преживяното. Така автобусът без мен потегли за Гърция, а един техен митничар ме съпроводи до нашата граница. Имах чувството, че бях престъпник. Върнах се как да е в Кнежа за изненада на близките ми и започнах упо-

рито пак да преследвам мечтата си за работа в съседната страна. Международният ми паспорт вече имаше черен печат, а това означаваше, че нямам право да излизам извън граница. И тук отново митарства до институции и познати, приятели, които можеха да помогнат за друг паспорт. Така въпреки установените правила и норми в нашата страна, прескачайки през тях, успях да си направя друг паспорт и този път пак на път, но вече с друг маршрут - през Италия. Историята ми почти се повтаряше - за Гърция, с 50 евро в джоба и с мерака за работа. Скрито таях надежда този път всичко да е наред. При всяко преминаване на граница сърцето ми биеше като уплашено птиче, което чакаше своята присъда. В автобуса бяхме малко пътуващите - две жени и трима мъже. Гледах през прозореца на автобуса, а мислите ми бяха такава бъркотия... За какво по-напред и за кого... Бях оставила семейството си в града, млад мъж и болна възрастна майка. Но исках да опитам. Така, мислейки кое е правилно и кое не, търсейки отговори на много въпроси у мен, стигнахме как да е морска гара Венеция. А за ферибота там не пуснаха. Останахме да чакаме следващия. Имаше доста време до тогава, а ние нямаше къде да се подслоним. А и бяхме без пари. Бедни българи... За къде така сте тръгнали... Душата ми плачеше - сама на път по

гурбет, с жалки евра в джоба, немила-недрага по пътищата на света. Кой ти е мислил, че до тук ще се докараме - да търсим препитание в чужда страна, без да знаеш порядки, езика им, адета им. Колко ли жалки изглеждаме в техните очи, поели коматчето хляб от ръцете им... Различни мисли ме измъчваха, притеснението ми беше стигнало своя апогей, беше студено, мрачно, посред нощ, а ние навън - бездомни и унили, но все още със скрита надежда.

Така, докато се лутахме какво и как да направим до изчакване на ферибота, се озовахме на гара Местре, пред вратата на чакалнята. И това беше нещо. Защото в нула часа тя се заключва от карабинерите, а те ни изгониха като просяци навън. Към един часа през нощта минаха от социалните служби да раздават чай и одеяла на бездомните. Та и ние се присламчихме към тях - гладни и премръзнали. А бездомните тук бяха много. По някакъв начин успяхме да оцелеем до сутринта, когато отвориха вратите на чакалнята, и ние се озовахме вътре. Там изчакахме следващия ферибот, който пристигна в 13 часа и ние с него за остров Корфу - 40 часа път по вода. Кога друг път щях да видя как се стига до набелязаната цел и да преживея толкова неща... Люшкахме се по необятното море. Имаше време за сън и за размисъл. Морето беше спо-

койно, а фериботът като че ли се плъзгаше по повърхността му, та едва се усещаше движение. Каква красота в необятното се открояваше пред очите ми! Само да не беше тая пуста наша орисия като грешници да търсим препитание по чуждите земи. Изоставили дом, близки, семейство, а някои и малки деца. Трудно, много трудно ни е, майко Българийо, но мнозина нямаме друг избор.

Така пътувахме на ферибота в размисъл за съдбата и себе си, разговаряхме от време на време, но през повечето време всеки бе потънал в мислите си, когато стигнахме до Гърция. Най- после! Тук трябваше да ме очаква моята братовчедка, която да ме въведе в работата на гръцка земя. Надявах се да ми е намерила нещо подходящо, с което да мога да се захвана.

Слязохме на брега. Оглеждах се на различни страни, докато я чаках и предположих, че може да закъснее. Но не би. От нея нито вест, нито пък и знак да се появи. Не знаех в тоя момент кое е по-силно у мен - ядът, че разчитам на неточен човек, или на себе си, че се подведох по акъла ѝ, или страхът от тая чуждост тук - всичко непознато за мен и някак си студено. Какво да правя? Кого да търся за помощ? Как да се справя сама на чуждата земя - нито езика им знам, нито с пари разполагам. Тогава реших да опитам да си купя карта, нямах още мобилен, за да се обадя до вкъщи от уличен теле-

фон. При първото позвъняване още, телефонната слушалка бе вдигната и прозвуча гласът на майка ми. С разтреперан глас ѝ обясних всичко. Не исках да я тревожа допълнително, затова набързо ѝ казах какво да направи. Така майка ми се свърза по телефона с милата ми братовчедка Надка и тя пристигна да ме прибере. Оттук нататък започва моето 40-дневно ходене по мъките в богатата ни съседна Гърция.

Пристигна братовчедката Надка с приятеля (любовник) на старицата, за която тя се грижеше. Това беше една 65-70-годишна жена, а той - 60-годишен, добре изглеждащ мъж. Така се озовах в къщата, в която чистеше братовчедка ми. Тук престоях една седмица. Докато се усетя, започнах да замествам братовчедка си във всичко - перях, чистех, готвех, а когато я попитах за плащане, тя безцеремонно ми заяви с назидателен тон:

— Какви пари? Не ти ли стига, че имаш покрив над главата си? Ядеш без пари, спиш без пари. Работиш вместо мен и това е.

Свих мълчаливо рамене, замълчах, а кръвта ми биеше в слепоочието от недоволство и главата ми щеше да се пръсне. В този момент имах чувството, че от негодувание ще експлодирам. През това време тя ходеше на друго място да работи, за да изкарва допълнително. Така изпълнявах нейните задължения цяла седмица.

Спях в нейната стая на едно походно легло, което разгъвах късно вечер и рано сутрин сгъвах, прибирайки постелките си. Цяла седмица. На третия ден започнаха да стават интересни и неочаквани неща за мен. Не знаех в кой свят се намирам и вярно ли е това, което сега ми се случва. Братовчедка ми дойде при мен в стаята и без да ме погледне в очите, набързо ми рече:

— Старицата иска да отидеш с приятеля ѝ на лозето, за да му помагаш.

Погледнах я изпитателно и я попитах, едва сдържайки се:

— Сама с него ли? Други хора с нас ще има ли?

— Не, какви други хора с вас да има?- отговори тя.

— Това няма да стане - категорично ѝ отказах на мига.

Тя се разсърди и излезе ядосана. Ясно ми беше, че не ми търси работа и на нея не мога да разчитам за нищо. Продължихме мълчаливото си съжителстване още 2-3 дни. Така ѝ беше удобно - аз да работя вместо нея, а тя в същото време на друго място допълнително да си изкарва пари, докато една вечер дойде при мен. Мълчеше и се чудеше откъде да започне.

— Искаш да изкараш много пари ли?- попита ме тя.

— Да, искам. Затова съм дошла тук - отговорих ѝ бързо.

— Тогава ще ти кажа. Но добре ме чуй. Моята работодателка много те е харесала. Млада си. Хубава си. Тя няма деца. Деца няма и мъжът, с когото живее, а искат да имат. Тя е богата. Много. Стига да иска, ще те позлати. Предлага ти да ѝ родиш дете от приятеля ѝ. Ти решаваш! - каза тя и зачака.

Не можех да повярвам какво ми предлагаше тая жена. Това ли беше братовчедката Надка, която щеше да ми помогне да работя тук? Не можех да повярвам и не знаех какво да мисля. Бях онемяла. Всичко се завъртя пред очите ми и усещах как премалявам и всеки момент ще се срутя на земята. Успях само едва-едва да промълвя:

— Моля те... Само... Само ми помогни да си отида.

Тя ме погледна безизразно със студените си очи и каза:

— Събирай си тогава багажа, но преди това ще трябва да платиш 65 евро на старицата за престоя си тук, в къщата ѝ.

— Как да платя? Нямам тези пари! Откъде?

— Тогава аз ще ѝ ги платя, а ти ще ми ги върнеш после.

Ясно ми беше, че парите щяха да бъдат за нея, но замълчах.

На другия ден си събрах скромния багаж в малкия сак и излязохме. Беше мъглива утрин,

щипеше лекият студ, а аз вървях до нея, без да я питам накъде ме води. Така стигнахме до една квартира, в която имаше две стаи, обитавани от мъже, а в третата, явно пригоден килер, който вместо врата имаше перде, трябваше да съм аз. Отказах категорично да остана, та затова тя ме заведе в друга квартира при една българка от Димитровград, Виолета. Тази жена беше успяла да се съхрани като човек тук. Братовчедка ми ѝ каза, че ще бъда при нея само няколко дни.

Тогава Виолета ѝ отговори със спокоен, но нетърпящ възражение тон:

— Надке! Върви си по пътя и остави жената при мен, за да не те изхвърля като парцал навън. Върви си по живо, по здраво.

Беше истинска българка тази Виолета. Още се чувам с нея по телефона. Моята мила братовчедка си отиде, а Виолета ме настани и после ме попита какво е станало. Разказах ѝ моите одисеи до тук, а тя с дълбоко възмущение ядосано ми каза следното:

— Как си могла да се довериш на тази кучка, тя е най-голямата хайта на острова! Защо не я питаш защо не отиде да живее при мъжа си? Той, ако е жив, все още живее в Атина, а брат му е адвокат. Защото и с него се подигра, за да може да вземе разрешително и да скита свободна и сама сега!

За два дни Виолета ми намери работа и аз

започнах. Работех от 7 до 13 часа за 250 евро. Грижех се за една баба, чийто син беше директор на единствената банка на острова.

Обаче това се оказа проблем! Виолета ме заведе при него, запозна ме и той каза още същия ден на подчинените си:

— Ако дойде тази жена да прави превод, да не ѝ се взема такса. Аз ще поема всички разходи по трансфера.

Беше хубав мъж! Висок, строен, спокоен. А проблемът беше, че моята кака Надка си го била харесала и искала да ѝ бъде любовник, а тя да гледа майка му! Като разбра, тя започна да звъни по телефона в къщата, да притеснява хората и мен, докато направи така, че те ме помолиха да си отида, тоест да напусна! Какво да правя?

Пак съм навън. Реших отново да се обърна към Виолета - нямаше къде да отида, а и тя не ме оставяше нито за миг сама. Беше по осми март, а аз нямах вече пари.

И никога няма да забравя подаръка, който ми направи тя - Виолета. Чуждата жена, която не само ме приюти, но продължаваше да ми помага. Подари ми една кутия цигари и една карта за уличен телефон, за да се обадя на майка ми и да ѝ честитя празника. Нямах думи! И си мислех - колко различни са хората. Та тази чужда жена сега ми беше като се-

стра, а братовчедка ми - повече от чужда. Вечерта Виолета ми подготви друга изненада - заведе ме на таверна, въпреки моето несъгласие. Нямам думи! Беше невероятно!

Остров Корфу или Керкира, както му казват гърците, има само един град. Всичко останало са малки селца. Китни, подредени, винаги готови да посрещат гости за почивка. Така живеят гърците. Много зор не си дават. Решили са, че е по-добре другите да работят за тях. И сега... пак така.

Та за няколко дни Виолета ми намери работа в едно малко селце. Задачата ми беше да гледам една възрастна жена с недобро здравословно състояние - движеше се с патерици. Съпругът ѝ готвеше, а го умееше, защото това беше частен малък хотел до морето. И тъй като сезонът за летовници там започва от април, той ме настани в една стаичка в хотелчето, а той и жена му спяха в отделни стаи на къщата. Всичко вървеше добре. Справях се със задълженията си, но бях нащрек. Струваше ми се, когато съм в стаята си, че чувам стъпки из коридора и пред вратата си.

Реших да разбера дали това са напразни мои съмнения. Оказа се, че той ме следеше. Често идеше до стаята ми и като гладно куче слухтеше отвън. Вечер си лягах, заключвайки вратата отвътре и за по-сигурно я подпирах с

един стол. Какво ли щеше да ме предпази този стол, но така ми диктуваше страхът в този момент. Бяха минали около две седмици от престоя ми там, когато реших да изкъпя жената. Заведох я в банята, тя се съблече, а аз с ужас видях по цялото ѝ тяло гнойни пъпки. Оказа се, че е болна от рак на кожата. Клетата жена!... Не знаех какво да си мисля в този момент. Моят късмет и тоя път ми изигра лоша шега. Дали пък съдбата не ме подхвърляше на поредното изпитание, за да видя докъде ще издържа... Не успях и тук... На другата сутрин казах на собственика да ми плати, защото днес още напускам. Ще се връщам в родината си.

Беше 21 март. Събрах си багажа и си тръгнах. Върнах се пак в града, но как да ида при Виолета... Беше ми неудобно и изпитвах чувство на срам. Затова отидох при една друга българка, с която Виолета ме беше запознала. Казваше се Магда. Беше висока, едра жена, около 50-годишна, с руса коса и черни очи. Говореше малко, премервайки всяка дума дали е на мястото си, бавно-бавно и с достойнство.

Щом ѝ обясних положението си, добавих, че искам да се прибера в България. Тогава тя набързо изстреля въпроса си, сякаш предугадила предварително какво ще ѝ кажа:

— А имаш ли пари, за да се прибереш? - и ме погледна изпитателно.

— Имам някакви. – Бях изкарала от двете си работи около 250 евро.

Тогава тя се обърна към гърка, който беше с нея и му каза нещо. Той извади дебел портфейл и ми подаде 100 евро. Почувствах се неудобно и реших да ги откажа. Тогава Магда ми каза тихо, като ме шашна още веднъж:

— Вземай! Не се дърпай! Той има пари. Иначе ще бъда ли с него... Отиваш в Атина, а за там пари ще ти трябват задължително.

Качиха ме на автобус за гръцката столица, платих си билета и за ферибота и зачаках кога ще поема по нашите пътища. В Атина отивах за първи път, но Виолета ми обясни всичко. Не знаех езика, не познавах града, не знаех и как ще намеря автобус за България. Слязох от автобуса на автогарата, взех едно такси и му казах да ме закара до хотел „Македония". Тук нощувката била евтина - 5-10 евро на човек, а имало и много българи и рускини. И започва едно обикаляне с таксито почти час, докато шофьорът спря пред един голям друг хотел, остави ме в колата и отиде до рецепцията. Там остана няколко минути, разговаряйки с момчето, като ме поглеждаха от време на време. Върна се в колата и потеглихме. След десетина минути се озовахме пред една стара и неугледна сграда на три етажа, а на дървена огромна табела ръкописно беше написано „Македония". Платих на шофьора и слязох. Прис-

тъпих плахо прага на хотела и се озовах пред „рецепцията" му. А какво представляваше тя... Още в коридора, току пред вратата, имаше една ниска престара маса и един стол. Зад стола - някакъв парцал за перде. Нямаше никой. Озърнах се, потърсих с очи дали няма да видя някого, но като се убедих, че беше безлюдно, почуках на масата посилно, с надежда да се появи някой. Тогава иззад пердето се показа мъж със сънена физиономия и ме попита какво искам. Тихо го попитах на руски език. Така ми бяха казали, та сега си кълчех езика, за да обясня.

— Легло търся - казах аз - само за тази нощ. Ще пътувам за България - и зачаках със скрита надежда отговора му.

— Пет евро - каза той - и не се мъчи с тоя руски, щом си от България - проговори и той на български. Значи българин!..

Написа името ми на едно листче, а срещу него - цената. Не ми поиска нито паспорт, нито друг някакъв документ. После ми посочи една стая с 4 легла. На едното спеше някаква жена.

Остави ме тук и заключи вратата отвън. Това ме учуди, но ми стана ясно в какъв бардак бях попаднала. Заговорих жената, а тя, ядосана и сънлива още, едва откъсна няколко думи, казвайки ми:

— Лягай, ако ще лягаш, че на мен много ми се спи.

— Отключи ми вратата, иначе ще скоча през прозореца – ѝ казах аз и без да се колебая, започнах да го отварям.

Тогава тя набързо се разсъни, скочи и ми отключи вратата, а аз със сака преминах на отсрещния тротоар. Явно оня от рецепцията е усетил какво става и се развика. Отговорих му, че се интересувам в колко часа има автобус за България. После видях, че в съседство с тоя публичен дом имаше голяма и приветлива сграда. Хотел. Истински. Отидох до там и поисках легло. Тук вече беше друго. Поискаха ми документ за самоличност при регистрация. След това ми подадоха ключа на стаята, посочиха ми къде се намира, дадоха ми и дистанционно за телевизор и климатик. Почувствах се в този момент като човек. И стаята беше приветлива. За 35 евро щях наистина да си почина от кошмара, в който бях попаднала и изживях. Леглото беше застлано с чисти бели чаршафи, които ухаеха. След като минах през банята, се озовах в леглото, и мислейки за всичко, което преживях на тая чужда земя, не усетих как съм заспала. На сутринта слънчев лъч ме събуди. Бяха минали 8 часа. Трябваше да се ориентирам към мястото, където знаех, че спират автобусите за България. Беше близко.

Сбогувах се на рецепцията и поех към моята дестинация - автобуса за вкъщи. Пак по обра-

тния път през Италия. Вече пътувах спокойна. Видях. Преживях. И се връщам. Не забогатях. Но съм доволна, че съм у нас и съм жива.

Никога няма да забравя тази дата. Вкъщи бях на 23 март. На 24 март обмених 200 евро - с толкова се върнах.

Но най-лошото, което преживях и ще помня винаги - на 26 март почина майка ми. Със спечеленото в Гърция погребах своята майчица. Която ме беше дочакала...

Да се завърна.

ЛЮБОВТА НА ДАРЗАЛАС

Някога, в древни времена Богове и хора заживели заедно. Във Вселената има различни същности и цивилизации, някои от тях се заели със задачата да осветлят живота на земните хора. Зевс от Плеядите, Деметра - от Слънцето, Дарзалас - принцът на морето и Сабазий – господарят на подземното царство имали среща в земята на траките. В Одесос трябвало гените на небето, водата и земята да се слеят. По тези земи живеели гети и кробизи. Нарекли гостите Кабирите или Великите Богове. Градът бил укрепен със солидна крепостна стена и това било добро начало да бъде трансформиран в мандала. Стената олицетворявала Духа и висшите светове. В центъра направили голям квадратен храм, символизиращ Земята и материалния свят. Така започнало обединението на земното и небесното. Одесос имал своята агора (централния площад) и оживен пазар, намиращи се недалеч от пристанището. На агората извисявали снага булевтерионът (съветът) и главното светилище. Мъжете носели къси хитони, пристегнати с колан на кръста, а жените се кипрели с пъстри ленени туники, наметнати с шал. Водата по тези земи се славела като чудодейна,

а девойките оприличавали на красиви нимфи. Дарзалас бил смел и храбър до безумие, но и също толкова дързък. Покорил сърцата на гетите и станал техен любимец. Кабирите учели хората да почитат силите на природата. Предали им тайнствата на огъня и водата. Показали им как да танцуват върху жарава и да баят на вода, да извличат космическа енергия от дърветата и направили школа за Посветени. В Одесос произвеждали двете най-ценни стоки на древността - солта и златото. Изнасяли по море пшеница, керамика, както и бижутерски изделия. Кетризерис („силен за четирима"), владетелят на Одесос, бил определен за главен жрец на Дарзалас. Почитал своя Велик Бог и му служел вярно. Не подозирал, че той ще се влюби в дъщеря му. Береника ходела като сърна, косата ѝ ухаела на мед, а кожата ѝ била огледало за слънцето. Деметра я взела за своя ученичка. Сатрис, главният военачалник на царската свита, също бил луд по нея. Възнамерявал да я направи своя жена, но не предполагал, че трябва да премери сили с един Бог.

От далечината на хоризонта изплували, с издути от попътния вятър платна, триери. Тежките кораби на търговците от Милет пуснали котви недалеч от ниския нос на залива. Носели тъкани, красиво изработени съдове и майсторски ковани оръжия. Всички кораби искали раз-

решение и дълго чакали, за да влязат в пристанището. Само корабите на почетните граждани можели да влизат по всяко време. В града се влизало през масивни спускащи се врати. От двете им страни имало триъгълни кули.

Разцъфтяващо цвете бил Одесос. В булевтериона се издавали всички разпоредби. Там пратениците четели чуждоземните послания под звуците на цитра. Само богати граждани били избирани в този съвет, тъй като длъжностите им били не само почетни, но и изисквали скъпи задължения. В мир и хармония процъфтявал славният град. Живописни фигури и внушителни скулптурни групи красяли сградите и улиците - красиви мраморни колони, релефно изработени капители, фризове и корнизи с релефни изображения, мраморни плочи. Сутрин тук слънцето изплувало от приказните глъбини на морето, вълните околовръст се обагряли в пурпур, а скалите ставали огненозлатни от слънчевата целувка на утрото. Одесос бил като сияние сред безкрая на морето. Една поема от мрамор, мозайка и злато. На агората се извисявал храмът на Дарзалас - с канелирани колони с коринтски капители и фронтон с релефно изображение. Между колоните се намирал огромен трон от сребристосин мрамор, украсен с блестящи разноцветни перли и миди. Дарзалас, като принц на водите, учел хората да

почитат луната и водата.

— Водата е пречистваща, символ е на живота и сътворението. Лекува и помни. Ще ви дам мантри да я направите жива и целебна.

Предал им тайната на среброто - то пречиства и хармонизира.

Имало време, което одесоските големци прекарвали под сенките на площада, в сърцето на града. Слушали музика, стихове и речи. Разисквали политически въпроси, дори водели съдебни процеси. Но имало и моменти, когато воднията Бог ги призовавал за новите уроци.

— Душата и тялото са неразделни. Както не бива да се заемате с лечението на очите отделно от главата, така не бива да се заемате с лечението на главата, отделно от тялото. А също така - тялото отделно от душата. Гледайте да не би някой да Ви убеди да лекувате главата му, а той да не е подложил душата си на лечебното въздействие. Грешка е сред хората, че искат да предприемат едното лекуване отделно от другото. Лек за душата са хубавите разговори, които пораждат радост и мъдрост. Духът в тялото е могъщ. Няма висши и низши създания. Има различие и многообразие. Всяко създание има своята мисия - и човекът, и цветето, и камъкът. Вие сами правите разделение и поставяте всичко в рамки и ограничения. Вселената е многопластова и многолика.

В една пълнолунна вечер Сатрис се бил отпуснал в Одесоските терми и потънал в своите размишления. Всички помещения се отоплявали чрез тръби, провеждащи горещ въздух. Имало три басейна с различна по температура вода, индивидуални вани, съблекални. Термите помещавали зали за отдих и спорт, както и чешми за жадните. В средата на вътрешния двор с колонада имало изящен фонтан. В най-голямата зала, покрита с многоцветни мозайки, организирали спортни игри в чест на Дарзалас. Сатрис се подготвял да участва и искал да се открои като величествен мъж и добър воин, за да впечатли Береника. Състезанията били по бягане, борба, бокс, хвърляне на диск и копие. Искал тълпата да ликува с неговото име, а когато получи лавровия венец, да я поиска за жена. Като син на знатен гражданин, той бил възпитан в гимназион. Там обучавали младите мъже на военно дело, спорт, музика и поезия. Но как да се опълчи на един Бог нямало кой да го научи. Затворел ли очи, все любимата си виждал - белолика и тъмноока. Където тя стъпвала, цветята по-пищно разцъфтявали, птичките по-омайно запявали. А животните укротени следвали нейните стъпки и сияйна светлина заливала всичко. След банята Сатрис дълго бродил по правите улици, които разделяли града. Те ту се стрелкали нагоре, ту се спускали надо-

лу. Били широки и чисти, застлани с едри камъни. Младият мъж спрял до красивите колонади, под чиято прохладна сянка било тъй приятно в жарките часове на деня. От пристанищния кей се откъснал кораб. Веслата разсекли морската повърхност. Вятърът надул платната и корабът се понесъл леко. Над града бавно се раждало утрото. Водите на морето и небето се сливали в сивкаво млечно огледало, което слънцето скоро щяло да позлати с искрите си. Пазарният площад скоро щял да се оживи от търговците. За да бъде достоен противник на Дарзалас, Сатрис обмислял да премине през Посвещение. Кабирите - Великите Богове, посвещавали всеки, който пожелае - без значение пол, възраст, роб или свободен. Единствено проверявали дали кандидатът не е свързан с убийство, магия или да не тегне върху него Божие проклятие. Дали да не се довери на Деметра, тя може да му помогне?! Но пък баща му желаел да оглави войската. Армията на града била силна. Броните и шлемовете им блестели на слънцето в своя медножълт цвят и ослепявали очите. Звънът на къси широки мечове, островърхи копия и лъскави щитове се носел над водите всеки път, когато се връщали от битка и се сливал с приветствените викове на хората. Това изпълвало Сатрис с гордост. Трябвало му още малко време да размисли.

В глъбините на Евксинта (гостоприемно море) имало чуден дворец, изграден от корали, раковини и красиви водорасли. Там бил домът на Дарзалас. Когато се понасял със своята колесница с морски коне, вълните му правели път, а наоколо играели делфини. Принцът на морето обикнал хората и често наблюдавал тяхното динамично ежедневие. На пазарния площад в града винаги било много оживено. Търговците се надвиквали и хвалели стоката си. Някои я носели в големи кошници, други на табли. По-предприемчивите я подреждали в павилиончета от клони и тръстика. На едно място се продавало риба, на друго - месо, на трето - вино. Имало тракийско жито, елински маслини, пресни смокини и кехлибарено грозде. Високи кюпове със зехтин и гъсто южно вино, което тракийците пиели чисто, а елините разреждали с вода. Бели гълъби и малки прасенца, статуйки от слонова кост и съдове от алабастър. Някъде избухвали спорове. Между пазаруващите имало и много роби. Те се грижели за домакинствата на господарите си, които прекарвали времето си в театъра и баните. А господарките се кипрели, грижели се за външността си. Ходели с надиплени хитони и химатиони, с модерни прически и украсени с много бижута. Робите им носели от пазара съдове пълни с парфюми, благовонни масла, стъкле-

нички с червена и черна боя за гримиране на устните и очите. Въпреки своята натруфеност, тракийките се славели с красотата си. Славата на Одесос също растяла. В морските води с издути платна кораби припляскавали като крила на огромна пеперуда. Вечер слънцето се спускало ниско на хоризонта и къпело с лъчите си сградите, а удължените им сенки се плъзгали над града. После луната показвала светлия си лик, очертавала сребърна пътека от хоризонта до брега, а вълните стенели...

Сатрис не знаел дали трябва да получи съгласието на Кетризерис, но потърсил Боговете за Посвещение преди спортните игри. Решил, че така борбата между него и Дарзалас ще бъде равна. Кабирите извършвали това тайнство в храм извън града. Самата церемония започвала с ритуално измиване в морето. Боговете казвали, че водата е благословение. Тя измива, разтваря и отнася всички нечистотии. После посвещаваният слизал в подземно помещение, което символизирало слизането в подземното царство - символична смърт, задължително с превръзка на очите. Там той се прераждал за живот в светлина и чистота. Накрая влизал в голямата зала на храма при Боговете. Лумвала светлина и те извършвали действия със свещени предмети, изричали магични думи. Преди да напуснат храма, поднасяли дарове - плодо-

ве и пшеница. Същинската част от Посвещението се пазела в дълбока тайна. Изпращайки новопосветения, Кабирите го напътствали:

— Всички сме пътешественици, които пътуват към дома си. Всички сме Божествени същества от любов и светлина. Това, което продължава живота, е любовта. Това, което огражда живота, е мъдростта. Щом има любов, има и мъдрост, и истина, и живот! Когато някой загуби вярата в сърцето си, той осиротява. Огънчето, което е крепило неговото съществуване, е угаснало. Затова човек трябва да има вяра и надежда за това, към което се е устремил!

Деметра повела Сатрис през неговото посвещение, той не се поколебал нито за миг. Когато лумнал огъня в голямата зала на храма, Боговете го оградили.

— Само хора с добродетели и силна воля биват въвеждани в това тайнство. Допускаме само онези, които притежават определени качества, воля и силен дух - обърнал се към него Зевс. - Посвещаваш се в служба на благоденствието на хората. Ако ти се позволи да напреднеш, бъди доволен и търпеливо изчакай по-голямата Светлина. Защото това е школа за откровението, безсмъртието на душата, възнаграждението и наказанието в следващ живот.

Деметра стояла изправена, величествена и прекрасна. Златистата ѝ коса галела раменете

ѝ, в очите ѝ бликала мъдрост, а дъхът ѝ разнасял благоухание. Поставила на главата на Сатрис лавров венец:

— Превий злоба и алчност! Смири се! Виж слънцето, цветето, очите на децата! Ще видиш какъв мир ще настане в душата ти!

Сабазий държал в ръцете си скиптър от лозови клони, с вплетен в тях слънчев кристал, а на раменете му стоял сокол. Допрял скиптъра до челото на воина:

— Даваме ти силата на Светлината! Вие, прашинките, драскате с нокът своето съществуване върху струните на сърцето си. И в този вечен кръговрат се раждате и умирате, понякога ненамерили себе си. Следвай Пътя, той ще те води!

Дарзалас последен се включил в ритуала:

— Ако душите пренасяха в телата си цялото знание, което са придобили, хората нямаше да се различават. Някои забравят повече, други по-малко от това, което са научили. Ти си достоен противник, но няма нужда да се състезаваш с мен. Сърцето трябва да ни води! Затова нека Береника сама направи избор! Всяка жена е загадка, която чака разрешението си. Щастлив е мъжът, който знае, че държи в ръцете си цвете, разцъфнало от неговата любов. Тя е вятърът и слънцето, солената сълза и живата вода. Вземи тези дарове от мен - и му

подал златна ризница, шлем и щит. - Меч няма да ти подарявам. Не е важно какъв е мечът ти, а с какво сърце и с какъв ум ще го използваш. Докато не създадеш Божественото в себе си, не изхвърляй човешкото!

На следващия ден започвали спортните игри на площада. Дарзалас повикал Береника:

— Днес ти трябва да избереш между двама равни, които няма да участват в състезанията - мен или Сатрис !

Кетризерис се смутил, не знаел как ще реагира дъщеря му. Но тя пристъпила с горда осанка към Дарзалас:

— Избирам Сатрис! - обърнала се към воина и му се поклонила покорно.

Екнала музика, глухият тътнеж на тимпаните се смесил с острия писък на флейта и с гръмливите звуци на медни чинели. Празниците започнали!...

ВЕРОЯТНИ ЕПИЗОДИ

1. ПРОСТО СМЪРТНИ

Беше поредната юлска сутрин, чиято знойна аура преизпълваше душевността на смъртните със сантиментални въжделения и копнежи. По същия начин се чувстваше и честолюбивият Вихрен Корунов. Докато шофираше и блестящото слънце го заслепяваше през стъклото, той основно се вълнуваше за предстоящата си ваканция.

Пристигайки до галерията, към която пътуваше, паркира автомобила си отпред, след което отиде при собственика.

Още с влизането титулярът Методи Сокоров му се усмихна радушно и го покани вежливо. Двамата се ръкуваха приятелски, доказвайки по този начин коректните професионални отношения помежду си:

— Повиках те – започна директорът - за да те уведомя, че картините ти се оказаха изключителни! Клиентите ги харесаха и веднага направиха заявка, като значима част от тях изкупиха още по време на изложбата! Жалко, че не успя да присъстваш на събитието! Възхитени, гостите питаха за теб, настоявайки да се запознаете!

— Имах огромно желание! – въздъхна тежко творецът. - Наясно си, че никой автор не пропуска представянето на произведенията си, но както вече ти обясних, изникна сериозен проблем. Приеха майка ми по спешност в болницата и трябваше да съм край нея.

— Заболяването ѝ не е сериозно, предполагам?! – изрази своята откровена загриженост уредникът.

— Стабилизира се. Дори снощи я изписаха.

— Радвам се! - заяви добросърдечно управителят, след което изплати договореното възнаграждение на художника. – Мотивирам те и се надявам да сътвориш още безброй подобни уникати – окуражи го той.

— Вече имам доста идеи, но ще ги отложа до завръщането си. Смятам да почина за кратко на морето.

— В такъв случай ти пожелавам приятно прекарване. Почини си и се върни с нови сили.

След като се договориха, посетителят се запъти към вратата, а домакинът го последва, за да го изпрати:

— Морската атмосфера предполага романтика, така че дано най-после ти излезе късметът и срещнеш някоя забележителна жена – подметна му чистосърдечно Методи Сокоров, имайки предвид статуса му на непоправим ерген.

— И поредната увлекателна авантюра без ангажименти няма да откажа – отвърна, усмихвайки се похотливо, творецът.

— Някога, много отдавна и аз мислех така, докато не срещнах съпругата си. Тя е великолепна и откакто съм с нея, друга не ми е необходима. Когато се запознаеш с подобна, ще ме разбереш.

Погледът на Вихрен Корунов изрази известно несъгласие и песимизъм, понеже до сега не беше изпитвал трайни чувства към никоя. Във всяка откриваше съществен недостатък, затова предпочиташе мимолетните афери. Знаеше, че продължителността на една връзка разкриваше уродливите страни на характера. По тази причина одобряваше бързата раздяла между партньорите, още преди да са се опознали и разочаровали един от друг, запазвайки единствено красивия спомен от съприкосновението.

На другия ден потегли рано и на обяд вече се намираше в курорта. След като се настани в резервираното бунгало, отиде на плажа. През времето, докато се наслаждаваше на вълшебния морски простор, основно се оглеждаше за достъпните красавици наоколо. Забеляза една, която отзивчиво прие поканата му да ѝ купи питие. Изненадващо флиртът продължи до вечерта, като накрая завърши в нейната квартира.

На сутринта Вихрен се събуди удовлетворен, изпи поднесеното му кафе, подавайки грешни координати за контакт, благодари почтително за прекрасната нощ и си тръгна. При тези обстоятелства поведението му можеше да бъде набедено за лицемерно, но той съвсем нямаше намерение да се ангажира.

Върна се на плажа и докато благоденстваше сред вълните и се любуваше на дивната панорама от брега, се оказа вдъхновен от впечатления за следващите си картини.

Понеже беше артистична натура, реши да посети и културните постановки. По принцип подобни мероприятия се харесваха повече на сериозните дами. Лекомислените и користни жени също не ги пропускаха с цел да подмамят някой наивен богаташ. По тази причина той имаше шанс отново да сполучи.

Вечерта, докато проследяваше действието на спектакъла, случайно отмести погледа си от сцената. Неочаквано в съседната ложа забеляза истинско приказно изкушение, което го плени на мига. Видението впечатляваше не само с разкошния си тоалет и маниери, но и благодарение на благодушието, което извираше от очите му. Вихрен се почувства омагьосан от тази прелест и пожела да привлече вниманието ѝ. Продължи да я гледа с надеждата в даден момент да го забележи. Копнежът му се сбъ-

дна. Не след дълго, тя неволно се обърна към него и го съзря. Демонстрирайки ѝ интереса си, се надяваше на реакция от нейна страна. Предполагаше, че ще му отвърне кокетно или ще му засвидетелства своето пренебрежение. Тя обаче остана равнодушна като същинска порядъчна дама. Грацията ѝ още повече възбуди апетита му и го окуражи, така че накрая успя да извоюва една нейна свенлива усмивка. След това го игнорира и се съсредоточи върху представлението.

Художникът се амбицира в желанието си да се запознае с очарователната непозната. Търпеливо изчака спектакълът да свърши, след което се опита да я пресрещне на входа. Тълпата обаче го възпря, осуетявайки намерението му. Унил от неуспеха си, му оставаше единствено да утоли жаждата си в обятията на друга. По тази причина отиде в нощния бар, но и там не му провървя, при което обезсърчен се прибра в пустото си ергенско бунгало и заспа.

На сутринта огорчението беше изчезнало и авантюристът предприе следващото си приключение. Избра да се разходи с туристическо корабче. За негово огромно разочарование обаче пътниците се оказаха все възрастни хора, което предполагаше едно напълно спокойно пътуване. Неочаквано сред навалицата забеляза мистериозната непозната от театъ-

ра. Тя съзерцаваше морето замечтана, докато бризът танцуваше с позлатените ѝ от слънцето кичури. Обожателят ѝ искаше да я заговори, но не намираше повод за това. Тогава ненадейно забеляза шапката ѝ, която палавият вятър възнамеряваше да отвее. Смелият кавалер реагира моментално и опази безценната вещ:

— Надявам се, че бях полезен?! – рече той, взирайки се в очите ѝ. – Реално задължение на всеки галантен мъж е безкористно да помогне на дама в беда. Радвам се, че успях да опазя неповторимия Ви аксесоар от непристойните намерения на морето.

Проумяла намека му, странницата приветливо се усмихна, отвръщайки му с остроумие:

— А може би, господине, нарочно изпуснах шапката си, за да привлека вниманието Ви и да Ви провокирам да ме заприказвате?!

Реакцията ѝ го изуми, но вместо да се възмути от дързостта ѝ и изплашен да избяга, се възползва от възможността да се запознаят. Решително ѝ се представи, подавайки ѝ учтиво ръка. Жената не го оскърби, а радушно отвърна на жеста му. В мига, когато дланите им се сляха, пулсът и на двамата се ускори. Докосвайки меката и копринена кожа, Вихрен почувства силно вълнение. Увлечението му се задълбочи, щом я чу да произнася и името си с лиричния си глас:

— Бонелия – промълви неустоимата сирена и примигна срамежливо.

През това време корабчето акостира и пътниците се запътиха към сушата, като Вихрен самоотвержено им помогна да слязат по-лесно. Любезността му още повече впечатли новата му позната, която дори добронамерено се засмя, когато една възрастна дама сърдечно го целуна по бузата в знак на благодарност.

Озовали се на брега, всеки пое в различна посока, докато Вихрен последва дамата с необикновеното име:

— Нямате ли някаква специална цел, която предпочитате да посетите? – подметна му шеговито тя.

— Съвсем нищо по-интересно от онова, което току-що открих - отвърна двусмислено той. - Чудя се само, по какъв начин да предизвикам интереса Ви?!

— Често се започва с въпроси относно личния живот, които в повечето случаи създават неудобство и плашат събеседника - заяви тя, изразявайки отегчение.

— Напълно сте права. Любопитните досадници се провалят в ухажването, опитвайки се още в началото да проникнат твърде дълбоко в интимното пространство на другия – съгласи се Вихрен.

— Понеже повечето се стремят единствено

към флирт и съзнателно укриват самоличността си – подметна Бонелия, подсказвайки му, че се досеща относно намеренията му спрямо нея и също като него не планира да разкрие индивидуалността си.

— Тогава да не разваляме магията на привличането помежду си, като навлизаме в тайните дебри на същността си, а да съградим предстоящи общи хоризонти – предложи привлекателният съблазнител.

Бонелия го погледна равнодушна, като в същото време очите ѝ обрисуваха колебание предвид желанието ѝ да общуват. Замисляше да избяга и със сигурност щеше да го направи, ако в онзи момент не се беше намесила съдбата. Предвид изтеклото време, екскурзоводът призова всички да се връщат обратно на кораба. С цел да оползотворят последните минути, неочаквано старците възторжени нагазиха в морето:

Съзерцавайки ентусиазма им, Вихрен удивен заяви:

— Наблюдавайки тези добродушни хора, си мисля колко противоречив е всъщност животът. Крехък и чуплив е като порцелан, който дори и усилено да браниш, накрая пак се изхабява и се пука. Докато сме малчугани, ни се позволява да щуреем и в същото време ни се налагат множество забрани с цел благоприли-

чие. Станали веднъж възрастни, ни се полага да пренебрегваме емоциите за сметка на здравия разум, макар да бленуваме за волността. Щом остареем, почувствали края на битието, жадуваме да го задържим. Понеже не можем обаче, влагаме последните си стремежи, за да овладеем плодовете на неговото изобилие.

Изслушала прочувствената му реч, докато се любуваше на сагата с безконечното море и възрастните авантюристи, Бонелия развълнувана каза:

— Този миг заслужава да се увековечи – рече тя и приготви фотоапарата си, за да снима.

— Още едно видение трябва да бъде обезсмъртено - поправи я Вихрен, възхитен от пленителните ѝ сияещи ириси.

Вдъхновението му се притесни и сведе очи:

— Стани моята муза и ми позволи да те превърна в шедьовър – призова я той. – Нека те нарисувам.

— Художник ли си?

— Наречи ме самодеец и споделяйки собственото ти становище, те моля да не разваляме атмосферата с излишни разяснения.

След като го погледна проникновено, Бонелия реши:

— Следобед ще те чакам в хотела. Ако не си се отказал от намерението си до тогава, ела – рече му тя и написа адреса си.

— Ще бъда точен – потвърди Вихрен.

Той се зарадва и основно го удовлетвори предложението ѝ да я посети на нейна, а не на негова територия. Освен това предпочитанието ѝ да не се сближават прекалено, също му се понрави. По този начин запазваше свободата си неприкосновена.

По-късно, точно както се бяха договорили, отново се срещнаха:

— Къде предпочиташ да те рисувам? – попита я творецът, докато напускаха сградата.

— Нека се възползваме от прекрасното време и да отидем на плажа – предложи тя. – Обожавам морето и слънцето, озаряващо чудодейните вълни!

— Хубостта им бледнее обаче спрямо тази на русалката, която щом реализирам на преден план, ще засенчи с обаянието си блясъка им! – направи ѝ комплимент той с цел да я покори.

Ласкателствата му я очароваха и не ѝ хрумна да го отблъсне, а все повече започна да интимничи с него, въпреки усещането, че аферата им е пълен фарс.

Стигайки на брега, Вихрен постави статива пред себе си и започна да въплъщава невероятния ѝ облик върху бялото платно. Основно се стремеше да изобрази най-удивителните черти на лицето ѝ. За него Бонелия безспорно беше същинска мистерия, която въпреки своята по-

тайност, излъчваше благородство. В действителност я виждаше като жена, устремена да завладее богатството на света в порядъка на един живот. Приличаше на романтичка, която с очи заграбваше цялата морска благодат и я подслоняваше в съзнанието си за вечността.

Останалите часове необузданите авантюристи оползотвориха заедно сред вълните. Плуваха и се забавляваха. Чувстваха как водата им осигурява комфорт. Същевременно потръпваха от вълнение, когато телата им неволно или по-скоро целенасочено се докосваха. Двамата осъзнаха, че копнеят за повече от една платонична дружба.

Вдъхновен от приятната ѝ компания, вечерта Вихрен я покани на питие. Бонелия не измисли причина да откаже и го придружи.

До полунощ разговаряха и се опознаваха, като през цялото време прохладният морски бриз посредством хладнокръвните си милувки усмиряваше бушуващите помежду им стихии.

Накрая, щом я изпрати до хотелската ѝ стая и, не настоя да влезе, а и тя самата не му предложи. Беше прекалено рано за подобен род отношения независимо желанието. За пръв път в живота си Вихрен остана задоволен от отказа на жена. Моралът ѝ го впечатляваше. Ако ставаше въпрос за някоя посредствена особа, опитваща да се представи за добродетелна, то подобно

поведение със сигурност щеше да го отблъсне. Бонелия обаче се оказа прекалено образована и възпитана, затова нравствеността ѝ изглеждаше искрена. По тази причина я потърси и на следващия ден. Жадуваше за присъствието ѝ. Рисуваше я ентусиазиран и се наслаждаваше на финеса ѝ. Дори отхвърли отзивчивите прелъстителки, които го провокираха с благоразположението си. Не се нуждаеше от друго блаженство освен възможността да бъде с Бонелия. След известно търпение и внимание, накрая героично отвоюва милувките ѝ. Васал на любовта си към нея, дори я приюти в непристъпното си бунгало. С течение на времето симпатията му и честността ѝ го амбицираха да я удостои с доверието си и да ѝ предложи посериозно обвързване.

Вечерта, когато отново се събраха, изумявайки я със завършения вече несравним портрет, ѝ каза:

— Наясно си, че почивката ми е към своя край и предстои да се завърна в родния си град. Това обстоятелство предполага да се разделим. Аз определено не желая, влюбен съм в теб и искам да останем заедно. Ако споделяш чувствата ми, дай знак, че си съгласна.

Идеята му я разтревожи. Погледът ѝ изразяваше по-скоро неувереност, отколкото ентусиазъм, за който той задължително щеше да

поиска отговор. По тази причина, за да избегне недостоверно обяснение, тя побърза да укроти устните му с целувка. Тогава двамата за пореден път се подчиниха на изгарящия ги порив. Гмурнаха се стремително в дълбините на фанатизирания океан от чудотворен екстаз, точно както гальовните вълни хармонично и пламенно танцуваха с брега при всеки следващ такт. Същевременно влюбените възпяваха сетивното си върховно блаженство посредством благозвучни, чувствени дихания и накрая, след като утолиха страстта си, заспаха прегърнати.

Немирните лъчи на утрото надникнаха през прозореца и събудиха Вихрен. Отваряйки щастлив очи, той веднага се обърна към Бонелия, за да я удостои с усмивка. Оказа се обаче, че я няма. Озадачен стана от леглото и тръгна да я търси, когато на масата пред себе си забеляза малък бял лист. Взе го и прочете следното послание:

„Съжалявам, задето постъпвам толкова безсъвестно с теб, но нямам друг избор. Обстоятелствата винаги са предполагали раздяла. Причината не си ти. Беше напълно прекрасен и знай, че няма да забравя този кратък, но незаменим миг от живота си, който прекарахме заедно. Помни, че ще те съхраня завинаги в ума и сърцето си. Обичам те.

Бонелия

ПП: Благодаря за превъзходния портрет."

Наред с новината, която го порази, забеляза, че картината също липсваше. Цялата ситуация изглеждаше толкова абсурдна. Той обаче трябваше да получи отговори, затова бързо потегли към хотела.

Пристигайки, помоли рецепционистката да извести наемателката за визитата му. След като провери, служителката му обясни, че въпросната персона е напуснала още рано сутринта:

— Избягала е от мен! – реагира отчаяно изоставеният мъж. - Но защо? - недоумяваше той. – Та аз имах сериозни намерения спрямо нея!

В същия момент му се стори, че сякаш пропада. За един миг рухнаха всичките му мечти и очаквания. Необяснимо поради каква причина, неусетно изгуби единствената жена, която успя да покори сърцето му, да го окрили с темперамента си и да му вдъхне надежди за семеен уют.

Съкрушен, Вихрен се прибра в бунгалото си, обричайки се на самота.

Когато ваканцията му приключи и се завърна обратно в столицата, за да прогони тъгата и носталгията, реши да се посвети изцяло на изкуството. За тази цел още на следващия ден посети своя импресарио Методи Сокоров. Едва влязъл в кабинета обаче, остана смаян. На стената пред себе си забеляза самия портрет на

Бонелия, който собственоръчно бе сътворил. Съзрял смущението му, собственикът въодушевен обясни:

— Това е съпругата ми Мариета - каза той, при което художникът обезумя, но въпреки покъртителната изненада успя да запази самообладание и да остане равнодушен. – Тя доскоро беше на почивка, от която се завърна с този уникат. Сподели ми, че там се запознала с някаква забележителна персона, чието хоби било да рисува. Милата дама предложила на жена ми да онагледи изяществото ѝ и Мариета приела. През това време станали приятелки. Разказа ми много интересни случки за общуването помежду им. Реално прекарали по-голямата част от времето заедно и дори се сближили. Попитах я защо не е поискала координатите на тази талантлива личност, за да ѝ предложа оферта за разбота. Тогава Мариета обясни, че въпросната особа внезапно изчезнала, оставяйки ѝ единствено портрета за спомен.

Вихрен слушаше и не можеше да възприеме лъжите, на които Методи Сокоров така сляпо вярваше и толкова достоверно оповестяваше.

— Великолепна е, нали?! – възхищаваше се управителят на омайната си жена, докато се любуваше на картината. - В действителност обаче е много по-красива! Жалко, че двамата нямахте възможност да се запознаете лично,

за да се убедиш в думите ми и да не решиш, че преувеличавам. Тя, след като току-що се завърна от морето, отново замина. По принцип много обича да пътува и да опознава нови екзотични места. Прави го постоянно. Аз обаче не ѝ се сърдя и никога не съм имал намерение да ограбвам свободата ѝ. Важното е, че накрая винаги се прибира у дома и се държи като достойна съпруга. Мога гордо да заявя, че бракът ни е успешен и двамата сме напълно щастливи заедно!

В този момент реално Вихрен не знаеше как да постъпи. Осъзнаваше, че всяка по рода си реакция от негова страна щеше да е грешка. Основно не разполагаше с явни доказателства, за да защити тезата си. Също така си даде сметка, че разкривайки истината, нищо нямаше да спечели, само щеше да предизвика смут и недоразумения. Така или иначе любимата му се явяваше безвъзвратно загубена за него. Бягството ѝ го доказа. Ако все пак възнамеряваше да я накаже, развенчавайки измяната ѝ, печелеше единствено проблеми. Истината щеше да съкруши Методи Сокоров, а добронамереният мъж не заслужаваше подобна болка. По тази причина на клетия художник му оставаше единствено да замълчи и да се примири със загубата си. От друга страна нямаше право да съди измамницата за безчестието ѝ, понеже

порочните ѝ въжделения съответстваха на неговите собствени. Освен това тя никога не му беше обещавала нищо, та да я упреква. Може би дори сега се намираше в нечии чужди обятия, отдавайки се на поквара. Несъмнено подобно падение задължително трябваше да бъде порицано. Нима някой обаче допускаше да прокълне толкова нежно и чувствено създание, чието отличително прегрешение представляваше безкористната обич, която безвъзмездно даряваше.

Обратът категорично убеди твореца колко превратен е всъщност животът предвид изменчивите постъпки на простосмъртните, които го предопределят.

2. ДЕКАДАНС

През този тържествен следобед искрящите лъчи любопитно надникнаха в ритуалната зала, за да проследят женитбата на Слави и Искра. Влюбените изглеждаха безкрайно развълнувани предвид обичта, която изпитваха един към друг.

Преди време случайно се срещнаха на едно културно мероприятие и привлечени от сходните си интереси, започнаха да излизат. Опознавайки се, установиха, че освен интелектуално, се допълват и духовно. По тази причина

решиха да се свържат за цял живот.

По образование Слави беше журналист и работеше за едно популярно списание. Искра все още следваше педагогика, като целеше, щом завърши да се занимава с преподавателска дейност.

Двамата представляваха изключително почтени и дисциплинирани млади хора, които възнамеряваха да изградят едно здраво и стабилно семейство. От тази гледна точка игнорираха всички негативни явления от миналото си. Подобен отрицателен феномен представляваше злонамерената колежка на младоженеца Далина, която от години го обичаше. Независимо че отдавна вече имаше съпруг и дете, не се отказваше да завоюва кумира си. Правеше го дискретно, естествено, понеже трябваше да брани образа си на сериозна и порядъчна дама. От друга страна, освен предпочитанието си към него, основно изявяваше претенции и по отношение на грандиозните му позиции, от които целеше да се възползва. Слави произхождаше от заможна и високопоставена фамилия, затова лукавата двуличница се нуждаеше от благоразположението му. По тази причина непрестанно го заблуждаваше с фалшивия си морал и уж внушителния си професионален потенциал. Също така, за да е единствената в живота му, без да руши собственото си семей-

ство, посредством интриги и инсинуации успя да отстрани всички останали жени от обкръжението му. Подобен резултат щеше да постигне и с Искра. Девойката обаче съумя да проумее нейното коварство и отбранявайки се от позорните ѝ провокации, я подведе лично да разкрие истинския си нрав. Осъзнал лицемерието и подлостта на Далина, уважението на Слави към нея се превърна в ненавист. Разбира се, от благоприличие тя трябваше да бъде поканена на сватбата, въпреки че никой не одобряваше присъствието ѝ. Проумели притворството ѝ, не само младоженците, а и всички останали я намразиха, но се налагаше да се преструват, че я зачитат. В случая обаче най-непоносима се оказваше ситуацията за нея. Налагаше ѝ се да се държи прилично и да не демонстрира отношение към никого. Пренебрежението на околните несъмнено я смазваше. Най-силно я отчайваше обаче антипатията на Слави, когото тя боготвореше. На практика опетни душата си заради него. Компрометира множество момичета само и единствено да го задържи, като в плановете си не предначертаваше разрушението на собственото си семейство. Основно замисляше да се възползва от любовта и протекциите на състоятелния си колега. Наистина Далина беше една доста безскрупулна и амбициозна личност, която лъжеше и употребяваше

всеки в полза на користните си интереси. Този път обаче се провали. Искра действа по-ловко от нея и я победи с добродетелите си, при което се превърна в избраницата на Слави, а манипулаторката се оказа заслужено заклеймена.

По време на церемонията, независимо че тоалетът и прическата на Далина бяха великолепни, а и тя самата сияеше сред всички с красотата си, то репутацията ѝ на безпринципна жена я дискредитираше. В онзи момент от една страна трябваше да се дистанцира от укорителните погледи на околните и същевременно да преодолее болката от загубата на любимия. Независимо, че ревността и озлоблението я раздираха отвътре, нормите на поведение я принуждаваха да се държи възпитано и да се усмихва радушно въпреки мнението на гостите относно лицемерието ѝ.

Най-непоносимото и оскърбително изпитание за нея настъпи, когато бракосъчетанието приключи и всеки поотделно трябваше да поздрави щастливата двойка. С фалшива добронамереност Далина пожела късмет на Слави, като през това време останалите я охулиха зад гърба ѝ по повод цинизма ѝ. Младоженецът любезно ѝ благодари, проявявайки престорена вежливост. След него дойде ред и на съпругата му. Когато неловко интригантката ѝ подаде ръка, прелестната булка ѝ се усмихна иронично, зая-

вявайки благодушно:

— Благодаря ти, че го опази за мен.

Изявлението на Искра вбеси неприятелката ѝ, която въпреки яростта си запази самообладание и след като кимна учтиво в знак на почитание, се оттегли.

3. СЛЪНЧЕВИ ЛИПИ

След като обучението за преквалификация приключи, курсистите напуснаха учебния корпус и поеха надолу по пустите, прашни баири към центъра на града. До известна степен бяха удовлетворени от успешния финал и в същото време чувстваха отчаяние поради липсата на бъдеще. Повечето от тях вече имаха професии и дългогодишен трудов стаж. Част от по-младите пък притежаваха образцови дипломи. Всички заедно обаче, независимо нивото на образование и социалния си статус, се уеднаквяваха по един общ показател, който представляваше неволята. В същото време се различаваха и по множество индикации. Освен във възрастта се диференцираха и по отношение на произхода си; общественото и семейно положение; здравословното състояние; опита и кариерното развитие. Основно обаче до един представляваха простосмъртни човешки същества, податливи на своите слабости и въпреки

трудностите все още бяха изпълнени с надежди. Безспорно голяма част от тях сами носеха отговорност за падението си вследствие на порочното си битие. При другите бедата се дължеше на несъвместимия им морал. Независимо от причините, довели ги до безизходицата, в която се намираха, без изключение се уравняваха в несретата. Дори и при тези обстоятелства не пожертваха своята жизнерадостност, така че щом взеха сертификатите си, отидоха да отпразнуват събитието. Предпочетоха китайския ресторант, който се намираше до реката, срещу Любовната чешма. Седнаха в лятната градина и за пореден път се заеха да обсъждат съществуването си. Основно им предстоеше раздяла. Всеки щеше да поеме в собствената си посока и може би пътищата им никога нямаше да се кръстосат отново. По тази причина се постараха да оползотворят последния си миг заедно. Разграничавайки се от всякакви негативни чувства и минали оскърбителни прояви, овластиха емоциите си. Потопиха се в благотворната атмосфера на благозвучната музика и се забавляваха. Същевременно разказваха за най-скъпите си съкровища. Типичен пример се оказа сърцатият им колега, който ги впечатли с ентусиазма си. Добрякът активира таблета си и въодушевен им представи на запис дъщеря си. Момиченцето завършваше детската градина

и по случай тържеството триумфираше с феерична бяла рокличка:

— Погледнете, каква красавица! - възхищаваше се гордият баща на прелестната си принцеса. – Наесен ще е първолак! – ликуваше той, акцентирайки върху своята главна цел в живота, която се явяваше грижата за децата му.

Категорично мисията му предполагаше дълги години на усилия и самоотверженост. Нямаше право да се обезсърчава и да се предава. От друга страна неговата устременост сякаш вдъхна увереност и на останалите, които доста често губеха кураж. Също така им въздейства положително, посочвайки двете липи над главите им. Преплетени по следния необичаен начин, озарените клони на тези възхитителни, божествени творения наподобяваха двойка влюбени, които излъчваха нежност. Не тяхното съприкосновение обаче изуми всички. Едва ли се имаше предвид и благоуханието им, което в случая миризмата на цигарения дим и храната обезценяваше. Несъмнено ставаше дума за слънцето. То ясно се усмихваше отгоре на милите си човешки рожби и милвайки лицата им с топлите си лъчи, им засвидетелстваше своята закрила. Едновременно с това им даряваше благодат, а посредством върховното си могъщество им вдъхваше увереност в неминуемата справедливост.

ЛЕГЕНДА ЗА ОРФЕЙ

От незапомнени времена траките се молели на Бога. Викали му Сабо.

Зреците им се взирали в небесата навръх планината, за да открият поличби за сеитба, жетва и дух.

Но една вечер те видели ярка звезда, що наедрявала все повече и из нея изхождали небесните пратеници.

Неземно красиви в белите си одежди, те с любов донесли знание и мир за душите.

Мнозина от зреците отивали в небесния им дом и се връщали с пълни шепи и сърца.

Те изковали палешника, леели злато, бронз и дори желязо. Но още повече – преобърнали се духовете на хората към Светлината.

Всяка година преди Еньовден небесните идвали за човешка невеста и благославяли всичко, що расте и зрее.

Тъй се родили децата на звездните и потомството им крепнело.

Заедно с небесните си бащи, те съградили кръгове от камъни, с които да привържат звездите. Там те се молели за Божия подкрепа.

x x x

Обърнали се времената. Съградили траките хубави домове и жетвата им била изобилна. Мнозина забравили пътеките към каменните кръгове - преслапи, замаяни от имането.

И ето – дошел при цар Ликург един гостенин. Грозен по лик, куц и с кози крака, той омаял царя с красиви думи. Сетне дръпнал настрани брат му и рекъл:

— О, Харопсе, не ме ли позна? Нима като дете на небесните не усети самия Божи син?

Харопс поклатил глава в невяра, но онзи се превърнал в бик от чисто злато.

Тогава посветеният коленичил и приел доказателството. В тъмни доби отворил портите на двореца за армията на Дионис.

Тъй Харопс станал цар на траките, а Дионис – първожрец.

Заблудените посветени станали ученици на Грозноликия. Те ходели в пещерите и се опивали с вино, омайни билки и ласки на вакханки, ядели идоложертвено. Тъй се приближили до Ада, че се надпреварвали да отиват и се връщат оттам, обладани от демони. Ужасени, небесните напуснали земните предели и се върнали при Бога.

x x x

Живял в ония времена Орфей, внук на цар Харопс. Той свирел тъй чудно с лира, че живот-

ните идвали да го слушат, а птичките застивали мълчаливо на клоните.

Но се случила беда – годеницата му Евридика загинала, ухапана от змия.

Научил за даровития музикант, Дионис повикал вълшебника с лирата в подземните си селения за веселбите си.

Съгласил се Орфей и докато свирел, внимателно гледал как Куцокракият праща учениците си в Царството на сенките.

Когато усетил, че е готов, Орфей грабнал лирата си и сам влязъл през дверите на Хадес. Лодкарят Харон го пренесъл през Стикс, очарован от неземните звуци. Хадес и Персефона стояли омаяни на троновете си и решили да пуснат Евридика.

Но Орфей не трябвало да се обръща да види любимата си, докато стигнат Светлината.

Разярен от самоволната постъпка на музиканта, Дионис сторил подмяна. Но влюбеният усетил,че води зъл дух, а не Евридика, и се обърнал.

— Кой ти дава правото да слизаш сам в Тартар? – изкрещял Куцокракият - Само аз, синът на Персефона, мога да правя това! Аз съм Божи син!

— Не, сине Хадесов! Господ не ти е Отец! Ти откъсна людете от небесните и техните повели, поведе ги към адската жупел. Но с царуването

ти е свършено! Който иска, нека стане и тръгне с мене!

Сякаш събудени от сън, мнозина от измамените ученици видели адските гледки, вместо небесните картини, които им сторил демонът, и поели с Орфей.

x x x

Подложени на пост и разкаяние, Орфей и учениците му тръгнали по старите пътеки и намерили каменните кръгове, обрасли в треви и тръни. С голи ръце те скубели тръните и сълзите им капели кървави върху камъните.

Тогава плиснала Свещената Светлина и душите им се изпълнили с нея, макар да нямало и помен от небесните.

Зарадвани от промяната, мнозина ученици поели Светлината и вярата обратно.

Орфей също се радвал, изпълнен с обич към посветените, но сърцето му се свивало – да не би да погинат те и делото му, когато Господ го повика.

x x x

Тогава вълшебникът с лирата решил да повика небесните. Застанал при изгрев, той запял по средата на свещения кръг тъй дивно, че се намерил на небето. Стъпил бил на Слънцето, а вместо камъни, около него трептели звездите.

Засвирил отново Орфей, дръпнал струните и звездите затрептели в песента му към небесните. И тогава отговорът дошъл:

— Не скърби, Орфее! Не идем, понеже времената още не са се изпълнили. А и сега мнозина човеци са тъй пропити с тъмнина, че не можем да ги докоснем. Трябва да изгоните злото и адовите му слуги.

— Никога ли няма да се върнете отново? – прошепнал Учителят на Светлината, чрез която му говорели.

— Ето – дойди и виж! - рекли небесните. И тогава се заредили бъдните дни:

... Новият Божи син като бебе и сетне десницата му – прикована.... Ученици в бели дрехи на каменните кръгове, посечени от железни хора.... Нови ученици, съградили живи кръгове с телата си, понеже преслапите били разрушени.

— Семената на Светлината ще покълват и ще се връщат в земята. И така до безкрай – шепнели Божите пратеници.

x x x

Разярен, че посветените са открили измамата и пак се обърнали към Бога, Дионис призовал покварените жени вакханки.

— Той не тачи традициите, не вика жени в служението си! Дръжте мъжеложеца!

Вакханките се опили с вино, грабнали сърповете и нарязали на парчета тялото на Орфей. Главата и лирата му захвърлили в река Хебър и те доплували до остров Лесбос, където били погребани.

Погребан ли останал заветът на Орфей?

x x x

Доволен от стореното, Дионис отишъл да се погаври с останките на певеца и ги разпръснал, та да станат храна на зверовете.

— Еха, де са сега звездните да те спасят? Той си мислел, че Орфей не е възстановил завета с небесните, но грешал от гордост.

Разплатата не закъсняла. От камъните плиснала златната светлина на Бог и го запратила вдън мрачния Тартар. Лирата на вълшебния певец засияла в небесата.

x x x

Толкова хора, толкова времена и Божията светлина не е изчезнала. Тя очаква търсещия да протегне длан и сърце, за да я намери.

Ето ги учениците, танцуващи паневритмия.

Ето ги мълчаливите исихасти, достигнали в аскетизма и дълбоката си молитва до Божията светлина.

Ето ги богомилите на същите каменни кръгове. В ръцете им виждам розетката от Плиска със седемте планети, но има и външен, сребърен кръг от съзвездията.

Ето го Орфей в началото на Пътеката към Светлината - облечен в бели дрехи, с ален пояс и златен нагръдник – толкова чист и извисен, за да измоли прошка от Бога.

Докато има Светлина, докато има люде, поемащи Духа Божи, Словото ще пребъде!

Амин.

МИЛА

Денят се оказа студен и ветровит. Това я зарадва, защото намаляваше вероятността да я срещне и познае някой там, където отиваше. Мила, така се наричаше младата жена, се уви в дебел шал, нахлупи ниско шапката над челото си и излезе. Вятърът я подгони още щом прекрачи входа на панелката и се озова на улицата. Обстоятелството, че живееше в „Надежда" беше „удобство" в случая, защото скъсяваше до известна степен разстоянието до крайната ѝ цел – Централните гробища. Мила съзнателно беше изчакала денят да превали половината си, за да намалее силно основният поток от хора, които идваха в този ден да засвидетелстват обичта си към своите мъртви близки.

Жената влезе през един от входовете и бързо запристъпва по алеите. Оглеждаше се крадешком като човек, който навлиза в чужда територия. Навсякъде върху гробовете и поставките пред урните бяха оставени много цветя и пластмасови чинийки с жито, хляб, сладки, цигари и какво ли още не, с което живите се надяваха да измолят милост за починалите си роднини, а защо не и за себе си... Миришеше

на разлято вино. На много места свещичките в чашките бяха угаснали от вятъра и се олюляваха преполовени на прекършените си восъчни шийки. Някъде храната липсваше, защото циганите вече я бяха изпреварили. Но гробищният парк беше голям и имаше за всички: и за мъртвите, и за живите... И не се знаеше на кого повече беше нужна храната!...

Мила кривна по една от страничните алеи, които се отклоняваха от главната. Тя лъкатушеше между добре поддържани гробове, някои от които дори с мраморни паметници. Навлезе доста навътре, като се стремеше да избягва всякакъв контакт с други хора. А и такива, слава Богу, почти нямаше. Само вятърът се промушваше между клоните на засадените дръвчета и безпрепятствено сновеше из покоите на последното човешко жилище. По едно време Мила се обърна назад, огледа се още веднъж на всички страни и като видя, че няма никого, се приближи до едно поддържано гробно място, на което имаше скромна паметна плоча. Загледа се в снимката от портретчето. Оттам я наблюдаваха очите на млада жена, може би само няколко години по-голяма от нея. Мила потръпна. Но не от студа, а от някакъв далечен спомен, който неканен изплува в съзнанието ѝ и за секунди го обзе изцяло. Когато беше на 11 години, една съседка ѝ каза, че истинската ѝ

майка е починала при раждането ѝ, а тази, която счита за такава, всъщност е втора съпруга на баща ѝ. Това беше тежък удар за момичето, което се намираше на прага на пубертета. То винаги беше усещало разлика в отношението на майка си към нея и към по-малкия ѝ брат, но с чистотата на детската невинност приемаше това като нещо почти естествено.

С годините Мила се чувстваше все по-нещастна. Каква ирония на съдбата! Кой ли беше ѝ избрал това име? Сигурно баща ѝ... Ала тя не беше „мила" на никого! Нито на мащехата и породения ѝ брат, нито на собствените ѝ баба и леля, защото те я смятаха виновна за смъртта на майка ѝ. И още от първия ден на раждането ѝ я низвергнаха като същество, обречено да бъде необичайно и подминавано като ненужна отрепка.

Мила приседна в края на малката пейка, която беше скована до паметната плоча. Очите ѝ отново срещнаха погледа на мъртвата жена от порцелановата снимка, които я гледаха спокойно и дори в тях витаеше неуловима усмивка. Пред Мила се спусна мъгла и образът пред нея се разпадна на парченца, които се удавиха в замъгленото ѝ зрение.

Необичана от никого (с изключение може би на баща ѝ), тя все пак успя да завърши висше образование, намери си работа по специ-

алността и заживя що-годе спокойно...

...допреди 3 месеца, когато я съкратиха от работа. Междувременно баща ѝ беше починал, след като последните месеци тя неотлъчно се грижеше за него. След смъртта му мащехата ѝ и брат ѝ я изгониха от бащиното жилище и „великодушно" ѝ разрешиха да живее в една изхабена и плачеща за ремонт гарсониера, която преди това мащехата ѝ даваше под наем. Останала без подкрепата на баща си, без никакви средства и опора, Мила започна да гладува. Отслабна и често боледуваше, но това не правеше родните ѝ по-милостиви. Оставаха ѝ две възможности: или да тръгне да проси по улиците, или да рови в кофите за смет. Гордостта не ѝ позволяваше да прибегне до нито едно от двете. И докато стомахът в младото тяло се свиваше от глад, умът трескаво се опитваше да намери изход. Тогава внезапно я осени идеята да отиде на гробището. Там вероятно щеше да намери храна!... И особено в дните, когато хората почитаха Задушница.

Мила се наведе и протегна ръка към чинийката, препълнена с храна. Извади предварително приготвения найлонов плик от джоба на палтото си и изсипа внимателно цялото съдържание на пластмасовата съдинка. После се поколеба и я взе, защото реши да я изхвърли в кошчето за отпадъци. Сетне отново се пресегна

и погали със свободната си ръка портретчето. Устните ѝ едва доловимо прошепнаха: „Прости ми! Но на теб не ти трябва... там".

Студеният вятър я пронизваше до костите. Усещаше, че започва да я втриса. Рязко се извърна и закрачи бързо по алеята. Някакво бездомно куче с лай профуча край нея и после всичко утихна. Започваше да се свечерява. Една човешка душа отне храна от мъртвите, за да продължи да живее сред живите.

БЪНДЖИ СКОК

Вървеше бавно по банкета на моста. Имаше достатъчно време до срещата. Край него профучаваха коли и тирове, а отдясно се синееше морето.

Отдавна го беше обмислил. Нямаше повече какво да го задържа тук. Жена му замина преди четири години с корабите да пее. Отначало му се обаждаше редовно и заедно с картичките от екзотични места му изпращаше и пари. Постепенно обажданията оредяваха и накрая секнаха. Парите – също. Той остана без работа. Добре поне, че нямаха деца...

Отначало се справяше криво-ляво, но после кризата се задълбочи и той припечелваше само от време на време по някой лев като хамалин. Живееше в семейната гарсониера под наем и едва успяваше да го плаща. Родителите му рано бяха починали, а приятели в морския град нямаше. Той, който никога не бе близвал алкохол, започна понякога да пие. Знаеше, че това няма да реши проблемите му, но въпреки това се наливаше с някакво ожесточение, сякаш да отмъсти на всички: на жена си, на скапания си живот и... най-вече на себе си. Това заслужаваше един неудачник като него!

Наближи определеното място. Инструкторите бяха по местата си, готови да посрещнат

следващия смелчага. Попитаха го дали има някакво сърдечно заболяване или проблеми с кръвното налягане. Той се забави с отговора. В съзнанието му изникн ясен спомен. Видя себе си като 15-годишно момче в рентгенов кабинет с онези старите рентгенови апарати, където се съблича гол до кръста, слагаш ръцете си, свити в лактите, отстрани на преградата и я прегръщаш. После долепваш плътно гърдите си до нея и изпълняваш командите на лекаря: „Дишай! Задръж! Не дишай!" Той седи от другата страна на матовото стъкло в затъмнената стая и „навлиза" във вътрешното ти пространство... Та този лекар тогава внезапно изрече:

„Е, момче, с това сърце не можеш да скачаш с парашут!" И написа с отривист почерк в медицинското: „Негоден". Така един подпис сложи край на желанието му да се запише в курсовете по парашутизъм към ДОСО. И една мечта беше прерязана още в зародиш.

„Не чух. Имате ли някакво заболяване?" - Въпросът на инструктора бавно достигна до съзнанието му. „Не, разбира се. Здрав съм!" – отговори уверено.

После взе декларацията, която му подадоха, и бързо се разписа върху нея.

Помогнаха му да си постави ластичните колани, дадоха му някакви инструкции, които той изобщо не слушаше и едва дочака да се

качи върху парапета на моста. Огледа се наоколо. Очите му описаха широка дъга нагоре и напред, преди да се спрат върху водата, която лениво се полюшваше под моста. Загледа се в нея и като че зърна някакъв неясен образ... образ на жена. Изражението беше странно, като в мъгла, а контурите му се размиваха сред водата. Мъжът разпери ръце, наведе се леко напред и полетя стремглаво надолу. Чу се как силно извика: „Аааaа"... Въжето се опъна от тежестта на тялото му и то се завъртя като гвоздей на конец. Някакъв камшик го преряза със страшна сила в сърдечната област и болката го остави без дъх. Опита да се усмихне, но усмивката му се изкриви в болезнена гримаса. Липсата на въздух в дробовете му го вцепени. После всичко се размаза пред очите му и той потъна там, откъдето никой не се завръща...

Когато изтеглиха безжизненото му тяло горе, извикаха разтревожени лекар. Той установи, че смъртта е настъпила вследствие на сърдечен удар.

СМЪРТТА СЪБИРА ВЛЮБЕНИТЕ

Ивана добре си спомняше кога за първи път ги видя. Тогава детето ѝ се беше разболяло и тя го остави с притеснение на съседката, докато трае оперното представление. Сама отглеждаше сина си и никак не ѝ бе лесно. От известно време работеше като разпоредителка в Операта. Работата не беше тежка и ѝ доставяше удоволствие. Съзнанието ѝ се откъсваше за няколко часа от грижите в ежедневието и потъваше в магията на изкуството.

Онази вечер тя поемаше както обичайно билетите на вратата и упътваше посетителите за местата им в красивата зала. По едно време се появиха елегантно облечени мъж и жена. Той беше висок, добре сложен, с посребрени коси и дълбоки тъмни очи. Костюмът му стоеше отлично, защото беше безупречно ушит. Запомни и сърдечната нотка в плътния му глас, с който я поздрави: „Добър вечер, госпожо!". Малцина от зрителите я поздравяваха. Повечето просто автоматично подаваха билетите си и дори не я удостояваха с поглед. До мъжа беше застанала дребна, не особено красива жена, но с рядко одухотворено лице. Двамата бяха странна двойка - той – много висок, а тя – мъничка и крехка, готова сякаш всеки миг да се пречупи. От спътника ѝ се излъчваше ня-

каква изисканост и аристократизъм, каквито рядко можеха да се видят вече дори на оперно представление. В сянката на този аристократизъм жената изглеждаше някак невзрачна. Много по-късно Ивана научи, че тя по професия е шивачка.

Ивана ги проследи с поглед как седнаха на крайните две места отляво на първия ред. После продължи да изпълнява задълженията си. Салонът постепенно се изпълваше с хора. После светлините в залата притъмняха, възцари се постепенно тишина и прозвучаха първите акорди на интродукцията. Без да иска, Ивана погледна към двойката, тъй като все още беше близо до тях. Видя как двамата сплетоха ръце влюбено, погледнаха се за миг като съзаклятници в общо дело, а после вперихa поглед в сцената. Завесата се разтвори...

Оттогава всеки месец двойката посещаваше по един оперен спектакъл. И всеки път двамата седяха на едни и същи места, сякаш завинаги ги бяха запазили за себе си. И всеки път бяха облечени изискано и елегантно, защото така човек изразява уважението си към изкуството. И всеки път се държаха за ръце, сякаш бяха малки деца, които се страхуват да не се изгубят в гората. И винаги преди вдигането на червената кадифена завеса те се поглеждаха влюбено в очите, а после отправяха почти мо-

литвени погледи към сцената. Около тях се излъчваше някаква невидима за очите, но осезаема за чувствителните души светлина. Любовта не може да се скрие!

Ивана хем им се радваше, хем ѝ ставаше мъчно, като се сещаше за собствения си съпруг, който я беше изоставил още когато детето им се роди. Така минаваха месеците и постепенно покрай учтивия и добросърдечен поздрав или кой знае защо, тя започна да чувства тези непознати хора почти като свои близки. Когато ги виждаше там, на първия ред отляво с допрени рамене и преплетени ръце, с очи, в които прекрасното чувство помежду им струеше едновременно с любовта им към оперното изкуство, тя самата се чувстваше някак по-добре. Може би те несъзнателно ѝ вдъхваха надежда, че любовта все пак съществува... че щом при тях е дошла, може би един ден и при нея...

Една вечер Ивана, както обикновено, стоеше до вратата на оперната зала и проверяваше билетите. Салонът вече беше пълен, когато се появи мъжът. За учудване на разпоредителката той за първи път беше сам! И друго ѝ направи впечатление – бе заменил елегантния си тъмносин костюм с черен. В лицето му съзираше някаква промяна – сякаш тъмна сянка бе спуснала хищнически нокти върху него и завинаги бе отнела от ведростта му. Пак я поздрави

с дълбокия си плътен глас, но този път очите му бяха тъжни. Седна на обичайното си място в края на първия ред. Креслото до него остана празно. Когато светлината угасна и представлението започна, разпоредителката го наблюдава известно време с нарастваща тревога. След края на спектакъла тя се престраши и отиде при него. Отведе го малко настрана от човешкия поток. Докосна го леко по ръката и го запита с известно притеснение къде е дамата му. Той сякаш се сепна от думите ѝ, а после тихо отговори: „Тя... тя си отиде. Завинаги! Животът загуби... смисъл."

В очите му издайнически проблеснаха сълзи. Ивана се сконфузи. Не беше очаквала такъв развой на събитията и не знаеше какво да каже. Мъжът бързо се овладя, обърна се и напусна залата.

Измина един месец. Ивана очакваше да види пак беловласия мъж, но той повече не дойде. Оттогава тя избягваше да поглежда към двете места на първия ред вляво... Някой внезапно угаси огъня на чуждото щастие, на което Ивана крадешком грееше измръзналата си душа. И тя се почувства странно – сякаш я бяха ограбили, но не вещите ѝ, а надеждата, която мъждукаше дълбоко вътре в нея и поддържаше живеца на дните ѝ...

Много по-късно случайно научи, че два

месеца след смъртта на любимата си, мъжът я е последвал. Така двама души с различно социално и семейно положение, отхвърлени от близки и роднини поради техните предразсъдъци, най-сетне намериха жадуваното спокойствие - в оазиса на смъртта. Тя не подбира, когато започне коситбата си. Но тя, смъртта, прибира едновременно само тези, които много, много се обичат.

Ивана вярваше, че някъде Там, горе, двамата са пак заедно... Допират раменете си, преплитат ръцете си и се наслаждават на омайни оперни гласове. Защото такава любов няма как да не продължи и в Отвъдното...

ИЗВЕСТНО ВРЕМЕ СЛЕД СМЪРТТА

„Тук смъртта помага на живота“.

Това бяха първите думи, които прочетох след като отворих очи. Тялото ми бе изтръпнало от ледената студенина на мраморната постелка, върху която нямах ни най-малка представа колко време бях лежал. Няма да е било неимоверно дълго, тъй като не усещах зловонието, което придружава отделящия се от тялото дух. Явно бях пресякъл навреме процеса. Миришеше само на онази натрапчива миризма, с която обработваха мъртвата плът. Нормален за обстановката дъх. Изправих се доста нескопосано, доколкото си спомням, и застанах с отблъскващо недоумяващ поглед срещу бурканите отсреща.

№3 - „Бъбрек“, №4 –„Черен дроб“, №1 – „Бял дроб“, №2 - „Панкреас“, №5 - „Далак“, №6 - „Чревна система“, №7 - „Мозък“. Нямаше съд със сърце! Имаше буркан с прах, но не и с душа!

Какво по дяволите е това – изревах наум в панически пристъп. Явно отдавна бях престанал да говоря. Погледах към стелажа – 9,10,13, а, ето го – напрегнах зрение – „Език“, вярно, че така се наричаше. Проверих дали моят си

е на мястото. Да, там беше. Раздвижих го, като дори леко го стиснах между зъбите си. Всичко е наред, помислих без думи. Въпеки че гласът ми все още се противеше и не знаеше как да обуздае своя ням писък, очите ми явно не бяха забравили изцяло своите способности и бързо аклиматизираха съзнанието ми в стайната температура. Огледах се и чух: „Смъртта е истина, която не съществува". Проговорих!

Ледена тишина. Нищо! Всичко! Снимка. Простота без пъстрота! Първите ми думи. Боже, Бог - видял ли съм го или не. Не помня. Ако съм мъртъв, има два варианта - да съм му се усмихнал или лукаво да съм приел катранения дъх на Велзевул. Може пък да съм се... не, никой освен него или по негова воля не го е правил. Нещо друго е. Ще разбера, а може би не. Ослушвам се. Мрак. Озъртам се. Тишина! Защо, как, заслужил ли съм го, страдал ли съм. Прекалено е сложно. Не трябва така, а как? Потракване, долавям звуци, да, шумолене, тропот, реч! Леко поскръцване, като нежен писък на новородено. Металичен щрак, като глух чинелен звън. Искра, а след нея дим. Бързо затварям очи. Тялото ми отново усеща хладната милувка на гладката мозаична повърхност. Подхващам ролята, от която преди минута излязох - отново съм труп!

— Кое ли време стана, запита се Б., сливайки се с луминисцентната светлина в моргата. Той затвори вратата зад себе си и отново стана едно цяло с призванието си. Метна бялата си престилка, погали гъстата си сивосребърна брада и погледна застиналите стрелки на смахнатия часовник. - Да, цяла вечност съм тук и сигурно още толкова ще остана. Как стана така, че посветих живота си на смъртта. Да се лута здравата логика сред полето, отрупано с чародейни шубраци.

Б. загаси папироса, изгорял наполовина. Стар навик, придобит незнайно откъде. Вдигна моравозелената маска, която допреди секунда висеше на врата му и издиша глътката дим, запазил в недотам вече белите си дробове. Навик, придобит незнайно откъде. Усмихна се, без да иска, и се наведе към таблата с хирургически инструменти. Всичко това аз виждах, макар да бях със затворени очи. Явно през времето, прекарано в тъмнина, неволно съм успял да се науча да гледам през копнеещите за светлина клепачи.

— Да се захващаме за работа, изрече той, като че ли имаше събеседник или просто някой, който да го слуша. Този път обаче не бе сбъркал.

Бях със затворени очи, но металическият звук, който се разнясяше из пустинната стая,

ясно ми показваше картините, които възнамеряваше да нарисува човекът с бялата престилка.

— Та той иска да ме реже, вцепенен си повтарях наум. Може би на това място така правят с мъртъвците, но точно в онзи момент аз ни най-малко не се смятах за такъв (бездиханен). Какво да правя, продължавах да се питам. Ако се изправя, съществува реален риск, как беше думата, а, да - патоанатомът да заеме мястото ми. Не, не мога да му го причиня, въпреки охотата, с която той ще развърти след малко скалпела. Какво да направя, какво? Докато се чудех като дете, което не знаеше дали му се спи или е гладно, той вече бе допрял острието до хилавата ми гръд.

— Да, нека да разкрием тайната ти, мило мое дете, заради която ти отлетя, но остави знак в небосвода - прокънтяха страховитите думи през тенорния оттенък на плътния глас. Той погледна бляскавото отражение на инструмента, в който бе заключена същината на неговото изкуство, а сълзата просто най-естествено си се отрони като зъбер от величествената гръд на майката природа. Навик, придобит незнайно откъде.

Капката се заби в лявата ми гърда и аз неволно помръднах. Мъжът подскочи като подплашен заек два метра назад.

— Какво е това - провикна се без да щади и

без това прокъсаните си гласни струни. Стиснах клепачи още по-силно. Той се вторачи в мен с поглед като в изстъпление и свали маската си.

— Сигурно е от преумора - зауспокоява се с престорено хладноръвие. - Тук съм вече може би, не зная колко време всъщност, но този проклет часовник на стената -той го погледна злобно - не работи от години. Трябва да си почина, да, определено трябва. Съзнанието ми започва да ми прави доста подли номера. Той постоя безмълвен десетина секунди и отново заговори: - Колко съм глупав, а завърших с отличие медицинската академия. Та това си е най-обикновен остатъчен мускулен спазъм. Ха, ха, ха - извиси се до тавана грохотният му кикот.

Точно в този момент реших, че е настъпил и моят час. Моят миг, в който да изляза от тази отвратителна роля на мъртвец, която не знаех кой или какво бе решило вместо мен, че трябва да изпълнявам. „Извратени сценаристи!" бяха последните ми думи, изречени наум.

— Не, не е най-обикновен мускулен спазъм, господине, чух за пръв път гласа си.

Може би и при него се случи същото, след като се провикна неистово:

Хиляди Богове и милиони Демони!

Бях се изправил вече, когато той се опомни, или поне видя, че пред него стои мъртвец от плът и с наскоро започнала да циркулира кръв.

— Да - каза той някак глухо, - сигурно отново съм прекалил с виното и съм заспал на дивана. Трябва да спра да пия - заключи Б.

Докато се убеждаваше, патологът запали механично цигара. Опъна два пъти с пълни гърди. Толкова силно всмукна от отровата, че моментално я преполови. Наблюдавахме се един друг, а ситуацията, в която ни бе поставила съдбата, ни караше да коленичим с недоумение пред златния телец в разрез с две хиляди годишната традиция, която с охота следвахме. Мъжът с бялата престилка повдигна долната си устна и с ряз дръпна чeнето си надолу, за да изтръска пепелта от догарящия фас. Той не забеляза, че заедно с нея надолу полетя и огънчето. Докато въгленът целеустремено увеличаваше ореола на своята светлина като комета навлязла в атмосферата, той затвори очи и все едно отправяйки някакво заклинание, изрече на глас:

— Пепелта се връща в земята, откъдето е, духът отлита към Бога, откъдето е...

Мантрата бе грубо прекъсната от едно силно и ясно „Ауу". Фасът бе паднал върху дясната му китка. Мъжът изтръска нервно ръка и след миг разтвори толкова широко очи, като човек, познал за пръв път себе си в огледалото.

— Това не е сън. Това не е импулс. Ти, ти си истина!

Погледнах го, кимнах и тихо промълвих:

— И на мен не ми се вярва, но какво да направя – да мълча и да чакам да ме пратиш там наистина ли? И така - започнах малко по-уверено, все пак бях осъзнал в каква ситуация се намираме по-рано от моя събеседник, - след като вече ме виждаш по начина, по който предпочитам, би ли подал нещо, с което да се наметна. Гол съм, а и явно вече съм в състояние да усещам и друго, освен - позачудих се - безкрая!

Добил малко по-човешко изражение, докторът свали някак си като в транс бялата престилка.

— Ето, заповядай - протегна изгорялата си от „истинското" огънче ръка. - Хайде де, вземи я, моля - изрече с притеснение той. Стоях и го наблюдавах без да помръдвам горните си крайници. - Моля ти се, покрий се, ще настинеш, тук си е като в хладилник. Той сключи вежди и сви очи, гримаса, типична за човек, осъзнал, че е изрекъл някоя глупотевина . – Извинявай, така де, разбра ме - усмихна се нескопосано докторът.

— Не мога, изтъркулиха се думите от мен.

— Не се притеснявай, вземи я, аз имам друга - отвърна ми с искрена учтивост.

— Не, не е това, просто не мога да си помръдна ръцете - извиках едва ли не в изстъпление.

— О, да, вярно, сигурно мускулите ти са атрофирали - продължаваше да не подбира правилните думи, отнасящи се към тази доста необичайна ситуация Б. -Извинявай отново. Но не знам какво да кажа.

— Няма проблем, сигурно не всеки ден ти се случва подобно нещо - усмихнах се с мъртвешка вдървеност аз.

— Не, моля ти се, не казвай нищо, поне засега - пресякох го навреме. Той поклати одобрително глава и запристъпи плахо към мен. Имах чувството, че му отне цяла вечност, докато изминаваше тези два метра, които преди няма и пет минути бе прехвърчал за част от секундата. Когато най-накрая застана до мен, тутакси ме наметна с бялата пелерина, погледна ме в очите и заприказва спокойно:

— Аз се казвам Бендер, д-р Бендер Сдански, приятно ми е!

— Бендер, това ли пишело на баджа. Когато влезе, успях само да различа първата буква. Извинявай за отклонението. Аз съм... - замислих се за около секунда и веднага осъзнах, че не можех да си спомня как ме наричаха.

— Не помниш, нали? - обърна се съчувствено към мен Бендер.

— Не помня - отвърнах със сведена глава.

— Казват, че името имало изключително значение както тук и сега, така и там, отвъд. То

носело белега на душата, клеймото на пожеланата и изпълнена орисия. Казано било, че ще се вникне в същността на всяко нещо, ако то може да се назове правилно. Може и така да е, най-вероятно е така. Ти не помниш своето название, но аз го знам и ще ти го кажа. Ти си Той! Ти си Него, негово отражение, каквото съм аз, и всички останали. Мога ли да те наричам „моето момче"? - попита ме Бендер някак си с бащин тон.

— Може, разбира си, и без това не знам чие момче съм и дали изобщо някога съм бил момче.

Д-р Сдански ме потупа по рамото и се усмихна.

— Направи го пак, моля ти се.

— Кое да направя пак? – попита ме учудено той.

— Докосни ме по рамото - отвърнах на мига. Той изпълни заръката ми недоумявайки и тъкмо когато понечи да раздвижи устни, аз радостно го прекъснах.

— Усещам, усещам допира ти. - Докторът ме погледна с възторг:

— Значи не всичко е загубено. Опитай да помръднеш пръст.

Послушах го и напрегнах сили.

— Мога, видя ли, успях - и докато потъвах в звънките тонове на възбудения си глас, не бях

усетил как с лекота ръкомахах като завръщащ се блуден син, чиито родители го очакваха от години на самотния перон. Сдански бе хванал здраво възроденатa ми длан и ръкостискайки мъжки, почти викаше от възбуда:

— Добре дошъл отново, моето момче!

След като разбрахме, че мога да движа и краката си, двамата заедно решихме, че е време и да проходя. С помощта на доктора успях да застана на треперещите си хилави крака и да се изправя пред него, но най-вече пред себе си - горд от скорошните си постижения.

— Добре, моето момче, мисля че вече нямаме работа в тази, хм, как да я нарека, стая на сенки, поне ти де. Моето място е тук, между тези голи мухлясали стени. Тук под този надпис - той надигна очи, задържа поглед за секунда и после бързо го сведе в такт с тягостната въздишка, която мелодично разряза тежката, носеща се на талази миризма и продължи - аз узрях, разцъфнах, а вече и залинявам, но това, това няма значение в момента.

Бендер ме подхвана здраво с едната си ръка през кръста, прехвърли моята на лявото си рамо и ме понесе като редник, спасяващ капитана си от бойното поле. Изходната врата бе на не повече от 5-6 метра от каменния олтар, срещу чиято свещена функция аз безсрамно

надигнах не само глас, но и тяло. Отне ни известно време докато излезем от стаята на изкусителното смъртно дихание и да се отърсим от неговото наркотично опиянение. Най-накрая чух как тежката метална врата се тръшна зад гърба ми. „Край или начало", помислих, като деликатно се усмихнах доволен, че напуснах и то, смея да твърдя, доста бързо онова зловещо място. Докога обаче, точно сега нямаше никакво значение!

Отделението по патоанатомия или така наречената морга не беше въобще голямо. Преди да се установим в покоите на господаря на това мрачно, но някак си изпълнено с добри помисли и намерения царство, Бендер реши да ме поразходи. Той изхождаше, както отпосле ми обясни, от чисто медицински съображения, тоест да раздвижа застиналите си в студенината на звездния покой крайници. Аз обаче не бях съвсем сигурен в това. Чисто и просто докторът искаше да ме разведри, колкото това беше възможно с оглед на обстоятелствата.

Голям късмет, зачудих се аз. Да се събудя, да се върна от оня свят и да тръгна точно оттам, откъдето те приготвят с всичките му салтанати, тъкмо в обратната посока. Ей-това си е то съдба. Оценик благоразположението на Бендер към мен и въпреки че не му го казах,

бях признателен. След като се озовахме пред тежката порта, тръгнахме наляво. След няколко крачки по тесния, но висок около пет метра коридор свихме вдясно. Влязохме в малка стаичка, най-много три на три метра. Докторът ми обясни, че това било помещението на двамата му санитари. Тук стоял и стерилизаторът, както и машините за оформяне на парафина. Огромната метална кутия с размерите на сандък най-вероятно беше именно този отпращащ в небитието всеки един паразит и микроб звяр, а двете тежки, прихванатa за плота машини, които приличаха на менгеме, но с остриета на ренде, явно бяха парафинените резачки. Тук беше и гардеробът с престилките и по-специалните силиконови наметала, който явно бяха необходимо облекло за този вид професия. В повечето случаи, т.нар. пациенти като мен далеч не са толкова живи и нежелаещи да бъдат подложени на пълна дисекция, което крие своите рискове от разкриването на мръсната страна на професията, както се изразяват запознатите. След като започнах да пристъпвам по-уверено, продължихме и към другите зали. Върнахме се обратно по коридора, тъй като напред беше изходът, а още май бе твърде рано да се отправям към него. Влязохме в следващата стая. Тя определено нямаше нищо общо с предишната. Беше, меко казано, огромна и без обяснения-

та на Бендер разбрах, че това е лабораторията. Навсякъде, в изключително строга подредба междувпрочем, бяха разположени какви ли не колби, скачени съдове, химически препарати, газени лампи, улравиолетови светлини и какви ли още пособия, чиито неименования аз не знаех. Тук се подвизавали асистентите на доктора, които под зоркия му поглед обработвали всякакви проби, тъкани, кръвни картини, правили опити и всичко, всичко в името на науката и живота. Сетих се за надписа, който посрещна завръщането ми. Бендер ми обясни, че от предишната стая, в която парафинът се извайвал и приемал чудновати и непонятни за нас - непросветените умове - форми, тук вече той се обработвал по начин, който бил много сложен и не било необходимо да затормозява и без това обърканото ми съзнание. Главната идея била, че му се придавал образ и съдържание, чиято заключена енигма се разшифровала в последната зала. На излизане той закачливо ми подметна, че освен всичко останало, тук се правели и много весели забави. Вече бях по-уверен и спокоен както сред, така да се нарече, действителността, така и във възраждащите се с пълна сила моторни механизми на плачещото ми за живот тяло. За трети и последен път се озовахме в коридора, наподобяващ по-скоро тунел между два свята, отколкото пространство

или най-вече кръвоносен съд, пренасящ животворна сила в отделните клетки на цялостния организъм. Вече се движех сам. Докторът не ме придържаше, а спокойно, с озарено от усмивка лице, крачеше бавно до мен. Тръгнахме наляво и след три метра се спряхме пред дървената врата с малкото кръгло, наподобяващо илюминатор прозорче.

— Това е моята стая. Ще благоволиш ли да влезеш, ще поседнем, ще поприказваме, а пък после ще си тръгнеш. Навън светът е светъл и те очаква с широко разтворени обятия. Нямаш ни най-малка представа как жадува да го впечатляваш ден след ден, без време и понятие.

Помня, че инстинктивно извърнах глава и изстрелях избистрящия си поглед към изходбитието на десетина метра от мен. Обърнах се към Бендер, поклатих глава, а той радостно отвори дверите на своето възприятие.

Да, както и подозирах. Останах поразен като младо дръвче без време от гръм. Свободното пространство не бе голямо, но пък за сметка на това всичко бе аранжирано на пръв поглед някак си хаотично, но със строгата индивидуалност на копнеещото за открития съзнание. Първото нещо, на което спрях очи, беше големият, притворил чудните си крила триптих. Както споменах по-рано, таванът висеше на пет метра, а тази огромна поразителна сфера

бе застанала непоколебимо в идеалния център спрямо земята и небето. Левият дървен панел бе изцяло затворен. Така срещу мен бе проектиран един полукръг, съсечен през средата от плосък диск. Върху този диск, пробили си с яростна свирепост пролука през буреносните облаци, се стоварваше цялата благодатна промисъл на светлината. Неспирният приток на минаващите през водните капки снопове лъчи, създаваше чудновати форми, които една подир друга се раждаха от повърхността на живата твърд. Те не спираха да растат, да се видоизменят и да се устремяват към нещо различно,от това, което са били в предния миг. Дясното крило обаче бе леко зейнало. В процепа успях да различа многобройни голи фигури, които се сношаваха една с друга, един красив свещен вертеп, под и над розовозелените сияния на земните удоволствия. „Нищо човешко не ни е чуждо", стори ми се, дочух в далечината гласа на Сдански, но по-скоро си бях въобразил. Не се виждаше какво се крие зад десният полукруг, но имах странното усещане, че там е заключена една самота, едно неспирно тягостно мъчение, което поглъщаше човешката душа с неутолим сатанински глад. Изведнъж усетих погледа на доктора върху тила ми. Разтърсих едвам доловимо глава и извърнах очи. Той се бе надвесил над, как му беше името, а, да, над микроскопа

и наблюдаваше с набръчкано чело нещо през двата светещи окуляра.

— Извини ме за секунда, но е неотложно. Трябва само да видя нещо, за което отдавна все не намирам време да проверя. Ще отнеме не повече от минутка. Седни там на дивана, аз ей-сегичка ще дойда - с нотка на притеснение изрече Бендер.

Тъкмо когато се отпуснах на меката повърхност, той надигна глава и изключи апарата. Изтегли от долния му край едно малко правоъгълно стъкълце, покрито с някакво странно вещество и го постави в пластмасова кутия без, разбира се, да нарушава целостта на емулсията. Извади от чекмеджето на бюрото черен тънкописец и започна да пише на белия етикет. Сдански не подозираше, че го наблюдавам и затова не се и прикриваше. Напрегнах зрение и отчетливо прочетох: „Белодробен карцином“. Не знаех какво точно означава това, но се стреснах. Докторът прибра пробата и с престорена веселост надигна глава.

— Така, моето момче. Мисля, че е време да си сипем по питие.

Седяхме на ниската провоъгълна дървена маса един срещу друг, той на коженото кресло точно под прозореца, а аз на канапето, за което впоследствие разбрах, че му служи и за от-

дих. Като цяло докторът не обичаше кой знае колко да напуска своето царство, не защото нямаше какво да прави или се страхуваше от света навън, а защото бе оковал сам себе си в сладките невидими пранги на лъжливата мъглявина, наречена уют. Всичко тук напомняше на едно обиталище, едно вечно застинало и неподвижно спокойствие, в името на което само блажените можеха да принесат себе си в жертва. Срещу мен с многотомна сила се извисяваше почти до снежнобялата аналема колкото висока, толкова и широка, библиотека. Тя бе приютила стотици, а може би хиляди от своите храненици, които с ласкавата обич на майка галеше непрестанно. Най-долните три реда бяха запълнени само с медицинска литература. Над тях с многовековна тежест и аристократична осанка бяха установили своята царска величавост древноримските и древногръцките писания. Прокарал бегъл поглед по десетките стелажи, различавах епохи след епохи, жития и бития, книги събрали в себе си историята на света и света на историята. Философи спореха с херодотовци, архитекти не се съгласяваха с демоничните повели на дикраторите, режимите устояваха на хилядите души, заключени в тъмните продукти на злокобната си същина утопии и химери се разбиваха във вълнолома на предсказанията, кораби плаваха по острие-

тата на милиони мечове, забравени в прахта на твърдта и всичко, всичко обединено под чистото и ясно – „По негов образ и подобие“.

Пред нас стояха две чаши с гъста порфирна течност. Преди да се отпусне и да кръстоса в благородна осанка крака, докторът бе извадил от махагоновия шкаф, точно вляво от креслото му, прекрасна кристална гарафа. Тя бе пълна догоре със събирана капка по капка кръв от природата. Сега тежките метални бокали пред нас бяха изпълнили за пореден път дълга си в името на човечеството и чакаха да пролеят до последен дъх пурпура в чест на истината. Те знаеха, че без свян щяха да оставят зад гърба си и вяра, и идея именно по пътя си към нея. Това бе тяхната съдба, това бе тяхната сила.

Сдански вдигна тежката чаша, погледна ме в очите и тихо, но с мощта на хиляди йерихонски тръби дълбоко изрече:

— Наздраве за достойнството на бъдното и силата му над суетата.

— Наздраве - свенливо отвърнах, без обаче да разбирах и частица от смисъла на тоста.

Сладкокиселата течност докосна небцето ми с нежността на току-що поел първа глътка въздух пламък, развихри се като буен огън в пастта на дракон, но не със ярост, а като негова най-скъпа рожба, и се спусна с медена наслада по пътя към душата.

— Да, истина е - отрониха се едвам доловимо думите на доктора. - Аз в действителност съм... - той тутакси се спря. -Ти откъде идваш, дете мое?

Погледнах го, без да имам ни най-малка предства какво да отговоря и затова подех направо:

— Там, откъдето споменът ме праща - се разляха като лава и мигновено застинаха като прашен друм думите ми, които дадоха началото на нашето общо пътешествие.

— Как така - ококори се Сдански, сякаш никога не бе стъпвал с боси ходила по все още горещите, но изстиващи въглени. - Нали не знаеш кой си, откъде си и какво всъщност си!

— Аз съм това, което съм осъзнал, следователно и разбрал, откъде съм само предполагам, а за това кой съм, тепърва ми предстои да науча.

— Да, имаш право - отвърна той, като погали брадата си и продължи: - И откъде си тогава, момчето ми?

— От гръбнака, чиито прешлени се редят под мен, но наместо от костици, те са изградени от лица със сърце и разум.

— Хммм, интересно сравнение, той погледна книгите разсеяно, като все едно търсеше точно някоя определена и спря поглед върху странното заглавие, което ме озадачи: „Спомен

в корените“. Имах чувството, че го бе направил нарочно, за да ми покаже какво всъщност представляваше отговорът ми, който аз за пореден път изстрелях на прима виста.

— Ти май не си си изгубил времето в спане, докато си бил, където и да си се подвизавал в близките... - Сдански се позачуди, но бързо намери думи - така де, то май там времето губи свойствата си, но както и да е, докато си бил отвъд. Ти си дирил или продължаваш да дириш нещо, моето момче, но какво? - попита сякаш себе си той. Затова не сметанах за необходимо да му отговарям точно сега, не че и знаех де, но предусещах, че щях да науча нещо тази вечер.

Преди да попадна на това странно място, май не си падах много по алкохола, но тази жива течност просто се вля и изпълни всяко едно кръвно телце с неистова сила и порив за вик. Въпреки че се наслаждавах бавно и напоително на всяка една глътка, имах усещането, че е изминала едва една секунда от първото наливане. На втората, тя вече бе отново пълна. Докторът бе напълнил този път малко повече бокалите. Той запали една от своите цигари и с усмивка заговори:

— Знаеш ли, онзи стар проклетник Чърчил е правил точно обратното. Като се е събуждал сутрин, първата му работа е била да си сипе пълна чаша уиски. Почвал е да върши всички

обичайни за Чърчил дейности като непрестанно си е посръбвал от питието. На всяка втора глътка от огнената течност обаче той е доливал в стакана по три глътки вода. Така след известно време пред него се озовавала пълна чаша с вода. Той я поглеждал с наслада, вдигал я с охота и на един дъх я изпивал до дъно. След това почвал наобратно – пълен бокал с вода, глътка, две уиски, докато чашата не се озовавала отново пред него, но с връх от кехлибарената течност – екс, и наново. Хитрец е бил този Чърчил да знаеш, моето момче. Но той е имал време, а ние, като гледам, май не сме почитатели на този лукс. Затова ще пием инак. Бендер отпи с леко присвити устни, дръпна от папироса и издиша с наслада. Навик, придобит незнайно откъде.

Време, зачудих се аз, какво всъщност беше времето, каква беше неговата роля в моя, в неговия, в нашия живот. Нямах нужния опит и познания, за да си отговоря; а, опит и познания, ето един пункт, от който можеше да се погледне времето, идеята за неговото движение и продължителност. Но времето не беше ли и то относително? Ето, аз сега съм тук, в друго време, а бях там в друго измерение. Не, не мога. Не знам. А къде са всички останали, защо сме само Аз и Докторът в този момент в точно това обиталище? Къде е неговото семейство, моето

и всички други? Човек сам си избира времето и мястото. Или бягството?

— Знаеш ли какво е перспектива, момчето ми? - се изсипаха неочаквано думите на Сдански.

Объркан и крайно смутен, успях единствено да кимна одобрително.

— А знаеш ли какво е страхливец? - продължи той.

— Знам!

— Могат ли да си взаимодействат по някакъв начин тези две наименования според теб?

Аз извърнах поглед вдясно и напрегнах ум: „Перспектива - равнина, пространство, проекция, отдаленост, изглед, бъдеще. Страхливец! Живот!"

— Страхливец в перспектива! - отвърнах.

— За да те смачка и лъжовно приобщи към своята злокобна страна, животът си подбира страхливци. Но не какви да е, а такива, които имат сериозни заявки, че нивга не ще се променят, не ще се отърсят от малодушието си. Защо Бог ти е дал крака, освен ако не за да стоиш изправен и да чакаш с достойнство правдата. Ако рогатият не те боде с вилата, значи си му се предал! Напред да се върви е страшно, а назад - някак съвестно. Тебе те е страх, затова си тук. Търсиш отговори, но не от мен ще ги получиш. Аз не мога да ти дам нищо друго освен едно приятно и тихо убежище, в което оба-

че ти нямаш място, не че не си добре дошъл, но не би трябвало да си тук. Ето, колко време мина - Бендер сякаш погледна през стените, за да потърси застиналите стрелки на смахнатия часовник над надписа в онази стая. – Много! Когато нещо започне да се блъска в човешките глави като жива, изправила се и непоклатима стена, тогава съзнанието е твърде вероятно да не издържи на напора.

След последния звук, витаещ още сред нас като плачевния стон на Ехо, Бендер мигновено замлъкна и попадна в дълбокия вир на собствената си вглъбеност. Погледнах го право в очите, но те бяха някак забулени от тайнствения воал на отчуждението.

— Докторе, къде сте, къде отивате, попитах с вибриращ от притеснение и страх глас. Не очаквах отговор, но той изскочи от дълбините като свирепа морска твар и ме захапа за врата.

— Години, струпали се като чакъл, прогнил от мухъл и плесен, са се залостили в мен и с вековечна ярост раздират плътта ми като проказа, изложена на показ под свирепия блясък на пустинното слънце. Дядо ми ме гледа, проснал се на земята, там зад зелената желязна ограда. Черните му монашески одежди са потънали в порфира на чуждата злоба и мракобесие. Калимявката се е търкулила на два метра от безжизненото му тяло, а в нея като по случайна

преднамереност са се скупчили плодовете на смокинята.

Баща ми бе се споминал преди три години, издъхна в ръцете ми. Аз съм в избата. Мама ми вика отгоре да побързам, че жена ми и синът ми ме чакат. Обещал съм им да ги изведа на разходка по сребърните вълни на Дунава. Провиквам се с усмивка: „Секунда и се качвам". Пълня гарафа след гарафа с вино, без да се замислям, прехвърлям страница след страница, потънал в червена наслада. Връщам се от реката след година. Механата е пълна с вино, забравил съм да врътна канелката. Майка ми лежи в ръцете ми. Пиета! Поглежда, изпълнена с жал и простенва: „Те си тръгнаха, дете мое. Съжалявам. Дойде време и аз да си тръгна. Прости ми!" Мама затваря очи! Клепачите се отлепят. Виждам съпругата си, сина си. Те са, но не са и те. Да, други са. Не, те са мои, но други. Прегръщам ги. Обещавам им. Обичам ги. Години, години, векове. Къде отлитат. Какво е това хранилище, какъв е този капацитет. Не говорим много, защо, питат ме, крещят ми. Не зная. Но си казвам на себе си - най-дълбоката река е поток без думи. Как да обясня, че това е любов. Любов на любовите, без суета на суетите! Кола без двигател, талига, пълна с тишина и жал. Младо жребче, издишащо последната си глътка живот, сразено от бича на безпощад-

ния тиранин. Маска, мъчителен стоманен лик, навеки скрил своята кадифена страст, плод на копнеещата линейна съдбовност. Въздушна перспектива с наситено и всепоглъщащо черно. Сираци, вдовици, тук смъртта помага на живота!

Сдански млъкна! Светлината започна да прескача небесните тела по пътя. Приглуши се за секунда и изчезна. Два силуета стърчаха един срещу друг, оглеждайки контурите си с родова любопитност. В тъмата не бяха необходими думи. Започнахме да говорим с поглед. Без светлина и слово, само мисъл и образ.

— Силуетът означава обещание, означава замъглен разум и илюзия, очакване, любов.

— Ти може и да си добър, но аз съм бесен. И какво като си постигнал битийна солидарност. Ти почиваш в лоното на собственото си основание, върху бездънната основа на нещо неизяснимо естествено. Твоята истина може и да съответства на изказваното, но ти си пренебрегнал и отхвърлил реалността.Ти си стигнал по-далеч. Осъзнал си реалността, приел си нейната идея, но си отхвърлил ѝ отражение, низвергнал си промисъла.

— Това не е вярно, ти не искаш да ме чуеш, да ме разбереш, ти ме обвиняваш сляпо, погълнат от ярост, посочи ме погледът му. Втора-

чих се в Сдански и изкрещях без звук.

— АААААА, ти не си буден, ти си успал съзнанието си с егоистичната арогантност на господар без хералдики. Събуди се, нямаш право, аз тъкмо се изправих, а ти се снишаваш. Тъмата вече бе властвала достатъчно дълго тук и зениците започнаха да се разширяват, за да могат свойствено да различават образите.

Докторът повдигна вежди, затвори съзнанието и отвори душата си.

— Кажи - блесна ярко погледът му. - Какво искаш, какво съм ти сторил, Дух? Да не би да съм издигнал непреодолими дувари, които ти с такава зверска страст искаш възторжено да съвориш и да смачкаш и без това изгниващата ми плът?

— Ти ме изостави, отрече се от мен, а сега стоиш тук, извика ме и ми разясняваш как пясъчният часовник никога не спирал да отброява повтарящата се битийност.

— Не си прав, момчето ми!

— Как да не съм прав, кой провокира нашата среща, ти или аз? Поне благоволи да отлепиш острието и да разговаряш, а и това не правеше преди! Ето, аз нямам нищо, нямам тяло, нямам душа, имам глас, на който нямам сила да дам свобода. Ти защо сега реши да ме чуваш? Защо ме разбираш, защо не ме съсече? Навик ли? Ха! Природен феномен, фриволен,

злободневен, свенлив... Та аз не те познавам. Нищичко не съм сторил в моя живот, освен това да го загубя. И кой друг да ме посрещне, ако не ти. Кажи, кажи поне сега какво да сторя. За втори път се виждаме, говори. Мълчиш, само мълчиш...

Докторът се наведе и извади изпод масата дебела колкото ствола на петгодишен орех жълто-червеникава свещ. Драсна последната си клечка кибрит, поднесе пламъка към фитила, а той своенравно пое и разля топлината си, в която ние потънахме като в безтегловността на майчина утроба. Със светлината започнаха да звучат и думите на Бендер:

— Рязката промяна преиначава и усещането за това какво е животът, как трябва да се действа с него, дорде не се е скъсала сребърната нишка на златната верижка. Не е нужно само да се съединяват точките A и B, B и D, D и C и C и A! Две по две не винаги дава четири. Той е и нещо като летене, гмуркане, реене, плаване. Той представлява движение, движение като форма на съществуване. Форма, която ти се струва нелогична и необяснима и винаги се проявява, когато най-много се нуждаеш от логика. Не зная какво става Там, въпреки че имам странното усещане, че точно от тази липса на пространство идвам. Може би отсъствието на многоуважаемите и прелюбопитни човеци из-

чиства и избистря буреносното от купестите памукови облаци. Там всичко се променя, нищо не е такова, каквото е било преди. Мисля, че всъщност ти си направил добре, като си попаднал тук. Каква е твоята страст, копнеж да повярваш, да проумееш, да прогледнеш! Страстта обаче може да бъде заблудена. Тя може да не е душевна енергия, а чисто и просто търкане между личното мироздание и външния свят. Това е заблуда. Страх те е да пропукаш черупката, момчето ми. Недей! Преодолей го! Главното е да повярваш в твоите ръце, крака, глава и сърце. Така ще станеш слаб, безпомощен и уязвим като дете. Слабостта е велика, огромна, а силата - нищожна! Когато ти си се появил за пръв път, си бил слаб и мек, точно както в момента. Когато си изчезнал, издъхнал, си бил твърд и корав. Знай, аз съм видял много смърт и тя винаги е ненавременна, корава и студена. - Той погледна дебелата, колкото петгодишен орех свещ и продължи: – Когато дървото расте, то е нежно, гъвкаво, а когато стане сухо и твърдо, то умира. Бъди дете, бъди зелен и слаб, само тогава ще станеш истински силен. Вцепениш ли си, постигайки това със сила, ти умираш. Гъвкавостта и лекотата изразяват пролетната свежест на битието. Не, не бързай, не забравяй, просто живей! Всичко, всичко е една илюзия, образ на абсолютната истина. Аз съм

илюзия, миналото е илюзия, самотното дърво сред златните класове е илюзия, жълто-оранжевият поход на светлината, пробиваща бяло-синкавата преграда на случайните обстоятелства е илюзия, жаждата на зеленото за огън е химера, но само тогава, когато не е истина!

Имах един приятел художник навремето. Веднъж бяхме седнали на раздумка и аз ей-така, отникъде, го попитах: „Приятелю, как ги създаваш тези форми, облечени със свенливата багра на голотата?" Помня, че той помълча известно време и накрая ми каза: „Ако знаех, сигурно нямаше да го правя!" Мъдър човек беше този мой другар, защото беше добър и чист, па и скромен на всичкото отгоре. Беше се научил да разкъсва рамката на платното и плоскостта на стената, върху които проектираше себе си. След запознанството си с него разбрах, че добрите художници можели само с една линия да отсекат доброто от злото, вечното от мимолетното, моралното от лъжовното, светлото от тъмното. Ето, онази картина, там на стената, една-единствена линия и нови и нови светове, една чертичка само, и милиони възможности, една мисъл само и истина во веки! - Бендер погледна триптиха и едвам доловимо промълви: – О, свещен кръговрат! - Запомни тази среща, момчето ми, тя не е случайна, тя е истина! - Дете, аз вече се изморих. Ти си млад, съвсем

даже... - Сдански се усмихна сдържано като човек, чиято рожба е поела първото и най-интересно предизвикателство и продължи:

— Трябва да си почина, кое ли време е станало? - Той отправи поглед през стените, за да види колко е часът и с полузатворени очи продума: - Я, пустият му часовник не работи, кога ли ще се наканя да го оправя? Утре сутринта със зората, да, тогава ще е най-подходящо! Ти върви сега и не бой се! Мисля, че имаш едно малко преимущество, прерогатив, както се казва. Успяваш да надскочиш летвата на тежките спомени и лековатите мечти, за да тълкуваш. Но само внимавай да не се загубиш! Всяка сила е слабост и всяка слабост е сила! Помни!

Нашето приятелство ще преболедува собствения ни катаклизъм, чиято незначителна същина зае ненужно място в душите ни като празен саркофаг в устоите на гробница. А дали?

Доктор Бендер Сдански се отпусна на креслото и нежно затвори очи.

Сбогом, момчето ми!

Стоях неподвижно и безмълвно, с вперен в Доктора поглед. Постепенно и съвсем приглушено започнах да усещам, че нещо се движи. Долавяше се тихо и методично потракване. Краката ми изведнъж ме изправиха и запристъпиха целеустремено, без моето желание. В този миг единственото ми въжделение бе да се

отпусна на дивана и да затворя очи, по подобие на моят другар. Уви! Понесох се замаян като в сънoвидение. Отворих вратата с илюминатора, направих няколко крачки и натиснах с все сила бравата на тежката метална врата, откъдето сякаш преди секунда бях излязъл. Портата се блъсна яростно в стената вляво. Извърнах поглед, но нея вече я нямаше. Стените започнаха да чезнат, все едно някой триеше контурите им с гума. Погледнах надолу и с вцепенено съзнание осъзнах, че вися в нищото. Тъмнината и мракът под и над мен бяха закачили невидимите си конци и ме бяха разпънали в царството на своята вакуумна вселена. Повдигнах веждите си, които издърпаха трепересщата ми брадичка нагоре. Смахнатият часовник, който от години не работеше, бе успял да разчупи оковите на безвремието и сега забиваше с пълна сила безпощадната си повеля. Със всеки изминал миг обаче той забързваше и забързваше своето движение, докато най- накрая стрелките се ускориха дотолкова, че все едно ги нямаше. Въжетата, привързани към китките и глезените ми се разкъсаха и освободиха левитиращото ми тяло. Часовникът изчезна, тъй както и всичко около мен. Един срещу друг стояхме само Аз и надписът, който ме посрещна и изпрати:

„Тук смъртта помага на живота"

Затворих очи и полетях!

Разнесе се силен гарванов плач. Стефан Сдански погледна нагоре тъкмо когато черната птица размаха силните си катранени криле и отлетя. Той сведе глава и се вторачи отново в снимката, която красеше студения и сив мрамор. Една сълза се търкули по бузата му и се стовари със скръбна мощ върху майката земя. Навик, придобит незнайно откъде. Стефан не откъсваше поглед от деликатната усмивка на топлия образ със сивосребърната брада и сините очи на мемориалната снимка. Устните му се раздвижиха и той, като че ли наизуст, изрече ненаписания епитаф:

„Тук лежи човекът, който нямаше злоба в сърцето, а ако все пак и поне частица попаднеше в него, той заставаше на брега на замръзналата река, изписваше я с думи и чакаше огненото кълбо да се появи"

Д-р Бендер Сдански
19.. – 20..

Стефан извади тютюна си от джоба и сви един папирос. Запали го, дръпна си няколко пъти и го заби в пръстта. Постоя така със зареян в лъкатушещия дим поглед, усмихна се и топло изрече:

— Благодаря ти за всичко! Аз сега ще тръгвам, но скоро пак ще се видим. До нови срещи, татко!

Момчето се обърна и пое по своя път.

П.П. Странно нещо са гробищата. Винаги са навявали едно особено настроение. Все едно си на пикник, но без храна, без кошница, а ти се иска страшно много да нахраниш както себе си, така и този срещу теб, заради когото си дошъл! Накрая успяваш!

ОКОТО НА СЛЪНЦЕТО

Мисля, че минаха повече от петнайсет, не, сигурно са най-малко двайсет години. Не мога да си спомня точно колко време изтече оттогава, от онзи момент, в който намерих отговора. Хиляди слънца се гмурнаха, а после отново изплуваха от синята обител. Тя продължава с пълна сила и до ден днешен да държи в сладък плен немирното ми пламнало сърце. Историята, която продължава да се оплита със свирепо настроение в растящата паяжина, на мнозина най-вероятно ще се стори обикновена, та дори и скучна. Но не и за мен! Това е моят разказ, моят път по моста между два бряга. Казвам се Бекет, Харолд Бекет, а той се наричаше Йона.

Всичко започна през един юнски ден, когато за пръв път отворих очи. Помня, че едва успях да открехна клепачи и да пропусна невъздържаните златни снопове светлина. Имах странното усещане, че бях застинал в едно отминало време и с един огромен скок сега се бях озовал тук. Сякаш с векове сляпо се изкачвах по спираловидното стълбище, лишено от красивата безопасност на крилатите перила. През цялото това време, което въпреки мен арогантно продължаваше да тече със скоростта на светлината, бях изпълнен от неописуем страх. Потръп-

вах при мисълта да погледна надолу. Знаех, че там, под мен, ме чакаше и призоваваше тъмнината. Въпреки всичко, най-накрая обаче успях. Отворих очи и зората ме докосна като проникновена майчина милувка. Почувствах се особено, приятно, но доста непривично. Не бях от най-умните хлапета, но веднага предугадих, че май съм се завърнал от доста дълго пътуване. Нямах никаква представа къде съм бродил и какви приключения са се завихряли край мен като морски водовъртежи. Чувал съм, че човек когато се завърне от ненадейно споходила го одисея и стъпи на родния си остров, го обладава онова усещане, което може да се сравни единствено с първата глътка въздух. Оказа се вярно. Хем копнях, а ме бе безумно страх. Хем исках да се засмея с пълно гърло, но сълзите не спираха да пресичат всеки порив на радостния устрем. Отново бях попаднал в онзи непознат за мен свят, на когото явно принадлежах. Бях станал отново част от цялото, което толкова усърдно се бях постарал да напусна. Родих се за втори път.

Бързо се ориентирах на огромната непозната гара, в чийто епицентър ненадейно се озовах. А и не беше много трудно. Обозначителните табели заемаха голяма част от сивия мраморен интериор. Сякаш бяха поставени там не за да ме улеснят, а да ме насочат към безпъ-

тието. Както и да е – реших засега да се кача на влака. Когато настъпеше точният момент, щях да се хърля презглава, обратно по посоката, в която той бе тръгнал.

Родителите ми страшно много се зарадваха, че отново съм тук. Напомняха ми на онези хора, които цял живот са пускали едни и същи числа за големия джакпот и миг преди да се изпари и последната капка надежда, смачканият билет в ръцете им се оказва печелившь. Майка ми, най-милият и любвеобилен човек, ме носеше едва ли не на ръце. Това между другото, меко казано, ме поизнервяше. Фактът, че отражението в огледалото красноречиво ми показваше десетките черни косъмчета, сключени между носа и горната ми устна, създаваше едно вътрешно противоречие в чувствителната ми душа. Баща ми пък, човек с име в обществото, ме подхвана още от самото начало. Сядаше всяка вечер на семейната трапеза срещу мен и не спираше да ми разказва някакви странни истории за света, в който се бях завърнал. Обясняваше ми разпалено за неговата подредба, за законите, по които действа, за бързо приижданото бъдеще и скорострелно променящото се настояще. Аз го слушах, но не го разбирах. Докато главата ми се стараеше да проумее абсурда на битието, в което неканен притихнах, един-единствен въпрос не ми даваше мира – кой или какво беше

Йона? Отворех ли дума за това пред мама и татко, те тутакси сменяха темата. Започваха притеснено да кършат пръсти, да повдигат неволно рамене в такт с всеки нервен импулс и смутено обясняваха:

— Няма ли най-накрая да престанеш да разпитваш за този твой Йона! Нямаме представа откъде ти се е набил в главата, но определено няма нужда да стои там. Отговори се получават, ако има смисъл от тях. Въпроси се задават, ако съществува и най-малка възможност да им се отговори.

Да, разбирах желанието им да ме предпазят от тегобите на живота като ме лишаваха от истината, но недоумявах съображенията им, които определяха като ненужно търсенето ѝ. И така животът ми започна да тече в нормалното си русло. Бях захласнат от малките всекидневни залисии, които съпровождаха ежедневието на едно шестнайсет годишно хлапе. Училище, домашни, борба за приобщаване в негостоприемната среда и тем подобни приятни занимания. Всичко това се повтаряше с безумно упорство, до онзи ранен следобед. Помня, че беше четвъртък. Баща ми се прибра доста порано от работа. Това не се бе случвало, откакто се бях събудил, а вече беше изминала близо година. Той метна сакото си на портмантото, което беше непривично за него, тъй като мно-

го държеше на облеклото си. Постоянно ходеше с костюми. Професията му го изискваше. Бях подразбрал, че татко работеше на място, на което линчуваха, ако човек би дръзнал да се появи нормално облечен. Та той захвърли сакото си и се отпусна вяло на креслото до мен. Изглеждаше уморен до припадък. Вторачи се с празен поглед в притихващото слънце, чезнещо от векове, на старата картина, окачена на стената, и спокойно заговори:

— Слушай ме сега, сине! Искам да ми обещаеш нещо!

Аз се вторачих в баща си и мълчаливо започнах да изпълнявам синовния си дълг. Той кръстоса крака и продължи:

— Постарай се да обикнеш живота, заради това, което е, а не заради смисъла му! Направи така, че да го заобичаш, преди да потърсиш логиката в него. Само тогава ще се открие пред теб пътят, по който да намериш плодовете на смисъла му!

Той затвори очи и сякаш се пренесе сред буйните вълни, които магично се разстилаха на талази от масленото платно. Това беше единственото, което баща ми съумя да ме посъветва. Не разбрах изцяло думите му, но повярвах в тяхната правота.

Още на следващия ден започнах да правя планове за бъдещото си бягство. Те, разбира

се, се простираха единствено до мисълта за него. Нямаше какво толкова да чертая по бялата дъска. Чисто и просто трябваше да си избера ден и да изчезна. Бях изпълнен с такава енергия и ентусиазъм, та всички около мен повярваха в моето завръщане. Колко лековерен е човек. Прекрасно осъзнавах, че няма да завърша жизнеутвърждаващото образование, пред което обкръжението ми се кланяше до колене. Опитът ми пък се простираше до саксията, от която близо 12 месеца само махах с ръка на света извън нея. Нямах спестени пари, камо ли някакви ценни вещи. Единственото, което притежавах и никой не можеше да ми отнеме, бе пламналата жар в сърцето ми, което копнееше да се потопи в необятната морска шир. Не знаех откъде се бе зародила или по-скоро, кой бе изстрелял отровната стрела, заразила непорочната ми кръв. Тя бе успяла да премине през трите концентрични кръга на митичния щит и да изобрази красотата на магичния свят. Този опасен копнеж бе пуснал змийския си дъх във вените ми и ме мореше бавно, сигурно, но сладко. Аз обаче не се притеснявах от съдбата си. Вярвах, че миг преди да ме убие, щях да се слея със слепия му устрем да ме пожертва в името на кръговрата. Именно тогава, преди финала, знаех, че ще проумея и думите на баща си.

По време на подготовката не се сетих нито веднъж за Йона! Той не бе изчезнал, а ме чакаше някъде там, отпред, изпреварил време и събития.

Сряда! Точно така. Беше третият ден на четвъртата седмица през шестия месец, когато аз завинаги напуснах родния дом. Стрелките на часовника показваха малко след десет. Проверих още веднъж дали съм взел всичко от първа необходимост. Бръкнах в десния си джоб. Да, тя беше там. Изрезката с обявата за работа, която бях открил случайно в парка. Прочетох двата реда, ей-така, за кураж:

„Корабна компания набира млади мъже за плаване в открито море. Работата е тежка, но добре заплатена, а и дава прекрасната възможност да се видят красотите на света. Записване до края на месеца“.

Сгънах я прилежно, пъхнах я обратно в процепа на джинсите си и отворих тихо вратата. Къщата бе потънала в тъмнина. „Идеално“, помислих си, и поех с котешката деликатност на изпечен крадец. Тъкмо когато дръпнах резето на входната врата, светлината от плафона се разля върху мен като пролетен дъжд.

— Сине - сякаш ме прониза нежният майчин глас. Обърнах се и се взрях безмълвно в насълзените очи на мама.

— Т-т-тръгваш ли вече? - попита ме, заеквайки от тягостно вълнение. Всичко в мен застина в ледена безподвижност, като успях единствено да помръдна леко с глава.

— Знаех, че този ден ще настъпи, но тайничко се надявах да размислиш. Виждах всичко в очите ти и не ми трябваха обяснения, за да проумея по какъв път си решил да тръгнеш.

Гледах мама и всяка капка, стичаща се по изпитото, но все така нежно лице, се забиваше като кинжал в сърцето ми.

— Не се притеснявай, детето ми, няма да те спирам. Аз отговори не мога да ти дам. Пътят ти под слънцето ще разбули мистерията, която за добро или за лошо, всеки сам трябва да осветли. Почакай минутка само - помоли ме мама, като се затича към кухнята. След секунда се върна и застана до мен, но вече не като нежното създание, което ме е носило в ръцете си, а като кариатида, понесла на плещите си тежестта на непроменената с векове истина.

— Обърни се - каза ми строго тя. Застанах с гръб към нея. Тя отвори раницата ми и постави вътре една метална кутия. Хвана ме за раменете и ме завъртя към себе си.

— Сложих ти малко храна и вода. Ето ти и пари, не са много, но ще ти стигнат на първо време. Пази се и винаги бъди искрен и честен. Така ще останеш чист пред себе си и пред дру-

гите и няма никога да има от какво да се боиш.

Мама ме целуна по челото и ме прекръсти.

— Бъди благословен! А сега тръгвай, върви, и не се обръщай назад, чу ли!

Целунах я по страните, избърсах сълзите си, отворих вратата и поех с твърда стъпка в нощта. Мама ме бе изпратила!

Чу се проглушителен кучешки лай. Пинтър извърна поглед от крехките страници, които играеха като приказна екзотична танцьорка под акомпанимента на треперещите му пръсти. Той се огледа трескаво и се провикна с пълно гърло:

— Хари, Мата Хари, къде си немирно куче такова?

Иззад близката златиста дюна се пододоха две остри уши. След секунда пред тях застана с важност и черното влажно носле. Пинтър се провикна още веднъж, като видимо призоваваше това чудно и невинно създание. Мата Хари с няколко отривисти скока се озова при своя другар, който с радостна възбуда ѝ заговори като на свое собствено дете:

— Ей, красавице! Къде пак изчезна? Да не би да си открила още някоя вълшебна бутилка?

Четвърт час по-рано Пинтър отново бе изгубил от поглед Мати, така я наричаше на галено, и силно се бе разтревожил от този факт.

След дълго викане и търчене по целия плаж, тоя я бе открил край божествения естуар на реката. Там тя бе заровила дългата си муцунка край един дънер, пуснал разклонената си котва близо до брега. Дългото тяло на причудливото дърво бе образувало нещо подобно на заслон. Мати бе цопнала в плитчината и ровеше в песъчливо-каменното дъно на величествената река. Кучето сякаш бе застинало в безвремието на спокойното съществуване, което напомняше копнежа по отминали времена. Този ефект се засилваше и от бързите води около него, които с пламенна страст не губеха и миг време да се слеят със своите изгубени сестри със солена кръв. Точно тогава в ръцете на Пинтър попадна и преинтересната находка, на която се бе натъкнала Мата Хари. Тя бе открила писмото, писмото от бутилката, което той сега държеше в ръцете си и с трепетно вълнение чакаше да разкрие неговата тайна.

Пинтър погали бялото съкровище с кафеникави петънца. То притихна мирно до него, а той отново потъна в красивия танц на думите.

Пътувах близо дванайсет часа. Дотогава вярвах, че съм най-разсеяният или по-скоро отвеян човек, но това убеждение бързо се промени. Тайнствената сила, която дебнеше някъде над мен, спуснала умело своите невидими

конци, сега ме водеше безпогрешно към целта. Не можех да си обясня как всяка стъпка се оказваше премерена и точно на място. Бях чул отнякъде, че интуицията е натрупан опит, но опит, който вече се е превърнал в нещо като втора природа. Явно при мен нещата не стояха точно така. Не само, че това бяха първите ми стъпки, но аз дори още не се бях научил да ходя. Сигурно нечия друга природа ме е направлявала в онзи съдбовен момент. Нечий друг опит и интуиция са подпирали неукрепналите ми крака като спомагателните колелца на детски велосипед. Това бе единственото логично обяснение, което успях да намеря и в което по-късно повярвах.

Никога няма да забравя момента, когато то се откри пред мен, блесна със сребърната си чистота и ме погълна веднъж завинаги. Аз бях вече негово дете. Аз бях вече частица, песъчинка, капка, лъч, който никога нямаше да спре да гали и прониква в утробата на най-прекрасното божие творение. Синьото се сливаше с тъмното. Бялото облизваше небосвода. Жълтото потайно се прикриваше, докато огненото гледаше всичко в перспектива. Аз бях вече морето!

Бързо открих кея. Оглеждах се доста внимателно и трескаво, тъй като нямах търпение да го видя. Стигнах до края на пристанището,

но никъде не мернах пустия кораб. Тръгнах назад, но вече притеснен.

— Да не би да съм го изпуснал - се прокрадна смущаващата мисъл в мен. - Не, не е възможно - окуражително започнах да си повтарям наум.

Направих още няколко тегела, но уви, все не успявах да видя белия надпис, в който бяха заключени всичките ми надежди. Попитах няколко докера, но и те не бяха нито чували, нито виждали моя кораб. Бях решил да направя още един обход и след това да му мисля. Временният ми неуспех не ме сломи, защото вярвах, че ще го намеря. Бях прекосил почти цялата страна, за да дойда дотук, без да имам логично обяснение за постъпката си. Осланях се единствено на странното чувство, че това е единственото нещо, което мога и трябва да направя. Закрачих смело и изведнъж го чух:

— Има ли още някой, който иска да се запише?

Грубият мъжки глас се разнесе със свирепа сила като през викингски хорн. Без да се обръщам, се провикнах с пълно гърло:

— Аз, аз съм тук точно за това.

— Ами какво чакаш бе, младеж, прилива ли? Скачай и да приключваме - усмихна се дружески морякът. Той ме подкани, замахвайки само от лакът с мощната си предмишница,

която сякаш завихри въздуха около него. Тръгнах след този колос, чието теме пореше непокорните облаци над нас. Въпреки че краката ми го следваха по пирса, имах чувството, че се рея свободен в небесата като албатрос. Той се готвеше да свие огромните си криле и за пръв път от години да кацне върху мачтата на самотния сред вълните кораб. Очаквах да видя величествено морско корито, а вместо това накрая на пирса ни чакаше тенекиена барака, вдигната надве-натри върху обгърнат от ръжда понтон.

— Влизай и не се мотай. Аз съм зает човек - строго, но някак шеговито, излязоха отново думите на мъжа изпод пожълтелия му мустак.

— Сигурно си се надявал да стъпиш веднага на най-големия и красив морски лайнер, а? Действителността малко ще се размине с очакванията ти, но бъди спокоен. Утре сутрин към 5 часа катерите ще го докарат. Не е най-съвършеното морско корито, но лично аз съм кръстосвал надлъж и нашир седемте морета с него. Но стига празни приказки - отсече той. - Име?

— Харолд Бекет - изстрелях аз.

Той ме погледна изпод вежди и усмихвайки се, каза:

— Подходящо наименование за един млад юнга. - Усетих, че цял треперя от вълнение.

— Възраст?

— 17 години.

— Млад и зелен, харесва ми - не пропусна да направи коментара си той. - Умееш ли да плуваш?

Тъкмо, когато отлепях устните си, за да отговоря на поредния рутинен въпрос, нещо странно се случи с мен. Остра болка прониза от край до край главата ми. Сякаш някой хладнокръвно, с един удар, бе забил гигантски ръждив пирон в черепа ми, споходен от извратено чуваство на наслада. В гръдния ми кош Тартар разтвори своите двери и заточените титани се нахвърлиха с вековечна ярост срещу нищо неподозиращото ми сърце. Нямах представа как съм успял да запазя самообладание и да прокудя тази безумна агония далече от опитния поглед на стария моряк.

— Да - изрекох отсечено и уверено, въпреки че тогава това пусто „да" може би бе най-трудното нещо, което съм правил през живота си.

— Добре, моето момче, мисля, че ти ще си последното ни попълнение. Утре сутринта те искам точно в четири и половина тук, на това място. Ясно ли е? - попита строго, но някакси доброжелателно.

— Да, господине, даже още в четири ще съм тук - отвърнах с неприсъщ за мен ентусиазъм. Той се засмя гръмко и заговори, издишвайки сладко разлелия се цигарен дим, който типично по своему го обгърна и образува около лицето му гъста брада:

— Не бързай толкова, Бекет. От утре започва най-дългото пътуване в живота ти, а може би то вече започна? - Аз кимнах с глава и се обърнах да си тръгвам. Точно когато отворих вратата, дълбокият басов глас ме застигна отново:

— Бекет! - Рязко извърнах глава към суровия образ зад мен.

— Аз съм Слав Петерсон.

— Приятно ми е, г-н Петерсон - кимнах и свенливо се усмихнах, обладан от чувство на почит.

— Внимавай през идната нощ. Реших, че аз ще отговарям за теб. Ще те науча на всичко, което знам. Ще ти покажа какво означава да плаваш в морето с ясното съзнание, че не ще намериш пристан извън царствата му. А те, те са навсякъде. Убийствено, но и сладостно примамливо - заключи той с дяволита усмивка. В него прокънтя привлекателният в своята зловещност глас на безкрая! Той обърна глава към прозорчето и впери поглед към синьото му отражение.

— До утре, моето момче. - До утре, г-н Петерсон - отвърнах аз и излязох.

След като се върнах по дървения мост и стъпих на твърдта, веднага почувствах, че реалността отново ме кани ласкаво като зла вещи-

ца в своята бърлога. За да спечеля тази битка, трябваше да се изправя лице в лице с нея. Нямаше да е лесно, но успеех ли, щях да потегля, окрилен от победата над старата изедница. Как обаче щях да пребъда, тепърва ми предстоеше да узная. Тръгнах угрижен към морската градина. Тя беше на не повече от 2-3 километра от пристанището. Надявах се там да открия някое затънтено и приветливо местенце, където да прекарам вечерта. Може би съм вървял с часове, захласнат да прелиствам събитията от последния ми ден на сушата, защото, когато достигнах до пейката, слънцето вече бе преполовило пътя си към хоризонта. Местенцето бе чудно за самотници като мен, които трябваше да направят равносметка, преди да скъсат окончателно с миналото си. Седнах на пейката и чак тогава усетих стръвнишкия глад, който тутакси ме завладя. Бръкнах в джобовете, знаейки че е безпредметно, тъй като всичките пари, които мама... „Мама", изрекох на глас. Тя ми бе сложила в чантата метална кутия с храна. Зарадвах се като малчуган пред виенско колело. Бръкнах в раницата и я извадих. Сложих прилежно сандъчето на изобилието и отместих капака. Моментът бе настъпил. То, колкото неочаквано, толкова и навременно, изплува на повърхността. Погледът ми потъна, все едно се плъзгаше, запленен от красотата на изящната

ледена повърхност, и аз цял се просмуках в бялата непорочност на плика. Вдигнах го с трепереща ръце и го завъртях. От обратната страна надписът ме прониза с чистото си и ясно послание:

„На моя внук Хари"

Не помръдвах, даже имах чувството, че не дишам. Сигурно ти, който в момента държиш това писмо, попаднало толкова случайно в теб, колкото е ненадейно, но очаквано и моето завръщане към спомените, не можеш да си представиш как съм се чувствал в онзи съдбовен миг. Аз, хлапакът, който последва сляпо заличения от съдбата белег, за да го повтори с дебелия и плътен туш на бъдещето. Бях застинал! Не усещах нищо друго, освен веригата на котвата в ръцете си. Да, не ми оставаше нищо друго, освен с последни сили да я издърпам и да се понеса до следващия несъществуващ бряг. Разчупих клеймото на собствените си страхове и потънах в изповедта на началото.

Здравей, дете мое.

Така предпочитах да те наричам аз, твоят дядо. Мен пък ти ме зовеше Йона, точно като онзи, библейския. Не знам защо беше решил да ме наричаш така. Може би защото ти беше страшно трудно да изговаряш пълното

ми име. Повечето хора понечеха ли да ме заговорят и се спираха, ей-така, заради пустото ми име. Но не и ти, дете мое. Ти намери начин и двамата станахме най-добри приятели.

Ако тези листи са преборили превратностите на живота и са в ръцете ти, значи, слава на Бога, си се завърнал, а аз отдавна съм дал последните си две монети на лодкаря. Исках да те дочакам, но явно се оказах страхливец. Откакто ти затвори очи, аз умирах всеки ден. Знам, че човек умира само веднъж, но също така разбрах, че страхливците издишват всяка глътка въздух в болезнена предсмъртна агония! Не успях да те опазя, но може би ще го сторя занапред.

Времето има странната способност да променя мащаба на притихналите в лоното си случки, без дори да мисли за последствията от тази своя особеност. Така, претърпяла метаморфоза, но запазила дълбокия си животворен корен, нашата история следва следните събития.

Веднъж майка ти, моята дъщеря, те остави у дома за седмица. Баба ти отдавна се бе споминала и за мен, самотния старец, твоята поява всеки път беше като прераждане.

Седнахме един юнски ден да обядваме. Там, под асмата, на масата, която ние с теб сковахме. Сложихме пръстените паници, които

потъваха в ароматната пара на градинската супа и започнахме шумно, но мълчаливо да си посръбваме. Усетих, че ме наблюдаваш и без да вдигам глава те запитах с вълнение:

— Хари, харесваш ли морските вълци?

Ти веднага, без да губиш и секунда време ми отвърна, все едно примамливо ти бях подхвърлил сладката идея за сладолед:

— Да, дядо, много ги харесвам.

Аз те погледнах, усмихнах се и продължих с прекрасната гозба. В следващия момент без притеснение ти се обърна към мен:

— Дядо, какво точно е морски вълк? Някакво водно животно ли?

Знаех, че ще попиташ и затова приказна усмивка отново озари лицето ми. Ти се засмя с чистата си детска наивност и пламък в очите, които те проклинам никога да не губиш, а аз, запленен от тях, те повиках да седнеш до мен. Загледах се мечтателски в паничката и пуснах вътре парче сухар.

— Виждаш ли го, дете мое? Какво е това според теб?

— Това е крайчец хляб, дядо - отвърна ми, недоумявайки.

— А според мен е огромен кораб, 35-40 метра поне, който безпощадно се бори с природата както около него, така и вътре, в неговата душа.

Аз хванах лъжицата и започнах да я въртя по посока на часовниковата стрелка около нашия двумачтов морски звяр. Завихри се страховит водовъртеж, а сянката от надвесените ни глави затъмни небето в очакване на страховита буря. Мачтите се разлюляха, острият резбован нос пореше гигантските вълни с непоколебима смелост, дяволската сила на величествените черни води водеше кораба към неговия последен пристан.

— Това, моето дете, е природата, стихийната потребност на Господ да ни изправя ден след ден пред предизвикателствата на собствения ни избор. Душата, тя обаче е тази, която се бори безпощадно както с промисъла, така и със самата себе си. Там, долу, под мрачния небосвод, попаднали в освирепялата паст на Левиатана са те, мъжете на морето. Всички са се превърнали в едно цяло, слели са се със своя дом и сега се борят да опазят както него, така и себе си. Но изведнъж, виж, какво става там долу? Резбованият нос започна да се превръща в глава, мачтите в ръце, перилата в крака, а моряците в душа и разум. Корабът изчезва, а на негово място се появява той, морският вълк. Бие яростно вълните, хапе ги и сурово им се кани, че не ще му отнемат дара, който той толкова години е съумял да запази и отгледа. Той се изморява,

но не се предава. Отпуска се и потъва, вдишал с пълна гръд от магичния въздух на смелостта. Миг подир това огромният 35-40-метров кораб пробива яростно мрачносинята ризница и отново е на повърхността. Аз бях спрял да въртя лъжицата, ние се отдръпнахме назад и слънцето отново изгря.

— Ето това означава морски вълк, дете мое. Това е човекът, борещ се с водовъртежи.

А те, да знаеш, са може би най-коварното нещо на този свят. Винаги стоят и чакат. То това им е и работата де. Седят си и си дебнат от засада само да попаднеш в тях. Често се случва да не се видят или усетят. И тогава, хоп, вече си в капана. Ако това се случи някой ден и на теб, моето дете, да знаеш, че единственият начин да го победиш е да се слееш с него. Така или иначе водовъртежът ще направи всичко възможно да те забие към дъното. А оттам вече може да се измъкнеш. Това, да знаеш обаче, си отнема време, много време и борба. Но какво е това, което тепърва ти предстои, ако не едно предизвикателство. Живот! Какво да го правиш. Неговата идея не е да ни е уютно, а да откликваме на предизвикателствата му със същия ентусиазъм, с който той ни ги изпраща. Да се борим, да ги преодолеем и ако успеем да намерим уют в борбата, тогава е красиво, тогава е някак щастливо!

На другия ден ти ме събуди точно в шест часа сутринта. Седна до мен в леглото и с искрящ поглед ми заговори:

— Дядо, искам да ме научиш да плувам. Искам да стана морски вълк. Ще го направиш ли?

Аз те погледнах и от раз скокнах от леглото.

— Обличай се, дете мое. След десет минути тръгваме към езерото.

Ти припна в радостна възбуда и ме целуна по бузата.

След четвърт час вече бяхме на колелото и двамата. Голи до кръста и с любимите ни сламени шапки. Аз въртях бясно педалите, а ти, хванал ме здраво за раменете, се извисяваше като маяк над мен. Така обичахме да пътуваме с теб. Аз, поел руля, а ти, стъпил на багажника отзад, прав, ми посочваше правилната посока.

След половин час ти вече плуваше сам. Не можех да повярвам на очите си. Сякаш никога не бе напускал утробата на вечния живот. Като гледах как водната шир се губеше сред неуморните ти весла, се чувствах най-щастливият човек на света. Ти бе станал едно цяло с нея. Ти бе морският вълк. Излязох от езерото като те оставих на брега да се плацикаш. Бях се поуморил, а точно тогава обичах да изпуша една цигара. Зарових се в чантата, за да

си намеря тютюна. Пет секунди. За толкова те бях изгубил от поглед. Обърнах се и онемях. Теб те нямаше. Започнах да крещя панически. Колко глупаво постъпва човек понякога. Хвърлих се във водата. Гмурках се, виках, пак се гмурках, но теб те нямаше. Не зная колко време бе изминало, но накрая видях трепереща воден храст на десетина метра пред мен. Заплувах, мятайки яростно ръце, сякаш за да накажа глупавата природа, която се опита да те отнеме. След по-малко от миг вече бях те изкарал на брега и ти правех сърдечен масаж. На всеки трети тласък вдишвах в устата ти. Започнах да губя надежда, но не спирах. В този миг видях свития папирос, заради който бях на косъм да те изгубя. Драснах клечката, опънах с пълни гърди и издишах всичкия дим в дробовете ти. Ти веднага се закашля, изплювайки нагълтаната вода. Отвори очи, погледна ме и после отново ги затвори. Имаше пулс. Дишаше, но клепачите не помръдваха. Ти усети сладостта на лъжовния покой и реши да останеш там.

Докторите казаха, че си изпаднал в кома, но не можеха да обяснят нито защо, нито кога ще се събудиш. Физически ти нямаше нищо. Всички органи функционираха и се развиваха правилно, но ти не искаше да отвориш очи. Постоя известно време в болница-

та, след което те преместихме в бащината ти къща. Месеците се търкулваха, годините изтичаха, а ти си оставаше все там, изгубен сред пустинните полета. Всеки ден стоях при теб и с часове ти говорех, четях ти какви ли не истории, усещах, че те достигаха до теб, докосваха те, но ти не отвръщаше. Докато стоях до леглото ти, се усмихвах, смеех се и вярвах. Когато се прибирах в къщата и сядах на масата, която ние двамата с теб бяхме сковали, започвах да плача. Не можех да понеса в тъмнината тежките окови на вината. Така, раздвоен между мрака и светлината в душата си, сам се обрекох на всекидневна смърт. Започнах да се предавам. Попаднах в онова, най-страшното море, в което капитаните оставаха без своите екипажи. Хоризонтът там чезнеше, тъй както растеше болката и носталгията в сърцето ми. Тъгата, дете мое, е много странно нещо. Тя ни привързва към света, колкото и ни откъсва от него. Нито за миг обаче аз не загубих надежда. Знаеш ли, Хари, разбрах, че човек има не една, а две души. Те са оплетени красиво и трагично в паяжината, която никога не е изчезвала от дълбините на съзнанието. В едната се крият страхът и болката, а в другата копнежът и светлината. Ден преди да си отида, дойдох при теб и те целунах. Помилвах те, наведох се

и ти прошепнах тихичко:

Крайно време е да се връщаш, дете мое. Нали се разбрахме за уюта и борбата. Пламъците на земята струват колкото и небесните ухания. Светът те чака с отворени обятия. Довиждане, мило мое дете, и попътен вятър.

На следващата сутрин ти се събуди, а аз си отидох.

П.П Докато беше със затворени очи, ти губеше всяка минута по шейсет секунди светлина, а животът е само една изтичаща частица от секундата. Не я изпускай, дете мое. Затова, сега гледай, дишай, плувай и живей. Светът никога не ще остане огледало. Следвай своята посока, озарен от окото на слънцето!

Бях застанал на зъбера, събрал цялото море в отворените си очи. Те бяха поели едновременно тъгата на въздигналата се душа и надеждата, оставена като неотъпкана, но ясна пътека. Мрежата бе разкъсана, но паякът тепърва, озарен от светлина, започваше да бродира своето време и пространство, неограничен в измеренията. Зареях се в притихващата звезда, която неизменно следваше своето тук и там. Незабележимите ѝ отклонения човек бе

приел като несъществуващи. Но огненото кълбо не минаваше по един и същи друм. То се движеше с движението на всеки едни порив на съзнанието. Трябваше само да набера смелост и да погледна в окото на слънцето, следвайки себе си, разбивайки величините на мерилото.

Паметта на сълзата се стовари с многовековната си истина върху дланта ми. Проследил пътя ѝ, видях, че него вече го нямаше. Писмото бе се отскубнало от ръката ми и се рееше в простора с красотата на неуморния бяло-сив албатрос. Кацна на златната колесница на своя стар другар, чезнещ зад хоризонта, и заедно поеха към преоткриването на непознатите земи. Не, хората никога не са били и никога няма да бъдат постоянна величина.

Сбогом и до първи петли!

В пет часа на другия ден аз, Харолд Бекет и моят спътник г-н Петерсон се качихме на 35-40-метровата галера и отплавахме на поредното най-дълго пътешествие в нашия живот. Безкраят разтвори своите двери и ние, разчупили оковите на тесния трюм, се впуснахме в света на дебнещите водовъртежи.

Ето, вече, петнадесет, не, сигурно са най-малко двадесет години, се дебнем с морските вихри. Те ме чакат там, зад ъгъла, на улица-

та без сгради и пресечки. Някой път успяват да ме достигнат и да ме заловят. Аз обаче се боря с тези изедници и не мога без тях. Потънали в уюта на предизвикателствата, се счепкваме като смъртни врагове, за да се разделим като приятели.

П.П. Някъде, много далеч от теб, приятелю, който в момента се надявам, че държиш в ръцете си историята на един избор, седи и чака да си поеме заслужената глътка въздух и историята на едно безумно пътешествие, в което главни герои сме аз и моят приятел г-н Петерсон. Потърси я! Ако не успееш да я намериш, сътвори я!

Сърдечно твой,
Капитан Харолд Бекет!

Пинтер надигна глава. Той стоеше на плажа, а Мата Хари въртеше радостно рунтавата си опашка. Вляво бързите води на реката променяха предначертаната си същност. Вдясно златото изстиваше, за да се нажежи и заблести отново на следния ден. Пред тях двата сини свята се оплитаха в любовна прегръдка. Единственото нещо между тях бе вечно бдящото око, което наблюдаваше и озаряваше неспирно безчетните пътеки. Пинтер погали своето

съкровище и му заговори като на дете:

— Благодаря ти!

Мати изджавка радостно, сякаш разбра своя приятел, и се втурна презглава по пустинните полета. Двамата приятели тръгнаха по своя път, за да открият или напишат своето писмо!

КАФЕНЕ АФРИКА

„Кафето трябва да бъде черно като нощта, силно като смъртта, горещо като греха и сладко като любовта"
(турска поговорка)

Дъждът се изливаше като из ведро. Той чукаше по ламаринения перваз и яростно обливаше стъклата на притихналата вила в подножието на един от хълмовете на Родопа планина. Силен гръм разтърси планината и миг след това ярка синкава светлина разсече почернялото небе. Вятърът надуваше бузи и огъваше гневно вековните дървета. Чуваше се силното бучене на реката, която беше придошла. Бурята не стихваше и продължаваше яростния си пробег из цялата планина. И ето, нова светкавица раздра планината с огромна сила, а вятърът продължаваше да вие като изгладнял вълк-единак... Къщата беше слабо осветена. Вътре, в полутъмната стая, проблясваше само огънят от камината, който напомняше, че въпреки случващото се, животът продължаваше. В голям фотьойл се беше сгушила жена на възраст около четиридесет и четири годи-

ни, загърната с дебело вълнено родопско одеяло. Встрани на малка масичка гореше голяма дебела свещ, която хвърляше своите златисти отблясъци наоколо, осветявайки полутъмната стая и придавайки особено излъчване. От него струеше особена носталгия по нещо отминало и невъзвръщаемо, а самата жена беше потънала в дълбок размисъл... Дъждът почукваше с още по-голяма сила и това извади жената от дълбокия унес. За миг се стресна, раздвижи се, стана, залепи лицето си на прозореца и погледът ѝ потъна в нощната тъмнина, а след това се загледа в сребристите дъждовни капчици, които се търкаляха надолу към рамката на прозореца. Жената се загледа в тях, а после, осъзнавайки какво се случва, отново изпадна в онова състояние, наречено „завръщане в миналото"...

Анастасия беше кръстена на баба си и много се гордееше с това си име. Нейната баба беше най-начетената жена в селото и имаше ли проблем, всички търсеха нейните съвети. Тя беше висока и едра балканджийка с бяло лице, кафяви очи и дебела меднокафява плитка, която премяташе през раменете си. Обичаше да тъче халища, които бяха изпъстрени с невероятната родопска красота. Тя боготвореше своята внучка не само защото носеше нейното име, а и защото беше много талантлива.

Малката Анастасия обичаше безкрайно

природата, наблюдаваше я, любуваше ѝ се, радваше ѝ се и често изпадаше в онова състояние, което се наричаше сливане с природата, което я караше да възвиси своя дух и да пречисти душата си. Мирисът на тревите и цветята, пъстротата им - бели, жълти, сини, червени, синевата на небето, нежните песни на птичките, жуженето на пчелите и щурците и тихият шепот на гората, ромонът на бистрите като сълзи поточета, се запечатваха и записваха в съзнанието ѝ. Докато един ден тя започна да рисува и да пресъздава природата на Родопа планина с голяма точност и прецизност. И още повече - багрите, които излизаха изпод четката ѝ, бяха толкова ярки, пищни и всепоглъщащи, че не беше възможно да подминеш такива искрени платна, обгърнати с толкова светлина и красота, както и обагрени от невероятната разноцветност на боите. Анастасия беше съумяла да вплете в картините си не само красотата на своята планина, но и дълбоко в себе си носеше художественото виждане на своята баба, която със сръчни ръце извайваше най-красивите килими, халища и черги, които грееха с несвойствена светлина и красота. И най-вече - от картините се излъчваше и обичта на младото момиче към красотите на родната планина.

Дъждът продължаваше да почуква по ламаринените первази. Вятърът се беше уморил

и подслонил в короните на вековната гора. В далечината отекваха последните гърмежи на мълниите, които бяха накарали цялата планина да притихне в преклонение към Великите небесни сили. А по стъклата продължаваха да пробягват сребристите дъждовни капчици, които напомниха за онова далечно време, когато за първи път пристигна в Париж. Млада, необвързана, изпълнена с много ентусиазъм и надежда за щастлива реализация и сбъдване на своите мечти... В онези щастливи дни нейни приятели за първи път я заведоха в известното парижко кафене, което носеше названието „Кафене Африка"... Да приседнеш в това кафене, наречено така екзотично, означаваше мисълта ти да прелети хиляди километри и да прекоси множество граници, както и да се приземиш в Африка, която е Светът на кафето... А то, кафето е една екзотична и приятна напитка, която носи своя невероятен и наситен аромат от далечната си родина. Истината е, че тази напитка със сигурност е нещо различно в зависимост от местоположението на страната и разбира се, от начина на приготвяне. А това никак, ама никак не е без значение, защото за да приготвиш ароматно кафе се иска не само опит, но то преди всичко е изкуство... Кафето е още по-вкусно, ако на фона на Африканското кафене, на бара стои един истински африканец, черен, къдрав,

много усмихнат, много сръчен и ловък, идващ от глъбините на самата Африка и още по-точно от самата Етиопия, родината на най-истинското и ароматно кафе. Та този къдроглав етиопец беше истинска атракция с движенията си и бързината, с която приготвяше онова кафе, пълнещо с уханието си цялото пространство; тогава ставаш ненаситен да вдъхваш този екзотичен и неповторим аромат, усещайки онзи причудлив привкус, който те кара да полетиш надалеч, да достигнеш Африка, да се понесеш над кафеените плантации, както и да чуеш припяванията на берачите, а после подвикванията, подканата за по-бърза работа; а вечер, когато нощта се прислони ниско и обгърне с дъха си цялата област, да усетиш задоволството и радостта от свършената работа и отново да чуеш онези протяжни и чувствени песни, в които се разказва за любов, за нежни чувства и несбъднати желания... После жените танцуват, а нощта ги обгръща все повече и повече в своите мрежи, та чак до утринта, когато слънцето отново ще да ожари хоризонта, възкачвайки се нависоко, откъдето ще да раздава своята животворна топлина до залез...

Накратко казано, влизайки в това кафене, ти попадаш в друг свят. Светът на кафето. По стените висяха всякакви африкански атрибути, маски и какво ли още не, но най-вече бяха

окачени множество картини, дело на местните художници. Но най-атрактивното бяха огромните стъклени буркани, пълни с различни сортове кафе, което пък даваше възможност на етиопския барман да проявява майсторлъка си и чрез различни кафейни магии да прави най-хубавото и качествено кафе. А самото пиене на кафе в това прословуто „Кафене Африка" беше цял ритуал. Това се дължеше вероятно и на вътрешната атмосфера, подсилена от тайнствените африкански ритми, които те потапяха в чудния свят на Африка, изпълнен с много страст, някаква мистика, която кръжи около теб и тогава започваш да усещаш опиняващия дъх на кафето.

Нещо, което хората правят всяка сутрин, е да изпият чашка кафе. Едни - за да се ободрят, а други - за да започнат деня с наслада и да усетят привкуса на кафето, магически приготвено от изкусните ръце на бармана етиопец, подсладено с „усмивка" и пожелание за щастлив и спорен ден. Какво по-хубаво от това. И тогава, отпивайки бавно глътка по глътка от вълшебната напитка, ти се понасяш в онази екзотика, която те въздига нагоре, нагоре към неизвестните предизвикателства на деня; мисълта ти пътува бавно и с наслада към настъпващия ден, който започва с възкачването на слънцето на небосклона, с птичия хор, с подвикванията

на уличните продавачи или може би с онзи поглед, който си разменила с непознат мъж и от чийто поглед нещо лумва бясно в сърцето ти и една неземна наслада се разлива по цялото ти тяло, защото чувстваш, че ти си „забележима"... Този лумнал огън те окриля и поддържа живеца ти през целия ден. И тогава знаеш, че най-прекрасното в този свят е огънят в душата ти, който се разгаря и те кара да усещаш Живота още по-цветен, шарен и красив. Така, че когато пиеш сутрешната чашка кафе, трябва да разбираш, че „кафето трябва да бъде черно като нощта, силно като смъртта, горещо като греха и сладко като любовта"... (Турска поговорка)

И ето че Анастасия започна често, почти всеки ден, да посещава това прословуто „Кафене Африка". Та тук имаше преди всичко атмосфера, която създаваше невероятно настроение. Самото кафене се намираше в една от уличките на творческия център на Париж - Монмартър, наричан още площадът на художниците и бохемите. Базиликата Сакре Кьор се извисяваше бяла на най-високата точка на Париж - върха Монмартър. А оттук се разкриваше страхотна панорама към града. Самият квартал беше малък, старинен и всяко кътче беше пропито с дъх на бурно и неспокойно минало, както и отвсякъде надничаше изкуството на творците, смесица от различни националности, но всич-

ки те носеха в душите си зрънцето на твореца и бохема. Тук беше тихо, някак приглушено и съвсем различно от шумотевицата на Големия град. На малкото площадче художниците излагаха своите картини или ги рисуваха в момента. Имаше и малки кокетни галерии, където можеха да се видят и закупят красиви картини. И още, на този прочут площад всеки можеше да бъде нарисуван за кратко време. Навсякъде присъстваха малки бистра, бохемски кафенета и ресторантчета, множество магазини за сувенири, които се кипреха наоколо, готови всеки миг да превземат туристите. Тук са се събирали именитите хора на изкуството, а и сега продължават да го посещават. Уличките бяха тесни и къси, но атмосферата беше неповторима. А в далечината се виждаше Айфеловата кула. Когато вечерта обгръщаше квартала и фенерите разливаха своята мека светлина, тогава очите танцуваха заедно със загадъчните сенки на нощта и фигурите се превръщаха в меланж от причудливи неземни цветове... Може би защото това беше кварталът на тайнствата, на бохемите - художници, на творците и на всички онези, които са дошли тук, за да се докоснат до така мечтания свят и с надежда...

„Кафене Африка" се беше скътало в една от тези старинни и тесни парижки улички в този малък квартал, пристанът на художниците и

бохемите, на хората, които търсеха своята реализация и своето място в живота. Помещаваше се в стара реставрирана сграда, пригодена за кафене и ресторант. Разбира се, на първия етаж беше прословутото кафене, което никога не се опразваше, а на втория етаж - ресторантът, който беше свързан с вътрешна стълба. Та това кафене, пропито с най-ароматната напитка в целия град, се знаеше от всички творчески личности - художници, писатели и хората на различните видове приложни изкуства. Устройваха се срещи, правеха се сделки за продажба на картини, а писателите и драматурзите разменяха мнения по предстоящи културни събития. Тук беше тихо и спокойно, а през летните месеци прохладно; хладината идваше от големите вентилатори, монтирани на високите тавани. В това невероятно кафене можеше да изпушиш една цигара или пура, дошла от далечна Куба, както и да прегледаш пресата, прехвърляйки един или друг вестник. Но можеше и да погледаш през широките френски прозорци нечии красиви и стройни женски крака... или може би да разучаваш кой с какви обувки ходи, елегантни, красиви или не, евтини или скъпи, поддържани, добре съхранявани или просто небрежно нахлузени, а от тези наблюдения веднага можеш да направиш и своите заключения за характера на човека, който ги

носи и стопанисва. Оттук, от широките прозорци на кафенето, можеш да наблюдаваш Света на хората, който беше толкова разнолик и многообразен, че свят ти се завива от цялата тази нескончаема пъстрота... Да, оттук, прислонил се в това кафене, можеш да запечатваш част от живота на интелектуалния квартал. Но когато вали, можеш и да съзерцаваш онези сребристи капчици дъжд, пързалящи се по изчистените стъкла, бързайки надолу към глъбините на неизвестния живот и накрая, попадайки в онази вадичка, която се образуваше долу по ръба на рамката. Там, където тези сребристи капчици умираха, превръщайки се в една малка и незначителна струйка вода, защото блясъкът и онази сребърност, която излъчваха, бързо умираше, а заедно с тях умираше и красотата... Така е и в Живота - бързаме и бързаме, без да знаем накъде отиваме, докато накрая се оплитаме в миража на сивотата на деня, а оттам и в капана на самия Живот. Попаднали веднъж в този Капан разбираме, че от него излизане и връщане назад няма... Затова нека не бързаме по пътя си, нека се наслаждаваме на онези багри и цветове, които плакнат нашите души и ни карат да усещаме по-дълго време този същия Живот, който е все така прекрасен, свеж и изпълнен с толкова надежда... Нека краят на пътя по-дълго бъде в далечината, а ние по-дълго да усе-

щаме аромата на сутрешното кафе. Нека още по-жадно да поглъщаме топлината на първите слънчеви лъчи, които не само ни сгряват, но и ускоряват динамиката на живота ни. Онзи Живот, който толкова много обичаме и който ни кара да се чувстваме по-истински, по-чувствени и по-привлекателни, защото може би някъде до теб или около теб витае вече Любовта... Онази Любов, без която не можем и която очакваме отдавна...

Дъждът разливаше своите капки по широките френски прозорци, а капчиците, които бързаха надолу сребрееха и още повече разливаха среброто си, сливайки се една с друга. Те бързаха към неизвестното... И не знаеха какво ще им се случи... Но бързайки, търсейки нея, Любовта..., защото всички в този свят - човеци, птици, буболечки и животни, храсти и дървета, морета и океани, бистри реки и потоци или невероятните водопади, всичко живо се стреме-ше към нея, така желаната Любов...

Всички ние обичаме Любовта, защото тя е истинският Живот. И Анастасия обичаше живота, обичаше пъстротата и чистота в него и гледаше на света с очи, обичащи красотата. Тя беше дошла от малкото планинско селце, по-несла в сърцето си силното желание за реализация. Но носеше в душата си и голямата любов към Родопа планина, носеше и уханието на

нейните цветни и приказни поляни, изпъстрени с невероятни аромати и благоухания; макар и далече, на хиляди километри, все още чуваше жуженето на пчелите, песните на щурците и виждаше синевата на небето. Виждаше и онзи невероятен стожер на планината - родопския скален орел, който разперил своите могъщи криле, обхождаше и закриляше нейната планина, пленила я завинаги... Тази планина я направи нежна и чувствена, но и същевременно борбена и силна в живота, също като нея.

Когато пристигна в Париж, тя беше шокирана от разноликия и многообразен град и най-вече от онази динамика, която кипеше навсякъде. Стъпвайки за първи път по неговите улици, усещаше не само движението, но и великата му и неповторима история, която беше на всеки ъгъл и която гледаше от всяка сграда, от всеки прозорец, от всеки дворец, парк, скулптура, галерия, от безбройните бистра, от вечността на Сена, която в тихо и спокойно време, сякаш ромолейки като планинско поточе, разказваше за безбройните бурни парижки събития през вековете, които бяха тук, навсякъде, както и за жаждата на парижани да извоюват своята свобода и демокрация...

А тя, младата родопчанка, стиснала в едната си ръка своя куфар, а в другата - дамската си чанта, в която беше скътала малкото пари, с

които нейното семейство я подкрепи на тръгване, за да може да се справи в началото, вече стъпваше по парижките улици. Но най-важното беше, че трябваше да учи и работи и че беше дошла тук, за да успее, защото беше достигнала до Париж - града на творците! Трябваше да успее, а всеки успех се дължи на положени усилия. И тя щеше да направи това...

Нейният живот в невероятния Париж започна шеметно, някак изведнъж, защото нямаше време да се обръща назад към миналото, а трябваше да гледа напред в бъдещето. Първото нещо, което направи, беше да се представи в Художествената академия, а оттам определиха дата за приемен изпит. Намери си и квартира в една старинна сграда, може би от 16-17 век, но в близост до центъра на града. Стаята беше малка, но имаше най-необходимото, наемът не беше много скъп, а от прозореца се разкриваше невероятна гледка. Започна да се готви усърдно за изпита. Понякога ходеше на творческото площадче и рисуваше портрети по поръчка, за да си набави малко пари за съществуване.

Времето бързо се търкаляше напред, вече беше приета в академията, рисуваше и понякога помагаше на бармана етиопец, когато кафенето се препълваше. В свободното си време наблюдаваше присъстващите и правеше ски-

ци... или приседнала до малката масичка, наблюдаваше онова многообразие от хора, което се нижеше покрай прозореца на кафенето...

В кафенето се събираха различни творци, но тук с течение на времето разговорите вече бяха не само творчески, говореше се не само за изкуство; все по-често се обсъждаха политическите събития, както в страната, така и всичко, случващо се по цял свят. И разбира се, това беше нормално, защото самото кафене беше пъстро и многообразно също като пъстротата на родопската черга. И Светът също беше пъстър и разнообразен и най-вече бързо променящ се. Понякога разговорите се изостряха, спорещите се настървяха един срещу друг, но после страстите утихваха до следващия разгорещен спор, а след това тишината отново обгръщаше кафенето. Понякога имаше стачки ту на студентите, ту на учителите, ту на имигрантите, както и на авиопилотите, които търсеха своите права... На пръв поглед Париж изглеждаше град, изпълнен с много романтика, но всъщност отвътре всичко вреше и кипеше, също както в нейното кафене. Или още по-точно, както през изминалите хилядолетия, когато е бил размирен, бурен, но красив... Та това е Париж, съхранил своето очарование, красота, притегателна сила, но и носещ в себе си своята бурна история, неповторима и величествена...

Анастасия обичаше все повече и повече този град с неговата разнолика красота, с прекрасните му старинни сгради, с безбройните музеи с впечатляващите колекции от картини и скулптури, с неземните зелени паркове и фонтани... Може би затова наричаха Париж „Градът на Светлината" или „Градът на Любовта", защото тук имаше всичко - светлина и любов!

Всъщност, когато става дума за любовта, то това означава светлина, много светлина или още по-точно - извор от светлина. Защото, когато я връхлетя този „извор от светлина", сякаш ослепя... Дори не можа да си обясни как така се случи, но всичко стана изведнъж...

Когато мъжът застана на входната врата на кафенето, все едно Светът се срути. Той беше около четиридесетгодишен. Висок и строен, със слабо прошарени кестеняви коси и бадемови очи. От него се излъчваше духовна сила и самочувствие. Влизайки, той огледа кафенето, а после погледът му се плъзна към нейната маса, на която бе поставила скицник и моливи, както и една чаша с ароматно кафе, от която се издигаше пара. Той поиска разрешение да седне, направи своята поръчка и веднага я заговори, бързайки да се представи. Така разбра, че се казва Антонио, че е италианец, че е драматург и от време на време идва в Париж, за да постави своя постановка или да снима филм, или

просто да види любимия Париж. И още каза, че е разведен, няма деца и си търси приятелка, която да го придружи, за да слушат добре подбрана музика в Музея на френските крале. А беше месец юни, един хубав, приятно топъл месец, прохладен и подходящ за разходки през нощта...

Да слушаш музика и то добре подбрана и изискана, е цяло удоволствие. Но да те придружава и интересен и хубав мъж е истинско изпитание. Той беше изключително разговорлив, забавен, разказвайки най-различни перипетии от своя живот. Говореше за своите партньори и за онзи хъс, който го беше тласнал към актьорската гилдия. Беше невероятно артистичен, много ведър и успя да я накара истински да се забавлява. А след концерта я покани на вечеря. Дълго говориха, а после тя му разказа за нейната голяма любов - Родопа планина, за своите близки, за своята любима баба, майсторка на родопски халища и черги, както и за голямата си амбиция да стане добра художничка. Когато излязоха в късната вечер, звездите ярко трептяха и весело намигваха, а изпълнената луна надничаше отвисоко и ги гледаше съучастнически.

Антонио не поиска да си замине веднага. Той идваше всеки ден в кафенето и търпеливо я чакаше да привърши своята работа на бара,

чакаше я дори на площада, за да приключи с нейните скици или поръчкови портрети, а след това започваше тяхното щастливо време, времето, което спираше или може би те бяха вътре във времето и то течеше само за тях...

Дойде месец септември. Замириса на есен. Тиха, спокойна и медна. Топла есен. И слънчева есен. Време, в което започваха големите международни изложения. Есенният фестивал беше обгърнал целия град. Това беше фестивал на модерната музика, балет, театър и изкуства. Фестивал, който продължаваше чак до месец декември. И така топлината на града ги обгръщаше, медните листа се стелеха из целия град, но те като че ли придаваха още по-голяма мекота и нежност на техните избликнали чувства. Всяка вечер тичаха от едно място на друго, защото празненствата се провеждаха на различни места, които включваха галерии, църкви, концертни зали, аудитории и паркове из целия град. Антонио заминаваше за малко до своята страна, а после се завръщаше, за да донесе нова светлина, която непрестанно ги обгръщаше заедно с любовта им.

През третата седмица от септември откриваха изложението на търговците на антики, а залите бяха в пряка връзка с Лувъра. Антонио беше голям любител на тези произведения на изкуството и оттук закупи някои статуетки, ме-

бели и голям стенен часовник, който трябваше да отмерва времето на тяхната любов. Беше купил и голям апартамент с ателие в стара реставрирана сграда, в близост до центъра на града, защото се готвеха да заживеят заедно. Анастасия имаше чувството, че не стъпва, а лети, лети, също като пъстрите пеперуди от нейния родопски край. А медната и златиста есен я обгръщаше със своята топлина и все повече и повече я оплиташе в паяжината на любовта...

Тя, есента напредваше, но и фестивалът също се движеше напред. Дойде третият четвъртък от месеца, а това е празник на известното вино Божоле. А да знаете парижани колко много обичат този ден, в който ставаше пускането на плодовото вино от Бургундия. Малко преди това навсякъде имаше налепени обяви и брошури по бистра, ресторанти, барове, кафенета. Всъщност това беше празникът на гроздето, който се празнуваше из целия град, но най-осезаемо - в Латинския квартал около Сорбоната. А в полунощ градът изведнъж изригваше. Непознати целуваха непознати, а булевардите Шанз-Елизе и Сен Мишел се превръщаха в пешеходни зони. Всички се целуваха, също като на Нова година, а тя целуваше своя Антонио...

„Не знам защо, но каквото и да е времето, Париж никога не е тъжен и мрачното сиво

зимно небе има същата прелест, както мекия въздух през пролетта. Тук всичко е само ред и красота, лукс, спокойствие и наслада... Париж е една от духовните столици на света..."(Андре Мороа). Анастасия обичаше Париж и искаше да остане в Париж не само заради неговата духовност, но и защото тук беше на крилете на любовта... И ако някой ви каже, че без любов се живее лесно, то вие му отговорете, че без нея няма смисъл и че точно Любовта е смисълът на Живота...

Анастасия обичаше Антонио до полуда. Обичаше го за нежните му ръце и топлината, с която я обгръщаше, за ласките горещи в дългите зимни нощи, за страстните му целувки и за онази силна жажда да я обича страстно, силно и безкрайно. Обичаше лудата му любов, която я зареждаше с още по-голяма сила за Живот.

Животът се усмихваше тайнствено и нежно... или може би самата Съдба... Нищо не е случайно. Сякаш всичко е предначертано, предречено и това беше нейният път... Така си мислеше, защото беше твърде млада. Не познаваше живота и виждаше само светлината... Любовта я превърна в истинска парижанка. Постепенно започна да гледа на света по-разкрепостено, обличаше се модерно и с вкус. Цветните и елегантни дрехи отговаряха на външния ѝ вид, подчертаваха още повече нейните ка-

фяви очи и гъстите медни коси. Често с нейния възлюбен се разхождаха из Париж, който беше съграден под формата на охлюв и разделен на двадесет предградия, като първото предградие беше в средата на охлюва. Разхождаха се по Шанз-Елизе, стояха край брегoвете на Сена, любуваха се на звездите или посещаваха някое романтично бистро, за да изпият по чаша вино и дълго, дълго се гледаха в очите, забравяйки за всичко наоколо. Често посещаваха тяхното прословуто „Кафене Африка", а тук с голяма част от посетителите се познаваха и двамата се чувстваха добре, наслаждавайки се на ароматното кафе на къдрокосия етиопец.

В този целунат от боговете град Анастасия водеше изключително активен живот. От една страна довършваше следването си. Вече бе направила първата си самостоятелна изложба, продължаваше да работи в кафенето, излагаше свои картини на площада на художниците, рисуваше и портрети. Понякога придружаваше Антонио на снимачната площадка или ходеше в театъра, когато Антонио готвеше свое представление. Така не забелязваше кога вали дъжд, не разбираше и кога зимата прави първите си стъпки като поръсва града с първите си снежинки. Усещаше обаче слънчевите лъчи, които я топлеха и галеха по лицето, което още повече активизираше нейната енергия, която сякаш

беше нескончаема... Понякога се разхождаха по търговските улици, наслаждаваха се на ярките витрини и вдишваха аромата на града. А Париж беше благословен град и всеки, който преминеше през него, сякаш получаваше „печат" с пожелание за нови творчески успехи, защото една известност не би била валидна, ако не е одобрена от Париж...

Щастие е да обичаш! А за да обичаш, трябва да си влюбен в живота. Не трябва да се колебаеш. Трябва да го обичаш, защото щастието е един миг. Това е радост. А Животът е миг взет назаем! Затова побързай!...

И Анастасия жадно поглъщаше всеки миг, когато беше с Антонио и жадно поемаше милувките на любовта. През един студен зимен ден двамата се преместиха в новото жилище, което беше широко, удобно и добре обзаведено, а ателието, което беше подготвил за нея, беше цяла мечта. В него имаше място както за нейните готови платна, така и достатъчно пространство и подходяща светлина, за да може да рисува в комфорт; в същото време даваше възможност в дни на творческо усамотение да може да загърбва ежедневието. Самият апартамент се състоеше от три спални, широка и удобна кухня с много шкафове и съдове и свързана с обширна трапезария, в която имаше голяма елипсовидна маса за хранене. Гарде-

робната беше голяма, а всекидневната гледаше към Сена. Анастасия възкликна изненадана от прекрасния изглед. Тук беше и часовникът, закупен неотдавна, готов да отмерва най-хубавите им мигове... Голямата спалня също гледаше към Сена. Никога не бе живяла в разкош. Сега всичко това изглеждаше необичайно, но и интересно. Но най-хубавото беше, че можеше да живее с Антонио. А още по-хубавото беше, че очакваха първата си рожба...

Първите снежинки през една тиха декемврийска нощ поръсиха парижките улици и застлаха покривите, парковете и дърветата с белота, а това донесе онзи невероятен привкус на празничност, която всички обожаваха. Идеха големите новогодишни празници... И ето в една такава предновогодишна нощ се роди техният син - Жан. Едно малко момченце дойде на бял свят, за да подсили любовта им. Красиво нещо е Любовта, особено когато има своето продължение... Синът им растеше, времето се движеше напред, те се обичаха, но и работеха, всеки със своето призвание. Антонио често пътуваше, а тя трябваше да се справя с всичко останало. Беше доста затруднена, но за сметка на това имаше хубаво семейство. След няколко години се роди и дъщеря им - Мишел. Нейната ангажираност все повече и повече се увеличаваше, а творчеството оставаше постепенно на

по-заден план... Антонио все по-често отсъстваше... Анастасия разбираше, че работата му изисква това, а духът му на бохем непрестанно търсеше свободата и своето пространство, така че тя ясно съзнаваше, че самотата чука на вратата... Някак не разбра как така се случи, че любовта вече беше избягала от тях... Беше се отдалечила с бързи крачки. Самотата я беше обгърнала, а тъгата присъстваше в дома, защото липсваше духът на Любовта. А това е най-важно. Без духовна близост нямаше любов.

Щастието никога не е вечно... То може да бъде краткотрайно - един миг, няколко минути, един сезон, година или години, но един ден то свършва... Съдбата ни го дава или отнема, ако ние не умеем да го задържим... Знам само, че ако то, Щастието, присъства в твоя живот, не бива да го изпускаш. Докосне ли те, то тогава положи всички усилия да го задържиш и никога не се успокоявай, че то е само твое и ще бъде винаги до теб. Има кръговрати в живота, които не можеш да спреш, ако не внимаваш... И тогава настъпва обрат в живота ти... И изведнъж преставаш да летиш и стъпваш на земята, изтрезняваш и разбираш, че нищо, нищо не е вечно, също, както Животът не е вечен... Само Смъртта е вечна... и сигурна!

Времето се движеше шеметно. Антонио идваше все по-рядко. Той се беше върнал в своята

страна заедно с новата си френска приятелка, която го следваше навсякъде. Децата растяха без баща, а Анастасия страдаше... Страданието беше дало отпечатък на нейната душевност. Иначе външно все още изглеждаше добре, може би, защото си бе възвърнала енергията и волята за успех. Грижеше се за децата, работеше усилено и правеше изложби. Продължаваше да ходи и на творческия площад, излагаше картините си, но и рисуваше, защото така осъществяваше контакт с хората. Така забравяше за самотата и тъгата, които я бяха оплели в своите мрежи.

Неусетно времето се беше изтъркулило, а децата бяха пораснали незабелязано. Нейният син вече завършваше медицина, а дъщеря ѝ беше поела по пътя на майка си. Всяко лято тримата се завръщаха при любимата Родопа планина, за да се отпуснат и потънат в нейните зелени дебри. Сега, в началото на месец август, отново бяха тук, заедно с Жан. Мишел щеше да се присъедини към тях по-късно. Планината беше същата. Красива, приветлива и горда със своето присъствие. И те я обичаха, радваха се на нейните неземни хубости, любуваха се на небесната синева и слушаха в захлас всяка сутрин песните на ранобудните птички. Катереха се по нейните склонове. Опиняваха се от зелените хребети, от росните поляни, от багри-

те на цветята, поръсили с красотата си цялата планина, както и от ромона на поточетата, които навяваха не само спомени, но и пречистваха душевността от всичко онова негативно, което се беше насъбрало в душата им. Разлъката с Антонио носеше на Анастасия много тъга, страдание и самота. Да си сама, когато си само на четиридесет и четири години е повече от ужасно... А още по-ужасно е, когато си изживял една истинска и романтична любов, потъвала си в нейните нежни прегръдки, усетила си нейното ухание, докоснала си се до онзи неземен полет, който те е окрилял и вдъхновявал и така, когато си най-опиянена и успокоена, изведнъж разбираш, че тя, любовта, се изплъзва и дори да се опиташ да я уловиш за миг, то тя вече е отлетяла надалеч и след нея остават само спомените... Онези спомени, които те карат да преосмислиш нещата, а така също и да помъдреш... Може би „В забързания бяг на дните все не остава време за обичане, но в дългите нощи спомените се завръщат и се превръщат в музика.... Пред Живота Любовта коленичи. На моята болка по тебе ти с доброта отвръщаш... Животът ни в тихо очакване ще премине... Между нас ще застанат хора и години, но където и да съм под небето, усмихнато или смръщено, все ще те търся..."(по стихове на Roda).

Тази вечер Антонио я потърси. И когато тя

чу мекия и топъл глас, усети онази доброта, която винаги ги е съпътствала през годините... Той идваше и си отиваше с виновни очи... Анастасия никога не беше забравила погледа му - толкова тъжен, без да може да преодолее онзи „бохем", който беше заседнал дълбоко в него и който го влачеше в други посоки, но не в посоката към нея и децата. Тя знаеше, че времето, в което бяха заедно, беше истинско. И тяхната любов беше истинска... Знаеше също, че и когато тях ги няма, пак остава Любовта им! Знаеше още, че да обичаш е щастие, но и горчив копнеж... Тя беше обичала и получила много радост, много откраднати щастливи мигове от Съдбата, но и изпила горчивата чаша с „отрова". Любовта е късче огън, а копнежът е като вятъра, който го разпалва... А нейното сърцето тлееше като угасващ въглен... Тази вечер Антонио беше позвънил и поискал да се завърне... И тя беше дала своето съгласие, въпреки бурята в нейната душа... Но тогава духът на планината се разбунтува. Бурята вилня цяла нощ, реката страховито бучеше и лилаво-синкави светкавици раздираха небосвода. По стъклата се пързаляха онези сребристи капчици дъжд, също както в тяхното „Кафене Африка", там в Париж, в старинния Монмартър, където изживяха своята Любов и където капчиците сребреха, стичащи се по измитите стъкла, бързайки

надолу и търсейки нея, Любовта... Бурята отминаваше, тътенът заглъхваше и последните от-

блясъци озаряваха небето, но оставаха огънят, копнежът и надеждата...

Утрото светлееше. Един оранжев диск се възкачваше на небесния небосклон и разпростираше своите ярки лъчи над Родопа планина. Облаците се разбягваха, цялата планина беше окъпана от сутрешната роса. Капките сребрееха като най-прелестните диаманти. Птичките пееха, а един кълвач потракваше весело в събуждащата се гора. Денят започваше с настроение... Време беше за кафе, черно като нощта, силно като смъртта, горещо като греха и сладко като любовта...

Утрото беше окъпано в ярка светлина. Затова нека не бързаме по пътя си, но нека се наслаждаваме на онези багри и цветове, които плакнат нашите души и които ни карат да

усещаме този същия Живот по-дълго време, който е все така прекрасен, свеж и изпълнен с толкова надежда... Нека краят на пътя бъде по-дълго в далечината, а ние по-дълго да усещаме аромата на сутрешното кафе. Нека още по-жадно да поглъщаме топлината на първите слънчеви лъчи, които не само ни сгряват, но и ускоряват динамиката на живота ни. Онзи Живот, който толкова много обичаме и който ни кара да се чувстваме по-истински, по-чувствени и по-привлекателни, защото може би някъде до теб или около теб витае вече Любовта... Онази Любов, без която не можем и която винаги очакваме...

ЛЯТНА ВЕЧЕР 7

Нощ е в градините. Жасмините -
топли, уханни, тайни цветя.
Докосвам едно ново щастие,
чието име не мога да изрека.
По Джовани Пасколи и
преводите на Тайж Силверман

Асфалтът стенеше изпод тежките жарни гуми, спиращи и тръгващи, спиращи и тръгващи. Рим беше задръстен с туристи. Вечна традиция. Вечен поток. Беше отегчително. Беше изморително. Беше напълно обичайно, съвсем като всяко друго лято. Промъквах се между редиците коли, замръзнали в очакване на зелената светлина. Крачех към офиса. Почти забравях шума на бесния град около мен, неспирния говор, звънящите телефони, автомобилните клаксони. Свих вляво. Подминах магазинчетата, кафенето, накрая стигнах до табелата „Преводачески услуги".

В офиса беше задушно. Някои от колегите ми работеха съсредоточено. Някои съсредоточено пиеха капучино на балкона. Трябваше да довърша превода на една препоръка. Такива

бяха задачите ми. Скучни, банални, безинтересни. Медицински документи, кореспонденция на търговски фирми, неща, които минаваха през ръцете ми и бързо изчезваха от паметта ми. Имах спестени пари. Не ми трябваха пари. Нуждаех се от нещо, с което да запълвам дните. Английски, латински, гръцки, испански, думите се стичаха около мен като неспирен водопад, чиято монотонност ме поглъщаще. Италианският изчезваше и се превръщаше в нещо различно, предназначено за други хора, на друго място.

Вратата на офиса се тресна. Погледнах към входа. Синята коса на племенничката ми Юлита сияеше насред сивотата наоколо.

— Трябва да ми помогнеш - директно заяви. - Запознах се с една двойка чужденци, чакат ни отвън, имат някакъв голям проблем, но не ги разбирам напълно. Те знаят съвсем малко италиански, а пък моят английски е един...

— Нищо ли не научи в гимназията? - засмяно ѝ отвърнах. Не бях изненадан.

От малка Юли беше палавница. Катереше се по дърветата, криеше бутилките вино от малката семейна изба зад книгите в библиотеката, приютяваше улични кучета, за да ги облича в рокли, обичаше да говори с всеки срещнат на улицата и взимаше безумни решения в последната минута. Беше ми голяма слабост. Обичах я като собствено дете.

Така се озовахме на по еспресо с младите американци. Том и Сара от Южен Бостън. Пътували из цяла Европа с желанието да видят и опитат всичко, което Старият континент може да им предложи. Запознали се с племенничката ми във влака към Рим. Юлита ги разпитала за пътешествията им, но двамата отговаряли неохотно и потиснато. Бедата се случила няколко дни по-рано във Флоренция. Някой откраднал съня на Сара, после нарисувал най-красивия момент от него, картината била изложена...

— Извинете, откраднали са Вашия... сън? - сепнато попитах.

— О, да - потвърди младата жена. - Сънувах, че се разхождаме с Том из огромно, несвършващо поле с цветя. Като се събудих, веднага споделих това, което ме притесняваше ужасно - усещането, че някой се беше скрил в крайчеца на съзнанието ми и беше видял всичко.

— Ден по-късно, разхождайки се из града, минахме край една галерия - започна Том. - Нали знаете, Флоренция, навсякъде е пълно с изкуство, карнавални маски, старинни часовници, невероятни платна... И една от изложените картини беше точно това, което Сара ми описа.

— Точно като съня? - историята звучеше налудничаво, но се опитвах да бъда вежлив. Погледнах към американката. Приятелят ѝ я

държеше за ръка, палецът му бавно чертаеше кръгчета по дланта ѝ.

— Разбира се. Без никакво съмнение. Том и аз, насред полето слънчогледи и теменужки.

— Слънчогледи и теменужки?

— Слънчогледи и теменужки, любимите ни цветя.

— И не е възможно да е просто съвпадение? Картина на двама влюбени насред красива природа? Сигурно не е рядка гледка.

— Вижте - възмутено отговори, - не е възможно. Никак. Сънувах, че това поле е на луната. Картината беше копие на съня ми, със същите цветя, същото поле, същия лунен пейзаж.

Кражба на сън? Нямах опит с такива неща. Бях преводач, а не детектив, разследващ мис-

терии.

— Опитахме се да влезем в галерията - Том прекъсна мислите ми. - Казаха ни, че можем да погледнем изложените творби отвън. Отказаха да ни дадат каквато и да е информация за художниците. Продавали само на аукционите си, пък те били единствено за редовните клиенти или специално поканени гости.

— Спомняте ли си името на галерията?

Сара и Том се спогледаха. След секунда казаха думата, която всеки, занимаващ се сериозно с изкуство човек в Италия, бе чувал. Чилиеджа. Небезизвестна галерия за всякакви ценности и находки от артистичния свят. Навремето там продаваха запазени оригинали на поеми на Катул. Как ги бяха придобили, никой не знаеше. Притежаваха скулптури от различни епохи и краища на света, планове на антични сгради, детайлни портрети, рисувани върху яйца... Репутацията им беше загърната в тъмно було, извезано от съмнения и слухове. Спазваха ли закона? Къде отиваха парите им? Беше по-вероятно да намериш картини на Фра Анджелико в тоалетните на галерията, отколкото да откриеш отговор.

Ала колкото и дълбоко да се простираха тези мистерии, толкова силно и категорично бе едно-единствено убеждение, което цареше в малкия елитен клуб на клиентите. Непокла-

тимо убеждение, сравнимо само с пълната и неизчерпаема вяра в Бог, която съществува в папството. Убеждението, че Чилиеджа се отнася към изкуството, към неговите създатели и поклонници с безусловен професионализъм. Всеки потенциален купувач беше уважаван. Всички ценности винаги бяха в превъзходно състояние и с гарантирана автентичност. Като изящно изпълнено кончерто на Вивалди, в тази флорентинска галерия изкуството беше третирано като нещо вълшебно, нещо неземно, нещо, до което скуката на бита не може да се допре.

Историята на Том и Сара от съмнителна прерасна в обезпокоителна. Знаех, че от години Чилиеджа се занимава и със съвременно изкуство. Познавачи говореха за съществуването на изключителни сонети, писани от маймуни, книги, заемащи цели коридори на дължина, пълни единствено със снимки на облаци... Несъмнено странни неща, но ако в тях имаше красота, щяха да са в колекциите на Чилиеджа.

— Просто трябва да отидем там. На аукциона ще представят картината, ще я вземем и всичко ще се нареди - смело заключи Юлита.

- Има един малък проблем - Том и Сара изглеждаха обнадеждени, но трябваше да знаят пред какво се изправят. - Не може да влезете без покана. Такава може да се придобие или

от настоящ клиент, или чрез дарение - изпих и последната глътка кафе. - Дарението може да е на ценен предмет. Виждал съм мнозина талантливи хора да даряват свои произведения. Както и много колекционери да се разделят с любими притежания, за да са част от клиентите на Чилиеджа - въртях празната чашка в ръцете си. - Честно казано, не виждам какво може да направите.

Въпреки това двамата не ми се сториха обезкуражени.

— Не можете ли да ни помогнете? - запита Том. Имаше нещо почти по детски дяволито в погледа му. Инстинктивно се обърнах към Юлита. Тя ми отвърна с леко гузна усмивка.

— Може и да съм споменала, че вуйчо ми е известен преводач...

— Това са минали времена, Юли - погледнах към американците. – Името ми вече не означава нищо. Времето го е покрило с прах. Ако някога е имало стойност, то е било отдавна.

— Но, вуйчо, не можеш ли да им дадеш назаем някоя от твоите картини? Имаш толкова много, които самият ти не харесваш. Някоя литография на Бруно Бруни?

— Има десетки копия на литографиите му. Чилиеджа няма да вземе нещо, което не е уникат.

— Някой от религиозните портрети на Фи-

липо Липи?

— Моля ти се, той не е така ценен от сегашните любители на Ренесанса - излъгах почти неусетно. - Всички знаят, че Липи е вмъквал сцени от своя живот и е рисувал лицата на родните си за фон. Картините му са по-скоро семейни албуми.

Юлита се засмя. Погледнах я въпросително изпод очилата си.

— Ами първо издание на твоята антология с преводи „От Овидий до Калвино"?

Тук нямаше измъкване. Беше първата колекция с преводи, която публикувах. Веднага получи много добри международни отзиви. Радвах се на това постижение, но щастието не продължи дълго. В една от поемите на Пасколи бях направил грешка. Бях объркал името на едно цвете. То променяше цялата история, цялата география, целия пейзаж. И до днес не съм сигурен как ми е убягнало. Спрях печата. С помощта на издателството някак успях да откупя продадените книги. След бърза поправка второто отпечатване беше по книжарниците. Последва главоломен успех. Всички ценители узнаха и запомниха историята на ексцентричния преводач с обърканото растение.

Голяма част от първите издания унищожих. Но не всички. Малкото останали се озоваха на тавана ми. Преди години редовно получавах

предложения. Дори за еднична бройка се обсъждаха суми, пред които се изчервявах. Обаче не исках никой да се докосва до нещо, което не

предава истинския глас на велик творец като Пасколи. Не можех да позволя една грешка да се разглежда със същия интерес като майсторството на истинските думи.

Така се изгради общественото мнение за мен. Странен, взискателен, даровит. Последваха други книги, някои само за антична поезия, други с фокус към съвременните автори. Превеждах велики творци като Грация Деледа, Джакомо Леопарди, Данте Алигиери, Бокачо, Петрарка. Работих върху най-новите публикации на Алесандро Барико, Андреа Камилери, Стефано Бени. Но никога повече Пасколи. Не посмях.

Грешката ми ме преследваше неотменно. Тежеше ми като котва, скрита в пазвата ми.

Не мисля, че заради това спрях да превеждам. Един ден вдъхновението просто си беше отишло. Може би беше изскочило през открехнатия прозорец някоя вечер, без да се сбогува. Може би се беше загубило в безконечните задръствания на Рим. Чаках го да се върне като верен приятел от миналото. С дни, с месеци. Не дойде.

Юлита знаеше историята на въпросната антология. Знаеше я много добре, както знаеше къде държа резервните ключове от къщата ми. Това беше ясно, защото ги подрънкваше в ръката си. Беше ме поставила в неудобно положение. Не можех да се разделя с нито едно от първите издания, които пазех. Не можех да си представя и да се сбогувам с някоя от любимите ми картини.

— Добре тогава - съгласих се накрая. Все пак си спомнях какво е да си млад и влюбен. - Нека този остарял и оглупял преводач да се опита да помогне.

Зарадвана, племенничката ми върна ключовете. Тя остана с Том и Сара да пият още кафе, а аз реших да се върна в офиса, да прибера нещата си, да проведа няколко разговора, да изчистя багажника на малкото фиатче, което карах от години.

След като приключих със своите задачи, се обадих на Юлита.

— Имаме късмет. Провеждат аукцион утре вечер.

— Какво, в Чилиеджа ли?

— Да. Обадих им се. Ще участвам.

Разменихме още няколко думи. Не след дълго нежна мелодия и гласът на Рафаела Кара омагьосваха от радиото в колата ми. Тихата тъмнина на късната вечер ни посрещна във Флоренция. Като младеж живях няколко години с баба ми и дядо ми в Монтекатини Терме, съвсем наблизо. Познавах Флоренция, както и поддържах добри отношения с много от отдавнашните ми приятели. Един от тях държеше семеен хотел. Стаите ни бяха готови. Обсъдихме какво да правим на следващия ден. Том, Сара и Юлита щяха да се разходят. Дадох им списък с други стойностни галерии, с контакти с ценители на изкуството, с места, които нямаше да намерят в туристическите справочници. Макар и почти незначителен, имаше шанс някой да знае нещо. А аз щях да се подготвя за аукциона и да го посетя.

Двамата чужденци, водени от синекосата лудетина, поеха ентусиазирано към сърцето на Флоренция рано сутринта. Аз започнах деня си по-бавно. Първо с чаша кафе, после с чаша бяло вино в любим ресторант в компанията на още един отдавнашен приятел. После се размотах безцелно из паркове и булеварди. Сме-

них едно заведение с друго. Около седем се запътих към Чилиеджа. Познати улици и познати гледки бяха украсени с непознати магазинчета и непознати хора. Млад мъж в изискан костюм ме очакваше. Преведе ме през галерията към задната врата. Прекрасна дърворезба върху иначе невзрачно, обикновено черешово дърво. Слязох по стълбите. Надявах се да закъснея и успях. Нямах желание да любезнича с никого. Седнах на свободно място в задната част на залата.

Изложена в средата на високия подиум беше картина на Фрагонар. Невъзможно беше да объркаш почерка на французина. Същински празник на хедонизма. Всеки цвят, всеки тон носеше удоволствие за окото, дори рамката бе отрупана с безброй детайли, всеки от които можеше да впечатли. Това беше „Фонтанът на Любовта" - един от най-известните примери на пентименто в света, на дребна промяна в картината, която изменя всичко, съобщи водещата на търга. Историята беше интригуваща. На повърхността сега се виждаха двама влюбени, които гледат и тичат към разкошен фонтан. Фонтанът на Любовта. Благодарение на нова рентгенова технология в последните години е разкрит долният слой. В първата версия Фрагонар е нарисувал почти същата сцена. Двама влюбени тичат напред. Фонтанът си е на същото

то място, но те не гледат към него. Гледат един към друг, погълнати от безгранична обич. За

много критици именно първоначалният вариант е израз на гениален порив, а поправката му - огромна грешка, заключи жената отпред.

Творбата се продаде. Продадоха се и много други произведения, за които не исках и да мисля как са се озовали в Чилиеджа. Дойде ред на съвременното изкуство. Стигна се и до картината на Сара. Досущ като описаното от американката. Двама влюбени, одрали кожата на новите ми познати, насред лунен пейзаж, обсипан със слънчогледи и теменужки. Приличаше на сън. На нещо, което реалността не можеше да създаде. Казваше се „Лятна вечер 7".

Почна наддаването. Интересът не беше голям, предимно от по-младите колекционери. Имах повече увереност, повече опит. Ня-

колко глави се обърнаха дискретно назад и ме изгледаха, след като спечелих платното. Чудех се дали ме познават. Сигурно се ласкаех. Сигурно беше само любопитство от тяхна страна. Аукционът продължи. Изчаках още малко и излязох от залата. Мъжът, който ме беше посрещнал, седеше зад лъснато бюро. Поздрави ме вежливо, делово. Пръстите му затракаха по клавиатурата. Погледна в екрана на компютъра пред него.

— Честито. Вие сте новият собственик на

„Лятна вечер 7" - безизразно заяви.

Приключихме с формалностите. Разбрахме се да доставят картината в хотела по време на закуска. Благодарих му и се запътих навън. Исках да изпуша една цигара и да се прибера. Лунните лъчи се прокрадваха през редки, при-

зрачни облаци, стигаха до улиците и им придаваха злокобножълт, мистериозен оттенък. Мислех си за Том и Сара. Надявах се да се зарадват.

— Задръжте вратата! - чу се глас зад мен.

Задържах вратата.

— Вашите преводи на Джузепе Унгарети са ужасни, казвали ли са Ви го преди? - дамата грабна запалката от ръката ми, без да пита. - „Озарявам се от необятността"? Що за глупост? Не познавате ли родния си език!? Не чувате ли тези прекрасни звуци! М'илумино д'именсо - новата ми събеседничка поклати глава. Размаха запалената си цигара предизвикателно. Гледаше ме с укор.

— Преводите са опит да стигнеш по-близо до нещо, до някой момент, история, човек. Не са ограничени от нуждата за завършеност и окончателност. Както езиците се развиват, така и преводите са просто извадка на литературните разбирания в момента. Надявам се, че разбирате...

— Мария - представи ми се тя. - Купихте една от моите картини тази вечер.

Това беше неочаквана среща. Веднага пожелах да я подведа към разговор за „Лятна вечер 7", но трябваше да подходя внимателно.

— Тогава навярно ще се съгласите с мен, че е трудно да се улови настроението, виждането, ценностите на един автор, особено като знаете,

че разполагате с извадка от живота му, че той се е променил с времето?

— Това обяснява защо винаги превеждате Унгарети, сякаш най-интересното нещо в живота му са били двете световни войни. Въобще чели ли сте поемите за сина му?

Трудно се въздържах. Не бях превеждал нищо от творбите на великите поети от години, но се чувствах засегнат, сякаш се занимавах с това всеки ден. Мария успя да ме разгневи с няколко простички думи.

— Да се разходим? – предложих, опитвайки се запазя спокойствие.

Тръгнахме нанякъде. Преди да успея да я попитам за изкуството ѝ, тя продължи с инквизицията си.

— В едно интервю, ако не греша, беше преди доста години, казвате относно Монтале, че стиховете му са като кубчето на Рубик, само че нямат формата на кубчето на Рубик, а на прекрасна градина. Какво имахте предвид?

Трябваше да разбера коя беше тази необичайна жена.

— Поезията е като търсене на съкровище. Творецът ни дарява с вълшебна карта, която трябва да осмислим и подредим, за да можем да намерим разковничето, да стигнем до съкровището. Преводачът вижда начертаното, вижда пътищата, извървяни от автора. Трябва

да ги предаде по такъв начин, че читателите, които носят в себе си света на един чужд език, на една различна култура, ще пожелаят да се впуснат по следите на загадката.

Тя се изсмя в лицето ми.

— Предполагам, че не познавате творбите на Рицос? - поклатих глава. - Това е проблемът с повечето преводачи. Четат едни и същи книги, едни и същи автори. Задълбочават се в една сфера. Италианска литература. Римска. Това сте Вие и нищо повече. Ако четете същите произведения като всички, ще мислите това, което всички мислят. Казал го е един съвременен японски автор. Мураками.

— А знаете ли какво пита Джани Родари? - тази игра и аз я можех. - Какво става, ако хвърлиш камък в езеро? А какво се случва, ако хвърлиш дума в нечия глава?

— Коя дума искате да обсъдим?

— Сън.

Мария ме погледна изпитателно. После се загледа в сенките ни, танцуващи по тротоара, следеше как завесите от никотинов дим се разпадат във въздуха. Сякаш търсеше някакви знаци от тъмата около нас, които да ѝ разкрият точните думи.

— Вие преливате от една чаша в друга, за да могат да опитват различни хора. Аз... Хващам светулки в момента, в който присветват, и

ги показвам на всички.

— Значи не намирате нищо недостойно и осъдително в кражбата на сънища?

— Нима поетите намират нещо осъдително в кражбата на залез? На езеро? На жасмин?

Донякъде знаех, че няма смисъл да разисквам каквото и да е с един непремерен и невъздържан човек, който не осъзнава стойността на личното пространство, на интимния спомен, на несподелимото преживяване. Обаче в тялото ми имаше твърде много италианска кръв. Започнахме да спорим ожесточено. За права, закони, неприкосновеност на мечтите, за мястото на тайните.

— Изкуството Ви е богохулно! - изкрещях накрая.

— Ако се отнасяте с всичко сякаш е свято, не можете да се докоснете до нищо! - извика сивокосата ми събеседница в отговор.

Улиците, мостовете, трепкащите светлините на града изчезваха зад нас. Усещах, че нямаше да намеря логичен аргумент, с който да я убедя да спре заниманията си.

— Когато бях млад, бях влюбен в дъщерята на съседите. Всяко лято прекарвахме заедно в неспирни разговори. Тя ме разбираше напълно. По-късно стана актриса. Рядък талант, невъобразим потенциал. Беше заета, пътуваше постоянно... Още не беше истински оценена и

изведнъж изчезна. Някакво пътуване към Мароко, корабът потънал. Никой не разбра къде, какво точно... От години я сънувам. Един и същи сън. Седим заедно на един от хълмовете извън града. Говорим за нещо. Не знам за какво. Поглеждам я. Слънцето озарява лицето ѝ. Тя ме поглежда. И в този момент имам чувството, че тя прозира в душата ми. Че вижда същността ми. Че приема и приветства цялото ми същество. Преди да мога да се усмихна дори, се събуждам. Събуждам се в този празен, празен свят. И Вие мислите, че такива моменти могат да се продават? Че трябва да бъдат публично достояние?

Мария не отвърна веднага. Приближавахме към хотела.

— Не мислите ли, че е очарователно, че притежаваме думата празнота?

— Извинете?

— За Вас това е момент, пълен с чувства. За твореца е вдъхновение. За публиката може да бъде тайно писмо с шифър... Или както Вие казахте, карта към някакво съкровище. Малцина са тези, които се допират до истинското чувство. Ако трябва да крада сънищата на хората, за да могат да осъзнаят, че още са способни на чувства, ще продължа да го правя с надеждата и да могат да се замислят върху живота си. В който повече се впечатляват от една карти-

на, отколкото от истинските неща около тях. И не осъзнават колко време пропиляват. Заболи очи в компютри, телефони, правещи снимки на неща, които виждат единствено през обективите си, неща, които ги интересуват, само защото някой друг им е казал, че трябва да ги интересуват. Слушат една и съща музика, гледат едни и същи филми, четат едни и същи книги, ако четат въобще. Живеят един и същи живот, а очакват нещо невероятно, необикновено, различно. Търсят някаква връзка, някаква близост със света, а винаги бързат към следващата среща, следващия имейл, град, измислено приключение. Ако само чрез принудително вбесяване могат да се събудят от тази лудост, то нека бъде така. И ще знаете, че преводите Ви на Пасколи, колкото и да го обичате, са още понескопосани от тези на Унгарети. Единственото Ви попадение, единственият шедьовър последва същата съдба като прекрасната картина на Фрагонар тази вечер. Замазахте го с евтина боя, за да е част от някаква измислена хроника и стил. Вместо да оставите една грешка да бъде повод за разговор, вместо да отворите произведението към съвремието, Вие затикахте и Пасколи, и поемата му под праха на консервативни и архаични виждания.

Кипнах. Художничката не притежаваше никакви ценности, никакви морални устои, но аз

нямах намерение да правя компромис с моите. Пожелах ѝ лека вечер през зъби и забързах крачка. Не се обърнах назад. Не след дълго бях в стаята си. Взех си бърз душ и си легнах. Флоренция беше тиха. Луната клюмаше надолу. Обикновено заспивах бързо и дълбоко. Не и тази вечер. Въртях се наляво-надясно. Жадувах за утехата на съня, молех се да ме отведе някъде далеч от този изморителен ден.

Рано сутринта се събрахме с Том, Сара и Юлита. На масата ни за закуска вече ни очакваше „Лятна вечер 7". Разказах им за аукциона, но спестих подробностите около срещата с Мария. Двамата американци наистина бяха очаровани да придобият картината. Ала вече не бях сигурен защо.

— Господи - каза Том, - сега винаги ще можем да си спомняме този сън.

— Сякаш наистина сме били на лунна разходка - допълни Сара.

Не изказаха никаква радост или облекчение, че нещо, което би трябвало да е съкровено лично, е най-сетне в ръцете им. Като че ли бяха по-развълнувани от самото платно, от разни дребни детайли, наклонени стебла, далечни звезди. Юлита също беше очарована.

— Мислиш ли, че слънчогледово русо ще ми отива? - хилеше се племенничката ми.

Изпратих ги да стегнат багажите. Трябваше

да се връщаме към Рим, за предпочитане преди големите задръствания. Моят малък куфар

вече беше подреден. Слязох във фоайето да ги чакам. А там седеше Мария.

— Красотата идва от неочакваното. И ни поглежда, сякаш ние сме направили грешка - беше кроткият ѝ поздрав.

— Какво имате предвид сега?

— Че не четете Рицос - отвърна спокойно тя, почти с нотка веселост в гласа си. - Това е за Вас. Мисля, че имам нужда от почивка и размисъл, преди да продължа с изкуството си след тази картина.

— Подарявате ми... Ваша творба? - изумено попитах. Пред мен беше, да, несъмнено беше картина, макар и опакована, макар и да не мо-

жех да видя какво е нарисувано. - Какво, да не би това да е „Лятна вечер 8”?

— О, не. Не Ви я подарявам. Ще ми се отплатите някой ден - засмя се художничката. - И не знам, мислех си за „Празнота 1”, но някак не ѝ отива. Вие сте човекът с думите, помислете по въпроса.

Каза това, вирна глава и тръгна към изхода. Смехът ѝ отекна, разля се из фоайето за последен път и се изгуби в тишината. Скоро Том, Сара и Юли се приготвиха, натоварихме багажа и поехме към столицата. Споделихме приятна и безгрижна вечеря. Разделихме се, доволни от успешния завършек на цялата тази налудничава история.

Иска ми се да кажа, че бях забравил за картината, че минаха дни, преди да се сетя да погледна под опаковката, че не ме гложде ше

любопитство към творението на онази чудновата жена. Веднага щом се прибрах вкъщи, в първия миг на усамотение, разкъсах хартията. От платното ме гледаше моята първа любов. Усмихната и озарена от слънцето.

Оттогава всичко се промени. Опитах се да минавам с безразличие и отегчение между редиците вечно замръзнали в задръствания коли на Рим както преди. Опитах се да прехвърлям лист подир лист правни и медицински документи за превод. Пред мен имаше само едно решение, което можеше да ми помогне да избегна лудостта. Оттеглих се от работата в офиса. Напълних малкия си куфар още веднъж. На задната седалка на колата сложих портрета.

Пристигнах в семейната къща в Монтекатини. Разчистих старото си бюро. Избърсах прах от закачените в рамка оригинали на поеми на Катул, които бях придобил преди много, много години от малката галерия на мой приятел във Флоренция. Отворих прозорците. Седнах.

Може би все пак трябваше да си опитам късмета с Рицос. Може би беше време отново да

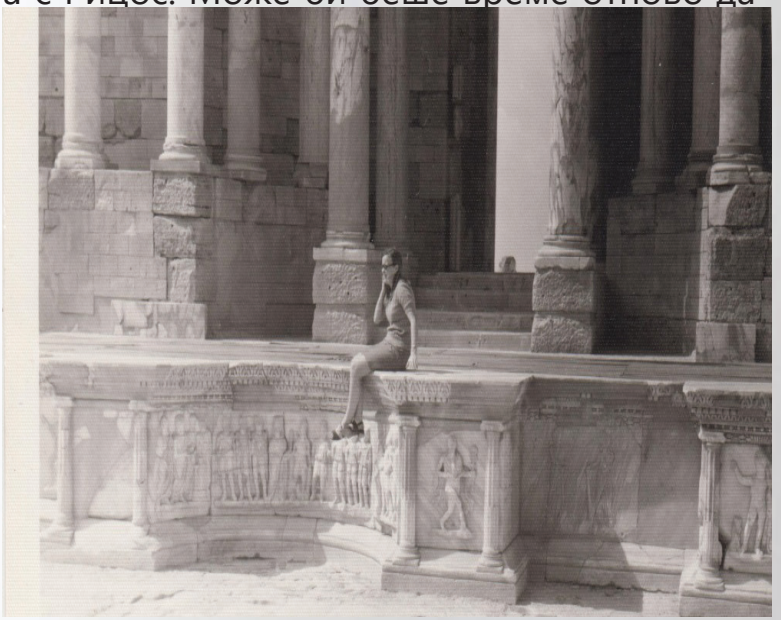

погледна към Пасколи. Облаците бяха изчезнали от небето като внезапно дръпнати кулиси. Вятърът се спускаше измежду дърветата, протягаше ръце и докосваше хилядите крехки зелени тайни на гората. Скоро щеше да достигне до хълмовете, да се снижи към полетата, да се разходи между къщите и хората. Есента идваше. Започнах да пиша.

СТЕФАНИЯ

Стефания бързаше в лятната утрин. Работното ѝ време започваше в седем, но тя винаги отиваше двайсетина минути по-рано. Така отваряше навреме и за най-ранобудните пътници, които бързаха за първия автобус за града. Те го знаеха и винаги минаваха през магазина кой за закуска, кой за цигари, кой за нещо друго. Пътят ѝ минаваше покрай шивашкия цех, в който работеше преди. Беше пуст и тъмен. Машините бяха спрели преди година и всички ши-

вачки като Стефания останаха без работа. Тогава тя отърча плачешком да си каже болката на

Катя – дъщерята на брат ѝ, която работеше в близкия магазин, а тя я посрещна с кутия бонбони и ѝ каза, че отива да учи в София. Нямаше време да плаче – помоли собственика на магазина да я вземе на мястото на племенницата ѝ. Той помълча два-три дни, пък склони. И без това я заместваше, докато Катя ходеше по изпити и знаеше всичко къде е. А тя като изпрати племенницата си, се хвана и изчисти магазина основно. Собственикът викна майстор да освежи стените и тавана му, даже смени прозорците и вратата. Преподредиха вътре всичко и намериха място и за още няколко малки кръгли масички с по два-три стола. Хем старците имаше къде да поседнат да починат, хем младите

къде да си изпият бирата. Сложиха и няколко кашпи пред входа му и Стефания насади в тях любимите си цветя.

Магазинът беше станал за Стефания втори дом и тя го кипреше като такъв. Тук минаваше половината от деня ѝ и се срещаше с много хора, тъй като това беше най-зареденият и най-посещаван магазин в селището. Всъщност Дюлково отдавна не беше вече село, а квартал на областния град, но хората малко се вълнуваха от това. Те се познаваха от деца, познаваха се всички в селото и пазаруването и общуването се смесваха и преплитаха. Много често се случваше сутрин някой, чакайки автобуса за града, да влезе и да каже:

— Фане, дай ми една кутия цигари и едно кисело мляко. – Беше жена на средна възраст, чиновничка в града. – И като мине днес кметът, му кажи, че до нас пак се е пукнала една тръба и тече като река. Да вика когото трябва.

— Ето цигарите, ето и млякото. За закуска ли е?

— Не, чак за обяд. Пак съм на една диета. Пуста суета, ама нейсе. Хайде, лек ти ден!

И Стефания пожелаваше лек ден и си записваше какво да каже на кмета. А и той не закъсняваше с неговото: „Добро утро! Как е Стефания? Две кутии цигари за властта". Тя се смееше на шегите на Киро, с когото беше седя-

ла на един чин в училище – от първи до осми клас, но не пропускаше да му каже кой какво съобщение е оставил в магазина за него. Минаваше му шегаджийската вълна, защото повечето съобщения бяха свързани със сериозни проблеми, които като кмет на селото трябваше да решава. И той понякога оставяше съобщения от рода на: „Иван от горната махала да не паркира повече колата си пред съседите, а да я оставя пред дома си. Всички го знаем, че е пинтия, ама чак пък толкоз...", „Кольо Бавареца много да внимава какви ги пее посред нощ и да си затваря после прозореца, че развращава децата на махалата". А имаше и такива: „Благодарство на всички жени от селото за хубавата идея да се изчисти пред всяка къща, да се направят градинки и да се насадят цветя", „Браво на Петьо Стоилов! Пак е републикански шампион и е прославил Дюлково.", „Минах край Янина чешма до реката и видях, че сте я изчистили. Знам ви кои сте. Кметът ви черпи и тримата по една бира при Стефания. Пък Киро ви черпи по още две". Но тази сутрин Киро имаше друго важно съобщение:

— Стефе, тия новите заселници в бай Мирчовата къща идват ли да пазаруват тук?

— Всеки ден – каза Стефания.

— Тогава да им оставя едно съобщение. Пиши. „Кметът на Дюлково се радва, че нови

добри хора са се заселили при нас. Разбрах каква помощ сте оказали онази вечер на родилката Мирослава и че сте я закарали в града преди да дойде линейката. Благодарство от Кметството! Той иска, в удобно за вас време и място, да се срещнем."

— Киро, трябва да ме назначиш за секретарка и да съвместявам двете длъжности.

— Съгласен, Стефо, само да ми отворят от общината щат. Засега ще изпълняваш длъжността на обществени начала – се шегуваше кметът Киро и ѝ пожелаваше лек ден!

От отварянето на магазина до обяд минаваха и всички дистрибутори, които зареждаха магазина. Най-напред зареждаха хляба.

— Добро утро, Стефке, носим заявката плюс три отгоре – за тебе, за двете деца и бабата. Дано им стигат два.

— Стигат им, а и аз мога спокойно да им дам моя.

— Шефът е наредил винаги да им оставяме по два хляба – поне това да им е осигурено – говореше за децата и майката на техен колега, наскоро загинал с жена си при катастрофа. – Не знаем как са, посъвзеха ли се?

— Как се съвзема след такова нещо? Но баба Еленка се държи заради децата. „Няма да се дам – казва - докато децата не израснат и не си стъпят на краката."

След доставчика на хляб минаваше и този на мляко, сирена и колбаси. Той бе нов и с него говореха само за заявката, а и вече започваха да идват първите клиенти. Винаги първа пристигаше Келешката Гина. Тя живееше на две крачки от магазина и понякога идваше по няколко пъти на ден. Прякорът ѝ Келешката идваше от фамилията ѝ – Келешева, но изцяло покриваше и много от чертите на характера ѝ.

— Добро утро, Фано! Минаха ли вече за хляба и млякото? – питаше баба Гина, за да става приказка, а не че не ги беше видяла и проследила.

— Минаха, лельо Гинче. Какво ще искаш? – питаше я, но и знаеше, защото възрастната жена винаги пазаруваше едни и същи неща в едни и същи количества. Тя живееше в съседната голяма къща сама с мъжа си, защото децата им така и не се върнаха на село, а останаха в близкия град.

— И кмета видях да минава – каза Гина.

— А, той минава всяка сутрин.

— Нещо ново? – питаше с любопитство Гина.

— Какво ново?! – се дразнеше Стефания, че клиентката ѝ се опитва да измъкне някоя клюка.

— Ами тия новите в Мирчовата къща, какво

се чува за тях? Какви са?

— Как какви? Хора. Най-обикновени хора – продължи да се дразни Стефания от любопитството ѝ.

— Тука ли пазаруват?

— Да.

— Какво пазаруват? Алкохол, цигари, жижи-бижи? – Гина минаваше всякакви граници и Стефания троснато ѝ рече:

— Абе какви са тия въпроси? Пазаруват каквото и ти.

— Е, чак пък каквото и аз. Сигурно поне цигари си купуват.

— Не. Цигари не купуват.

— Ами може от града да си ги взимат. Били само две жени – майка и дъщеря. Ама май и някакъв се въртял около тях.

— Друго ще искаш ли? – попита троснато Стефания и Гина веднага си го преведе наум като: „Хайде, омитай се! Стига си дрънкала!".

— Ами хайде, лек ден и доскоро! – каза Гина и дори ѝ се счу, че Стефания ѝ рече: „Ха дано да не е толкова доскоро", но тя само ѝ се усмихваше и забърсваше щанда, както по навик правеше след всеки клиент.

Тъкмо си правеше кафе, когато видя синът ѝ да слиза от колата. Бил е нощна смяна в болницата и е решил да си дойде до вкъщи – хем да се видят, хем да си почине на тишина и чист

въздух, си мислеше Стефания. Той беше завършил медицина преди четири години в близкия град, после ходи на специализация в чужбина и сега работеше в университетската болница. Доскоро живееше у тях на село и пътуваше до града. Разстоянието беше шест километра и момчето ѝ от ученическите си години беше свикнало да изминава това разстояние всекидневно – най-напред с рейса, а после – с колата си. Но от няколко месеца живееше в града, защото имаше сериозна връзка и бяха решили да живеят заедно. Стефания отдавна познаваше момичето, но не го харесваше. Синът ѝ знаеше това, но смяташе, че майка му не я познава достатъчно и затова не я харесва и че животът си е негов и той сам трябва да избира с кого да живее и с кого да създаде семейство. Но не можеше да изрече това пред майка си, защото знаеше колко големи са били жертвите и компромисите, които тя бе направила заради него. И обикновено избягваше разговора. Но сега вече трябваше да го проведат.

— Тъкмо съм направила кафе – каза Стефания вместо поздрав.

— Много ще ми е необходимо едно голямо силно кафе, при това направено от тебе.

— От нощно дежурство ли си?

— Да, майко. Но имам да ти съобщя една хубава новина и затова минах преди да се при-

бера вкъщи.

— Тъкмо ще се наспиш на тишина и чист въздух – изрече вече на глас предположението си Стефания.

— Не, ще бързам да се прибирам вкъщи. Но първо новината – чакаме бебе с Ева и исках веднага да ти го съобщя. – Ева беше приятелката му, която тя не харесваше, но бебето вече променяше всичко. А и тя никога директно не изрече пред сина си, че не я харесва. Прегърна го.

— Много хубава новина ми съобщаваш, сине! – разплакана от радост и вълнение едва успя да каже Стефания. – Много съм щастлива! Кога го чакаме? – попита вече тя.

— След 5 месеца. И аз съм много щастлив, майко!

— Трябва да помислим и за сватба.

— Ние с Ева не бързаме със сватбата. Но ще помислим, за да сме с една фамилия всички и за да избегнем административните затруднения. Мислим само да подпишем в тесен кръг. Дано това не те натъжава, защото знам, че мечтаеше за голяма сватба, но ние ще си спестим това изживяване.

— Важно е ти какво искаш, сине, и да сте щастливи с Ева – признаваше Стефания, разделяйки се с мечтата да вдигне голяма сватба на сина си. Всъщност той не знаеше, че тя се

раздели с тази мечта, още когато баща му, под предлог, че отива да работи в чужбина, ги напусна. Той не знаеше, че ги е напуснал, защото, когато няколко пъти се върна в България, си идваше в тяхната къща. Усещаше хладина между двамата си родители и виждаше, че вече имат различни спални, но нямаше как да ги пита, а и те се държаха сякаш нищо не се е случило. Стефания не беше сигурна дали след негласната им раздяла съпругът ѝ щеше да се върне за сватбата на сина им и затова вече не мечтаеше за голяма сватба. Искаше ѝ се поне хората да не разберат, а това на такова събитие как да го скриеш.

— Е, аз ще вървя, майко. Благодаря за кафето! Ще кажеш ли на баба? Решил съм в неделя да дойдем с Ева и да ви я представя официално. Хубаво щеше да е и татко да си е тука, но не знам какви са му плановете.

— Чували ли сте се? – попита Стефания.

— Аха, преди половин година, за Коледа.

— Ще ви чакаме в неделя, сине – каза закахърена Стефания и реши, като изпрати сина си, да се обади на баща му.

Но когато го изпращаше, видя че идват клиенти и се зае да ги обслужва. Реши да изчака свекърва си, да ѝ каже за бебето и тогава двете да му се обадят. Те живееха заедно след неговото заминаване, но лятото свекърва ѝ живее-

ше в нейната си къща, за да може да си гледа градината. В началото опитваха сутрин да ходи и вечер да се връща, но градината беше голяма и искаше много грижи. Част от продукцията продаваха в магазина, а останалото отиваше в друг по-голям магазин в града. Свекърва ѝ идваше обикновено до магазина преди 11 часа, докато не е напекло яко слънцето, но сега нещо се бавеше. Стефания поглежда, поглежда и реши да ѝ позвъни:

— Какво става, майко, та се бавиш?

— Стефче, идвам. Като дойда ще разказвам.

Още не беше затворила, когато Йоката надникна в магазина и както винаги се майтапеше.

— Две бири и оркестърът да свири! Стефанко, как сме?

— Бива. Наистина ли бира или...

— Никаква бира! С бирите приключихме за този живот – и занарежда редовните ежедневни покупки. Наскоро беше изкарал лек инфаркт, възстановяваше се и отменяше жена си в ежедневното пазаруване. – Стефе, Петко обажда ли се? Няма ли да си идва това лято?

Петко беше съпругът ѝ. Хората в селото го тачеха и все питаха за него, а тя се чудеше понякога какво да казва.

— Чакаме го да си дойде. Ама кога – не се знае. Нали го знаеш – той е по изненадите.

— Много здраве като се чуете, а като си дойде, искам да го видя. О, ето я и баба Минка. И Келешката след нея.

Баба Минка беше свекърва ѝ. Така се беше завтекла, че даже не беше забелязала, че Келешката Гина върви по петите ѝ.

— Стефче, идвам с голяма новина...

— Чакай, мамо, да обслужа леля Гина и тогава ми казвай.

— О, аз ще ви изчакам – каза Гина и зачака новината.

— Не. Аз първо ще си свърша работата и тогава ще си говорим със свекърва ми – каза Стефания и продължи – Какво ще обичаш, лельо Гинче?

Келешката се засуети, поиска една минерална вода и едно кисело мляко, плати сърдито и тръгна. И чак тогава Стефания се усмихна и каза:

— Веселин мина сутринта. Чакат бебе!

— О, каква хубава новина! Ще си имам правнуче!

— Да, майко. Не харесвам Ева, но мен кой ме пита. А и вече няма място за харесване и нехаресване.

— И аз не те харесвах на времето, но Петко като те доведе и като заживяхме заедно, те опознах и... е, та до днес сме си двете. Та даже и без Петко.

— Трябва да му се обадим. Ти чула ли си го скоро? – попита напрегнато Стефания и се страхуваше от отговора ѝ.

— Снощи говорихме. Това пък е моята новина – Петко си идва. Завинаги. Останал там без работа. Търсил, търсил и вече се е стегнал да си идва... Абе, тръгнал е вече. Утре, други ден... Да го чакаме. Който го чака, де.

— Майко, не ме упреквай...

— Никога не съм те упреквала! – каза свекърва ѝ – Аз упреквам моето си... Петнайсет години и повече е по света... Ти много издържа даже. Ако беше някоя, досега да го е зарязала...

— Не можех, майко, заради Веско. Той дори още не знае.

— А, не знае – нали ви вижда как мълчите.

— Петко винаги е бил мълчалив. Веско смята, че аз се сърдя, че не е тук, а работи в чужбина и затова и аз мълча.

— Той смята да говори с тебе и ако нямаш против, да си дойде у вас. Иначе щял да се върне при мене в бащината си къща.

— Добре. Ще говорим! Баба и дядо ще ставаме! Няма място за отстъпване! В неделя Веселин ще доведе Ева да ни я представи – каза Стефания. – Каза да ти кажа за бебето, а и да ти кажа и ти да дойдеш в неделя. Ако Петко си дойде дотогава, ще говоря с него и ще ги посрещнем като семейство!

— Така те искам, дъще! – каза разплакана баба Минка, взе си покупките и тръгна.

Стефания се зарадва вътре в себе си. Тя още обичаше Петко. Нямаше друг мъж в живота ѝ. Знаеше, че и той я обича, но раздялата си беше казала думата. Вълнуваше се както навремето, когато се запознаха. Веднъж като се връщаше от града пеша, той спря мотора си и я попита: „Ще се качиш ли?". Познаваха се, но Петко беше по-голям от нея шест години и никога не я беше заговарял дотогава. Тя се поколеба, но се качи на мотора. Докато стигнат до селото, душата ѝ щеше да изскочи от вълнение.

Петко беше хубавец, хрисимо момче. Всички момичета го харесваха. Но той избра Стефания и като завърши тя гимназията, се ожениха. Дълго бяха щастливи, но дойдоха трудни времена. Останаха без работа. Тя започна в шивашкия цех, а той тръгна да търси работа навън. Намираше, работеше, връщаше се и пак наново заминаваше. Живееше с някакво чувство на вина, че като мъж не може да си гледа семейството и къщата. Стефания се опита да му обясни, че тя разбира колко са трудни времената, но Петко си имаше свое разбиране за нещата. Не можеха да говорят, защото той не приемаше разговори в тази посока. И така постепенно се отдалечиха. В началото поне им се обаждаше редовно по телефона и си идва-

ше. После разреди обажданията и идването в България. Не се бяха чували вече година, а последно си беше идвал преди две. Но последния път, като тръгваше, малко колебливо ѝ каза, че вече не му се тръгва и иска да се върне завинаги. Тя тогава нищо не му отговори, макар че повече от него искаше да си е в къщи – поне да не се занимава с мъжката работа по градината и имота им.

Целия следобед прави планове как ще изчисти и подреди къщата. До неделя искаше всичко да свети. И за децата, и за Петко. Минаваха доставчици. Минаваха и хора от селото за всекидневните покупки. Като наближи вечерта, започнаха да идват и клиентите за бирата.

— Стефке, каква имаш студена? – даже пропускаха думата бира, но тя разбираше, че за нея питат. Имаше и други, които идваха за бира, но бяха тайни обожатели. И уж питаха за Петко, пък понякога довършваха разговора в съвсем друга посока.

— Няма цял живот да го чакаш. Още къде си... – но Стефания не подхващаше такива разговори и обикновено питаше:

— Колко ще искаш от студената?

Някои се цупеха, но тя никога не скъсяваше дистанцията и много бързо връщаше разговора към бирата и цигарите. Работеше в магазина, за да си изкарва хляба и не беше длъжна да

слуша такива разсъждения и въпроси.

Тази вечер затвори навреме и бързешком се прибра в къщи. Вечеря надве-натри и започна голямото чистене и подреждане. Започна от най-горния етаж. Той беше на Веско. Там всичко беше подновено и обзаведено с най-нови мебели. Мина набързо с прахосмукачката, избърса праха и проветри навсякъде. Докато почиваше, изгледа сериала, който вървеше вече втора година. Като свърши поредният епизод, започна да чисти и на втория етаж, където бяха спалните – на нея и на Петко. Като подновиха мебелите на етажа на Веселин, старите оттам свалиха на този етаж. А мебелите от този етаж отидоха на първия. И така навсякъде всичко беше подновено. Чистеше и си мислеше, че вече от малко се изморява. Навремето цялата къща изчистваше и оправяше и после се стягаше и отиваха с Петко, а по-късно с Веско, в близкия областен град на покупки. И като се върнеха, готвеше до среднощ. На сутринта ставаше и отиваше първа смяна на работа в цеха. Но сега вече не можеше да издържи на това темпо. Привърши с чистенето и разтребването на втория етаж и си легна. Най-долния етаж и двора остави за следващите дни.

Легна, но не можеше да заспи. Мислеше си за бебето, което чакаха синът ѝ и приятелката му. Мислеше си и за тях. Започваше да харесва

Ева – щом синът ѝ я обича, значи няма как да не е добър човек. И тя, като я опознае с времето, ще започне да я харесва. И свекърва ѝ, баба Минка, не я бе харесвала, докато не започнали да живеят заедно и не я опознала. Как ли е изглеждала Стефания в очите на горката жена. А сега от години са заедно и минаха през какво ли не. И днес пак тя ѝ каза за Петко и настоява да се съберат. Какво ли искаше да ѝ каже Петко и дали могат да заживеят отново заедно? И дали щяха да си върнат предишните отношения или само щяха да живеят в една къща, да не са разделени за пред хората? Тези тревоги и въпроси гонеха съня ѝ, но скоро умората надделя и тя заспа.

Следващите дни минаха в приготовления за окончателното връщане на Петко и посрещането на Ева и Веселин в неделя. Стефания се оживи. Започна да осъзнава смисъла на постоянно присъстващата в съзнанието ѝ мисъл: „Ще ставам баба". Взе да прави планове как ще ходят с Петко да го виждат в града, а после като порасне, ще го оставят при тях на село да го гледат. Дядо му ще му направи люлка под чардака, а тя ще му подреди детска стая на втория етаж, да е близо до тях. Свекърва ѝ вече идваше и преди обед, и следобед в магазина. Изчистиха и подредиха и нейната къща. Позарязаха малко голямата градина, но щяха да

наваксат след това. А и Петко нали щеше да се върне и щеше да им помага за градината.

Петко наистина се върна след три дни. Беше петък и оставаха само два дни до неделята. Беше казала на Веско, че и баща му ще си дойде за представянето на Ева и той видимо се зарадва: „Е, значи ще сме всички". Питаше го за сватовете, но той смяташе, че е още рано. „Ние не бързаме с Ева. И това ще стане, но по-нататък".

Беше вече петък и постоянно минаваха коли, които зареждаха магазина за предстоящите почивни дни – в събота имаше много клиенти – и от тези, които постоянно живееха в селото, и от виладжиите, които идваха само за съботата и неделята. В късния следобед пред магазина спря кола и от нея слезе свекърва ѝ. Влезе в магазина, кимна ѝ да види кой иде с нея и набързо нареди какви покупки ще прави. Не си говореха, а чакаха да влезе Петко. Но той се бавеше.

— Какво става, майко? – нервно попита Стефания.

— Малко пийна с вуйчо си и комшията и каза, че не иска така да разговаряте...

— Здравей, Стефче! – ги прекъсна Петко.

— Здравей и добре си дошъл!

— Дано да съм добре дошъл. Но като „поизветрея", ще мина довечера да поговорим.

— Можем и сега и тука... – каза бързо тя, но Петко я прекъсна.

— Нали знаеш, че сериозните разговори винаги ги водя на трезво. Ще мина след осем. Да си нося ли и багажа?

София кимна утвърдително и ги изпрати до колата. Такъв си беше. На три дни две изречения казваше. Но и никога думата си назад не връщаше. Това малко я притесни, но пък той сам предложи да поговорят, дори и багажа си искаше да носи. Но до осем имаше няколко часа, си каза и тръгна да подрежда в магазина. Когато нямаше хора, Стефания използваше времето си да зарежда рафтовете със стока и да ги подрежда. В магазина се предлагаха както хранителни стоки, така и стоки за домашни потреби. Имаше и други, които се търсеха и не се предлагаха в по-малките магазинчета в селото – батерии, чанти, чорапи, хавлии, дребен селскостопански инвентар – мотики, брадвички, чукове, както и някои дребни строителни материали – бои, лепила, гипс и други. И всички тия неща тя периодично подреждаше и допълваше от склада. Но Келешката Гина пак се беше сетила нещо и Стефания, като я видя, се прибра зад щанда.

— Стори ми се, че Мина и Петко бяха тука преди малко – подхвърли Гина.

— Не ти се е сторило. Наистина бяха – отвър-

на ѝ спокойно и зачака следващите въпроси.

— Кога си е дошъл Петко?

— Тази сутрин.

— Ами защо не у вас, ами при Гина се е отбил? – продължаваше да любопитства Келешката.

— Ами напът му е. Пък да види и вуйчо си и другите от махалата. А и аз съм и на работа. Довечера ще си дойде вкъщи – като мога да го посрещна. Защо да бърза – вече си е дошъл окончателно – каза спокойно Стефания и зачака новите ѝ въпроси.

— Е, харно. Щом е така. То по чужбина хубаво, хубаво, но до време.

— Ще видим, лельо Гинче. Време много, само ще си покаже.

Гина искаше да пита и други неща, но разбра, че няма да измъкне нищо повече, взе покупките си и заситни към вратата. Обърна се, сети се нещо, но не се върна. Помисли си, че ако много ѝ дотрябва, пак ще дойде, пък може и да се засече с някого. Летни дни дълги – бавно минават. Пък и освен в градината и да дойде до магазина, къде другаде да идеше.

Когато вечерта се прибираше от магазина, отдалече видя колата на Петко пред къщата им. Мислеше, че я чака в двора, но като влезе, видя, че вече е пренесъл багажа си горе и се е разшетал в кухнята. Не можеше да повярва. И като млад не беше шетал така. „Какво се е слу-

чило?", се питаше.

— Още веднъж добре си дошъл вкъщи! – каза Стефания и се отпусна уморена на един стол.

— Един малък подарък! – каза Петко и ѝ подаде една неголяма кутийка с лъскава опаковка и панделка. Стефания я взе. Отвърза панделката и много внимателно отви опаковката. Така разопакована кутията изглеждаше още по-внушителна.

— Какво е това? – попита объркана тя.

— Моят сватбен подарък! – каза Петко и тя си помисли, че става въпрос за сватбата на Веселин и Ева.

— Те не искат да правят сватба. Ще подпишат в тесен кръг.

— За кого говориш?

— Как за кого – за децата, за Веско... – му се сопна Стефания.

— Това е моят сватбен подарък за теб, Стефания. Навремето се оженихме набързо. Голяма сватба вдигнахме и парите отидоха за нея. Пък и тогава само граждански брак сключихме. Такова беше времето. Не можах да ти подаря каквото исках. Когато преди три дни ми се обади Веско и ми каза, че ще ставаме баба и дядо, веднага стегнах багажа. И без това от половин година бях без работа. Реших, че се прибирам окончателно. И от две години се каня да ти купя

това бижу и да поискам отново ръката ти.

Стефания го гледаше и вече на нищо не вярваше – нито на очите си, нито на ушите си, на нищо. Толкова думи изречени от Петко! Може би са се събрали за всичките години, в които го нямаше. Усещаше, че и той се вълнува. Може би затова говореше толкова много, а и говореше неща, които друг път не го беше чувала да казва. И тогава си спомни, че бижуто приличаше на едно друго, което тя беше харесала навремето, преди сватбата им, в едно списание. Тогава такива неща нямаше по магазините. Явно и Петко го беше запомнил. Тогава той само ѝ каза: „Е, голяма работа. Някакво колие. Дрънкулка! За какво ти е?... – но като видя как се натъжи младата му жена, каза вече много сериозно: – Но все някога ще ти го купя, да знаеш". Беше забравила тези негови думи. И той се правеше, че не ги помни.

— Ти откога знаеш за бебето? – попита Стефания.

И Петко заразказва как му се обадил Веселин. Как не спал цяла нощ. Как се обадил на майка си и какво ѝ заръчал да ѝ каже. И как веднага си тръгнал за България. Разказваше ѝ какво ново изживяване било за него да знае, че синът му чака дете и че ще става дядо. Стефания го слушаше насълзена и не знаеше какво да каже. Хем си говореха един срещу друг на

масата в семейната им къща, хем бяха по-далече един от друг от времето, в което тя се качи за първи път на мотора му. И сега този сватбен подарък, с който искаше отново ръката ѝ. Те никога не си бяха казали, че се разделят. Мълчаливо се бяха отдалечили с неговото заминаване в чужбина. После той си направи спалня в другата стая, като си дойде за един месец през първото му лятно завръщане. И така вече почти петнайсет години.

— Не знам, Петко, какво да ти кажа.

— Кажи благодаря. И дай да се венчаем в църква! Не искаш ли?

— Искам, но всичко ми дойде малко изведнъж. Ти все мълчеше. А сега толкова думи и сватбен подарък...

— Ако си имаш друг, ще те разбера...

— Нямам нищо! Това пък откъде ти дойде на ума? – попита възмутена Стефания.

— Човещина е. Мен ме няма вече толкова години...

— За мен през тия години времето беше спряло. И сега, за да тръгне наново, ми трябва време, Петко. Приемам сватбения ти подарък и ти давам отново ръката си. В неделя ще посрещнем младите като семейство, като истински щастливи баба и дядо. Сега ще идем и аз да те „поискам" от майка ти, та и нейното сърце да се отпусне след толкова години. И като се вър-

нем, ще застеля с нови чаршафи спалнята ти. И нека бъде каквото Бог е решил.

Баба Минка тъкмо се канеше да си ляга, когато колата спря пред входа на старата къща. Разтърча се да ги посреща, но те я спряха. Смя се Стефания като рече: „Майко, даваш ли ми Петко отново за съпруг, докато смъртта ни раздели?". И те се смяха, но тъга имаше и у двамата. А като ги изпрати, си поплака и пак нареждаше на починалия си мъж: „Георге, внучето събра, още преди да се роди, нашите. Върна се Петко. Каза ми, като си дойде, че е завинаги. Отиде до Стефка, говорили и тъкмо да си легна, идат. Хайде, майко, ми вика, давай ми пак Петко за съпруг! И вече докато смъртта ни раздели. Е, дадох го, то се разбира. И те ще са като нас. И след смъртта живият ще разказва на мъртвия какво се случва под слънцето..." Дълго нарежда баба Минка и така заспа, приседнала на леглото. А дядо Георги цяла нощ подскача от радост на небето от това, което му беше разказала.

Като се върнаха вкъщи, Стефания и Петко дълго си говориха за младите, за бебето и за сватбата на младите. Не може без сватба, пък като искат, нека да не е голяма. Но да има сватба. И църковен брак да сключат, и светска церемония да си направят. Стефания му разказваше за сватбата на племенницата си и си мислеха да им предложат и те да я направят в

някой комплекс на морето или пък някъде другаде. Където си решат младите.

— Пък ние ще се венчаем в Рилския манастир или в Бачково – връщаше към тях разговора Петко.

— А, чак там ли ще ходим. Да ни венчае попа в църквата в селото... – настоя Стефания.

— А, на село – не. Искам да е голяма църква и истинска венчавка. Като ни види отец Стефан, първо ще ни се хили два часа и после за половин минута ще ни претупа. Ще идем или в града, или в Бачково. Ти да не се отметнеш? Защо ходихме по нощите да ме искаш от мама? – се шегуваше Петко.

— Стана късно. Да лягаме. Аз ставам много рано за работа – каза Стефания и тръгна да вземе чаршафи за неговата спалня.

— Недей да приготвяш другата спалня,... че стана много късно...

— Както кажеш – се смееше Стефка.

На сутринта стана и се приготви бързо за работа. Хапна надве-натри и приготви закуска за мъжа си. Остави му бележка какво да напазарува за неделя и забърза към магазина. Много ѝ харесваха летните утра с хладината им и големия слънчев изгрев, който се подаваше зад близкия планински връх. През зимата това не можеше да го види, но лятото му се наслаждаваше всяка сутрин, докато вървеше

към работата си. Срещаше подранили хора от селото, поздравяваше ги и им се усмихваше. Като стигна до магазина, видя, че я чакат няколко от пътниците за ранния автобус за града. Бързо ги обслужи. После мина кметът, взе цигарите за властта и прати поздрави на Петко. И му остави съобщение: „Върнал си се. Да се представиш на властта. Да почерпиш. И за кум ставам. Студената бира от мене, от тебе мезето". Като дойде Петко да пазарува за неделя, дълго се смя на съобщението му и закачката. После извади листа с покупките, който му беше написала Стефания и зачете на висок глас. Тя се смееше и му подаваше стоката. Даде му касова бележка и зачака. Петко най-напред на шега предложи да плати с карта, а после извади пари и плати в брой. Стефания му беше оставила и пари, защото не знаеше какво има в себе си, а и в селото нямаше откъде да изтегли. Помогна му да пренесат всичко в колата и се върна да отговори на въпросите на Келешката Гина за какво се стягат. Денят ѝ мина бързо и още преди седем вечерта се запригответя да си ходи по-рано вкъщи. Докато се прибираше, си мислеше колко е различно като да има кой да те чака вкъщи и си прехвърляше всичко, което трябваше да приготвят с Петко за гостуването на младите. Вече беше казала на сина си, че ще ги посрещнат семейно с баща му, а той попита

дали се е сетила да покани и баба му. „Нали казах, че ще ви посрещнем семейно. Как без баба ти?"– го навика Стефания.

В ранното неделно утро и тримата шетаха в голямата къща. Баба Минка беше пристигнала още преди да станат. Беше донесла и закуска, а те се чудеха кога е сколасала с всичко. Тя се смееше и изобщо не отговаряше на такива въпроси.

Веселин и Ева пристигнаха малко преди обяд. Ева беше колежка на сина им, познаваха се още от студентско време, но връзката им беше започнала чак когато започнаха да работят в университетската болница. Тя беше от стара лекарска фамилия и това много беше помогнало в кариерата ѝ – младата жена беше изключително амбициозна и вече преподаваше на студенти. Веселин я беше довел да я представи официално на родителите си. Ева носеше букет за Стефания и малко се смути, когато видя каква цветна градина има пред къщата им. Основна тема на разговорите им беше бебето, което чакат. За сватбата казваха, че е рано още да се говори, а също и че те сами ще си я организират. Родителите им се спогледаха, но разбраха, че младите не се шегуват. Баба Минка се опита да внесе смут като каза, че то каква сватба ще е като ще са в толкова тесен семеен кръг и че тя иска да играе хоро на

селския мегдан, но разбра, че тази шега няма да повлияе на решението им. Изпратиха ги в късния следобед и раздигнаха всичко.

— Видяхме снахата, разбрахме всичко за сватбата и внучето и сега е време да започнем да организираме ежедневието си – каза Петко и зачака реакцията на двете жени.

— Е, кой не се е организирал още, да се организира. Ние със Стефка си знаем – тя в магазина, аз в градините. Но много ми идва. Та не е лошо да идваш и да ми помагаш. Даже най-добре ти да ги гледаш, а аз да ти помагам.

— И аз няма да откажа помощ за магазина, особено вечер.

— Е, вече не съм безработен тогава. Като ви гледам, няма какво да правя планове – двете ми делегирахте права и ми запълнихте времето...

— И Стефчето след пет месеца ще тича между града и тука. Като я гледам тая Ева как се превзема, май на третия месец ще се върне на работа – каза с упрек баба Минка.

— Стига, майко, добро е момичето – се опита да я защити Стефания.

— Преди друго приказваше, ама нейсе – ѝ припомняше свекърва ѝ.

— Ама то и ти не харесваше Стефания, като ти казах, че ще ти я водя за снаха – се опита да отклони Петко разговора в друга посока.

— Минали работи, сине. Даже и ти се върна, и като гледам, и за мен имате спалня тука. Аз съм вече на възраст и е време да ме прибереш при снахата и да не ме питаш дали я харесвам. Аз да си гледам цветната градинка, а ти да се захванеш сериозно с двете градини.

На сутринта Стефания пак отвори магазина по-рано. И още не бяха минали Келешката Гина и кметът, когато свекърва ѝ дотърча.

— Стефче, ти да не се обиди, Петко като каза, че не съм те харесвала.

— О, как бе? Нали и ти сама си ми казвала преди. Пък и нали знам, че не е вярно. Е, и аз си мислех, че не харесвам Ева, но мога ли да не харесвам майката на внучето си?

— Е, то още не се е родило, но така е, така е...

— Не се е родило, но ще се роди скоро. А и какво му е на момичето?...

— Малко превзето, но е добро. И хубавица! – додаваше Минка.

— Да, много е хубава. Но Веселин е още по-хубав от нея. И какъв кавалер, майко.

— Е, и Петко е кавалер. Какъв подарък ти е донесъл!

— Ти пък откъде знаеш за подаръка?!

— О, аз знам и за Бачково. Отивам да си купя днеска от града нова рокля. Петко ще ме кара с колата – се хвалеше баба Минка.

— Ама чак толкова подготовка. Хайде – за

една прищявка!

— Аз толкова години чакам да се съберете!

— Ние никога не сме се разделяли, майко...

— А, да бе – много бързо забрави и му прости даже. На мъж толкова бърже не се прощава, дъще!

— О, ти майка ли си ми, или свекърва, а?– каза Стефания и се разсмя на думите, които си разменяха. Беше се върнало старото време, когато се джавкаха за щяло и не щяло. Че и бяха решили с Петко старата да дойде да живее в тяхната къща. Щяха да се карат и вкъщи, и в магазина. Вече Петко се беше върнал при жена си и по навик снаха и свекърва се забавляваха, нападайки се.

— Хич не ми говори. След града със сина ми ще пренесем багажа ми у вас и ще видиш ти какво е лоша свекърва – ѝ се заканваше баба Минка, превивайки се от смях. – И не само рокля ще си купя, ами и чанта и обувки. Да видиш ти!...

В този момент връхлетя Келешката Гина, чула виковете от магазина:

— Какво да види? Кой да види?

ВИРТУАЛНИ ИСТОРИИ

Здравей,

Аз не съм това, за което се представях.

Не съм капитан на кораб, а най-обикновен корабен механик. Плавам повече от 20 години. Обичам работата си и докато съм на смяна, всичко е наред. Но когато почивам, не знам какво да правя. И тогава измислям най-различни дивотии. Преди да се появи интернет, четях книги. А после започнах да си чатя с най-различни жени, които търсеха приятели. Така времето минаваше по-бързо. На всяка се представях с различно име, различна история и най-вече различно бе името на кораба ми. Изпращах им снимки, които събирах в интернет. Когато наближеше време да слизам на сушата, се уговарях как ще се видя с всяка от тях. После слизах и отивах при семейството си. Жена ми не знаеше, че се представям за ерген, разведен или вдовец. Даже не знаеше и че така се забавлявам. Посрещаше ме, изпращаше ме, пишеше ми по един имейл и два есемеса на седмица. Кратки: Добре сме. Мислим за теб. Липсваш на мен и децата. После децата пораснаха и остана само: Липсваш ми. Не знам какво се е случвало с жените, на които съм писал и са ме чакали.

Нямам представа как са преживявали внезапното ми изчезване. Просто изтривах профила и бях неоткриваем. Някои от тях ми липсваха, но в моя нереален и измислен свят никога нямаше път за обратно. Отварях си нови профили, намирах си нови жертви и така до следващото слизане. И всичко това до миналия ден. Когато се наспах след дълго дежурство и отворих имейла си, видях че имам писмо от вкъщи. Пишеше жена ми. Беше много щастлива, защото дъщеря ни беше срещнала любовта на живота си. И той моряк като мене. Даже капитан на кораб. И той си пристига след седмица. И колко е галантен. И какви имейли пише. Детето вече го чака с нетърпение, защото още не са се виждали. Но се познавали много добре, защото постоянно си пишели. Преди два дни ѝ изпратил последния си имейл, в който с красиви думи ѝ разкривал чувствата и намеренията си. И жената завършваше с: Ще ставаме тъща и тъст или както мама казва – баба и дядо. Нещо ме жегна и поисках жена ми да ми изпрати имейла на „бъдещия зет". И тя не се забави – вкъщи кипеше усилена подготовка за неговото и моето посрещане и нищо не се отлагаше за утре.

Когато отворих имейла на „зетя", видях собствените си писания. Оказа се, че година и половина си бях писал със собствената си дъщеря. Тя си беше написала истинското име,

беше писала всичко за себе си, но не я бях разпознал. А и нали си пишех поне с още десетина. Не знаех какво да правя. Бях в шок. Тази история ме удари като с парен чук. Побързах да пиша на жена си, че съм получил много добро предложение за работа на друг кораб и че няма да се прибера след този рейд. И надълго и широко и обяснявах как новата работа не е за изпускане. А и да помоля, ако може дъщерята и зетят малко да почакат. Млади са – закъде бързат. Всъщност исках да имам време да напиша на дъщеря си още няколко писма от името на бъдещия зет, за да я разочаровам и да не изживява „раздялата" ни.

Трябваше да направя и друго – да напиша и на останалите какъв невероятен лъжец съм, да се извиня и да помоля да ми простят. Така си мислех, че ще умилостивя съдбата, детето ми да преживее по-лесно „раздялата" и да няма последици за живота ѝ. И повече никога да не го правя.

Затова ти пиша и на теб. Ти си психолог. Връстница си ми. Никога не реагира емоционално на постовете и имейлите ми. Няма да се изненадам, ако ми пишеш, че си ме разконспирирала и преди моето признание.

Лъгах за името си, за работата си, за семейното си положение, но всичко друго беше истина. Истински бяха и случките, които ти разказ-

вах. Изгревите и залезите на слънцето, които ти описвах. Всичко беше истинско. Истински са и чувствата ми към теб. Но аз имам семейство. И по моя вина то сега е в беда. Единственото нещо, което сега заема времето ми, е как ще се справя с този проблем.

Извини ме и ми прости, ако можеш!

Х.

***

Здравей,

Много ме трогна историята, която си ми написал. Не знам дали е истинска или поредната ти лъжа, но аз те приех такъв, какъвто си и сега за мен това не е важно. Разбира се, досещах се, че не всичко, което пишеш е истина. И не само защото съм психолог. Просто ти не можеш да лъжеш убедително. Съжалявам, че една от жертвите ти е собствената ти дъщеря. Чудо е, че си го разбрал, за да спреш с тези „забавления" по време на плаване. И да се опиташ да оправиш това, което е възможно. А и дано не е късно. Не мога да ти дам съвет нито като човек, нито като психолог. Та и аз самата съм една от жертвите ти. Не мога да извиня поведението ти, но ще се опитам да ти простя. Заради себе си! За да мога да продължа живота си напред.

Сещам се и за нещо друго. Сега можеш да седнеш и да опишеш всички истории, които си създал през годините с чатене и писане в интернет. Хем ще си запълваш времето и няма да скучаеш, докато плаваш, хем ще се получи и достатъчно поучително четиво за всички като теб.

Простено да ти е, моряко, и се опитай да помогнеш най-вече на себе си, защото животът е много повече от убиване на времето. Ти поне имаш време да размишляваш върху това!

Б.

***

Абе ти за какъв се мислиш! Капитан! Що не си го начукаш, боклук нещастен! Извинявал се. Ако не беше случая с дъщеря ти, дали щеше да се извиняваш и да искаш прошка?! Нямаше, нали? А и кой мислиш те е вземал толкова насериозно. Дано и дъщеря ти да не се е впрягала много-много. От такива като тебе свестните нямат шанс да срещнат себеподобен. Всичко скапахте в този свят и го направихте измислен!

Пожелавам ти да се влюбиш в някоя измислена като тебе!

Е.

***

Толкова много време си ми изгубил, за да си запълваш времето, докато плаваш.

Ти нормален ли си?

К.

***

Не си сам. И аз като теб се забавлявах. Даже не съм жена, а мъж. Не съм педал. Просто такива ги надушвам отдалеко в интернет и се забавлявам. Ако мога да открия сега и дъщеря ти или пък жена ти и да ѝ изпратя всичките ти обяснения в любов.

П.

***

Мило момиче,

Пиша ти с голяма болка. Няма да се видим скоро. Може би изобщо няма да се видим. Преди да отплавам, си направих пълни изследвания във Франция. Вчера получих резултатите. Рак. Предстои ми сериозна борба с болестта. Не знам кога ще завърши. А още по-малко знам как ще завърши. Затова не ме чакай! Не ти казах много неща за себе си. Не винаги бях искрен. Пази се. Не се доверявай на всеки в интернет, а и в живота.

Пожелавам ти да срещнеш истински мъж за голямата си любов!

Ти го заслужаваш!

И.

P.S.: Не страдай за мен. Не си струва. Не го заслужавам. Ще срещнеш по-добър човек.

АЛЕЯ В ПАРКА ИЛИ ПЪТ КЪМ ОТВЪДНОТО

Понякога си спомням картината, която видях преди години на страниците на едно списание - една алея, очакваща своя пътник да отмори под клоните на дърветата. И до днес, когато минавам през някой парк, си спомням точно тази картина.

В живота ми се смениха много пролети и зими, и всеки ден аз вървя по една такава алея, но вече със своето... внуче. А времето сякаш е спряло. През клоните се процеждат първите пролетни лъчи, земята се пробужда за нов живот, дърветата още са в покой и само кипарисите и елите са в зелено. Как жадува погледът ми за цвят и разлистени листа! Чувствам как в мене се заражда мечтата по слънце, светлина и топлина. За повече доброта в душите, за сърдечност, защото пустотата на късия ден ме потиска. Вятърът полюшва като камбанки изсъхналите вейки и аз се пренасям в един друг живот, загърбила делничните проблеми, шума от коли и забързаните стъпки. В клоните пробягва катеричка, припява някаква птичка, а до мене внучето спи. Под клепачите на детското личице е сбран смисълът на живота. Един слънчев лъч се процежда през дърветата и пощипва бузките на

малкото дете. А аз философствам над преходността и се питам дали животът ми преминава по тая алея в парка, или е път към отвъдното? Ще открия ли някога отговора?

РАЗМИСЛИ НА ЛУННА СВЕТЛИНА

Будна съм. Сънят бяга от клепачите. През отворения прозорец съзерцавам луната – пълна, като житена питка се е търкулнала по небето.

Мисълта ме отнася назад във времето. В годините на незабравимото детство.

В махалата бяхме много деца. Една голяма тайфа. Повечето все мои братовчеди. Голям род. Нямаше празна къща. Като се замисля, всички бяха с по две, а имаше и с по три деца. Живот кипеше. Смях, олелия изпълваха дните. Безгрижни бяхме. Играехме на воля.

А зимата какви пързалки бяха! Снегове дълбоки. Ехото се носеше от баир на баир. Падахме, ставахме целите покрити в сняг. Не усещахме студ, а лицата - червени като ябълки. И преспи имаше, големи. Тунели правехме, замъци и снежни човеци. Приказни градове. Прибирахме се изморени, но лъчезарни. Очакваше ни мама с билков чай и топли изпечени курабии. Кръвта ни се сгряваше. Пренасяхме игрите в съня.

Нямаше компютри и електронни игри, но бяхме... бяхме много щастливи. Сраснали с природата, заредени с енергия, кипящи за игри.

А сега децата затворени в своя кибернетен свят растат като самотни дървета. Хранят се с претоплени ястия в микровълнови фурни. Хот–дог, кроасани, вафли и всякакви тестено-слад-

ки храни запълват с реклами екрана. Не търсят по небето съзвездия, не отправят поглед към Млечния път. Изгревът не ги вдъхновява. Не съзерцават природата, затворени между панел и бетон.

Боли ме душата! Как да растат здрави и силни! А Родината ни е китна хубавица! Богата с приказни планини, низини, реки и езера.

Няма кой да пуска хвърчила и с вятъра в надпревара да се гони.

Ден след ден оредява страната ни. Един след друг поемат пътя към чужди страни. Не ги виня! Не опазихме нашия малък рай. Позволихме на тия управници – сребролюбци да прокудят чедата ни да търсят по-добър живот и реализация далече от род и Родина.

„Дърво без корен". Прав е творецът, произнесъл тези съдбовни думи. Глобализацията разтури семействата. Надеждата за светло бъдеще запрати младите далече от корена им. Светлината в домовете гасне една след друга. Затварят училища, детски домове се превръщат в приюти за стари хора. Лиани и троскот се настаняват в китните до вчера градини. Възрастните хора вместо спокойни старини се принуждават да учат компютри. Интернет е връзката с децата им по света. В ръцете си не внуци държат, а ликове, запечатани на хартия. Спазми стягат гърдите. Пролетите сълзи няма кой да види!

Гледам небето и сякаш звездите ми намигат – Щастливка!

В леглото до мене внучето спи спокоен сън.

Луната е сякаш житената питка от приказката, обикаляща своята нива.

ОБРАТНО БРОЕНЕ

Гледам в огледалото
на историята -
нали е с обратно
виждане.

Притварям очи и се отправям към центъра на своята същност. Свличам се между тъмнина и светлина, следвам лабиринта назад във времето. Търся да открия първичността на своето сътворение.

Пътувам сред галактически бури засмукана по спиралата за отброяване на живота.

Лутам се сред необята към неизвестното, а реално вече преживяно и забравено. Къде е това някъде? Бушуват в главата ми мисли, сякаш ще изригне вулкан. Рисувам с въображението си картини. Как да отсея истината от фантазията? Само в едно съм сигурна – в безсмъртието на душата.

А всъщност дали е нужно да знам своята първичност? Или още колко пъти ще се преродя?

Отварям очи. Слънцето се отразява в погледа ми.

НЕ ПЕЯТ ЧАНОВЕТЕ

Някога на Димитровден са разпускали ратаите и мъжете се връщали от гурбет.

Времената днес са други.

Все повече млади тръгват към чужди земи да търсят своето признание и препитание, подмамени към по-добър живот.

Децата им не сричат нашата азбука. Не учат нашата история! Боли ме за Родината ни!

Знам, че всеки има свой път в живота, но как може да се загърби красивата ни природа?

Кой ще засее семената в браздите? В нашите бразди!

Самотата пуска корени. Вятърът, тоя немирник гони изгладнели врабчета из запустелите къщи. Троскот, мъх и коприва растат на воля. Предците ни лежат под пръст и люляк. Кой ще ги прелее с вино? Паница жито кой ще подаде?

Зеят изпочупените прозорци. Болката като свредло дълбае в сърцата ни.

Чуваш ли? Но как да чуеш – няма ги вече стадата. Не пеят чановете. Те красят някой дом в чужбина.

Няма да те загърбя, Родино! Тук е моят корен. Тук са моите деца. В тебе искам да остана и да гледам как внуците ми тук растат.

Тръгвам си след работа.

Две малки слънца ме чакат у дома!

ДАЛЕЧЕ Е БАБА

В очите на баба пролетта не избуя. Не я дочака. Не видя цветята, които поливаше с душа.

Погледът ѝ бе сух под тежестта на болежките. Не остана сълза да изплаче за отминаващия живот. В сънищата ѝ смехът се смаляваше. Последни вдишвания. Изтичаше дъхът ѝ. Навярно в своя полусън мислеше за дядо, че остава сам. А може би мечтаеше за оня, другия свят в небесата, където първородният ѝ син я очаква.

Не си взе сбогом с нас. Смъртта я понесе на своите черни крила. А прелетните птици все още не бяха дошли. Аромат на мушкато и тамян изпълниха стаята. Денят я закичи с чимшир.

Вярвам, там в безкрая е повела за ръка своя син.

ЗАГАСНАЛО ОГНИЩЕ

Зад облак от дим се мъчиш да скриеш проблема. Но това не е решение. Никотинът замъглява временно съзнанието с мисълта, че си се спасил. Но реалността не се променя. Цигарата не е магическа гума, с която да изтриеш болката. Пореден сърдечен спазъм в гърдите.

Душата се мъчи да крещи, но няма сили. Мислите засядат. Няма ги птиците – деца! Отле-

тяха по света след своите мечти, търсещи ляс-товицата бяла.

В облака от дим се взираш да откриеш свид-ните лица. Но в стаята се е настанила самотата.

Леденеят пръстите, недокоснали внуци.

Само луната в прозореца наднича. Ням сви-детел.

Къде е лампата на Аладин?

ГНЕВЪТ НА СИПЕЯ

Ани се събуди, когато първите лъчи на юлското слънце открехнаха хоризонта и златните им кохòрти погнаха нощта далеч на Запад. Още снощи девойката бе приготвила необходимото за излета с Томо Сербезов, неин съученик от профилираната паралелка „Организация на туризма и свободното време" в местното училище. Двамата имаха среща в зори на скалите, близо до водопада. Оттам щяха да поемат през дефилето, с цел да съберат материал за презентация за новата учебна година. Но Томо не беше на уреченото място и Ани седна да го почака.

Беше 26 юли. Девойката имаше рожден ден и бе решила да го отпразнува сред природата. Докато седеше на скалата, тя с гордост си спомни, че на тази дата през 811 година българският кан Крум е разгромил във Върбишкия проход византийската войска и нейния главнокомандващ Никифор I Геник – покръстен арабин, патриций от Анатолия, докопал се с интриги до императорския престол... Ани си спомни и друго име, свързано с 26 юли – на родения в този ден през 1928 година в Тетевен Усин Керим –

бъдещ български поет, за когото баба ѝ Ружа често бе ѝ говорила... И най-вече за достойнството, с което пише за произхода си:

Циганин съм. Детството ми босо
прошумя с катун под нощи хладни.
Ала нож във джоба аз не нося
и не дебна кон да ти открадна!

Девойката се замисли. Тя не проумяваше защо днешните хора от тази малцинствена група в България настояват да бъдат именувани „роми", след като най-талантливият поет от тяхната общност се е определял като циганин...

Минутите летяха, а Томо не идваше. Ани свали раницата от гърба си, сложи я под главата си и легна на скалата. Неусетно задряма. Калейдоскопът на съня ѝ се менеше непрестанно. Първо в него изплуваха милите образи на родителите ѝ, които преди пет години загинаха в автомобилна катастрофа на връщане от командировка в Италия.

След тяхната смърт момичето заживя на село с дядо си Павел – ветеринарен лекар, и баба си Ружа, библиотекарка в читалището, която преди години бе организирала среща на селската интелигенция с Усин Керим и понякога ѝ четеше негови стихове.

По волята на Морфей, в дрямката на Ани

изплува красив образ на млада циганка. Гъвкавата ѝ снага се люшна в прегръдките на топъл бриз и тя затанцува, ронейки свидни думи за един далечен, див, притаен в кръвта ѝ свят, който напираше като пролетен поток да отприщи преградите в света... Това красиво видение обаче изчезна след миг, прогонено от мъжки гласове, идващи откъм подножието на скалите... Изтръгната от прегръдката на съня, Ани се заслуша в разговора на мъжете, опитвайки се да ги разпознае:

— Видяхте ли я? Къде изчезна? Беше там – извика някой с драматичния фалцет на шведския поп певец Ким Цезарион, звучащ досущ като гласа на съученика ѝ Томо.

— Кой бе, човек? Какво ти се привижда пак? – отегчено запита някой с дълбок басов глас, близък до този на американския соул певец Бари Уайт.

От половин дузина мъжки гърла се изтръгна смях, който се удари в скалите, отскочи от тях и отлетя като ехо далече из дефилето.

— Сърната, която слезе от скалите и се качи в лодката – отвърна фалцетът.

Сега мъжкият хòхот изригна неудържимо в маранята на горещия ден.

— Луд за връзване си, Томо – измърмори ядосан мъж. – Преди изгрев слънце – в церовата гора – се развика, че виждаш танцуващ гли-

ган, сега пък – сърна в лодка...

— Стига! – кресна фалцетът и в същия миг екна изстрел. Той бе толкова неочакван, че стресна и събуди Сипея, по чийто склон шумно се затъркаляха камъни...

Въздухът изсвистя, чуха се викове, след което настана тишина.

Когато фалцетът гръмна с пушката, за да спре дотегналите му вече подигравки на мъжете, Ани бе на ръба на скалата. Тя чу свистенето на куршума, който прелетя на сантиметри от нейното лице и се заби в ствола на дряна, под който бе седнала. Девойката обаче бързо се окопити и надникна да види какво става край реката.

Там съзря Томо. Той държеше пушка, която хвърли на земята, скочи в изтънелите от летните жеги води на реката и заплува към отсрещния бряг. Миг преди събуденият Сипей да се търкулне с грохот по склона, Томо се мушна под хладните струи на водопада, изкатери се ловко до зейналата зад него паст на голяма пещера и влезе в нея.

Когато тишината в дефилето се възцари отново, Ани пак погледна надолу.

И видя шестима мъже, кукнали в клоните на стария бряст, уплашени вероятно от громолящия допреди малко Сипей. Трима от тях тя не

познаваше, а останалите бяха от ловната дружинка в селото. Девойката се дръпна назад, коленичи на скалата и се заслуша в разговора им:

— Къде е момчето? – тревожно извика басът.

— Не го виждам – каза ядосаният преди време мъж, чийто глас сега трепереше...

— Томо, Томо! – развикаха се мъжете.

— Баща му ще ни изтрепе – завайка се някой, който досега беше мълчал.

— Няма. Той е на сватбено пътешествие с новата си мадама – изсмя се четвърти.

— Ама като се върне? Да не сме му насреща – каза басът.

— Стига сте дрънкали! Момчето е някъде наблизо... Хайде да го потърсим! – угрижено се разпореди топъл баритон.

— Той на вас тримата е поверен, вие си го търсете! – сопна се един от селските ловджии – ние ще останем под бряста, поне риба да хванем, че женорята ще ни се смеят като се върнем вкъщи с празни ръце...

— Тъй де, може пък Томо да се върне тук – каза друг от ловджиите. – Все някоя кротушка ще хванем. Жената иска да ѝ сваря рибена чорба...

След труса, предизвикан от изстрела на Томовата пушка, Сипеят бе проточил дългия си

грапав език в юлската мараня... Той приличаше на гневно чудовище, решено да брани лятната си дрямка, нарушена вероломно от двукраките...

Кратък приглушен звук в джоба на Ани сигнализира, че някой ѝ праща есемес по мобилния телефон. Тя го отвори и зачете съобщението: „ЧРД! Защо си тук? Писах ти, че излетът се отлага. Ела в пещерата по тайната пътека и ще ти разкажа всичко. Томо"

„Значи ме е видял... Слава Богу, добре е!" – възкликна тихо девойката, написа кратък отговор „Благодаря. Тръгвам", изпрати го на съученика си и пое по указания от него път към пещерата.

Бащата на Томо – Сокол Сербезов – известен адвокат и от година депутат с колоритни изяви в родния Парламент, трепереше за сина си и когато отсъстваше от страната, наемаше охранители да бдят над момчето.

След развода на родителите си, Томо заживя на село – при бащата на майка си, която работеше в Брюксел. Дядо му, бивш полицай, беше вдовец от години. Той не понасяше двукраките „копои" на зет си и ги гонеше от дома си. Ала вчера спешно го извикаха по работа в града и той – ще не ще – им се обади да дойдат.

Те довтасаха след заминаването на дядото и най-безцеремонно – преди втори петли, по-

влякоха момчето против волята му на лов из дефилето...

От недомлъвките между тримата Томо разбра, че се готвят да отстрелват диви свине, ловният сезон за които бе от октомври до януари-февруари... И реши да провали плановете им.

В церовата кория към тях се присламчиха трима селски ловджии, които не подозираха какво са наумили мъжете от Томовата охрана.

Докато вървяха, на момчето му хрумна щурата идея да се държи като слабоумен и някак да попречи на „копоите" да нарушат закона в негово присъствие.

Когато видя, че те се спотаяват зад стволовете на няколко цера, той проследи погледите им... И изтръпна...

В средата на малка полянка, огряна от бледите вече лунни лъчи, момчето съгледа глиган, който ровеше кротко в коренищата на отсрещните дървеса.

Двата булториера на охранителите чакаха знак от стопаните си да се нахвърлят върху жертвата. Застанали на пусия, мъжете бяха взели на прицел глигана, готови за отстрел. Томо обаче се престори, че хълца, един от мъжете му скръцна със зъби да си трае и го избута зад гърба си. Но вместо да се кротне, Томо се и разкиха... После се развика, че животното играе любовен танц...

Глиганът хукна да бяга и се не видя повече...

„Копоите" едва се сдържаха да не шамаросат младежа, ала не посмяха да сторят това пред свидетели и се отправиха към реката. Насядаха под сянката на кичест бряст, а Томо продължи да играе ролята си на ỳлав и каза, че по реката плава лодка със сърна... Охранителите и ловджиите се разкикотиха, ала момчето реагира неочаквано на подигравките им, стреляйки в небето, след което скочи в реката...

Мъжете не видяха къде изчезна Томо, защото събуден от неочаквания изстрел, гневен на двукраките натрапници, нарушили сладката му дрямка, Сипеят изплези дългия си грапав език и, громолейки, камънаците се юрнаха надолу по склона. В луда надпревара, бутайки се един друг, мъжете се закатериха кой където свàри по бряста...

Ани се спусна по тайната пътечка и влезе през процепа на една скала в пещерата. Скрит зад косите на водопада, Томо снимаше с водоустойчивия си смартфон бродещите насам-натам по брега „копои" и въдичарите, клекнали край реката. От време на време те хващаха по някое рибе и го пускаха в малък живарник.

Увлечен в снимките, Томо не видя съученичката си. На свой ред тя извади фотоапарат и, застанала встрани от него, снимаше мъжете под бряста. Един от тях тъкмо хвана дреб-

на рибка, но бързо я метна отново във водата като стръв за по-едър улов. В същия миг от старата върба се стрелна голям корморан, клъвна рибето, но кукичката се заби в гърлото му, той припляска с криле, опитвайки се да излети, но не успя и цамбурна в реката, повличайки въдицата. Мъжете изпсуваха, един от тях нагази във водата, опита се да откачи кукичката от гърлото на птицата, но не успя.

— Бързо да излезем от пещерата и да спасим корморана. Той е с Природозащитен статут в България – каза Ани.

Томо едва сега откри, че тя е зад него. Двамата скочиха в реката и заплуваха към птицата. Паникьосани, рибарите хукнаха да бягат, оставили и въдицата, и корморана на волята на съдбата. Ани и Томо обаче стигнаха до него и го освободиха от кукичката. Томо го взе на ръце и двамата с Ани забързаха към дома на девойката с надеждата, че дядо ѝ ще спаси живота на птицата...

Слънцето бе вече в зенита си. То се усмихна и погали с топлите си лъчи младите природолюбители. Впечатлен от техните действия, Сипеят въздъхна с облекчение и заспа с утехата, че добрите хора на Земята още не са се свършили.

БАЩИН ЗАВЕТ
(По спомени на дядо ми Пеньо)

Наближаваше Преображение Господне – светъл празник за християнските души, ала сърцето на Павлин Пейков биеше тревожно в младите му гърди.

От месеци насам той сънуваше, че препуска по незнаен друм, яхнал бял гривест кон, след ергелета от черни атове, устремени към тучни морави.

Някъде там неочаквано изникваха в ореол от звезди свидните образи на баща му Кольо и майка му Катерина. Що щяха те в съня му?! Отдавна се бяха преселили в отвъдното, оставяйки него и брат му Милко, още невръстни момчета, сам-сами в света.

Лаком човек излезе чичо им Найден... Заграби братовите си имоти и прокуди от дядовата им къща сираците... Ала Бог не ги изостави и те срещнаха добри хора, които им помогнаха да намерят препитание в Маджарско. Там изучиха градинарския занаят. И когато след години се върнаха в родното село, бяха спечелили достатъчно пари, с които си построиха спретната къща с два входа и общ двор върху парче общинска земя.

Павлин отиде войник, а Милко се ожени за добро момиче със заможни родители, които го обикнаха като свой син.

След казармата Павлин се ожени за Русинка – румена девойка с меднoруса коса и очи, ясни като пролетно небе – дъщеря на епитроп Ангел Андреев, чиято многолюдна челяд – шестима синове и две дъщери – всички семейни – живееха в сговор.

Само Обретен – съпругът на Русинкината сестра Рада, беше като вълк единак. Зидар по професия, той бе един от майсторите, дошли от чужди краища за градежа на новото училище в тяхното село. Зърнал на хорото веселушата Рада, той закопня за свое семейство и я поиска от родителите ѝ за невеста. Баща ѝ отдавна бе разбрал, че сърцето на голямата му дъщеря трепка, щом срещне погледа на Обретен, ала не знаеше от какъв сой е момъкът. Вярно – разбираше си от занаята, ала това стигаше ли този безспорен красавец да се обвърже до живот с чедото му?

„Малко ни е селото – големи градежи в него не почват всяка година, а Обретен има златни ръце и няма да се откаже от професията си..." – тревожеше се Радиният баща. Ала въпреки съмненията, той даде благословията си на младите, защото сърце не му даваше да скърши хатъра на дъщеря си. Една година те живяха като в рая, роди им се дъщеричка, която кръстиха Калинка. И всичко беше като в приказките, докато един ден Обретен не каза на Рада, че след месец заминава за Америка.

Предчувствията на бащата се сбъднаха. Ала кой беше той да се бърка в Божиите работи! Дъщеря му се зарадва, мислейки, че Обретен ще вземе и нея с детето, ала той попари надеждите ѝ, като каза, че тръгва сам. Сърцето на Рада се сви, но тя си замълча с мисълта, че след година-две, най-много пет, любимият ѝ ще се върне...

Преди да отпътува, Обретен се споразумя с Павлин да помага на Рада в кърската работа, а той ще праща пари за ратаите, които е спазарил за Радините ниви...

Оттогава минаха две години.

Няколко месеца след пристигането на Обретен в Америка Русинка редовно получаваше мили писма от него, но изведнъж те спряха да идват и всички се разтревожиха. Спомниха си за бащата на Павлин и Милко. Той също беше зидар. Ала падна зле от скелето на чорбаджи Лалювата къща и си отиде млад от света. Скоро след него се спомина и майка им Катерина и двете момчета останаха кръгли сираци.

Някога и Павлиновият баща, Кольо от дете мечтаеше да опознае големия свят, да строи високи до небето църкви и красиви дворци, които често виждаше в сънищата си. Ала когато сподели детските си блянове с баща си Пейко, той му рече:

„Където и да отидеш, сине, помни, че от

родната земя по-мила няма нигде по света, а от родния залък по-сладък и в рая не ще намериш…“

В нощта срещу Преображение Господне, когато според поверието небесата се отварят и Господ благославя мечтите на честните и почтени християни да се сбъднат, Павлин излезе в градината, огряна от пълноликата Луна. Сърцето му биеше учестено в младите му гърди, защото и той бе решил да отправи просба към небесния Отец…

Беше лятото на хиляда деветстотин и десета година. Лястовичките вече се събираха по телеграфните жици и чакаха щъркелите да полетят на юг, за да се присъединят към тях, носени от въздушните течения над „Виа Понтика“.

На Малка Богородичка през септември, Русинка роди момиченце. Кръстиха го Мария – да бди над него християнската Дева. Същия ден Рада получи вест за Обретен:

„Мъжът ти, Раде, се залюби с една тукашна мома – пишеше ѝ негов приятел. – Тя му роди син и заминаха за Аржентина. Не го чакай. Няма да се върне той в България.“

Предчувствията на Ангел Андреев се сбъднаха. Но станалото – станало. Това ѝ било писано на Рада. Той се свърза с влиятелни хора отвъд океана и те потвърдиха стореното от големия му зет.

На Бъдни вечер, преди настъпването на 1912 година, гостната в дома на Ангел Андреев, който през лятото бе ходил на поклонение до Божи гроб, жужеше като кошер. Синове и снахи, дъщери, зетьове и внуци бяха тук, за да почетат празника и новия хаджия в селото, чието лице грееше като слънце, защото на Димитровден Рада се венча за новия свещеник Серафим, който пееше като ангел в селската църква.

По обичая, в полунощ всички си честитиха Рождество Христово, домакинът врътна тавата с баницата и всеки получи къс от нея... И настана весело оживление – всеки търсеше дрянови пъпки, чийто брой указваше какво е късметчето, записано в готварската книга на стопанката Елисавета.

В своя къс Павлин отброи седем пъпки. Той надникна в книгата на тъща си и се стъписа. Късметчето му се оказа „презокеанско пътуване". Младият мъж благодари на Бог и го помоли с цялата си душа да направлява съдбата му, като му изпрати за спътник през идната година ангел хранител, който да бди над него и семейството му.

На първи януари 1912 година Павлин получи писмо от Унгария. То бе от Ищван Нàги – унгарец с български корени, при когото бяха

работили с брат си Милко. Добрият човек съобщаваше, че синът му Имре – връстник на Павлин – събира хора за добре платена работа в Щатите и го кани да се включи в групата. Ако е съгласен, ще му купи билет за презокеанския кораб, с който ще пътуват Имре и хората му.

Павлин прочете писмото на глас, за да го чуе и Русинка. Тя прие поканата на Ищван Нàги като знамение, потвърждаващо, че късметчето от бъднивечерската баница е по Божията воля и се усмихна окуражаващо на съпруга си.

На другия ден гостуваха на хаджи Ангел Андреев и съпругата му Елисавета и споделиха с тях новината. Претегляйки всички „за" и „против", четиримата решиха Павлин да приеме предложението на Ищван Нàги. След няколко дена той изпрати своя отговор на благодетеля си. И зачакаха билета за презокеанския кораб.

В средата на март от Унгария пристигна писмо. В него се мъдреше билет втора класа за британския лайнер „Титаник", който трябваше да отплава за Америка от пристанище Саутхемптън в 12:00 часа на 10 април 1912 година.

Поради закъснение на влака, с който Павлин отпътува за Франция, той пристигна в британското пристанище Саутхемптън след отплаването на „Титаник". Завериха му билета за друг кораб, който потегли през океана на 11 април.

Младият човек научи за трагедията с хилядите пасажери на „Титаник" едва когато слезе на американския бряг. Потресен от чудовищната трагедия, той влезе в един християнски храм и запали двайсетина свещи за душите на хората, с които трябваше да пътува и една голяма свещ – благодарност към Бог, че бе му пратил Ангел Спасител...

И едва тогава разгада съня, в който препускаше на бял кон след ергелета черни атове... И светлите образи на майка му и баща му, които изникваха в далечината, сякаш искаха да му кажат: „Спри, не бързай, сине!"

Когато излезе от храма, не знаеше накъде да поеме. Бе понаучил доста английски думи, ала те бяха недостатъчни да се справи успешно със ситуацията, в която бе попаднал. Докато крачеше по един площад, чу мъж и жена, които излязоха от близката синагога, да си говорят на български. „Може да са български евреи" – каза си Павлин, присламчвайки се към тях.

И не се излъга. Оказаха се еврейско семейство, пристигнало преди години от България. Бяха се заселили в щата Охайо. Имаха ранчо, в което развъждаха породисти коне. Притежаваха също зеленчукова градина и цветарник. Като чуха, че Павлин се занимава с градинарство, те му предложиха работа с добра заплата и той се съгласи.

Бела и Аврам Маркус приеха Павлин като

ро̀ден син в своя дом. Единствената им дъщеря бе починала преди години. След това се оказа, че вече не могат да имат свои деца и те търсеха да осиновят някой млад човек, на когото да оставят всичко, за което бяха се трудили. Ала Павлин не знаеше за намеренията им. Той обичаше конете, зеленчуците, цветята и влагаше душа и сърце ранчото да процъфтява. Бела и Аврам толкова се привързаха към младия човек, че решиха да го осиновят. Говориха с юрист и той подготви необходимите документи. Единствената пречка се оказа равинът, който се заинати... Обеща, че ще разреши това да се случи, ако Павлин приеме юдейската вяра.

Равинът отдавна бе хвърлил око на имотите на семейство Маркус и тайно се надяваше те да ги завещаят един ден на синагогата, в която изповядваха вярата си.

Времето течеше неусетно. Павлин работеше с радост в сърцето. Всичко му идеше о̀тръки. Пишеше писма до България и се радваше на получените оттам.

Наближаваше краят на лятото. От родината идваха тревожни вести. Очакваше се да избухне Балканска война – България, Гърция, Сърбия и Черна гора срещу Турция. Там, на Балканите вреше и кипеше от надежди най-после християните да отвоюват сами от Турция земите, в които живееха техни единоверци.

Бела и Аврам се уплашиха, че Павлин ще хукне през океана – да се бие с оръжие в ръце за отвоюване на изконните български земи. И за да го спрат, те му дадоха да прочете Договора за осиновяване, подготвен от юриста, до когото се бяха допитали. Надяваха се, че между възможната смърт и богатството, Павлин ще избере второто.

Той прочете внимателно договора, благодари от сърце за обичта, оказана му от добрите хора, ала им показа билета за кораба, с който щеше да отплава за Европа. Жадуваше час по-скоро да стигне до България и частта, в която бе служил войник.

От всички краища на света родолюбивите българи, прочели Манифеста на своя цар Фердинанд, се отправяха към родината, за да оставят, ако Бог е решил, и живота си по бранните полета на България, но тя отново да засияе с древната си слава.

Павлин сподели всичко това с благодетелите си и отпътува. Не мислеше нито за куршумите, нито за калните друмища, които му предстоеше да извърви. Не мислеше и за смъртта, защото си струваше да умре за България, за да възкръсне нейното истинско величие... Сега тя го зовеше със заветните бащини думи: „от родната земя, сине, по-мила няма нигде на света, а от родния залък по-сладък и в рая не ще намериш".

МЕРИ

— Хайде, миличка, опитай!... Не се дърпай, де!... Знам, че не си добре, знам го!... Няма страшно, успокой се!... Ще ти помогна, обещавам!... Ще те заведа на преглед и ще се оправиш. Моля те, Мери, моля те!... Не ме изоставай точно сега, имам нужда от теб!

Навън нощта се спускаше над безлюдния път, а помощ не идваше. Задави се пак, закашля се силно, напрегна последни сили, надигна се леко и тръгна едва, едва, но бързо спря и някак си утихна. Мъжът не вярваше на очите си. Обичаше я толкова много и се чудеше как да ѝ угоди, а тя го предаваше точно в този момент. Какво да направи? Как да я накара да тръгне с него, как? Трябваше да я вдигне на ръце, да я понесе, но не можеше – той самият беше безсилен да го стори и затова само въздъхна тежко... Не можеше да стои и да гледа как си отива. Беше недопустимо да изостави любимата си! Беше джентълмен и държеше на думата си. Парите нямаха значение, времето също. Даде ѝ дума, вече ѝ се във вярност, искаше да умре с нея и беше готов на всичко като всеки любящ мъж... Боже, защо?...

Не издържа и стана от място си. Отвори

вратата, бавно излезе, като внимателно придържаше любимата си. Тя се съпротивляваше непрекъснато, но той не се отказа. Имаше доста път до близкия сервиз и щеше да избута колата дотам, където да направят необходимия ремонт на черния „Мерцедес", така наричан от него на галено – Мери.

ГОЛЯМОТО ТЪРСЕНЕ

— Принце, къде си?... Покажи се, принце мой!...

Бях неспокойна. Молех, виках и го търсех. Обикалях земята надлъж и нашир, питах, разпитвах в градове и села, преминах през девет планини в десета, надничах под дърво и камък, качвах се на вятърни мелници, влизах при конете в оборите, танцувах до полунощ на балове... Нямаше го и нямаше - никакъв! Защо? При дяволите ли беше се запилял? Съюзих се с тях, но те само разклатиха рога и подвиха опашки. Не беше и в небесата, иначе ангелите щяха да ми го изпратят на тепсия, като едното нищо... Накрая реших, че някоя грозна и зла вещица го е превърнала в жабок, а на мен се падаше честта да го спася. Е, тогава преплувах реките, хукнах през блатата, но и във водата, и в тинята не го открих...

Уморена и отчаяна, тръгнах обратно, а сълзите ми се стичаха по лицето като порой... Едва се движех... Силите ме напускаха... До къщата ми оставаше съвсем малко, но аз не издържах и седнах до една локва, загледана в калта. Изведнъж чух квакане и докато се обърна, голям жабок скочи в скута ми. Ама че изненада! Погалих го много нежно, прегърнах го страстно, целунах го с надежда, усмихнах се на късмета си

и зачаках... Уви! Той се уплаши и избяга. Колко жалко! Не беше никакъв, ама никакъв принц, просто се оказа само една крастава жаба...

Отново съм неспокойна. Сега обикалям и търся специалист по... кожни болести.

РАЗКОПКИ В ПЯСЪКА

Археолозите се бяха натъкнали на странна находка, а цялата работа стана някак случайно. Изви се силна пясъчна буря и след няколко дни нещо блесна на слънцето. Беше кутия от неизвестен материал с правилни размери и форма, но нито приличаше на паралелепипед, нито на цилиндър, а съчетаваше части и на двете геометрични тела. Ръководителят на разкопките, българинът професор Тодор Димитров, дълго я опипва, докато усети с пръстите си съвсем малка издатина с големината на главичка на карфичка, незабележима за човешки поглед. Натисна леко и ненадейно я отвори. Вътре имаше само един свитък от устойчива, водонепропусклива материя - нещо средно между хартия, метал и кожа. Не беше виждал такава през практиката си, нито в живота си. Другите също. Съдържанието беше странно, а следващите мигове направо нямаха обяснение. Непознати букви, древна писменост от йероглифи, в различни цветове на дъгата, обърквaха мъжа, но насочвайки написаното към светлината и бавно завъртайки отляво надясно свитъка, текстът започна сам да се превежда на различни езици, което беше загадка. Все пак кутията беше старинна изработка и едва ли имаше някакъв космически произход, но всичко може-

ше да се очаква на този свят. Археологът пое въздух и бавно прочете: „Всеки човек се ражда със своя пясъчен часовник. Всяко зрънце е отреден ден. Изтече ли и последната ни песъчинка, вече ни няма във времето. Два еднакви по време пясъчни часовника няма. Няма как да се броят зрънцата и дюзата между чашките. Бог има право да обърне за малко чашките и да ни даде още малко време, но ние не можем сами да си обръщаме часовника".

Всички се спогледаха. Нямаше нужда да говорят. Въпросите сами стояха в очите им, но не и на езика, сякаш се страхуваха от някакво проклятие. Какво ли означаваше това? Що за послание? Какво търсеше тук? Бурята ли го беше довяла или беше част от нещо под земята, останало от неизвестна цивилизация ? Нямаше време за нищо, защото изведнъж пясъка под краката им се размърда и започна да ги засмуква като фуния. Първо изчезна господин Димитров, а след него и местните петима работници, както и преводачката им...

Когато се събраха на едно място, се огледаха и българинът ахна:

— Та ние сме в нещо като фуния или чаша!... Чакайте, чакайте!... Това ми прилича на... О, не!... Ама, май че е да! Това е... Това е... Един огромен пясъчен часовник... Ами сега?... Боже!... Трябва да помисля, трябва!...

Работниците бяха добре. Въздух имаше за всички, като че ли идващ от инсталиран климатик някъде наблизо. Въпреки това нещо тревожеше професора. Стояха върху пясъка, но той бавно се стичаше надолу. Бяха като че ли в капан и скоро щяха да бъдат засмукани и един по един да отиват в долната част на този огромен часовник, а какво ги очакваше там, никой не знаеше...

Пясъкът пропадаше бавно, а с него археологът и кой знае защо преводачката. Изви се отново вятър някъде нагоре и изхвърли на повърхността работниците. Ситуацията ставаше интересна, а в мястото, където бяха попаднали, имаше нещо невидимо, което определяше кой да остане и кой не. Ама че работа!

Професор Димитров се огледа. Несъзнателно Райна Милева го беше хванала за ръка. Можеше да ѝ бъде баща и я обичаше като свое дете. Тя беше умно момиче и неслучайно я избра – знаеше няколко езика и беше завършила история на изкуствата... Но какво ставаше? Защо покрай тях се завъртяха стрелки и отмерваха секунди, минути, часове, дни, години? Къде бяха попаднали? Скоро имаше и надписи с думите: вчера, днес, утре... минало, настояще, бъдеще... здравей, добър ден, обичам те, довиждане, сбогом... Халюцинираше ли? Нещо пропадаше и те с него. Вече бяха в другата чаш-

ка на пясъчния часовник, а Тодор Димитров се въртеше между времето с една жена до себе си, която страшно приличаше на преводачката, но в различни облекла, на различна възраст в различни епохи, а той ту я целуваше, ту я спасяваше от разбойници или яздеше коне с нея, пътуваше на кораб в океана, танцуваха странни танци, люлееха се на люлка, прегръщаха деца, участваха в престрелки с бандити, караха кола, плуваха в красиво езеро, беряха плодове... Оппа! Отново бяха в някакъв тунел, после в друго разширение, нова фуния... чашка... и пак... и пак... Господи! Що за живот?...

Изведнъж се стресна. Някой го викаше:

— Професоре!... Шефе!... Добре ли сте?...

Потърка очи и се огледа. Беше Райна Милева, а той стоеше в пясъка и държеше в ръката си тайнствен свитък с неизвестен произход. Усмихна се и рече високо:

— Да се прибираме! Нямаме работа тук... Спираме разкопките...

— Ама! – опита се да възрази момичето, но археологът го погледна с някаква дълбока, скрита любов и добави:

— Попаднали сме на нещо, което не е за нас - тунел на времето... Не сме готови още да преминем през него и да отидем в други светове... Може би в някой друг живот!

УВОЛНЕНИЕТО

Уволниха я. Ей-така, без нищо! Просто каза истината на шефа си в очите. Каза му, че не си разбира от работата и греши на всяка крачка... Той ли? Ами, имаше ѝ зъб отдавна и чакаше сгоден момент...

Беше правил опит да я сваля, но нито поканите му за ресторант, нито директните му намеци за кафе с райбер, я съблазняваха. Той не искаше да разбере, че момичето си има приятел и го обича... Мъжкото му его беше накърнено. Използва властта си, хвана се за запетайката в едно писмо и без всякакво обяснение повече, ѝ връчи заповедта.

В съда уволнената секретарка представи видеозапис от мобилен телефон на оная сцена, където директорът се опитва да ѝ вдига рокля-та. Чу се дори звучен шамар и само една дума: „Мръсник!"...

След делото младата жена се върната на работа, а шефът ѝ получи дисциплинарно уволнение и... развод.

Минаха две години оттогава. По върховете имаше смяна на ръководството, а новото върна директора отново на поста му. Всички в предприятието бяха изненадани, особено секретарката на директора. На втория ден тя си намери трудовата книжка на портала. Той пък

вече беше женен за адвокатката си и назначи доведената си дъщеря на мястото на потърпевшата. Животът просто продължаваше!

В същия ден безработният приятел на момичето вдигна скандал, взе си багажа и на вратата попита:

— Защо ми е такава смотанячка като теб?

ДВЕ МЕЧТИ, ДВА СВЯТА

Там, някъде далече, далече имаше един мъж и една жена. Срещнаха се не къде да е, а във виртуала, на края на кабела, пред компютъра. Приятелството им беше страхотно. Знаеха само имената си, с които се регистрираха в сайта (Мони и Рени). Един ден на екрана се случи нещо...

Мони:

— Представям си, че съм лодкар на гондола по Канале Гранде, някъде в красива страна. Качват се различни хора, разглеждат сградите наоколо, наслаждават се на чистия въздух, а аз пея нежна песен... На една от спирките слиза хубава жена и ме докосва нежно по ръката. Имам чувството, че е принцеса... Нещо трепва в мен и аз вече копнея за нея. Всеки ден я търся на брега, озъртам се, чакам я да се качи на гондолата. А вечер свиря на китара и мечтая звуците ѝ да стигнат и докоснат нейното сърце... Тя също ме харесва и започва да идва всеки ден по едно и също време. Не сваля погледа си от мен и кара сърцето ми да лудее... Появява се и чувството – първо като симпатия, а после хвърчат искри, които се трансформират в нежност, топлина и... сърдечна болка... Има ли любов без болка?... И всичко това в 18-ти век!... Като сън е!

Рени:

— Ха! И аз съм си мислила, че не съм за този век... Искам да съм принцеса, да има рицари, балове, каляски, но не войни и бедност... Мога да рисувам, да свиря на пиано и на цигулка, да пея, танцувам... Един ден заминавам за непозната страна и... виждам гондола. Лодкарят е чувствен мъж, а песента му разтапя душата ми. Докосвам го по ръката и някаква странна тръпка минава по тялото ми...

Той:

— Спри! Аз не съм рицар... Световете ни са различни...

Тя:

— Да, но лодкарят ми шепти любовни стихове, пее нежни песни, а сърцето ми започва да бие лудо по него... Нещо като в приказка. Там всичко може!...

После и двамата се уплашиха от това, което се раждаше между тях. Излязоха от сайта, изключиха компютрите и дълбоко въздъхнаха... Действителността беше друга.

Реалът ги блъсна с всичка сила и там, някъде в два крайни квартала на големия град, се случи това, което ставаше почти всеки ден.

Мони:

— Жена, като латерна си! Стига с тия бито-

визми!... И не ти ли омръзнаха тия турски и индийски сапунки!... Всяка вечер едно и също – от филм на филм... Искам да се махна вече от този свят. Погледни колко е хубаво навън! Липите ухаят, птиците пеят, въздухът е толкова чист след този кратък дъжд... Да се разходим, а?

Съпругата на Мони:

— Пак се вдетиняваш!... Ей, остаря и акълът не ти дойде! Какво ще разбереш от разходки? Виж как се обичат хората в сериала!... Става вече интересно, искам да разбера дали ще ѝ се обясни в любов, ще се оженят ли, а ти ще ме влачиш навън...

Той само въздъхна и хвана поредната кръстословица, но квадратчетата и буквите в нея подскачаха и приличаха на гондола по Канале Гранде...

В същото време съпругът на Рени допи поредната чашка ракия и се провикна:

— Жена, сипи още една! Донеси и салатка!... Хайде, ма! Пак ли глупости пишеш? Ще го хвърля тоя компютър, тъй да знаеш!... Идвай бързо да ми правиш компания, че не ми се пие сам...

Тя въздъхна, донесе исканото, седна до масата срещу него, но не го виждаше с тия тъжни замечтани очи, а витаеше някъде из облаците и чакаше с нетърпение виртуалната среща на следващия ден, където я очакваше нейната голяма приказка...

ОКЕАН ОТ СЪЛЗА

И аз, нали съм умница, хукнах да нося от девет дерета вода, та дано океан от сълза да сътворя... Питах, разпитвах, но нищо! Бях безсилна. Никой не знаеше или не искаше да ми каже и вече не разбирах защо. Не издържах, протегнах накрая ръце нагоре и простичко рекох:

— Нужни са безкрайна любов, слънце в душа, копнеж в небесни очи, малко звезден прашец, лунна пътека, шепот и полъх на вятър, целувки от вещици, дъжд от светли мечти, ураган от бесни мъгли, прашинки от летящи комети, черни дяволски нокти, бели пера от ангелски крила, божествени властни слова, за да бъде!...

Но чух глас могъщ:

— Ха-ха-ха! Коя си ти, та искаш от мен тия неща?

— Прости ми, Господи, за наглостта! - смирено отвърнах, наведох глава и продължих: - Така си представих всичко, а то е в Твоите ръце... Аз съм само една надежда, родена в самота и искам да знам нещата в света защо и как си създал, каква е целта Ти, къде е умът ни?... А и океанът наистина ли е сълза?

— Да! - отвърна Той. - Когато бях сам и много тъжен, една сълза се отрони от очите ми, а после бавно се търколи надолу към нищото.

Колкото повече падаше, толкова по-тежка и по-голяма ставаше... Но изведнъж се уплаших, че няма къде да се задържи и в един момент ще се завърти и обърне срещу мен. В отчаянието си махах с ръце, протягах ги, за да я върна, докато не е станала огромна и страшна, летях след нея, но не можех да я стигна. Така разбърках всичко, че хаос настана и трябваше да подредя нещата. Откъснах част от себе си, смесих го с духа си, направих топка и я запратих надолу. Оказа се по-бърза и така се получи земята, а тя задържа сълзата, прегърна я и изчака да се разлее отгоре ѝ. След това бавно се завъртя около оста си, за да запази равновесието... Останалото знаеш... Грешка ли беше, моя суета ли, не прецених, сбърках с хората, създадох ги по свой образ и подобие и не се замислих, че в тях се родиха чувства, които не вложих в сълзата си, не пратих и на океана, нито на земята. Сега ме боли душата, но не искам отново да роня сълзи, че ще затрия всичко с тях и вярата ми в красота ще се изпари завинаги...

— Какво мога да сторя, Господи? - попитах аз.

— Сама не можеш нищо - отвърна ми Той. - Уморих се вече да показвам пътя... Обичайте се всички, помагайте си, правете и мислете добро, пазете природата, спазвайте законите, ако искате да оцелеете и да достигнете до съвършенство.

— Какво е това съвършенство?

— Съвършенството е превръщането на човек в светлина, но то става след няколко прераждания. Всяко прераждане от своя страна е извисяване на духа, изпитание на душата, изкупване на минали грешки...

— А значението на океана? - не се стърпях и попитах отново.

— Океанът ли? О, той е част от светлината на душата, събрана в една сълза, която винаги се побира в човешкото око, ако е достигнало вече своето съвършенство. Животът пък е само един вечен кръговрат от божествена светлина и океан от нечия сълза...

Бях изумена. Мълчах и се чудех сънувам ли или наистина говорех със Създателя. А може би така ми се е сторило, че чак се вживях в тая невероятна среща и житейски урок?...

КЛЮКИ В ДЪЖДА

Заваля... Цяла пролет не спря, а и през лятото продължи. То не бяха порои, не бяха наводнения! Защо ли небето така плаче, а облаците се мръщят? Не ги ли боли, когато се бият и разкъсват светлината? Кому се ядосват, на кого отмъщават?... Ама че време!

Човекът се мислеше за господар на света, а се оказа слаб и безсилен срещу природата. Сега сърцето му кърви за унищожената реколта, за реките по улиците, за срутените къщи... Боли го, но не за чуждото, а за своето. И се пита: „Защо точно на мен?... С какво съм по-лош от другите? Гадно време! Да опустее дано!"...

В селото бяха останали само възрастни хора – баби и дядовци - и един по един биеха камбаната за сбогом и събираха цветя... Дъждовете им дойдоха в повече, а родните им бяха някъде далече по чужбина, уж собствения си живот поне да уредят. Връзки с тях поддържаха единствено чрез компютъра в селската кръчма и всеки имаше определен ден и час да търси своите. А там ставаше лудница, но само кръчмарят печелеше от цялата работа, щото хората все нещо си поръчваха я за пиене, я за мезене, а и кметът му беше задължен, че родата му беше голяма и благодарение на нея спечели изборите...

Лесно беше на селяните, когато времето беше слънчево и топло. Местните клюкарки Тона и Дона седяха на пейките пред селската бакалия и одумваха всички.

— Гледай, гледай го тоя Иван! Криви се също куцо магаре, като върви... Уф, а какъв беше кат ергенин! Напет, красив и очите му все играеха по мене. Сега не ма види. Пусто, не ми се ходи до града, очелки да му купя...

— Остъй го, ма Доно! Що ти е такъв?... То и аз харесвам Станю, ама на - гащите си немой да връзва вече...

— Ти знаеш ли, че Пена прескачала при комшията Диньо, коги жена му ходила до магазина. Хванала ги един ден у леглото и като се развикала, като размахала бастуна си, едва не ги утрепала...

— Значи затуй окото ѝ е подуто, а она дума, че оса я жилнала... Ами Мара - оная, дето... А помниш ли Ставри? Хукнал като разпран чувал...

Така беше. И други сядаха при тях и се припичаха на слънце и си разправяха коя къде била, какво готвила, как не могла да спи от мухите и кучетата лаели цяла нощ...

Сега не им беше до това, клюки да разправят, ни за мили спомени да мислят. Реката повлече всичко – и дрехите, и бурканите, и зеленчуците в градините, и животните от оборите...

— Боже, смили се!... Свещи ли не ти палихме, в църквата ли не ходихме... Курбан ли искаш? – кръстиха се Тона и Дона и се молеха за живота си, а когато дъждът спря, двете се запрегръщаха и зацелуваха, че нали първи дружки бяха и живи останаха.

Кметът направи каквото можа – поиска помощ, суха храна докара отнякъде, извика доброволци от града и заедно настаниха пострадалите в салона на кметството, където правеха събранията. Там сложи на първо време два стола и една маса, а върху нея телевизор, телефон и компютъра, щото и кръчмата се наводни нещо, а хората разправяха, че туй не е на добро. Донесоха и десетина дюшека, наредиха ги един до друг на пода и метнаха отгоре им по две одеяла.

Тона и Дона си избраха мястото до вратата, та да могат да виждат по-добре другите, дето влизат и излизат, та да ги одумват както си знаят. Да, ама две хубави неща на едно място няма и когато звънна телефонът, а всички се юрнаха като подплашен добитък към него, двете клюкарки останаха последни. Всеки чакаше някой да го потърси от чужбина, да чуе познат глас, да се оплаче на близките си, да разбере нещо за тях... Затуй задърпаха жиците и слушалката, завикаха, заблъскаха се, събориха телевизора на пода и той изгърмя... Накрая отскубнаха

телефона и той естествено млъкна. Тогава се насочиха към компютъра, но за жалост нямаше обхват в такова време и интернетът изчезна. Жените и мъжете се развикаха и започнаха един друг да се обвиняват за стореното. Салонът заприлича на арена за борба с бикове. Тона и Дона не останаха по-долу от другите. Нямаше как, нали бяха от едно стадо! Очите щяха да си извадят, лицата да си издерат, хванаха се за косите, заскубаха ги, като крещяха:

— Ти си виновна, че избра мястото до вратата... Никаквица!

— Некадърница!...

— Нещастница!...

— Ако беше читава, твоят Пеню нямаше да си иде преди тебе...

— Ами Генчо?... Цяло село спеше с тебе и той като разбра, за сърцето се хвана и се гътна...

— Ти да мълчиш, че да не почна да ти изкарвам кирливите ризи една по една...

Кметът дотърча отнякъде и се опита да ги разтърве, но те вече бяха долу на пода и се търкаляха, и се ритаха, и дрехите си късаха и се обвиняваха, та чак до майчиното си мляко стигнаха в яда си...

Другите стояха безмълвни и гледаха тоя безплатен цирк. Кой знае докъде щяха да стигнат тия двете, уж неразделни дружки, ако изведнъж навън не блесна светкавица, чу се страхо-

тен гръм, дъждът рукна изведнъж като из ведро и после токът угасна...

Тона и Дона млъкнаха, запълзяха из залата и се свиха в два срещуположни ъгъла, а после заскимтяха като ранени зверове...

Навън продължаваше да вали, сякаш природата оплакваше изгубените човешко достойнство, съвест, възпитание и добрини...

ПЛАЧЕЩА ВЪРБА

Тази сутрин слънцето се показа усмихнато и простря лъчите си навсякъде, сякаш да прегърне света. Дърветата разпериха клони, за да поемат топлината и ласката му, цветята показаха плахо листенца, а птичките зачуруликаха весело и огласиха парка. Пролетта беше дошла, а с нея наоколо се раждаше един нов живот

Жена на средна възраст, облечена скромно, в тъмносиньо яке и поизвехтял панталон, слезе от автобуса и закрачи бавно. Спря пред близката витрина, огледа се в нея, застоя се малко пред банката, въздъхна и реши да подиша чист въздух, като мине през подлеза на отсрещния тротоар, после до езерото и оттам по алеята ще се наслади с цялата си душа на природната красота...

Прекрачи последното стъпало, обърна се наляво, после надясно, извади от чантата малка торбичка с филия сух хляб и го нарони на ситно, колкото можа. Пръсна трохите и събра ято гълъби около себе си. Всичко така я опияни, че тя застина като омагьосана и се загледа в лакомите птици, чудейки се на зоркия им поглед. Те бързо изкълваха всичко и отлетяха, а тя вдигна сините си очи нагоре, за да проследи полета им. Изведнъж се вторачи в близката върба, която стоеше на брега на езерото и не посмя

да мръдне повече. Беше висока, а клонките ѝ нежни, тънки, скоро напъпили, спуснати грациозно надолу. Огрени от слънцето, приличаха на руси коси, стелещи се сякаш по раменете на хубава девойка. Жената не сваляше поглед от короната. Не беше виждала такова нещо, а може би просто не беше се заглеждала в нещата около себе си. Можеше да стои с часове на това място и да се наслаждава на опиянението. Някаква топлина и успокоение едновременно минаха през тялото ѝ и тя се почувства малка, лека, ефирна, пречистена и по-млада. Усмихна се и искаше да благодари на Всевишния за тези прекрасни мигове, които ѝ подари в ранната утрин, когато нещо профуча покрай нея, блъсна я и я завъртя като пумпал. Политна и сигурно щеше да падне, ако инстинктивно не посегна и не се хвана за една от висящите клонки. После приседна на близката пейка, за да събере мислите си, които блуждаеха в посока на отдалечаващото се момче със скейтборда...

Когато стана и тръгна отново, но този път по алеята, нещо се въртеше в главата на жената като несвършено, липсващо и толкова празно, че се чудеше сама на себе си. Първо не разбираше, но после изведнъж го осъзна и краката ѝ се подкосиха. Чантата на рамото ѝ липсваше... Беше просто ограбена!

— Боже!... Какво ще правя сега? – просте-

на пострадалата, сърцето ѝ се сви от болка и унижение, а думите ѝ се смесваха със сълзите. - Там бяха последните пари... Нали сега ги изтеглих от банкомата?... Трябваше с тях да платя тока и водата... С останалите все щях да свърша двата края до следващата пенсия... Ами сега?... Боже!

Постоя така известно време, въздъхна тежко, след което тръгна обратно. Седна на оная пейка до езерото с надеждата оня пакостник да се сети и върне, ако не парите, поне документите ѝ... Вървбата я гледаше безмълвно отгоре и сякаш плачеше заедно с нея...

ПОДПИСАНО С ЛЮБОВ

Не се сърди, че ти пиша! Домъчня ми за теб... Как си? Къде си? Отдавна не си бил тук, при мен, дори и в града... Не се обаждаш, не пишеш... Още ли търсиш себе си, още ли се бориш с вятърни мелници, още ли откриваш нови звезди, пориш небеса и океани, още ли искаш свобода, още ли доказваш на другите колко си прав, как си възмутен от сивото ежедневие, как ще преобърнеш света с ново откритие и ще помогнеш на лошите да станат по-добри, бедните - по-богати, глупавите - по-умни?... Още ли си спомняш за...? Не ми казвай само, че не можеш без мен, че ме обичаш, че съм пътеводител и смисъл на живота... Моля те, недей! Смешно е! Та ти...

Аз ли?... Ами, уморих се просто от лудост и очакване да бъда обичана! Без теб не дишах, не спях, не се хранех, не съществувах... Но това беше преди и сякаш много, много отдавна... Сега?

О, нека говорим за теб! Всъщност, щастлив ли си? Намери ли това, което търсеше или още храниш надежда да срещнеш жената, която да изпълва мечтите ти? Е, аз не можах да бъда тази, която искаш! Не остана време от учене, от работа, от гледане на деца, от поддържане на къщата... Трябваше тогава да избирам между теб и тия неща, трябваше... Опитвах се, усмихвах се,

угаждах на всички, но не успях да ти правя компания на чашка коняк с цигара, нито да стоя по цели нощи в средата на шумните ти приятели и с тях да играя на карти... Не залагах и на хазарт, нито на тялото и усмивката си... Един ден ти просто не издържа и си тръгна, аз пък останах сама... Не беше краят на света, но болеше много! Чувствах се излъгана, предадена, ограбена... Тайно плачех, молех се и ти посвещавах дори безброй любовни стихчета, изпълнени с трепет, копнеж и очакване... Самотата ме обсебваше цяла, стискаше за гърлото, дърпаше ме за ръка и ме влачеше някъде заедно с ума и гордостта ми... После? После свикнах. Децата пораснаха и всяко хвана пътя си... Отдадох се на работа и денонощно ѝ се посвещавах... Любовта, надеждата и вярата? О, отдавна ги забравих, нямаше смисъл да ги пращам по следите ти – щяха да се лутат само и да се изгубят като чувства и истина или да полудеят от искане... А аз нямах свидетели да докажа пред ничий съд правотата и силата на душата си... Сега пак чакам принца да слезе от белия кон, да ми подаде ръка, да ме вземе със себе си дори накрая на света. Ти не посмя тогава, уплаши се нещо... Не те коря! Просто пое пътя си, сам го избра... Много важно, че останах сама! Ти нали беше добре!...

Мина много време... Как си със здравето?...

Имаш ли работа в тази криза?... Създаде ли друго, ново семейство?... Тя обича ли те, както аз обичах теб? Ами деца? О, дано всичко е така, както желаеше и очакваше! Дано дните ти са изпълнени с нежност, обич и щастие, защото ти ги заслужаваш! Дано нощите ти са буйни и страстни, както бяха нашите! Дано си открил смисъла на живота си! Дано!...

Изморих ли те от тия въпроси? Спирам! Знам, че си зает... Ама, то - кога ли си имал време за мен?... Писмото? О, ще го подпиша с любов, ще го запечатам с целувка и дори надежда ще му сложа за марка, но... едва ли ще го пусна! Не се ли сещаш защо? Та аз не знам адреса ти!... Ех, моя обич! Просто никога не ми го остави...

С поздрав: твоя бивша... Всъщност помниш ли, знаеш ли коя съм? Аз не! Може би – една от всичките жени на света – бедна или богата, все тая...

ВЛЮБЕНИ

Всички листа на старото дърво в парка бяха влюбени в Есента. Не бяха я виждали, бяха слушали само за нея от песните на врабчетата, но си я представяха с блестящи до земята кестеняви коси, очи големи и тъмни като диви кестени, с дълга рокля от паднали листа в различни цветове – от зелено, жълто, оранжево, червено, та до кафяво. Затова се протягаха нагоре и молеха вятъра да духне по-силно, за да могат да паднат долу, Есента да дойде при тях и да потърси дрехи за себе си. Бяха като истински мечтатели и не очакваха нищо в замяна, а искаха само да се отдадат на любовта си и да бъдат някому полезни.

Есента пък от своя страна се направи на важна и закъсня като всяка жена на среща с мъж. Разпиля дългите си коси над дървото и целуна листата му. Те запламтяха, затрептяха от вълнение и се понесоха в някакъв нежен танц. Едни се смутиха, не знаеха какво да правят и си останаха зелени. Други се изчервиха от срам, трети изгоряха чак до кафяво, а останалите пожълтяха от възмущение, че така лесно се изкушиха и предадоха на красавицата. Тя пък се разсърди и започна да маха с ръце, събра облаците и се разплака с дъждовни сълзи. После, като ѝ мина, повика своите братя ветрове и започна да се

гони с тях, без да обръща внимание, че листата бяха съкрушени и падаха ту бавно, ту бързо в краката ѝ. Искаха само да я докоснат и да я помолят за прошка. Есента не ги забелязваше и си свирукаше весело, а после се смееше с лъчите на слънцето и галеше с тях увехналите листа, гъделичкаше ги, обръщаше ги, подмяташе ги насам - натам, сякаш им се подиграваше. Горкичките! Гушеха се едно до друго, свиваха се, топлеха се, събираха утринната роса под дървото и тежко въздишаха. Бяха тъжни, нещастни, ненужни, самотни и се ядосваха на глупостта и наивността си така да повярват всички до едно, че Есента ще ги обича с цялата си душа..

Един ден в парка се разхождаше възрастна жена с малко момиченце. То се затича около дървото, зарита весело листата с крачета, започна да се смее, а после седна в тях, зарови пръстчета, разпръсна ги наоколо и накрая извика:

— Бабо, бабо, виж! Тука има мекичко килимче от красиви листа!

— Наистина листата са като килимче, мила моя! Не ги разбутвай, моля! Те са много важни за семенцата на цветята и служат за завивка на земята през зимата. Когато изгният, ще се смесят с нея и ще направят по-плодородна и силна почвата, а напролет ще помогнат и на цветята, и на тревите да се покажат здрави и красиви навън...

Листата чуха думите на жената и зашумяха весело в знак на благодарност. Вече знаеха, че животът им не беше минал напразно. Бяха дори щастливи, че Есента ги изостави долу. Чувстваха се необходими и още по-силно влюбени в нея. Явно имаше защо!

НЯКОГАШНИТЕ МОИ ОСТРОВИ

Тогава жена ми се казваше Тони.

Всъщност аз нямах жена, а само една лодка. А Тони беше моя приятелка.

И още каква! Косите ѝ бяха с червеникавия цвят на кестена, а за тялото ѝ не смея да говоря. Защото непременно ще кажа, че не природата за векове, а двама обикновени хорица – баща ѝ и майка ѝ, бяха сътворили това малко чудо. Още, че бедрата ѝ пареха като топли, току-що опечени кестени понякога. И че всичко в нея ми напомняше кестена – кога дивия, кога тоя, дето се яде.

Веднъж лодката ни отведе двамата на един от многото речни острови. Бащата бай Димитър предния ден казал на Тони: „Момиче! Забранявам ти да ходиш на Дунава с момчета и разни хулигани! Ще се удавиш!“

Затова, като послушна негова дъщеря, тя веднага ме помоли да идем някъде, където няма хора и да я науча да плува, за да не се безпокои татко ѝ напразно.

И ето ни на оня Дунавски остров – самотно и диво парче суша насред реката. От бреговете му безброй върби хвърляха зелени отражения

върху забързаната към морето могъща вода. По-навътре, под черните им сенки, нощните разбойници – комарите, миролюбиво се бяха изпокрили, в очакване да премине жегата. А къпини – закачливи и жилави, сякаш млади момичета, препречваха пътя и по цял ден се наливаха с леност, безделие и захар, кисело пареща езика.

Пясък – колкото щеш! Мек, сякаш сухо брашно или едър, като накълцана пшеница. Тук-таме по него – птичи пера. И някакви птици, подобни на чайки, кацаха, разхождаха се и отлитаха.

Не ми се занимаваше никак тогава с уроци по плуване.

Избрахме си местенце за плаж. Беше лято – любимото ми време за Дунава. През най-хубавия от месеците – август!

В града обаче, далеч зад гърба ни, бе отегчително и задушно. С масивни къщи на богаташи в центъра и с къщурки на оптимисти към по-крайните квартали.

Мнозина там спяха тежък следобеден сън.

Само релсите на крайната гара, бляскави и строги, тръгнали надалече, миришеха на смола, на истински живот и лято!

Нещо ме накара за миг да се замисля:

„Как ли ще протече животът ми?

Като малка рекичка ли, пресъхваща в жегата, или ще премине през годините подобно на

тоя неукротим и мощен Дунав?

Дай, боже, да е второто!“

Живееше ми се интересно. Не да работя до затъпяване – както се бе получило при бащата на Тони и повечето от съгражданите ми. Които си отиваха от живота, преди да са живели истински...

За разлика от тях аз бях един от капитаните на могъщата река! Най-младият, може би! Но макар и млад, знаех верния път далеч напред между опасните плитчини.

Бях разбрал, че за да се почувстваш капитан, е достатъчна понякога една стара бащина лодка или даже само някаква моряшка фланелка като моята, опъната от здрави гърди...

А не да бъда като другите, които водеха борба за нещо и се пъхаха в огъня или обратното – мечтаеха за пенсия от младини.

— Е, ще ме учиш ли да плувам? Какво се замисли! – сепна ме гласът на Тони. Цял живот можех да слушам тоя ласкав и дружелюбен глас.

— Само че най-напред тренировките се правят на сухо! – чух се да казвам пресипнало. И се опитах да я прегърна.

Тя леко ме отблъсна. Изправи се, погледна ме – сякаш за да ме запомни завинаги, отърси се от песъчинките, и се затича към водата.

Докато се опомня, вече бе скочила от отвесния бряг.

„Край! Още един удавник! И то не който и да е!" – ужасих се. А после се хвърлих след нея. Течението тук мъкнеше тежки маси вода. Повърхността му приличаше на невинна плитчина, леко набраздена. Лъжеше коварно и примамваше.

Но в следващите минути ми олекна на душата. Кестенявата коса на Тони се показа отгоре над водата, за да разбера, че тя в същност плува доста добре, като истинско чедо на крайдунавския град.

— Изкара ми ума от главата! Друг път не прави такива работи... – опитах се да ѝ се скарам. И продължих без да мисля:

— Не знаех, че плуваш... като рибле! Като морска сирена! Като златна рибка, като някоя щука!

А тя ме прободе с поглед и продължи да се усмихва. Отново лежахме върху пясъка. Съхнехме, гледахме замечтано небето. И облаците включително! Просто да побеснее човек.

— Ще се оженим ли някога? – попитах.

— Разбира се... – обеща ми Тони. - Но първо трябва да пораснеш! С биберон ли ще те храня? Ами децата... – заваля снежецът на въпросите ѝ.

Усетих студ! И самота. Зима, вълци, тежък сняг...

Нейна целувка обаче ме сгря като глътка

коняк. Стана ми ясно, че завинаги ще я обичам. И че за нея бях готов не само да ида до края на света, но и да остана до края на живота си там, в своя не чак толкова интересен роден град. И да бъда обикновен ковач, пооглушал и омацан в сажди, ако Тони, разбира се, е неговата жена...

Или да работя нещо съвсем незабележително и делнично – като някакъв шофьор, шлосер със златни ръце или майстор-дърводелец...

Но истинското ми призвание беше далеч по-хубаво от всичко останало!

Капитан на кораб!

Щяхме да се оженим, аз щях да плавам край далечни страни, а тя – нетърпеливо да ме чака в малката ни къща. Щях да ѝ нося чудновати предмети и соления дъх на океана винаги, когато се завръщам при нея. Тя би трябвало може би да стане учителка по география, за да ме открива по картата къде съм... Въпреки, че повече я биваше за директорка на гимназия! Много знаеше понякога!

Така неусетно мина времето до вечерта. Обзавеждахме бъдещ дом, виждахме се заедно напред до старини. Приказвахме си каквото ни дойде на ум, само гледахме да не пропуснем нещо.

Докато Тони прошепна:

— Какво ще стане с нас? Може ли нещо да ни попречи, да ни раздели!?

— Никога! – изтръгна се от сърцето ми. - Не

бива да се случва така, на никого не бива това се случва, въпреки че животът понякога е като мошеник, облечен във власт! Зъл егоист! Предател!

Тя пак ми се усмихна, със спокойствие и тъга. Лицето ѝ бе с излъчването на икона – с фини извивки на устните, с малко носле и с ореол от коса, имаща цвета на зрелите кестени.

— Я ми обещай, че ще напишеш едно стихотворение за нас двамата! – каза накрая.

Бях изненадан, но някак си обещах.

А тя продължи с укор:

— Просто не разбирам, защо нищо твое не си ми чел досега...

Макар и неоснователно обвинен, беше ми приятно някой да ме подозира в писателски грехове. С поезията нямах нищо общо. Знаех единствено: „Бяла, спретната къщурка, с две липи отпред..."

Звъннаха комари, забръмчаха яростно и свирепо.

— Тия съвсем не разбират от сладка кожа... – учудих се престорено аз, като гледах към гаснещата червенина на залеза.

— Добре де, само мене ли да хапят! – нацупи се Тони.

— Да тръгваме! – отреагирах.

Върбите вече не бяха върби, а част от тъмното небе. Тони се преобличаше, аз оправях

лодката, островът тревожно шумеше...

Мислех си: „Течението ще ни грабне и скоро ще се спуснем до пристана на стария град. Точно под крайбрежния зид, още топъл от слънцето. Откъм градската градина може да се чуе приглушен говор на хора, разхождащи се привечер по алеите.

В тази градина расте всичко – невероятни цветя, иглолистни дървета, тъмнозелен бъз, уханни напролет липи. Има и тополи-великани, чимшири с нагарчащ мирис. Какви ли не зелени чудеса!

Както и някакви съвсем прости фунийки, създаващи спокойствие и сигурност, като присъствието на верен приятел. Те винаги благоухаят, след дъжд или след поливане. Смесват аромата си със свежестта на преминаващата дунавска вода. Не им знам истинското име.

Но най-впечатляващи там са кестените – пеперудено бели и ароматни, когато цъфтят и с червеникав цвят, като косите на момиче, когато узреят.

Чуден е моят Дунав! Ще му се наситя някога, само ако се удавя в него. Само ако се нагълтам с мътната му, сладка вода...”

— ----------

Оттогава минаха много години. Сега жена ми се казва Мария. А смелият морски капитан се удави, преди да стигне океана.

Добри хора му се притекоха на помощ. Измъкнаха трупа на удавника и къде с шамари, къде с изкуствено дишане, го свестиха и възвърнаха към живота. От него направиха превъзходен началник на склад...

Сега никой не го подозира, че пише стихове. Пенсията му обещава приятни старини и затова той неведнъж се вглежда с нетърпение в огледалото, намирайки се за недостатъчно стар.

Понякога Мария ме кара да вървим на островите. Само че сега аз нямам лодка. Пък и не ми се ходи никъде. Какво ще търся на тия острови? Пусто е там. Само къпини и птици. Приличат на някогашните...

Нямам вече лодка. Не зная как открих, че поезия има и в ракията. Събереш се с приятели, нарежете си салата от пресни домати, обърнеш чашката и очите ти грейнат чисто и вдъхновено... Градушка от спомени задълбае челото ти. И не си тоя безхарактерен мъж, който пиянства на масата, а пак онова босоного хлапе, което припка по грамадните коридори на улиците, вярва в хубавото на живота и знае, че ще го постигне. Хубаво нещо е ракията! Може да помогне и на трезвеници, ако позакъсат нещо!

Всички намират, че ние с Мария сме едно щастливо семейство. А щом хората казват, че е така, готов съм и аз да повярвам...

Имаме две дъщери. По-възрастната се омъжи за някакъв нехранимайко, който сега е обикновен моряк, но след години положително ще стане морски капитан. А по-малката се казва Тони...

СТОМНИЧКА ОТ ДИКО ИЛИЕВ

Бях още дете. От наситеното ми детство има дни, които помня. През лятото баба ме водеше на панаир в Оряхово. Когато тръгвахме някъде с нея, тя все ми повтаряше: „Когато ти дотегне, премени се и се измешай с хората."

Не разбрах тогава думите ѝ. Чудех се какво има да ми тежи като нищо не нося.

— Отиваме на панаира, на Дунавско хоро – обяснява ми тя.

Панаирът е край Дунава, на едно голямо за мене пространство, пълно с хора. Още преди да го приближим, чуваме да ечи музика. Многоцветно множество се движи под звуците на духовата музика на Дико Илиев. Неговото име всички произнасяха като нарицателно. Вие се и преплита хорото, носи се, а музиката кънти, не спира.

Баба ме оставя на едно хълмче, с каквито е пълно старото Оряхово, до което се стига по тесни стъпала. Тя отива да се хване на хорото. Обичам това място под дърветата, откъдето всичко пред мен е като на длан. Не виждам баба, но знам, че тя ме следи от хорото, краят и началото на което не се виждат... То е без-

крайна върволица от хванати за ръце хора и неспирна силна музика, под звуците на която аз бера букети от полски цветя, които оставям на купчинки от различни цветове на всяко стъпало. Весело е от високото настроение, което струи във въздуха, а гледката пред мен е чудесна. С часове късам най-хубавите цветя в живота си. Панаирът в Оряхово за мен значи големите хора да играят, а аз да бера най-прекрасните цветя. И всичко това с музиката на композитора, музиканта и диригента Дико Илиев до голямата река.

Баба идва при мен, събира букетите в един и казва: „На бай Дико ще ги поднесеш, дето свири тая музика. Хайде да слезем долу". Питам я защо, а тя отвръща:

— Ще ти купя каквото искаш.

— Нищо не искам – казвам, а тя ми говори: „Има нещо много хубаво за теб, видяла съм аз, ей сега ще го изберем" – и слизаме с нея в множеството.

Музиката ехти, баба ме хваща за ръка и ме води из навалицата.

— Ето го бай Дико, хайде да му подарим цветята.

Дико Илиев беше висок колкото баба, с разкопчано сако и бяла риза. Пададох му големия букет, който държах с две ръце, а той каза:

— Ухаа-а, за тези цветя аз каква стомничка

ще ти избера. Ела. Ето, тази подай – посочи той на продавача една от многото наредени по земята и ми я поднася. - А сега ще почнем „Александрийката" – каза той и се изгуби сред хората.

— Хайде да те разведа из панаира, ще налеем вода в стомничката. – казва баба. - Там горе, бабо, на моето място ще ида, а ти на хорото се хвани – казах аз и се качих пак на високото. Пред очите ми хорото се е разширило, а музиката сякаш от реката извира... Бях щастлива, пиех вода от най-хубавата стомничка, а баба играеше чародейни хорà!

Сега, след много лета, когато баба вече наближава стоте, стомничката – подарък от Дико Илиев още стои с изплетена на една кука дантела. Отдавна бях я забравила... Но нещо ме накара да посегна към нея. Срязах дантелата и видях цветовете – същите са и днес, непроменени. Запитах баба:

— Помниш ли думите си: „Когато ти дотегне, променѝ се и се измешай с хората"?

— Да – отговаря ми тя, – тогава бях кажиречи на твоите години сега...

Под очилата ѝ гледам – влага тежи.

Изпраща ме тя на вратата, а в ръката държи букетче есенни минзухари – за мен.

.....

Питам майка си по телефона: „Как е баба?"

— Не вижда, мъчи една кука – на стомничката от Дико Илиев – нова дантела плете...

ПРИ ЛЕЧИТЕЛКАТА
/ПО ИСТИНИ ОТ ЖИВОТА НА АПОСТОЛА/

В студената декемврийска вечер по Игнажден, Дона Мàлина бързо стъпваше по неравната улица към самотната си къща. Беше ходила на църква, а после се отби да занесе мехлем за церене на рани на една лежаща в немощ жена.

През кръпките на кожуха ѝ се промушваше леденият вятър и тя учести стъпките си. Още не беше залостила външната врата и пред нея изникна непознат човек.

— Какво има, за помощ ли идваш, кой си ти? – изненада се жената.

— Аз съм, стрино Донке, търговецът от Аджар.

Тя си спомни за тримата търговци на шаяка, който им продаде на панаира пред Троянския манастир и после нощуваха в дома ѝ.

— Ами влизай, сам ли си?

— Сам съм, мога ли да пренощувам тука?

— Влизай, и аз имам син. Нямам хабер от него повече от година. Ще те приютя.

— Къде е той?

— Замина на гурбет във Влашко. Уж по печалба отиде при Евлоги Георгиев. Той е от Карлово, родеем се с него. Дано синът ми е жив и здрав! Какво да прави тук? Откакто обраха хазната в Арабаконак, тъдява не е спокойно.

Човек се страхува да се покаже на улицата. Уж заловили комитата, а още пълзят турци навсякъде.

Дона сложи набързо софрата – начупи хляб, резна сланина и печена тиква. Без да чака втора покана, гостът започна да вечеря.

— Че кой е този баш комита, дето са хванали? Ти знаеш ли го?

— Нашият карловец, Васил Левски. Казват, че е здравеняк като тебе. Ти като влезе одеве в къщата, сърцето ми се разтупка от радост, сякаш син ми Иван се върна.

— Аз, стрино, съм самият карловец Васил Левски!

Жената стана от стола, отстъпи назад, помисли нещо, пристъпи напред, прегърна Апостола и го целуна по челото. Сълзи на умиление се стекоха по лицето ѝ.

— Аз, момко, се досетих какъв търговец си ти, още преди три години, когато преспахте у дома, но нали не ми е работа, викам си, наши момчета са, добри, що да не ги подслоня. Но аз зная да си мълча, при мене идват всякакви хора, цяр търсят. Никого не съм върнала, всекиму съм помогнала. Лекувам с билки. Господ е дал на всяка болка и билка. Даром я вземам, даром я давам. Лекуването нито с пари, нито с друго може да се откупи, от майка си се научих. Но, както мога да говоря, така мога и да мълча.

Да се пазиш момчето ми, че тия, ако те хванат, няма да ти простят. Те на никого не прощават.

— Знам, лельо Доне, ще се пазя, не се безпокой за мен. – каза Левски.

Жената застла рогозка, подкладе застиналата жарава в огнището, сложи загасналите главни, и заговори разпалено:

— Моята къща е отворена за всички. Вдовица съм. Идват богомолци по празниците, няма къде да преспят. И хора за цяр, знаят ме. Налагало се е и турци да церя... Бъди спокоен, за мен не се кахъри, винаги можеш да идваш в моя дом, но пази себе си. Хайде, лека ти нощ – каза тя и излезе от стаята на най-скъпия си гост.

На разсъмване вдовицата пристъпи на пръсти, открехна вратата на собата, но в нея нямаше никой. На трикракото столче край огнището бе сложена една бяла меджидия.

Годината бе 1872.

—----------

Къщата на баба Дона Màлина в Троян е обявена за историческа старина и е реставрирана. По време на Руско-турската война в нея се установява руски лагер и придружаващите го санитари превръщат къщата в лазарет.

ТРИТЕ ДИМЧОВИ ПРЕОБРАЖЕНИЯ

Димчо се роди късно, когато баща му и майка му прехвърляха четиридесетте. Може би затова и двамата му трепереха и се страхуваха прах да не падне върху главата му.

Когато навърши седем години, баща му реши, че трябва да прекрати тази мъка и да направи от момчето си мъж, а не мамино детенце, както е тръгнало да се държи за полите на майка си.

Точно на рождения му ден – 18 август – го разбуди още преди изгрев слънце. Детето, сънено, започна да мрънка нещо, но таткото бързо отвлече съзнанието му от съня, като му каза, че имат да вършат важна мъжка работа.

Докато се движеха с бърз ход по дългия селски път, бащата беше положил длан върху главата на малкия си син и тихо и ласкаво му говореше нещо. Димчо само кимаше мълчешком и кротко се усмихваше.

Не след дълго двамата стигнаха до старата нива „Димово стърчище", останала от едноименния му дядо. Слънцето тъкмо се изхлузваше иззад близкия рид. Бащата извади от джоба на антерията си един остър нож, подаде го

на Димчо и оставяйки момчето си под кривия скоруш [24] по средата на нивата, побърза да се скрие зад бъзака и къпините, които растяха на междата.

Малкият се огледа неспокойно. Толкова сам не се беше чувствал никога...

В този момент слънчевият диск се показа, златен, като огромна пендара, и наоколо се разсветля. Скорушът и момчето хвърлиха дълги сенки. Тогава хлапакът със звънлив глас, в който се прокрадваха тембрите на мутирането, изрече: „Аз съм Димчо и съм българин", после се обърна леко-леко като да не уплаши сянката си, и току до петите си тегли една бразда с ножа върху нея. Пое си дълбоко дъх и издиша бавно. Сякаш беше прерязал пъпната връв, която го свързваше с майка му.

На връщане към дома им, ранобудните селяни, тръгнали да се трудят по нивята и градините, видяха да се движат един възрастен и един малък мъж – негово копие и в лице, и в походка.

Това беше първото Димчово Преображение.

Изминаха доста години от този паметен ден. Димо израсна по пътя на ученето и войниклъка. Залюби се със съседското девойче Спасена и се ожениха. Още на другата година им се

24 Скоруша - дива круша

роди син. Кръстиха го на баща му, който отдавна беше покойник. Когато пеленачето навърши четиридесет дни и му направиха кръщенка, Димо се измъкна една сутрин рано-рано от къщи, взел същия остър нож, с който преди години тръгна по пътя на възмъжаването. „Димово стърчище" отдавна бе кооперативна земя, но раждаше все така плодоносно. Младият мъж изчака слънцето да се покаже, с твърд мъжки глас изрече: „Аз съм Димо и съм българин!" и отново преряза сянката си току зад себе си. С това свое действие той заявяваше пред света, че синът му и всички други неродени още негови деца могат да разчитат на него до гроб, и че ако се наложи, би дал и живота си за тях.

После символично благодари на слънцето, че синът му е избрал точно него и си тръгна обратно към къщи.

Това беше второто Димчово Преображение.

... А годините се редяха една след друга...

Нищо не го подмина. Нито радостта от появата на другите му две дъщери, нито любопитството от израстването на децата и щастието от задомяването им. Вече имаше шест внука и седмо бебе беше на път, когато жена му се поболя. Отдавна бе настъпила демокрацията и в структурите на здравеопазването цареше пълен хаос. Не можаха да я спасят и след смъртта

ѝ като че го подмениха с друг човек. Нищо не му носеше радост вече. На 70-тия си рожден ден облече най-новата си бяла риза и без да се обади на никого от многолюдната си челяд, се отправи към нивата, която отново беше тяхна. Тържествено отряза сянката си и се почувства олекнал от грижи и ядове. Сякаш душата му се беше отправила към светлото и кимаше да я последва.

Старецът въздъхна тежко-тежко и полека заситни назад. Из двора вече шеташе голямата му дъщеря. Димо се прибра в стаята си и свали ризата. После извика Донка отвън и ѝ я подаде с думите:

— Мина и третото ми Преображение, Доне. Изпери я и я прибери. Искам с нея да ме погребете.

Донка го гледаше смаяно, сякаш за пръв път го виждаше. Пред нея стоеше не собственият ѝ баща, а някакъв светец, около главата на когото струеше светлина...

ЛЕГЕНДА ЗА ЗЕМЛЪНГРАД

Преди много, много лета, толкова много, че и най-старото дърво в района не помни кога е било, там, където Струма тече и образува меандри в посока на Бяло море, в полите на Конявската планина се издигала крепостта Землънград. Тя помнела славни времена на победи, когато чужди нашественици напразно се опитвали да превземат дебелите ѝ каменни стени с високи бойници. Помнела освободителното въстание на цар Гаген (Петър-Делян) – син на Гаврил-Радомир и внук на цар Самуил и пролятата от исмаилтяните кръв от погубената му четиридесетхилядна войска.

По времето на турската инвазия над Балканите, някъде към лето 1330, владетел на калето станал боляринът деспот Деян. Млад овдовял, той дълги години живял сам, докато при един лов на елени в девствените и непристъпни гори на планината Риша не зърнал дядо-Дойчиновата мелничарска щерка – Доя.

Красавица невероятна била тя – с тънка стройна снага като ствола на калина, с тъмни гъсти и дълги до кръшната половина коси и очи с цвят на боров янтар. Поискал я деспотът за жена и господарка на твърдината, а дядо Дойчин нямало какво да стори със седемте си деца, кое от кое по-дребни, та се съгласил дъ-

щеря му да се задоми за богатия, но стар и грозен болярин.

Дълго тъгувала Доя и оплаквала участта си, но накрая се примирила и приела безропотно съдбата си. Утеха щяло да ѝ бъде ако имала своя рожба, но годините минавали една след друга, а тя оставала все така бездетна.

За сметка на това деспот Деян обгрижвал и обичал съпругата си толкова силно, че не давал нито пиле да прехвръкне над нея, нито косъм да падне от главата ѝ. Ревнувал я дори и от сянката ѝ.

Деян бил и ревностен християнин. В землището му се издигал Земенският манастир. И решил владетелят да вдигне черква в него, за своя и на Бога прослава, и неговият лик и образът на Доя да красят стените на храма като щедри ктитори.

Изпратил той глашатаи наляво и надясно, из близки и далечни поселища – търсели зограф, талантлив и работен, който да изпише фреските на черквата.

Не след дълго такъв се намерил. Това бил младият монах Агапий – скромен, но надарен с умения момък, който случайно и напът през българските земи научил, че търсят иконописец за църквата в Землънград.

Но имало и друга причина да остане в Земенското кале. Докато разговарял с дарителя на църквата Деян, той зърнал случайно госпо-

дарската съпруга. Очи не могъл да откъсне от нея, а умът му завинаги останал там. Било 1356 година.

Започнал зограф Агапий ден след ден и седмица след седмица да изписва стените на параклиса. Избягал от каноните на съвремието си, той рисувал живи лица, в чиито черти вплитал емоции и човешки чувства. В иконата на Богородица той изобразил лика на любимата си майка, такава каквато я помнел като дете – с хурка в ръка и бяла кърпа на главата. Не стигало това, но проявил и еретизъм, изобразявайки сцена, в която налбанти изковават пироните за Христовото разпятие – нещо нечувано и невиждано до този момент никъде по света.

Боляринът Деян всяка неделя идвал на служба в манастира и минавал да види докъде са стигнали зографските работи.

Агапий с най-голямо усърдие започнал да рисува лика на Доя. Не било трудно, защото камо ли притворел очи и тя изниквала в съзнанието му – млада и прелестна – същата, каквато я зърнал от първия миг на идването си в крепостта.

Унесен в заниманието си, той се стреснал, когато чул мъжки глас зад гърба си:

— Зографино, имам една молба към тебе – гласът на стария деспот бил както никога мек и измамно ласкав. – Аз не мога да даря моя-

та Доя с деца. Моля те като мъж, който обича към мъж, влюбен в същата жена: ще си затворя очите, но нека бъде щастлива с рожба от тебе.

Агапий изтръпнал. Знаел, че ако изпълни молбата на господаря си, ще загине от ръката му. Съзнавал също така, че ако не я изпълни, ще намери сам смъртта си. В случая му оставал изборът дали да го убият, или сам да посегне на живота си.

— Но Господарю… – успял само да промълви той. – Позволете ми поне да довърша започнатото…

— Имаш една седмица време, монахо! После искам да изпълниш заповедта ми – изрекъл Деян, обърнал се и все така безшумно изчезнал от погледа на младежа.

Как довършил работата си Агапий, само той си знаел. През цялата оставаща му седмица той ту пламвал в огън, ту треперел от студ, като че било посред зима.

В неделята накрая на седмицата отишъл и се изкъпал в река Струма, облякъл нови дрехи и набрал букетче анемони. После влязъл в храма, чиито фрески пазели допира на ръцете му и поставил цветята в краката на любимата си деспотка Доя.

Оттогава никой и никога не го видял повече…

Понесла се мълвата, че намерил смъртта си край скалите на Липов дол, които впоследствие

нарекли на негово име, като кръстили „Обичен" и извора, който извирал оттам.

Хората с уважение разказвали легенди за непорочната му и чиста любов към Доя, която го накарала да посегне на живота си, но не и на семейната ѝ чест, въпреки или може би точно заради разпореждането на болярина.

А Доя запазила букетчето съсънки, като една от тях изсушена винаги била сред страниците на евангелието ѝ.

Тя никога не забравила Агапий и саможертвата, която сторил заради нея. Често през месец май се отбивала край извора, носещ името му и берейки от лилавите горски цветя, растящи край него, почитала незнайния му гроб.

Легендата е напълно измислена. Единствено верни са историческите събития, лица и местности.

ТРИГЛАВ И РОЗИТЕ

Както много често се случва в живота, съдбата си знае работата и те запраща на точното място, за да те срещне с точните хора. Едно арт пътешествие ме отведе в с. Тъжа в Калоферския Балкан и ме събра с половин дузина ентусиасти, с които вибрирахме на една и съща честота от възприятия и мислене. В къщата за гости „Триглав и рози" се роди и идеята за тази приказка.

Открай време селото, за което става дума в нашата история, се наричало Тъжа. Тъжни били жителите му, защото триглав змей високо в планината пазел древно имане в тайнствена пещера. Селяните били длъжни всяка седмица да довеждат по една угоена овца пред входа на пещерата, а в началото на месец юни оставяли и по една девойка в дар на кръвожадния звяр. Ако момичето не му харесвало, той го умъртвявал и захвърлял върху скалите в близката пропаст.

По времето, в което върлувало страшното чудовище, в селото живеела девойката Анаста с двамата си природени братя и стария си баща.

Няма да описвам хубостта на момата, само ще кажа, че била равностойна на нейната доброта, човеколюбие и благородство. Братята ѝ - напротив, били пресметливи, зли и алчни.

Дошло време и нашата девойка да поеме по пътя към лобния връх. Анаста се сбогувала с близките си и тръгнала нагоре, като носела в ума си злокобния план, в който я посветили братята ѝ.

Виждайки я за пръв път обаче, змеят доволно заклатил трите си глави и изригнал от ноздрите си бял, розов и червен пламък.

Анаста, макар че се страхувала от неизвестността, веднага започнала да шета из пещерата. Видяла в дъното ѝ купчини злато, сребро и бисери, а в най-прикътания ъгъл стояла саксия с посадени в нея бяла, розова и червена, коя от коя по-красиви и дъхави рози.

Точно в полунощ змеят се преобразил на трима снажни момци, еднакви като три капки вода. Отличавал ги само цветът на очите им – единият бил с бели, другият с пепеливорозови, а третият – с кървавочервени очи.

Анаста им се поклонила ниско и ги нагостила щедро с ястията, които била приготвила през деня, като им дала да пият и вино с накиснати в него сънотворни билки, след което четиримата мирно и тихо легнали да спят.

Само огънят в огнището припуквал тревожно...

Когато обитателите на пещерата се унесли в сън, девойката усетила тих шум и през мигли видяла братята си да се промъкват край нея. Тя

обаче продължавала да лежи неподвижно, но наблюдавала внимателно действията им.

Видяла как единият ѝ брат взел трите рози и ги хвърлил в огъня, а после, заедно с другия натоварили колкото могли от имането и без дори да се обърнат към нея, напуснали змейското леговище.

Тогава Анаста станала бързо и погледнала в огъня. Бялата и червената роза били изгорели, само розовата все още не се предавала на пламъците. Девойката влязла в огъня и я извадила. Лошото обаче не я подминало, защото огънят обжарил ръцете и краката ѝ.

При изгрев слънце, девойката се върнала в родната си къща и какво да види – първият слънчев лъч, който осветил змейското злато, направил така, че то да се изпари, а двамата ѝ братя полудели от злоба и алчност, че го губят.

Останала само полуобгорялата девойка с розовата маслодайна роза в ръка, която засадила в градинката си и която в последствие дала началото на маслодайните розови масиви в околността.

Какво се случило по-нататък ли?

Старият ѝ баща излекувал огнените следи с извлек от рози, които освен ароматни били и лековити, а на третата година от злокобната случка дошъл знатен момък с пепеляворозови очи и поискал ръката на Анаста. Девойката

на драго сърце му отдала душата и тялото си, защото това бил оцелелият брат от Триглавия змей. Спасявайки розата, момичето го освободило от проклятието, което го превръщало в чудовище, докато другите му братя загинали в мига, в който изгорели розите, символи на душите им.

Години минали оттогава. Селото продължава да се нарича Тъжа, а върхът надвиснал над него – Триглав.

А наследниците на Анаста и момъка от змейско потекло бяха любезните домакини на уютната къща „Триглав и рози".

Няма да ви описвам какво се случи по времето на това тайно пътешествие, защото то ще загуби от магията си, само ще кажа, че успях да се завърна към себе си и след него се чувствам като напълно прероден човек.

ЛЮЛЯКОВО СЕЛО

В полите на Витоша, откъм страната на селата Боснек и Чуйпетлово има една неголяма около 30-метрова пещера, наречена Водната. От нея от незапомнени времена извира целебен извор. На стотина метра под извора се намира естествена подземна кухина, която като каптаж събира водите му и те, достигайки определено ниво, излизат на повърхността.

Заселил се още в древността в същата тази пещера воден змей. Годините не си знаел и затова бил мъдър и прозорлив. Водата от пещерата имала чудното свойство да тече, когато будувал и да спира, когато и стопанинът ѝ заспи.

Малко по-надолу, в близкото село Боснек, живеел свинар с все още младата си жена. И двамата били кротки и работливи хора, живеели в мир и сговор и лоша дума не могло да се чуе за тях. Но имали голяма мъка – родило ли им се дете, не доживявало и годинка и умирало. Всички опити да си имат домочадие отивали напразно.

Един празничен ден свинарят затворил черните полудиви животни в кочините, облякъл си новите дрехи и се запътил към Водната пещера, за да иска съвет от старото разумно чудовище. Вървял той без да спира пред тунела от много-

годишни дървета към пещерата и му било леко и спокойно на душата. Покрай него – необезпокояван от нищо – се чувал полифоничният хор на птиците.

Стигнал мъжът при пещерата и както нямало и помен от вода, тя изведнъж протекла. Значи змеят бил буден. Свинарят смело навлязъл в змеевата дупка и още на входа ѝ се поклонил с почит и уважение. От тъмното се чул тътен:

— Зная за какво идеш, почтени човече! Вземи на тръгване една кратунка и я напълни с вода от извора. До година булката ти ще роди близнаци – момче и момиче. За да прекъснеш лошата поличба, която тегне над наследниците ти, ги кръсти Живан и Жива. Ще са щастливи хора. Но имам едно условие към теб. Когато Жива навърши пълнолетие, искам да ми я доведеш, за да стане моя жена.

Казал това змеят, прозял се и заспал. Човекът едва успял от последните капки течност да напълни кратунката и си тръгнал надолу към селото – хем зарадван, хем умислен от условието, което му поставил звярът.

Прибрал се вкъщи и разказал всичко на жена си. А тя, щастлива от новината му, рекла:

— Нека първо се родят и отчуват децата, пък тогава ще му мислим.

И дните потекли както и преди, само дето невестата не се чувствала вече празна. И на-

истина, след девет месеца родила две красиви деца. И както предрекъл змеят – били момче и момиче. Кръстили ги Живан и Жива.

Дали заради магичната вода, пита от майка им или поради друга, неведома причина, двете деца расли не с дни, а с часове. За радост на родителите си Живан пораснал висок и строен младеж, много умен и изобретателен. Жива пък не се различавала по нищо от горските същества – самодивите. Имала млечнобяла нежна кожа, дълга свиленоруса коса, а очите ѝ били сини, с виолетов оттенък, също като дивите ириси по поляните на Витоша.

Колкото по растели, толкова Живан бдял като орел над сестра си. Не давал да се продума за нея лоша дума или пък, не дай си, боже, някой да я нарани!

Годините минавали бързо и неусетно. Ден преди двете му деца да навършат пълнолетие, баща им ги извикал, за да сподели с тях зловещата тайна.

В първия момент като я чули, младежът и девойката се сепнали. Живан стиснал юмруци и само процедил през зъби:

— Тая няма да я бъде!

Но баща му, който цял живот живял честно и почтено, само му отвърнал:

— Синко, казана дума - хвърлен камък. Няма да потъпча дадената от мен дума.

Живан преглътнал чутото, но в ума си скроил подъл план. Не можел току-така да остави сестра си в лапите на зловещото чудовище.

На другия ден тръгнали тримата – старият мъж, младежът и хубавата Жива. Тя била облечена в бяла кенарена риза, със сплетена руса плитка и венче от анемони[25] в косата. Но била тъжна девойката и ронела ситни сълзи. Там, където паднела сълза от виолетовите ѝ очи, пониквал благоуханен люляк. Цялата гора се изпълнила с диви люляци, нацъфтели и буйни.

Стигнали до Водната пещера и старецът извикал змея. С поклон му поднесъл дъщеря си и едва сдържайки сълзите си, се отправил обратно към селото.

Една седмица Живан се въртял около пещерата и проучвал навиците на водното чудовище. Настанало новолуние и той със сечива в ръце отишъл при кухината и от една масивна скала започнал да дяла скулптура на змея. По това време чудовището излизало пред пещерата заедно с Жива и сянката му падала точно на мястото, където работел Живан. Зазидал момъкът сянката на змея в скулптурата и чудовището започнало да крее. Напразно Жива правела билкови отвари в целебната вода от извора, не могла да помогне на Водния звяр. А през това време брат ѝ, за да завърши докрай

25 Анемона - Съсънка

започнатото и за да не ѝ навреди, затрупал тялото на каменния змей с големи камъни, като по този начин вградил името на сестра си в извора.

Имало-нямало един месец и змеят загинал от изтощение. Но понеже сянката му била вградена в извора, водата продължавала да тече и не пресъхнала окончателно. Подбрал Живан сестра си и я повел към дома. Отново била облечена в бяло девойката, но тоя път се усмихвала и по стъпките ѝ никнели големи зрели зуници.

Много време минало от тази история. Героите ѝ отдавна не са между живите, но изворът съществува и днес – вълшебно място, скрито от шума на цивилизацията, което зарежда всеки посетил го с невероятната си енергия и позитивизъм.

СИРОТНО ПРИСТАНИЩЕ

Мислите ми днес си говорят, сякаш танцуват. От време на време се опитвам да се намеся в танца им, но те сякаш ме избутват навън, шепнат така тихо, сякаш са кристални снежинки, сипят се бавно от небето и трупат. Сякаш днес не съм истинска за тях, сякаш днес съм само едно бутафорно украшение на собствените си мисли. Какво да направя? Време ли е? Да започна ли една по една да запалвам клечките от кибрита, за да ме видят или да ги запаля всичките и да направя огън? Заслушах се в тях... Мислите ми си говореха за едно дете, приличащо на кукла с дълги руси коси и разкривени по рождение очи. Много напомняло това осемгодишно сираче на малката Андерсенова кибритопродавачка. Сякаш се беше прероди-ло и отново се върнало в студената приказка. Странно как децата плачат точно на тази приказка, макар и непознаващи, недокоснали се до бутафорния живот на големите. И през детските сълзи все задават вечния въпрос ЗАЩО? Защо понякога приказките са тъжни? - Радостта и тъгата са родени сестри - казваме ние на децата. И всяка наша дума към тях е изгоряла

клечка кибрит. Дори самият Бог - казваха мислите ми - беше поискал толкова малко за себе си от хората... Толкова бе изпросил – да вярват в него като деца във приказка. Защото единствените неосквернени градини са детските чисти души.

Клечките кибрит изгаряха в пълна последователност една след друга... Жълтите монети, загърнали лицата си в дебели палта, отминаваха, без да поглеждат в децата. Криеха се от очите на парцаливите кукли. Но очите на нямащия невинаги са тъжни, още повече когато нямащият е осем или деветгодишен... Той все още не познава света на големите, света на бутафорните хора. Затова в очите му грее едно пламъче, убежище на надеждата. Този единствен пламък ще грее още няколко години, преди да се изпълни с тъга, пожълтяла, студена тъга. Розовите панделки на бутафорния живот ще се увият в него, ще го стегнат, ще разрушат стряхата на убежището, ще удушат надеждата и ще го хвърлят полужив в света на големите!

Това си говореха мислите ми. А аз вървях, придружавана от още двама спътници като мен, които вярваха или чуваха мислите ми. Все още не знам. Отивахме в едно сиротно пристанище, където никой нито ни очакваше, нито ни искаше. Но ние вървяхме натам, защото вярвахме, че някой оттам вика към нас, някой,

който все още вярва в приказки. И не сгрешихме! Ние тримата бяхме от ония хора, които вибрират на една и съща духовна чистота. Люде, загърбили недоимъка на собствения си живот, обрекли се на каузата да бъдат просто човеци в един бутафорен свят. Носехме на приказните Андерсенови герои бонбони. Хубави шоколадови бонбони. А не беше Коледа! Беше един ден, в който нищо не помръдваше, дори есенните мъгли бяха заспали и пропускаха този ден. Слънцето беше тъжно също като тъгата в душите ни. Макар ние, човеците, да намирахме сили и да се усмихвахме един на друг, то, слънцето, не можеше. Остана си все така скрито зад сивите облаци на деня ни.

Влязохме в стая пълна с деца. Спомням си синия килим и малките столчета, наредени в полукръг. Оттам ни гледаха не една, а десетина малки кибритопродавачки, гледаха ни и се усмихваха през детските си очи. Дали ни вярваха, само един Бог знаеше... Но някак си по детски се бяха погрижили за посетителите си. Направили ни картички с детските си ръчички и написали пожелания по тях. Пожелания, които все още нямам смелостта да прочета. Тръгнах към тях с голямата кутия шоколадови бонбони. Те изричаха свенливо благодаря и свеждаха глави към земята. Дали биеше сърцето ми в този момент...? Отговорът е простичък - не!

И то беше замлъкнало, вторачило очи в децата. Дишах, разбира се, нали и аз съм част от този бутафорен живот. Може би малка частица, но съм! Стигнах до Андерсеновото дете, за което мислите ми говореха. Разпознах го! Беше толкова невинно и истинско, че онемях. Поднесох ѝ бонбоните... Тя ме погледна право в очите. Взе едно от шоколадовите изкушения, усмихна ми се, протегна ръчичка към и нежно ме попита:

— Искаш ли да си го разделим? - Всичко, което малкото сираче притежаваше в този момент, бе моят шоколадов бонбон. Усетих как коленете ми отмаляват, усетих колко съм жалка пред това величие от чистота. Божествено е да даваш, когато нямаш. Благородно е да даваш, когато имаш! Детето напъха бонбона в малката си устица след моя благороден отказ. Очите му засияха от шоколадовата сладост. Но аз се превърнах в клечка кибрит и изгорях.

Надявам се, че стоплихме дори и за миг сираците с нашата капчица надежда. Не се сърдя на мислите си, те живеят в безкрайността. Те преподреждат вселената. А аз съм просто човек, създаден от кал и в калта ще се върна! Но мислите живеят в безкрайността. Там, където никога нищо не свършва. Там, в онзи свят бутафорни хора няма... Там живее само Божествената чиста доброта!

САМОТНИЦАТА И ЗВЯРЪТ

Тя вървеше по алеята край реката. До нея тичаше кучето. Беше тиха есенна вечер. Слънцето се готвеше да се скрие, но последните му лъчи все още докосваха върхарите на тополите. Жълтите пламъци на листата правеха алеята светла и приятна. Миришеше на шума и на вода. Реката тихо клокочеше долу в тясното и дълбоко корито. Тишината се нарушаваше само от скърцането на полуголите клони и шепота на сухите треви, в които все още пъплеха разни гадинки.

Тя вървеше бавно и вдъхваше с наслада от вечерния хлад. Лицето ѝ издаваше задоволство от разходката, но очите ѝ пламтяха странно. В тях нямаше светлина, но нямаше отчаяние, нито тъга. Само някаква тиха самота струеше като на талази - тиха и кротка самота. Личеше си, че не мисли за нищо. Просто беше разтворила сетивата си и попиваше тишината на есента. Кучето спокойно и доволно притичваше към ръба на речното корито и после с игриви подскоци се връщаше в краката ѝ. Крайречната алея се беше ширнала права и безкрайна. Никой друг не вървеше по нея. Тя някак инстинктивно усети това и като че ли за миг потрепери. Спомни си

вестник от онази вечер, в който имаше статия за някакъв нещастен случай в парка. Убийство, самоубийство, нелеп инцидент - версии, които тепърва местната полиция щеше да разследва. Някъде в края на статията се споменаваше за свидетел, който твърдеше, че е видял някакво животно, което също би могло да е замесено... „Местните графомани -помисли си тя тогава - какво не биха направили, за да си продадат материалите за един мижав хонорар. Но какво да се прави, провинция - събития малко, жадни за изява люде - бол".

От мислите ѝ я изтръгна шумът от чупенето на сухи клонки. Тя потърси с поглед кучето. То беше се отдалечило няколко метра напред и беше застанало на ръба на речното корито. Леко приклекнало, с подвита между задните крака опашка, то беше вперило поглед в отсрещния бряг и не помръдваше. Тя го повика по име, но то не реагира. Остана си така и като че ли изобщо не я чу. Козината по гърба му беше леко настръхнала. Шумът се повтори, по-близък и по-силен. Идваше сякаш от вътрешността на гората, която се простираше на отсрещния бряг и която слизаше чак от планината. Това беше едно от очарованията на града - планината, която слизаше със своите дървета до центъра на градчето.

Тя стигна до кучето и леко го погали с ръка.

То не реагира. Остана с вперен поглед напред, в здрача отсреща. А там шумът продължаваше... и приближаваше. Вече ясно се чуваше чупенето на клони. „Пак някой беден нещастник унищожава наред, само за да си събере малко съчки за студената зима" - помисли си тя и това трябваше да ѝ подейства успокоително. Слънцето вече я беше изоставило и заедно с вечерния хлад на алеята се беше настанила сивотата на приждащата нощ.

Сърцето ѝ подскочи в мига, в който заедно с усилващия се шум тя забеляза как върховете на дърветата се люлеят. Сякаш някой ги разгръщаше, за да мине през тях. Кучето отстъпи назад, без да сваля очи от отсрещния бряг. Тя го хвана за нашийника и се наведе да му закачи повода с намерение да се връщат. В този миг видя как дърветата отсреща се разтвориха. В спускащия се сумрак се появи огромна фигура. В първия момент тя не можа да определи дали бе на човек или на животно. Размерите му не бяха нито на едното, нито на другото. Някакъв странен полъх дойде откъм отсрещния бряг и погали лицето ѝ. Нямаше реално обяснение за това, което виждаше в момента, но не можеше да си обясни и факта, че не почувства страх. За разлика от кучето, което стоеше като вкаменено, тя гледаше спокойно и като че ли в очакване... очакване на нещо познато или най-малкото – нещо хубаво.

Тъмните очертания се вдигнаха във въздуха като подскок на човек и полетяха към отсрещния бряг - нейния бряг. Някакво дихание за втори път погали лицето ѝ. Тя стоеше в очакване - изпразнена от чувства, мисли и емоции. Просто чакаше какво ще се случи.

И то се случи. Той застана точно пред нея. Дали беше полугол или с дрехи, тя не можеше да определи, но беше страшно красив. В какво точно се състоеше красотата му, също не можеше да каже. Но беше магнетичен - привличаше погледа ѝ и го заковаваше. Дали беше човек, това също тя не можеше да определи... но беше нещо... нещо наистина страхотно.

В главата ѝ нахлуха спомени от текстове, които беше чела, от пиеси, които беше гледала, от песни, които беше слушала - „мене ме, мамо, змей люби..."

— Ти змей ли си?- попита тя.

— Да - беше отговорът - и си търся невеста! Ще станеш ли моя невеста?

— Аз досега ничия невеста не съм била - промълви тя и в следващия миг потръпна, дали от думите си, дали от истината, която те изричаха... - Би ли ме взел? - продължи и се учуди на смелостта си.

— Да - беше отговорът - и прегръдката му я отнесе...

На другия ден откриха тяло на жена в ре-

ката. Нямаше кой да я разпознае. Лицето и тялото бяха така обезобразени, че както казваха разследващите, „тази като че ли със змей си е имала работа".

А нагоре по реката, на парковата алея още стоеше кучето, което гледаше към отсрещния бряг...

ЕФЕКТЪТ НА ДЪГАТА

Сънувах едно момиче. Момичето – мечта! Беше всичко онова, което може като че ли да те споходи само в съня. Мечтаеше с моите очи, стремеше се да се цели толкова високо, че собствените ми мечти оставаха под облаците на нейните. Усмихваше се толкова нежно, че всеки път като я погледнех, не виждах света около себе си и забравях да напомня на сърцето си, че трябва да тупти... А после я оставих да си отиде, защото не повярвах, че е истинска и е до мен!

По-скоро подпираше бюрото, леко облегната на мишката, отколкото да върши някаква работа, пък била тя важна или не. Така минаваха дните, когато изпълнеше дневните си задачи по-рано. Отегчаваше се до безкрай, а и трябваше да стои кротко и тихо, както се казва, „да симулира работен процес". Не виждаше защо да не си тръгне по-рано, след като беше направила дневната норма по-бързо от останалите. Часовете трябваше да се спазват. Насълзените ѝ от взиране в монитора очи пробягнаха вяло и апатично през стаята. Чуваше само собствени-

те си мисли, изолирайки бъбривите разговори на колегите, шума на колите и радиото. Струваше ѝ се, че главата ѝ ще се пръсне от напрежение понякога, понякога от безразличие. Отвори сайт за търсене на работа за пореден път. Прегледа обявите и си набеляза няколко, към които да се насочи. Искаше ѝ се да рисува, да твори, да се вдъхновява. Вместо това обработваше документи, следеше цифри и се самозалъгваше, че работата ѝ доставя удоволствие за момента. Удовлетворяваща за момента, но вдъхновяваща - ни най-малко. От време на време поглеждаше през прозореца на седмия етаж и търсеше птиците. Наслаждаваше им се за няколко секунди, а после отново забиваше поглед в черно-белите листи. Беше си измайсторила кутия за кламери от тиксо, ластички и листи. Бюрото ѝ беше нашарено с цветни картинки, листчета и настроение. Искаше ѝ се като седне сутрин на стола, да се чувства по-комфортно, по-уютно, като у дома. Рисунки, цветни самозалепващи бележки с послания и усмивки от колеги я караха да трепне леко всеки път, щом ги погледне. През зимата се чувстваше комфортно, но сега, когато топлите слънчеви лъчи галеха разлистващите се дървета, сърцето ѝ се стягаше. Усещаше болка и задушаване в гърдите. Не можеше и не искаше да понася насилственото стоене между четирите стени на офиса.

На излизане от работа, отпусната и вяла, леко прегърбена, тръгна към вкъщи. Пропусна да се огледа на една единствена малка квартална уличка. Тази недопустима грешка промени живота ѝ завинаги. Щеше да я блъсне кола. Чу се свистене на спирачки, търкане на гуми в асфалта и силен клаксон. Прозорецът на стария Опел се отвори, а отвътре сърдит чичко, гладко обръснат и с прошарена коса, я напсува гръмко. Лицето му беше изкривено и почервеняло. Тя се стресна, бързо се качи на тротоара. Огледа се. На три крачки от нея ѝ се усмихваше момиче.

— Май не ти се струва много смислено да живееш днес, а?

— По-скоро смятам, че утре ще е по-добре – отвърна тя с лека усмивка.

— Е, дотогава, дай да видим какво още можем да направим днес. Като гледам, нямаш бърза работа. Хората, които бързат, си личат отдалече.

— Май нямам – замисли се тя. Не знаеше защо отговаря на непознатата. – А ти защо питаш?

— За да съм сигурна, че няма да ми откажеш. Хайде!

Тръгнаха по „Генерал Колев" към църквата „Света Петка". Оттам завиха надясно и се отправиха към Общината. Скоро тя осъзна, че щяха да отидат в Морската градина. Май нямаше нищо

против. Не изпитваше притеснение или страх. Все пак вървеше с непознато момиче, при това в града и сред хората. Не я плашеше или притесняваше, може би дори ѝ изглеждаше някак позната и близка, като от отдавна забравен сън. Говореха за времето, за трафика, за работата.

— Та така да се направи трябва или иначе, без значение е след като задължително ще ти увеличат таргета, за да не можеш да вземаш бонуса си. В крайна сметка дори на чуждите работодатели не им се иска да плащат повече отколкото българските. Ох, раздвижих се и се задъхах.

— Да седнем на онази пейка! Имаш ли огънче? – момичето извади кутия със червен „Дънхил". – Винаги забравям в кое сако или яке ги оставям и така често нямам, мисля.

— Имам подръка винаги. Преди и аз го правех това, но после започнах да си нося запалките в джоба на дънките, заедно с телефоните. Така винаги знам, че имам – усмихна се. – Напомняш ми много за мен самата, а същевременно сякаш сме напълно различни.

— Как бих могла? Аз правя всичко това, за което ти мечтаеш, докато правиш това, което не искаш. Но ще ти разкрия една тайна: някога, много отдавна или поне така ми изглежда днес, и аз бях като теб. Следвах общоприетата пъте-

ка на онова дяснoръко общество, което те бута да влезеш по-навътре в автобуса, задушава те с навалицата си от сиви хора с навъсени лица, вместо да ти каже „Слез на следващата спирка и повърви пеша, денят е чудесен!”. Та тогава, в онова време, сънувах каква искам да бъда. Все едно да стоиш на ръба на пропаст или на парапета на висока сграда и нали знаеш онова притеглящото чувство, което те дърпа. Така стоях в съня си, хем леко се страхувах, хем исках да се отпусна напред и да видя какво ще се случи. Скочих, разбира се, че скочих! И потънах в нещо като течност, хем гъста, хем цветна. Навсякъде около мен, всички цветове на дъгата! Опитах се да плувам, размахах ръце и вложих цялата си енергия да се задържа на повърхността. А когато намерих бряг? Тогава погледнах надолу и видях града, квартала, квартирата си под наем и мансардата, която гледаше с отворен прозорец към мен. Чак тогава осъзнах, че бях стигнала върха на дъгата. Бях се извисила над тяхното общество, гледах ги отгоре, а над мен блестеше слънце! Когато се събудих, влязох в първата книжарница и си накупих толкова много материали – терпентин, бои, платна и четки, че близо седмица си мазах филийки с кисело мляко, за да не припадна по улиците. А днес, днес „днес” е с главно „Д”, защото... Всъщност, можеш да дойдеш и да се убедиш сама

защо. Довечера в 19:30 откривам първата си самостоятелна изложба във Варна. Преди три години открих първата в Милано, преди две и половина в Краков, преди две в Лисабон, а днес е ред на Варна. Чувала съм, че ако спечеля публиката тук, ще мога да покоря света.

— Не е лъжа – засмя се тя. – Ще дойда, за да видя!

— Ела и се събуди!

— Събуди! Събудиииии! Ехо, ставай! Ще закъснееш за работа, мила! – момчето я погледна с малко укорителен поглед, а после я целуна. – Каквото и да решиш за работата, аз ще съм до теб! Пари се печелят и губят, ти реши дали да работиш в офис или да продължиш да рисуваш! Аз днес ще кача всичко в онзи международен сайт, за който говорихме и ще стискам палци някой филантроп да открие непринудената усмивка, която толкова обичам.

Някъде вътре в себе си тя вече знаеше...

ПРОЛЕТНА ИСТОРИЯ

Настъпваше си пролетта, без значение чакана ли беше или не. Боровете около Телевизионната кула започваха полека – лека да си правят компания с разлистващите се край тях люляци и сливи. Във въздуха витаеше петрикор, а дробовете не можеха да спрат да дишат дълбоко. Добромир караше сивото си „Пежо" към работа. По радиото слушаше българска музика, тананикаше и леко почукваше с пръсти по волана в такт. Живееше в Осеново, работеше във Варна, така че през двадесетте минути до работа можеше да се наслади както на изгрева отляво, така и на пролетта, която тихомълком се прокрадваше. Разсея се леко по баира надолу, така и така колоната от коли пъплеше с 30, та се порадва и няколко секунди на варненския залив – син и прекрасен. След няколко светофара потъна отново в сивотата на града, притиснат от делничната сутрин, нареден за закуска с айрян. Пристигна в офиса точно навреме – пет минути преди осем. Настани се удобно зад бюрото си, написа името, паролата си. Докато чакаше компютъра да зареди, си направи кафе и си сипа чаша вода.

Някои от колегите на Добромир вече бяха пристигнали, други тепърва влизаха. Цялата осеметажна сграда беше на чуждестранна кор-

порация с няколко големи бизнеса. Плащаха на Добромир и колегите му средни за града заплати, така че хем да не мрънкат много, хем да си работят своята работа без излишно суетене. Самата работа не беше сложна, но изискваше разбиране, постоянство и съсредоточеност. От понеделник до петък, всеки ден между осем без десет и осем и пет, всички влизаха и поздравяваха, закачаха връхните си дрехи и сядаха всеки с малкия си ритуал за започване на деня. Девойката вдясно от него всяка сутрин чистеше бюрото си до последната прашинка, друга пред него бъркаше бавно здравословен чай, а колегата от страната на прозореца преглеждаше резултатите от вчерашните футболни срещи.

Добромир не изгаряше от желание да работи в точно тази компания, точно тази работа. Така се бяха стекли обстоятелствата просто, а и беше свикнал. Не му липсваше спокойствие, както и сигурност. Можеше да си почива, както и с цената на известни лишения да заделя по малко, за да прекарва отпуските си извън града или дори извън страната. Вечер се прибираше, вечеряше сам или с приятелката си, излизаше да поиграе футбол с приятели или да участва в някое състезание. Толкова обичаше състезанията. Беше любознателен и четеше много, интересуваше се от най-различни теми - спорт,

изкуство, география, история, литература, и всичко, за което се сетеше. Разбира се, имаше и свои любими теми, в които беше експерт и разбира се, най-любим му беше футболът, а днес беше четвъртък. В четвъртък сутрин с останалите колеги от мъжката част на колектива винаги обсъждаха надве - натри мачовете от Шампионската лига.

Стаята се намираше на осмия етаж, с изглед към крановете на Варненското пристанище. Добромир работеше в екип от 20 души, всеки от които седящ и монотонно кликащ с мишката си из разните бази от данни и големи екселски таблици. В почивките си често стояха на прозореца и обсъждаха спрелите коли долу на паркинга под тях. Ту се смееха на някой колега, как е спрял неправилно, ту се радваха, ако някой сменеше автомобила си с по-нов.

Да, Добромир харесваше работата си. На колегите му обаче често им доскучаваше и започваха бъбриви разговори. По време на тиймбилдинга от по-миналата година беше станало ясно, че Добромир не пие и не просто не пие алкохол, а и никога, ама никога в живота си не се е напивал. Тази мисъл така силно се вряза в съзнанието на колектива, създаде такъв неописуем смут, че колегата му през две бюра започна да го закача. Важно е да се уточни, че всички в екипа на Добромир бяха българи, а в българ-

ската народопсихология така някак натрапчиво е залегнала мисълта за алкохолизма. Пиенето до такава степен е изнесено в култ към битието, че се смяташ за бъдещ гост на карлуковската болница, ако всяка вечер не си наливаш по сто грама ракия, ей-така, за здраве. Та колегата през две бюра го наричаше „алкохолик". Понякога му сипваше тайно водка в чая, за да му се посмеят всички. Друг път му оставяха снимки на бутилки измежду листите с документи за обработване. Ако забравеше да заключи компютъра си, когато излизаше от стаята, му сменяха картинката на екрана с шишета и чаши.

Добромир приемаше шегите за забавни, но понякога нямаше настроение и започваше да се дразни. Беше един от най-интелигентните хора в стаята, а може би дори в самата сграда. Знаеше, че във всеки екип винаги има по един, на когото групата да се смее. Просто му беше неприятно където и да отиде, да бъде той. От детската градина още му се смееха и го биеха, защото беше единственият с очила. Дълго плачеше по пътя за вкъщи, прикривайки надраните си ръце и синини, опъвайки ръкавите на блузата си надолу. В първи клас с трепет в сърцето очакваше да се запознае с коренно различни деца, да започне живота си отначало, да посрещне предизвикателствата на новата образователна система и да се отдаде на уче-

ние. Скоро осъзна, че най-добрият в класа по успех и знания не беше най-добре приет сред обществото от малки и ограничени умове на съучениците му. Отново привлече онова негативно внимание към себе си и така си и остана в следващите седем години. В осми клас вече беше приел съдбата си и влезе в гимназията с не по-различни очаквания. Тогава за пръв път в живота му се случи чудо. В гимназията Добромир откри, че и други деца носят очила – в класа му бяха осем с него. Също така разбра, че има и други умни деца в града. Откри го още на първото контролно, когато успехът на класа беше 5,85. Отпусна се и създаде първите си трайни приятелства. Най-сетне слънчеви лъчи се прокраднаха измежду облаците и попаднаха и на неговата пътечка. Минаваха годините и Добромир намери своето място, създаде контакти, среда, в която да се чувства приятно и дори обичан. Намери си тази работа, ставаше в шест и почиваше всяка събота и неделя. Отпусна се и беше себе си без да се притеснява.

Колегата през две бюра днес пристигна в осем и две минути. Днес беше в особено добро настроение и цял ден бърбореше. Сменяха се темите за Шампионската лига, за филмите по кината, за сериалите, чиито епизоди излизат. Обсъдиха предложенията за новия тиймбилдинг. Трябваше да решават бързо, защото

бюджетът беше ограничен, а предложенията можеше във всеки един момент да отпаднат, резервирани от някой випуск закъснели абитуриенти. Малки празни патрончета от водка и ром посрещнаха Добромир след сутрешната кафе-пауза, хвърлящи малки закачливи дъги по белите листи с фактури. Цялата стая избухна в смях. Посмя се и Добромир. Пет минути по-късно като прикачен файл всички на етажа получиха групов мейл с колаж на мъртвопиян руснак, паднал в градинка с кокичета и минзухари. Лицето, разбира се, бе това на Добромир, а текстът отдолу гласеше: „Първа пролет, падам си по нея". Последва нова вълна смях и коментари. Добромир прие шегата и продължи да работи.

В обедната почивка отиде да си купи готвено ястие от заведението в съседство. Славата му го беше изпреварила и щом влезе, момичетата зад щанда се закискаха тихо. Той огледа обедното меня пред него, посочи порция грах със свинско и помоли да му го опаковат „за вкъщи". Придвижвайки се с таблата си към касата, виждаше погледи вперени в него, смях и скритото посочване. Очите на хората усещаше като ками забити в тялото си от всички страни. Почувства се засрамен и усети как се изчерви. Нервно затресе ризата си, стиснал я отпред с влажната си длан. Щом стигна до касата видя същата

снимка от мейла днес, разпечатана и грижливо сложена до монетника. Усмихна се и избоботи нещо от типа на „това е просто шегичка" и със сълзи на очи бързо излезе от заведението. На портала на лъскавата стъклена бизнес сграда се бяха скупчили пушачите и се смееха високо. Щом видяха Добромир да се приближава, гласовете им зашепнаха. Той премина покрай тях, а на входната врата видя същата залепена снимка. Търпението му вече започна да се изчерпва. Искаше му се най-сетне да се развика на своя „забавен" колега, да му обясни, че това, което прави е детинско и нередно, че се държи непристойно.

Не искаше да среща още шушукане и смях в асансьора затова побърза да се качи по стълбите, които почти никой не ползваше. Докато крачеше нагоре, спомени от детството му изникваха в съзнанието. Смехове и разкривени лица, ритници и напукани стъкла на очила. Виковете на майка му вкъщи, че и без това са бедни и не трябва да си къса дрехите всеки ден. Обидите на съучениците и соченето с пръст. Днес вече носеше лещи заради всички тези лоши спомени, които сега изплуваха един след друг отново и отново. Сякаш ги бе забравил, но те го настигаха, колкото и бързо да се качваше по стълбите нагоре. Ушите му пламтяха, бузите му бяха зачервени, в очите му се виждаха

пръснати капиляри от напрежението.

Добромир влезе в стаята и завари колегите си до прозореца. „Забавният" колега се обърна към него с усмивка. „Знаех си, че си завъртял едно бързо в обедната!" Бяха последните му думи. Добромир вече беше до него и го блъскаше толкова силно, че изненаданият колега полетя осем етажа надолу.

Добромир караше колата си към вкъщи. Токущо бе завалял дъжд. Слънцето печеше, големият облак се изливаше по асфалта до Телевизионната кула. От горещината водата се вдигаше обратно във въздуха като мъгла, бяла и зловеща. Птиците пееха навън, но Добромир не ги чуваше. В главата му звучеше музиката по радиото, а пред очите му завоите бавно го изкачваха към дома.

Десетина километра зад себе си бе оставил смут и страх, ококорените очи на колегите си, безмълвието на началника и един изкривен труп, разливащ кръвта си по плочките.

ЛЕТЕН ПОЛЪХ

Отвори очи и се огледа. Слънцето напичаше през прозореца на колата. Опита се да се изправи, но гърбът я болеше и беше схваната. Завъртя се на другата страна и усети дъха му по бузата си. Дишаше равномерно, спокоен и прекрасен. Миглите му потрепваха леко и ѝ се прииска да го целуне. Ръката му беше под врата ѝ, затова тя се надигна бавно и тихо се премести на предната седалка. Той я усети, размърда се, отвори очи:

— Къде отиваш?

— Ходи ми се, нали се сещаш ... – смрънка тя. От течностите снощи, коремът ѝ се беше подул и бързаше да потърси място, където да се облекчи.

Излезе от вратата и огледа къде са паркирали колата. На двеста метра встрани от пътя, на една зелена полянка. Край тях имаше лозя, а от другата страна безкрай от пшеница и току-що разцъфнал слънчоглед. Живееха в Шумен. Бяха се оженили преди две години, но все още не усещаха страховитата тежест на брака, за която бяха изписали стотици неприятни сценарии. Обичаха се много и спестяваха за къща. Живееха скромно, но юли бе дошъл и им се прииска да отидат на море. Сега тя вървеше по черната пътека, оставила асфалта и колата зад гърба си. Крачеше бавно и дишаше тежко. Вдишваше

колкото може по-силно и бавно. Искаше да усети всяка една зелена нотка из въздуха. Изкачваше се плавно нагоре, докато не откри кътче с малко повече трева и две череши сред лозята. Стори ѝ се достатъчно закътано, за да свърши набързо мисията си. На връщане ѝ се стори, че за секунда видя залива на Обзор между върховете на житните класове. Сандалите ѝ оставяха вълнообразни следи по пръстта. Когато отвори очи, ѝ се стори, че е обяд, но се оказа, че бе едва осем без пет.

— Малко късно, но мисля, че открих перфектното място за пренощуване – отбеляза развълнувана тя, докато влизаше в колата. Той ѝ се усмихна учудено и се протегна.

— Покажи да видим!

Тя му посочи накъде да кара. Не повече от петстотин метра по-натам от мястото им на пренощуване пред тях се откри прелестна гледка. Заливът, безкрайното море, сгушеният Обзор и дългата плажна ивица. Облаците по небето караха слънчевите лъчи да падат на снопове, което засилваше трепета в сърцата им от гледката.

Бяха се оженили, живееха щастливи заедно на квартира. Работеха всеки на две места и трудно си улучваха почивките. Този уикенд го планираха отдавна. Късно вечерта в петъка се натовариха на семейното си комби. Дойдоха в Обзор, за да се видят с приятели и да си припомнят сладкия момент на сламения бар на плажа,

в който очите им кръстосаха погледи. Няколко менти със спрайт по-късно знаеха, че това не е просто летен флирт. Пет години по-късно откриха, че барът е все още там. Отстрани на него новите наематели бяха подредили четири средно големи палми. Пъстроцветни столчета, хамаци и три сепарета от палети с големи меки възглавнички привличаха погледите на туристите. Персоналът беше друг, но все така свеж. Усмихнати момчета и момичета бъбреха по масите, смучеха закачливо коктейли и мърдаха пръсти в пясъка. Лека музика с мека бас линия се носеше от вятъра към морето. Седнаха на бара и си поръчаха той голяма бира, тя вода. Работеха за бебе и не пиеше, нито пушеше цигари. Искаше ѝ се някой ден детето ѝ само да избере дали, какво и как да консумира. А дотогава, тя искаше организмът ѝ да е здрав, за да е здраво и бебето. Вечерта премина спокойно, в спомени за първата среща, стари лафове, трепети и вълнения. Бузите им поруменяваха от емоциите, които преливаха в главите им. Късно през нощта решиха да спестят парите за нощувка и да спят на романтично място в колата. Около час караха нагоре-надолу из Обзор и покрайните в търсене, докато не решиха да се качат на баира в Бяла. Именно малко след изхода на градчето бяха отбили на една полянка, за да пренощуват.

Сутрешният бриз рошеше косата ѝ и тя я придържаше леко с една ръка, докато стояха на върха на хълма. Сгушени един в друг, крояха планове за бъдещето. Представяха си какво и как ще се случи, къде ще живеят, с какво ще се занимават. Пръстите на ръцете им се вплитаха, дъхът се сливаше в едно, а устните се докосваха меко и плавно. Чуваха се птички, скрити в лозята и щурчета. Постояха така, за да се отдадат напълно на мига на съвършенство. После им се прииска да пият кафе и се върнаха обратно в колата към града.

Седмица след почивката тя отиде на гинеколог. Оказа се, че никога няма да могат да имат собствени деца. Върна се вкъщи неописуемо тъжна. Сълзите ѝ не спираха да текат, усещаше като че ли се задушава, а мисълта за думите, които трябва да му изрече, стягаше гърлото ѝ и караха устата ѝ да пресъхва. Той я погледа малко, усмихна ѝ се и я прегърна силно. „Обичам те!" – чу да прошепва в ухото ѝ.

Нямаше и три дни по-късно, когато тя приготвяше вечеря. Суетеше се дали да слага сирене на салатата или да го нареже отстрани, когато той влезе. Първоначалният шок от новината вече бе преминал, но все още сълзи нахлуваха в очите ѝ, когато срещнеше погледа му. Той стоеше на прага на вратата усмихнат, с малко пухкаво черно кученце и брошура за осиновителна програма в ръце. Кръстиха го Юли.

СПЕЦИАЛНИЯТ CD-ПЛЕЪР, НАРИЧАН ОЩЕ КАСЕТОФОН

„Ех, че хубава песен, слушай" - обърна се към дъщеря си Таня и завъртя копчето на Панасоника за усилване на звука... Стаята се изпълни с плътния глас на Глория Гейнор – „I was afraid, I was petrified... I will survive... I will survive..."

— Нали си имаш нов плеър... а пък и любимата ти песен... усмихна се дъщеря ѝ.

„Боже, колко отдавна беше - замисли се Таня, - а като че ли беше вчера... времето лети..."

Денят вече преваляше, когато наближиха автогарата на Индианаполис, най-големия град и столица на щата Индиана. Центърът, красив и чист, изглеждаше загадъчен с протегналите се, достигащи до срещуположния край на улицата сенки на високите небостъргачи. Ярките огненочервени лъчи на следобедното слънце украсяваха в невероятни разцветки красивите, блестящи от чистота витрини на луксозните магазини. Автобусът от най-голямата транспортна компания за превоз на хора по земя „Сивата хрътка", пътуващ от Минеаполис, щата Минесота за Мъртъл Бийч, Южна Каролина, намали скоростта и рязко зави към терминала

за спиране. Дремещите пътници се пробудиха и започнаха да се приготвят за слизане. Таня повдигна поглед от книгата, която четеше с голям интерес и се стресна: Защо ли всички се приготвяха за слизане, да не би да е объркала автобуса, ами сега, какво ще прави?

Как и кого да попита?

Говореше малко английски, но с помощта на речника, заемащ важно място в чантата ѝ и неотлъчно до нея, тя можеше да попита, нямаше да е толкова трудно да съчини изречение-две, но как щеше да разбере отговора. Опитваше се, но все още не успяваще да разбира значението на думите, когато слушаше радио или говорещите хора около нея. Положението беше малко по-различно, когато гледаше телевизия. Успя да спести малка сума пари, с които си купи чисто нов телевизор, евтина марка, но работещ безупречно и най-важното - имаше субтитри, които ѝ помагаха все повече и повече за научаването на чуждия език.

„Ще помоля шофьора да ми напише отговора" - грабнала лист и химикал, излетя от автобуса Таня, след като никой не беше останал вътре.

Шофьорът преряждаше няколкото чанти, останали в багажното отделение под корпуса за пътници. Погледна я и се усмихна мило. Попита нещо и посочи нейната чанта.

— Не, не..., бързо отговори Таня, подразбрала, че я пита иска ли нещо от своята чанта. „Този автобус ходи ли до Мъртъл Бийч?" - на срички попита тя, вероятно в грешно глаголно време.

— Да - разбра тя шофьора, стараещ се да говори бавно и на срички като нея, - не се притеснявай, имаме още петнадесет минути... - и още нещо, което остана напълно неразбрано.

Поуспокои се и започна да мисли нормално. Сигурно ѝ е казал, че спират през определено време за тоалетна... и защо ли тези американци няма да кажат „тоалет" за тоалетна, а използват сто различни думи - уаш руум, рест руум, паудър руум, лейдис руум, бат руум и какво ли още не... Да, като че ли каза нещо руум... - това ще е, заключи тя и заповяда на сърцето си да забави ход.

Поразходи се из автогарата. Беше огромна. Не успя да я разгледа цялата, но поспря пред щанда за топли, прясно изпържени меки солети, където ароматът на тесто и масло неустоимо докосваше импулсите в мозъка и предизвикваше глад в стомаха.

Доста се позачуди дали да си купи един, но когато видя цената, реши, че вероятно не са толкова вкусни, колкото ароматни. А и си имаше и сандвичи, и плодове, и бонбони, и вода... нали си е българка, винаги готова за всичко...

но ароматът на прясно препържено масло продължаваше да се промъква в ноздрите и да гъделичка сетивните органи.

Завърна се в автобуса и с учудване забеляза, че беше почти пълен. На където и да погледнеше, се виждаха хора с шоколадова кожа и ококорени черни очи. Тук-там дебели жени, сплетени на тънки безбройни плитки наместваха кошници на скутовете си или на седалката до тях. Не беше заета само нейната седалка... позачуди се как така никой не е седнал, но когато се приближи, с удоволствие забеляза разтворената по средата книга. Господ си знае работата, с тази цел съм забравила книгата, стрелна се мисълта в главата ѝ, грабна книгата и бързо се настани до прозореца. Опита се да чете, но се отказа, прибра книгата и реши да гледа навън. Все се стараеше да не изпусне нещо... такава ѝ беше натурата, много любознателна. Автобусът вече беше готов за път, когато отвън влетя запъхтян млад мъж, подаде билета си на шофьора и се запъти към... о, не... към нейната седалка. Само преди частица от секундата Таня изпита облекчение, че няма да е единствената представителка на бялата раса, а сега се молеше младежът да не седне до нея. Сконфузено отклони очи от русолявия младеж и съсредоточи поглед навън.

— Свободно ли е мястото до Вас? Може ли да седна? - попита младежът с топъл глас и

много добър английски. Като че ли долови лек акцент, но разбира се, не беше сигурна. Вече месеци се учудваше на своята съквартирантка как така различава расата на човек, когато разговаря по телефона.

Таня кимна. Разбира се, че младежът можеше да седне до нея. А и нямаше друг избор. Автобусът беше препълнен не само с хора, а и с кошници, пакети и бохчи.

— Аз се казвам Боби, протегна ръка младият мъж, приятно ми е да се запознаем.

— Таня... здравейте.

— Аз ще пътувам за Атланта, а Вие закъде сте?

Таня не искаше да разговаря с никого, камо ли с непознатия, с когото разделяше автобусната седалка. Не искаше да се издаде, че не говори английски, но засега разбираше какво я пита.

— Мъртъл Бийч, Южна Каролина - отговори кратко

Таня наближаваше четиридесетте, но изглеждаше доста добре за възрастта си. Предположи, че спътникът ѝ вероятно е около тридесет, тридесет и пет годишен. Но какво значение имаше това, защо изобщо се замисли.

— Аз... Атланта... работа...

Таня се опитваше да разбере какво ѝ говори Боби.

— А вие на ваканция или по работа? - продължаваше да пита младежът.

— По работа, отговори малко троснато Таня и грабна книгата си, с което искаше да покаже, че разговорът е приключил. Не желаеше повече каквито и да е разговори...

— Вие българка ли сте? На безупречен български език попита младежът.

Таня повдигна учуден поглед към Боби. Той се усмихваше и посочи с поглед книгата. Разбира се, книгата беше на български език – „Хотелът" на Хейли. За частица от секундата загуби самообладание – „защо не си извадих от чантата списанието на английски „People", а сега това момче ще има да пита за какво пътувам, къде отивам...". Той вече говореше и питаше нещо... Ще трябва пак да скалъпва някакви лъжи, а толкова много мразеше да лъже. Още не беше отминал стресът от разговора с нейните работодатели, на които с ръце, с крака, с цялото си умение да играе пантонима успя да обясни, че има интервю в имиграционния офис в Чарлстън, Южна Каролина.

Разговорът, по скоро монологът на Боби продължи до следващото спиране на автобуса в Нашвил, Кентъки. Таня вече знаеше, че е от София, идвал и се връщал няколко пъти в Щатите, защото имал болна майка и трябвало да се грижи за нея. Сега плащал на болногледачка. И говореше, говореше, говореше... Таня се опитваше да слуша, но често се улавяше, че в момента

мислите ѝ летят в различни посоки, разпилени и хаотични. Утре трябваше да е в Мъртъл Бийч, а вдругиден на интервю в имиграционния офис в Чарлстън. Беше много притеснена. Не искаше да говори, но трябваше от време на време да се напряга и преструва на добър слушател. „... не успях да си намеря работа в Чикаго, продължаваше Боби, затова отивам в Атланта. Чух, че там имало доста българи, които чистят магазини и винаги търсели още работници. Надявам се, че ще ме вземат... В Чикаго българите са много лоши. Никой не ти помага."

— Ако в Чикаго не си успял да си намериш работа, не зная къде би могъл. Младата жена не вярваше на ушите си. Поддържаше разговора. Е, хайде, защо пък не. По принцип беше приказлива, любознателна. Но не и любопитна. От какво да се страхува? Не стигаше ли стресът, на който беше подложена с тези пътувания от Чикаго до Южна Каролина почти всяка втора седмица. Около 4 хиляди мили всеки месец. Обикновено с лек автомобил под наем. Само първия път пътува с нейния личен, старичък, мъничък, но тя толкова го обичаше, нейното слабичко „Шеви Спектрум". Но когато си дойде обратно в Чикаго, благодари на Бог и си обеща, че повече никога няма да направи тази глупост да пътува с малък клас автомобил. Горкото „Шеви", как се задъхваше на големите

баири в планините на Каролините. Напомняше ѝ на количката, която караха в България, югославска „Застава". Едва преминаха през прохода „Шипка" последния път. Даже се наложи да бутат колата, която доста се поозори на височините. Само че тогава не беше сама, имаше съпруг и деца, не се страхуваше, а се забавляваше. А сега тук... тук беше друго.

За първи път пътуваше с автобус. Защо да се притеснява от този младеж? Младеж ли? -з апита се Таня, той сигурно беше само няколко години по-млад от самата нея.

Доста се поразговориха. Боби ѝ разказваше за България. Таня слушаше и все повече се молеше да успее да измъкне децата си от тази държава, да ги направи граждани на света. Само да успееше да вземе тази зелена карта, която щеше да ѝ даде право на това, право на легална работа. Вярваше на всяка дума, по принцип си беше такава, вярваща... В началото на последното десетилетие на миналия век още нямаше компютър, ICQ, GSM, Skype, FB... Нямаше български адвокати, нотариуси, нямаше дори български вестници, радио и телевизия.

Как да не вярва човек. Още повече на човек, който е идвал и си е ходил няколко пъти.

Неусетно стигнаха до Атланта. Нямаше клетъчни телефони и електронни адреси за размя-

на, но Таня имаше домашен телефон. Набързо откъсна лист от тефтера си и написа адреса и телефонния си номер.

— Ако не се устроиш тук и все пак се върнеш в Чикаго, обади се. Не всички българи са лоши, ще ти помогна да си намериш работа. Вече имам опит, намерих работа на няколко момичета - с усмивка му подаде криво скъсаното листче. - Това ми е визитката!

Останалата част от пътуването мина гладко. Интервюто - успешно.

Времето летеше. Нищо ново не се случваше. Работа, работа, работа. В мизерната си квартира се прибираше само в петък вечер. Останалите дни и нощи работеше. Хорото, на което се беше хванала, се играеше с много разходи и загуба на много време. Имаше четири работи и вечно бързаше, а с нея бързаше и времето. И пътуване, отново и отново, по-често, отколкото беше предполагала.

— Имаш гости, посрещна я един от съквартирантите в една петъчна вечер.

— Реших да се възползвам от поканата - около масата, наред с двамата ѝ съквартиранти се усмихваше Боби. - Не успях да си намеря работа и се завърнах в Чикаго.

— Добре дошъл - усмихна се Таня. Беше физически изморена, психически изтощена, но се усмихваше. Такава ѝ беше натурата. Обичаше

да се усмихва и да помага. - До една седмица ще ти намеря работа.

И го направи. Седмица по-късно Боби имаше работа. Закара го първо на интервю, плати на агенцията седмичната такса от 500 долара, защото се оказа, че Боби е останал без доходи и следващата събота сутрин Боби беше на работното си място. Уговориха се, че ще ѝ изпрати парите, защото нямаше почивен ден, за да пътува от Лафайет, Индиана до Чикаго.

Третата седмица, в петък вечер, когато си беше вкъщи, Боби се обади по телефона.

— Благодаря ти за всичко - започна мило той - плащат ми на две седмици, първите 1000 долара изпратих в България, защото... нали ти казах, майка ми не е добре. Но от следващия чек ще ти изпратя парите.

Повече от месец мина. Не се получи ново обаждане от Боби. Една вечер, отново беше петък, Таня събра кураж и се обади на телефона на работодателя на Боби. Изглежда, че господинът, който отговори, разбра въпроса и каза:

— Боб замина милата седмица. Каза, че спешно трябва да се връща в България. Много добро момче. Обеща ми, че ще се върне при мен след месец. Дори му платих самолетния билет и му дадох бонус. Обадете се другия месец.

Благодари му учтиво и затвори телефона.

Щастливо се усмихваше, защото разбра всяка думичка - напредваше с английския стъпка по стъпка. Вече знаеше със сигурност, че Боби не пътува толкова често до България. Когато попълваха документите за работа, Таня забеляза, че Боби няма социален номер, а таксов такъв, което значеше, че няма легални документи, за да пътува.

Лъжец ли беше, измамник ли... Кой знае какъв беше? И преди Таня вярваше сляпо. Но не беше лъгана. Вярваше, че кой каквото прави - за себе си го прави. Наивна ли беше или глупава?

Времето летеше. Неусетно се изтъркаляха години. Мизерната квартира беше заменена с уютен апартамент в северен квартал на Чикаго. Английският език вече беше разбираем. И говорим. Тежките неквалифицирани и ниско платени работи бяха останали в миналото. И вторият автомобил - среден клас Нисан Алтима беше заменен с колата-мечта Кадилак CTS. Таня беше щастлива с децата си около нея, с работата, с бизнеса, с приятелите си.

Една вечер се обади един от бившите ѝ съквартиранти:

— Няма да познаеш кой ни беше на гости снощи, беше много късно и затова не ти се обадихме. Има подарък за теб, голям кашон. От Иво.

— Моля? - недоумяваше Таня. Какъв подарък, кой е Иво?

— Абе... това твоето момче, което изчезна

преди няколко години и не ти върна парите... Оказа се, че не се казва Боби, а Иво... Купил ти е много хубав касетофон. Той каза нещо като... плеър? Панасоник.

— Какво? - продължаваше с недоумение разговора Таня. Този да не е Иво Караманski?

Допреди минута слушаше новините от България и името на Иво Караманski беше споменато няколко пъти... Отсреща се чу смях:

— Ти пък, откъде накъде Иво Караманski? Иво вероятно е бил с фалшиви документи... Нали по онова време с един паспорт с виза влизаха по няколко човека... Сигурно е от тях, но сега е Иво. Работил само нощем, чистил складове и магазини... Кога ще дойдеш да си вземеш подаръка?

— Утре след работа ще мина през вас. А нещо за парите не каза ли? Вече ги бях отписала...

— На кашона има залепен запечатан пощенски плик. С парите, предполагам, бързаше за работа, каза само, че е за теб и да ти предадем благодарности...

На другия ден Таня получи подаръка си. Е, сигурна беше, че подаръкът е откраднат, в плика имаше само 100 долара, нямаше касова бележка, но пък си имаше и касетофон със CD-плеър... и Глория Гейнор продължаваше с „I will survive, I will...”

ИВЕТ

1.

Това ще да е бил плодът на познанието. Не ябълката, каквато я рисуват в карикатурите за райската градина, нито пък гроздът, който е описан в Книга на Еноха. Плътните устни - те, те са плодът на познанието. Но така, както го рекох, би трябвало да сме преситени, да ни е втръснало от познание - то телевизии, то списания, фейсбук и така нататък - устни, устни, устни: от плътни по-плътни, повечето, разбира се, напомпани със силикон, умело изрисувани с червило, за да се получи ефект. И плодът на познанието си има своя фалшификат, какво да се прави – тенденции на времето. Но тези, тези бяха истински. Не мога да сгреша. Виждам малко по-добре, отколкото ми трябва. Прекалено добре, бих казал. Често е досадно да имаш такова зрение, а понякога... да, доста е болезнено. Подчертава добре разстоянието между теб и онзи свят, комуто уж принадлежиш, а не можеш да докоснеш. Побъркващо е - създава чувството, че живееш в илюзии, а всъщност си единственият, който няма никакви. И няма спасение – ослепееш ли, още по-лошо. Веднъж ми плиснаха гасена вар в очите. Ученик бях, нямах

много парички, то кога ли съм имал, но тогава съвсем нямах. Хващах се като надничар в строителството, ама нали всички си бяхме един такъв отбор юнаци, стана злополуката. Четири дни и половина с бинтове на очите. Имаше опасност да загубя зрението си, но прогледнах, и даже по-добре от преди. И добре, че стана - нямаше да живея в мрак, а в безумно много цветове. Всички, които забелязвах, се натрупваха в мен, тормозеха ме с преситеност и яркост. Потапях ги в мрачните си спомени, поне мрачни спомени дал Господ. Но нямаше да ми помогнат дори те, ако не натрупвах върху тези цветове следващи и следващи. Нали се сещате? Трябва да глътнеш хапката, нищо, че не си я сдъвкал, за да лапнеш следващата лъжица. Тъй и с цветовете при мен. Иначе сам бих си избол очите. Не че не усещам красотата, не че не я виждам или пък не я обичам...

Ето и сега, тя се усмихва: това дяволита усмивка ли е? Малко, съвсем малко. Иска да ми каже повече. Какво? Флиртува ли? Май да. По навик, тъй че флиртът да не е флирт, а част от очарованието на едно поведение. Като зъбчето, всъщност двете горни, но едното с повече чар. Би била идеална, ако не бяха леко накривени, но точно това закачливо нарушение на общата хармония се явява нейна рамка; ако не бяха тези зъбчета, би се разтворила в красива-

та пролетна утрин, би се превърнала в част от нея, като нацъфтелите клонки наоколо. Будеща възхита и нега, ала не и толкова женствено присъствена. Дали не си ги е накривила нарочно? Глупости. Минават ми постоянно през главата. То е от очите. Започва да ми се струва, че и тя вижда толкова добре, колкото и аз. Горката. Май е прочела в изражението ми какви си ги мисля, защото нейното придобива един детински весел вид. Сега устните ѝ не трепват, дори са замръзнали, но се усмихва с всяко лицево мускулче. Синеока е, руса. Това първо забелязват хората, които виждат нормално, но при мен е като през зелен филтър. Леко горчиво, ободряващо зелено...

— Хей! – изрича и поглежда към цапаницата.

Въздъхнах. Пак ме попита! Шегува ли се?

— ... само че – смотолевих аз и ѝ казах цената.

— А ако парите не са толкова важни? – попита ме хладно.

— Наистина, май вече не са – промърморих раздразнен, - картината не струва.

Защо ли избухнах!

Тя трепна, едва не направи стъпка назад.

— Защо? – гласът ѝ леко трепереше.

— Това е пустош! – посочих картината. – Полето, самарянката, то даже не е самарянка, а някакво видение... имах го... нарисувах го, с шефа

решихме да е самарянката, че магазинът му, както виждаш, е за икони, а картините, които продаваме между тях, гледаме да са с библейски сюжет.

— Видение?

— Нека да кажем: насилване на въображението ми, когато съм нямал такова.

Хубавицата въздъхна, наведе глава, погледна ме изпод вежди, сега усмивката ѝ беше само с очи. Като че ли виновна усмивка към приятел. А ние дори не се познавахме. Затрогна ме.

— Май ти е много скъпа тази картина?

Избухнах в смях. За миг се озадачи, но после смехът ми зарази и нея. Когато ми стане много тъжно, така се спасявам. Като бушон - избухвам в кратък, лудешки смях. И всичко излиза навън. После ставам сериозен.

— Не съм художник. Понякога чиракувам на собственика на това магазинче, а в случая... Платното ми даде преди месец, представяш ли си, като бонус за рождения ми ден. За да не побеснея, го нарисувах. Нарочно сложих тази цена, не искам никой да я купува, само защото не искам никого да прецаквам.

— Ти сега комплимент ли си просиш?

— Просто виждам малко по-добре.

— И къде е Исус? – погледна картината.

Не я разбрах веднага. Тя се засмя.

— Има жена, има кладенец, а Исус е срещнал самарянката край кладенеца.

— Исус е кладенецът, живата вода – отвърнах глуповато.

— Да бе.

— Кладенеца добавихме по-късно. Когато решихме тази суха жена да е самарянката.

— Личи си – рече, - кладенецът е излишното в картината, но не я убива съвсем.

Онемях. Май знаеше за какво говори. А аз я помислих за екскурзиантка, каквито са повечето ни клиенти.

Асеновград е само на осем километра от един от най-големите манастири на Балканския полуостров - Бачковския манастир. Поскоро вече е туристическа атракция и ако не бе магията на Родопите, отдавна да е изгубил изначалната си същност да е убежище на духа. Нас, търговците, това ни устройва - ако екскурзиантите не успеят в навалицата край манастира да си купят качествен сувенир, а не искат да си идат без спомен, намират го в Асеновград. Тъй се препитава и собственикът с това полуателие – полумагазин и даже поддържа един млад чирак – мен. Но тази жена не беше такава, за каквато я сметнах, нямаше нищо общо с обичайния наплив. Колкото и добре да виждам, признавам си, допускам грешки.

— Защо ти е? – попитах неволно.

— Казах ти: избирам подходящ подарък за своя приятелка.

— Ясно. Отмъщение.

— Защо пък отмъщение?

Вдигнах рамене.

— Знам ли? Сигурно не ти харесва много, а тя като чуе цената, няма да посмее да я свали от стената на снобския си дом, ще го загрози, а ти ще се надсмиваш на глупостта ѝ.

Засмя се късо, този път малко тъжно.

— Грешиш. Обичам си я много. И не си прав, както и да е, ето... - наброи парите, струваше ми се, че сънувам. – Виж, сега няма къде да я нося. Другата седмица ще дойда специално за нея. Нека стои тук, нали няма да ти пречи?

Отвърнах ѝ с жест, че няма да ми пречи и съвсем престанах да разбирам.

— Казвам се Ивет – махна ми на излизане, май прати въздушна целувка и не съм сигурен дали чу името ми.

2.

Тя си отиде, но зеленият филтър остана. Всичко биеше на зелено. Нежно, пролетно, приятно киселеещо, възбуждащо нагарчащо. Нещо беше станало с очите ми. Дано, дано да остане така...

Не виждам за първи път харизма. Често ми се случва даже, изглежда съм се родил с тази странност. Някои хора блестят - срязват те като

с лед, само като ги видиш. Строги, сериозни, красиви по своему, обикновено постигат целта си, родени са да щурмуват върхове, а върховете са чистота, но и леден студ. Ценя тези хора, но се радвам, когато не са пред мен. Втриса ме от тях, понякога най-буквално се простудявам. Директорът на училището, което завърших преди година, примерно. Социалната ми работничка. Без тези двамата нямаше да стигна до никъде. Дължа им живота си, но въпреки учтивите им покани, няма да им ида никога на гости.

Хазяйката ми е на сто години. Не по паспорт, по паспорт е на седемдесет и четири, но харизмата ѝ е бозава. Много слаба, едва забележима и за мен. Сигурно някога е била огнена, но гаснели са цветовете, бавно са гаснели: силен е бил пламъкът и дълго се е борил, докато се размеси цветът му с цвета на опечалената земя. Много мъдър цвят, стига да го гледаш така.

Повечето хора за жалост са с прозрачна харизма. Около тях витае нещо като мараня, а около някои няма дори мараня. Много поемат харизмата на по-силните души около себе си. Нюанси сиво - цвят на метал и пушек от заводски комин.

Виждал съм и зелени, да. Често даже, но не е същото. Никога не ми е било толкова объркано зрението. Да, без друго е пролет, този цвят доминира, но тя... Още щом влезе в ателието,

сякаш внесе гора със себе си. Или по-скоро погълна ме в нея. И ме остави сред пътеките ѝ сам.

Намирах се като в прозрачна гора, пълна с живот, през която виждах познатите ми улици, познатия ми град и свят. По-различен е, макар и същият.

Едва когато напълно се смрачи, цветовете на харизмата ѝ започнаха да чезнат, а на сутринта пак всичко беше в кръв.

3.

Събудих се от болката в гърба. Стиснах зъби, тъй, че да не прехапя езика си. Имам вече навик! Дълбок навик! Вече не губя съзнание и не крещя, не се хиля истерично, нито имам чувство, че умирам. Стотици пъти съм преминал през изтезанието, не е честно, няма ли да свърши. Няма ли да спре някога...

Най-ужасно си остава, че трябва да се крия. Не е лесно, никак не е лесно. Не винаги имам втори чифт потник. В училище ни водеха и на прегледи, а после трябваше да си измислям ли, измислям, защото никой не повярва на истината. И естествено. Продължавах ли, щеше да ми навлече много неприятности.

Не искам дори да си спомням за часовете по физическо. Да можеха да ме изключат, да

ме изключат за постоянните ми бягства от тези часове. Но къде да ме пратят. Пак при директора, пак ледената му харизма. Пак той настоява и почти ме убеждава, че съм малтретиран от съучениците си.

Само че невъзможно е. Кой ще посмее. Първо: на четиринадесет години бях седемдесет килограма – само мускули. Оттогава свикнах със задявките за стероидите, никога не съм взимал стероиди. Не тренирам и по система, само от злоба, гледам да се изтощя като ме хванат дяволите, а при такива тренировки изобщо не би трябвало да раста. Само че растях, изглежда е ген или по-скоро раста от страх. Никой не би посмял да ме закачи при силата и размерите ми, но имаше и втора причина: не съм искал никого да клеветя, но така се получаваше. Забележеше ли някой от възпитателите резките по гърба ми, веднага – прикривал съм някого, уплашен съм бил, твърде доблестен... и си патеха деца, които нямаха никаква вина. Да бях ревльо, да бях наистина малтретиран, каквито имаше много в дома, нямаше да ми обърнат такова внимание, но с мен се получаваше обратното. При такива условия нямах врагове, но нямах и приятели. Просто пълна изолация. С която свикнах и която даже ми стана комфортна, но по-късно ми стана ясно, че няма да трае докато раста, а ще е цял живот.

Най-дългата ми връзка беше месец. Само защото жената беше омъжена - тя на тридесет и три, аз на деветнадесет; имаше си по-солидна мотивация от моята да си тръгвам веднага, но накрая и тя не издържа на това. С повечето момичета и жени се срещах по веднъж, а после се чувстваха измамени и унизени. Не е приятно наистина веднага след секс партньорът ти да бърза да си обуе панталоните и да изчезне. И как да им обясня, че така е най-добре. След любовен сеанс ме изпълва нежност, толкова силна, че веднага се унасям. Трудно държа клепачите си отворени, а не бива да заспивам. Защото тогава ще стане страшно; защото до сутринта гърбът ми пак може да започне да кърви и жената, която толкова силно е желала да остана при нея, да преживее ужас, какъвто не може и да си представи.

Няма лечение за болката ми. Няма такова заболяване.

Няколко лекари ме изслушаха докрай, пратиха ме при свои колеги в психиатрията, но там само ме тъпчат с лекарства и ме дрогират, а раните ми по гърба пак избиват. И никой не може да приеме истината, просто защото не може да си я обясни.

Кървави следи от камшици - десетки кървави следи. Гърбът ми е цял в белезите от зарастването на предишните, но мине - не мине

време, отново камшици на сън.

Вече съм на двадесет и две, а така е от единадесетата ми година. От онази нощ, когато понесох жестокия побой. Единственият побой в живота ми.

4.

Няма да кажа името на селото си - не бива да се назовават имена на призраци, а то вече е призрак. Един от многото в България - ако се вярва на статистиката, над хиляда са. Във всички тях се е случило нещо подобно. Още умират и не смея да разтворя вестник, мразя да влизам и в интернет, че прочета ли за насилие, извършено в малко село, чета все едно за себе си. И на сутринта гърбът ми кърви.

Първо баща ми изчезнал в чужбина, аз не го помня. Мама все го чакаше, карахме я някак, докато беше отворено селското училище. Там преподаваше, но нали няма деца, затвориха го. Опитва насам-натам из България да си търси работа, каквато и да е, само за да можем да живеем, но не се получаваше. После се хвана с възрастните жени, ходеше на сезонна работа в Гърция, всяко лято, че и малко от есента, а онази година си беше намерила и работа като домашна прислужница. Колкото и да не е искала да си къса сърцето от мен, направи го. Нали

трябва да уча, къде да ме взима и да прекъсва образованието ми. А и баба изглеждаше жизнена, много жизнена. Аз също – не ми тежеше да ставам в пет, за да хвана автобуса за града и да отида на училище. Нещата не изглеждаха зле, но тогава... още не виждах, не и така, както виждам сега.

Опустяващите села винаги биват нападани от мародери. В града те изглеждат жалки, не приличат изобщо на престъпници, а на добичета, сплашени добичета, с които е жестоко да си правиш дори и шега. Не така е обаче когато са в тайфа и знаят кого и кога да нападнат.

Нахлуха такива в дома ни, вързаха баба. Биха я, искаха ѝ пари, а ние нямахме. Питаха къде ги е скрила. И като разбраха, че с болка не могат да я принудят, започнаха да бият пред очите ѝ мен. Вързаха ме на една греда и с жицата от кабелната телевизия - по гърба ми. Сигурен съм, че е умряла още тогава, докато съм се гърчил и крещял. Пръснало ѝ се е сърцето и после са измъчвали една жена, която вече не е чувствала никаква болка.

Както невинаги се случва, тези ги хванаха.

Отдавна са на свобода, не знам дали изобщо лежаха в затвора. Имаха силни адвокати, от някакви неправителствени организации. Били малцинство, имали права; срещаха се и с мен, караха ме да подписвам разни документи,

а училищният психолог – знам ли защо – като че ли им помагаше. По-ужасен от трудно заздравяващите рани беше страхът. И аз не знам от какво. Но след няколко срещи с адвокатите на мародерите имах чувството, че мен ще ме вкарат в затвора. Е, не стигнах до там, само до детски дом. Но на мама не ѝ се размина толкова лесно. Не само отнети родителски права за безотговорност, но и този случаи бе тъй подхранен в публичното пространство, че цялото ни общество публично я руга дълги седмици из всички социални мрежи. То не беше безотговорна изоставила беззащитното си дете и майка си на смъртното легло (баба не беше изобщо болна); то не беше уличница, проституираща в чужбина, изрод, поредната малоумница; позор за българия (запазвам правописа - България беше писано с малка буква); свикнала от комунизма други да ѝ гледат децата; и сега какво, ние да ѝ гледаме копелето; като няма работа, що е раждала; само некадърните си нямат работа; разбрахте ли, била учителка, такива да учат децата ни, това ви е демокрацията; това е чалга културата. Всичко отнесе тя, трябва да ѝ е било много тежко; накрая спряхме да си пишем и по скайпа. Сменям постоянно адреси, че да не ме намерят парите ѝ. Не смее да се свърже с мен, защото е повярвала, че тя е виновна за това, което ми се случва, а исках, исках нея,

не парите ѝ. Аз се справям добре, знам, че на нея ѝ трябват повече.

Но няма да я срещна, зная го. Тя е погубена, погребана е в себе си. Не може да страда повече, отколкото е страдала. Не, няма да я срещна. И струва ми се, че откакто приех тази мисъл и се примирих, започнаха да избиват отново и отново раните от побоя по гърба ми.

Сънувам нещо, не знам какво. Изведнъж отварям очи. По гръб съм, няма как да го налагат, а ме пресича болката от камшичен удар.

Не мога нищо да сторя, само се гърча. Чаршафите ми в кръв, бельото ми в кръв. Случва се в различни промеждутъци. Не е всяка нощ така, не и всяка седмица, че даже месец. От седемнадесетата до осемнадесетата година не кървях. И това беше най-ужасната ми година, защото колкото повече време минаваше без болката, толкова по-силно я очаквах. Колкото повече изглеждаше, че съм излекуван, толкова по-страшно ми ставаше да не бъда разочарован.

Страхливец съм, не го отричам, въпреки че не ми личи. Напротив, минавам за доста смел и мъжествен.

5.

Най-лесно ми е да кажа, че съм влюбен. Най-лекомислено, но нещата не стоят толкова

просто. Влюбен, добре, но какво още означава това? Защото влюбен е твърде общо, а в случая има и нещо друго. Не го забелязвам като определен нюанс, в цялата зеленина май е съчетание между всички нюанси и означава нещо, което не разбирам.

Присъни ми се след срещата ни в ателието. Първо понесох ударите, после заспах от изтощение. Често ми се случва, обикновено е като припадък и не сънувам, но този път сънувах. Сънувах пак зелените цветове, гъделичкаха ме по клепачите, тя беше надникнала над мен; долавях дъха ѝ, не точно дъх на жена, а на самодива и поляна в ранна утрин. Как пък го измислих: самодива, поляна.

Какъв дъх ще да имат самодивите? А и поляните... не съм се връщал след нападението в село. Живея изцяло в градски условия, забравил съм как миришат поляните. Е, градът е в полите на планини, природата наоколо е жива. И все пак – град е, повече си мирише на асфалт и бензин, даже ми харесва да мирише така, защото е миризмата на моето съзряване. Да, то е предимно болка, но вече никой не смее реално да ме нарани. Но по-важно е, че се научих да крия и понасям тази болка.

Ако ухае на нещо, то е на непознато. Отворих очи и всичко отново бе в зелените нюанси, каквото го виждах вчера преди да се свечери.

Струваше ми се, че я виждам, че усмивката ѝ цъфти; плътните устни се разтварят предизвикателно.

Побързах да ида на работа. Нямаше никакви клиенти. Валеше, би трябвало денят да е сив, а не беше. Сякаш се намирах в стеблата на вековни дървета, чиито корони стигат в небесата, а между листата им – пречистени, се процеждат лъчи светлина.

Сънувах я и на следващия ден: оглеждаше се в парче от счупено огледало. Виждаше се фрагмент от лицето ѝ, който сега напомняше за тайнствена страна в отвъден свят, където изглежда щастието беше възможно. Сънувах я и надничаща от прозорец, от който исках да надникна аз. Превърна се в снимки, в които бе заела игриви пози. Закачливата еротика на живота, от който странях.

По-зелен беше този ден, още по-зелен следващият, докато в края на седмицата видях картината такава, каквато изглежда беше е видяла тя.

Да, нарисувана беше пустотата ми, но през зеления филтър, и виждах, че в болката ми има нещо красиво и усещането, че животът продължава.

Вече не бях сигурен дали искам да се разделя с тази картина, която само преди дни ми се струваше грозна, но нали за това са картините -

да радват други, а и по-ценно бе, че ще я видя, че ще видя Ивет.

Не я видях. Стана за десет минути. Трябваше да ида за материали. Нищо работа, уговорихме покупката по телефона, трябваше само да скоча с колата и да ги взема.

В това време шефът зае мястото ми в магазина. Когато се върнах, картината я нямаше.

Ивет не бе оставила координати, нищо не казала...

Естествено! Какво пък си въобразявах! Та тя беше купувач! Случайно минал през ателието ни.

6.

Бавно избледняваше зеленото, продължих да виждам живота през нюансите му, но чезнеше. Намаляваше и усещането ми за присъствието ѝ. Исках да я намеря, да я питам много неща. Да я поканя на среща, дори да ѝ разкажа. Щеше да ме разбере, сигурен съм - тя ме накара да видя живота различен, живота в собствената си картина.

Чезнеше зеленото, а с това се връщаше онази печал, с която преди да срещна Ивет бях свикнал, но която нямаше да понеса отново.

Пак ми се присъни, за кратко беше тя, после образът ѝ се разми и се превърна в природа. Отворих очи с усещането, че съм я виждал

някога преди. Някога много отдавна. И тогава се реших. Ако съм срещал нещо, което ми напомня за нея, но съм забравил, то трябва да се намира в село. Там няма как да я открия, но поне ще видя зеленината, която губя. Отказах се да моля шефа за колата в почивните дни. И по-добре, защото не се върнах.

Дълго обикалях из руините. Домовете бяха рухнали, пътищата - нацепени, по тях пълзяха като змии плевели. Електрическите стълбове изпопадали, някои с последни сили се задържаха килнати, жиците – обвити в растителност. Полето беше обрасло с какво ли не и не приличаше на поле.

Би било печално, но ми бе зелено. Във всичките нюанси, в които виждах усмивката на Ивет.

И тъй до спущането на прокобно мрачната нощ. Тръгнах между рухналите къщи, за да търся нещо по-опазено като убежище. Забелязах светлинка, мъждукаше от един прозорец. Приближих се до къщата. Надникнах и видях старица, видимо по-възрастна от стогодишната си бозава харизма. Четеше книга на свещник с дванадесет свещи.

Погледна към мен, очаквах да писне, но тя даже не трепна. По-скоро долових досада в погледа ѝ.

— Къде си тръгнàл кат каракоджул бе, мом-

че! Тук никой не живее, хайде влизай... Да, през прозореца, че вратата е затрупана.

Още не бях си намерил място и тя започна да шъта, сервира ми сирене, сланина, изсушено месо, сипа ми чай. Не бях пил такъв, замая ме веднага. Разказах ѝ, че съм от село, че не съм стъпвал от много години, че знам, много добре знам, че е опасно и даже се чудя как така старица ще живее сама.

— Аз събирам билки и не живея само тук. Мен не ме мисли, вещица съм, но ти май не казваш всичко.

Какво да й разкажа? За мама, за раните по гърба или за печалния си образ в зелено...

— Аз съм Черна Тодора и съм вещица – постара се да го рече прокобно и едва не ме разсмя. Артистично бабе. – Виж какво, синко, иди си в цивилизацията. Тук е мъртвило, витаят какви ли не сили. Тази нощ ми бъди добре дошъл, но утре си тръгвай, още рано. Пешком един час до пътя, а после чакаш автобуса от Смолян и...

Знаех как да се върна. Защо ми говореше това? Изглежда съм я погледнал страшно.

— Добре – промени тон, - аз само предложих. Не е мое селото, ничие е, така че стой си колкото душа ти иска. Не ми досаждаш, даже ми е забавно, ще си въобразя, че си ми внук. Аз така си въобразявам.

Разсмях се, а изглежда от чая, бързо заспах,

но сутринта пак ме съдираше гърбът. Едва издържах да не изстена и да не стресна старицата.

Няколко часа кръстосвах наоколо, а усещането за близостта на Ивет се изостряше, докато накрая съзрях онези цветчета край разбитото шосе. Бяха огнени като косите ѝ, поникнали сред толкова зеленина, че създаваше чувството за филтър като харизмата ѝ. Все едно я виждах поникнала от земята. Все едно ми се усмихваше, а устните ѝ - плодът на познанието, цъфтяха в мен.

С трепереща ръце набрах букет от цветовете. Когато се върнах, билкарката се беше прибрала у дома.

— Какви са тези цветя? – попитах я.

Погледна ме косо, изпитателно.

— Защо са ти? – гласът ѝ прозвуча строго.

Не можах да отвърна нищо.

— Попитах! – почти изкрещя тя.

Чудех се откъде да започна. И за да не мълча повече, започнах от побоя, от раните по гърба си. Почти стигнах до Ивет, но устата ми пресъхна, а и старицата започна да издава отегчение.

— Правилните са – рече ми, - да, онзи колега, който ти е казал, че това може да те излекува, е бил прав, но...

— Какво говориш?

— Не си набрал тези плевели случайно, нали?

— Плевели!

— Плевели, да. Растат предимно в пустошта или там, където пустошта настъпва. Не са лоши, хората не знаем как да си служим добре с тях. Това чудо е опасно, нали знаеш! Но ти ще го използваш за мазило, така че няма как да ти навреди.

— Какво е това?

— Огнивче! Казва се огнивче. Както са ти и казали.

— Никой не ми е казал.

— Тъй ли? Странно. Все едно, може да помогне раните на гърба ти да се затворят завинаги. Ще направим мазило от огнивчето и ще опитаме. Ако не се получи от първия път, от втория.

— Огнивче?

— Какво странно има? Огнивче!

Доверих ѝ се. Нямаше как да ми навреди, а и така имах оправдание да остана. Да гледам как расте билката и да си припомням харизмата на Ивет.

Старицата изглежда се зарадва. Каквото и да говореше, и нея си я беше страх от мародери, а аз - един такъв голям, як, тъкмо за охрана съм ѝ. Помагах ѝ да гледа трите си овце, направих капани за зайци, чиракувах ѝ в билкарството, понаучих доста рецепти и още за огнивчето. Наистина затваряше по-бързо раните от всяко друго мазило. От огнивчето могат да се пригот-

вят и капки срещу чернодробни заболявания, камъни в бъбреците, детска плешивост. В Елада го използвали и против меланхолия, но онази рецепта е отдавна изгубена. Черна Тодора твърдеше, че я помни, но не иска никому да я прилага. Защо ли?

— ...защото огнивчето е отровно, за това! Да лекуваш с него тяло е едно, пак е опасно, но не чак толкова. Да лекуваш душа, хм, не ми харесва. Не е създадено за това. Като любовта е...

Трепнах. Тя забеляза и рече:

— Какво ми подскачаш! Да, като любовта е. Тя може и да лекува, но е много повече от лекарство и започнеш ли да я използваш само като лекарство, става лошо, унижаваш я, силите ѝ отиват по дяволите, увеличаваш дозите и от лекарство се превръща в отрова. Ясно?!

Кимнах, може да се каже, че я разбрах, колкото и малко да разбирах и от любов, и от билкарство.

Но отговорът ѝ ме устройваше. Нямах нужда от лекарство. Достатъчно ми беше да обикалям, да гледам в поникналото в опустошената земя огнивче и да връщам надеждата си. Изглежда ми въздействаше и ароматът му. Изпълваше ме енергия, не ми стигаха задачите, които имах покрай Черна Тодора и започнах да творя. За пръв път в живота си – скулптура. Скулптура от гранит.

Гледах в огнивчето и извайвах лицето на Ивет. С устните ще успея, но със зъбчето... Как ми липсва това зъбче, как искам да го видя...

Три пъти раните по гърба ми избиваха. Три пъти с мехлема бързо зарастваха и спряха да избиват. Вече знаех, че са излекувани и не се боях, че ще избият отново.

Наближи есента. Черна Тодора тръгна към друго село, в което имала бърлога. Така се изрази: бърлога. Посъветва ме и аз да се прибирам в своята. За разлика от нея, аз нямах. Децата на хазяйката сигурно бяха изхвърлили малкото ми покъщнина от квартирата през прозореца. Свикнах с пустошта, нищо, че зеленината чезне, а и вече толкова не ме радва. Даже не ходех вече край огнивчетата, достатъчно цветове бях събрал, вече виждах образа на Ивет и без тях, и отдаден изцяло на работата си по скулптурата, почти я завършвах. И колкото повече приближаваше краят ѝ, толкова повече се боях, че завърша ли я, няма да има какво вече да правя. Но стиснах зъби, не можех да оставя образа на тази почти съвършена жена в толкова несъвършен вид.

7.

Статуята е завършена, но мъртва. Без харизмата ѝ е. Красива е, да. Успях, но тази красота

не е онова, което лекува, което убива. Върнах се в Асеновград, шефът направо не повярва на очите си, прегърна ме, зацелува бузите ми, а като видя изработката ми, рече Моя е! Притисна я в гърдите си, няколко пъти кресна: не си я давам, а като видя, че нямам никакво намерение да я отстъпя, въздъхна и макар да ми се сърдеше като дете, пак ме прие на работа.

Близо година чаках Ивет. Не че го признавах сам на себе си. В някои нощи ми идваше да хвърля статуята в реката, да я натроша на парченца. Веднъж едва не го сторих, но вместо това, я затворих в един дълбок долап, затрупах я с всякакви парцали и понеже не можех да мигна повече, започнах да обикалям из чукарите около града. Накрая попаднах на огнивче. Набрах го внимателно, прибрах се и си направих капки. Отровна доза.

Носих я като талисман в кожена торбичка, окачена на шията ми. Да си напомням, че съм избрал да живея. Месеци по-късно се ожених. Картините ми вече се продаваха, имах и изложби, а да не говорим за онези, евтините, които цапах надве - натри и по време на празниците туристите ги изкупуваха на килограм.

Светът не беше винаги свежозелен, но дишах тази зеленина. Понякога се чудех защо още държа талисмана, канех се да го хвърля, но не го правех.

Отвращението ми от интернет премина. Все същата пошлост, онази, която някога погуби мама, а мен затвори в болката, но вече не я чувствах.

Веднъж видях във фейсбук картината. Картината с псевдо-самарянката и излишния кладенец. Някаква жена беше публикувала снимки на празник в дома си, а онази картина висеше на стената ѝ.

Поисках ѝ покана за приятелство. Одобри го. Тогава видях и други нейни публикации. Беше пуснала и кратък клип от празника. В него видях и Ивет. Прегърната през кръста от един млад мъж, може би на моята възраст. Изтънчен човек и като движения, и като фигура, не като мен – грубиян.

Стана ми тъжно и смешно едновременно. Нима ревнувах? Нелепо. Спомних си за статуята. Трябваше да ѝ я дам. Тя беше нейна.

Реших да я видя, а после...

Отново заиграха зелените нюанси, усмивката ѝ – плода на познанието, и онова зъбче, което не можах да извая.

Рових безцелно из интернет. Постоянно влизах в профила на приятелката ѝ, пусках клипа, след няколко секунди го прекъсвах. И влизах безразборно в следващ и следващ сайт. Така попаднах на онова, което никак не ме учуди.

Огнивче беше българското название на

билката, която по френски се наричаше Ивет.

Любовта може да лекува, но е много повече от лекарство и започнеш ли да я използваш само като лекарство, става лошо, унижаваш я, силите ѝ отиват по дяволите, увеличаваш дозите и от лекарство се превръща в отрова – зазвъняха в главата ми думите на Черна Тодора.

Стиснах масурчето с отровните капки. Не, не тук!

Прибрах се у дома. Влязох в банята, избръснах се гладко, погледнах се в огледалото.

Излях капките в мивката и хвърлих празното шише в кошчето.

Съпругата ми беше заспала пред телевизора. По лицето ѝ се гонеха зелени цветове.

Целунах я. Събуди се, усмихна се.

— Върна ли се? – попита ме сънено.

— Вече да – отвърнах ѝ аз.

Седмица по-късно.

Ивет получи колет, отвори го и видя своето гранитно лице. Усмихна се и отиде до другата стая. Когато отвори вратата, пред очите ѝ се откриха стотици подобни бюстове. Постави го между тях.

Позвъни телефонът. Беше Черна Тодора.

— Е, дъще? – попита старицата.

— Още един ще живее.

ЛЪВСКИ ПАЙ

Малко над тридесетгодишна възраст научих важната мъдрост, че човек не трябва да се връща в миналото, а да живее само в настоящия момент. На пръв поглед елементарна, но безкрайно трудна за следване, когато нощем падне менталната бариера и призраците на спомените шестват в съня ми. Дълбоко гравирана в съзнанието ми, тази история от детството рикошира, лутаща се в пътя си навън. Пряко всяка съпротива, когато съзерцавам онези последни петнадесет минути на залеза, наричани „магичен час", се виждам като онова седемгодишно момче хванало баба си за ръка в онзи летен следобед.

Денят си беше особен разбира се, защото малкият град бе драпиран в ярки циркови афиши. Великолепието на цирка не ми беше чуждо, тъй като баща ми е бил професионален акробат на младини. Той познаваше всички - симпатичните клоуни, тайнствените илюзионисти, страховитите дресьори и - много ясно - акробатите. Това ми гарантираше място в централната ложа до самата арена, а и означаваше, че ще видя родителите си.

Циркът този път беше специален, понеже за пръв път бяха обявили тигри и трима индийски йоги - баща, син и ученик. Изрисуваните с чалми мъже в странни пози, с дълги бради и огромни очи хипнотизираха любопитството ми. Не бях виждал на живо и тигри, но йогите бяха къде по-интригуващи.

— Бабо, а какви са йогите? - бе естественият ми въпрос.

— Ами правят си китката на пискюл, за да я измъкнат от белезници и други такива неща - отговори загадъчно баба и съвсем ме объркa.

В малкия град всичко бе наблизо и привечер, без много уговорки, тя ме заведе до площадката, където шумни работници разпъваха огромното шапито. Викове, фургони, суматоха и от време на време протяжен рев на гладен слон. Циркът щеше да се строи цяла нощ, но дежурните сателити вече бяха налице - стрелбището и менажерията на Франц. Като добре знаеше, че няма да се примиря само с безплодно зяпане на работниците, баба повика по име един от тях. Всички я обичаха и познаваха, а и тя успяваше да намери точната дума за всеки.

— Методи, здравей. Кажи нещо на внучето за тези йоги, че ме изяде! - каза тя на притеклия се мъж.

— За теб мога и повече, како Марге. Направо ще го заведа да ги види. Аз се грижа за фур-

гона им. Елате с мен! – отвърна работникът.

Той отмести една секция от подвижната ограда и влязохме в забранената зона. Наоколо имаше и други деца с родители, които нямаха моя късмет и завистливо се облещиха. Аз се поизпъчих и следвах Методи, който уверено се провираше в неразборията от сандъци, въжета, метални пръти, и платнища. Посочи ни фургона отдалече. Щом стигнахме, той скокна на стъпалото и отвори вратата без предупреждение. Светна една немощна, жълтеникава крушка вътре и ни прикани с жест.

— Абе, Методи, не е ли неудобно? - попита баба. – Дори не почука.

— Не се безпокой, на тях не им пука. В известен смисъл не са тука – ухили се Методи на калпавата си рима.

Най-после влязохме и ги видях, но моментално разбрах, че Методи беше прав. Фургонът беше дълъг, но съвсем празен. Имаше само 3 тънички постелки на пода. Бащата йога седеше в лотос до едната странична стена вдясно с поглед вперен между сина му и ученика му срещу него. Според мен успяваше да фиксира едновременно и двамата, че и още нещо невидимо. И те бяха втренчени в същата поза като никой дори не потрепна от нашето присъствие. Очевидно бяха живи и все пак отсъстваха от нашата реалност. Разбира се, тогава нямах

представа от медитация и астрал, но много ме впечатлиха. На излизане Методи изстреля с патос странните думи:

— Ом мани падме хум!

— Това пък какво беше? - веднага го засече баба.

— Понятие си нямам, ама те често го казват и го научих. Питах и преводача, но ми каза повече да наблягам на интонацията, а не на смисъла – засмя се Методи. - Ще ги видите какво правят утре. Бащата къса чинели като хартия.

Той даже предложи да ни осигури билети, но не му стигаше влияние за централната ложа. Това беше задача по силите само на баща ми. Благодарихме му и на излизане погледнах умолително. Баба ме разбра без думи и се насочихме към менажерията, където бях ходил бях много пъти, но в нея имаше двойка лъвове и никога не ми стигаше. Самият собственик - германецът Франц беше на входа. Суровото му лице, напомнящо пруски офицер в оставка, се изкриви в непривична усмивка, като видя баба. Дори се изпъна като напет хусар, но дясната му ръка не можа да се изправи напълно и развали ефекта от стойката му. Същевременно отвори вратата на големия изрисуван фургон и спря временно опашката от деца и родители.

— Заповядайте, Марге! – взе да любезничи мълчаливият Франц.

— То само заради детето, Франц. Нали ги знаеш... - малко неловко каза тя, защото нямахме билети.

— Когато поискате. Непременно мини да се чуем после! - добави той.

Нямах обяснение за тази бабина способност да отваря всички врати. Много по-късно гледах снимките ѝ като млада и разбрах, че Грета Гарбо просто е имала шанс, а баба е била много по-красива.

Влязохме и острата миризма на хищници ни подпря почти физически. Имаше и нехищни животни, като дива кокошка и патица, и някои други, но към тях не изпитвах интерес. В единия край имаше ниска клетка с лисица, а отгоре беше любимецът на Франц – вълкът Долфи. Осветлението беше слабо, затова мечката, вечно дремеща в долна клетка в средата, почти се сливаше с кафеникавата стена. Над нея бе друга клетка с проскубан чакал. В другия край на фургона беше най-важното за мен. Лъв и лъвица си деляха малко по-широко пространство, но мъжкарят трудно се придвижваше. Гордата някога глава бе почти напълно лишена от грива, освен няколко редки фъндъка, и опираше в ниския таван. Вонята около тях беше по-силна от всяка друга. Виждах, че са покрити със струпеи от паразити и вяло дремеха в ъглите. Въпреки всичко се залепих пред тях.

След някое време Франц се появи с една кофа и подкани хората да излизат, защото е време да храни животните. Опашката се изниза, но той ни даде знак да останем. Забелязах, че вълкът моментално се оживи и започна да обикаля бясно в кръг клетката с едно особено скимтене. Франц го доближи и му подаде парче месо. После ми подвикна:

— Гледай сега! - и вкара цялата си ръка в клетката.

Вълкът всячески се опитваше да се погали в ръката му, облизваше я с очевидно радостни звуци. Когато собственикът си изтегли ръката, животното навря муцуната си през пръчките доколкото можеше. Франц отново го погали и хущникът замърка по неговия си начин. За награда получи още месо.

— Като куче е. Нищо от звяра няма - добави той. Исках да го пипна и аз, но Франц категорично поклати глава.

— Трябва да му разкажеш какъв дресьор си бил, Франц - подхвърли баба.

— С удоволствие, но стана късно, а имам да ги нахраня всичките. Каня ви на чай в неделя следобед. Не си идвала от поне година - отзова се той.

Нощта заспах трудно. Та утре беше събота - големият ден. Родителите ми пристигнаха още сутринта. Работеха в нашия си голям град, но

летата прекарвах при баба ми. С тях отидохме отново до цирка и главата на акробатична трупа Валдемар, якият акробат, донесе мечтаните билети. Поговориха си нещо с татко на италиански, после Валдемар се усмихна и с особена грация се оттегли. Посетихме и друга нова атракция заради силния смях, който гърмеше от шатрата. Оказаха се криви огледала и там наистина беше смешно.

Вечерта в ложата само аз бях на първия ред, родителите зад мен, защото дори влиянието на Валдемар имаше граници. Тигрите и лъвовете явно не се обичаха много едни с други. Зъбеха се и си ръмжаха заплашително, но аз ги обожавах. Строен дресьор с високи ботуши и предълъг бич плющеше и излайваше кратки команди. После йогата наистина се измъкна с лекота от белезници, взе чинела на музиканта, даде го на як мъж до мен да го пробва и накрая го скъса като капачка от кисело мляко. За финал на номера се нагъна в една квадратна дупка с капак на арената, но не можа съвсем. Сложиха му малък дюшек на плещите и опряха капака отгоре. Остана към педя разстояние в единия край откъм главата му. За огромно изумление се появи един валяк, който след туш от оркестъра плавно мина и изравни капака. Последва драматична пауза на загасени прожектори и йогата излезе невредим. Представлението за-

вършиха летящи на трапеца акробати на фамилия Валдемар, които си заслужиха аплодисментите.

В неделя родителите ми си заминаха и баба забеляза, че това ме разстрои. Усмихната ме поведе към дома на Франц, който се беше подготвил с чай и сладко. По онова време не се пиеше толкова кафе, а и не беше за деца. Чаят му обаче беше хубав, чуждестранен. Носели му го пътуващи артисти, както той сам обясни.

— Франц беше голям домптьор. Работеше в големия цирк на Буш от Берлин. По хубав беше от сегашния дресьор - похвали го баба и той засия.

— А какво значи домптьор? - не знаех този термин.

Не особено общителният Франц се размекна отново.

— Домптьорът е укротител. Френска дума. Излизах с лъвове - поясни той и се намръщи на последната дума.

— А защо сега не си? - продължавах с въпросите аз.

— Ами старичък съм вече за това. А и... - Франц се запъна.

— Покажи му, Франц! - започна да го уговаря тя.

Ъглите на тънката му стисната уста се извиха надолу затворени от две дълбоки бръчки. Той

неохотно свали сакото си и запретна десния си ръкав. Забелязал бях, че особено извива дясната си ръка и повече използва лявата, но сега видях защо. Не приличаше на нищо. Сдъвкана от някаква огромна челюст, червеникаво-виолетова безформена маса с безброй шевове чак до над лакътя.

— Нахапа ме проклетият Гордиан. Беше огромен мъжкар, водач на всичките ми лъвове - продължи той, докато се обличаше. - Гледал съм го от малко лъвче. Не знам и досега какво му стана. Съсипа ме и то точно на представление.

— Франц си е слагал и главата в устата му - вметна баба ми. - Виждала съм го. С какво го предизвика?

— С нищо! Вместо да скочи в запаления обръч, скочи по-ниско и ме захапа. Повали ме естествено, а обръчът се извъртя и му подпали гривата. Подивя и ме заръфа жестоко - обясни той.

— А ти как се спаси? - попитах по детски шашнато.

Франц бръкна в левия джоб на сакото си и извади малък, сребрист, помътнял от времето револвер.

— С този „Уебли". Скъсения модел. Винаги си е в мен. - показа той - Трябваше да изстрелям шест куршума от упор, за да умре. Добре, че не обичат огъня, иначе другите лъвове щяха да ме разкъсат. Фракът ми пламна и помощни-

ците ми едвам ме измъкнаха. Като всяко момче, посегнах да пипна револвера, но Франц си го прибра на секундата.

— Така завърши кариерата ми. Нима можех да се изправя пред моята публика и да вдигна камшика с тази ръка! Оттогава не понасям лъвове! - завърши той. Гласът му се разтрепери и даде път на отдавна изчезнал немски акцент.

— Затова ли сега не им чистиш и си ги оставил така да вонят? - запита баба.

— Ако ще и затова да е! - отсече Франц - Стига с тази тема! Марге, разкажи ти нещо. Разговорът им продължи, но ми стана безинтересен. Заразглеждах възхитено афишите на цирк „Буш" по стените с неизменно присъстващия млад Франц Еберхарт с фрак, цилиндър, огледални ботуши и сложно засукан камшик заобиколен от диви зверове.

След няколко дни гастролът свърши и минахме да изпратим цирка. Цареше същата суматоха, но в обратен ред. Куполът със заострения флаг най-отгоре бе смъкнат в безпорядък. Фургоните бяха нарушили стройния си кордон и артистите уморено товареха реквизита си. Вечният Франц стоеше изопнат пред менажерията си, но в обедното време посетители липсваха. От самосебе си се разбира, че спряхме да го поздравим. Той заговори баба, но като забеляза, че скучая, ми отвори да вляза сам във

фургона. Животните в пътуваща менажерия губят връзка с външния свят и развиват собствен ритъм, като много от тях спяха през деня. Лъвовете лежаха с гръб към мен, затова се насочих към вълка. Имах силно желание да го погаля както правеше Франц, а и донякъде исках да си докажа колко съм смел.

Долфи беше легнал с глава допряна до вратата на клетката. Забелязах, че е затворен с резе отвън, а не с големите и лъскави катинари, като на лъвовете и мечката. Престраших се и лекичко пододох пръст в клетката. Подуши ме, но после отново положи глава на земята. Гледаше през мен. Сега допускам, че е копнял за глутницата и дивия лов, за бързия бяг в заснежени поля, за виенето срещу луната, за вълчица и всички неща, които прилягат на един вълк, но никога нямаше да изпита.

Изглежда усетих нещо от тази тъга и инстинктивно пробвах дали е затворен добре. Като се замислям сега, явно резето е било смазано наскоро, защото изскокна с лекота от гнездото си. Вратичката се пооткрехна, вълкът светкавично се изправи и я побутна с глава. Миг след това скокна тихо на земята. Отстъпих назад, звярът се отърси и тръгна към мен, но не излъчваше заплаха. По-скоро изпробваше новото пространство. В този момент вратата скръцна и влезе Франц. С едно движение ме

отметна към вратата и в същата му ръка се появи револверът. Вълкът заръмжа злобно.

— Долфи, кротувай! - остро заповяда Франц.

Долфи обаче оголи зъби и заръмжа посилно. Ледените му очи неотменно фиксираха германеца. Другите животни усетиха напрежението и започнаха да издават възбудени звуци. Дори ленивата мечка изхриптя. Домптьорът не на шега се прицели, опитваше със сакатата ръка да ми даде знак да изляза и затворя, но не го разбрах. Вместо това се залепих за стената. В този миг вълкът просто скочи със зинала уста към гърлото на Франц. Опитният дресьор го посрещна с вдигната дясна ръка, като стреля два пъти още докато Долфи беше във въздуха. Улучи го, но немощната ръка не спря инерцията на косматия снаряд. Маса, скорост, кинетична енергия... Тези думи не значеха нищо за мен тогава. Само гледах вцепенено. Хищникът го повали назад с впити в предмишницата му зъби и приземи върху него. Нямах идея колко болка усеща Франц в този момент, но чух приглушена немска ругатня. Той промуши лявата си ръка под животното и стреля още четири пъти. Наелектризираната козина се отпусна отведнъж, Долфи изскимтя и замря.

Франц го поизбута и започна да се навдига, като се опираше на ръката с револвера. За момент загуби опора и се опря на другата стра-

на, като най-после успя да измъкне ранената ръка. Хвана се с нея за предпазното перило, беше паднал под него. Точно тук сбърка. Ужасяващ рев процепи въздуха и всички животни се стаиха като от магически жест. Могъща лапа се пресегна от клетката на лъвовете и царят на животните с неумолима сила придърпа главата на Франц към вратичката с катинара, като желязото издрънча зловещо. Той все пак успя да вдигне лявата си ръка, дори насочи револвера, но само щракна безлично. От вътрешността на клетката светнаха две жълти, безмилостни очи и след секунда и лъвицата протегна лапа и придърпа ранената ръка на дресьора между пръчките. Мъжкарят бе на звездна дистанция от красавеца Гордиан по афишите, но все пак беше лъв. Затисна с ноктите си гърлото на мъжа към земята, нещо хрусна и от дълбоките разрези избликна кръв. После лъвът се присъедини към женската и загриза стръвно безжизнената предмишница в клетката..

Усетих, че баба ме грабва, като прикри очите ми, после завика към работниците за помощ. Аз някак си знаех, че Франц беше мъртъв, че този втори път лъвът взе своето. Доста по-късно научих, че и двата лъва са били застреляни и менажерията разпродадена. Никога досега не посмях да призная какво се случи, а и сега, уви, не ми става по-леко.

ПОДАРЪКЪТ НА МИДХАД

Почти на бегом преминавам през централния площад на Русе. Не мога да не се усмихна на услужливата си памет, която ме подсеща, че оттук водят начало точно дванадесет улици. Идеята е взаимствана от Виена и друг такъв площад в Родината ни няма. Нямам време дори за поглед към достолепния паметник на Арнолдо Цоки с ръка, насочена към Дунава. Е, дори и да не ти показват накъде да вървиш, улиците в старата част на града са прави, така съградени, сякаш се стичат перпендикулярно към реката. Естествено, взето „на заем" пак от австрийската столица. „Но пък на Русе му отива!", отсичам доволно, когато достигам брега на величествения Дунав.

Потапям за миг блажен поглед в трепкащата сивкаво-сребриста речна лента. Настойчивият бриз ме поздравява и стряскащо напомня: трите ми приятелки ме чакат поне от половин час на терасата на съседно заведение. Съвсем ненужно бягам по стълбите, правя се и на задъхана.

— Еее-е-е-е... Най-после! - сочат ме.

Знам какво ще ми кажат, знам и какви точ-

но думички да ползвам като извинение... Но какво пък толкова, познаваме се така отдавна, безмислено е да очакват промяна от мен!

— Теди, Дари и Петя! - целувам ги поред. - Да не би нещо да съм изпуснала? Нали ме знаете, докато прелетя от края на града дотук...!

— Обсъждахме реката - веднага ме осведомява Теди.

— Говорехме за историите, които реката вижда по пътя си - добавя Петя.

— И тайните, дето си ги пази само за себе си! - довършва Дарето.

— Иии-и-и, много философски сте се настроили... - въртя глава наоколо. Милите ми приятелки май наистина ми се сърдят, докато чакат, можеха поне едно кафе да ми поръчат!

Когато обаче само след миг чашата ми се материализира и силният аромат буквално ме обгръща отвсякъде, разбирам, че изобщо не съм права! Момичетата, понеже ме знаят какъв съм бързак, просто са наредили на сервитьора да ме изчака да седна и тогава да ми поднесат любимото Моккате. Ей на това му викам усет към приятелка! Блажено отпивам.

— Обаче всичко си има и цена! - не се стърпява и ми тръсва в доволната муцуна Петя.

— И ти нали си я знаеш? – пали цигара Теди. Дари също пуши. Ние с Петето мразим дима, ама кой ни пита?

— Изобщо не съм изненадана. Обикновено като се съберем, се забавляваме със случки или преживени истории. За зла моя участ съм си извоювала роля на главен дърдорко.

— Амиии... – гледам ги една по една, после мярвам и реката. - Какво искате да ви разкажа?

— За града!... За любимия ти Русе! - отсича Петя. - Толкова си влюбена в него, даже като си измисляш, е хубаво!

— И за прекрасния Дунав! - цвърчи Теди.

— Тоо-о... - бърчи нос Дари, - не може ли и малко любов?... Например... например със съдействието на реката? – тайнствено добавя.

— Ама да е някаква необикновена... единствена..., абе... омайна, пепелна, ей-такава любов!

— Още по-звънко всички се разсмиваме.

— Русе и Дунавът да са ги свързали. - Дари гледа като учителка, строго и отвисоко.

— А после да ги е разделила! - довършва Петя с блеснали очи.

— Ами добре - съгласявам се тъкмо когато добре инструктираният сервитьор слага леден фреш до кафето ми. „Ей, пък умници, знаят как да ме купят", отбелязвам наум, а на глас продължавам: - Както сме си седнали на метри от реката, малко по-нагоре, на същия този кей, има-няма 200-300 метра, е къщата на Калиопа. За нея знаете ли?

— Три чифта учудено-сериозни очи ме гледат мълчаливо.

— Хубаво, не знаете... Ама за Мидхад паша сте чували, нали?

— Онзи, дето построил първата жп линия между Русе и Варна ли? - умницата Теди първа се досеща.

— Хмм-м, да. Това е най-известното. Но той е бил пръв и в много други неща. Притежавал военно и светско образование, изключителна дипломатична мисъл и поверената му Дунавска околия процъфтявала под мъдрото му ръководство. Точно тогава, някъде около 1850 година Русе е най-големият град в България. С най-голямо население и територия, с първата открита банка Гирдап в държавата, първата пивоварна, първия асансьор, за пръв път улиците имат имена и номер. Дори било направено и улично осветление. Представяте ли си човек с професия вечер да пали фенерите по булеварда, а сутрин да ги гаси? Все пак в 19 век лампите са само газени, с фитил и пламък!

— Еее, Танюш, ами за тази Калиопа... За любовта и всичко останало?... - не ме изтърпяват да се превъзнасям.

— Ох, мили мои, едно по едно! Това и обяснявам, в тази атмосфера на уреден живот, когато има поминък за хората, дузина фабрики, пазари и безброй кораби, разнасящи по реката

купища стока и пари, непременно има и светски живот, нали? Именно Русчук, така наричат града по това време, е благодатна сцена за балове, вечеринки, представления, дори традиционен зимен карнавал.

Мидхад освен умен и мъдър градоначалник, бил също и напет, силно привлекателен мъж. Няма останал спомен в кой светски салон е представен на Екатерина Калиш, или Калиопа, както галено я наричали. Тя, между другото, е почтена съпруга - гласът ми е самата невинност - на пруския консул. Историята нехае и за точния миг на възникналите им взаимоотношения. А те съвсем не са били мимолетни, продължили са с години! Нооо... пък всички трябвало да разберат легално и абсолютно оправдателно, как изгората на градоначалника, впрочем и той си имал три законни съпруги - щяла да получи скъпоценен дар за споделената любов.

— Чакай малко, тази история измисляш ли си я, или... - Теди мачка недопушения фас. – Грозно ми е да злословим за исторически личности.

— А, не, Теди! Мога и по-банално да го представя. Той си има дом и жени, тя си има мъж и деца... обаче любовта не пита! Тъкмо тя, любовта, обича подаръци и клетви за признателност, пък било то деветнадесети или двадесет и първи век, все едно.

— Е, иии?! - очите на приятелките ми ще ме прогорят, защото изобщо не бързам с продължението, бавно отпивайки от фреша.

— Мидхад решава да подари къща на Калиопа, нарочно съградена за нея. Къщата е голяма, двукатна, с няколко входа, оградена с прекрасна градина и естествено се намира досами брега на Дунава, иска ли изобщо питане? Та затова говорех, тук дошла и малко по-трудната част. Подаръкът трябвало да е законен, връчен по достоен начин и оправдан пред очите на целия град!

Усещам как въздухът между четирите ни е застинал, въобще не съм сигурна дали ми вярват, затова просто продължавам.

— Градоначалникът, или по-правилно валията на областта, Мидхад паша, в началото на 1866 обявил, че на градската „търла", така се е наричал панаирът през пролетта, започващ на Велики четвъртък, освен всички традициони събития предстои нещо ново и интересно за града. Ще има надпревара за изисканите светски дами, едно забавление обичайно за цяла Европа. Всяка госпожа може да се представи и като изкусен ловец. Та за целта ще бъдат пуснати гълъби над площада и която повали най-много пернати, печели голяма награда - къща, наскоро съградена досами реката!

— Как го съчини? - тръсва Теди.

— Оооо, стига де!... - Петя извръща поглед, махва и с ръка.

Дари е само кисела, гледа косо. Да, кой ли не е чувал за замъка Шенонсо в Франция, Олавинлина в Финландия или... Тадж Махал? Обаче да съществуват чак такива „подаръци" на родна земя?!

— Момичета, тази „надпревара между дамите" си е съвсем прилежно документирана от тогавашната вестникарска хроника. Язденето и ловът са нормално забавление за елита на града, то е в унисон с нравите на стария континент. И мъжете, а и много от благоверните съпруги, поназнайвали по малко за точното мерене и пуцане по гълъби и пъдпъдъци. Въпросът стоял съвсем на друго място - увлякла съм се и гласът ми се е поизвисил, затова преглъщам сконфузено и кротко довършвам - наградата е трябвало да стане притежание на точно определен победител, разбираемо, на прекрасната Калиопа!

Вдигам чашата и допивам сока. Знам, че театралнича, какво пък, обичам да го правя. Гледат ме малко по-различно, пак с леко недоверие, но в погледа им, женския, се таи възбудено очакване. Същото очакване спотаено от всяка влюбена жена, да бъде почетена като единствена и неповторима с подобаващ жест от любимия мъж.

— Всъщност, оказало се, не станало чак тол-

кова трудно - махвам ръка снизходително. – Преди състезанието на всички дами били раздадени пушки и... халосни патрони. Това последното, естествено знаели само неколцина - уточнявам. - Достолепната Калиопа обаче получила истински патрони, но за да си е в кърпа вързана работата, от близкия храсталак, когато тя се премерила, три добре прикрити заптиета стреляли едновременно с нея, та опуцали почти цяло ято гълъби. Накрая елегантно, „без нищо да подозира", победителката много тържествено, пред очите на целия град, напълно „законно" си получила подаръка.

Леко преглъщам и се пренасям мислено на градския площад. Виждам тълпата граждани, наблюдаваща зрелището. Участниците, дами с дълги дантелени рокли и подобни чадърчета за слънце, подкрепящите ги господа с рединготи и цилиндри. Спрелите наблизо файтони, каруци и коне. И цялата глъчка и възбуден интерес. Че кой не обича зрелища и веселба?

— Чакай малко, какво каза в началото: тази къща била на 200-300 метра оттук? – дочувам.

— Да, така е – изплувам бавно от последните си мисли.

— Оцеляла!

— Не просто оцеляла, Пети! Тя е великолепно подържана и се използва и до днес. Всеки може да я види. Ммм, няма я градината, през 1886 е препродадена на богат търговец, а сега е музей

на градския бит. Но когато пожелаеш, купуваш си билетче и влизаш в нея. Вътре е автентична, с мебелите от онова време, килимите, пердетата... Можеш да поседнеш на виенски стол в гостната с рояла или в музикалната стая до пианото и балкона, откъдето се виждат Дунавът и пътят...

— Еййй, това си е любов! Няма пречки, няма граници, няма и задръжки! - Теди още не се е омъжвала, знам какво си представя.

— Изумително!... Не ми се вярва чак - Дари е присвила очи. - И всички русенци са знаели?

— Хайде сега! - не мигам, гласът ми даже е леко възмутен. - Ти какво? Нали така са произлезли изрази от типа на „под сурдинка". Какво е това - „знаели"!... Кой, какво е знаел!?

— Да, ама гражданите са запазили и къщата, и спомените, нали? - Петя определено се е приземила, оглежда се и маха за сметката.

И аз тъжно мярвам чашите, до една са празни, трябва и да се прибираме! Надигам се.

— Танюш, те като са имали къщичка... иии... абе, след това... до смъртта си ли били заедно? - Теди си проси приказката до края.

— Ааа-а-а, тъкмо тая част от историята не ми допада, чудя се как да се измъкна, ровя си из чантата.

— Ти твърдиш, че всичко е истинско? Значи има и край? Оттогава са минали... ммм... колко?... Сто, сто иии...

— Сто и петдесет-шестдесет години - уточнявам, но гледам встрани. Много ги обичам моите слушателки - приятелки. И да преиначавам мога. Обаче... - Държите ли да знаете истинския край за любовта на Калиопа и Мидхад?

И трите ме зяпат настойчиво. Не зная защо, но и сервитьорът стърчи наблизо със сметката, сякаш изчаква.

— Ако някой друг ви разказва тази история, би завършил, че са били наказани за тази нередна любов. Аз напротив, мисля, че щом хората още ги помнят, това означава: чувствата им са били истински-силни-влудяващо-не възможни-забележителни – съвсем за кратко поемам дъх, за да приключа. - Няколко години след подаръка на къщата Мидхад е отзован от Дунавския вилает в Истанбул. Султанът го назначава на друга служба, а впоследствие е обвинен в измяна към короната и престола. Дните си завършва в зандaните на Диарбекир. А Калиопа остава в Русе. Тук е назначен нов валия. Наследил поста на великия градоначалник, той решил, че и любовницата на предшественика му, както всичко останало, му принадлежи. Калиопа обаче гордо затръшнала вратата на къщата си. Минало време, не много, намерили я удушена в леглото. Не се старали много с разследването. Само кратко обявили - убийството е дело на крадци.

— Уф, тръпки да те побият! - очите на Петя са насълзени.

— Аз... аз... – Теди си облизва устните, после отсича без да ме жали: - Таня, малко ме е яд на теб! Можеше... можеше...

— Да ви излъжа ли? - зяпам Дунава, обличам якето, бавно мотая шала около врата си - Гледайте как тече реката, тя помни, но подминава. И с хората е така.

— Еее, това последното не го разбрах, беше хубава приказка, изобщо не съм съгласна с края, не че в живота е каквото искаш, ама... - мрънка Дари.

Всички сме се облекли. Гледката от терасата към реката е изумителна. Погледът ни се изпълва от ленивото движение на малките перлено блестящи вълнички, отнасящи последните лъчи на деня.

— Танюш, кога ще се съберем отново?

— Когато кажете!

— Имаш ли друга история?

— Само да пожелаете.

— Ама да е с хубав край!

— Той, животът, мили мои, никога няма край. В един миг е прекрасен, после люто горчи, всичко зависи от това как ще го възприемем и запомним. А те, спомените, не са точно действителността, те са само частиците, които си оставяме прикътани завинаги в нас.

ПОЛЕТЪТ НА АНСАМБЪЛА НА ПУСТИНЯТА

С инженер Михаил Ачков, (Мишката), първокласен конструктор и много близък мой приятел, бяхме в Бенгази - главния град на либийската провинция Киренайка.

Както в Триполитания и Фезан, така и в Киренайка, ДСО „Техноекспортстрой"(ТЕС) имаше много обекти, разпръснати из цялата провинция.. По това време само в Либия работеха над седем хиляди българи.

Един от споменатите обекти беше в района на Сарир, по-точно в оазиса Жалу (на около

400 км от Бенгази навътре в пустинята Сахара), в който строяхме нови къщи за бедуините и където трябваше да отида във връзка с организацията и обезпечаването на обекта с механизация, резервни части, материали и кадри. Освен това с Мишката трябваше да посетим и друг оазис в същия район, във връзка с изготвяне на оферта за изграждане на подобни къщи и в него.

Пет автомобила „Хеншел" с колесна формула 6х6 (три оси и три диференциала), бяха подготвени, натоварени с цимент, машини и други необходими за нуждите на обекта материали, хранителни припаси и резервни части. Шофьорите на автомобилите бяха българи – млади яки мъже, отлични водачи и механици, с голям опит в Либия, свикнали да работят при екстремни условия - просто печени момчета.

Разбрахме се аз, главният механик в Бенгази и Мишката да тръгнем с един двуосен „Магирус Дойц" (4х4). Механикът Гошо беше красив, едър мъжага на 32 години, известен с прозвището „Гладиатора", а Мишката, с когото се познавахме още от Кремиковци, беше дребен и слаб на вид, но жилав и издръжлив. Бях сигурен, че Гладиатора можеше да повдигне Мишката над главата си с една ръка, но независимо от това те бързо си допаднаха един на друг.

В Дойца освен разни неща за обекта, натоварихме варел пълен с нафта, туби с вода, тер-

мос с кафе, малко храна и рано сутринта потеглихме преди петте автомобила - откровено казано и за всеки случай, ако нещо закъсаме по пътя, да има наши хора след нас.

До град Аждабия пътят е главният път за Триполи и по него няма нещо особено. В Аждабия посетихме строежа на болницата (наш обект), проведохме неизбежните в такива случаи разговори с ръководството на обекта, но този път „на крак", след което продължихме към Жалу. След Аждабия се отбихме от главния път, но след десетина километра асфалтът свърши и започнаха безкрайни пясъци – в този район няма скални образувания.

Вече бях ходил и то с автомобил до Жалу, дори и до големия оазис Куфра (1200 км. от Бенгази – до суданската граница), но ако кажа, че бих се оправил как да стигнем до Жалу, ще бъде истинска измислица.

Път естествено нямаше, а след всяка пясъчна буря следите от миналите преди автомобили изчезват и трасето се променя. На положението на слънцето може да се разчита (естествено, ако няма пясъчна буря, когато не виждаш нищо), но на компас никога, защото може да те върне там, откъдето си тръгнал. За района на Фезан пък да не говорим – огромни пространства са осеяни с магнетитни късове (магнетитът притежава най-силни магнитни свойства), така че разчитахме

предимно на Гладиатора, който беше ходил няколко пъти до Жалу и вече можеше да се оправя добре, и разбира се, на петте камиона след нас.

Мишката, който за пръв път влизаше в Сахара, не беше на себе си от това, което вижда. Непрекъснато ни показваше нещо, караше ни да спираме и правеше безброй снимки. От време на време виждахме либийски автомобили в двете посоки. Това бяха Фиати и то с колесна формула 4х2, т.е. с един диференциал. Автомобилите се товарят така, че по-голямата част от товара да се падне на задната им ос и като ги гледаш, имаш чувството, че те просто плуват като лебеди, вдигнали главите си над пясъците. Затова и ги наричаха „лебедите на пустинята". Шофьорите им бяха изключително опитни при пътуване в Сахара, а автомобилите им бяха оборудвани с леки, перфорирани дълги алуминиеви ламели, останали още от Ромелово време. Обикновено пътуваха по няколко автомобила, за да си помагат при нужда. При затъване на автомобилите, което се случваше често, изгребваха пясъка под затъналите колела, подлагаха ламелите, измъкваха затъналия автомобил и след излизане на здрав участък спираха, за да си приберат ламелите.

Въобще, шофирането на автомобил през пустинните пясъци при наличието на непрекъснато дебнещи изненади и рискове си е истинско изкуство.

Пътуването ни протичаше без проблеми, машината работеше отлично и ние – трима млади мъже на Христова възраст, непрекъснато се шегувахме, като най-често прицелът на тези шеги беше Мишката. Двамата с Гладиатора му разправяхме за различни - къде верни, къде не - небивалици за пустинята - както стари опитни ловци разказват невероятните си ловджийски подвизи на младока.

На Мишката много му се искаше да покара Дойца и непрекъснато ми го повтаряше, докато накрая се съгласих. Да, но за съжаление се оказа, че първата му задача беше да забучи автомобила в меки пясъци и за още по-голямо съжаление, преди да го предупредим, той изфорсира двигателя и... естествено затънахме, и то яко. Започнахме да изгребваме пясъка, да подлагаме ламели, но щом ламелите свършваха, отново затъвахме.

След Аждабия – все още има „път"

Мишката доста се разтревожи, при което ние с Гладиатора не пропуснахме да го плашим допълнително, още повече, че по време на пътуването, варелът се беше катурнал и през капачката беше изтекла нафта. Изтеклото количество беше незначително, но ние с Гладиатора естествено твърдяхме, че е изтекла почти всичката нафта и това, което имаме в резервоара, даже и да успеем да се справим със затъването, няма да ни стигне доникъде, при което като нищо можем да останем в пустинята дълго време, а защо не и завинаги. Мишката се изплаши не на шега, но в това време се зададоха нашите автомобили и за съжаление трябваше да престанем с измислиците си.

Камионите наобиколиха опасния участък и спряха. Веднага вързаха нашия автомобил с дълго буксирно въже към един от Хеншелите. Мощната машина издърпа Дойца без усилие, като че ли бе детско автомобилче и след стотина метра спря на здрав участък.

Шофьорите се шегуваха относно нашето „затъване" в пясъка и дори ми казаха, че за „спасението" ни трябва да почерпя по бира. Без много да му мисля, обещах веднага, въпреки че при сухия режим в Либия подобно недомислено обещание беше предварително осъдено на пълен провал.

За да не се повтори отново случаят с Дойца, той бе нареден в средата на колоната, аз се качих в първата машина и продължихме за Жалу. На един стабилен участък спряхме да пием кафе и да похапнем. Настроението беше отлично и шегите не преставаха. Видях, че шофьорите си размениха няколко приказки помежду си, но не им обърнах внимание.

Продължихме към Жалу, но зад волана на първия автомобил вече стоях аз. Шофьорът от време на време ми даваше напътствия – най-вече как да различавам меките пясъци, как да реагирам, ако все пак попаднем на такива и други полезни съвети за шофиране в пустинята.

Карането на тежки автомобили, включително тирове, не беше новост за мен, дори бях минал много километри и то точно с Хеншели из наши обекти като пътя Кут - Насирия в Ирак и ж.п. линията Оронто - Латакия в Сирия. Но едно е да караш по нормални пътища и магистрали, даже и по временни, но твърди пътища на строителни обекти и съвсем друго по пясъците на Сахара.

След стотина километра вече нямах проблеми и даже получих от моя инструктор искрени похвали. В един момент шофьорът ме помоли да спра. Спря и колоната. Тогава той ми каза, че близо вляво от нас има немски танк от Втората световна война и ако искам, мога да го видя.

Няма защо да казвам какво отговорих. Потеглихме веднага и след десетина минути видяхме танка. Спряхме и всички отидохме при него. Започнахме огледа му. Състоянието му беше такова, че имах чувството, че екипажът е отишъл някъде и че всеки момент ще се върне.

Един от шофьорите беше служил като механик-водач на трофеен немски танк и предложи да го запалим и да го покараме из пустинята. Вълнуващо предложение.

Че беше вълнуващо беше, но ако танкът е миниран? Може би затова и либийците, които отдавна са знаели за него и нееднократно са идвали тук, се бяха задоволили да свалят само резервните резервоари и другите неща, прикрепени отвън, но не са се осмелили да влязат в него, нещо, което според шофьорите, било потвърдено и от техни либийски колеги. И наистина, ако бяха влизали, люкът така и щеше да си остане отворен. Един либиец никога не би си губил времето да го затваря. Бях сигурен, че люкът не е заключен отвътре, тъй като екипажът най-вероятно е напуснал машината през него, а не от аварийния люк отдолу.

Но младостта си е младост, пък и кристалният въздух на пустинята предизвиква какви ли не щури идеи, а понякога и необуздана, често ненужна, да не кажа опасна, защо не и глупава смелост. Вече бях трениран да се владея във

всяка ситуация и преди да предприема някакви действия, да се съобразявам с конкретно съществуващата обстановка и най-вече с големината на риска. Но тук, в безкрайната пустиня, заобиколен от свои, „печени" момчета, явно ми е било трудно да се съобразявам със всичко.

Казах на шофьорите да донесат конопено въже и някакво сандъче. Сандъчето поставихме непосредствено до люка, преметнахме въжето върху него, за да се осигури нужният ъгъл и завързахме единия му край за дръжката на люка, намираща се срещу сандъчето. След това удължихме въжето с още едно, за да стигнем на безопасно разстояние и залегнахме зад натрупан от нас пясък. Дръпнахме яко въжето и люкът се отвори, без да последва каквато и да било експлозия.

Дотук добре. Веднага се покатерихме по танка и започнахме да се взираме какво има вътре. За по-сигурно шофьорите донесоха и мощни електрически фенери. Не видяхме нищо обезпокоително, но въпреки това влизането вътре си оставаше рисковано.

Разбира се, най-мъдрото решение би било да зарежем танка да си стърчи в пустинята, а ние да си продължим към Жалу, нещо, което може би бих направил сега, въпреки че между нас казано, не съм сигурен в това, по-скоро съм убеден в обратното. Както и да е, но тогава не стана така.

Казах на момчетата да се отдалечат от танка, взех един от прожекторите и... внимателно влязох вътре. Успокояваше ме мисълта, че задействането на взрив по електрически път бе изключено, тъй като акумулаторите вече от десетилетия са издъхнали. Но можеше да има нещо друго, като взривно устройство, което се задейства механически, както са например мините. Дори си помислих, че либийците са били много по-разумни от мен и не са посмели да поемат риска да се пъхат вътре и да бъдат разкъсани на парчета, каквито случаи навремето наистина е имало и то доста.

Естествено, вътре беше много прашно (финият пясък не се нуждае от разрешение, за да прониква навсякъде). Огледах внимателно всичко, без да размествам каквото и да било. През това време дойдоха и другите. В танка влезе един от шофьорите, служил като сапьор в армията. Започна много внимателно най-подробен оглед. Проверихме навсякъде за съмнителни кабели, мини и други маскирани взривни устройства.

След като не открихме нищо подозрително, започнахме техническия оглед на машината. Както и очаквахме, в резервоара на танка нямаше грам гориво - затова и е бил изоставен, а немците са отстъпвали така, че не им е останало време да го извадят от строя, да го минират, или пък, което е и най-вероятно, вече им е било все

едно. Даже сред купа от гилзи открихме три неизстреляни снаряда. Всичко друго беше в ред, с изключение на акумулаторите. Проверихме маслото в двигателя, свалихме и почистихме пълните с фин пясък въздушни филтри, наляхме гориво, сложихме акумулатори от наш автомобил, въобще пълен преглед. Оставаше да свържем акумулаторите и да натиснем стартера.

„Ами ако точно при подаване на напрежение танкът се взриви?", помислих си логично, но не и особено спокойно.

Аз много обичам българските поговорки, но в този момент предпочитах тази за стомната и водата по-добре да я нямаше.

„Наистина ще бъде много тъпо така да приключи земният ми път. От друга страна пък, рискът си е нулев. Нали се завирахме навсякъде и проверихме всичко? Пък и това ли е била грижата на екипажа, останал без гориво, и то при бързо настъпващ противник?", продължавах да говоря на себе си.

За всеки случай направихме още една щателна проверка. Нищо. Все пак, подаването на напрежение от акумулаторите осигурихме посредством дълъг кабел извън танка, което осигуряваше контакта между свободния полюс и клемата от електроинсталацията на танка. Вече на безопасно разстояние от танка осъществихме контакта, но освен слаба искра нищо повече.

Върнахме се в танка, свързахме нормално акумулаторите и... И тъкмо да се откажа, неочаквано и за мен самия, наредих на момчетата да се отдалечат, натиснах стартера и.... двигателят се прокашля, според шофьорите изхвърлил пушеци гъст черен дим, но след това заработи като часовник. Естествено, това бе придружено с мощно българско „Ура".

Не мога вече да кажа колко продължи „танковият ни подвиг", но не е било малко, тъй като всеки трябваше да направи „кръгче". Естествено и Мишката, който до края не слезе от машината, дори няколко пъти гордо и спокойно го подкара, защото бе сигурен, че няма да затъне в пясъците, а и да затъне, даже и да се обърне, все тая - нямаше да вземем да мъкнем и танка с нас.

Отгоре на всичко се яви и оръдеен специалист, който пък предложи да изстреляме трите снаряда. Тук вече, въпреки буйната ми кръв и омайващия въздух, се замислих сериозно, тъй като все пак аз бях ръководител и щях да поема цялата отговорност (като че ли досега не бе така) – възможни разправии с либийските власти, снарядът да се взриви някъде където има хора, опасността оръдието да се пръсне. От друга страна в тази огромна безлюдна територия първите два риска бяха направо пренебрежимо малки. Давай!

Почистихме основно оръдието и затвора му от пясък. За ръжда въобще не можеше да става въпрос. Това е почти непознато в пустинята.

„Топчията" зареди оръдието и... то гръмна. Отново мощно „Ура" се понесе в пустинята. Не разреших повече да се гърми, прибрахме си акумулаторите, затворихме люка и поехме към Жалу.

Оазисът Жалу

Пристигнахме надвечер на обекта, където обезпокоени от закъснението ни, ни очакваха нашите хора. Естествено най-напред трябваше да се види какво сме им докарали, има ли поща, какви са новините от България. Веднага след това - съвещание, разисквания, искания, оплаквания и други нормални в такива случаи неща. След това отидохме в столовата да вечеряме. Вечерята, както се полага, бе приготвена

специално като за високи гости.

Ръководител на обекта беше Борис Соколов, известен щангист, среден на ръст, с много широки рамене, излъчващ огромна сила. Той и ние тримата седнахме на една маса и продължихме да говорим за обекта – какво, кой, как, кога, защо.

Вечерята сервираше Пеню Паров, известен като „Тигъра на пустинята"(стар мой познат). Този „Тигър" беше вече тринайсета година в Либия и то предимно в пустинните обекти – оттам и прозвището му. Успял да изкара в България след първия гурбет само „контролните" шест месеца и пак се върнал в Либия - явно яко го е тресяла познатата гурбетчийска треска.

На масата се кипреше и шише с „огнена вода". Погледнах строго Борето, но той каза, че тук в пустинята можем да се сме напълно спокойни. Оказа се, че напитката е силна и определено висококачествена. Докато си говорехме, съдържанието на шишето свърши и ние вкупом решихме, че сме попаднали на дефектна бутилка.

Всичко беше наред, докато неочаквано (поне за нас с Мишката) в столовата влязоха двама полицаи. Бяха млади, стройни мъже с много приятни физиономии. Борето веднага нареди да сложат допълнителна маса до нашата и ги покани да седнат до нас, като ме представи кой съм.

„Сега я втасахме. Само това ни беше ексик. Добре че поне шишето е празно", помислих си доста „тревожен", както казва бат' Бойко.

За мое учудване либийците много ми се зарадваха и казаха, че за тях е чест да се запознаят с „кибир мудир" (голям началник – по това време бях зам. генерален директор по механизацията в ДСО „Техноекспортстрой"). Аз от своя страна извадих от куфарчето си и им подарих хубави сувенири.

През това време Борето даде някакви знаци и за минута на двамата полицаи бе сервирана вечеря. Те погледнаха въпросително Соколов и тихо му казаха нещо. Той ми обясни, че ги е страх от мен да пийнат по чашка и че тубата, която донесоха, не е за шербет, а за „огница". Предложи да си продължим, като сипем и на тях, уверявайки ме, че те са му стари дружки и никога няма да го издънят, още повече, че и те са в кюпа. Отказах категорично, защото не ставаше въпрос само за нас, а защото можеше да стане голям скандал.

Борето прошушна нещо на либийците, след което и двамата се обърнаха към мен, сложиха ръцете на челата си, а след това с ръка на сърцето си казаха, че кибир мудирът може да бъде напълно сигурен в новите си либийски приятели. Аз вече знаех доста арабски и сам разбрах какво казаха, но за всеки случай накарах Гладиатора да преведе. Пак същото.

От друга страна, ако продължавах да упорствам, това можеше да ги настрои негативно, а те винаги можеха да намерят начин да си го върнат. Значи рискът е по-малък от 50% и дадох знак на Борето, че съм съгласен. Той само погледна Тигъра на пустинята, който стоеше прав, а дясната му ръка беше зад гърба. Моментално в нея се оказа второ шише, което незабавно кацна на масата. Донесе и две чаши, а на връщане взе оставената на пода от полицаите туба.

Борето взе бутилката, наля във всички чаши и настроението се повиши. Постарах се да обясня, че употребата на алкохол в случая е български обичай, използван при посрещане на скъпи гости, но не знам кой и колко ме е слушал. Най-вероятно никой. Всеки беше хванал чашата си и чакаше иширет от мен. Започна се. Градусите на настроението тръгна по стръмна графика нагоре.

Когато приключихме с вечерята, полицаите попитаха дали кибир мудирът може да стреля с пистолет. Гладиаторът, от нямане какво друго да прави, веднага изтърси, че не само съм много известен стрелец, но даже съм и сребърен олимпийски медалист (стопроцентова измислица). Никой обаче не се сети да попита от каква и коя точно олимпиада. Е, сега иди и ги спри.

Излязохме вън, където на едно въже веднага бяха окачени десет консервни кутии. Мон-

тираха и допълнително осветление. Стреляхме само аз и двамата либийци, като всеки имаше право на 10 изстрела. Аз уцелих осем кутии, а те по три. Вместо да ги засегне, това още повече ги въодушеви.

Сега пък кибир мудирът трябвало да гръмне и с оръдието. Само това ми липсваше. Вече знаех, че в Жалу има оръдие, дори го бях виждал, но толкова. Но сега нямаше как, още повече и настроението ни беше такова, че наистина кацнахме при оръдието.

Беше „Круп", изоставено от немците също по време на Втората световна война. Празни гилзи до него нямаше и нямаше как да има, след като отдавна са били „приватизирани" от либийците. За сметка на това имаше цял сандък със снаряди, към които пък по понятни причини същите тези либийци не бяха проявили особен интерес (след войната е имало много жертви именно от взривяване на изоставени муниции).

Естествено, оръдието беше пълно с пясък, така че ха сме гръмнали, ха ни отнесло всичките. За беда, в това време довтаса познатият ми вече „топчия" с един негов колега, който пък каза, че познавал този тип оръдия. Абе... като в рисуван филм – щом нещо потрябва и то веднага ти е подръка. Иди да не вярваш, ако си нямаш работа.

Двамата артилеристи обаче се заеха про-

фесионално с оръдието, почистиха го основно, други пък докараха мощен подвижен компресор и продухаха всичко. Е, сега вече е друго – оръдието е като ново, никаква ръжда или деформации по него. Проверихме го още веднъж основно, но всичко беше в пълна изправност. Полицаите определиха безопасната от нежелано попадение на снаряда посока, заряд и... „мудирът" гръмна. Мощно „Ура" се понесе в пустинята. Най-радостни обаче бяха либийците, които също викаха „Ура".

Едва към полунощ тръгнахме да си лягаме.

На другия ден рано сутринта, независимо от подвизите ни предната вечер, ние с Борето започнахме оглед на обекта – бетоновия и варовия центрове, арматурния двор, полигона за производство на хурди (кухи циментови тухли) и разбира се, строежа на къщичките.

Тези къщички бяха едноетажни, но с такова качество, че по онова време българинът само можеше да мечтае за такова нещо - италиански обков, теракота и санитария, заградени с боядисани зидове дворове, красиви портички. И ако всичко не е изпипано както е по проекта, няма приемане от резидент-инженера, а оттам и няма плащане.

Тук няма да разказвам как, когато бедуините се нанасяха в тези луксозни къщички, пуска-

ха козите и овцете си вътре в помещенията, а те самите спяха отвън на пясъка, нещо, което въобще не ме учуди. Не беше възможно многовековни, по-скоро хилядолетни навици да се изтрият само за няколко години. Замисълът на либийското ръководство да приучи бедуините на заседнал живот, осигурявайки им всички необходими за това условия, беше наистина прекрасен, само че не напълно съобразен с един много важен фактор. Човешкия.

Докато обикаляхме из обекта видях, че коминът на една от къщите пуши. Това не беше кухнята, защото вече знаех къде е столовата. Реших да тръгна нататък, но Борето „без да иска" ме избута в друга посока и каза, че иска да ми покаже една къща, намираща се в противоположна посока на димящия комин. Видяхме „неговата" къща и на излизане пак тръгнах към „моята". Борето отново се опита да ме отклони, но този път му казах да върви след мен и влязох във въпросната къща. И какво да видя? Тигъра подклаждаше огъня в един голям, професионално направен казан за „огнена вода".

„Аха, ето с какво се занимавате тук! Затова ли ми се оплаквахте снощи и днес, че това липсва, друго не ви достига и какви ли не още причини за закъснението на обекта с цели две седмици? Не ви ли е ясно какъв междудържа-

вен скандал може да предизвикате с тази спиртоварна и всички да ни изритат от Либия, ако не и да ни тикнат в затворите? Затова ли толкова се застъпвах за теб?", говорех аз, силно „възмутен" от това, което виждах и много „ядосан", бързо излязох на двора, последван от двамата.

„Това няма да се размине само със забележки", продължавах аз „сериозно и строго", едва сдържайки смеха си.

Тогава Борето се обърна побеснял към Тигъра:

„Абе, аз на кого казах снощи тази къща да се заключи и никакви пушеци?", след което „професионално" го хвана за широкия колан и лявата ръка и преди да успея да кажа нещо, Тигъра, описвайки дъга над оградата, изчезна от погледа ми.

Изтичах към портичката, за да видя какво е станало, сподирян от „изисканите" изрази на Борето, в които се споменаваха всички роднини на Тигъра. Видях как Пеньо се изправя и отупва пясъка от дрехите си. Попитах го има ли му нещо, но той отговори, че всичко е наред, гледайки страхливо към портичката, готов всеки момент да си плюе на петите. Не можах повече да се въздържа и избухнах в бурен смях. Излезе и Борето и ме гледаше с невярващи очи.

„Какво правиш бе, Боре? Щеше да пребиеш човека.", опитах се да му се скарам.

„Аз неговата.....", още не можеше да се успокои той, навярно решил, че няма да е коректно, ако забрави да спомене още някои от близките на Пеньо.

Тигъра, заел стартова позиция, ме гледаше с молба в очите. Не можех да не откликна на тази няма, но искрена молба за защита и го извиках. Казах му да изгаси огъня и да заключи къщата, защото ще пътува с мен. Напомних му, че нарежданията на началника трябва да се изпълняват стриктно, въпреки че аз самият нерядко не съм се съобразявал с това.

Потупах Борето по масивния гръб и му казах да забрави за случая, както ще направя и аз.

Бързо приключихме с обиколката, защото ние тримата (аз, Мишката и Гладиатора) трябваше да посетим другия оазис, където либийското правителство беше решило също да построи село от подобни къщички, а ние с Мишката трябваше да осигурим необходимите данни за нашата оферта.

Лендровърът (от дългата версия и с мощен двигател), с който щяхме да пътуваме, вече бе прегледан основно, двата му резервоара заредени до горе, плюс две резервни туби с гориво, една туба с вода, термос с чай и нещо за хапване. Налягането на гумите бе намалено, за да не затъваме, ако попаднем на по-меки пясъ-

ци. Водач на „експедицията", естествено, беше Тигъра на пустинята, който вече няколко пъти беше ходил до този оазис.

Преди полета

Качихме се на Лендровъра и потеглихме – аз на волана, до мен Мишката и Гладиатора, а Тигъра на пустинята отзад.

Времето беше ясно, а липсата на вятър осигуряваше отлична видимост. Пред нас беше равно и достатъчно твърдо. Нашият водач каза, че до стотина километра няма дюни или други изненади, така че можем да се движим бързо. Това и правех – движехме се със сто - сто и двадесет км/час.

По едно време започнаха да се явяват малки дюни. Тук му е мястото да се отбележи, че преминаването на дюни с автомобил изисква опит, какъвто аз вече имах от пътуванията си във Фезан. Колкото наближаваш дюната, тол-

кова ти се струва, че летиш към една стена, в която просто ще се размажеш. Несвикналият на подобни ситуации водач веднага отнема газта, инерцията се убива и колата затъва. А газта се отнема едва когато вече си на върха или непосредствено до него (но при всички случаи трябва да видиш просвет), с други думи не порано от изчезване на стената пред теб.

Разбира се, ако наклонът е голям и дълъг, ако има меки пясъци, ако двигателят не е достатъчно мощен, караш под страничен наклон или на несъобразена предавка и т. н, можеш да се обърнеш или най-малко да затънеш като „едното си нищо" (любим израз на друг мой приятел – капитан далечно плаване Димитър Шопов)

Но въпреки споменатите непосредствени рискове, преодоляването на една дюна си е фантастично преживяване. Навлизаш в подножието ѝ, атакуваш я фронтално (за да не се обърнеш) с необходимата скорост, двигателят и инерцията те изнасят на върха ѝ и след това... полет във въздуха. Едно преживяване, което не се забравя.

След малките дюни в началото, започнаха да се редят все по-големи и по-големи. Всички викаха „газ" и нашите полети ставаха все по-дълги и по-дълги. Възторгът ни бе неописуем. Да не говорим за Мишката, който вече бе прегракнал.

Накрая в далечината се появи не отделна дюна, а цяла верига от свързани едно с друго високи пясъчни възвишения, чийто край не се виждаше ни наляво, ни надясно. Попитах Тигъра на пустинята накъде трябва да се движим. Отговори, че такова нещо вижда за пръв път и че споменатата верига от пясъчни възвишения навярно е резултат от изключително силните и продължителни пясъчни бури през последните два месеца и че ако се отклоним от курса, не се знае къде ще отидем, при това е напълно възможно и да се загубим.

Браво, Тигре! Ами сега? Напред или назад? Лесно му е било на Шекспир, разположен удобно пред бюрото си, да тикне в устата на „датския хубавец Хамлет" прословутия си въпрос „To be or not to be?", без да е обезпокояван или заплашен от някого или от нещо. В интерес на истината, за Шекспир се сетихме късно вечерта.

От една страна продължаването напред водеше до определен и то не виртуален, а напълно реален риск, който в случая беше къде по-голям от така наречения „калкулиран риск". Всъщност има ли някакво значение какво прилагателно ще му лепнеш, когато рискът да напуснеш този „бял" свят ти се зъби съвсем реално отсреща. От друга страна не идеше да се върнем като „онези" аслани.

Ако бях сам, най-вероятно щях да продъл-

жа напред, но сега с мен пътуваха и други хора. Затова и ги попитах:

„Момчета, сега накъде? Напред или назад?", така де, няма само Шекспир да измисля разни въпроси.

„Напред, напред!" - развикаха се Гладиатора и Мишката. Аз също бях на това мнение, въпреки че най-разумното беше или да се върнем, или да потърсим обходен път.

Речено - сторено. Газ до дупка. От силния вятър пясъкът просто е бил набит дотолкова, че колата се движеше без особено съпротивление. Спомних си как съм вървял по такъв пясък, не само без да потъвам, а и без да оставям следи. Като по твърда кора.

Познатото чувство, че всеки момент ще се блъснем в изпречилата се пред нас стена, започна, превключих на трета скорост и кракът ми на педала за газта щеше да издъни ламарината.

Започнахме изкачването с максимално възможната скорост. Освен пясъчната стена, не се виждаше нищо друго. Но за разлика от друг път, това продължи много по-дълго. Когато накрая просветна и достигнахме най-високата точка, пред нас изведнъж се появи... огромна пропаст. Вятърът беше отнесъл пясъка от другата страна на върха и наклонът непосредствено под него беше много стръмен, да не кажа вертикален.

Това, че трябваше да отнема газта, беше изхвръкнало от паметта ми. Кракът ми продължаваше да натиска педала докрай. Моторът, освободен от натоварването, ревеше неистово, аз стиснах здраво волана с изправени ръце, притиснал яко гърба си в облегалката, а колата вече летеше във въздуха.

„Дръжте се", едва успях да извикам.

Оказа се, че това, което го пишат из разни книги, че има моменти, когато животът ти се превърта за секунди като на филмова лента, може и да е вярно, само че при мен този път не се яви нищо.

Една кола с четирима мъже в нея продължаваше да лети над пясъците. В един момент Лендроувърът се приземи с мощен удар, но след това отново се отдели от земята и пак полетя. Този път обаче полетът беше много къс, отново приземяване и колата продължи да лети, но вече не във въздуха. Кракът ми продължаваше инстинктивно да натиска педала на газта. Колата профуча през долната част на дюната, аз несъзнателно съм отпуснал педала и тя спря на отсрещния, вече много по-полегат и достатъчно твърд наклон.

Никакъв звук, никакво движение. Свалих ръцете си от волана – нищо, размърдах краката си – нищо, разкърших тялото си – пак нищо. Значи съм жив и здрав.

Веднага се обърнах към моите спътници.

Всички стояха неподвижни като статуи, всеки се беше хванал здраво за каквото бе успял.

„Как сте, има ли ви нещо?" - извиках силно.

Едва тогава започна раздвижването. Първо Гладиатора, след него Мишката и накрая „безстрашния" тигър. Слязох от колата и продължавах да ги наблюдавам – просто ми беше интересно да видя реакциите им след този полет. В интерес на истината, бързо се окопитиха и започнаха да слизат от автомобила. Оказа се, че всички са здрави и читави, без наранявания, с изключение на незначителни за такъв случай натъртвания. Последен слезе Тигъра. Направи две крачки и...

„Жив съм, жив съм!", викаше неистово Тигъра на пустинята и започна някакъв невероятен танц, на който неподправено би се възхитил и най-добрият хореограф. Останалите, без да чакаме покана, веднага се включихме в танца, издавайки най-различни викове, които в превод вероятно са означавали израз на радостта ни от спасението. Изпълнявахме какви ли не комбинации – соло, по двойки, всички заедно, пак соло.

Един страхотен ансамбъл от четирима души, които даваха всичко от себе си, макар и без жива публика. Единствен зрител на това уникално представление беше необятната, затаила дъх от нашето изпълнение, пустиня.

Когато капнали от умора се строполихме на пясъка, започнахме макар и бавно, да осъзна-

ваме какво се бе случило. Станахме и като по команда се обърнахме към посоката, от която бяхме дошли. Това, което видяхме, направо ни сащиса. Видяхме върха, от който бяхме излетели и на около 35 - 40 метра по-надолу се виждаха дълбоки, но къси следи от Лендровъра, а до тях два едва забележими предмета. Следите прекъсваха след няколко метра и отново се появявиха, но този път без прекъсване водеха до спрялата машина. Колата беше прелетяла над най-стръмния наклон под върха и се бе приземила далече по-ниско на вече доста по-полегатия следващ участък. От силния удар Лендроверът беше подскочил още веднъж и след повторното приземяване беше профучал през подвижните пясъци в най-долната част и бе започнал да се изкачва по следващия малък, вече достатъчно твърд наклон.

След „Полета"

Невероятен и то двоен шанс за „Ансамбъла на пустинята". Колата не само че не се бе обърнала (ако бяхме с късия модел, това беше сигурно), но благодарение на голямата инерция, а оттам и сравнително по-слаб натиск върху пясъка след приземяването, бе успяла да преодолее и подвижните („мъртви") пясъци в подножието (това са тресавищата на пустинята), в които ако бе затънала, от нея заедно с нас нямаше да остане и следа.

Загарът ни се възвърна, ние се бяхме поуспокоили, но вълнението от преживяното остана. Мишката веднага приготви фотоапарата, който за щастие носеше на врата си, поради което не бе изхвръкнал през отворения прозорец, и започна да прави снимки. Част от тези снимки той дълго време носеше със себе си като доказателство за това, което се бе случило. Но даже с тях му беше трудно да убеди слушателите си, особено тези в България, че това наистина се е случило.

Когато еуфорията попремина, се заехме с конкретни неща. Започнахме огледа на Лендровъра. Оказа се, че колкото и да е невероятно, ресорите и гумите бяха издържали на жестокия удар при приземяването, нямаше деформации, двигателят запали веднага и работеше тихо и равномерно.

Но когато потърсихме прикрепените отзад туби с гориво, от тях нямаше и помен – просто бяха изхвръкнали при приземяването ни. Вече знаехме какви са двата трудно забележими предмета в близост до късите следи от гумите – почти забитите в пясъка туби. Може би някой ще се зачуди защо не сме отишли да ги приберем? Мерси, да си отговори сам, или когато той попадне в такава ситуация, нека премине през мъртвите пясъци и си ги вземе за спомен. Пътят през мъртви пясъци обикновено е еднопосочен. Този път постъпихме като истински мъдреци.

Качихме се в колата и потеглихме. Установих, че трета скорост не работи нормално. Това беше скоростта, при която се качвахме по възвишението.

Оазисът

След около 50 км пристигнахме до въпросния оазис.

Беше малък, но невероятно красив – палми, отрупани с фурми, нежен аромат, туфи от някакви треви. Истински... рай. От време на време прескачаха пустинни зайчета. Те са значително по-малки от тези в България и имат цвета на пясъка, така че когато застанат неподвижно и не си мърдат ушите, почти е невъзможно да се забележат. Абсолютна мимикрия.

При нормална ситуация бихме изпитали истинско блаженство от тази очарователна гледка, но тази в момента не беше от тях.

Ние с Мишката направихме подробен оглед и снимки на оазиса, след това хапнахме от приготвената от Тигъра трапеза (но без огнена – само нормална вода), пихме по един чай и отново се качихме в Лендровъра.

Качихме се, но пред нас се зъбеше въпросът: „А сега накъде?" Връщането по старите следи беше възможно само докато достигнем до възвишенията. А след това? Наляво или надясно? Не знам как Шекспир, ако беше с нас, щеше да формулира положението, но в момента това беше въпросът. Тигъра на пустинята вече беше безсилен да даде някакъв съвет.

Знам добре, че в критични ситуации в никакъв случай не трябва да се бездейства. По-добре нещо, отколкото нищо и в никакъв случай

паника. Човек, изпаднал в паника в сложна и/или опасна ситуация, направо си е труп. Завих наляво и започнахме да се движим успоредно с този бараж, така изгризан от вятъра, че преминаването му беше възможно само с хеликоптер.

В един момент двигателят започна да прекъсва – бензинът в основния резервоар бе свършил. Превключих на резервния, но това не ни успокои кой знае колко. Първо, той имаше по-малка вместимост и второ, все още продължавахме да се движим покрай проклетите възвишения, но от другата страна. А и пясъкът в подножието никак не ни харесваше.

Най-после видяхме, че височината, както и наклонът на възвишенията започнаха да намаляват. Не смеехме още да ползваме бойния вик, въпреки че ситуацията се нормализира и аз реших, че вече може да се атакува - нещо, което и направих. Стискахме палци да не попаднем на меки пясъци.

Отново имахме шанс. Преодоляхме препятствието без особени усилия и... о, чудо! Пред нас се простря равна като тепсия местност. За съжаление никой от нас не знаеше къде се намираме. Логично беше кампът да е надясно, затова поех в тази посока, с надеждата да се натъкнем на собствените си следи.

По едно време видяхме огнен стълб, което

бе сигурен знак, че там има сондажи. Отдъхнахме си. Само че този път нямаше газ до дупка – бензинът свършваше.

Най-после видяхме и кампа на сондьорите. Сега вече... „Ура".

Когато пристигнахме до портала на кампа, колата спря - бензинът наистина беше свършил. Веднага дойдоха хора да ни посрещнат. Оказа се, че това е камп на една от американските компании, проучващи тукашните нефтени полета. Поканиха ни в столовата, където обстановката беше коренно различна – чистота, климатици, студена вода и т.н. Докато се миехме, масата беше отрупана с най-различни неща за ядене и за наше учудване и радост, уиски с лед и бира.

Дойде и шефът на обекта. Обясних му, че сме българи и разказах накратко какво се бе случило. Той каза, че знае за нашия камп и добави, че преди два дни са имали подобен на нашия случай с техни хора, но не толкова драматичен. Поясни, че такава дълга верига от пясъчни възвишения никой не бил виждал досега в този район.

Янките се държаха с нас като с истински приятели, което е нормално за хора в пустинята – няма политика, няма противопоставяне, има само човещина и безрезервна готовност за помощ на изпадналия в беда.

Нахранихме се до насита, изпихме още по една бира, аз благодарих най-сърдечно за гостоприемството и помолих да ни дадат бензин, достатъчен, за да стигнем до нашия камп. Шефът се усмихна и ни поведе навън, точно когато изкарваха нашия Лендровер от сервиза, където го бяха проверили, измили, сменили въздушния филтър, напълнили и двата резервоара догоре, а отзад имаше кашон с бира в дози и бутилка уиски. Не можеше и дума да става за плащане - това щеше силно и излишно да огорчи нашите домакини.

Обяснението как да стигнем до нашия камп се състоеше само от едно изречение – посочиха посоката, в която трябва да се движим без каквото и да е отклонение и когато видим два огнени стълба, те трябва винаги да са от двете ни страни. Стиснахме си сърдечно ръцете и потеглихме.

Настроението ни отново беше на ниво и „Ансамбълът на пустинята" запя с пълно гърло „Тих бял Дунав се вълнува". И досега не мога да си обясня защо запяхме точно тази песен. Може би според нас тя най-добре е пасвала на терена, по който се движехме!!! Е, може и да не е било така, но това не ни смущаваше.

Пристигнахме без проблеми в нашия камп. Веднага започнаха разпити как е минало пъту-

ването, какво се бе случило и т.н. Докато другите трима, най-вече Мишката, разказваха за нашите подвизи, аз взех пет дози бира, които още бяха студени, завих ги в един вестник, изваден от жабката на колата, отидох до готовите вече за път пет Хеншела и ги подадох на моя „инструктор". Шофьорите помислиха, че това е обикновена Фанта и благодариха, но когато видяха, че държат в ръцете си истинска бира и то студена, останаха като гръмнати.

„Е, все пак човек трябва да си изпълнява обещанията, нали?", не пропуснах да се пошегувам на сбогуване с тези наистина печени момчета, на които винаги можеше да се разчита. Както казваше за своите летци моят приятел Трифон, с когото след години се срещнахме в Ангола: „Печени, та дрънкат."

Е, после в Бенгази чух, че бирите не били пет дози, а пет кашона, но шофьорите взели, че ги изпили по пътя, като разбира се ненужните вече кутии били изхвърлени, а до Бенгази оцелели само няколко празни кутии и то единствено защото изпили съдържанието им при влизането им в града и нямало как да ги хвърлят по улиците. Може би така се раждат легендите.

Започваше вълшебният пустинен залез и Мишката продължи да снима къщи, палми, камили, кози, бедуини и всичко, каквото му по-

паднеше подръка, докато накрая свършил и последният филм.

И точно когато щракнал последната поза, отново си спомнил за танка и изпаднал в паника - не за друго, а защото не го е снимал. Това направо го съкруши. И наистина, докато се „разхождахме" с тази бойна машина, той не излезе от нея от началото до края и увлечен до връх от нашата авантюра, беше забравил за апарата, който беше оставил в сака си на седалката на Дойца.

Разбира се, не пропусна освен себе си да обвини за това и нас с Гладиатора, даже и шофьорите – просто сме били длъжни да го подсетим. После пък започна да настоява на всяка цена при обратния път за Бенгази отново да отидем до танка, но се сети, че в апарата няма и една поза и вече се разсърди на целия свят. Добре, че не поиска след като купим филми, и то цветни, от Бенгази, да се върнем да снима танка. Настроението му толкова се изпорти, че се усамоти под една палма и само дето не заплака.

Вечерята беше прекрасна, още повече придружена с по една бира. Уискито дадохме на Борето и категорично отказахме да го отваря заради нас. Преди да станем от масата, той ми предложи ако искам да се разходя с момчетата до един американски камп на около 50-60 километра от нашия. Какво ми пречеше да при-

ема? Нищо. За съжаление Борето не можеше да ни придружи, защото бързаше да довърши отчета си за Бенгази - трябваше да заминем заедно рано сутринта.

Възникна обаче проблем - с какво ще отидем дотам. Скоростната кутия на Лендровъра вече беше свалена и разглобена, за да може да се оправи трета скорост до сутринта, а Дойцът бе заминал с домакина и Хеншелите за Бенгази. Но и този проблем бе решен веднага: тръгваме с цистерната! Дори и сега все още се чудя на акъла си, но и тайно се възхищавам на щурата идея да тръгнем с огромната цистерна „Хеншел". Щом разбра закъде и с какво ще пътуваме, мрачното настроение на Мишката изчезна яко дим.

Тъй като трасето, по което сме щели да минем, било безпроблемно и имало пълнолуние, при което можело да се кара дори без фарове, което си е самата истина, шофьорът ми предложи ако искам аз да шофирам. Е, има си хас да не искам. Качихме се четиримата в голямата кабина („трите мускетари" и шофьорът на цистерната) и потеглихме. Отново разбрах, че си е друго да се кара такова чудовище в пустинята, да чувстваш как тази мощна машина изпълнява точно и без шикалкавене командите ти и да си сигурен, че няма да те подведе.

Наистина пътят беше безпроблемен, луната осветяваше цялата околност. Небето, може

би в наша чест, се бе накичило с необикновено много и то извънредно големи звезди, а огнените стълбове от сондажните кладенци се виждаха на огромни разстояния. Просто феерия. Картина, която не съм аз, който ще я опише.

Ориентирът беше да се движим само в права посока, без каквото и да било отклонение, а когато се явят трите нови огньове, просто трябваше да карам право срещу средния от тях.

По едно време забелязахме и самия камп. Преди да влезем в него, стъпихме на истински асфалтов път. Отляво се виждаше осветена малка самолетна писта, а когато влязохме в кампа, пустинята изчезна.

От двете страни на пътя, всъщност това си беше улица, имаше кипариси, алеи, затревени площи, поливани от многобройни пръскачки и... навсякъде чисто, чисто и изключително свежо. Къщичките бяха кокетни, с дворчета, потънали в зеленина. Не можеше да е мираж, защото нощно време няма миражи, както и в мираж не може да се влезе.

„Пристигнахме", каза шофьорът, като посочи една сграда, пред която спрях Хеншела.

Слязохме от кабината и... вътре. Оказа се, че това е барът на кампа. Около масите бяха насядали доста мъже. Всички високи, яки, късо подстригани - истински янки. Някои от тях си бяха сложили краката по масите, разговаряха шумно

и пиеха, предимно бира. От мюзикбокса се носеше някаква мелодия, изпълнявана от Дорис Дей. Стените бяха облепени с афиши и фотоси на яко разголени жени, предимно блондинки. И всички без изключения имаха такива невероятни бюстове, че Гладиатора, най-вече Мишката, започнаха да се облизват. Мишката, който беше най-дребен от нас, много обичаше големите бюстове, защото... (според него) като бебе не си бил досукал и затова бил останал дребен.

Ако кажа, че нашето влизане направи някакво особено впечатление на присъстващите в бара, значи веднага съм излъгал. Те само се обърнаха, казаха хорово „Хай" и си продължиха разговорите. Мъжът зад бара веднага дойде при нас и ни попита какво да бъде. Поръчахме бира - истинска, добре изстудена холандска бира и някакво фантастично филе от риба. По каква рецепта беше приготвена тази бира, имаше ли нещо специално в нея не знам, но ми се струва, че такова нещо и досега не съм пил. Подобно чувство изпитах след години в „сърцето" на „Голямата пясъчна пустиня" в Иран, пиейки бира „Шлиц". Поръчахме пак и пак.

По едно време мъжете започнаха да се разотиват и накрая остана само барманът. Дойде при нас и попита искаме ли нещо за тук или да вземем с нас „за из път". Поръчах още по една бира и срам не срам, две каси бира и две

бутилки уиски. Той изпълни поръчката, даде ни сметката, която беше по-скоро символична, взе парите, донесе ни каквото бяхме поръчали, плюс огромен плик с неочупени печени фъстъци, пожела ни лека нощ и излезе от бара. Ние тримата се защисахме, но шофьорът ни обясни, че в кампа нямат официален барман и всяка вечер човек от екипа (по списък) изпълнява това задължение и че кампът си има специално, директно снабдяване по въздуха.

Изпихме последните бири, разбира се придружени с унищожаването на фъстъците и излязохме, понесли двете каси с бира и уискито, които сложихме в двата големи сандъка, прикрепени към шасито. Поразходихме се по „улицата" и отново в Хеншела. Шофьорът пое волана и... обратно към Жалу.

Напуснахме кампа на американците и Ансамбълът на пустинята, макар и в малко променен състав, отново с пълна сила запя „Тих, бял Дунав се вълнува". Вече нямаше каквото и да било съмнение, че това безспорно е най-подходящата за случая и обстановката песен.

Пустинята отново бе затаила дъх, а вятърът, забравил за своя тромпет, беше застинал като сфинкс. Дори и звездите бяха толкова захласнати, че бяха престанали да премигват. Но иначе не можеше и да бъде – пееше АНСАМБЪЛЪТ НА ПУСТИНЯТА...

РАЗГОВОР С ЕДИН РИМСКИ ПАТРИЦИЙ

Свършихме си работата в Киренайка, при което значителна част от дебелата тетрадка на Станко (един от моите заместници) бе изписана, и тръгнахме с кола за Триполи.

Пристигнахме в района на Сирт, където е паметникът на Умиращия бегач. Историята на този бегач е много интересна, при това исторически доказана:

Навремето възникнал остър спор между Киренайка и Триполитания за границата между двете провинции. Накрая, за да се реши спорният въпрос, двете страни се разбрали в едно и също време да се пуснат двама бегачи - от Бенгази и от Триполи, и там, където се срещнат, да бъде границата.

Бегачът от Бенгази бил по-бърз, но когато се срещнали с този от Триполи, бил толкова изтощен, че паднал и издъхнал. Така е понякога – някои хора стават известни едва след смъртта си. И защо им е? Мъдрият Станко веднага изкоментира:

„Предпочитам да нямам паметник, но да съм жив."

„Ти даже не подозираш колко си прав", веднага побързах да се съглася и то искрено.

В Триполитания също имахме много обекти като тези в самия Триполи, Азизия, Тархуна,

Завия, Налут и пак познатата схема: посещения на обекти, съвещания, актуализиране на план - графици, нужди и проблеми, срещи с главните контрактори, с либийските власти и т.н.

Все пак не пропуснахме в почивните дни да посетим и забележителностите във и около Триполи.

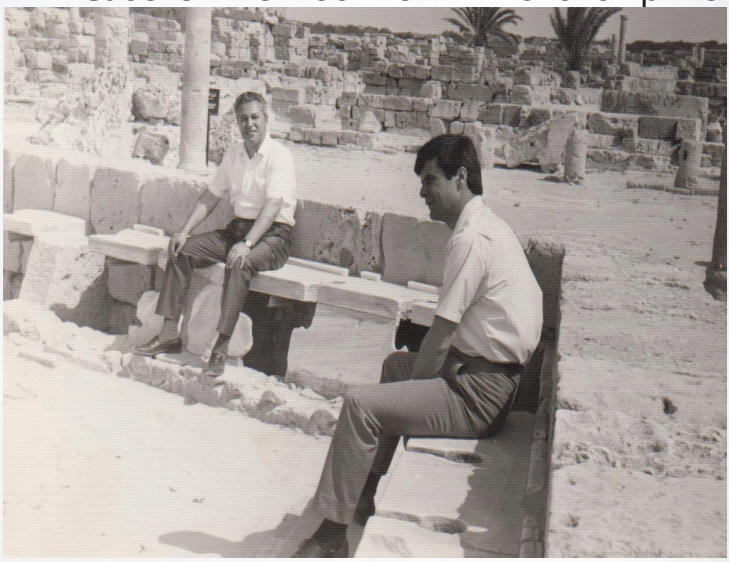

Започнахме с Мисрата, не сегашния жив, а мъртвия вече римски град, където е пълно с доста запазени останки от неговото величие. На това място има няколко минерални извора. Водата на един от тях е била отбита през особена „заседателна зала", която най-много ни хареса. Това беше едно голямо кръгло помещение, по краищата на което имаше непрекъсната мраморна пейка, под която тече вода в оформен, но открит, също мраморен канал.

На самите пейки имаше изрязани отвори като на тоалетни чинии. Патрициите, обслужвани от красиви робини, спокойно са си водели дискусиите по актуалните въпроси, без да им се налага час по час да тичат до „онова място".

Следващия път посетихме един от най-запазените римски градове по Средиземноморието - Лептис Магна. Не се наемам да го опиша - той просто трябва да се види, за да се почувства неговото излъчване. Град с изключително богата история. От малко берберско селище, финикийците го превръщат в търговски център с голямо пристанище. Предполага се, че от 6-ти век преди Христа е бил подчинен на Картаген. Става част от Римската империя в началото на новото летоброене.

Имал е към 80 000 жители и е роден град на римския император Септимий Северус, през чието царуване градът е достигнал своя разцвет. Разполагащ с едно от най-известните на времето си пристанища, свързано с търговските пътища през пустинята, Лептис Магна е бил център за търговия с роби, злато, слонова кост, метали, селскостопански продукти (най-вече зехтин).

Направо онемяваш, гледайки невероятните неща, сътворени от човешка ръка и то преди толкова векове. Арката на Северус, базиликата, старият форум, пазарът! А театърът, един от най-големите, с диаметър 70 м, с прекрасните му ко-

лонади и статуи, с вълшебна гледка от горните редове? Хадрианските бани с огромни басейни? Ами огромният амфитеатър - арена, отдалечен на около километър от центъра на града, един от най-големите в Римската империя?

Улиците, макар и тесни, бяха с каменна настилка, с канализация и си имаха имена. Само означението на улицата на проститутките нямаше име, а... специално обозначение - мъжки полов орган с всичките му атрибути сочеше към улицата, където се е практикувала тази древна, но все още незаглъхваща професия. Даже още имаше запазени стаички, където дамите са посрещали и обслужвали своите клиенти.

„Представяш ли си да сме патриции от онова време и както сме на точната улица...", започна да фантазира Станко.

„Говориш глупости. Патрициите няма да си правят живота труден и да се мъкнат по ули-

цата на проститутките. За тях, мойто момче, е имало специално снабдяване и то само екстра качество."

„Да бе. Прав си. Но в случая аз съм съгласен даже да съм и прост войник", не отстъпваше този вече зажаднял за нежни ласки мъж.

Канализацията беше перфектна и като проект, и като изпълнение, при това продължаваше да функционира безотказно. А векове този град е лежал засипан от пясъците. То и затова беше толкова запазен. След време разбрах, че по време на изкопните работи част от оригиналната канализация на града е била повредена и се наложило да я поправят. Да, но след ремонтирането ѝ проблемите с нея започнали. Може би

древните римляни, макар и разполагащи с примитивна от сегашна гледна точка техника или са били по-добри проектанти, или са работели по-качествено, а в случая може би и двете.

В Лептис Магна преживях нещо, което не само помня до най-дребната подробност, но и никога няма да забравя. От друга страна пък е толкова невероятно, че дълго мислих дали въобще да го разкажа на някого, камо ли да го напиша и да го пусна в публичното пространство.

Е, накрая го написах. А кой и как ще го приеме, доколко ще го разбере и какво ще си помисли си е негова работа, а и не ме притеснява, защото в крайна сметка не някой друг, а аз лично съм преживял всичко това.

Разглеждахме амфитеатъра и аз влязох доста навътре в един от тунелите. Понеже навън беше много слънчево и горещо, внезапното ми влизане в хладния и полутъмен тунел имаше особен, ако това въобще е точната дума, ефект.

Когато свикнах с мрачината, видях един седнал патриций, чиято тога леко се ветрееше от полъха на въздуха в тунела. Стори ми се, че той дори леко се надигна и кимна с глава.

Естествено, бях напълно наясно, че това е само една съвършена мраморна скулптура и нищо повече, че по нея нищо не може да мръдне, камо ли да се ветрее, но въпреки това не ми се искаше да свърши тази неповторима илю-

зия. Овладя ме някакво особено чувство и аз също се поклоних. Бяхме съвсем сами в тунела и макар да знаех, че това е напълно невъзможно, много ми се искаше да си поговоря с него и затова казах:

„Добър ден, уважаеми патриций. Надявам се да не съм нарушил спокойствието ти."

„Напротив, дори не можеш да си представиш колко ми е приятно. Ти си първият човек след моя създател, който ми говори от толкова векове, не малка част от които прекарах зарит в пясъците" - стори ми се, по-скоро ми се е искало да бъде така, че ми отговори той.

Знаех, че наистина съществува телепатична комуникация, но не и с мраморна статуя. Въпреки

това, зарадван, че контактува с мен на език, който не знаех, но въпреки това разбирах, продължих:

„На колко години си?"

„На хиляда седемстотин и седемдесет", отговори той.

Отново ми се стори, че лицето му се оживи. Разбирах много добре, че това просто е абсурдно, но като че ли нещо по-силно от разума ми не ми позволяваше да прекъсна този контакт. „Диалогът" продължи:

„Би ли ми разказал историята на града, за тогавашните хора, за техния живот?"

„С удоволствие, но трябва да останеш тук месец, за да чуеш всичко."

„Месец не мога да остана, аз съм от съвсем друг свят, който ти не познаваш, но поне ми

разкажи нещичко за това, което най-много те е впечатлило."

„Аз пък съм от свят, който ти не познаваш. Но ако пожелаеш да ми разкажеш за твоето време, за разлика от теб, мога да те слушам векове."

„Не разбираш ли колко сме различни? Аз наистина знам много и мога да ти разкажа извънредно интересни за теб неща, но едва ли ще доживея повече от осемдесет години, а ти говориш за векове."

„Защо мислиш така?"

„Защото аз не съм някой от вашите многобройни богове, а най-обикновен смъртен. Едва ли и твоят създател е живял повече."

„А защо мислиш, че нищо няма да остане след физическата ти смърт?"

„Защото не вярвам нито в приказките за задгробния живот, нито в прераждането, нито в каквито и да било богове, а единствено в реално съществуващи неща. След смъртта остават само никому ненужни отпадъци, които при това, с изключение на костите, бързо се разлагат и изчезват, а пък ако те изгорят - само няколко шепи прах."

„И аз не вярвах, но ето - ние с теб си говорим."

„Да, говорим си, дори толкова ми е интересно и хубаво, че ме е страх да не свърши веднага."

„И откъде идва този страх?".

„Как откъде? Оттам, че единствената причина да си „говорим" е внезапно появилото се в мен неудържимо желание да установя някакъв, макар и мним контакт с теб. И знаеш ли кое е най-странното?".

„Не знам"

„От една страна разбирам отлично, че говоренето с една мраморна статуя е изцяло абсурдно, защото то просто надхвърля всякакви човешки представи и възможности, а от друга страна, желанието ми да си поговорим наистина е толкова голямо, че едва ли не повярвах в това."

„Надявам се след време да промениш мнението си."

„Ако знаеш колко ми се иска да е така, но е невъзможно. И въпреки това, в момента се чувствам някак много особено – не мога да ти го обясня, само знам, че не ми се иска да се

разделям с теб. Толкова ми се иска да си говорим, говорим..."

„На мен също."

„Аз обаче знам, че тази..., не знам как да я нарека, но при всички случаи абсолютно нереална обстановка или ситуация скоро ще свърши."

„И аз не мога точно да я дефинирам, но това въобще не означава, че нашият разговор не се е състоял."

„Разговорът аз така или иначе ще запомня, освен ако...".

„Освен какво?"

„Освен ако, поради някакви, независими от мен причини, се изтрие от паметта ми, както вече ми се е случвало и то неведнъж. Но и да остане непокътнат, пак няма да смея да го разказвам на други хора."

„Това пък защо?"

„Откровено казано, не очаквах подобен въпрос. Ами защото всички, които го чуят, ще си помислят, и то с пълно право, не само че си съчинявам някакви невероятни измислици, а че направо съм превъртял."

„Да, тука си прав. Хората все още не знаят толкова основни неща, дори и възможностите на собствения си мозък."

„Как да разбирам последното?"

„Ще ти обясня доколкото мога, но все пак за това ще ми трябва известно време."

„Ех, как ми се иска да чуя това обяснение. Но вече чувствам, че идва краят на тази прекрасна илюзия. Затова много те моля да ми отговориш на няколко въпроса и ако дотогава краят още не е настъпил, ще почнеш да ми обясняваш за мозъка.."

„Питай!"

„С кого „разговарям" в момента? С патриция, изобразен в статуята, или с нейния скулптор? Защо след толкова векове „проговори" точно с мен? Как стана така, че се озова в този мрачен тунел? Все пак какво най-много те е впечатлило през тези близо осемнайсет века, въпрос, който вече ти зададох?"

„С теб говори самият патриций. Скулпторът замина за Рим и оттогава не съм го виждал. Защо за първи път проговарям и то точно на теб и аз самият не знам. Но съм щастлив, че се случи. Не можеш да си представиш какво означава толкова векове да не пророниш нито дума, още повече като се има предвид, че аз бях най-добрият философ и оратор в Лептис Магна. Дори и император Септимус Северус, който е роден в този град, не предприемаше нещо важно, без да се е съветвал с мен.

Понеже приживе бях един от най- известните и почитани хора в империята, след смъртта ми доведоха от Рим най-добрия скулптор, който направи статуята, която виждаш. Беше поставена на най-централното място в Лептис

Магна и всеки ден на постамента ѝ се поставяха прекрасни свежи цветя. Пред нея са заставали толкова и то най-различни хора. Едни се възхищаваха, други с искрена почит се покланяха, трети внимателно и неколкократно четяха изсечените в мрамора под статуята мои мисли и т.н., а враговете ми ме заплюваха.

Но макар и след векове, се намериха хора, които решиха, че трябва да ме махнат от най-личното място в града, на което бях поставен, и ме захвърлиха в този тунел. Дори го зазидаха. По този начин искаха да погребат и славата ми, която те не успяха да достигнат."

Патрицият „замлъкна" и ми се стори, че се натъжи. След това обаче продължи:

„А това, което никога няма да забравя е..."

В това време чух как Станко започна да ме вика с все сила. Трептящата дотогава от лекия ветрец тога на патриция веднага замръзна, лицето му се вкамени и... всичко свърши.

Стоях пред тази прекрасна мраморна статуя и не можех да си тръгна. Знаех, че не може да съм говорил с този човек от мрамор, но въпреки това в ушите ми още звучаха беззвучните му думи. Какво ли щеше да ми каже, ако Станко не бе започнал да ме вика???

Искаше ми се да го докосна, да го прегърна, но и досега не мога да намеря отговор защо не

го направих, а само махнах с ръка за сбогом и без да се обръщам, напуснах тунела с чувството, че някой ме наблюдава.

Станко ме чакаше навън и разтревожено се оглеждаше наоколо. Щом ме забеляза, веднага дойде при мен, погледна ме и попита:

„Да не би да не ти е добре? Не ми изглеждаш бодър както обикновено"

„Не, нищо ми няма, просто тази обстановка ме запрати хилядолетия назад", отвърнах кратко.

„Може и да си прероден патриций. Аз вярвам в прераждането", сподели Станко.

„Аз пък не вярвам нито в прераждането, нито в задгробния живот, нито че съдбата на човека е предопределена", отвърнах и то съвсем искрено.

Независимо, че вече бях в напълно реална „човешка" обстановка, продължавах да изпитвам, макар и вече притъпено, странното чувство, породено в тунела.

Започнах да гледам внимателно чудесните мраморни статуи, покрай които минавахме. Основната част от тях бяха обезглавени или със счупени крайници, но въпреки това прекрасни. Но колкото и да се вглеждах в тях, освен съвършенството на фигурите им, не можех да доловя нищо друго. От онова чувство за нещо живо, както при патриция в тунела, нямаше и

помен. Мислите ми отново се върнаха при него и странното чувство се засили. Спрях и понечих да се върна, но вместо да го направя, казах на Станко, че си тръгваме и забързах към колата.

За негово учудване не само му казах да шофира той, но и седнах на задната седалка. Затворих очи и започнах да си мисля за моя мраморен познат. Станко се опита да ме заговори, но изглежда реши, че наистина не ми е добре и продължи да кара, без да говори повече.

Нещо в мен отново ме караше да се върна при патриция и да продължим нашия прекъснат разговор. И сега, след толкова години, все ми се иска този разговор да е бил истински.

Ами ако е бил? Може би наистина е трябвало да се върна? Може би „нещо" или някаква останала след неговата смърт непозната за нас енергия да се е завърнала в мраморното му тяло и наистина да съм говорил с него? А защо толкова много ми се искаше да прегърна тази мраморна статуя? Защо имах чувството, че наистина съм се разделил с някого, а не с някакъв бездушен камък и защо това толкова ме натъжи? Може би съм изпаднал в някакво особено, непознато ми дотогава състояние? Но ако е така, откъде и защо се яви точно при мен?

Въпросите бяха толкова много, но както и при други особени състояния, в които съм изпадал, нямаше нито един приемлив отговор.

Ако бях набожен, нямаше да имам никакъв проблем. Просто казваш: „Това е божа работа!" и въпросът е приключен. Да, но аз не съм набожен, няма да бъда, а и няма защо.

А може би съм бил слънчасал тогава? Може би това е била някаква налудничава фикс идея, породена неизвестно кога и от какво? Откровено казано, бях готов да приема дори някоя от тези две много неприятни за мен хипотези, само и само да приключа с този толкова невероятен случай. Да, но не беше така, защото, както се казва, се чувствах „с всичкия си" и липсваше каквато и да било причина дори и само да си помисля, че нещо в мен не е наред.

Тогава какво? Може би...

А може би става въпрос за нещо от съвсем друго естество. Може би все още сме с много ери назад в развитието си от редица други цивилизации, които несъмнено съществуват в този безкраен свят от галактики и вселени, при които въпросите без отговори са много по-малко от тези при нас! Може би...

„Пристигаме. Край на дрямката.", бодро съобщи Станко и това ми помогна да се измъкна от тресавището на останалите без отговор въпроси.

Бях наясно, че най-доброто решение е да престана да мисля за този невероятен, всъщ-

ност напълно абсурден случай, а още по-добре би било завинаги да го забравя.

Да, но вече толкова години минаха оттогава, а аз още не съм успял не само да го залича от паметта си, но и продължавам да го помня до най-дребната подробност. Нещо повече – дори ми е много приятно, когато си спомня за този патриций от мрамор, но и много тъжно, че „разговорът" ми с него беше толкова кратък и че преди да изляза от тунела, не го прегърнах.

И до сега продължавам да се питам защо при следващите ми и то многократни пътувания до Либия след този случай, дори и при посещения в Лептис Магна не потърсих статуята на патриция. Наистина защо? Не знам. А може би...

ЕНРАВОТА БОЯН

Равнината бе разтворена като топла длан под небесния купол, а в далечината се очертаваха планинските възвишения, над които залезът кървеше. Енравота потръпна и извърна глава, когато колобърът Хитол с един замах разпра тялото на жертвеното куче. Разгледа внимателно окървавения дроб и тържествено огласи знамението на Тангра. Омуртаг наблюдаваше напрегнато сцената и хвърляше строг поглед към първородния си син Енравота. Лоши слухове стигнаха до него, че се е увлякъл по ромейската вяра. Самообладанието, което бе придобил в дългите години на власт, му помагаше да не излее веднага гнева си. Как бъдещият наместник на Тангра ще управлява народа си с чужд бог и ще поругае собствения? Ромеите строяха храмове, богато и щедро ги украсяваха и там извършваха богослуженията си. Неговият народ не се нуждаеше от това. Храм бе цялата земя, всичко бе под открито небе, за да вижда и чува добре Тангра молбите им.

Енравота едва дочака края на жертвения ритуал и бързо се отдалечи. Широката дъбова порта се отвори и стъпките му отекнаха в ка-

менния под на просторното жилище. Бъдещият хан влезе в покоите си. Звездите ставаха ярки и слизаха по-близо до земята. Трептяха и събуждаха спомени... Видя се като юноша. Препускаше с черния си жребец, опъваше в движение лък, а византиецът Кинам го наблюдаваше отстрани и му се възхищаваше. Той живееше отдавна в двореца, бе взет в плен и прекара известно време в тъмница. После Омуртаг го остави да се движи свободно из гумното. Чуждениецът бе приел смирено съдбата си на заложник. Изучи странните нрави на този народ, когото в родината му смятаха за див и бесовски. Единствено жертвените обреди будеха у него отвращение и смущаваха духа му...

Енравота и Кинам не подозираха, че приятелството им озадачаваше хранените хора в двореца. Канският син се оставяше да бъде погълнат от разказите на пленника. Сблъсъкът на двата свята измъчваше чувствителната му природа. Боеше се да престъпи традициите, да разруши света, от който идва и да го подмени с чуждия. Никой освен заложника не разбра как Енравота години наред се мята в примката, изтерзан от раздвоението между своята и чуждата вяра. Постепенно се предаде на Христовото учение, от което в началото се боеше. Изгуби интерес към езическите обичаи и се отдалечи от своите.

Енравота очакваше Тангра да изсипе гръмотевици над главата му, да го застигне и срази божият гняв. Но Тангра от своя небесен престол мълчеше и оставаше равнодушен към изтерзаната му душа. Този, когото всички смятаха за бъдещия хан на българите, син на Омуртаг, внук на кан Крум, взе името Боян – новото си християнско име и обърна гръб на довчерашния си бог. Византиецът му окачи сребърен кръст и го дари с икона на Божията майка. Но тайната продължи да измъчва новопокръстения. Заживя с надеждата Тангра да му прости предателството и Христос да го приеме в храма си. Стоеше между тях, между разкаянието и смирението, без да съзнава, че бе мост между два религиозни култа, между два свята, така различни, враждуващи, изключващи се. А Тангра продължаваше да мълчи. С нищо не даде знак, че е гневен. Нима боговете бяха само неми свидетели на човешките грешки, измени, обрати? Може би Тангра му обърна гръб, предаде го на ромейската църква, без да се бори за душата му? Енравота Боян бе объркан от това височайше мълчание...

Най-сетне отлаганият разговор между ювиги и сина му щеше да се състои. Докато вървеше през тронната зала с отмерени стъпки, събра цялата си твърдост и бе готов да посрещне удара. Владетелят го очакваше напрегнато,

седнал в трона си. Светлините и сенките се гонеха, а отблясъците от ханската корона хвърляха разноцветни лъчи. Срещата между бащата и сина бе кратка. Двамата се изправиха един срещу друг – силата на властта срещу силата на духа. Гледаха се изпитателно и предусещаха развръзката. Канът имаше само едно условие – младежът да се откаже от ромейския бог и да остане при своите. Енравота твърдо отказа.

Омуртаг не бе готов за този отговор, сякаш пред него стоеше не синът му, а чужд и враждебен човек. Щом е обърнал гръб на Тангра, той сам се бе обявил за враг и родоотстъпник. Канас ювиги не обичаше многословието. Даде знак на стражата и заповяда да го хвърлят в тъмница...

Някаква прокоба легна над двореца, разпери крила и се затаи. Невидими сенки бродеха и пръскаха мрачна тревожност. Дори белотата на камъка изгуби от блясъка и чистотата си. Дойде и нова беда, още по-страшна. Внезапна смърт отнесе втория кански син Звиница. Казаха, че сърцето му не издържало, но едва ли някой повярва на тези твърдения. Звиница бе млад и здрав и нямаше никакви признаци да боледува от сърце. Сред хранените хора тръгнаха слухове за заговор, но тъй като ювиги прие съдбата си смирено, постепенно мълвата се уталожи.

В двореца витаеше сянката на смъртта.

Външно канът се държеше, само стойката му издаваше, че се е превил от злощастията. Ювиги заключи мъката в себе си, а тя го дълба и изрони до дъно – тайно и необратимо... Не след дълго Тангра го прибра при себе си. Нова мълва тръгна из двореца. Дали бащата и синът не загинаха от заговор, естествена ли бе смъртта им?

Маламир, най-младият кански син, наследи короната. Сбъдна се мечтата му – съдбата ли му помогна, той ли нареди нещата в своя полза, никой не можеше със сигурност да твърди. След като укрепи властта си и се постара да спечели на своя страна болярите, зае се да довърши присъдата над брат си. Младият кан не знаеше пощада и устрои публично поругаване. Енравота бе изваден от тъмницата и заставен да опита от жертвеното месо по време на Великите пости, да се откаже от ромейската вяра или да се прости с главата си. Като се изправи се пред всички, той изрече уверено:

— Тази вяра, заради която сега ме съдите, ще се преумножи на българската земя. С моята смърт няма да унищожите и нея. Кръстният знак ще бъде на почит. Тук ще се издигнат храмове на мястото на всички жертвеници и старите идоли ще бъдат заличени така, все едно не са съществували никога.

Посочи Маламир, който се кичеше с канската корона, и рече:

— След няколко години зле ще изхвърлиш своята злочеста душа, без да получиш полза от своята жестокост!

Така пророкува Енравота Боян в лето 833-то, след което Маламир заповяда да го посекат. В името на вярата брат уби брата...

Пророчески бяха словата на лишения от канската титла Енравота. Маламир не се задържа дълго на престола и макар да остана докрай верен на Тангра, бързо се пресели в царството му, за да отговаря за деянията си. Престолът зае неговият племенник Пресиан, син на Звиница. След Пресиян дойде на власт Борис, който наложи християнството. И пак се проля кръв. Този път в името на Христа.

България замени Тангра с Христос. Боговете от своя престол бяха свидетели на човешките драми. Разрушените оброчища легнаха в основите на новите църкви, а мъченическите ореоли останаха да свидетелстват за епохата, нравите и човешкото тълкуване на божествените истини.

КИТАРНИ ИСТОРИИ

Allegro vivace

Здравей, Цвети,

китарата е едно парче дърво - както искаш, така го гледай, струните ѝ са мазни и миришат на пот и са зеленясали... вътре има прах колкото щеш... и освен това е един много сложен апарат... представяш ли си какво ми е отношението към моето оръдие на труда... хахаха

Валентин

Здравей, Вальо!

Китари има всякакви – и стари – излъскани от употреба, очукани оттук-оттам, какво ли не видели, ама нали не могат да разкажат, мълчат си, даже често понасят лошото настроение и житейски несгоди на собствениците си, както се случи и с китарата на моя познат, или поточно – с общата китара, любовната китара, с други думи, китарата, на която се редуваха да свирят в омачканите чаршафи – и за прелюдия, и за следлюдия, даже спяха тримата - с китарата, имената си бяха гравирали отдолу на китарата, изобщо – трима бяха в тая връзка – той,

тя и китарата, тя, той и китарата, китарата, китарата, за нея именно говорим, това едно парче дърво, от нея започна всичко.

Тя се разхождаше един ден, преметнала шлифера през дамската чанта, костюменоскучна след работа, с изморена усмивка, разсеяно оглеждайки превъзбудените шахматисти, веселия оркестър на тримата цигани, китайците с апаратите, майките с колички, децата на площадката, гаджетата по пейките, е, тогава точно се появи Той, в най-подходящия момент точно, е, нямаше как да не се появи три дни преди сватбеното пътешествие – Рим, Неапол, Помпей, а после – Верона и Венеция, планирано, изпипано, изчислено до най-малкия детайл – от хотелите, до фонтаните и малките сладки неаполски кафетерии, Той просто си седеше на една пейка и подрънкваше със струните, силеше се всячески да подрънква непукизъм, да подрънква презрение към тоя глупав и шарен весело-пролетен свят около него, неизвестно защо – захилен и тържествуващ точно когато него го зарязаха за една къща в Бояна, геройски подрънкваше глупавия шлагер... un amore grande, grande piu' del mondo... и така нататък, за това проклето аморе, дето само по филмите го има, обаче вместо да му съчувства поне тя малко – китарата, проклетото парче дърво

плачеше, поне в няколко баби извика сълзи, а покрай тях и други се събраха и се заслушаха, така че изведнъж Той се почувства като на първия си концерт, е, колкото и да страдаше, нямаше как да не забележи това внимание и да не се почувства поласкан, как да не угодиш на публиката, а Тя, подразнена от тълпата, си запробива път, без да си обясни защо изведнъж цялата пламна, като чу страдащата китара с изтърканото парче и докато я гледаха възмутено как се блъска, за да мине, усети, че дори трепери, посегна да отмахне един нахален кичур от очите си и точно тогава едно бабино сладко пуделче се омота в краката ѝ, бабата ревеше с глас и изобщо не забеляза как кучето ѝ три пъти обиколи с въжето поизнервената поизчервена наша героиня, а като видя, тя вече заедно с кучето, сред бесен лай и писъци, със счупено токче и вдигната на кръста пола, летеше право към скута на страдащия музикант, който обаче всичко забеляза, протегна се и ловко я пое в прегръдките си, все едно че цял живот това беше правил, сложи я после да седне на пейката и я погали по главата, а Тя - точно в тоя момент на нея ѝ се прииска едновременно да го захапе, да го смачка, да го набие тоя нагъл непознат, на всичкото отгоре и с толкова дълги и живи, и кокалести, и гъвкави пръсти, да го бие с юмруци, докато спре да диша това нахално

двукрако с толкова тъжни очи, да го целува до кръв по изпръхналите нацупени устни, така че – просто се хвърли на гърдите му и се разрева разбираш, сватбеното ѝ пътешествие, естествено, не се състоя, тримата заживяха в неговата тясна музикантска квартира, Тя денем ходеше на работа в скучните си костюми, Той изкарваше по някой лев с уроци по китара и свирене по разни барове от време на време, напълно нехаеха всъщност за живота извън любовното гнездо, той просто си течеше някак, а те бързаха необезпокоявани вечер да се подхранват с любов и музика, малко тревичка понякога, вино, музика и любов, а когато се напушиха зверски и се чукаха на терасата, а когато Тя спечели бас и Той трябваше да излезе да марширува гол на улицата, колко се моли на полицаите да не го арестуват, а когато една нощ се лееше проливен дъжд и както сладко си спяха, увити един в друг, и двамата заедно в единственото одеяло и изведнъж таванът просто се срина, полетяха едри парчета мазилка, а от една дупка се лееше бесен дъжд, буквално върху леглото, пак празнуваха оцеляването подобаващо, диващки, директно под дъжда, а когато Той се прибра една сутрин – замаян, повече от щастлив след откриването на едно заведение, с новина, от която бе сигурен, че Тя просто ще загуби дъх, прегърнал огромен куп червени рози,

просто ги грабна всичките от кофата на продавачката, побъркан, зашеметен от тая единствена мисъл, която препускаше като луда по вените – „постоянен договор, бебче, постоянен договор, как по дяволите да ѝ го кажа, китарист на бенд, бебче, заминаваме в Италия, в Милано заминаваме, постоянен договор", ухилен се щураше из малката квартирка, непохватен с розите, гълташе парфюма ѝ, полепнал по стените, заглушаващ нежния глас на розите, „ама, ама, къде си, бебче, ама излез, де", без дори да забележи празната тоалетка, олекналите етажерки, засрамените голи закачалки, новата спалня, единственото, което си взеха – безсмислено огромна сега с китарата отгоре и едно малко билетче подпряно на китарата ... обичам те... обичам те толкова, че се губя трябва вече да порасна... и... глупавото усещане за присъствието ѝ – как обичаше сутрин да залепи глава на гърдите ѝ, да послуша тишината, бременна с гласа ѝ... и така, китари има всякакви, Вальо – онази беше любовната, тяхната си китара, а иначе беше много стара и много очукана, позалята с вино и с какво ли още не, и Той тогава много дълго я гали с подпухнали ненужни дълги кокалести пръсти, които Тя така обичаше да целува, да усеща, да ги има навсякъде в себе си, и все едно, че галеше нея, полудя от възбуда и свири,

дълго свири, какво ли не, както преди свиреше на нея, докато Тя бавно се събличаше, и свири и пи, и пи и свири, а после грабна глупавото парче дърво и го метна от прозореца, чу ясно как трамваят минава отгоре, чу съвсем ясно как изхрущя малкото сърчице, как цял свят звуци се пръсва и избухва и се разпилява във въздуха, по трамвайните жици, по електрическите стълбове, по антените с клюмащите хилави софийски гълъби, после трябва да е заспал, цяло шише абсент бил изпил, а на сутринта се събудил, посегнал разсеяно да я прегърне, учуден къде ли може да е, посегнал и за главата си дали е на мястото си и накрая я прегърнал – там си била, точно до него – жива и здрава, макар и поочукана, там си била китарата.

както искаш така го гледай, Вальо

ВАЖНА СРЕЩА

Прибираше се късно вечерта – изтощена до краен предел след многочасовия работен ден, започнал в 5.30 и завършил с курс по испански до 9 ч. На всичкото отгоре усещаше в гърлото си огромна дращеща буца и цялата пламтеше, явно се и разболяваше за капак. Тресеше я.

„Веднъж само да се прибера и да легна"... - с мъка се влачеше към метрото. Макар че лягането беше все още далече – като се приберешe, щеше да поопрaви лудницата вкъщи, да изпере бельото на малките, да приготви закуска за сутринта и едва тогава да се пъхне под горещия душ.

Приближавайки към метрото, чу страхотна врява, някаква жена пищеше неистово, викаше полицаи да затворят входа, че видяла убиец да се мушка с кървав нож вътре в метрото и я било страх да влезе с децата си вътре.

„Сигурно снимат филм, о, боже, искам само тишина – блажена кротка тишина..."

Но не беше филм, а в пулсиращите ѝ изморени слепоочия усещане за нередност тревожно си проправяше път.

Някаква жена крещеше истерично за някакъв убиец, подпирайки се на голям бял бастун с гумен квадратен край, твърдеше, че децата ѝ влезли в метрото и щели да я чакат вътре, че

тя се придвижвала бавно, а те да не мръзнат, три малки дечица. Изглеждаше доста възрастна всъщност, та се запита колко са малки тия малки дечица. Около нея се въртяха полицаи, които се мъчеха да я успокоят, но изведнъж се втурнаха нанякъде – явно да търсят малките дечица.

Все по-изтощена и замаяна, Мила се опита да премине колкото може по-далече от странната гледка, опитвайки се да прогони нарастващото си безпокойство. Ръцете ѝ потрепераха. „Просто съм много изморена... парацетамол и душ и всичко ще е наред, а закуската мога да я приготвя и рано сутринта".

Най-накрая стигна стълбите в подлеза, заслиза бавно с трепереща колене, държейки се за парапета. По краката и ръцете ѝ пълзеше слабост и страх и тая необяснима тревога. С периферното си зрение съзираше истеричната майка с бастуна, която изведнъж доста пъргаво се затича към нея и - „О, не, какво прави тая!", си помисли ужасено, докато се премяташе надолу по стъпалата, а жената се кискаше истерично, след като ловко беше подложила бастуна пред краката ѝ. „Боже, какво става" – цялото ѝ тяло пищеше от болка, а от устата ѝ не излизаше нито звук. Лежеше просната в подножието на стъпалата, а над нея се кискаше жената с бастуна. Изведнъж протегна бастуна и повдигна брадичката ѝ:

— Какво става, мила, удари ли се? Да ти помогна да станеш, а? Ех, вечно бързате, вие, младежи, хихихи...

Искаше да вика, да крещи за помощ, но ужас, от отворената ѝ уста не излизаше и звук, а от очите ѝ извираха сълзи.

Тогава майчето с бастуна изведнъж с необяснима за немощния си вид сила я хвана под мишниците и я изправи, облегна я до стената, при което тя мъчително изпъшка и тялото ѝ започна бавно да се смъква надолу.

— Стани, нещастнице, важна среща имаш днес, не може да лежиш!

„Господи, или съм умряла, или сънувам, господи, пази дечицата ми, господи" – отчаяно се опитваше да проговори, но гласът ѝ оставаше все така заключен.

А майчето - все по-активно. След като здраво закрепи жертвата на стената, заби бастуна си с премерена точност в ямката точно под гръкляна. Тя изхъхри и я изгледа ужасено - „Вещица, вещица...". И ако погледът ѝ беше писък, а ужасът ѝ - вик, сигурно земята щеше да се превърти наопаки от потрес... Но уви, погледът ѝ вече гаснеше, а под зверски забиващия се бастун се чуваше пукот... в обезумелия ѝ мозък бързо щракаха картини - скъпите главички на дечицата ѝ, обезкостяване на пиле „хряс, хряс", младо е, бързо се трошат костите, пак дечица-

та – усмихнати, разплакани, крещящи „Мамо! Мамо! Мамоооо!" през пронизваща сетивата болка...

И най-накрая – тишина, абсолютна, всепоглъщаща...

Тишина.

***

„Клошарят на Георги Господинов – висок, брадат, мръсен, интелигентски поглед, горчиви бръчки... ама и той ли е умрял..."

— Съвзе се, съвзе се, отвори очи – топъл мъжки глас се чуваше някъде отгоре

— Ей, ама аз го познавам това момиче, черпи ме кафе, цигари чат-пат, едно добро такова, усмихнато

— Наркомани, друсат се, убиват се, после хората обвиняват

— Госпожо, с Вас отиваме в участъка, засега Ви задържаме, после ще видим кой крив, кой прав

— Глупаци! Ето я нашата родна полиция! На клошар и наркоман ли ще вярвате, казвам ви, опитаха се да убият момичето.

— Бастунът обаче е Ваш, госпожо... Успокойте се сега, ще се оправят нещата.

— Ама какво стана с тая Бърза помощ, пак припадна момичето – затюхка се „клошарят на Георги Господинов"

— Ще се оправи, ще видиш, ама трябва да

видим в чантата нещо лични документи дали има, да се свържем с близките – разтревожен атлетичен младеж галеше челото на Мила, мокрейки с вода слепоочията. Ама че и народ! За днес малко в повече му дойде – след поредната айкидо тренировка се прибираше в приповдигнато настроение, когато съзря в тъмната част на подлеза, изправено до стълбите младо момиче, в гръкляна на което жена на възрастта на баба му ожесточено забиваше бастуна си! А сега хладнокръвно лъже, че той и клошарят, който единствен се оказа случаен свидетел на цялата сцена, се опитали да убият момичето!

Тъкмо се беше облегнал на импровизираното си кресло, ловко сглобено от кашони, отпиваше бира и дъвчеше изсъхнал остатък от сандвич с миризма на шунка, когато видя как възрастна жена пъргаво притича и подложи бастуна си пред краката на някакво момиче, спускащо се по стълбите. Разтърка очи. „Брей, една бира да изпия и вече халюцинации получавам – що за бабичка е тая – луда ли е, терористка ли, и кво се хили над момичето сега, ей, накъде отива тоя свят, ей! Изправи я, ще се извинява сигурно... или да не би филм да снимат, дали да не стана да видя... ама ако вляза в кадър и аз с тоя опърпан панталон... ама тая, тая май бастуна си забива в нея, ааа нещо не е наред!"

Скочи изведнъж и се озова на сцената почти едновременно с един ячък младеж, който с един удар изби бастуна, захвърли го далече и прихвана момичето. „Ех, глупчо, както винаги пристигна за второ действие..." И тогава я позна: „Боже, тя е, ама как, как не си вдигна задника веднага, глупак смотан, ами не си заслужил ти първо действие, глупако!"

Пред очите му минаваха картина след картина, цветни, пищни и присмиващи му се, а унижението му нарастваше като снежна топка.

Слънце. Усмихнато момиче върви бавно с кафе и цигара в ръка и жадно попива с очи от край до край надписите край руините при Сердика. Присвива очи, докато чете, после ги отваря широко, като че ли да направи място на миналите времена... Разпервa ръце и се изкикотва на глупавите му извинения, че нямал пари за цигари, че не работел, спял по пейките, дава му цигара и продължава.

След няколко дена пак. На същото място. Усмихва му се широко: - Май ни стана навик да се виждаме – протяга му и кафето си тоя път – Сигурно ти се пие.

И все така – понякога му носи банички, сандвичи, а той междувременно я запознава в детайли с историята на Сердика, на разкопките, на римската архитектура, в кратките минутки, в които се виждат всеки ден ѝ открива нещо

ново. А тя слуша с все тия жадни очи. И се тревожи – как ще прекара зимата той на тая пейка, с тия кашони. И го провъзгласява за „клошаря на Георги Господинов", но без стола, оня имал хубав, удобен, люлеещ се стол и станал клошар ей-така, за експеримента, пък взело че му харесало. Не знае кой е „клошарят на Георги Господинов", но в нейните уста звучи като комплимент. И вече е забравил името си даже. Просто е това, което е за нея – „клошарят на Георги Господинов", точка. В кратки мигове разнежване си мисли даже дали да не го зареже това клошарство, дали, ами, ако не е „клошарят на Георги Господинов", а просто Георги – избръснат и ходещ всеки ден на работа двукрак костюмар, как ли би го гледало това крилато създание...

А сега... почти я уби някаква откачена баба, а той просто си ръфаше отстрани сандвича... „клошар, ами, за какво друго ставаш" – горчиво преглъщаше собствената си незначителност, уязвен, засрамен и от дрипите си, и от непукизма си и за пръв път в съзнанието му израства, тържествуваща като дирижабъл, категоричната мисъл, че нищо толкова геройско няма в тоя глупав жест на разглезено момченце, който направи преди вече не помни колко години – да зареже подредения си живот с добрата си работа, приятели и дом, уж да бъде свободен,

сам, самодостатъчен уж и какво – толкова самодостатъчен, че чак излишен май... статист, по-лошо – муха, еднодневка някаква и предател, че единственият човек, който уважи даже този му идиотски псевдожест, угасва пред очите му, благодарение на собствения му мързел, затова, че просто го домързя да си вдигне задника от кашона...

Тревожният вой на линейката се приближаваше все повече и повече.

— Ще оцелее, приятел, ще видиш, личи си, силна е – окуражаващо го потупа по рамото каратистът.

— Кой знае – вдигна рамене клошарят – заучен жест на непукизъм, един от тези, които човек толкова често разиграва, че му стават втора природа – И все пак, жалко е...

Една малка глупава сълза изненадващо си проправя път по мръсното му лице, оставяйки светла, влажна диря, за да се мушне набързо, засрамена, в безформената му брада.

Толкова сме свикнали с тях, че вече изобщо не ги забелязваме, по-точно – фиксираме ги с крайчеца на окото като част от пейзажа – погледът ни равнодушно се плъзга по олющената фасада на сградата до Макдоналдс, по малката цигуларка на входа на метрото с вечно скъсан чорапогащник и очила с дебели стъкла, с червени от студа пръсти и безпомощно креслива цигулка и тъжното мръснобяло пуделче в краката ѝ, разкривената замръзнала усмивка на вестникарчето с омазнено яке и протрити дънки, угодливата молба в погледа на жената с големите уши, която упорито се мъчи да ни пробута всякакви видове листовки – „Американска фирма набира работници – големи възнаграждения"; „Лекувам псориазис, ишиас, диабет, хемороиди, шизофрения, нещастна любоф тел. – 0998781680"; „Безплатни курсове по йога" и др., през лелята предлагаща безплатни календарчета с Богородица за 1 лв., осветени в Хилендарския манастир и слепите и глухи музиканти, бодро крещящи „Феличита!" от ранна утрин до късно вечер, когато мястото им се заема от женското трио, което ни предупреждава хич и да не пробуждаме заспали чувства.

По пътя до работното място срещаме и ци-

ганки врачки, подпъхнали възглавници да минават за бременни, които нагло си просят цигара или някоя стотинка за баничка, че умира от глад, а е бременна. „Грехота е, како, Господ и на тебе рожба да дава", а имаш ли глупостта да я съжалиш, незабавно те информира за всичките ти беди през последната година, както и за предстоящите ти такива, освен ако не изтеглиш наличните си авоари от близкия банкомат и без да жалиш ѝ ги предоставиш, за да ти развали всевъзможните магии, които яловица ти е направила от завист.

Сблъскваме се и с полуголи циганчета на възрастта на нашите деца, но не нахранени богато, облечени топло, нацелувани и с хиляди заръки изпратени да учат да сполучат, а с пресметлив поглед измерващи дебелината на чантите на минувачите, преценяващи с хитростта на мастит бизнесмен лековерието на евентуалните жертви и умело подбиращи печеливша стратегия за измъкване на някоя стотинка от госпожите с изискани прически и господата с лъскави куфарчета. Бързаме да се изплъзнем, умело провирайки се през всички тия препятствия по пътя към уютния офис и топлото кафе. Така или иначе, не можем всичките да ги нахраним, нито да ги утешим.

Голяма мъка, малки хора...

***

Измъквам се от офиса след обилния обяд с чаша димящо кафе за 10 минути „чист" въздух. Бледо слънчице учудено се провира между спортните коли и лъскавите автобуси пред Шератон. Заставам на светофара с множеството си проблеми – висящата като Дамоклев меч ипотека, сметката за парното, безкрайния работен ден, неистовия глад за цигара и то точно когато ги отказвам (за пореден път). Е, изваждам една от поредната последна кутия и точно когато посягам да запаля, чувам отляво: „Вярвате ли?". Поглеждам – млад мъж, горе-долу на мойте години, небръснат, занемарен, иначе симпатичен, но с блуждаещ разстроен поглед и трепереща устни.

Неловка усмивка, гледката на разплакан мъж винаги ме стряска.

— Моля?

— Вярвате ли? – още по-напрегнато, вече и брадичката му потрепера

— Ааа, в какво да вярвам?

— В Господа, в Бога вярвате ли – сълзите вече потичат, забелязвам че иначе очите са големи и маслиненочерни (сигурно арабин)

— Ами, трудно е да се каже...

Пауза, а сълзите текат вече на вадички по отсечените бръчки на иначе младо, но доста измършавяло лице.

— Ами, донякъде вярвам май, ама не съвсем.

Втора пауза...

— А аз вярвам, вярвам, ама ми го взеха, всичко ми взеха – и потокът сълзи руква вече неудържимо, съпроводен с хълцане и подсмърчане.

Съвсем неудобно ми става от гледката, както и от укорителните погледи на случайните минувачи, които усещам да пълзят по гърба ми, кой знае, сигурно си мислят, че аз съм разстроила симпатичния младеж. Подавайки му кърпичка, забелязвам че пръстите му са дълги и кокалести, а кожичките около ноктите – изгризани до кръв.

Следва някаква объркана история, в която се откроява силната му вяра в бога, колко е самотен като емигрант в България, с какви надежди дошъл и как лоши хора му отнели труда на живота – някакъв компютърен софтуер, с който щял да спечели големи пари...

При думата „пари" се озъртам вече за спасителен изход, но видял колебанието ми, младежът отново преминава на силната си вяра и как не пари му трябват, а само човек, човек до него, който му вярва и с който просто ей-сега да отиде пред един божи човек и да се помоли за здраве и повече късмет, да му прости господ греховете, уверявайки ме, че и за мен ще се помоли, стига да го придружа.

Опитвам се да се измъкна с обяснението, че обедната ми почивка е току-що приключила, а лошият ми шеф ще ме убие ако закъснея, при което младежът преминава в директна атака и гледайки ме право в очите заявява, че толкова хубаво съм гримирана и толкова съм хубава с кафето и цигарата!, че ако имал жена като мене в живота си, вярата му щяла непременно да се върне.

Какво пък, сигурно е така, скъпи ми страннико в чужда страна, очевидно доста неуютна и негостоприемна към теб, но защо пък трябваше точно на мен да се лепнеш в оскъдната ми обедна почивчица...

Загасвам цигарата и като се опитвам да звуча колкото може по-твърдо, му показвам „Света Неделя", обяснявам му, че ако търси божи човек, то там със сигурност има кой да му помогне много повече от мен, защото моята връзка с Господа бога, на тоя етап поне, е доста съмнителна. И че могат да му отнемат софтуера, работата, каквото и да било, но никой не може да му отнеме вярата. И че нещата отново ще се наредят, че след голямата мъка идва голямата радост, нали така учи Библията, препрочитай си я, страннико, тя ще ти помогне повече от мен.

Всичко хубаво и ти желая късмет, и съм сигурна, че ще го намериш!

Не знам дали успях да го успокоя, или поне го убедих, че със сигурност не аз съм неговият човек, било то божи или не, или пък разбра че определено няма да измъкне нищо от мен...

Гледа ме вече с любопитство и без сълзи.
И се ръкува за сбогом.

Простено да ти е!

Така опростена вече, с много бърза крачка се отправям към скучната бяла сграда, в която ме очаква познатият скучен монитор, за да се взира в мен в оставащите 4 - 5 часа до края на работния ден, и поредното кафе, и поредният джогинг по клавиатурата и отново дилемите върху ипотеката, отказването на цигарите, екскурзията до Рим – 3 нощувки или 4, курс по японски или по руски, и други такива.

Само от време на време някъде отляво ми се причува:

„Вярвате ли?... в Господа, в Бога вярвате ли..."

КЪДЕ СБЪРКАХ

Дотегна ми да слушам един и същи безсмислен съвет. За каквото и да споделя с приятели, близки и роднини, винаги ушите ми чуват като ксерокопие - „Нещо си сбъркал". Е, добре, нека е така, но коя е тая грешка. По това мълчат вече единодушно и упорито всички, като съзаклятници.

В детството имаме някакво оправдание за грешките. Първите стъпки нали са в живота и обществото, има ги първите сбърквания. Нормално е някак, лесно за обяснение. Това, че не исках да ходя на детска градина, го знаех само аз. И трябваше лично да намеря разрешение. Направих истинско откритие, което донякъде изглежда реши моя проблем. Щом някое от децата в групата вземеше играчката ми, веднага алармирах за станалото с доста як рев. Случайно или нарочно да се спънех в килима на занималнята, пак отварях гърлото си докрая. Да овладее положението и да не пречи ревът ми на останалите, леличката бързаше да ме изведе в коридора и да разгърне опаковката на поредното лукче. Който пожелае да уточнява с „Нещо си сбъркал", нека първо опита да заплаче с бонбон в устата. Постоя изправен и раз-

двоен в коридора, докато загрижената ръка не се досети и ме върне обратно в занималнята при останалите деца. По-късно, когато започнах да отбирам и от хорски клюки, сам разбрах колко съм сгрешил. Леличката имала диабет и държала в джоба на престилката от ония, обвитите в зелени хартийки лакомства за другите.

Тръгнах на училище и веднага си въобразих, че съм пораснал. Достатъчно е в класната стая да се държа сериозно и ще приличам на истински мъж. Надянах маската на мрачното изражение и от наивност повярвах, че така вече съм вдигнал бариера срещу всякакви грешки в живота. Ядец. Намръщената физиономия била привличала учителските погледи както муха на мед. И като се започнаха едни изпитвания, изпращане до черната дъска със и без повод, направо малтретиране. За което няма и не бива да се впускам в подробности. Защото някои дори като пораснат, трудно виждат границата между детската фантазия и истинските факти.

Отидох и в по-горните класове на образованието, но дали от увеличаване на годините или някой ми подхвърли онова, важното „Нещо си сбъркал", все тая. Защото смених тактиката. Усмихвах се вече най-широко на преподавателите, особено на по-младичките учителки. Ефектът се оказа почти същия като в началните часове, но беше с гриф – „За възрастни". Из-

лезлите наскоро от университетските коридори, трябва да четяха в главата ми дори онова, което не знаех как точно да напиша. Само че техните издевателства с нещо може и да са помогнали на моето съзряване, щом осъзнах голямото значение на малките хитрини. В часовете по физическо търсех и дебнех търпеливо, като опитна ловджийска хрътка, кога е изтървано вниманието на учителя и моментално се контузвах. Ще падна от висилката или шведската стена, ще се приземя съвсем несполучливо от коня върху дюшека. И веднага бивах изпращан до лекарския кабинет, в който обичайно докторът отсъстваше, а ни посрещаше медицинската сестра. Вероятно и тинейджърските диоптри са имали някаква намеса, но в моите неукрепнали за преценка сетива тя изглеждаше като току-що измъкнала се от корицата на привлекателно списание красавица. Само да облече бялата престилка и да сложи още по-снежнобяла касинка върху главата си... Държеше с едната ръка моята, а с другата допираше нежно раменатa или шията ми с основателния въпрос „Тук боли ли?". Мълчах, защото не можех да разбера дали това е от докосването, или е иглата на спринцовката.

Някога младежът не попадне ли ли в казармата, трудно го приемат сред мъжете, а затърси ли булка, вдигаха пред него такива високи дувари, че и най-добрите сватовници не можеха да ги

прескочат. Попаднал в необичайната и трудна за довчерашния ученик обстановка, категорично реших – „Няма да правя грешки". И да помогна с нещо на избраната стратегия, направих задължителната при военните рекогнисцировка. Така установих с полезна точност къде са най-уязвимите места на противника ми по неговия фронт и фланговете. С недобре изпънати партенки удивително лесно се получаваха мехури и веднага имаше освобождаване от следващата маршировка на плаца. Преметнете ли скътаното платнище съобразително, да бърше продължително вашия врат по време на похода, сдобивате се петно върху кожата, дето може да заблуди специалист - дерматолог, а не военния лекар, привикнал да изписва за кашлица и болки в корема главно аспирин. Възмъжах наистина върху плаца и полигоните на родната казарма, щом след уволнението се опитах да направя и малка равносметка къде и колко съм сбъркал. Тя и без калкулатор ме отчая. Салдото разкри действителността - заради моето войнишко кръшкане съм бил мил пода на коридора и дежурната стая вместо половината състав на ротата.

След премеждията, оправдавани с възрастта, настъпиха хубавите младежки години, през които главно място вече заемаха любопитството, жизнеутвърждаващите перспективи и всякакви други много светли работи. Стягащите констатации от вида „Нещо си сбъркал" бях запокитил

с удоволствие в най-затъмнения ъгъл на моята глава. Изглежда и това се нареди между причините да попадна в списъка „Зет на къща", с който взимаха на подбив и ставаха обект на шеги именно такива мъже. Компенсациите идваха главно от емоциите и щастливите мигове. Те винаги отстъпваха своето място на ежедневието и проблемите в семейството. От несъгласие с тия реалности, една вечер събрах сили и кураж да ги променя. С отварянето на вратата понатиснах яко стената на коридора, след което ударих до болезненост рамо в гардероба.

Вместо съчувствие, очакваната болкоуспокояваща ласка и утешителни думи като „Лошо ли се удари?", неясно кога жена ми беше награбила кухненския тиган с незалепващо дъно. След звука, дето обезателно са различили съседите, връхлетя истински тайфун в нашето жилище. Може и от удара да не съм запомнил дословно, затова ще го предам така, по памет: „Тарикат – изложи опустошителната същност на констатацията си моята половинка. – Не стига, че те приехме у нас, но ти се оказа и пияница. От ония, дето умеят да се прикриват дълго време."

Има и още подобни случки в моя живот, но да споделям и тях, не мисля. Щом вече знам края, ще получа отново неясния съвет – „Нещо си сбъркал".

ЕДНООКИТЕ

Имало едно време и такова село. В него хората се раждали и умирали с едно око.

Дори децата им вкъщи по справедливост се раждали. Първото ако има дясно око, следващото непременно ще види белия свят с лявото. Зла магия трябва да била тегнела върху мястото или природата се пошегувала грубовато, никой не успявал да разгадае лошата тайна. А и местните изглежда не правили чак толкова упорити опити да я научат. Смятали, че такава им е съдбата, живеели си добре и в разбирателство.

Съседните и по-далечни села, чак и градовете знаели и разказвали за чудото, а на селото единодушно викали Едноокоово. Тамошните не се сърдели, нито гневели, нали това е истината. За тях по-важно било да решават и подреждат своите дни, да оставят ползи на деца и за внуците.

Чувствали те и разбирали проблема, дето идвал от зрението им, но успявали да го преодоляват, да не им пречи на живота. Захванат ли оранта на земята, така ще направят: единият държи ралото и следи с лявото око за браздата. Другият с дясното, води добичето и внимава кога ще свърши обърнатото, да възвие в обратната посока. Захванат ли да сеят, пак двама ще бъдат. Тръгне пръв тоя с дясното око, да не изпуснат незасято. Грабне той с шепата на

десницата от кринатa зърно и мята над оранта. Вторият, оня с лявото око, подире му крачи. Хвърля с лявата ръка и така нивата е добре засята. И когато настане време за жътва, отново съобразяват с главите, как правилно да бъде. Ще върви тоя с дясното око отляво на колата. И все ще гледа, да не се изхлузи някой сноп от нея. Другият, дето е с ляво зрение, съпровожда я откъм дясната и прави същото.

Подреждали си живота селяните от Едноокова криво-ляво и всяко нещо предварително обмисляли как да бъде. Само при смърт дето много-много не внимавали. Нали човек затваря и двете тогава, а душата му към небето я води някое от хвъркатичките ангелчета, те все по две оченца имат.

Организирали се правилно и вървял животът на еднооките хора. И досега никой не знае как точно и защо е тръгнала белята тогава. Дали злата магия не се била разшетала отново там, или в момента хората от Едноокова забравили за какво им е това над раменете, още тъне в най-дълбока тайна. Избрали си много лош старейшина. Уж бил като тях едноок, ама изглежда виждал навсякъде, като да е с две. Щом веднага се обградил с истински доверени хора, каквото кажел, веднага те възнасяли с викове „Браво" и „Правилно". Нарочел ли главният някого за виновен, подгласниците му веднага припкали из

улиците и кръчмите. Влизали дори в къщите на хората да убеждават кой е лошият в селото им.

Семената на отчуждението, неприязънта към другия и омразата пониквали все по-бързо, както плевелите в градината на мързеливия стопанин. Хората с ляво око вече минавали само по левия тротоар на улицата, а тия с дясно - по десния. Стигнало се чак до там в отблъскването помежду им, че забравили как заедно са орали и сяли нивите, създавали семейства или погребвали близките.

Какво е станало с хората от село Едноково, може би ще попитат някои по-любопитни и милостиви. Никой не знае с категоричност, каквито и да ги разправя. Вероятно са оставили послания за поука и съвет към следващите поколения, но каква ли полза ще може да има от тях, дори ако се намерят? Нали тия, които са били с ляво око, трябва да са писали с лява ръка и все наляво редовете. С дясното пък ставало обратното. Десницата им стискала перото и надясно, все по-надясно отивали нейните букви. А такава хроника, човек и две очи да има, няма как да я прочете.

СЛУЧКАТА

Когато хората не спазват божиите канони, винаги може да се роди и такава случка.

Душите на починалите започнаха навреме да споделят при влизане през райските порти, но ефект от казването им не тръгваше. Дали ушите на свети Петър съвсем недочуваха или от непрекъснатото говорене на благодарности покрай него, слухът на светият старец беше обръгнал на хорски звуци, не бе чак толкова важно. Все пак накрая, може и случайно да се получи или с божията помощ да стана, улови онова, дето раздумка сърцето му.

— Свети Петре - изрече плахо някаква женица. Обладана от непрекъснати молитви, тя не посмя да вдигне лице и затова светецът не улови всичкото както трябва да е казано. – Няколко хорски души идват към Рая, ама носят и ковчег със себе си.

Трепна от съобщението в главата на втория в небесната обител след дядо Господ, но бързо опита и да се размие. Дали не му се е сторило, поколеба се той, нали праведните винаги спазват каноните. Не може да е така. Едва когато му го повтори друга човешка душа, напуснала съвсем наскоро тялото си на земята, нещо из гърдите на светия старец възнегодува. Как си позволяват тия простосмъртни да наруша-

ват повелите господни. Помъкнали със себе си ковчег и като нищо може да цъфнат с него пред райските порти. Това свети Петър не биваше да допусне в никакъв случай. Вярно, хилядолетия вече минава за дясната ръка на Господ, дал му е той и едно от най-големите правомощия, да решава коя душа да попадне в Рая и вечността, но сега като нищо може да посвие доверието си господне. Заради някакви хорски своеволия. Трябва да направи нещо разумно, докато разполага с време за това.

Намери задоволително решение. Ще изпрати някое измежду ангелчетата. Нека върне тия несъобразителни души, докато пътуват насам и не са сторили по-голям грях. Това ще направи най-хитроумното в небесната свита. Вярваше белобрадият светец в детето на Рая, че само то ще я свърши удачно и богоугодно тая деликатна работа.

Литна веднага хвъркатичкото да изпълни важната заръка на свети Петър. Не му се наложи да мята крилца много и да измине дълъг път. Ония вече не бяха толкова далеч от дверите на небесната градина.

— Здрасти - поздрави ангелчето съвсем предразполагащо и с най-благата усмивка на небето.

Удачно попадение. Веднага пуснаха между себе си ковчега и се изправиха. Хем да починат, но и да обърнат внимание на пратеника. Като

истински праведници, разпоз-наха го с лекота.

— Здравейте - отвърнаха едновременно и четиримата без никакво притеснение или вълнение в гласовете. Сигурният знак, че вече са приели съдбата си.

— Ти кой си? – попита ангелчето с лека твърдост в гърлото.

Имаше предвид трудностите, които ще срещне в предстоящия диалог.

— Аз съм душата на един поет – каза най-близкостоящият. – Пишех стихове, които никой не харесваше. В тях нямало идея, липсвал ритъм, недостатъчна била поетиката в строфите. Куп все още такива нелицеприятни оценки. Това продължи чак докато се намеси тя - говорещият протегна ръка и почти докосна ковчега, - Културата. Заяви с патос пред всички критикари, че моите стихове са особено вълнуващи, носители на новия дух в поезията. Можело и трябва да бъда признат за класик в лиричното творчество.

Това изрече първият и млъкна така, сякаш е казал всичко. Очакваше, изглежда, и подканяне за още, но ангелчето отдавна беше преместило поглед към следващата душа, която го изтълкува като покана да говори. Направи това.

— Белетрист - представи се еднозначно и кратко. – Пишех разкази, есета и романи. Издадох няколко книги с проза на земята. В началото всичко за мен тръгна кошмарно зле. Нямало

в ръкописите ми сюжет. Липсвали художествените достойнства на редовете. Главните герои били плагиатствани от други автори. И по-нататък в тоя дух. Отидох чак на прага за отказване от перото и вероятно щях да го направя, ако не беше тя, милата. – И прозаикът направи почти същото движение към ковчега като предишния. – Съвременната култура, която на всеослушание заяви, че произведенията ми са нова крачка в белетристиката. Родил съм новия стил за писане, който трябва да бъде следван. Защото само така ще скъсаме с овехтелите догми на класиците и е стилът на белетристиката за днешния и утрешен ден. Ето я причината да идвам с културата заедно. Не вляза ли с нея в Рая, всички и за вечни времена ще се отнасят към мен като към най-обикновен драскач.

„Уж е прозаик, а се изрази толкова кратко и делнично – каза си наум ангелчето. – Трябва и книгите му да са били такива, приличащи на ученически тетрадки".

Третият и без чуждо напомняне се досети, че трябва да каже нещо. Започна го.

— Чичовото, по-малко ще говоря от другите, защото не съм човек на словото, а художник. Имах силно и неустоимо желание да рисувам. Купувах си дори най-скъпите албуми на световно известни автори. Слушах препоръки и съвети от всички, които сметнех, че са по-напред

в изобразителното. И все не се получаваше нищо свястно или ефектно. Приятелите от време на време само хвалеха ръката ми, но усещах добре, правят го, за да вдъхнат кураж. И нито крачка напред. Моята популярност се изкачи до мижавата висота, при която идваше някой родител, за да доведе детето си. Да помогна, ако може да поправи двойката си по рисуване в училище. От това стигнах и до решението да избягам от всякакви четки, креди и бои. Щях да го направя, ако не бях срещнал нея.

Ангелчето не поиска уточнение и подробности. Вече знаеше кой лежи в сандъка, обвит в черен креп.

— Случайно бях поканен на купон – Душата, обвързана толкова всеотдайно с изобразителното изкуство, личеше добре, искаше да продължи своя монолог, – след откриване изложбата на мой познат в една от големите столични галерии. Видях тогава съвременната култура от близко разстояние. Като принцеса току-що извадена от приказките, вървеше тя между художниците и привържениците на голямото рисуване, дошли да видят картините. Отминеше ли някоя от групичките, веднага там кацаше върху езика и очите. Не го очаквах, но стана. Пристъпи към мен с грациозна и почти закачлива походка. Метна и поглед, на който дори обръгналите на жени не могат да устоят.

Пусна усмивка като дълго бленуван щрих, че с него картината е завършена. Едната ѝ длан подпря моето рамо и се почувствах така, сякаш съм грабнат не от идея за скромен етюд, а направо за цяла панорамна композиция.

— Слушай, момче, така известен и голям художник никога няма да станеш. Вместо да харчиш малкото си пари, дето едва събираш, за прескъпи бои, да обработваш и платната старателно с най-устойчивите материали, за да издържат битката с времето. По-добре ги дай на тия, които трябва.

Послушах нейните съвети и всичко тръгна като по вода. Определяни от ведущите в изобразителното изкуство за капацитети, веднага започнаха да хвалят моите картини. Журналистите като папагали отразяваха всяка моя поредна изложба и повтаряха в своите материали онова, което са чули от спецовете. Посетителите правеха същото. Упорито се стремяха да не изостанат от тях. Приближаваха до компания, образувана около познавач и каквото чуеха, доукрасяваха и бързаха да разкажат пред мои поклонници или своите близки. Тия, дето не са успяли да присъстват на изложбата.

Въобще, чичовото, не мога да вляза в Рая без културата. Направя ли го, всички там ще гледат на мен като на любител или обикновен бояджия.

Ангелчето се подразни от обръщението на земната душа, но се овладя сполучливо, така беше възпитано и тренирано. Не искаше да покаже слабост пред карето от хорски душици. И дали въобще тоя пореден Рембранд ще стъпи върху някоя от райските пътеки и ще зарисува ескизи пред чудните белокаменни водоскоци и дървета, вече бе решение, което свети Петър може да вземе. Само че в главата на белокрилият пратеник се появи отнякъде раздвоение. Приказливецът с кое по-добре се е справял долу на земята, четката или говоренето.

Последният от групата, странно защо помъкнала и ковчег за райската обител, не дочака подканяне и отвори устата.

— Аз и пред Господ Бог ще го заявя. Без културата не влизам. Толкова ми е помогнала на земята, скъпата, че за нея съм готов да се върна и обратно.

„Тоя не е по-малко нахакан от останалите" – помисли небесният пратеник. И веднага се ослуша продължително, дали жаргона го каза само наум. Защото дядо Господ и на тия години е добре със слуха, а белокрилото хвъркатичко още от своята най-ранна възраст се научи да разпознава кога Светият отец е недоволен.

Отворкото едвам дочака отново внимание от ангелчето и продължи своето:

— Много обичах да пиша за всичко и това е

причината да се захвана с журналистика. Само че колкото и желание да влагах в нея, резултатът оставаше скромен. Някое дребно каре и задължително ще е някъде из вътрешните страници на вестника. Чувствах се постоянно като чирак или коректор - прощъпулник. И продължи да е така, докато не срещнах съвременната култура. По-скоро и за точност, обърнаха ми внимание за нея. Стана това след поредната оперативка при главния редактор.

— Колега - обърна се бащински един от опитните и тачени в колектива журналист, – и пръстите си да оставиш върху клавиатурата, пак терен за голяма статия и популярност няма да видиш. Към съвременните изисквания за журналистика трябва да се пригодиш, вместо да се измъчваш над правопис, фонетика и стилистика.

Разсъждавах подробно и дълго над казаното. След което захванах яката да се ослушвам, оглеждам и съобразявам. Резултатът от съвета не закъсня, появи се в цял ръст. Материалите ми вече заемаха първата страница в нашия вестник, заглавията цъфтяха с най-тлъсти букви под името на всекидневника. Радиото и телевизионните медии, които доскоро и не подозираха съществуването ми, занадпреварваха се да ме канят за мнение по всеки обществен проблем. Анализи и диспути, журиране и постоянно, направо в ефир. Заживях и привикнах

с името на топжурналист до края на земния си път. Сега какво ще стане? Изоставя ли някъде съвременната култура, дори в Рая ще бъда отново невзрачният писач на оскъдни карета за вестник или ще тракам по клавиатурата на някой компютър, за да направя корекции на чужди текстове в помощ на дежурния редактор за утрешния брой.

Най-хитроумното ангелче от храма господен изпадна в безизходица. От една страна знаеше прекрасно, че с никакъв мотив не бива да се нарушават каноните. Изработени са лично от дядо Господ, утвърдени пак от него и подпечатани с личния му печат. А от друга, четиримата насреща без културата в ковчега няма да са чувстват в Рая като медийноизвестни личности, а само най-обикновени хорски душици.

ОГЛЕДАЛОТО

Тя се вгледа в огледалото. По-близо. Още по-близо. И я видя. Бръчката. Нямаше грешка. Беше като грозна сърдита уста, която се отвори и ѝ прошепна през свитите си устни: „Искаш ли да излезем на вечеря, скъпа?"

Сълзи се събраха в ъгълчетата на очите ѝ, а бръчката противно се задълбочи и краищата ѝ се изкривиха като жестока усмивка. Тя продължи да шепне: „Обичам те, мила. Нека да излезем някъде. Харесва ми да ме виждат с теб. Заедно завинаги. Аз и ти."

— Не е възможно! – прошепна тя и несъзнателно сбърчи чело, при което кривата усмивка се разшири и бръчката избухна в презрителен смях.

— Не е възможно! – повтори и се зае да приглажда челото си. – Аз съм само на двайсет и осем години. Аз съм само на двайсет и осем.

Реши да излезе. Нямаше да стои вкъщи и да търпи суровия беззвучен смях, който чуваше всеки път, когато се погледнеше в огледалото. Запъти се към фризьорския салон. Нямаше запазен час, но сигурно щяха да я вземат. А какво толкова, ако се наложеше да почака. Щеше да

почете някое списание. На корицата на един от новите броеве бе видяла снимката на актриса, която харесваше. Любопитно ѝ бе каква ли беше по характер. Размина се се с младо момиче, което водеше малкото си дете за ръка.

— Прекрасна е! – каза тя, усмихвайки се широко на момиченцето.

Но детето не ѝ се усмихна.

— Благодаря Ви, госпожо! – отвърна майката.

Думата я проряза като нож за месо. Размина се с момичето и погледна дрехите си. Тъмни тесни дънки и копринена блуза. Възможно ли беше да изглежда... Не. Глупости. Това момиче едва ли имаше и двайсет. „Знаеш ли, скъпа – обади се бръчката, – можеш да ме игнорираш колкото си искаш, но според мен не дрехите ти са сбърканото. В изражението ти е проблемът." Тя се смръщи от усилието да не заплаче, но знаеше, че не може да си позволи нито мимики, нито сълзи. И двете само хранеха бръчката. Пое си дълбоко въздух и продължи към фризьорския салон.

По пътя се размина с красив, леко посребрял мъж, който ѝ се усмихна и тя отвърна на усмивката му, но в този момент бръчката затанцува на челото ѝ. „Гледай мен, гледай мен!" – закрещя тя, пречупвайки се по възможно най-показния начин. Мъжът я смери, след кое-

то погледът му се застоя на очите ѝ. На очите ѝ?! Друг път! Кой зрящ човек би бил в състояние да види каквото и да било друго освен тая... тая... Тя прехапа устна, наклони глава и бързо се размина с него.

Когато стигна до салона, се оказа, че имат свободно място.

Тя вече бе взела решението си:

— Бретон.

Фризьорката се сепна и направи опит да я разубеди, каза ѝ, че е голямо решение, че може би ще е по-добре да вкарат снимката ѝ в някаква компютърна програма, за да видят как ще ѝ стои, но тя ѝ отправи най-смелата си широка усмивка:

— Действайте!

„Това е най-жалкото подобие на самоувереност, което съм виждала някога – изкоментира бръчката. – Аз, за разлика от теб, съм се родила от искрени емоции."

„Поне се опитвам! – озъби се усмивката. А ти скоро ще си погребана под косата ѝ, защо си толкова самодоволна?"

„Погребана? Тя никога няма да спре да мисли за мен. Няма да мине и ден, в който да не ме гледа, да не ме маже с кремове и серуми, да не разговаря с мен. Докато ти... Бръчките от усмихване се появяват най-бързо след мен. Скоро по цялото ѝ лице ще си имам посестрими, а

ти, жалко подобие на усмивка – единственият ѝ шанс да се изгребе от самотата – ще останеш само в далечните спомени за младостта ѝ. Затова съм доволна. Защото се храня от страховете ѝ, а те никога няма да се стопят, за разлика от теб."

Бретонът беше готов. Погледна го. Не се позна. Може би това беше добре. Опита да се усмихне. Беше много боязлива, малка усмивка. Новата ѝ усмивка. Не искаше да се прибира вкъщи.

— Имате ли свободен час за маникюр... и педикюр?

— Разбира се, заповядайте. Само седнете малко да изчакате тук, докато маникюристката приключи...

— И може би кола маска?

— О-о-о-о, някакво събитие ли имате довечера?

— Ами... да... аз и... приятелят ми... той има бизнес вечеря, – излъга тя, бръчката се заля от смях, а усмивката едва не ѝ сцепи устните от усилието да се задържи на лицето, наполовина покрито от странно полегналия на челото бретон.

— Ах, колко хубаво! И какво ще носите?

— Ами не съм решила още... Трябва да си купя рокля.

Всъщност да си купи нова рокля нямаше да

навреди. И ето че денят бе запълнен. Когато я викнаха, тя вдигна очи от списанието и отсреща видя да я гледа посърнало момиче с очи, почти закрити от тъмен бретон. В мига, в който се позна, се усмихна внимателно с новата си усмивка. Момиче! Не „госпожа". Е, може би всичко щеше да се оправи сега, когато бръчката беше скрита. Само тя си я знаеше. Само тя си знаеше мислите. Само тя си знаеше страховете. Нищо от това не личеше.

МОИТЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ПО ВЪЗДУХ И МОРЕ

Летях високо и се оглеждах. Беше толкова приятно да гледам как перспективата под мен се променя, докато се изкачвах нагоре, нагоре, нагоре... После започнах да се рея. Реех се и гледах короните на дърветата, които се люшкаха на вятъра като фустите на танцуващи дами. Тогава някой ме гръмна.

Очевидно бях приличен улов, защото мъжът, който ме гръмна, викна приятелите си и всички те зацъкаха с език по начина, по който мъжете цъкат, когато искат да покажат одобрение, но и познание. „Отлично, ще го сготвим тази вечер!" - каза един с мустаци.

Досега не ме бяха готвили, но бях чувал, че зависи по какъв точно начин ще го направят. Мен ме опекоха (не беше толкова лошо, макар че трябва да кажа, че харесвах повече кожата си без загар). След това ме сервираха на едно хлапе, което упорито не искаше да ме яде и, в интерес на истината, леко се засегнах. В крайна сметка ме изяде и когато това се случи, всичко се промени.

Изведнъж влязох в разума на детето и видях как алчно гледа подпряната в ъгъла пушка на баща си. Скроил беше план да я открадне и да разбере как работи. „Не, не! – посъветвах

го аз веднага. – Това е за големи." „Ти пък кой си?" – изненада се детето. „Аз ли? Ъ-ъ-ъ... аз съм съвестта ти." „А, ясно. Мама ми е казвала за съвестта. Чувал съм те понякога." -„Да, внимавай и помни: прицелвай се само в това, което наистина искаш. Малко неща са по-лоши от това да успееш да свалиш нещо от небето и да разбереш, че не си го искал."

След вечеря хлапето седна в скута на баща си и той започна да му разправя, че ме е застрелял от раз и от огромно разстояние. Сърцето на детето се разтуптя и на мен ми стана драго и за двамата. Детето благородно излъга баща си, че съм бил вкусен и на мен ми се прииска, макар и за малко, да ме беше изял някой, който малко повече разбира от дивечово месо. В крайна сметка, можеш да бъдеш изяден само веднъж.

Бях започнал да свиквам с новия си дом в разума на детето, но преди лягане то отиде до банята и... как да се изразя по-деликатно... ами оказах се на път към морето. Винаги ми се е искало да видя морето. Бях чувал разкази за него и си представях, че ще ми хареса, било то и от малко по-различна перспектива, отколкото бях предвиждал.

На път се запознах с един плъх, който пътуваше доста удобно като за плъх, в една стара обувка и изглеждаше умърлушен. „Тревоги ли имаш?" – попитах го аз. - „Не, приятелю, бълхи."

Той ме огледа и след малко попита: „Ти какво си бил преди?" - „Птица" – отвърнах аз. „А, птица. И харесваше ли ти да летиш?" - „Много." Плъхът въздъхна и се загледа напред в тъмния канал. „Тръгнал съм към едно място. Казват, че там се държат с плъховете добре. Но не знам дали е вярно. Един гълъб ми каза. На тях много не може да им се има вяра." - „Навсякъде се държат с теб като това, което мислят, че си" – казах аз. „Сигурно плъховете имат добра репутация там." -„Може."

След плъха срещнах семейство надменни риби. „Стойте далече от това изпражнение!" - нареди им най-голямата риба и се опита да ме пропъди с перката си. „Извинете, госпожо – казах ѝ учтиво, – но аз някога бях птица и по душа още съм." „Откъде накъде ни говори?" – възмутиха се рибите. „Как смееш?" – вирна муцуна главната риба и те заплуваха бързо и надалече от мен.

Когато стигнах морето и погледнах как слънцето играе по вълните високо горе, ми стана ведро на душата. Но ето, че в този момент ме подхвана някакво силно течение и започнах да усещам, че се разпадам. Чувството бе противно и толкова плашещо, че макар по принцип никога да не моля за помощ, този път не можах да се сдържа. За щастие, една благородна душа ме чу: „Кой си ти, дето вика за помощ с такова нежелание?" – попита делфинът. „Аз съм!" – от-

върнах запъхтян от услието да се задържа цял. „Да, видях те. Какво си бил преди?" - "Птица." – „Сигурно си бил очарователен. Чакай, ще ти помогна!"

И макар да не му бях по вкуса, делфинът ме изяде и аз влязох в него. Станахме приятели. Той беше поет, а аз философ. Но уви, приятелството ни не трая дълго, защото делфинът плуваше прекалено близо до брега. Един ден група лодки ни подгониха, принуждавайки ни да заплуваме към сушата и когато се обърнахме, открихме, че пътят ни към открито море бе отрязан. „Това беше, приятелю – рече делфинът. - Сега звездите по повърхността на водата ще блещукат за някой друг." „Няма да е страшно – обещах му аз, докато мрежата ни теглеше към лодката. - Ще е като да сънуваш."

С делфина ни разрязаха и макар да се надявах, че ще останем заедно, ни продадоха на различни хора. Надявам се само, че му е интересно сега, където и да е и че мястото, на което е попаднал, е красиво. За тоя делфин красотата бе така важна. Мъжът, който ме изяде, не беше поет. Всъщност, него нищо не го интересуваше и нищо не правеше. „Иди на риба!" – посъветвах го аз, защото ми липсваше морето. „Да ида на риба ли? – каза си той раздразнено. - Ама че щура идея! Риболовът е за старци и мухльовци. Аз не съм нито едно от двете." – „Риболовът е

за джентълмени – възразих аз, – изисква търпение." – „Ха! Джентълмени! В наше време няма такова нещо!" – „Всеки може да е джентълмен – казах му аз меко, – джентълменството е в сърцето на мъжа, а добрият стил и добрият тон са начините, по които се изразява."

Разделих се с лентяя, когато вечерта след кръчмата той се отби до един храст, за да се облекчи. След това бях на земята. „Добър вечер!" – опитах се да завържа разговор с тревата. Но тревата спеше. Чаках до заранта. „Добро утро!" – опитах пак тогава. „Слънце!" – каза тревата в един глас. „Да, слънце!– ободрих се аз. – И аз обичам слънцето!" „Храна!" – каза тревата в един глас. „Слънце – храна – слънце –храна – слънце - храна!" Интересно нещо е тревата. В известен смисъл тя знае причината за своето съществуване и това, мисля аз, е знак за голяма емоционална зрялост. Но при всички положения тревата не е особено вдъхновяващ събеседник и когато от мен поникна трева и станах отчасти трева, дадох всичко от себе си да запазя природата си непокътната.

За щастие, много скоро една крава ме изяде. „Сладко, сладко!" – каза кравата. „Благодаря!" – отвърнах аз. „Я! – изненада се кравата и предъвка, за да си даде време да разсъди. Ти си различен! Не си трева." - „Не, госпожице – усмихнах се аз, долавяйки по гласа ѝ, че това бе

млада крава. - Бил съм птица, дете, делфин и лентяй.” Кравата се заинтригува и аз дълги часове ѝ разказвах за небето, за горите, за вълните и за красотата на света. Разказвах ѝ и смешни истории, повечето от които си измислях, а тя се смееше кокетно.

„Ще ми се и на мен да ми се бяха случвали такива интересни неща!” – казваше тя и мислите ѝ кръжаха около мен млади и замечтани. „На всеки му се иска в младостта си да изживее много – отвръщах аз, – а после изживява повече, отколкото му се иска и му се ще да не е изживял още нищо.”

„Знаеш ли – каза ми тя един ден и по дългите ѝ мигли проблеснаха сълзи, – това място... аз... тук... това не е за теб!” - „Какво говориш! – разсмях се аз. - Тук съм толкова щастлив!” Кравата поклати глава с някаква непривична за благата ѝ природа решимост. „Това не е за теб!”

Не знаех какво говори, но когато научих, вече бе прекалено късно. Стопанинът ѝ дойде да я дои. Не знам какво стана или как го направи, но в един момент аз се озовах в кофа с мляко. Бях млечен, течен и нямах дори шанс да ѝ кажа довиждане. Клатейки се в кофата на отдалечаване, я видях само как тъжно се усмихва и върти опашка като за сбогом.

Не знаех какво щеше да се случи с мен сега, когато бях мляко. Опасявах се, че консистенци-

ята ми е прекалено нестабилна и ще се разпадна. Но какво се случи, никога няма да предположите. Изпи ме едно бебе. Никога не бях чувал какво е в главата на бебе. Влязох и тихичко попитах „Кой е тук?" Но ми се стори, че там няма никого. Изведнъж чух едно тъничко гласче да повтаря, сричайки: „ма-ма, ма-ма, мама!"

В следващия момент погледнах навън и видях най-красивата жена на света. Отворих едвам уста и казах „ма-ма", а тя се разсмя и смехът ѝ бе като вятъра и вълните. Внезапно, залят от любов към тази жена, която се смееше, се почувствах слят с бебето, слят със себе си, открил се за първи път, летящ, плуващ, съществуващ.

Сега щях да мога да чета, да пиша, да слушам музика, да ида пак до морето, да стана философ. Главата ми се замая от радост. И така започнаха моите нови приключения, но как продължиха не мога да ви кажа, защото когато навърших две години, всичко забравих.

ПРИКАЗКА ЗА САМОДИВИТЕ

Бяло, бяло, бяло.

Беше си избрала цветята, роклите, обувките, тортата, всичко да е в този празнуващ невинността цвят. „Ще нагостим гостите с бяло месо и карфиол" - шегуваше се бъдещият ѝ съпруг и се заливаше от смях. Радостта още малко щеше да прелее от грейналите му очи. Шаферките го гледаха и се подсмихваха една на друга. „Голяма късметлийка!" - казваха си с поглед. „Заслужава си го!" - клатеха глави с разбиране. Но късметлийката бе допуснала една съществена грешка: бе оставила три бутилки бяло пенливо вино в гримьорната. Приятелките ѝ пийваха, докато се подговяха в дългите си до земята бели рокли, едва с идея по-малко разкошни от нейната.

— Стегни тук, моля те! Колко типично за нея, да ни облече толкова изискано!

— Никога не съм се съмнявала, че ще си намери прекрасен мъж. Винаги е била толкова мила... Ето ти шнолата!

— И красива, и стилна, а имам чувството, че дори не се опитва. Наклони напред!

— Не ме скуби.

— Винаги е била до нас, за всяка една от нас, а никога не се оплаква. Човек ще реши, че няма никакви проблеми, но, знаеш ли, докато работехме заедно, веднъж я чух да плаче в тоалетната на офиса.

— Е, на всеки се случва. Винаги е толкова самоуверена, не знам откъде го взима това самочувствие, даже когато за две години не излизаше с никого... Затвори очи, мила... По-добър приятел от нея няма да намериш. Обичам това момиче!

— Престани да ме скубеш.

— Да, и аз! Обичам си я до полуда! Но... кхм... не можеш да отречеш...

— Да! И аз го забелязах... бедрата.

— Определено е напълняла. Ами като никога не пази диети... не се усмихвай, ще ти разваля линията...

— Всъщност тя винаги си е била малко... сега, малко ми е неловко да го кажа на сватбата ѝ...

— Хайде, кажи си го, всички си го знаем, истината е...

— Спри да се усмихваш! Малко си е самовлюбена, нали?

— Помниш ли онзи път, когато каза, че никога не е излизала с мъж, който да не се държи с нея с уважение? Достатъчно, не стягай повече!

— Проблемът е, че аз познавам всичките ѝ мъже и май наистина е така... Какви сенки искаш? Не знам как го прави.

— Розовите.

— Не е като да го е заслужила! Имам пред-

вид... тя дори не се старае да се приспособи към мъжете, с които излиза, да харесва това, което те, да ги пита какво им харесва... Просто е...

— ...себе си! Главата ме боли от тая прическа.

— Да, просто е себе си! Защо при мен това не работи? Защо аз трябва да харесвам футбол, а на нея всичко ѝ е сервирано на сребърен поднос?

— И има нещо друго, което е сбъркано в нея. Изобщо не ревнува! Помниш ли оня художник и колко ужасно ти флиртуваше с него?

— Не беше толкова ужасно! Виждала ли си ми цветята?

— Никаква ревност...

— На тоалетката в ъгъла.

— Не е нормално това поведение за мен. Когато един мъж е твой, ти трябва да го покажеш. Всичко е честно в любовта и войната. Ето, готова си.

— При всички положения ми се струва неестествено за една жена да е толкова независима.

— Подай ми червилото!

— Помниш ли, когато обясняваше, че никога няма да се омъжи?

— Арогантно си е да го каже, с цялото внимание, за което някой друг може само да мечтае, а тя, моля ти се, нямало да се омъжи!

— Къде ми е бронзът?

— И като я питам как прави това с мъжете, винаги повтаря: „Това не е състезание, всеки си е себе си…"

— „Не е нужно да се сравняваме…"

— „Просто бъди „естествена"…"

— Да ти кажа, в такива моменти просто ми идва да ѝ кажа, че е пълна куч…

— Спрете!

Това беше най-младата шаферка, само на десет години.

— Спрете… държите се като… като… подивели самодиви!

Шаферките я изгледаха озадачено, леко отегчени, че се намесваше в разговора им.

— И какво са „подивели самодиви"?

— Не знаете ли приказката? Ами… тя не е много известна.

Приказка всъщност нямаше, но младата шаферка в бялата си рокля се бе почувствала като принцеса и от това самочувствие почувства вдъхновението да импровизира:

— Самодивите са много красиви, но диви и ревниви създания. Те спят на всяко пълнолуние. Обожават звездите, защото всяка е кръстена на една от тях. Но… една нощ една самодива се събудила по време на пълнолуние. Отворила очи и що да види: Луната била закрила звездите. Казала си: „Тя ги е изяла". Събудила сестрите

си и всички те подивели. Отрязали косите си, за да направят ласо, с което да свалят луната. Но не успели. Тогава една счупила костите си, за да направи лък. Друга дала от мускулите си за тетиво. Трета пък дала ръката си за стрела. Рушили себе си нощ след нощ и затова, от техните стрели луната станала на дупки.

— Това дете да не е пило от виното?

— И една нощ Луната не издържала и слязла на един облак при тях. Било новолуние, затова три-четвърти от лицето ѝ било покрито с черната ѝ коса. Била с бяла рокля, бледа като ореола, който оставяла около себе си. „Моля ви, красиви, нежни, добри самодиви - казала тя, - аз съм просто спътник на земята. Не съм звезда, не съм дори планета. Аз съм просто един спътник, привлечен от гравитацията на Земята."

Младата шаферка тъкмо беше учила за планетите и спътниците в училище и реши, че това ще придаде добра академична тежест на разказа ѝ.

— ...Но това било в древността и самодивите не знаели нищо за планети и звезди. Луната въздъхнала и дръпнала косата си назад. Разкрила лице, обсипано с белези. Като големи и малки кратери били. Но тя вдигнала брадичка гордо и казала: „Това е моето лице. Това съм аз. И се приемам." Нещо в начина, по който казала тези думи, ги запленило. Била толкова

самоуверена. Не чули думите ѝ за това, че не е изяла звездите, с които се отъждествявали, и се зарекли да я преследват и да се състезават с нея до края на света. Затова всяка година луната се отдалечава все повече от Земята. А самодивите плетат бели рокли от тъканта на белите си дробове и рисуват лицето си с белези като нейните. Всяка загърбила собственото си лице, собствените си традиции, собствените си рокли, изплетени от горски цветя. И роклите бавно се разтваряли в земята, дърветата не раждали плодовете, които ставали техни накити.

— Дали някой не трябва да викне родителите ѝ?

— Всяка нощ те се събирали в кръг, гордо вирвали брадичка и казвали „Това е моето лице. Това съм аз. И се приемам." После тихо се прибирали в леглата си от детелини и лягали да спят незнайно защо изтощени. А всяко пълнолуние не се страхували да погубват себе си, за да се опитат да свалят луната от небосклона. Забравили звездите, забравили песните и танците си. Една нощ един момък се промъкнал по тайните им забравени пътеки да ги погледа, защото бил чувал приказките. И като ги видял, се приближил притеснен и учтив, и попитал: „Извинете, знаете ли къде са самодивите?" Вече никой не можел да ги познае, толкова били погрознели от желанието да бъдат някой друг.

Шаферките гледаха най-младата си колежка с нарастваща тревога, но какво щяха да направят не стана ясно, защото в този миг в гримьорната влезе самата булка. Всички се сепнаха.

— Какво става тук? – попита тя с усмивка.

— Ами... тя... малката... тъкмо ни разказваше някаква шантава приказка за самодиви.

— Така ли? – усмихна се пак булката и ги погледна. – Приличате точно на самодиви.

СЪДЪРЖАНИЕ

АЛЕКСАНДЪР ЦОНКОВ - LOSTOV
Килерът 3

АННА ГЮРОВА
Легенда за Дяволските заливи 26

АТАНАС ПЕТРОВ
Ореша 36
Врачка 42
КАТЕРИНА 47

БОЯН АНГЕЛОВ
Къщата 61

ВАЛЕНТИНА ЙОСИФОВА
Луничките на Катя 66
Ин витро 72

ВАСИЛ ВЕНИНСКИ
ПРИТЧА ЗА ЛЮБОВТА 77
РАЗРОВЕНА ЖАРАВА 88

ВЕСЕЛА КОЛЕВАДа откриеш Любовта 102
на най–неочакваното място 102
(Зимната приказка на Вирджиния и Ерик) 102

ГЕРГАНА АПОСТОЛОВА
ТИРАДЖИЙКАТА 115
Петък, ден да си говориш сам 127
Празнота 132

ЕЛЕНА НИКОЛОВА (HEL)
ЧАЙ ОТ ЛИПА 136
Аз трябва да си уредя живота 144

ЗЛАТИНА ВЕЛИКОВА
БОЛНОГЛЕДАЧКАТА 151

ИВАН БОГДАНОВ
Мъжете сме идиоти 173

ИЛИЯНА КАРАКОЧЕВА (ИНА КРЕЙН)
Човеци божии 183
Градинарят 191
Сократ 195

ИРЕНА ГЕОРГИЕВА
Срещата 201
Значка за вярна служба 207

ЙОРДАНКА РАДЕВА
Съдба 209
Оцеляване 217

КАТЯ ВАНГЕЛОВА
Любовта на Дарзалас 234

КАТИНА ГЕОРГИЕВА
Вероятни епизоди 245
1. Просто смъртни 245
2. Декаданс 261
3. Слънчеви липи 265

КОСТАДИН БОЯНОВ
Легенда за Орфей 268

ЛИЛИ ЧОЛАКОВА
МИЛА 275
БЪНДЖИ СКОК 280
СМЪРТТА СЪБИРА ВЛЮБЕНИТЕ 283

ЛЮБЕН ДИМИТРОВ
Известно време след смъртта 288
Окото на слънцето 321

МАРИ-МАРИ МАРИНА
КАФЕНЕ АФРИКА 349

МИРЕЛА ЗАНЕВА
Лятна вечер 7 377

НИКОЛИНА СЕРАФИМОВА
Стефания 402

Виртуални истории 432

ПАВЛИНА ПЕТКОВА

Алея в парка или път към отвъдното 439
Размисли на лунна светлина 441
Обратно броене 444
Не пеят чановете 445
Далече е баба 446
Загаснало огнище 446

ПЕНКА СТАНЧЕВА (КАСИАНА ЙОАНИ)

ГНЕВЪТ НА СИПЕЯ 448
БАЩИН ЗАВЕТ 457

РАДКА ВИДЬОВА (РАЯ ВИД)

Мери 466
Голямото търсене 468
Разкопки в пясъка 470
Уволнението 474
Две мечти, два свята 476
Океан от сълза 479
Клюки в дъжда 482
Плачеща върба 487
Подписано с любов 490
Влюбени 493

РАДОСЛАВ ФИЛИПОВ

Някогашните мои острови 496

РУМЯНА НЕЙКОВА
СТОМНИЧКА ОТ ДИКО ИЛИЕВ 505
ПРИ ЛЕЧИТЕЛКАТА 509

РУМЯНА ПЕЛОВА
Трите Димчови преображения 512
Легенда за Землънград 516
Триглав и розите 521
Люляково село 525

РУМИ ПЕНЧЕВА
СИРОТНО ПРИСТАНИЩЕ 530

СЕВДАЛИНА ПЕТКОВА
Самотницата и звярът 534

СИЛВИЯ СТАНЧЕВА
Ефектът на дъгата 539
Пролетна история 545
Летен полъх 553

СТАЙКА ДОЛЖЕВА
Специалният CD-плеър,
наричан още касетофон 557

СТЕФАН КРЪСТЕВ
Ивет 569

СТЕФАНО ПОПОВСКИ
Лъвски пай 595

ТАНЯ ГЕОРГИЕВА
ПОДАРЪКЪТ на МИДХАД 608

ХРИСТО ЗАПРЯНОВ
ПОЛЕТЪТ НА АНСАМБЪЛА НА ПУСТИНЯТА 619
Разговор с един римски патриций 659

ЦВЕТАНА КАЧЕРИЛСКА
ЕНРАВОТА БОЯН 676

ЦВЕТЕЛИНА АЛЕКСАНДРОВА
Китарни истории 682
Важна среща 688
Софийските несретници 696

ЦВЕТКО МАРИНОВ
КЪДЕ СБЪРКАХ 702
ЕДНООКИТЕ 707
СЛУЧКАТА 710

ЯНА КАЛЧЕВА
Огледалото 719
Моите приключения по въздух и море 724
Приказка за самодивите 731

*Алманаси „**Нова българска литература**“ са инициатива на Фондация „Буквите“ за представяне на съвременните български автори пред читателската аудитория.*

*За седма поредна година издаваме Алманах **„Нова българска литература Проза‘2015“,** който се явава едно реалистично представяне на живата съвременна българска литература.*

40 съвременни български автори на близо 450 страници книжно тяло.

ISSN 0236-7793
9 770236 779292

Цена 18 лв

http://www.bukvite.bg